

Vol. XLIII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

VISUDDHAJANA VILĀSINI

OR

THE COMMENTARY TO THE

APADĀNA.

PART II.

විසුද්ධජන විලාසින

නා ම

අපද්‍යනට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

මුද්‍රනය:

එස්. ඇන්ඩ් එස්. ප්‍රින්ටර්ස්

නො. 49, ජයන්තවීරසේකර මාවත,

කොළඹ. 10.

බු.ව 2557

බු.ව 2013

මිල රු. 185/-

විසුද්ධිමත් විලාසිනී

නා ම

අපරිනාමිකම්.

දුතියො භාගො.

Vol. XLIII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

VISUDDHAJANA VILĀSINI

OR

THE COMMENTARY TO THE

APADĀNA.

PART II.

REVISED AND EDITED BY

THE RT. REVD. PANDIT WALAGEDARA SOMALOKA THERO.

*Principal of Mahachetiya Pirivena,
Randombe, Ambalangoda.
(Ceylon)*

APPROVED BY

Amarapura Ganapāmokkhāchariya Dhammakitti Siri
TOTAGAMUWE PANNĀMOLI TISSA MAHA NAYAKA THERO
of Amarapura Sect. (Ceylon.)

B.E. 2557

C.E. 2013

තුන්වන මුද്രා - 2013 (500)

අක්කුතරෙන වික්කුතා මහාපෙරවරෙන විරචිතා

විසුද්ධිජන විලාසිනි

නා ම

අපද්‍යනට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

අම්බලමගොඛ නගරසතො රත්දෙබ්බි
මහාවෙතිස් විජාලගෙ පධානාවරියධුරක්කිරෙන පණ්ණිනතන
වලගෙදර සොමාලොකකේරපාදෙන
සංසොධිතා වා හිසඛිතා.

මහාවෙතිස් පරිවෙණමජ්ඣාචසතා
අමරපුරගණපාමොක්ඛාවරිය ඛමමකිත්තිසිරි
තොටගමුවේ පක්කුමොලි තිස්සා හිධානෙන
අමරපුරහික්කාසෙ මහානාසකකේරපාදෙන
පටිග්ගහිතා.

මුද්‍රනය:

එස් ඇන්ඩ් එස් ප්‍රින්ටර්ස්

නො. 49, ජයන්තවිරසේකර මාවත, කොළඹ. 10.

මු.ව 2557

ක්‍රි.ව 2013

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARANE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARANE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarane and Somawati Hewavitarane Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaikie
Parinda Ranasinghe
Shakila Wijewardane

14 September 2013.
Somawathie Hewavitarane Trust,
130,
Rev. Hikkaduwe Sri Sumangala Nahime Mawatha,
Colombo 10,
Sri Lanka.,
Tel: 011 2 695012
E-mail: somawatitrust@sltnet.lk
web: www.somawatitrust.com

PREFATORY NOTE.

With the publication of the second part of the Visuddhajanavilasini, commentary to Apadana, we have much pleasure in placing before the public, the 43rd. Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series.

The editing of this volume has been done by the Ven. Pandit Walagedara Somaloka Tissa Thero, Principal, Mahachetiya Pirivena, Randombe, Ambalangoda, to whom our sincere thanks are due; our sense of gratitude is indeed great for the fact that the learned editor has finished the work within a short space of time, amidst a course of busy life and at great personal inconvenience.

We have the pleasure to announce that the second part of the Papancasudani, commentary to the Majjhima Nikaya will be out during the course of this year.

**W. D. Hewavitarne,
S. K. Moonesinghe.**

Tripitaka Publication Office,
130, Maligakanda,
Colombo.

15th February $\frac{2484}{1941}$

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875.

DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාචිතාරණ මැතිනිය

THE LATE
VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.
(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)
Director of Tripitaka Muddrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864.

DIED 29TH APRIL, 1933

විකල්ප නාම

ඉපද්දි නිවෙයි කල්.

තෙසු බුද්ධපාඨ- ධම්මපද- උදන- ඉතිචුත්තක- සුත්තනිපාත- විමානවණු- පෙතවණු- ථෙරගාථා- ථෙරිගාථා- ජාතක-නිදෙස-පටි සමිතිද-අපදන-බුද්ධාභි-වරියාපිටකසංඛ්‍යාතෙති පඤ්චදසති පකරණෙති පතිමණ්ඩිතො'යං බුද්ධකාන්තං ධම්මකඩ්ඪිකාං සමුගහුතොතිකායො- බුද්ධකතිකායොති වොගරියතෙ. තසමා'යං අපදනපාලි බුද්ධකතිකායතෙතාගධා හොති. සාපනා'යං අපදනපාලි බුද්ධාපදන-පචේකබුද්ධාපදන-ථෙරාපදන-ථෙරිඅපදනවසෙන වතුබිබ්බා හොති. තථා'පි එකමෙවා'නු නිද්දිට්ඨං, බුද්ධාපදනං මනොපණ්ඩානමත්තපපකාසකං. තඤ්ච බො තාඤ්ඤානු දිස්සතෙ. සුත්තනිපාතෙ ගග්ගවිසාණ සුත්තාගතානං උදනගාථානං නිදස්සනමෙත්ථ පචේකබුද්ධාපදනමි'ති නිද්දිට්ඨං. ථෙරා'පදනෙසු'පි එකවචනං ථෙරනං අපදනාති ද්විසුභානෙසු නිද්දිට්ඨාතිපි හොනති. ථෙරිඅපදනෙ'පි සුමේධාදිනං ථෙරිනං වත්තාලිසා'පදනාති නිදසයිතාති. ථෙරගාථාපාලියඤ්ච අඤ්ඤාසුපි පකරණෙසු දිස්සමානෙති වරිතෙති විසදිසාති අපදනාති වානු දිස්සනෙතව. ඉති එවමාදිති කාරණෙති අයං අපදනපාලි නෙව තථාගත වචනනති දිසාණකාවරියෙති නිද්දිට්ඨවචනං සාරතො පචේච තබ්බනති මඤ්ඤමි.

පරමවිසුඛාත්මකයා සුවිසුඛවර්තොපසොගිතා අනුබුද්ධිබුද්ධි සොසන්තරදයො සසමයසමයනතරපාරඛතා ධම්මවිනයවිසාරද්වංතඛිකාලිකමභාජේරවරු තස්ස පරියන්තසාසනභූතස්ස සබ්බස්සෙව බුද්ධවචනස්ස අත්ථපරිදීපනවසා සාතිසයපසයොජ්නභූතානි අට්ඨකථා-විකා-අනුචිකා-සම්භවපාකරණාදීනි නිපථාදයන්තා සාසනං විරට්ඨිතිකමකාසු. ජොතසිංසු ව.

තෙසවයං අපද්ගතට්ඨකථා විසුඛාජ්නවිලාසිනීති පාකවා යෙන තෙනවි මරමදෙසවාසිනා භාසනතරකුසලෙන විඤ්ඤානා මභාජේර වරෙන ඉතො ජනනා වස්සසතානමුපරි ජමුඤ්ඤාණිපුරුධිපස්ස සිරිලඛෙකසස්ස කලිකාලසාතිවචපණ්ඩිතපරකකම්බානුමාරඤ්ඤාරජෝදයසමයෙ විරවිතාති අනුමානුමොකාසො ඉමිස්සා ඔසානපාඤ්ඤ විඤ්ඤායතෙ. තං තජේවාති නිදසයිතුං න කන්ථි මයා යො කොවිසාධකො දිට්ඨිපුබ්බො.

ඉමිස්සා අපද්ගතට්ඨකථාය සංඝොධනමපති දිවඛිතතෙන විසුඛ සඤ්ඤාදිසග්ගුණධනෙන පරමසොගතෙන තිපිටකමුද්දඛකණ්ඩසභාය අභිකිකිකඛුරුකිරෙන ආර්භල වෙජ්ජාවර්ගිකෙ සි. ජී. ඡේවා විතාරණ මහාසයෙන සමාරුඛිතො පිත්ථන්ගහාමෙ සඤ්ඤාකර පරිවෙණාඛිස්සරෙ සිරිසුගතසාසනකවිධජිවිතයාවරිය සිලානඤ්ඤි ධාතො නායකාජේරපාදො ආදිතො පණ්ණරසඵලකානි සොධෙත්වා කිතතිසෙසතනමුපගතො අහොසි. තස්මිං දිවඛිතතෙ තෙනෙව වෙජ්ජාවරියෙන සමාරුඛිතො ධම්මවිනයසද්දසන්චිතාරදො විජේජාදයමභා විජ්ජාලයෙ උපපට්ඨානාවරියඛුරුකිරෙ පණ්ඩිත (වැලිවිටියේ) සොරත ජේරපාදො තතොපසභුති සොලසඵලකානි සොධෙත්වා සඤ්ඤාපනාදීති සමුපෙතො පඨමභාගං ඉතො දසසංවච්ඡරතො පුරෙ පාකට්ඨ කාරුපෙසි. තතොපසභුති තස්සා දුතියභාගස්ස පාකට්ඨකරණං නාහොසි. දෙසාකිණ්ණොයං අට්ඨකථා විසද්ධිපාදෙති විවිධදෙසෙති සමාකුලා වාසි. හමපි දුතියභාගස්ස පාකට්ඨකරණෙ පමාදකාරණමිති සලකතිගතෙ.

අට්ඨනා තස්ස තිපිටකමුද්දඛකණ්ඩසභාය අභිකිකිකඛුරුකිරෙන මුද්දහදයෙන සදයෙන විඤ්ඤානා සුඤ්ඤායෙන විමලබම්ම ඡේවා විතාරණ මහාසයෙන දිවඛිතතස්ස සි. ජී. ඡේවා විතාරණ මහොදයස්ස අනුජාතපුතෙතන සමාරුඛිතො'හං ඉමිස්සා සංඝොධනෙ ව්‍යාවටො. තදන්තං පටිලඤ්ඤාති වත්තාරි පටිපෙත්තකානි ව අසද්ධා-සුත්තනිපාත ඵෙරගාථාදීනි ව සමොලොකයං විසමට්ඨානානි සමං කරුණෙනා තෙති තෙති සංසද්දයන්තො මහතා පරිස්සමෙන ඉමං පටිසඛිතිණමිකාසිං. පටිලඤ්ඤාසු ව තෙසු පටිපෙත්තකෙසු උඤ්ඤාතිරිතතතාදෙසාදයො බහුසො දිස්සන්තෙව. තෙසෙවකසමිං දිස්සමානා ගාථාදයො අඤ්ඤාසමිං න දිස්සන්තෙ. තජේවඤ්ඤාති විසද්ධිපාදානි. ව්‍යාකරණවිරුද්ධි යානානි වාහු බහුති දිස්සන්තෙ ඉමස්සාවරියස්ස අත්ථං සංවණ්ණන්තුං

කරතලොපගතාපි අපද්‍යනපාළි අසුඛා විය ව, තෙනෙව සො අසුඛා පාඨානං අතතනො මතියා අත්ථණ්ණනමකාසි'තිව විඤ්ඤායතෙ. අලමතිපපඤ්චකථාය.

අපද්‍යනථකථාය ඉමිස්සා සංඝොධනමපති විජේඤ්ඤාය මහාවිජ්ජාලයෙ ආචරියධුරුක්ඛරෙ පණ්ඩිත (පලන්තොරුමෙ) විමලබමම තේරපාදෙ තත් තන්තොපදෙසද්දනාදිති කතුපකාරෙ වාසී. තපෙ වාමනාකං ආචරියුත්තමො වාදිහසිහො පරමත්ථබමමවිසාරදෙ විතයා වරියො මහාවෙනියපරිවෙණ්ණකිකකඤ්ඤරුක්ඛරෙ පණ්ඩිතවංසාවතං සො අමරපුරගණපාමොක්ඛාවර්ජිත බමමතිනතිසිරිති සඛ්ඤ්ඤානිග නාමවා (නොටගමුමෙ) පඤ්ඤාමොලිතිස්සාගිබානො අමරපුර නිකායෙ මහානායකතේරපාදෙ අවචනගාරවාදරෙන ඉමං පටිග්ග හෙසි. තපෙවාමනාකං බමමනෙතවාසිනා චිතිනෙන (බ්‍රාහ්මණවත්තෙ) පණ්ඩිත බමමතිනතිසියොන නිකමුනා සොධනියථලකසොධන අනුකකමණ්ණිකාසමපාදනාදිති විතිනොපකාරොපි මම පරිස්සමලාසවාය අහොසි.

තිපිටකමුද්දාලකණ්ණනාලයෙ කිදවාසිකාරි ජ. වික්කමරගන මහාසයපපමුඛා කමමකාරුපි පාසංඝියා අගෙසුං, ඉති ඉමිස්සා සංඝොධනෙ සාගය්‍යමුපගතෙ සාදරමනුස්සරුමි ප්‍රතිපුරස්සරෙ කතඤ්ඤාතාය. දිවඛනා සසිමන් ගේවාචිකාරණ, සි. ජී. ගේවාචිකාරණ මහා සයපමුඛා සබෙඛ සාධවො ඉදමපි පුඤ්ඤං අනුමොදිය නිබ්බානං සනතිසුබමධිගතා සුඛිනා හොනතු.

— සිව. —

බුද්ධං සුබුද්ධිසකලත්පදං විසුඛං
බමමං පසත්ථමමලං ව නිරඛණ්ණං
සඛ්ඤං පණමම සිරසා පරිසොධිනා 'යං
දෙසොත්‍ර වෙ නවති සාධු බමනතු සන්තා.

ඉත්ථ නිවෙදයති

(රත්දෙඹේ) මහාවෙනියවිජ්ජාලයෙ පඨානාවරියො
(වලගෙදර) සොමාලොකනිස්සතේරො.

සිරිසතසොගතෙ සාගරනාගණ්ණවනෙනතසමමිකෙ
කතතිකපුණ්ණමියනති.

සුචිපතනං.

CONTENTS.

	පිටිබිඛා.		පිටිබිඛා.
අඤ්ඤානො භවිඤ්ඤා		කපපරුකඛියනෙරු	දූතං 311
නෙරුපදුතං	252	භාගිනෙය්‍යඋපාලි	" 312
පිණෙඛාලභාරදාජ	" 254	නොටිකණ්ණ	" 313
බදිරවතිය	" 257	සනනිට්ඨාපක	" 314
ආනඤ්ඤා	" 264	පඤ්ඤාභවතිය	" 315
එකන්තමාදයක	" 265	පදුමච්ඡදනිය	" 315
නඤ්ඤා	" 267	සයනදයක	" 316
වුලපඤ්ඤා	271	වඛකමදයක.	" 317
පිළිඤ්ඤාච්ඡ	" 272	සුභද්ද	" 318
රුහුල	" 274	වුඤ්ඤා	" 319
උපසෙක වඛකනපුත්ත		විච්ඡිපනදයක	" 320
නෙරුපදුතං	275	සතරංසික	" 321
රට්ඨිපාල	" 280	සයනදයක	" 321
සොපාක	" 282	ගණ්ඨාදකිය	" 322
සුමඛල	" 284	ඔපවුත්ත	" 323
සුභුති	" 290	සපරිමාරුසක	" 323
උපමාන	" 291	දීපක	" 324
සරණාගමනිය	" 281	බජ්දයක	" 325
පඤ්ඤාසිලසමාදනිය	" 292	පදුම	" 325
අනතසංසාවක	" 293	අසනබොධිය	" 326
වූපදයක	" 293	සකච්ඡන්තනිය	" 327
පුලිනපුජක	" 294	අවොපුජිය	" 328
උත්තිය	" 295	පච්චාගමනිය	" 329
එකඤ්ඤාලිය	" 296	පරපපසාදක	" 330
බොමදයක	" 297	තිසදයක	" 331
කුණ්ඩාන	" 300	සුචිනතින	" 331
සාගක	" 301	වජ්ජදයක	" 332
මහාකච්චායන	" 303	අච්චදයක	" 332
කාච්චදිය	" 306	සුමන	" 332
මොසරුජ	" 307	පුපච්චබොධිය	" 333
අභිමුත්ත	" 308	නාගසමාල	" 334
ලසුණදයක	" 309	පදසඤ්ඤාක	" 335
ආයාගදයක	" 310	තිසාලදයක	" 336

පිටිබිඳකා		පිටිබිඳකා.	
කඳුබිඳුපුප්පිය පෙරුපදුනං	384	නිණ්ණපුප්පිය පෙරුපදුනං	398
නිණ්ණපුප්පිය	384	බණ්ඩපුප්පිය	398
නාගපුප්පිය	385	සොණකොලිච්ඡ	406
පුත්තාගපුප්පිය	385	පුබ්බකමපිලොකීක	409
කුමුදදයක	385	පිළිඤ්චච්ඡ	410
සුපාරිච්චිය	387	බකකුල	411
කණ්ණවෙරපුප්පිය	387	ගිරිමානඤ්ඤ	412
බජ්ජදයක	388	මහාකම්මායන	417
දෙසපුප්පිය	388	චක්කලි	418
කණ්ණිකාරජ්ජනිය	389	මහාකම්මක	427
සප්පිදයක	390	දබ්බමලලපුත්ත	429
සුම්මාපුප්පිය	390	කුමාරකස්සප	430
දුස්සදයක	391	බාහිය	436
සමාදපක	391	මහාකොට්ඨික	437
පඤ්චබ්බලිය	392	උරුචෙලකස්සප	439
කුමුදමාලිය	393	රුබ	439
නිසේසණ්ණිදයක	393	ලකුණටකභද්දිය	440
රත්තිපුප්පිය	394	සිවලි	447
උද්දානදයක	394	චෛතිය	449
සිහාසනදයක	395	නඤ්ඤ	449
මහාදත්තික	395	කාච්ඡදිය	453
එකද්දිය	396	අභය	454
මණ්ණිපුප්පිය	397	ලොමසකඛිය	455
නිකිච්ඡක	397	චතච්ඡ	455
සම්මුප්පිය	398	සුගති	456

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අ a ආ á භ i ජ í උ u ඌ ū එ é ඔ ó

CONSONANTS.

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa	
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ṇa	
ට ṭa	ඨ ṭha	ඳ ḍa	ඬ ḍha	ණ ṇa	
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na	
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma	
ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha
					ළ la අං an

ක ka	කා ká	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ké	කෝ kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khé	ඛෝ khó
ග ga	=	=	=	=	=	=	=
කක kka	කකඤ ṅā			කි tva, භු tra		මේ mpha	
කක kka	කකඤ ṅā			දද dda		මේ, මී mba	
කය kya	කඤ, ච ṇca			ඳි, ඩ ddha		මෙ mbha	
කි kri	ඡ, ඤඡ ṇcha			ද් dra		මේ mra	
කි kva	ජ, ඤජ ṇja			ච, ආ dva		මෙ mha	
කය kya	කඤඤ ṇjha			ධව dhva		යෙ, යෙ yya	
ඛච khva	ච ට ṭa			නත nta		යෙ yha	
ගග gga	ච, ඩ ට ṭha			නථ nthā		ලල lla	
ගග ggha	ඩ ඳ ḍa			නද nda		ලය lya	
ග් gra, ඩික ṇka	ඩ ඳ ḍha			නි ndha		ලහ lha	
ඞ ඞ kha	ඤඤ ṇṇa			නන nna, නඤ ṇha		මහ wha	
ඞ ඞ ṅa	ඤ ට ṭa			ප ප pa		සස ssa	
ඞ ඞ ṅha	ඤ ට ṭha			පඵ ppha		සම sma	
ච ච cca	ඤ, ඩ ṇḍa			බ බ ba		සව swa	
ච ච ccha	ඤ ට ṭha			බභ bbha		හභ hma	
ජ ජ ja	නත tta			භ හ ra		හව hva	
ජ ජ jha	නථ ttha			ම ප pa		ලහ lha	

ආ á භ i ජ í උ u ඌ ū එ é ඔ ó

විසුද්ධ ජන විලාසිනී නා ම අප දුනට්ඨ කථා.

දුනියෝ හාගෝ.

නමෝ නාස හගවතෝ අරහතෝ
 සමමා සමුද්ධාසා.

3. 8.

පදමුත්තරසමුද්ධා නම් ආදිකා ආයසමතො අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤා
 කේරසා අපදානං. අයං ඛිර පුරිම බුද්ධස්ස කතාබික්ඛාතේ තස්ස
 තස්ස හවෙ විවට්ඨපනිස්සයානි පුඤ්ඤානි උපවිනානො පදමුත්ත
 රස්ස හගවතො කාලෙ සංසවතී නගරේ මහාසාලෙ ගහපතිකුලෙ
 නිබ්බන්ධා විඤ්ඤානං පඤ්ඤා එකදිවසං සජ්ඣ සන්තියෙ ධම්මං
 සුඤ්ඤානං සඤ්ඤා එකං සිකුට්ඨං අත්තනො සාසනෙ පඨමං පටිවිද්ධි
 ධම්මානං රත්තඤ්ඤානං අග්ගධ්මානෙ ඤාපෙනා දිස්වා සසමපි තං
 ආනන්තරං පජේතො සත්තසහස්ස සිකුට්ඨ පරිවාරස්ස හගවතො
 සත්තාහං මහාදානං පවනෙතවා පණ්ඩිතං අකාසි. සඤ්ඤා පිස්ස අන
 නන්තරං දිස්වා හාවිනිසමපතති පකාසෙසි. සො යාවජ්චං පුඤ්ඤානි
 කතේතො සඤ්ඤා පරිනිබ්බුතෙ චෙතිසෙ පතිට්ඨාපියමානො අනෙතො
 චෙතිසෙ රත්තඤ්ඤා කාරපෙසි. චෙතිසං පරිවාරේවා සහස්සරත්තඤ්ඤා
 කානි ච කාතෙසි. සො එවං පුඤ්ඤානි කතා තතො චිච්චා දෙව
 මනුස්සෙසු සංසරෙනො විපස්සිස්ස හගවතො කාලෙ මහාකාලො නාම
 කුට්ඨමිකො හුඤ්ඤා අධිකරිතමතෙත ඛෙතෙත සාලිගඛං එළෙඤ්ඤා
 ගතිත සාලිතණ්ඩුලෙහි අසමතිනතබිරපායාසං සමපාදෙඤ්ඤා තස්ස
 මධු සප්පි සත්තර දසො පකබිපිඤ්ඤා බුද්ධපමුඛස්ස සඛස්ස අදාසි.
 සාලිගඛං එළෙඤ්ඤා ගතිත ගතිතට්ඨානං පුන පුරිතං. පුත්තිකාලෙ
 පුත්තිකානං නාම අදාසි. ලායනෙ ලායනං. චෙතිකරණේ චෙතිකං.
 කාලාපාදි කරණකාලෙ කාලාපං. බවංගං. හණ්ඩංගං. මිනංගං.
 කොට්ඨංග නති එවං එකසස්ස නවවාතේ අග්ගං දානං අදාසි. තං
 පන සස්සං අභිජෙතතරං සමපනතං අගොසි. එවං යාවජ්චං පුඤ්ඤානි
 කතා තතො වුතො දෙවලොතෙ නිබ්බන්ධා දෙවෙසු ච
 මනුස්සෙසු ච සංසරෙනො අමානං හගවතො උප්පත්තියො පුරෙ
 තර මෙව කපිලවත්ථනගරස්ස අභිදුරේ දෙණ්ඩවත්ථ නාමකෙ බ්‍රාහ්මණ

ගාමෙ බ්‍රාහ්මණ මහාසාලකුලෙ නිබ්බන්ති. තස්ස කොණ්ඩඤ්ඤා භි
 ගොත්තනො ආගතං නාමං අහොසි. සො වසප්පන්නො තයො චෙදෙ
 උග්ගහෙනා ලක්ඛණමනෙතසු ව පාරං අගමාසි. සො පනමනාක,
 බොධිසත්තො තුසිතපුරතො වවිනා කපිලවන්දුපුරෙ සුද්ධොදන
 මහාරජස්ස ගෙහෙ නිබ්බන්නො. තස්ස නාම ගහණදිවසෙ අවුත්තර
 සතෙසු බ්‍රාහ්මණෙසු උපනිතෙසු යෙ අවධි බ්‍රාහ්මණා ලක්ඛණ
 පරිග්‍රහණස්ථං මහාතලං උපනිතා. තෙසු නවකො හුතා මහා
 පුරිසස්ස ලක්ඛණනිප්පත්තිං දිස්වා එකංසෙන අයං බ්‍රුද්ධො හවිස්සනීති
 නිව්ඨං ගතවා මහාසත්තස්ස අභිනිකම්මනං උදික්කන්නො විවරති.
 බොධිසත්තො පි බො මහතා පරිවාරෙන වසිඨමානො අනුක්‍රමෙන
 වුද්ධිප්පන්නො ඤ්ඤාපරිපාකං ගතවා එකුතතිංසතීමෙ වස්සෙ මහා
 හිනික්කම්මනං නික්කම්මන්නො අනොවා නදීතීරෙ පබ්බජිතා අනුක්‍ර
 මෙන උරුචෙලං ගතවා පඩානං පදති. තද්ද කොණ්ඩඤ්ඤා මාණවො
 මහාසත්තස්ස පබ්බජිතභාවං සුතා ලක්ඛණපරිග්‍රහාගකබ්‍රාහ්මණානං
 පුතෙතති වප්පමාණවාදීති සද්ධිං අත්තපඤ්ඤමො පබ්බජිතා අනුක්‍ර
 මෙන බොධිසත්තස්ස සන්තිකං උපසම්මතිතා ඡබ්බස්සානි තං
 උපවධිගන්නො තස්ස ඔලාරිකා භාර පරිභොගෙන නිබ්බින්නො
 අපක්කමිතා ඉසිප්පනං අගමාසි. අථ බො බොධිසත්තො ඔලාරිකා
 භාර පරිභොගෙන ලද්ධිකායඔලො විසාඛපුණ්ණමායං බොධිරුක්ඛ
 මුලෙ අපරුජිතපලලඤ්ඤ නිසින්නො තිණ්ණං මාරුතං මත්තං
 මද්දිතා අභිසම්බුද්ධො හුතා, සත්ත සත්තාහං බොධිමණ්ඩෙ යෙව
 විතිනාමෙතා, පඤ්චවග්ගියානං ඤ්ඤාපරිපාකං ඤ්ඤා ආසාලනිපුණ්ණ
 මායං ඉසිප්පනං ගතවා, තෙසං ධම්මවික්කපවත්තන සුත්තන්තං
 කථෙසි. දෙසනාපරියොසානෙ කොණ්ඩඤ්ඤායෙරො අවධාරසති
 බ්‍රහ්මකොට්ඨි සද්ධිං සොතාපනනිඵලෙ පතිට්ඨාසි.

අථ පඤ්චමියං පක්ඛස්ස අනන්තලක්ඛණ සුත්තන්ත දෙසනාය
 අරහත්තං සච්ඡාකාසි. එවං සො අරහත්තං පතා කිං කමමං කතා
 අතං ලොකුත්තරසුඛං අධිගතොමිති උපධාරෙන්නො අත්තනො
 පුබ්බකමමං පච්චක්ඛතො ඤ්ඤා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවරිතා
 පදනං උද්නවසෙන දසෙස්සන්නො “පදුමුත්තරසම්බුද්ධා”නති ආදිමාන.
 තස්ස යො ගෙව්වා වුන්නො යෙව. ලොකජෙට්ඨං විනාසක නති
 සකලස්ස සත්තලොකස්ස ජෙට්ඨං පධාන නති අයො. විසෙසෙන
 වෙනෙය්‍යසන්නෙ සංසාර සාගරස්ස පරතීරං අමතමනානිබ්බානං
 නෙති සංපාපෙතීති=විනාසකො, තං විනාසකං. බුද්ධභූමිඅනුප්පන්න
 නති බුද්ධස්ස භූමි පතිට්ඨානට්ඨාන නති=බුද්ධභූමි, සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤා,
 තං අනුප්පන්නො පටිවිද්ධොති බුද්ධභූමිඅනුප්පන්නො, තං බුද්ධභූමිං
 අනුප්පන්නං සබ්බඤ්ඤාතප්පන්නං බුද්ධභූතනති අයො. පඨමං අද්දසං
 අන නති පඨමං වෙසාඛපුණ්ණමි රත්තියං පච්චුසසමසෙ බුද්ධභූතං පදු
 මුත්තරසම්බුද්ධං අතං අද්දකම් නති අයො. සාමනා බොධිසා මුලෙ ති
 යත්තකා බොධිරුක්ඛසමිපෙ සක්ඛා සමාගතා රුසිභූතා. සම්බුද්ධං

බුද්ධිමත්. තං බුද්ධිං, පඤ්ඤාදිකතා දසකුලසමාධානං අඤ්ඤාප්පිටං
සිරසි රූපෙනා වඤ්ඤානි නමස්සන්ති සම්මතො. සමෙක දෙවා තුට්ඨ
මනා ති බුද්ධිමත්තානං ආගතා නෙ සමෙක දෙවා තුට්ඨවිත්තා, අකමො
සඤ්ඤා රීති සම්මතො. අනිකාර නමොනුදෙ හි අතිවිශ අනිකාර.
මොහං නුදෙ බෙපනො අයං බුද්ධො අනුප්පන්නො ති අරො. නෙසං
නාසපෙරනානි නති හාසෙති පිති සොමනස්සෙති සමනනාගතා
නං නෙසං දෙවානං මහානාදෙ මහාසොකො. පමනනානි පවත්ති.
සමාසමබුද්ධියා සාසනෙ කිලෙසෙ සංකිලෙසෙ ධම්මෙ කොප
සියාමා ති සම්මතො. දෙවානං ගිරිමඤ්ඤාය වාචා සහිං ති වචනෙන
සහ උදිරිතං දෙවානං සද්දං ජනිතා. හමෙකා හමෙකා විනෙතන
සොමනස්ස සහගතෙන විනෙතන. ආදි හික්කං පඨමං ආහාරං, බුද්ධි
මත්තා අහං අද්දසිනති සම්මතො. සත්තාහං අහිතික්කමොති මහා
හිතික්කමනං නික්කමිතා සත්තාහං පඨානං කතා සබ්බඤ්ඤානුදර්ශ
පද්ධතානං අරහත්තමග්ගඤ්ඤාසම්මානං. බොධි අප්ඤ්ඤා නති අධි
ගඤ්ඤං අහනති අරො. ඉදං මෙ පඨමං හතන නති ඉදං හතනං සරීර
යාපනං. බුද්ධිමාදියං, උත්තමවාරියං, මෙ මයනං, ඉමිනා දෙවපුත්තෙන
පඨමං දින්නං අහොසිති අරො. තුසිතාහි ඉධා ගතාමාති තුසිතහව
නතො ඉමං මනුස්සලොකං ආගතතා. යො දෙවපුත්තො. මෙ මම.
හික්කං උපානසි අද්දසි. තං දෙවපුත්තං. කිත්තසියාමි කපේසාමි
පාකටං කරියාමි. නාසමො හාසනස්ස මම වචනං සුභාඨාති
සම්මතො. ඉතොපරං අනුත්තරපද මෙව වර්ණසියාමාති දසෙති.

අහංති අත්තනො උප්පත්තමුග්ගමග්ගතො නික්කමිතා
පබ්බජිතා ජ සංවච්ඡන්ති දුක්ඛාරකිරියං කරොමහතන බොධිසත්තෙන
සහ වසියාති සම්මතො. නමො සත්තමහෙ වසෙති තතො
පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය සත්තමෙ සංවච්ඡෙර. බුද්ධො සමම.
කපේසාමිති ජබ්බසාති දුක්ඛාරකාරිකං කතා සත්තම සංවච්ඡෙර
බුද්ධො හුතා බාරණසියං ඉසිපතො මිගදයෙ ධම්මවක්කප්පවත්තන
සුත්තානෙදසනාය දුක්ඛ සමුදය නිරෝධ මග්ග සම්මසම්මානං වතු
සම්ම. කපේසාමිති අරො. හොණ්ඩඤ්ඤා නාම නාමෙනා ති නා
මෙන ගොත්තනාමවසෙන කොණ්ඩඤ්ඤානාම. පඨමං සමච්ඡාතිතිති
පංචවග්ගියාන මනනෙර පඨමං ආදිතො ඵව සොතාපත්තිමග්ගඤ්ඤං.
සමච්ඡාතිති පච්චකං කරියාමිති අරො. හික්කමෙනා නුපබ්බ
ජිනති නික්කමෙනා බොධිසත්තෙන සහ නික්කමිතා අනුපබ්බජිනති
අරො. තථා අනුපබ්බජිතා මයා පඨානං විරියං, සුභතං සුමුකතං
දුල්භං කතා කතනති අරො. කිලෙසෙ කොපමාසාති කිලෙසෙ
සොසනත්තාය විද්ධංසනත්තාය. අනිගාදියං අහාරස්ස හිතං කසි
වණ්ණරාදි කම්මවුරුතිතං සාසනං. පබ්බජ්ජි පට්ඨන්ති අරො. අහි
ගතාමාති සබ්බඤ්ඤාති සබ්බං අනිතානාගතපට්ඨුප්පත්තානං වා සම්බාර
විකාර ලක්ඛණ නික්කාන පඤ්ඤාති සම්මානං ඤෙයං වා ජනනෙනා
දෙවෙති සහ වත්තමානෙ සත්තලොකෙ බුද්ධො මිහාරඤ්ඤං මිගදය

විහාරය. අභිගනනා උපසංකම්මිකා මයා මෙ සච්ඡිකතෙන ඉමිනා සොත්තාපත්තිමග්ගස්සුණෙන. අමනසෙය්ං අමතමනානිඛානහෙරිං, ආහනි පහරි දුස්සෙතීති අත්ථො. සො දුනි ති සො අහං පඨමං සොත්තා පනෙත්වා ඉදුනි අරහත්තමග්ගස්සුණෙන අමනං සත්තං වුපසන්න සභාවං, පටිපජ්ජිතඛං පාපුණ්ණිතඛං අනුත්තරං උත්තරවිරහිතං නිඛානං පනෙත්වා අධිගතො නි අත්ථො. සඛ්ඛාසවෙ පටිඤ්ඤායා ති කාමාසවාදස්සො සඛෙහි ආසවෙ පටිඤ්ඤාය පහානපරිඤ්ඤාය පජ්ඣිකා අනාසවො නිකම්ලෙසො, මිහස්මි ඉරියාපථවිහාරෙන වාසං කපෙපමි, පටිසම්මද්ධ වනසෙස්සා ත්ථාදස්සො ගාථාස්සො වුත්තත්ථාස්සෙව, අථ නං සත්ථා අපරහාගෙ ජෙතවනමහාවිහාරෙ භික්ඛුසංඝසමජේකා පඤ්ඤත්තවර චුද්ධාසනෙන නිසිනෙත්වා පඨමං පටිවිද්ධාබලමහාවං දිපෙපනෙත්වා “එත දග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං රත්තඤ්ඤානං සද්දිදං කොණ්ඩ ඤෙඤ්ඤා”ති එතදග්ගෙ ධිපෙසි. සො විති අග්ගසාවනෙහි අත්තනි කරිය මානං පරමනිපච්චකාරං ගාමනතසෙනාසනෙ ආකිණ්ණවිහාරෙඤ්ච පරිහරිතුකාමො විවෙකාහිරතියා විහරිතුකාමො ච අත්තනො සත්තිකං උපගතානං ගහට්ඨපඛිජ්ජානං පටිසත්ථාරකරණමපි පපඤ්චං මඤ්ඤමානො සත්ථාරං ආපුච්ඡිකා හිමවන්නං පටිසිකා ඡද්දන්නෙති නාගෙහි උපට්ඨියමානො ඡද්දන්නදහතීරෙ වාදස වස්සාති වසි. එවං තත්ථ වසන්නං ථෙරං එකදිවසං සකෙකා දෙවරුන් උපසංකම්මිකා සිත්තො එවමාහ. සාධු මෙ හනෙන අස්සො ධම්මං දෙසෙතු ති. ථෙරෙ වතුසච්චගඛො නිලක්ඛණාහනං සුඤ්ඤතා පටිසං සුත්තං නානානසවිචිත්තං අමනොගධං චුද්ධාලියාය ධම්මං දෙසෙසි. නං සුත්තා සකෙකා පසාදං පවෙදෙන්නො.

එස භිසො පසිදුම්-සුත්තා ධම්මං මහාරසං,
විරහො දෙසිතො ධම්මො-අනුපාදාය සඛිසො,ති

ථෙරෙ ඡද්දන්නදහතීරෙ වාදසංචච්ඡන්ති වසිකා උපකමෙඨි පරිනිඛාණෙ සත්ථාරං උපසංකම්මිකා පරිනිඛාණං අනුජානාපෙත්වා තත්ථ ව ගනත්වා පරිනිඛාසී ති.

අඤ්ඤාතොණධඤ්ඤා කෙට්ඨස්ස අපදුන වසි කථා.

3. 9.

පළමුත්තරෙ නාම ජිනො ත්ථාදිකා ආයස්මතො පිණ්ඩාල හාරවාර්ෂස්ස අපදුනං. අගමපි පුරිමචුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ හවෙ විවච්චුපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්නො පළමුත්තරස්ස හගවතො කාලෙ සීහස්සොනියං නිඛිත්තිකා පඛිතපාදෙ ගුහායං විහාසී. හගවා කස්ස අනුග්ගහං කාතුං ගොවරුය පකකන්නකාලෙ තස්ස සග්ගගුහං පටිසිකා නිරෙධං සමාපජ්ජිකා නිසීදි. සීහො ගොවරං ගහෙත්වා නිවනෙත්වා ගුහාමාරෙ ධිත්වා හගවන්නං දිස්වා

හව්‍යානුච්ඡේදානං ජලජජලජ පුලෝති පුජං කතාං විතතං පසාදෙනො
 හගවතො ආරක්කිනත්තාය අසෙසො වාලමිගෙ අපනෙතුං තීසු වෙලාසු
 සීහනාදං නදෙනො බුද්ධිතොය සතිසා අවධාසි. යථා පස්මදිවගෙ
 එවං සත්තායං පුජෙසි. හගවා සත්තාය වමසෙන නිණ්ණො වුට්ඨිතිනා
 වට්ඨිසාති ඉමස්ස එතතකො උපනිස්සයො භි තස්ස පස්සන්තස්ස ව
 ආකාසං පකඛිද්ධා විහාරමෙව ගතො. සීහො බුද්ධිවිශොග දුක්ඛං
 අභිවාසෙතුං අසකකානෙනා කාලං කතාං හංසවතී නගරෙ මහා
 හොගකුලෙ තිබ්බන්තිනා වසප්පතො නගරවාසීති සද්ධිං විහාරං
 ගන්තා සඤ්චි ධම්මදෙසනං සුභා පසනෙනා සත්තායං බුද්ධිපමුඛස්ස
 භික්ඛුසඛිස්ස මහාද්‍යනං පවනෙනා යාවජීවං පුඤ්ඤානි කතා
 අපර්පරං දෙවමනුස්සෙසු සංසරෙනා අමානං හගවතො කාලෙ
 කොසමිධං රසෙසො උදෙනස්ස පුණ්ණිතස්ස පුතො හුතා
 නිබ්බන්ති. භාරවාජො භි ස්ස නාමං අගොසි. සො වසප්පතො තස්ස
 වෙදෙ උග්ගහෙනා පඤ්චමාණවකසතානි මනෙත වාචෙනො
 මහස්සසභාවෙන ගරුප්පතො තෙති පරිච්චෙනො රුජගහං
 ගන්තා හගවතො භික්ඛුසඛිස්ස ව ලාභසක්කාරං දිස්වා සාසනෙ
 පබ්බජිතා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤා හුතා විහරති. සත්ථාග උපාසෙන
 මත්තඤ්ඤාතාය පතිට්ඨාපිතො විපස්සනං පට්ඨපෙතා න විරස්සෙව
 ඡලෙහිඤ්ඤා අගොසි. ඡලෙහිඤ්ඤා පන හුතා හගවතො සම්මුඛා
 යං සාවකෙති “පත්තබ්බං තං මයා අනුප්පත්තන්ති භික්ඛුසඛිස්ස
 යස්ස මග්ගෙ වා එලෙ වා කඛ්ඛා අත්ථි සො මං පුච්ඡතු ති” සීහනාදං
 නදි. තෙන තං හගවා “එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං
 සීහනාදිකානං යදිදං පිණ්ඩාලභාරවාජො”ති එතදග්ගෙ ග්පෙසි.
 එවං එතදග්ගවධානං පතා පුබ්බි කතපුඤ්ඤසමාරං සරිතා
 සොමනස්සවසෙන අත්තනො පුඤ්ඤකමො පද්‍යනං විභාවෙනො,
 පද්‍යුත්තගේ භි ආදි මාග. තස්සත්ථා හෙට්ඨා වුතොව. පුරතො
 හිමවන්තස්සා ති හිමාලපබ්බතකො පුබ්බදිසාභාගෙ භි අත්ථා. විතත
 කුචෙ වසී නද්‍ය ති යද්‍ය අහං සීහො මිගරුජා හුතා හිමවන්තපබ්බත
 සමිපෙ වසාමි. තද්‍ය පද්‍යුත්තගේ නාම සත්ථා අනෙකෙති ඔසධෙති ව
 අනෙකෙති ව රත්තනෙති විත්තවිවිත්තතාය විත්තකුචෙ විත්තපබ්බත
 සිබරෙ වසී භි සමිබ්බො. අභිනරුපො නත්ථා සි නති අභිගසභාවො
 නික්ඛසභාවො මිගරුජ තත්ථ ආසි අගොසි ති අත්ථා. වතුක්කමොති
 වතුති දිසාති කමො ගතතුං සමත්ථා. යස්ස සද්දං සුඤ්ඤානා ති යස්ස
 මගරඤ්ඤා සීහනාදං සුභා. බහුජනා බහුසත්තා, වික්ඛිමහන්ති
 විසෙසෙන බම්බන්ති භායන්ති. සුපුලලං පද්‍යමං ගස්සා ති හගවති ප්‍රසා
 දෙන සුප්‍රජාතං පද්‍යමපුථං. බංසිතා. නග්ගහං. නග්ගනං. ආසහං.
 උත්තමං සෙට්ඨං සමිබ්බද්ධං. උපගඤ්ඤං සමිපං අගමිනති අත්ථා.

වුට්ඨිතස්ස සමාධිමො ති නිරොධසමාපත්තිනො වුට්ඨිතස්ස
 බුද්ධිස්ස තං පුථං. අභිගේසසිං පුජෙසි නති අත්ථා වතුද්දිසං.
 නමස්සිතා ති වතුද්දිසාසු නමස්සිතා සඤ්ච විතතං පසාදෙයො

ආදරෙන පතිධිපෙනා, සිහනාදං අභිතනාදං සොසෙසිනති අපො, කතො බුද්ධෙන දිනනබ්බාකරණං පකාසෙතො පද්මුත්තරෙ නි ආදිමාන. තං උත්තාන මෙව, චදනං සෙට්ඨා ති මයං බුද්ධා මයං බුද්ධා ති චදනනානං අඤ්ඤාතිථියානං සෙට්ඨා උත්තමො බුද්ධො ආග තොති සම්බුද්ධො. භස්ස ආගතස්ස හගවතො නං ධම්මං සොස්සාම පුණ්ණාමාති අපො. නොසං භාසපරෙතානනති භාසෙති සොම නසෙසිති පරෙතානං අභිතුතානං සමනනාගතානං තෙසං දෙව මනුස්සානං, ලොකනාසකොති ලොකස්ස නායකො සග්ගමොක්ඛසමා පකො, මම සද්දං මයං සිහනාදං, පඤ්ඤාසි පකාසෙසි කප්ථෙසි. දිසද්දසි අනාගතකාලදස්සි. මුනිනමනනරෙ මහතො මුනි, සෙස ගාථා පුට්ඨෙඤ්ඤාස්සා සෙව නාමෙන පදමො නාම වක්කවතති හුඤ්ඤා වතු සට්ඨියා ජාතියා ඉස්සරියං ඉස්සං ආවං රජ්ජං කාරසිස්සතිති අපො. කප්පසතසහස්සමිති සාමසඤ්ඤාමමව්වනං කප්පසතසහස්සානං පරියොසානෙති අපො. පකාසිනො පාවචනො නි තෙන ගොතමෙන හගවතා පිටකතයෙ පකාසිතො දෙසිතෙති අපො. බ්‍රහ්මබ්‍රහ්ම භමිස්සතිති තද් ගොතමස්ස හගවතො කාලෙ අයං සිතො මගරුජා බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ධස්සති ති අපො. බ්‍රහ්මඤ්ඤා අභිනික්ඛමොති බ්‍රහ්මකුලතො නික්ඛමිඤ්ඤා තස්ස හගවතො සාසනෙ පබ්බජස්සති ති සම්බුද්ධො, පබ්බාති පඤ්ඤාතො නි විරියකරණං. පෙසිතවිනො, උපසිසම්බානානං කිලෙසානං අභාවෙන නිරුපසි. කිලෙසදර්ශනං අභාවෙන උපසෙතො. සබ්බාසමෙ. සකාලාසමෙ. පඤ්ඤාස්ස පහාය. අනාසං නික්ඛිලෙසො. නිබ්බාසිස්සති බ්‍රහ්මපරිනිබ්බානෙන නිබ්බුද්ධො භවිස්සති ති අපො. විච්ඡෙදො පනතසෙසාමිති ති ජන සම්බාධ රහිතෙ දුරාරඤ්ඤා සෙනාසනෙ ති අපො. චාලමිහස්මා කුලෙති කාලසිතාදිති වණ්ඤ මිහසලෙසති ආකුලෙ සමිතිණ්ණෙති අපො. සෙසං චුත්තත්මෙවං ති.

සිංහලාලභාරමාජසේවරස්ස අපද්‍යනධිකර්මා.

3. 10.

ගඛනා භාගිරසී නාමා ති ආදිකා ආයස්මතො බදිරවතියසේවරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිම බුද්ධපු කතාධිකාරෙ තත් තත් හමෙ පුඤ්ඤාති උපවිනනො පද්මුත්තරස්ස හගවතො කාලෙ හංසවතී නගරෙ තිත්තාවිකකුලෙ නිබ්බන්ධා මහාගඛනාය පයාගතිඤ්ඤා තිත්තාවාස කමමං කරෙතො ඵකදිවසං සසාවකසඤ්ඤා හගවතං ගඛනාතිරුඋපගතං දිස්වා පසන්නමානසො නාවාසඤ්ඤා පයාසෙත්වා මහතෙන පුජාසකකාරෙන පරතීරං පාපෙන අඤ්ඤාකරං හික්ඛුං සත්ථා ආරඤ්ඤාකානං හික්ඛුනං අග්ගධාරිනෙ ධම්මානං දිස්වා තං ධාරනතරං පසෙත්වා හගවතො හික්ඛුසඤ්ඤා ව මහාද්‍යනං ආවෙත්තන්වා පතිධානං අකාසි. හගවා තස්ස පතිනාය අවඤ්ඤාභාවං

බ්‍යාකාසී. සො තෙනො පට්ඨාය පුඤ්ඤානි උපචිතනො දෙවමනුසොසු
 සංසරනො උභයසමපන්නියො අනුභවිනා ඉමස්මි. බ්‍රිහ්ප්පාදෙ
 මගධිරට්ඨි නාලොමෙ රුපසාරියා නාම බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡමි
 නිබ්බන්ති. නං වයපපත්තං මාතාපිතණෙ සරඛකුනෙන ඛනිකුකාමා
 හුනා තස්ස ආණ්ඩෙසුං. සො සාරිපුත්තඥෙරස්ස පබ්බජිතභාවං
 සුනා මයං. ජෙට්ඨභාතා අයොෆා උපතියො ඉමං විහවං. ඡෙට්ඨිං
 පබ්බජි. තෙන වන්නං ඛෙලපිණං. කථා හං අනුභවියාමි ති ජාත
 සංවෙතො පාසං අනුපගව්ඡමාන මිභො විස ඤාතකෙ වඤ්ඤානා
 හෙතුසමපන්නියා වොදියමානො හික්ඛුනං සන්නිකං ගන්තා ධම්ම
 සෙනාපතියො කණ්ට්ඨිභාවං නිවෙදෙතා අත්තනො පබ්බජ්ජාය
 ඡන්දං ආණ්ඩෙසි. හික්ඛු නං පබ්බාජෙතා පරිපුණ්ණ විසතිවස්සං.
 උපසමපාදෙතා කමමට්ඨානෙ නියොජෙසුං. සො කමමට්ඨානං
 ගහෙතා බද්ධවනං පවිසිනා විස්සමනො සටෙනො වාය
 මනො ඤාණස්ස පරිපාකගතතතා න වරස්ස ව ඡලුච්ඤාඤා
 අරභා අහොසි. සො අරභා හුනා සත්ථාරං ධම්මසෙනාපතිඤ්ඤා
 වන්දිතුං සෙනායනං සංසාමෙතා පත්තවිවරමාදාය නිකම්භිනා අනු
 පුඤ්ඤන සාවභි. පනා ජෙතවනං පවිසිනා සත්ථාරං ධම්ම
 සෙනාපතිඤ්ඤා වන්දිනා කතිපාහං ජෙතවනෙ විහාසි. අථ නං සත්ථා
 අරියගණමණ්ඩා නිසිනො ආරඤ්ඤාකානං හික්ඛුනං අග්ගට්ඨානෙ
 ධීපපසි. “එතදග්ගං හික්ඛවෙ මම සාවකානං හික්ඛුනං ආරඤ්ඤාකානං
 යද්දං රෙවතො”ති එවං එතදග්ගට්ඨානං පනා අත්තනො පුබ්බකමමං
 සරිනා පිතිසොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපදුනං පකාසෙනො
 ගඛනා භාගිරසි ති ආදිමාහ.

තත්ථ ගඛනාහි ගායමානා සොසං කුරුමානා ගච්ඡතීති=ගඛනා,
 අථවා හො චුට්ඨති පඨවි තස්මිං ගතා පටිත්තාති=ගඛනා, අනොත්තන
 දහං තික්ඛන්තුං පදකක්ඛණං කතා ගතට්ඨානෙ ආවට්ටගඛනාති වච
 නනො පබ්බතමත්ථකෙන ගතට්ඨානෙ පහට්ටානෙ බහලගඛනාති ව
 තිරව්ජානපබ්බතං විජ්ඣන්තා ගතට්ඨානෙ උමමග්ගගඛනා ති ව තනො
 බහලපබ්බතං පහරිනා පඤ්ඤොජනං ආකාසෙන ගතට්ඨානෙ
 ආකාස ගඛනා ති ව තස්සෙව පතිතට්ඨානං හින්දිනා ජාතං පඤ්ඤා
 යොජනං පොකඛරණිකුලං හින්දිනා තත්ථ පන පඤ්ඤාබ්‍යුලි විස
 පඤ්ඤාබ්‍යුලි ගඛනා යමුනා සරභු මති අවිරවති පඤ්ඤානාමා හුනා
 ජලබ්‍රදීපං පඤ්ඤාභාගං පඤ්ඤා කොට්ඨාසං කතා පඤ්ඤාගෙ පඤ්ඤා
 කොට්ඨාසෙ ඉතා ගතා පටිත්තාති=භාගිරසි, ගඛනා ව සා භාගිරසි
 වෙ ති=ගඛනාභාගිරසි, භාගිරසිගඛනා ති වත්තඤ්ඤා ගාථා ඛනිසුඛන්තං.
 පුබ්බපරිවසවසෙන චුත්තන්ති දට්ඨබ්බං. හිමවනො පොවිතාහි
 සපත්ත හිං සති සිතෙන හන්ති මජ්ඣති ආචලෙති=හිමො, හිමො
 අස්ස අප්පිති=හිමවා තනො හිමවත්තනො පට්ඨාය පහාපිතා පටිත්තා
 සන්දමනා ති=හිමවත්තන පහාපිතා. කුතිස්ස නාමිකො ආසින්නි.
 වස්සා ගඛනාය වණ්ණසොතසමාපන්නෙ විසමතිස්ස කෙවට්ටකුලෙ
 උපන්නො නාමිකො ආසිං අහොසින්නි අස්සො.

ගණනා පබ්බාසේවා කමමධාරිතො නියොජේසි. තෙ කමමධාරිතං අනුයුත්තා විහරිංසු. තඤ්ඤාඤාඤාඤාඤා ථේරසං කොවිදෙව ආබ්බො උපනෙතා. තං සුඤ්ඤා භාරිපුත්තනේරෙ රෙවතස්ස නිලානාපුච්ඡනං අබ්බොදාපුච්ඡනාඤා කරිස්සාමිති උපගස්සේ. රෙවතස්සේරෙ ධම්ම සෙනාපතිං දුරනොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා තෙසං සාමණේරුනං ඤාපාදවසෙන ඔවදියමානො වාලෙති භාථං අභාසිත්ථ. තස් වාලෙ උමොලෙ ඕසුපමොලෙති තෙසං ආලපනං. වාලා උපවාලා සිසුපවාලාති. නිබ්බන්ධිලිඛිතවසෙන ලද්ධිනාමා තෙසං දුරකා පබ්බජිත්වාපි තථා වොහරියන්ති. වාලි උපවාලි සිසුපවාලිති තෙසං නාමානීති ච වදන්ති. යද්දත්ථ. වාලෙති ආදිනා ආමන්තනං කතං, තං දස්සන්තො පතිස්සතිකා නුඤ්ඤා විහරතාති වන්තා තස් කාරණං ආහා ආගතො වො වාලං විස වෙයිති ආදි. පතිස්සතිකාති පතිස්සරකා. මොති අවධාරණං. ආගතොති ආගච්ඡ. මොති නුඤ්ඤාකං. වාලං විස මෙයිති වාලවෙයි විස. අසං හෙත්ථ සමෙධපපෙතා. නිබ්බජිත නිබ්බන්ධිකපස්සකාස වාලවෙයිදාපො සන්තිකපපො නුඤ්ඤාකං මාතුලස්සේරෙ ආගතො. තස්මා සමණ්ඤ්ඤා උපට්ඨපෙතො සතිසමප ජස්සෙයුත්තා එව හුන්තා විහරත. සථාධිගමන විහාරෙ අපමන්තා භව තාති. තං සුඤ්ඤා තෙ සාමණේරු ධම්මසෙනාපතිස්ස පව්වුග්ගමනාදි වත්තං කන්තා උභින්නං මාතුලස්සේරුනං. පටිසන්ධාරිවෙලාය නාතිදුරෙ සමාපජ්ඣා නිසිදිංසු. ධම්මසෙනාපති රෙවතස්සේරෙන සද්ධිං. පටි සන්ධාරං කන්තා උට්ඨාසාසනා තෙ සාමණේරෙ උපසංකම්. ථෙ තථා කාලපරිචේදස්ස කතන්තා ථේරෙ උපසංකමනෙත උට්ඨිතින්තා වන්තින්තා අට්ඨංසු. ථේරෙ කතරවිහාරෙන විහරතාති පුච්ඡනා තෙති ඉමාස ඉමාසාති වුත්තෙ දුරකාපි එවන්ති විනෙතනො මස්සං. භාතිකො සච්චාදි වන ධම්මස්ස අනුධම්මවාරිති ථේරං පසංගනො පක්කාමි. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්මෙවාති.

බද්ධවනිසස්සේරස්ස අපදානවිකිකථා.

8. 11

ආත්මමාත් නික්ඛමමාති ආදිකා ආයසමනො ආනන්දස්සේරස්ස අපදානං. අයමෙපි පුරිමවුදෙධිපු කතාධිකාසේ නත්ථ නත්ථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සාති පුඤ්ඤාති උපචිතනො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ භංගවනිතගෙර සන්ති වෙමාතිකභානා හුන්තා නිබ්බන්ධි. සුමනොතිස්ස නාම. අහොසි. පිතා පනස්ස නන්දරුත්ථ නාම. සො අත්තනො පුත්තස්ස සුමනකුමාරස්ස වයපත්තස්ස 'භංගවනි තගරහො විසතිසොජනසමන ථානෙ භොගනගරං. අදුසි. සො කදුච්ඡි කදුච්ඡි ආගන්තො සන්ධාරඤා පිහරඤා පස්සති. තද්ද රුත්ථ සන්ධාරඤා සතසතස්ස පරිමාණං හික්ඛුසඤ්ඤා සයමෙව සක්කවම්. උපට්ඨාති, අස්සෙඤ උපට්ඨාතුං න දෙති. තෙන සමයෙන පච්චිනො

කුපිතො අහොසි. කුමාරෙණ තස්ස කුපිතභාවං රඤ්ඤා අනාගේ වෙතා සයමෙව නං වුපසමෙසි. නං සුඛා රුජ් කුට්ඨමානස්සා වරං තෙ තාන දමම් ගණනාගීති ආහ. කුමාරෙණ සත්ථාරං හික්ඛුසඛික්ඛාපි තෙමාසං උපට්ඨිතනෙතා ජිවිතං අවඤ්ඤා කාතුං ඉච්ඡාමිති ආහ. එතං න සක්කා අඤ්ඤා චෛදගීති. දෙවබ්බතීයානං චෙ කථා නාම නජී. එතං මෙ දෙසි, න මයං අඤ්ඤානත්ථොති. සමෙ සත්ථා අනුජානාති දින්නමෙවාති. සො සත්ථු විතතං ජනිස්සාමිති විහාරං ගමනා. තෙන ච සමයෙන භගවා ගඤ්ඤාපිං පටිවෙසා හොති. සො හික්ඛු උපසඛික්ඛිතා අහං භනෙත භගවන්තං. දස්සනාය ආගමනා. දස්සෙථ මනති හික්ඛු සුමනො නාම ථෙරො සත්ථු උපට්ඨානො. තස්ස සනතිකං ගච්ඡාගීති ආහංසු. සො ථෙරස්ස සනතිකං ගතවා සත්ථාරං භනෙත දස්සෙථාති ආහ. අථ ථෙරෙණ තස්ස පස්සන්තස්සෙව පඨවියං නිමුජ්ඡිතා භගවන්තං උපසඛික්ඛිතා රුජ්ජුතො භනෙත කුමනාකං දස්සනාය ආගමොති ආහ. තෙනහි හික්ඛු ආස්නං පඤ්ඤාපෙගීති. ථෙරෙ පි මුද්ධාසනං ගතෙතා අනෙතා ගඤ්ඤාපියං නිමුජ්ඡිතා තස්ස පස්සන්තස්ස ඛති පරිවෙණේ පාතුභවිතා ගඤ්ඤාපි පරිවෙණේ ආසනං පඤ්ඤාපෙසි. කුමාරෙණ නං දිස්වා මහනෙතා වතාසං හික්ඛුති විතතං උපපාදෙසි. භගවාපි ගඤ්ඤාපිතො නික්ඛිමිතා පඤ්ඤාතොසනෙ නිසිදි. රුජ්ජුතො සත්ථාරං වජ්ඣිතා පටිසක්ඛාරං කිතා අයං භනෙත ථෙරෙණ කුමනාකං සාසනෙ වලලහො මඤ්ඤෙති. ආම කුමාර වලලහොති.

කීං කතා භනෙත එස වලලහො හොති. දුනාදීනි පුඤ්ඤානි කතාති. අභමපි අයං ථෙරෙණ විය අනාගතෙ මුද්ධාසනෙ හොතු කාමොති, සො මුද්ධාපපමුච්ඡස්ස සඤ්ඤාසං සත්තාහං ඛනිවාසෙ භග්ගං දතා සත්තමෙ දිවසෙ භනෙත මයා පිතු සනතිකා කුමනාකං තෙමාසං පටිජ්ඣන්තවරෙණ ලද්ධා. තෙමාසං මෙ වස්සාවාසං අධිවාසෙථාති වතා සත්ථු අධිවාසනං විදිතා සපරිවාරං භගවන්තං ගතෙතා යොජනෙ යොජනෙ සත්ථු හික්ඛුසඛික්ඛස්ස ච වසනානුච්ඡිතෙ විහාරෙ කාරෙතා තස්ස තස්ස වසාපෙන්නො අත්තනො වසනට්ඨාන සම්පෙ සත්තසගස්සන කීතෙ සොභනනාමකෙ උය්‍යානෙ සත්ත සගස්සන කාරිතං විහාරං පට්ටසාපෙතා:

සත්තසගස්සන මෙ කීතං සත්තසගස්සන කාරිතං,
සොභනං නාම උය්‍යානං පටිගණ්ණ මහාමුතීති.

වස්සුපනාසිකදිවසෙ සත්ථු මහාදුතං පට්ටෙන්නවා ඉමිතා නිකාරෙණ දුතං දදෙය්‍යථාති පුත්තදුරෙ අමච්චෙ දුතෙ ව කිච්ච කරණේ ච නියොජෙතා සයං සුමනත්ථෙරස්ස වසනට්ඨානසම්පෙ යෙව වුසන්නො එවං අත්තනො වසනට්ඨානෙ සත්ථාරං තෙමාසං උපට්ඨිති. උපකට්ඨාය පන පවාරණාය ශාමං පටිසිතා සත්තාහං මහාදුතං පට්ටෙන්නවා සත්තමෙ දිවසෙ සත්ථු හික්ඛුසඛික්ඛස්ස ච පාද

මුලෙ තිව්වරෙ රූපෙයා වැදිනි හනන යදෙත. මයා බනාවාරතො පව්ඨාය පුඤ්ඤං කතං න තං සග්ගසමපන්නිආදීනං අත්ථාය කතං. අථ ථෙව අහං පි සුමනසේරෙ විශ අනාගතෙ එකස්ස මුද්ධස්ස උපව්ඨානො චල්ලනො හවෙය්‍යන්ති පඨනං අකාසි. සත්ථා තස්ස අනන්තරයතං දිස්වා බ්‍යාකරිතා පකාමි. සො හත්ථිං මුද්ධුප්පාදෙ වස්සසත්ථසග්ගස්ස පුඤ්ඤානි කතා තතො පරමෙ තස්ස හත්ථිං හවෙ උලාරනි පුඤ්ඤකම්මානි උපවිනිතා දෙවමනුස්සෙසු සංගරනන්තා කස්සපස්ස හගවතො කාලෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතන්තා විඤ්ඤතං පත්වා එකස්ස පේරස්ස පිණ්ඩාය වරතො පත්තගහණත්ථං උත්තර සාවකං දත්වා පූජං අකාසි. පුත සග්ගෙ නිබ්බතතිතා තතො වුතො බාරණසිරුන් හුත්වා අව්ඨිපවෙවකමුද්ධා දිස්වා තෙ භොජ්ජතා අත්තතො මඩගලුය්‍යානෙ අව්ඨිපණ්ණසාලායො කාරෙත්වා තෙසං නිසීදනත්ථාය අව්ඨි සබ්බරත්තනමයපිඨෙ වෙව මණ්ඤාධාරකෙ ව පාටියාදෙත්වා දහවස්සසග්ගස්සානි උපව්ඨානං අකාසි. එතානි පාකවානි. කප්පසත්ථසග්ගස්සං පන තස්ස තස්ස හවෙ පුඤ්ඤානි උපවි නනන්තා අමාකං බොධිසත්තෙන සද්ධිං තුසිතපුරෙ නිබ්බතතිතා තතො වුතො අමිතොදනසකකස්ස ගෙනෙ නිබ්බතතිතා සමබ්ඤ්ඤතකෙ අභිනන්දිතෙ කරෙතො ජිතොති ආනන්දොදෙව නාමං ලභී. සො අනුක්කමෙන වයපපත්තො කතාභිනික්ඛමණො සමමා සමෙධොධිං පත්වා පවනතිතවරධමමවකෙක පඨමං කපිලවත්ථුං ගන්ත්වා තතො නික්ඛමනෙන හගවති තස්ස පරිවාරත්ථං පබ්බජිතුං නික්ඛ මනෙත්ථ හද්ධියාදීනි සද්ධිං නික්ඛමිත්වා හගවතො සන්තිකෙ පබ්බ ජිත්වා ආයස්මතො පුණ්ණස්ස මන්තානිපුත්තස්ස සන්තිකෙ ධම්මකථං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨති.

තෙන ව සමයෙන පඨමබොධියං විසතිවස්සං. අනිබ්ඛානා උපව්ඨකා අහෙසු. එකදු නාගසමාලො පත්තවිවරං ගතොත්වා විවරති. එකදු නාගිතො, එකදු උපවාණො, එකදු සුනක්ඛිතො, එකදු වුතෙදු සමඤ්ඤෙද්දසො, එකදු සාගතො, එකදු මෙධිසො. තෙ යෙභුය්‍යෙන සත්ථු විත්තං න ආරාධිංසු. අපේකදිවසං හගවා ගතිකුට්ඨිපවෙණෙ පඤ්ඤානවරමුද්ධාසනෙ භික්ඛුසංඝපරිවුත්තො නිසිනොහා භික්ඛු ආමන්තෙසි. අහං භික්ඛවෙ දුද්ධානි මහල්ලකො එකවෙව භික්ඛු ඉමිනා මහෙන ගව්ජාමිති වුතෙන අපඤ්ඤාන මහෙන ගව්ජනති. එකවෙව මයං පත්තවිවරං භූමියං නික්ඛිපනති. මයං නිබ්ඛුපව්ඨාකං එකං භික්ඛුං විජානාමි. තං සුත්වා භික්ඛුනං ධම්මසංවේතො උදපාදි. අරායස්වා සාරිපුත්තො උව්ඨාය හගවන්තං වැදිත්වා අහං හනෙන තුමෙන උපව්ඨිතිස්සාමිති ආහං. තං හගවා පටික්ඛිපි. එතෙහුපායෙන මහාමොගගල්ලානං ආදිං කත්වා සමබ්බ මහාසාවකා අහං උපව්ඨිතිස්සාමි අහං උපව්ඨිතිස්සාමිති උව්ඨිතිංසු රූපෙයා ආයස්මනො ආනන්දං. තෙපි හගවා පටික්ඛිපි. ආනන්ද පන තුණ්හිසෙව නිසීදි. අථ තං භික්ඛු ආහංසු. ආවුසො තමෙහි සත්ථු උපව්ඨා

කට්ඨානං යාමාසීති. යාමිතො ලඤ්ඤපට්ඨානං නාම කීදිසං භොගි. සචෙ රුච්චති. සත්ථා සයභෙව විකම්බති. අථ හගවා න භික්ඛවෙ ආනන්දෙ අඤ්ඤෙති උසාසාගෙන භොගො. සයභෙව ජාතිනා, මං උපට්ඨ භික්ඛානීති ආහ. තතො භික්ඛු උචෙධිති ආවුසො ආනන්ද! සත්ථාරං උපට්ඨාකට්ඨානං යාමාසීති ආහංසු. ථෙරෙ උට්ඨිතිනා සචෙ මෙ හනෙන හගවා අත්තනො උදධං පණ්ණිතං චිවරං න දස්සති. පණ්ණිතං පිණ්ඩපාතං න දස්සති. එකගකුකුපියං වසිතුං න දස්සති, නිමත්තනං ගහෙතො න ගමිස්සති, එවාහං හගවන්තං උපට්ඨිතිස්සාමිති ආහ. එත්තකෙ ගුණේ ලභතො සත්ථු උපට්ඨානං කො භාණෙති උපවාද භොවනත්ථ. ඉමෙ චත්තාරෙ පටිකෙඛපා. සචෙ හනෙන හගවා මයා ගතිතං නිමත්තනං ගමිස්සති. සවාහං දෙසන්නරතො ආගතො ගතෙ තව දස්සෙත්තුං ලභාමි යද්ද මෙ කඛ්ඛා උපපජ්ජති තාවදෙව හගවන්තං උපසංඝමිතිනා පුට්ඨිතුං ලභාමි. සචෙ හගවා පරමමුඛා දෙසිතං ධම්මං පුත්ත මයහං ඛ්‍යාකරිස්සති එවාහං හගවන්තං උපට්ඨ භික්ඛාමි. එත්තකං පි සත්ථු සත්තිකෙ අනුගතං න ලඛනීති උප වාදමොචනත්ථ ඤ්ඤාච ධම්මභණ්ඩාගාරියභාවපරිපූරණත්ථ ඤ්ඤා චතස්සො යාමනාති. ඉමෙ අට්ඨි චරෙ ගහෙතො නිබ්ඤ්ඤපට්ඨානො අභොගි. තස්සෙව ආනන්තරස්ස අත්ථාය කප්පසතසහස්සං පූරිතානං පාරමිතං එලං පාපුණි. සො උපට්ඨාකට්ඨානං ලභාදිවසනො පට්ඨාය දසඛලං දුට්ඨෙත උදකෙන නිව්ඤ්ඤ දත්තකචෙධින පාදපරි කමෙත න පිට්ඨිපරිකමෙත ගකුකුපිපරිවෙණසමථජනනාති එවමාදිති කීවෙවිති උපට්ඨිගනෙනා ඉමාය නාම වෙලාය සත්ථු ඉදං නාම ලඤ්ඤං වට්චති, ඉදං නාම කාතුං වට්චතීති දිවසභාගං සත්තිකා වචරෙ හුතො රත්තිභාගෙ මහන්තං දණ්ඩදිපිකං ගහෙතො ගකුකුපි පරිවෙණං නවවාසෙ අනුපරියායති සත්ථරි පකෙකාසනෙත පටිවචන දානාය ජිනමිදධං විනොදනත්ථ.

අථ නං සත්ථා ජෙතවනෙ අරියගණමජේකා නිසිනෙතො අනෙක පරියායෙන පසංසිතො ඛුක්ඛසුභානං සනිමන්තානං ගනිමන්තානං ඛිනිමන්තානං උපට්ඨාසානඤ්ඤා භික්ඛුනං අග්ගමානෙ ධිපෙසි එවං සත්ථාරා පඤ්ඤපු ධානෙසු එතදග්ගෙ රුපිතො චතුති අච්ඡරි යඛතුධමෙමිති සමන්තාගතො සත්ථු ධම්මකොසාරකෙකා අයං මහා ථෙරණ සෙතො ව සමානො සත්ථරි පරිනිබ්බුතෙ ගෙට්ඨා චූත්ත නයෙන භික්ඛුති සමුත්තෙතජිතො දෙවතාය ව සංවෙජිතො සෙව යෙව ව දුනි ධම්මසංඛිති කාතඛ්ඛා, න බො පනෙතො පඨිරුපං යොහං තෙතො සකරණීයො අසෙසෙධි ථෙරෙති සද්ධිං ධම්මං සඛනා ශිතුං සනතිපාතං ගතතුනති සඤ්ජාතුස්සානො විපස්සනං පට්ඨපෙතො ඛුක්ඛදෙව රත්ති. විපස්සනාය කමමං කරෙන්නො චක්කමෙ විරියසමථං අලභිතො තතො විහාරං පටිසිනා සයනෙ නිසීදිතො සසිතුකාමො කායං ආවට්ටසි. අප්පන්නඤ්ඤා සිසං බිමෙධාගතං පාද ව භූමිතො මුත්තමත්තා තසමි. අත්තරෙ අනුපාදය ආසවෙති විත්තං විමුච්චි

ජලුතිඤ්ඤාදා, අහොසි. එවං ජලුතිඤ්ඤාදිගුණපතිමණ්ඩිතො උපට්ඨා කාදිගුණෙති එතදග්ගට්ඨානං පතොනා අත්තනො පුබ්බකමො සරිතො සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවරිතාපදානං දසොනො ආත්මමාණ් නිකමමාණි ආදිමාන. තත් ආත්මමාණි සබ්බසත්තානං ධම්මදෙස නත්ථය. විහාරවාරතො නිකමමිත්වා බ්බවාරසම්පෙ කතමණ්ඩප මජ්ඣික පඤ්ඤාගතවරපුද්ධාසනෙ නිසිනොනා පදමුත්තරෙ නාම මහාමුති සමාසමමුදො. වස්සනො අමනං වුට්ඨිති ධම්මදෙසනා මහාඅමනාධර්මි ධම්මවස්සං වස්සනො. නිබ්බාපෙසි මහාජනනති මහාජනස්ස විතතසත්තානානතතිලෙසග්ගි නිබ්බාපෙසි වුපසමෙසි. මහාජනං නිබ්බානාමහපානෙන සන්තිසීතිභාවං පාපෙසීති අත්ථො. සත්තසත්තානො ධර්මිති පරිවාරසමපත්තිං දසොනො ආත. ජලුති ආදිඤ්ඤාති ඉද්ධිවිධාදිඤ්ඤාණකොට්ඨාසෙති සමනනාගතො අනෙක සත්තසත්තස්සවකතවාලෙසු බණ්ණන ගතතුං සමත්ථාති ඉද්ධිති සමනනා ගතත්තා මතිද්ධිකා තෙ ධර්ම සත්තසත්තස්සබ්ණාසවා. ඡායාම අනපා- සිනිති කත්ථි අනපගතො ඡායා ඉව තං සමමුද්ධං පදමුත්තරං හගවත්තං. පටිමාරෙහති පරිමාරෙහො ධම්මං සුණන්තිති අත්ථො. හප්පිකමනිගතො ආසීතති තද හගවතො ධම්මදෙසනාසමයෙ අතං හප්පි පිට්ඨි නිසිනොනා ආසිං අහොසිනති අත්ථො. සෙතවජනනං වරුත්තමනති පිඨෙ ධර්මපතබ්බං උත්තමං සෙතවජනනං. මම මත්තෙක ධාරයනො හප්පිපිට්ඨි නිසිනොනාති සමබ්ණො. සුචාරු රුපං දිශානාති සුඤ්ඤං චාරුං මනනාහර රුපවත්තං ධම්මං දෙසියමානං සමමුද්ධං දිසවා. මම මයහං. ඕනති සතතුට්ඨි සොමනස්සං. උපපජ්ජප උපපජ්ජතිති අත්ථො. බරුසහ හප්පිකමනිගතො තං හගවත්තං නිසිනං දිසවා හප්පි පිට්ඨිතො බරුසහ ඔරෙතිත්වා. නාගසහං නරව සහං. උපගඤ්ඤි සම්පගතොති අත්ථො. රතනමස ජනනං මෙති රත්තභුසිතං මම මයහං ජනනං. වුද්ධිසෙට්ඨස්ස මත්තෙක ධාරසිනති සමබ්ණො. මම සබ්බසමඤ්ඤාසාති මයහං පසාදෙන උපනනං සබ්බප්පං ඤාත්වා ඉසීනං අත්තරෙ මහත්තභුතො සො පදමුත්තරෙ හගවා. නං කප්පං ධර්මසිත්වානාති තං අත්තනා දෙසියමානං ධම්මකප්පං. ධර්මපත්ථා මම බ්බාකරණත්ථය. ඉමා භාවා අභාසිති කප්පසීති සමබ්ණො. කප්පති වෙ. සො සොති ආදිමාන. සුචණ්ණාලකාරභුසිතං ජනනං යො සො රජකුමාරෙ මම මත්තෙක ධාරෙසීති සමබ්ණො. නමහං කිත්තසිස්සාමති තං රජකුමාරං අතං කිත්තසිස්සාමි පාකවං කරිස්සාමි. සුණාප් මම භාසනොති භාසනාස්ස මම වචනං සුණොප්, ඔතිතසොතා මනසිකරෙථාති අත්ථො. ඉතො ගන්ධා අසං පොසොති අසං රජකුමාරෙ ඉතො මහස්සලොකනො වුද්ධො තුසිතං ගතත්වා ආවසිස්සති, තත් විහරිස්සති, තත් අවජ්ජති පුරකමනො පරි වාරිතො තුසිතභවනසමපත්තිං අනුභවාස්සතිති සමබ්ණො. මතුතති සබ්බතතුනති තුසිතභවනතො වට්ඨිතා තාවතිං සභවතො උපපනො වතුනතිංසවාරෙ දෙවිඤ්ඤා දෙවරජ්ජං කරිස්සතිති සමබ්ණො.

බලාධිපො අවධිසනනති නාවතියගවනතො වුතො මනුස්සලොකෙ
 උප්පන්නො බලාධිපො චතුරඛණ්ණිකෙනාය අධිපො පබානො අවධි
 සතජාතිසු පදෙයන්ජා හුත්වා, චක්ඛං අනෙකරතනධරං පඨවිං.
 ආවසිස්සති පුඨබ්බං විහරිස්සතිති අත්ථො. අවධිපඤ්ඤාසක්කභතුනති
 අවධිපඤ්ඤාසජාතිසු චක්කවතනති රජා හවිස්සතිති අත්ථො. මහිසා
 සකලජමුද්ධිපපඨවියා විසුලං අයච්ඤියං. සදෙසරජජං භාර
 යිස්සති සභ්‍යානං. කුලභෙතුස්සාති සක්කරුජ්ජනං කුලස්ස ධජභුතස්ස
 බුද්ධස්ස ඤාතතො හවිස්සතිති අත්ථො, ආනාපිති විරියවා. නිපභොති
 නොපක්කසඤ්ඤානාය පඤ්ඤාය සමනනාගතො. බාහුසචෙවසු බහුස්සුත
 භාවෙවසු පිටකතනයධාරණේසු. කොවිඤ්ඤා ඡෙතො. නිවානවුතති
 අඤ්ඤාන විඤ්ඤානතිකො. අඨඤ්ඤා කායපාගබ්බියාදිඨ්ඨිතාවිචර
 තිතො. සබ්බපාඨි සකලපිටකපාතයධාරී හවිස්සතිති සම්බඤ්ඤා,
 සධානසභිනතොනො සොති සො ආනඤ්ඤෙත්ථො විරියකරණාය
 ථෙසිතවිතොනො. උපසෙතො නිරුපධිති රුහුපධිදෙසුපධිබක්ඛුපධිති
 විරතිතො සොනාපතතිමග්ගන පභාතඛකිලෙසානං පභිනතො
 උපසෙතො සනතකායවිතොනො. සනති ආරඤ්ඤාති අරඤ්ඤා
 හවා මහාවනෙ ජාතො. සබ්බිභාසනාති සබ්බිවස්සකාලෙ භායන
 බලො. නිබ්බාසනාති අක්ඛිකණ්ණකොසසඤ්ඤාතෙති තීති ධාතෙති
 හිනනමද, මානඛො මානඛගහඤ්ඤාලෙ ජාතාති. ජ්ඣාදනනාති රමිත
 සදිසදනනො. උරුලාවා රුජවාතනො කුඤ්ඤරසඤ්ඤානො නාගා හඤ්ඤ
 රුජානො සනති සංවිජ්ජනති යථාති සම්බඤ්ඤා. තථා සතභස්සසඤ්ඤා
 ඤිණාසවසඤ්ඤානො පඤ්ඤානො මහිද්ධිකා අරහත්තනාගා සනති සඤ්ඤ
 තෙ අරහත්තනාගා බුද්ධිනාගරුජස්ස. න භොනති පණ්ඩිතො නෙති
 තෙ පණ්ඩිතො තාදිසා න භොනති. කිං සඤ්ඤා තෙ හයභිතො
 සකභාවෙන සණ්ඨාත්ථො අසමත්ථාති අත්ථො. සෙසං වුත්තනයත්තො
 උත්තානත්ථමෙවාති.

ආනඤ්ඤෙත්ථස්ස අපදනවධිකථා.

එතනාවතො පඨමබුද්ධිවග්ගවණ්ණනො
 සමනතො.

3. 12.

තිබ්බුතෙ ලොකනාඨමහිති ආදිකා ආයස්මතො සිතාසන
 දායකත්ථෙරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාගේ තත්ථ
 තත්ථ හවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතතො සිද්ධිත්ථස්ස හගවතො කාලෙ
 විභවසමපන්නෙ සද්ධාසමපන්නෙ එකස්මිං. කුලෙ නිබ්බිතො. ධර
 මාණේ හගවති දෙවලොකෙ වසිත්වා නිබ්බුතෙ හගවති උප්පන්නතො
 විඤ්ඤාතං පතොනො හගවතො සාරීරිකමෙතියං දිස්වා අහො මෙ
 දලාහා, හගවතො ධරමාණකාලො අසමපන්නාති විනෙත්තො වෙතියෙ
 මිත්තං. පසාදෙත්වා සොමනස්සජාතො සබ්බරතනමයං දෙවතො

නිමිත්තසදිසං ධම්මාසනෙ සිභාසනං කාරෙතා ජීවමානවුද්ධිස්ස විය පුජෙසි. තස්සුපරි ගෙනමපි දිඛිවිමානමිව කාරෙසි. පාදුඨපනපාද පිඨමපි කාරෙසි. එවං සාවජීවං දිපඬුපපුර්වකකාදීනි අනෙකවිධ පුජං කතා නතො වුතො දෙවලොතෙ නිබ්බන්තො ඡ කාමසන්න අපර්පරං දිඛිසමපන්නිං අනුතවිතා මනුස්සෙසු වක්කවත්තනිමපන්නිං අනෙකකතතුං අනුතවිතා සබ්බිකාතිකතනං පදෙසර්ඣ සමපන්නිඤ්ච අනුතවිතා කස්සපස්ස භගවතො සාසනො පබ්බජිඤ්ඤ සමණධම්මං කතා එත්තනතරෙ දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්නො ඉමස්මි. වුද්ධිපාදෙ එකස්මි. විභවසමපන්නො කුලෙ නිබ්බන්තිතා විඤ්ඤානං පන්නො සත්ථ ධම්මදෙසනං සුතා පටිලඬ්ඛයද්ධො පබ්බජිතා ලඤ්ඤපසමපදෙ කමමධානං ගහෙතා සචෙන්න න වරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. එවං පත්තඅරහත්තඵලො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිතා සොමනස්සං උපපාදෙතා පුබ්බවරිතා පදානං පකාසෙන්නො නිබ්බුතො ලොකනාඨමහිති ආදිමාන. තත්ථ ලොකස්ස නාමො පඨානොති=ලොකනාමො. ලොකත්තයසාමිති අත්ථො. ලොකනාමෙ සිද්ධිත්ථමිති නිබ්බුතෙති සමඛෙතො. විජ්ඣාදිතෙ පාවචනෙති පාවචනෙ පිටකත්තයෙ විජ්ඣාරිතෙ පරිට්ඨිතෙ පාකචෙති අත්ථො. බාහුජඤ්ඤමහි සාසනෙති සික්ඛාත්තයසඛගතිතෙ වුද්ධි සාසනෙ අනෙකසතසහස්සකොට්ඨිණාසවසඛ්ඛාතෙති බහුජතෙති ඤ්ඤතෙ අධිගතෙති අත්ථො. සසන්නවුතො සුමනොති තද අභං වුද්ධිස්ස ධරමානකාලෙ අසමපන්නෙ නිබ්බුතෙ ව තස්මි. දෙවලොකා වවිතා මනුස්සලොකං උපපන්නො තස්ස භගමනො සාරිරිකධාතු චෙතිස්. දිස්වා පසන්නවින්නො. සද්ධාසමපයුත්තං මනො සුමනො සුඤ්ජරමනො. අතො මමාගමනං ස්වාගමනන්ති සඤ්ජාතප්පයාද බහුමානො මයා නිබ්බානාධිගමාය එකං පුඤ්ඤං කාතුං වට්ඨන්ති වින්නතා භගවතො චෙතිස්සමිපෙ භගවත්තං උද්දස්ස ගිරඤ්ඤ සුවණ්ණරත්තනාදීනි අලඛිකරිතා සිභාසනං අකාසි. තත්ථ නිසිත්තස්ස පාදුඨපනත්ථාය පාදපිඨඤ්ච කාරෙසි. සිභාසනස්ස අනෙමනත්ථාය තස්සුපරිඤ්ඤා කාරෙසි. තෙන වුත්තං: සිභාසනමිකාසනං-පෙ-ඤ්ජරං තත්ථ අකාසනන්ති. තෙන වින්තප්පයාදෙනාති ධරමානස්ස විය භගවතො සිභාසනං මයා කතං තෙන විත්තප්පයාදෙන. කුසිනං උපපජ්ජනන්ති කුසිතභවතෙ උපපජ්ජන්ති අත්ථො. ආයාමෙන වතුබ්බි සාති තත්ථුප්පත්තස්ස දෙවගුත්තස්ස සතොමස්සං. සුකන්තං පුඤ්ඤාන නිබ්බන්තිතං. පාතුතුතං. ආශාමෙන උච්චතො වතුබ්බිසයොජ්ඣනං. විජ්ඣාතෙති තිරිසතො. වතුද්දසයොජ්ඣනං තාවදෙව නිබ්බත්තකබ්බණ්ණෙ යෙව. ආසි අසොසිති අත්ථො. සෙසං සුවිඤ්ඤායත්තමෙව. වතුනවුතෙ ඉන්ද්‍රියාකප්පෙති ඉන්ද්‍රිය වතුනවුතෙ කප්පෙ. යං කම්මං අකපි අකාසි. තද තත්ථො පට්ඨාය කතපුඤ්ඤඵලෙන කිඤ්චි දුගගතිං නාභිජානාමි. අනුගුත්තපුබ්බා කාපි දුගගතිති අත්ථො. තෙසත්තනති ඉන්ද්‍රියා කප්පෙති ඉන්ද්‍රිය කප්පෙතො සත්තනති කප්පෙ ඉන්ද්‍රියාමා නිසො ජනාති ඉන්ද්‍ර

නාමකා තයො චක්කවත්තිරුජානො එකස්මිනති තීසු ජාතිසු ඉදෙඤ්ඤා නාම චක්කවත්තිරුජා අභොසිනති අථො. මෙ සත්තති ඉදෙඤ්ඤා ආපෙසති ඉදෙඤ්ඤා වෙ සත්තතිකපෙස සුමනනාමකා තයො ජනා තිකඛනතුං චක්කවත්තිරුජානො අගෙසුං. සමසත්තතිමිතිනො ආපෙසති ඉදෙඤ්ඤා කපපනො අනුනාධිකෙ සත්තතිමෙ කපෙස. වරුණ නාමකා වරුණො චක්කවත්තිරුජානො නාමකා තයො චක්කවත්තිරුජානො සත්තරුකසමපන්නා වතුදීපමිති ඉස්සරි අගෙසුනති අථො. සෙසං සුච්ඡෙදාදායකමෙවති.

සිත්තාසත්තදායකථෙරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 13.

සිද්ධාත්ථස්ස ගගවතොති ආදිකා ආයගමනො එකත්ථනදායකථෙරස්ස අපදානං. අගමි පුරිමවුද්ධිසු කතාධිකාරෙ තත්තත්ත ගවෙ විචට්ටපජනස්සයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනො සිද්ධාත්ථස්ස ගගවතො කාලෙ වනකමිතො හුත්වා එකස්මිං විභවසමපනො කුලෙ නිබ්බන්තො. තස්මිං සමයෙ සබ්බෙ සද්ධා පසන්නා උපාසකා එකච්ඡන්දා ගගවතො උපධාරිතසාලං කරෙමාති දබ්බසමාරක්ඛාය වනං පවිසිත්වා තං උපාසකං දිත්වා අමනාකං එකත්ථනං. දෙථාති යාචිංසු. සො තං පවත්ති. සුත්වා තුමො මා වින්නසිත්තාති තෙ සබ්බෙ උග්ගසර්ඤ්ඤා එකසාරමයං එමං ගගෙත්වා සත්ථ දස්සෙත්වා තෙසං යෙව අදුසි. සො තෙ තව සොමනස්සජානො තදෙව මුලං තත්වා අඤ්ඤාතිදුනා දිති පුඤ්ඤාති කත්වා තනො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්තො අපරං පරං ඡ කාමාවචරෙසු දිබ්බසමපත්තියො අනුභවිත්වා මනුස්සෙසු ව අගචක්කවත්තිසමපත්ති අනෙකවාරං අනුභවිත්වා අසමබ්බං පදෙස රජජසමපත්තිඤ්ඤා අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපජාදෙ සද්ධාසමපනො එකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්තො මාතාපිතුති සද්ධා ගගවතො සත්තකෙ ධම්මං සුත්වා පටිලද්ධාසද්ධා පබ්බජිත්වා ලද්ධිපසමපදෙ කමමධාරිතං ගගෙත්වා මනසිකරෙන්නො න විරස්සෙ ව අරතා අභොසි. සො එව පත්තඅරතනො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො සිද්ධාත්ථස්සාති ආදිමත.

තත්ත සිද්ධාත්ථස්ස ගගවතො ගගසමපන්නස්ස සමාසමවුද්ධස්ස. මහාසුගගණොති මහාඋපාසකසමුත්තො. අසු අභොසිති අථො. සරණං ගතා ව තෙ බුද්ධන්ති බුද්ධං සරණන්ති ගතා හජිංසු ජාතිංසු වා තෙ උපාසකා. තථාගතං සද්දහන්ති බුද්ධිගුණං අත්තනො විත්තසන්නානෙ ධරෙන්නති අථො. සබ්බෙ සංගමම මනෙතත්තාති සබ්බෙ සමාගම සත්තපතිත්වා අඤ්ඤාදායකං සඤ්ඤාපෙත්වා එකච්ඡන්දා හුත්වා මාලං උපධාරිතසාලං සත්ථනො අත්තං. කුබ්බන්ති කරෙන්නති අථො. දබ්බසමාරෙසු එකත්ථනං අලභන්නා බ්‍රහ්මතො මහාවතෙ විචිතන්ති සමිකො. තෙහං අරඤ්ඤා දිස්වානාති අහං තෙ

උපාසකෙ අරඤ්ඤ දිස්සාන. ගණං සමුභං. උපගමම සමීපං. ගතඤ්ඤා, අඤ්ඤාලිංගගතෙය්‍යා දසධ්‍යාන ලිංගමොධානං. අඤ්ඤාලිං සිරිසි කත්වා, අභං ගණං උපාසකසමුභං. භූමෙන ඉමං වනං කිමත්ථං. ආග තත්ථාති, නිද්ද තස්මිං කාලෙ පරිපුරිතනිති සමිබ්‍රකො. තෙ සිලවනතා උපාසකා මෙ මයා පුට්ඨා මාලං මයං කතතුකාමා හුත්වා එකත්ථෙතො අවෙනති න ලබ්‍හතිති විශාකාසුං, විසෙසෙන කථිංසුති සමිබ්‍රකො. මමං මයං. එකත්ථමහං දෙව අභං. තං සත්ථුතො දස්සාමි, සතතිකං අභං එමහං ආහරිස්සාමි. තෙ භවනතා එමහතරණේ අපෙපාසස්සකතා උස්සාහරතිතා භවනතුති සමිබ්‍රකො. සං සං ඤානුප පජ්ජාමිති යං යං යොතිං දෙවනතං. අථ මානුසං උපගව්ජාමිති අත්ථො. භූමමත්ථ වා උපයොගවචනං, යස්මිං යස්මිං දෙවලොකෙ වා මනුස්සලොකෙ වාති අත්ථො. සෙසං උනතානත්ථමෙවති.

එකත්ථමහදසකපෙරස්ස* අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 14.

පද්‍රමුග්ගතරස්ස භගවතොති ආදිකා ආයස්මතො නන්දපෙරස්ස අපද්‍යනං, අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙය්‍ය කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විච්චිති පතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනනොතො පද්‍රමුග්ගතරස්ස භගවතො කාලෙ හංසවතීනගරෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බතතිත්වා විඤ්ඤානං පතොතො භගවතො සනතිකෙ ධම්මං සුඤ්ඤතො සත්ථාරං එකං භික්ඛුං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහතථාරානං අග්ගථාරානෙ ඵපෙනතං දිස්වා සයං තං ඤානනතරං පතොතො භගවතො භික්ඛුසඤ්ඤාසං ව පුජාසකකාරබ්‍රහ්මං මහාදුතං පවතොතත්වා 'අභං භනොත අනාගතො භූමාදිසස්ස බ්‍රහ්මස්ස එව රූපො සාවකො භවෙය්‍ය'නති පණ්ඩානං අකාසි.

සො තතො පට්ඨාය දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො අත්ථදසස්ස භගවතො කාලෙ ධම්මතාය† නාම නදියා මහනොතො කව්ඨපො හුත්වා නිබ්බතො, එකදිවසං සත්ථාරං නදියා නරිභූං නිරෙ සිතං දිස්වා සයං භගවනං තාරෙතුකාමො සත්ථුපාදමුලෙ නිපජ්ජි. සත්ථා තස්ස අජ්ඣාසයං ඤාත්වා පිට්ඨං අභිරුති. සො හට්ඨතුට්ඨො වෙගෙන සොතං ඡින්නො සිසතරං පරතිරං පාපෙසි. භගවා තස්ස අනුමොදනං වදනොතො භාවිතිං සමපතතිං* කපේත්වා පකකාමි. සො තෙන පුඤ්ඤ කමමන සුගතීසු යෙව සංසරනො ඉමස්ස අමහානං භගවතො උපපාදෙ කපිලවත්ථස්මිං සුඤ්ඤාදනමහාරජස්ස අග්ගමහෙසියා මහා පජාපතී ගොතමියා කුච්ඡිමති නිබ්බතති.

තස්ස නාමගහණදිවසෙ ඤාතිසඤ්ඤා නන්දයනොතො ජාතොති= නන්දෙත්ථෙව නාමං අකංසු. තස්ස වයප්පතනකාලෙ භගවා පට්ඨතවර ධම්මවකොතො, ලොකානුගහං කරොතොතො අනුකකමෙන කපිලවත්ථා

* එකත්ථෙකපෙරස්ස, අපද්‍යනපාලිය.

† විනාස-පේරාපද්ධකථා,

* භාවතීය, කත්ථි

ගතවා සද්ධිසමාගමේ පොකකරවසාං අට්ඨප්පත්තිං කත්වා, වේසානතර ජාතකං කපේතා, දුතියදිවසෙ පිණ්ඩාය පටිට්ඨා 'උත්තිට්ඨේ නපප මජ්ජෙය්සා' ති ගාථාය පිතරං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා නිවේසනං ගතවා 'ධම්මං වජ්ජෙ පුච්ඡිත'නති ගාථාය මහාපජාපතිං සොතාපත්තිඵලෙ, රුජානං සකදගාමිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා, තතියදිවසෙ නන්ද කුමාරස්ස අභිසෙක-ගෙහපපවෙස-ආවාග මඛගලෙසු වතතමානෙසු පිණ්ඩාය පාවිසී.

සත්ථා නන්දකුමාරස්ස ගජේ පත්තං දත්වා මඛගලං වත්වා තස්ස ගජේතො පත්තං අගභෙත්වාච විහාරං ගතො, තං පත්තගත්තං විහාරං ආගතං අනිච්ඡමානං පබ්බාපේසී. තථා පබ්බජිතත්තායෙව අනභි රතියා පිළිතං ඤත්වා, උපායෙන තස්ස-තං අනභිරතීං විනොදෙසී. සො යොතිස්සො පටිසම්ඛාය විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා න විරස්සෙව අරහත්තං පාපුණ්ඨි.

පේරෙ පුත දිවසෙ භගවතනං උපසඤ්ඤාමිත්වා එවමාග, 'යං මෙ භතෙන භගවා පාරිභොගො පඤ්චනනං අවජ්ඣාසකානං පටිලාභාය කකුටපාදානං, මුඤ්චාමහං භතෙන භගවත්තං එතස්මා පටිස්සවා' ති. භගවා පි 'යදෙව තෙ නන්ද අනුපාදාය ආසවෙහි විතතං විමුත්තං, සවාගං මුත්තො එතස්මා පටිස්සවා' ති ආග. අථස්ස භගවා සවිසෙසං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තථාරතං ඤත්වා, තං ගුණං විභාවෙත්තො 'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තථාරතං යදිදං තන්දෙ' ති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තථාරභාවෙන තං එතදග්ගෙ ධූපෙසී. පේරෙ හි ඉන්ද්‍රියානං අසංවරං නිස්සාය ඉමං විපජ්ජාරං පත්තො, තමහං සුට්ඨ නිශ්ශණ්ණියාමි ති උස්සාගජාතො ඛලවහිරේතතපපො තත්ථ ච කතාධිකාරත්තා ඉන්ද්‍රියසංවරෙ උක්කංසපාරමිං අගමාසී.

එවං සො එතදග්ගට්ඨානං පත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං ඝරිත්වා සොමතස්සපත්තො පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙත්තො 'පද්මුත්තරස්ස භගවතො' ති ආදිමාග.

වත්ථං ඛොමං මසා දිනනති බොමරට්ඨේ ජාතං වත්ථං භගවති විත්තපසාදෙන ගාරවබහුමානෙන මයා පරමසුමුමං බොමවත්ථං දිනනති අත්ථො. සසමභුස්සාති සයමෙව භුතස්ස ජාතස්ස අරිය ජාතියා තිබ්බත්තස්ස. මහෙසිනොති මහතෙන සීලසමාධිපඤ්ඤ විමුත්තිඤ්ඤාදස්සනකකිත්තෙ එසි ගවෙසිති=මහෙසී, තස්ස මහෙසිනො. සයමභුස්ස විවරත්ථාය බොමං වත්ථං මයා දිනනති සමබන්ධො.

තං මෙ බුද්ධො විසාකාසිති එත්ථ තත්ති සාමසත්ථෙ උපයොග වචනං, තස්ස වත්ථදායකස්ස මෙ දනඵලෙ විසෙසෙ අකාසි කපේසි බුද්ධොති අත්ථො. ජලජ්වනමනාමකොති පද්මුත්තරනාමකො ජල ජ්වනමනායකොති පි පාඨො, තස්ස ජලමානානං දෙවබ්‍රහ්මානං උත්තමනායකො පට්ඨානොති අත්ථො. ඉමිනා වත්ථදුන්නොති ඉමිනා

සබ්බකම්මා ආහ: සචෙ මහාසෙට්ඨ අනුජානාසි අහං චූළපඤ්ඤාං පබ්බාජෙය්‍යනති. පබ්බාජෙථ හතොනති. ථෙරෙ නං පබ්බාජෙසි. සො දසසු සිලෙසු පතිට්ඨිතො භාතු සනතිකො.

පටුමං යථා කොකනදං සුගඤ්ඤං
පානො සියා චූළමච්ඡිතගඤ්ඤං,
අඛිතරසං පස්ස විරොවමානං
තපනනමාදිව මිවනනලිකෙකති.

භාථං උග්ගණ්හනො වතුති මාසෙති උග්ගහෙනුං නාසකති. ගති තමපි හදයෙ න තිට්ඨති. අථ නං මහාපඤ්ඤා 'චූළපඤ්ඤා ඤාං ඉමසමිං සාසනෙ අභබ්බො වතුති මංසෙති එකං භාථං පි ගහෙනුං න සකෙකාසි, පබ්බජිතකිට්ඨං පන කථං මන්තං පාපෙස්සසි, නිකම ඉතොති, සො ථෙරෙන පණාමිතො දාරකොට්ඨකසමිපෙ රෙද මානො අට්ඨාසි.

තෙන ව සමයෙන සන්තා ජීවකමච්ඡතෙ විහරති, අථ ජීවකො පුරිසං පෙසෙසි 'ගච්ඡ පඤ්චගි භික්ඛුසතෙති සද්ධිං සන්තාරං නිමිනෙති ති. තෙන සමයෙන ආයස්මා මහාපඤ්ඤා හතතුද්දසකො ගොති. සො 'පඤ්චනං භික්ඛුසතානං භික්ඛං පටිච්ඡ්ථාති චුතො චූළපඤ්ඤාං යපෙතො සෙසානං පටිච්ඡාමිති ආහ. නං සුචා චූළපඤ්ඤා භියො සොමනාය දෙමනස්සපතො අගොසි. සන්තා තස්ස විතාචාරං ඤාතො චූළපඤ්ඤා මයා කතෙන උපායෙන බුද්ධිස්සතිති තස්ස අපි දුරට්ඨානෙ අතතානං දසෙස්සතො කිං පඤ්ඤා රෙදසිති පුච්ඡ. භාතා මං හතොත පණාමෙතිති ආහ; පඤ්ඤා මා විනාසි මම සාසනෙ තුස්සං පබ්බජ්‍යා. එති ඉමං ගහෙතො 'රජොහරණං රජොහරණ'නති මනසි කරෙතිති ඉද්ධියා සුද්ධං වොලබ්භං අභිසංඛාරිතො අද්දසි. සො සන්තාරං දිනං වොලබ්භං රජොහරණං රජොහරණනති හතොත පරිමජ්ජනො නිසීදි. තස්ස නං පරිමජ්ජනස්ස කිලිට්ඨ ඛාතුකං ජාතං 'පුන පරිමජ්ජනස්ස උකලිපරිපුඤ්ඤනසද්ධිං ජාතං, සො ඤාණපරිපාකතො එවං විනොසි, ඉදං වොලබ්භං පකතියා පරිසුද්ධං, ඉමං උපාදිනනසරීරං නිස්සාය කිලිට්ඨං අඤ්ඤාථා ජාතං, තස්මා අනිට්ඨං යථාපෙනං එවං විනං පිති බයවයං පට්ඨපෙතො තස්මිං යෙව නිමිතො ක්කානං නිබ්බතොතො ක්කානපාදකං කතො විපස්සනං පට්ඨපෙතො සහපටිසම්බද්ධි අරහතං පාපුණි. අරහතපප තතස්ස තෙපිටකං පඤ්ඤාභිඤ්ඤ ව ආගමිංසු. සන්තා එකුතෙති පඤ්ඤාති භික්ඛුසතෙති සද්ධිං ගතො ජීවකස්ස නිවෙසනෙ පඤ්ඤාතො ආසනෙ නිසීදි, චූළපඤ්ඤා පන අතතො භික්ඛාය අසමපටිච්ඡිතතො එව න ගතො. ජීවකො යාතුං දාතුං ආරති, සන්තා හතොත පතං පිදති. කස්මා හතොත න ගණ්හ්ථාති චුතො 'විහාරෙ එකො භික්ඛු අපි ජීවකාති. සො පුරිසං පෙසෙසි, ගච්ඡ නං ගහෙතො එතිති. චූළපඤ්ඤා තෙරෙ පි රුක්ඛන කිරියාය ව එකමපි එකෙන අසද්ධිං භික්ඛුසහස්සං

නිමේණිත්වා නිසීදි, සො පුරිසො විහාරෙ භික්ඛුනං බහුභාවං දිස්වා ජීවකස්ස කපේසි. ඉමස්මා භික්ඛුසඛ්ඛා විහාරෙ භික්ඛුසඛ්ඛො බහු භුරුන්ති. පකෙකාසිතබ්බං අය්‍යං න ජානාමිති. ජීවකො සන්ධාරං පුච්ඡි. කො නාමො භනෙන විහාරෙ නිසිනො භික්ඛුති. චූලපන්තො නාමා ති. ගච්ඡ භණේ චූලපන්තො නාම කතරොති පුච්ඡිත්වා තං ආනෙ හිති. සො විහාරං ගන්වා චූලපන්තො නාම කතරො භනෙති පුච්ඡි. අහං චූලපන්තො අහං චූලපන්තො ති එකපභාරෙන භික්ඛු සහස්සමි කපේසි. සො පුත්තාගුත්තො තං පවතාං ජීවකස්ස ආරුචෙසි. ජීවකො පටිවිදාසවතනා ඉද්ධිමා මඤ්ඤ අය්‍යොති නයනො ඤාත්වා ගච්ඡ භණේ පඨමං කපේන්තං. අය්‍යමෙව තුලෙහ සන්ධා පකෙකාසනීති, විවරකණේණ ගණනාති ආහං. සො විහාරං ගන්වා තථා අකාසි. නාවදෙව නිමිතභික්ඛු අනතරධාසිංසු. සො පේරං ගගෙත්වා අගමාසි, සන්ධා තස්මිං බණේ යාගුබ්ඡ්ඡකාදිභෙදඤ්ච පටිග්ගණති. කතභ්වතකිවෙවා භගවා ආයස්මන්තං චූලපන්තං ආණා පෙසි. අනුමොදනං කමර්හිති. සො පභින්නපටිසම්මිද්දෙ සිතෙරං ගගෙත්වා මහාසමුද්ධං මණ්ඩෙනො විශ් තෙජිට්ඨං බුද්ධිවචනං සඤ්ඤා භෙනො සන්ථු අස්සාසයං ගණහනො අනුමොදනං අකාසි.

දසබලෙ භතකතිවං කත්වා විහාරං ගතෙ ධම්මසභායං කථා උද පාදි. අහො බුද්ධානං ආනුභාවො, යත්‍ර හි නාම වතතාරො මාසෙ එක ගාථං ගගෙත්වා අසකෙකාන්තමි ලහුකෙන බණෙනෙව එවං මහිද්ධිකං අකාසුති. තථා හි ජීවකස්ස නිවෙසනෙ නිසිනො භගවා එවං චූලපන්තස්ස විතතං සමාතිතං, විපිපටිපන්නා විපස්සනාති ඤාත්වා; යථා නිසිනොග්ගෙව අත්තානං දස්සෙත්වා, පන්ත තෙවායං පිලොතිකා කිලිට්ඨා රජොනුකිණ්ණො, ඉතො පන අඤ්ඤ පි අරියස්ස මිත්තෙ සං කිලෙසා රජාති වාති දස්සෙනො:

රාගො රජො න ච පන රෙණු චූචචති
රුගස්ස තං අභිවචනං රජොති,
එතං රජං විපජ්ඣෙත්ව භික්ඛවො
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ.

දෙසො රජො=පෙ=විගතරජස්ස සාසනෙති.

මොගො රජො=පෙ=විගතරජස්ස සාසනෙති.

ඉමා නිස්සො ගාථායො අහාසි. ගාථාපරියොසානෙ චූලපන්තො වතුපටිසම්මිද්ධති අරහත්තං පාපුණ්ණිති. සන්ධා තෙසං භික්ඛුනං කථාසල්ලා පං සුත්වා ආගන්ත්වා බුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා කිං වදෙථ භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා, ඉමං නාම භනෙති චූලපන්ත භික්ඛවෙ චූලපන්තෙන න ඉද්ධති එවමයං ඔවාදෙ යත්වා ලොකුත්තරදුය්ඡං ලද්ධං, පුබ්බෙ පන ලොකිගදුය්ඡං පි ලද්ධනති වත්වා, තෙති. යාවිතො චූලසෙට්ඨි ජාතකං කපේසි.

අළු නං සඤ්ඤා අරියගණපරිවුත්තො ධම්මාසනෙ නිසින්නො මනො මයං කායං අභිනිවේනනානං භික්ඛුනං, වෙනොවිට්ඨකුසලානං ච අග්ගධානෙ ධූපෙසි. එවං සො පත්තඵතදග්ගධානො පුබ්බකම්මං සරිත්වා පිඨි සොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො පදු මුත්තගේ නාම ජිනොති අදිමාහ.

තත්ථ පුරිමපදඥායං වුත්තත්ථමෙව. ගණමනා වූපකපට්ඨා සොති සො පදුමුත්තගේ නාම සඤ්ඤා ගණමනා මහාභික්ඛුසමුහතො වූපකපට්ඨා, විසුංභුතො විවේකං උපගතො. නදා මම තාපසකාලෙ. ගිම්මවෙනෙ ගිම්මාලයපබ්බතසමීපෙ. චස්සි වාසං කපෙපසි, චතුරි ඉරියා පථෙහි විහාසිති අපො. අහමපි නදාති යදා සො භගවා ගිම්මවත්තං උපගන්ත්වා චස්සි, තදා අහමපි ගිම්මවත්තසමීපෙ කතඅස්සමෙ, ආ සමන්තතො කායවිත්තබ්බලසංඛාතා පරිස්සමා සමන්ති එත්වා ති= අස්සමොති ලඥානාමෙ අරඤ්ඤවාසෙ වසාමිති සම්මකො. අවුත් ගතං මහාචරිතති අචිරං ආගතං මහාචිරියවත්තං ලොකනායකං පධානං, තං භගවත්තං උපෙසිතති සම්මකො. ආගතකකණේ යෙව උපාගමිතති අපො. සුප්පජ්ජනං ගහෙත්වාති එවං උපගච්ඡන්නො ච පදුමුපපලපුප්ඵාදිති ඡාදිතං පුප්ඵමයං ඡත්තං ගහෙත්වා තරු සහං සෙට්ඨං භගවත්තං ඡාදෙන්නො උපගහඤ්ඤා සමීපං ගතොසමිති අපො. සමාධිං සමාපජ්ජන්තති රූපාරූපාවචරසමාධිං කුතං අපෙපඤ්ඤා නිසින්නස්ස අන්තරුයං න අහං අකාසිතාති සම්මකො. උපහා ගන්තෙහි පගහසහාති තං සුසජ්ජනං පුප්ඵච්ඡත්තං ද්විති ගන්තෙහි උක්ඛිපිත්වා අහං භගවතො අදාසිතති සම්මකො. පටිගහගෙසිති තං මයා දින්නං පුප්ඵච්ඡත්තං සමපට්ඨිත්ථි සාදරං සාදිසිති අපො. සන පත්තකං පගහසහාති එකෙකසමිං පදුමපුප්ඵෙ සත්තපත්තානං වසෙන සත්තපත්තෙහි පදුමපුප්ඵෙහි ඡාදිතං පුප්ඵච්ඡත්තං පකාරෙන ආදරෙන ගහෙත්වා තාපසො මම අදාසිති අපො. නමහං කිත්ත සිස්සාමිති තං තාපසං අහං කිත්තසිස්සාමි පාකටං කරිස්සාමිති අපො. මම භාසනො භාසමානස්ස වචනං සුණොථ මනසික්ඛරෙථ. පඤ්චවිසතිකප්පාතිති ඉමිනා පුප්ඵච්ඡත්තදුන්නෙ පඤ්චවිසතිවාරෙ තාවතිංසභවනෙ සකෙකා හුත්වා දෙවරජං කරිස්සාමිති සම්මකො. චතුරතිංසකඛතතුරති චතුරතිංසතිවාරෙ මනුස්සලොකෙ වකකවතති රජා භවිස්සාමිති සං සං සොනිනති මනුස්සයොති ආදිසු යං යං ජාතිං සංසරති ගච්ඡති උපපජ්ජති තත්ථ තත්ථ යොනියං. අබ්බොභාසෙ සුඤ්ඤාධානෙ. පට්ඨානා නිසින්නං සිතං වා. පදුමං ධාරිසිස්සති උපරි ඡාදසිස්සාමිති අපො. ඵකාසිනො පාවචනෙති තෙන භග වතා සකලපිටකත්තයෙ පකාසිතො දිවුතො. මනුස්සත්තං මනුස්ස ජාතිං. ලභිස්සති උපපජ්ජස්සති මනොමසමභි කාමමභි තෙ මනෙන කුතවිත්තෙන නිබ්බන්ධොති මනොමයො, යථා විත්තං පවත්තති තථා කායං පවත්තති විත්තගතිකං කරෙතීති අපො, තසමිං මනො මයෙ කායමිති සො තාපසො වූලපඤ්ඤා නාම හුත්වා උත්තමො;

අනෙකා හවිසානීති අනෙකා. සෙසං හෙට්ඨා චුත්තතතා උත්තානන්තතා වසුචිකෙසුසුයමෙව. සද්ධිං කොභානදං ආභනති අහං හභවතො නිමිත වොලකං පරිමජ්ජනො කොකනදං පදුමං සරිතති අනෙකා. තත් විගතං විමුච්චි මෙති තසමිං කොකනදෙ පදුමෙ මයං විතතං අභිමුච්චි අලලිතො තතො අහං අරහතං අපාපුණීනති සමබ්බො. අයං මනොමයෙසු විතතගතිකෙසු කායෙසු සබ්බත් සබ්බෙසු පාරමි පරියොසානං ගතො පතොනාති සමබ්බො. සෙසං චුත්තන්තමෙවාති.

චුලපත්තකපෙරයං අපදනවිකථා.

3. 16.

නිබ්බුතෙ ලොකනාථමහීති ආදිනා අයසමතො පිළිඤ්චවජ්ජ පෙරයං අපදනං. අයමපි පුරිමබ්බුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් හවෙ විවට්ඨපතිස්සාති පුඤ්ඤාති උපවිතනොති පදුමුත්තරයං හභ වතො කාලෙ භාසවිතිනිග්රෙ මහාභොගකුලෙ නිබ්බතො හෙට්ඨා චුත්තතතො ආපු ආනිතො ධම්මං සුභතො සත්ථරං එකං භික්ඛුං දෙවනාභං පිඤ්ඤාපභාවෙන අග්ගට්ඨානෙ ධර්මතො දිසවා තං ආනන්තරං පනෙතො යව්ච්චිං කුසලං කතො තතො චුතො දෙව චුසෙසෙසු සංසරණො. පුරිමබ්බුද්ධො හභවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතති. පරිනිබ්බුතෙ හභවති තස්ස ජුපං ජුපෙතො සබ්බස්ස මහා දුතං පවතොතො තතො වච්චිං දෙවමචුසෙසෙසු උභයසමපන්නයො අනුභවිතො අනුප්පනෙත බුද්ධො වක්ඛවතතිරුජා හුතො මහාජනං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙතො සග්ගපරයණං අකාසි. සො අනුප්පනෙත යෙව අමහාකං හභවති සාවජ්ජයං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතති. පිළිඤ්චි යස්ස නාමං අකංසු. වචෙජාති ගොතනං. සො අපරභාගෙ පිළිඤ්චි වචෙජාති පඤ්ඤාති. සංඝාරෙ පන සංසරණෙන සංවෙගබහුලතාය පරිබ්බාජකපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිං චුලගඤ්ඤාරං නාම විජ්ජං සාධෙතො තාය විජ්ජාය ආකාසවාරි පරවිත්තවිදු ව හුතො රුජගහෙ ලාභග්ග යසග්ගප්පතො පට්ඨෙසති. අප් අමහාකං හභවා අභිසම්බුද්ධො හුතො අනුක්කමෙන රුජගහං උපගතො. තතො පට්ඨාය බුද්ධානුභාවෙන තස්ස සා විජ්ජා න සංපජ්ජති. අත්තනො කීවම් න සාධෙති. සො විනොසි, සුතං බො පනෙතො ආවරියපාවරියානං භාසමානානං 'යත් මහාගඤ්ඤාර විජ්ජා ධරති, තත් චුලගඤ්ඤාරවිජ්ජා න සමපජ්ජතිති, සමණස්ස පන ගොතමස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය නායං මම විජ්ජා සමපජ්ජති. තිස්සංසයං සමණො ගොතමො මහාගඤ්ඤාරවිජ්ජං ජානාති. 'යනනු නාහං තං පඤ්ඤාපාසිතො තස්ස සනතිකො තං විජ්ජං පරියාපුණෙය්‍යනති. සො හභවතං උපසඤ්ඤාමිති එතදවොච: 'අහං සමණ නව සනතිකෙ එතං විජ්ජං පරියාපුණීතුකාමො ඕකාසං මෙ කරොමි' ති. තෙනති මම සනතිකෙ පබ්බජ්ජාතිති ආහ. සො විජ්ජාය පරිකමමං පබ්බජ්ජාති මඤ්ඤමානො පබ්බජ්. තස්ස හභවා ධම්මං කපෙතො වරිතානුකුලං කමමට්ඨානං අදාසි. සො උපතිස්සයසමපන්නතාය න විරසෙව

විපසසනං පටිථපෙචා අරහතනං පාපුණි. යා පන පුරිමජාතියං තසො
වාදෙ ධුචා සග්ගෙ නිබ්බතතා දෙවතා තං භතඤ්ඤතං නිසාය තසමිං
සඤ්ඤාතබ්බමානා සායං පාතං පෙරං පසිරුපාසිචා ගව්ජනති. තසමා
නං භගවා දෙවතානං අතිවීය පියමනාපභාවෙන අග්ගභාවෙ ධපෙසි.
'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවනානං භික්ඛුනං දෙවතානං පියමනාපානං
යදිදං පිළිපදි වළෙජා' ති එවං සො පතනඅග්ගට්ඨානො අතතනො පුබ්බ
කමං අනුසාරිචා පීතිසොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපදානං පතා
සෙතොනා නිබ්බුතො ලොකනාථමහිති ආදිමාග.

තත්ත කාමරුපාරුපලොකස්ස නාථො පටානොති=ලොකනාථො,
මෙධා වුවවති සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤං, අනොවරණඤ්ඤාදයො සුඤ්ඤ
පසත්තා වා මෙධා යස්ස සො=සුමෙධො, අග්ගො ව සො පුග්ගලො වාති=
අග්ගපුග්ගලො, තසමිං සුමෙධෙ ලොකනායකෙ අග්ගපුග්ගලෙ බක්ඛපරි
නිබ්බානෙන නිබ්බුතො සතීති සමබ්බො. පසන්නවිතොනා සුමනොති
සද්ධාය පසාදිතවිතොනා සොමනස්සෙන සුඤ්ඤමනො අහං තස්ස සුමෙ
ධස්ස භගවතො චුපසුජං වෙතියපුජං අකාසිනති අත්තො. සෙ ව ඛිණා
සවා නිඤ්ඤාති තසමිං සමාගමෙ යෙ ඛිණාසවා පතිණකිලෙසා. ජල
ගිඤ්ඤා ජනි අතිඤ්ඤාති සමනනාගතා. මහිද්ධිකා. මහනෙතති ඉද්ධිති
සමනනාගතා. තෙ සබ්බෙ ඛිණාසවෙ අහං තත්ත සමානොති සුට්ඨ
ආදරෙන ආනොති. සබ්බභවනං සකලසබ්බස්ස දුතබ්බං භවතං.
අකාසිං තෙ තං භොජෙසිනති අත්තො. උපට්ඨානො නාද අභුති තද
මම සබ්බභවනදුතකාලෙ සුමෙධස්ස භගවතො නාමෙන සුමෙධො
නාම උපට්ඨාකසාවනො අභු අගොසිති අත්තො. සො යො සාවනො
මග්ගං පුජාසකකාරං අනුමොදිථ අනුමොදිතො ආතිසංයං කපෙසිති
අත්තො. තෙන විතනපසාදෙනාති තෙන චුපසුජාකරණවසෙන
උපපන්නෙන විතනපසාදෙන දෙවලොකෙ දිබ්බවිමානං උපපජ්ජි
උපගතො අග්ගති අත්තො, තත්ත නිබ්බතොමහිති චුතතං ගොති.
ජලාසිති සහස්සානිති තසමිං විමානෙපි අසිති සහස්සානි දෙවල්ජරයො
මෙ මග්ගං විතතා. රමිංසු රමාපෙසුනති සමබ්බො. මමෙ ව අනු
වතනනති තා අව්ජරයො. සබ්බකාමෙති දිබ්බෙති රුපාදි වජ්ඣ
කාමෙති උපට්ඨගතති. යෙ මම එවං අනුවතනති මම වචනං අනු
කරෙතති. සද්ධ නිවචකාලනති අත්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤායස්මෙවාති.

පිළිපදිවල්කේරස්ස අපදානවහිකථා.

3. 17.

පදමුත්තරස්ස භගවතොති ආදිකා ආයසමනො ගුහුලකේරස්ස
අපදානං.

අගමපායසමා පුරිම ජිනවරෙසු භතාධිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ
විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනොනො පදමුත්තරස්ස භගවතො
කාලෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤතං පචා සත්ථ ධම්මදෙසනං

සුඤ්ඤානා සන්තරං එකං භික්ඛුං සික්ඛාකාමානං අඤ්ඤානා
 ඵපෙනා දිස්වා අයමි නං ආනන්තරං පඤ්ඤානා සෙනාසන
 විසොධනවිජ්ජානාදිකං උලාරං පුඤ්ඤං කත්වා පණ්ඩිතානං අකාසි,
 සො තතො වපිත්වා දෙවමනුසෙසසු සංසරනො උභයසම්පන්නියො
 අනුභවිත්වා ඉමයම් බුද්ධපාදෙ අමහාකං බොධිසත්තං පටිච්ච යසො
 ධර්මය දෙවියා කුවල්මති නිබ්බතතිත්වා රුහුලොති ලද්ධනාමො මහතා
 බතති යපරිවාරෙන වඩ්ඪි. තස්ස පබ්බජ්ජා විධානං බ්බුකො ආභතමෙව,
 සො පබ්බජ්ජි සත්ථ සන්තියො අනෙකෙති සුත්තපදෙති ලද්ධො
 වාදෙ පරිපක්කඤ්ඤො විපස්සනං උස්සුක්කාපෙනා අරහත්තං පාපුණ්ඨි,
 අරහා පත නුත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පටිච්චෙකිත්වා අඤ්ඤං
 ව්‍යාකරෙන්නො.

උභයෙනෙව සම්පන්නො රුහුලභද්දොති මං විදු,
 යඤ්චමි පුතො බුද්ධස්ස යඤ්ච ධමමෙසු වක්ඛමා.

යඤ්ච මෙ ආසවා බිණො යඤ්ච නත්ති පුතබ්බවො,
 අරහා දක්ඛිණෙයොමති තෙවිජ්ජා අමතද්දසො.

කාමකා ජාලපච්ඡින්නා තණ්හාඡදනඡාදිකා,
 පමත්තබ්බුතා බද්ධා මච්ඡාව කුම්භාමුබ්බො.

තං කාමං අහමුජ්ඣිත්වා ඡෙත්වා මාරස්ස බ්බුතං,
 සමුලං තණ්හං අබ්බුත්තං සිත්භූතොසම් නිබ්බුතොති.

වතස්සො ගාථා අහාසි.

තත්ථ උභයෙනෙව සම්පන්නොති ජාතිසම්පද පටිපත්තිසම්පදාති
 උභයසම්පත්තියා සම්පන්නො සමන්තාගතො. රුහුලභද්දොති මං විදුති
 බුහුමාරිනො සඤ්ජානන්ති, තස්ස හි ජාතසාසනං සුත්වා බොධිසත්තන
 රුහුලො ජාතො බ්බුතං ජාතන්ති වුත්තවචනං උපාදය සුද්ධොදන
 මහාරජා රුහුලොති නාමං ගණ්ඨි. සො ආදිතො පිතරු වුත්තපරියාය
 මෙව ගහෙත්වා රුහුලභද්දොති මං විදුති ආහ. හද්දොති පසංසාවචන
 මෙව. අපරහාගෙ සන්තා තං සික්ඛාකාමිභාවෙන අඤ්ඤානා ඵපෙසි.
 “එතද්ධං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං සික්ඛාකාමානං යදිදං
 රුහුලො”ති. එවං සො පත්තඵතද්ධානං තො අත්තනො පුබ්බකමං
 සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පභාසෙන්නො පදුමුත්ත
 රස්ස හමවනොති ආදිමාහ. සත්තභූමිමති පාසාදෙති පසාදං සොම
 තස්සං ජනෙතිත්=පාසාදෙ, උපරුපරි සීතා සත්තභූමියො යසම්
 පාසාදෙ සොයං සත්තභූමි, තස්මිං සත්තභූමිමති පාසාදෙ. ආදාසං සත්ථ
 අහන්ති. ආදාසනලං නිපථාදෙත්වා ලොකජෙට්ඨස්ස හභවතො තාදිතො
 අහං සන්තරං අද්ධං, සන්තරිත්වා පුජෙසිත්ති අන්තො. බිණාසවසනස්සෙති
 අරහත්තසහස්සෙති. පටිච්චෙකිත්වා පරිවුතො. දිපදිපෙදා දිපදානං
 ඉන්ද්‍රිය සාමි. නිශ්සංගො මහාමුති. ගඤ්ඤානං තෙති සහ උපාගම් පාටිසිති
 අන්තො. විභවමනො ගඤ්ඤානං තං ගඤ්ඤානං සොභයමනො.

දෙව්‍යානං දෙවො=දෙව්‍යදෙවො, කරුණං ආසභො නිශ්ඝභො, රේඛො. සත්ථා භික්ඛුසඛසමජේඛි තිසිදිත්වා ඉමා ව්‍යාකරණතාපායො අභාසථ කථෙසිති සච්චන්ධො. සෙනාසං ජොතිනා සෙසොති යෙන උපාස භෙන අයං පාසාදසඛිතා සෙසො ජොතිනා පභාසිතා පජ්ජාලිතා. ආදුසොච කංසලොභමයං ආදුසතලං ඉව සුට්ඨි සමං කත්වා සත්ථා. තං උපාසකං කිත්තසිස්සාමි පාකටං කරිස්සාමිති අන්තො. සෙසං සුච්ඤ්ඤයාමෙව.

අධ්‍යානමනං සං නාදිති යං යෙන කාරණෙන නාදී ඉට්ඨා තිට්ඨෙසු අකම්පිතසභාවතො නාදී. අභාසෙ සරුවාසෙ. රතීං අලලිත භාවං. අජකිභා පාපුණීති, එතං කාරණං අධ්‍යානකාරණෙන අන්තො. නික්ඛමිත්වා අභාරසමාති සරුවාසතො තික්ඛමිත්වා, තං තිණලවම්ච පරිචචජිත්වා සුඛබ්බො සුසික්ඛිතො. පබ්බජිස්සති රුහුලො නාම නාමෙනාති සුදොදනමහාරජෙන පෙසිතං කුමාරස්ස ජාතසාසනං සුත්වා පිතරු සිද්ධිත්තො 'රුහුලො ජාතො ඛකිනං ජාත' නති චුත්ත නාමතො රුහුලො නාමාති අන්තො. යථා වන්දසුරියානං විමානපපභා කිලිට්ඨකරණෙන රුහුඅසුරිකො යං උපෙති ගච්ඡති, එවමෙවයං මම අභිතික්ඛමනපබ්බජ්ජාදිතං අනතරයං කරොන්තොව ජාතොති අධිපපායෙන රුහුලො ජාතොති ආභාති දට්ඨබ්බං. අරහා සො භවිස්සතිති සො නාදිසො උපතිස්සයසමපන්නො විපස්සනාය යුත්තපයුත්තො අරහා බිණ්ණසවො භවිස්සතිති අන්තො. කිකිච අණඛං රකෙඛස්සාති අණඛං බීජං රකඛමානා කිකි සකුණී ඉව අප්පමත්තො සිලං රකෙඛය්‍ය. වමරී විස වාලබ්බති වාලං රකඛමානා කණ්ටකෙසු වාලෙ ලග්ගන්තො ජිකුනභයෙන අනාකඛිසිත්වා මරමානා වමරී විස ජිවිතමපි පරිචචජිත්වා සිලං අභිජිත්වා රකෙඛය්‍ය. නිපකො සිලසමප භෙගාති තෙපකකං චුච්චති පඤ්ඤා, තෙන තෙපකෙකක සමත්තා ගතො නිපකො, ඛණ්ණජිද්දිභාවං අපාපෙත්වා රකඛතො සිල සමපන්නො භවිස්සතිති එවං සො භගවා බ්‍යාකරණ මකාසි. සො එවං පත්තඅරහත්තථලො ඵකදිවසං විවෙකට්ඨානෙ තිසින්නො සොමනස්ස වසෙන එවං රකඛිං මහාමුණීති ආදිමාග. තං සුච්ඤ්ඤයාමෙවති.

රුහුලකෙසරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 18.

පදුමුත්තරං භගවත්තන්තොදිකා ආයසමනො උපසෙකවඩනනපුත්ත පුත්තකෙසරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්බුද්ධොසු කතාඛිකාරො තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිත්තන්තො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ හංසවතීනගරො කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධිත්වා වයප්ප තෙනා සත්ථ ධම්මදෙසනං සුඤ්ඤනො සත්ථාරං එතං භික්ඛුං සමත්ත පාසාදිකානං අග්ගට්ඨානෙ ධර්මපෙත්තං දිස්වා අධිකාරකමො කත්වා තං ධානන්තරං පන්තො යාවජ්චං කුසලං කත්වා දෙවමනුස්සෙසු

සංසරනොත්තං ඉමං සම්මා බුද්ධිපාදෙ නාගණාමෙ රුපසාරි බ්‍රාහ්මණීයා කුච්ඡිසම්මා නිබ්බත්ති. උපසෙතොතිස්සනාමං අගොසි. සො වයපපනොත්තා තයො වෙදෙ උග්ගණතිත්වා සඤ්ඤා සන්තිකො ධම්මං සුත්වා පටිලඤ්ඤායො පබ්බජිත්වා උපසම්පදාය එකවසසිකො ආවර්ගගබ්භං වසෙසිමිති අඤ්ඤං භික්ඛුං අත්තනො සන්තිකො උපසම්පාදෙත්වා, තෙන සද්ධිං සඤ්ඤා සන්තිකං ගන්ත්වා, සන්තාරා තස්ස අවසාසිකස්ස භික්ඛුනො සද්ධිච්ඡාදික භාවං සුත්වා අතිලභුං බො ත්වා මොඝපුරිස බාහුලයා ආවත්තොසිති ගර්භිනො ඉදුනාහං පරිසං නිස්සංග සන්තාරා ගර්භිනො, පරිසංගෙව නිස්සංග සඤ්ඤා පසාදං කරිස්සාමිති විපස්සනාය කම්මං කරොනොත්තා න විරසෙව අරහත්තං පාපුණි. අරහා පන සුත්වා සංගම්පි සබ්බෙ ධුතා ධම්මෙ සමාදාය වත්තති අඤ්ඤාපි තදන්තං සමාදපෙසි. තෙන තං හගවා සමන්තපාසාදිකානං අග්ගධර්මානෙ යපෙසි.

සො අපරෙත සම්මෙත නොසම්මයං කල්හෙ උපපන්නො භික්ඛු සබ්බෙ ව ද්විධා භුතෙ එකෙන භික්ඛුනා තං කල්හං පරිවර්ජ්‍යකාමෙන එතර්ථි බො කල්හො උපපන්නො භික්ඛුසබ්බො ව ද්විධා භුතො කථනානු බො මයං පටිපර්ජ්‍යතබ්බාති පුට්ඨො විවෙකවාසනො පට්ඨාය තස්ස පටි පත්තිං කපෙසි. එවං පේරෙ තස්ස භික්ඛුනො ඔවාදදුනාපදෙසෙන අත්තනො කථාපටිපත්තභාවං දීපෙතොත්තා අඤ්ඤං ව්‍යාකාසි. සො එවං පත්තථිතදග්ගධර්මානො අත්තනො පුබ්බකම්මං කරිත්වා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවර්තපදුනං පකාසෙනොත්තා පදුමුත්තරං හග්ගවත්තනති ආදිමාහ.

මහාපබ්බාරමහි නිසින්නනති පුරතො භාරං නම්මං ඔනම්මනනති= පබ්බාරං, විවෙකකාමං වනමජ්ඣෙක සං ජාතපබ්බතපබ්බාරෙ නිසින්නං තරුත්තමං හගවත්තං අහං උපගඤ්ඤං සම්මං ගතොමිති අපේරා. කණිකාරං සුපට්ඨනං දිස්වාති තථා උපගවජනොත්තා තස්මිං පදෙසෙ සුපුප්ථිතං කණිකාරං දිස්වා. වණ්ණෙව ඡෙත්වානහං නං නදාති තස්මිං තථාගතස්ස දිට්ඨකාලෙ තං පුපථං වණ්ණෙව වණ්ණසම්මං. ඡෙත්වාන ජිජිත්වාන. අලඛකිඤ්ඤා ඡන්තමහිති තෙන පුපෙථන ඡන්තං සාධෙත්වා. බුද්ධස්ස අභිගේසසීනති පබ්බාරෙ නිසින්නස්ස බුද්ධස්ස මුඛති අකාසි නති අපේරා. පිණ්ඩපානං ව පාදාසිනති තස්මිංගෙව නිසින්නස්ස හගවතො පිණ්ඩපානං පකාරෙන අදාසිං භොජෙසිනති අපේරා, පරමන්නනති සුඤ්ජර්භොජන සංඛාරං පරමන්නං උත්තමාහාරං. බුද්ධො නවමෙ නන්තාති තස්මිං විවෙකධර්මානෙ බුද්ධො සහ නවමෙ අර්ථසම්මේසෙ සම්මතපාපෙ ඛිණ්ණසවතිකු භොජෙසිනති අපේරා. යං වදන්ති සුමෙධොති යං ගොතමසම්මාසම්බුද්ධං භුරිපඤ්ඤං*පඨවිසමාන පඤ්ඤං සුමෙධසුඤ්ජර්භඤ්ඤායාය පඤ්ඤාවත්තං, සුමෙධො ඉති සුඤ්ජර්භඤ්ඤා ඉති වදන්ති පණ්ණිතා. ඉතො කප්පතො සත්තසහස්සෙ කප්පෙ එසො ගොතමො සම්මාසම්බුද්ධො හවිස්සතිති සම්බන්ධො, සෙසං සුච්ඡෙඤ්ඤායාමෙවාති.

උපසෙතවිකාසනපේරාසං අපද්‍යනවිකාසා.

* භුමිපඤ්ඤං-කප්පච්ඡි:

3. 19.

පළමු න්‍යායය හඟවන්නෝ ආදිකා ආයතනිකයෝ රටබිපාල පෙළපතෙහි අපදාන. අයව්‍යායයම පුරිමවුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත්ත්ව තත්ව හවෙ විවිධවූ පතිස්සයානි පුඤ්ඤාති උපවිනනේතො පළමු න්‍යායය හඟවන්නෝ උපානතිතො පුරෙතරමෙව හංසවතීනගරෙ මහාසාලකුලෙ නිබ්බන්ධිතා, වයපානේතො පිතුඅවමයෙන සරවාසෙ පතිට්ඨිතො රත්තකොට්ඨාගාරකමිකපුරිසෙන දස්සිතං අපරිමාණං වංසානුගතං ධනං දිස්වා ඉමං එතතකං ධනරුසිං මයං පිතුඅයතපයකාදයො අතතතා සද්ධිං ගගෙත්වා ගතතුං නාසකම්පු. මයා පන ගගෙත්වා ගතතුං වට්ටනීති විනේතවා කපණ්ණිකාදීනං මහාදුතං අද්ධි. සො එකං අභිඤ්ඤාලාභිතාපසං උපසබ්බමිතා තෙන දෙවලොකාධිපවෙව නියොජ්ජිතො යාවජ්ඣං පුඤ්ඤාති කත්වා තතො වුතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධිතා දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවනේතො තත්ත්වයාවතායුකං ධර්මා තතො වුතො මනුස්සලොකෙ භින්නං රට්ඨං සක්කාරෙතුං සමන්ත්සකුලස්ස එකපුත්තකො හුත්වා නිබ්බන්ධි.

තෙන සමයෙන පළමු න්‍යායෙහි හඟවා ලොකෙ උපානතිතා පවත්න වර්ධමවනේතො වෙනෙයසනේත නිබ්බන්ධිතාගාරසබ්බාතං බෙම භූමිං සම්පාපෙසි. අථ සො කුලපුත්තො අනුක්කමෙන විඤ්ඤාතං පනේතො එකදිවසං උපාසකෙහි සද්ධිං විහාරං ගතත්වා සත්ථාරං ධම්මං දෙසෙනතං දිස්වා පසන්නවිතේතො පරිසපරිසරේත්තිදි. තෙන බො පන සමයෙන සත්ථා එකං භික්ෂුං සද්ධාපබ්බජිතානං අග්ගධාරිතෙ ධර්මෙසි. සො තං දිස්වා පසන්නමානසො සතසහස්සභික්ෂුපරිවුත්තස්ස හඟවතො සත්තාහං මහාදුතං දත්වා තං ධාරං පජෙසි. සත්ථා අනන්ත රුසෙන සමිජ්ඣිතභාවං දිස්වා අයං අනාගතෙ ගොතමස්ස නාම සම්මා සම්මුද්ධස්ස සාසනෙ සද්ධා පබ්බජිතානං අග්ගො හවිස්සතීති විශාකාසි. සො සත්ථාරං භික්ෂුසබ්බස්ස වජ්ජිත්වා පක්කාමි.

එවං යාවතායුකං පුඤ්ඤාති කත්වා තතො වට්ටිත්වා දෙවමනුස්සෙසු සංසරනේතො ඉතො ථෙව නවුතිකපෙප ජුස්සස්ස හඟවතො කාලෙ සත්ථු වෙමාතිකානං තිණ්ණං රුජපුත්තානං සත්ථාරං උපට්ඨිගන්තානං පුඤ්ඤා කිරියාසු සහායකිවමං අකාසි. එවං තත්ත්ව තත්ත්ව හවෙ බහුං කුසලං උපවි තිත්වා සුගතිසුයෙව සංසරනේතො ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුරුරුවෙයි ජුලලකොට්ඨිතභාමෙ රට්ඨිපාලසෙට්ඨිතො ගෙහෙ නිබ්බන්ධි. තත්ත්ව භින්නං රට්ඨං සක්කාරෙතුං සමන්ත්සකුලෙ නිබ්බන්ධිතානං රට්ඨිපාලොති වංසානුගතමෙව නාමං අහොසි. සො මහාපරිවාරෙන වසනේතො අනුක්කමෙන යොබ්බතපනේතො මාතාපිතුති පතිරුපෙන දුරෙන සං යොජ්ජිතො මහනේත ව යසෙ පතිට්ඨාපිතො දිබ්බසම්පත්ති සද්ධිං සම්පත්තිං අනුභොති. අථ හඟවා කුරුරුවෙයි ජනපදවාරිකං වරනේතො ජුලලකොට්ඨිතතිගමං අනුපාපුණ්. තං සුත්වා මහාරට්ඨිපාලො කුලපුත්තො සත්ථාරං උපසංකමිත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පටිලභි.

සඳො: පබ්බජිතුකාමො සත්තවායෙර හත්තවෙජ්ඣං කාමො කිවෙජ්ඣ කසිරෙන මාතාපිතයෙර අනුජානාපෙඤා සන්ධාරං උපසංකම්ඤා පබ්බජං යාවිඤා සත්ථ ආණ්ඩනියා අඤ්ඤාතරස්ස සන්ධිකො පබ්බජිඤා යොතිසො මනසිකාරෙන කමමං කරුනොතො විපස්සනං වඩෙයිඤා අරහත්තං පාපුණි.

අරහත්තං පන පඤා සන්ධාරං අනුජානාපෙඤා මාතාපිතයෙර පසසි භූං ථුල්ලකොට්ඨිතං ගන්ඤා තත්ථ සපදනං පිණ්ඩය වරුනොතො පිභු නිවෙසනෙ ආභිදෙසිකං කුමමාසං ලගිඤා අමතං වීය භුඤ්ඤොතො පිතරු නිමිත්තඤා ඤාතනාය අබිවාසෙඤා දුග්ගතිවසෙ පිභුනිවෙ සනෙ පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ඤා අලංකතපටියතො ඉන්ධාගාරජනෙ උපගන්ඤා 'කිදිසා නාම නා අයසපුත්ත අවජ්ඣයො යාසං හෙතු ඤාං බ්‍රහ්මවරියං වරසිති' ආදිති වඤා පලොභනකමමං කාභූං ආරඥො තස්සා අබිපායං විපරිවතොතොතො අනිවචනාදි පටිසංයුත්තං ධමමං කරුනොතො:

පස්ස විත්තකතං බිලබං අරුකායං සමුස්සිතං,
ආතුරං බහුසංකපපං යස්ස නජී ධුවං සිති.

පස්ස විත්තකතං රූපං මණිනා කුණ්ඩලෙන ව,
අට්ඨිත්තවෙන මනඤ්ඤං සහ වජෙති සොහති.

අලත්තකකතා පාද චූඛං චුණ්ණකමකිතං,
අලං බාලස්ස මොහාය නො ව පාරගවෙසිනො.

අවිසිපාදකතා කෙසං තෙත්තං අඤ්ඤානමකිතං,
අලං බාලස්ස මොහාය නො ව පාරගවෙසිනො.

අඤ්ඤාති ව නවා විත්තා පුතිකායො අලභිකතො,
අලං බාලස්ස මොහාය නො ව පාරගවෙසිනො.

මදති මිගවො පාසං නාසාදුවාකරං මිගො,
භුඤා නිවාපං ගච්ඡාමි කඤ්ඤොතො මිගභිකිකො.

අවජිඤ්ඤා පාසං මිගස්ස නාසාදුවාකරං මිගො,
භුඤා නිවාපං ගච්ඡාමි සොවනොතො මිගභිකිකො.

ඉමා ගාථායො අභාසි. ඉමා ගාථා වඤා වෙහාසං අබ්‍රහ්මනවො රඤ්ඤා කොරව්‍යස්ස මිගාචීරවත්තයානෙ මබ්බලසිලාපටෙටි තිසිදි. පෙරස්ස කීර පිතා සත්තසු ආරාධානෙසු අග්ගලං දපෙඤා පුරිසෙ අණාපෙසි, නිකම්මිභූං මා දෙථ නාසායාති සංභාරෙඤා සෙනකාති නිවාසාපෙථාති. තස්මා පෙරෙ ආකාසෙන අගමාසි. අථ රුජා කොරවොසා පෙරස්ස තත්ථ නිසින්නගාවං සුඤා තං උපසංකම්ඤා ඉධ හො රට්ඨිපාල පබ්බජනොතො ව්‍යාධිපාරිජ්ඣඤ්ඤා වා ජරුජාතිහොග ඤ්ඤාතිපාරිජ්ඣඤ්ඤා වා පුටෙඤා පබ්බජති, ඤාං පන කිඤ්ඤාති පාරිජ්ඣඤ්ඤාං අනුපගතො ඵව කස්මා පබ්බජනොසිති පුච්ඡි. අථස්ස පෙරෙ

උපතියති ලොකො අඤ්චො. අත්තාණො ලොකො අනභික්ඛරො,
අනියතො ලොකො සබ්බං පභාය ගමනියං, උභො ලොකො අභිතො
ව තණ්හාදුසොති ඉමෙසං වතුන්තං ධම්මදොසානං අත්තනා විදිත
භාවං කපේඤා තස්සා දෙසනාය අනුදුතියං කපේතොතා:

පසංසාමි ලොකෙ සධතෙ මනුස්සෙ
ලභාන විතතං න දදනති මොහා
ලභා ධනං සන්නිවයං කරුනති
තියෙතාච කාමෙ අභිපජ්ජනති.

රුජා පසංසා පඤ්චං ජිනිඤා
ස සාගරන්තං මහි මා වසනොතා
ඔරං සමුද්දංස අභිත්තරුපො
පාරං සමුද්දංසපි පත්ථෙථ.

රුජා ව අඤ්ඤා ව බහු මනුස්සා
අවිතතණ්හා මරණං උපෙනති
උභා ව හුඤාන ජහනති දෙහං
කාමෙහි ලොකමහි න හත්ථි තිත්ති.

කන්දනති නං ඤාතිපරිකිරියකෙසෙ
අහො වතානො අමරති වාහු
වජේන නං පාරුතං නිහරිඤා
විතතං සමාදය තතො ධහනති.

සො ඛය්හති සුලෙහි තුජ්ජමානො
ඵකෙන වජේන පභාය හොගෙ
න මියමානස්ස භවනති තාණා
ඤාතිධ මිත්තා අථවා සහායා.

දයාදකා තස්ස ධනං හරනති
සතොතා පන ගව්ජති යෙන කම්මං
න මියමානං ධනමඤ්ඤති කඤ්චි
පුත්තා ව දුරං ව ධනං ව රච්ඤං.

න දීඝමාසුං ලහතෙ ධනෙන
නවා පි විතෙතන ජරං විහනති
අප්පං හිදං ජිවිතමාහු ධිරු
අයස්සතං විප්පරිනාම ධම්මං.

අසිං දුට්ඨො ව පුඤ්ඤති ඵස්සං
බාලො ව ධිරො ව තපේච්ච පුට්ඨො
බාලො හි බාලාචාරිනොච සෙති
ධිරො ව නා වෙධති ඵස්සපුට්ඨො.

තසමා හි පඤ්ඤාව ධනෙන සෙය්‍යා
යාය වොසානමිධාබිගවජ්ඣි
අව්‍යාධිතතතා හි හවාහවෙසු
පාපාති කම්මාති කණෙනති මොහා.

උපෙතී ගබ්භඤ්ඤා පරඤ්ඤා ලොකං
සංසාරමාපජ්ජ පරං පරං ය
තස්ස පථපඤ්ඤා අභිසංග්ගහනෙනා
උපෙතී ගබ්භඤ්ඤා පරඤ්ඤා ලොකං.

වොරෙ යථා සන්තිමුඛෙ ගතීනො
සකම්මනා ගඤ්ඤාති පාපධම්මො
ඵලං පජා පෙච්ච පරලභි ලොකෙ
සකම්මනා ගඤ්ඤාති පාපධම්මො.

කාමා හි චිත්‍රා මධුරා මනෝරමා
විරූපරූපෙන මිථෙනති විතතා
ආදීනවං කාමගුණෙසු දිස්වා
තසමා අහං පබ්බජිතොමහි රුජ.

දුමපථලානෙව පතනති මානවා
දහර ව වුඤ්ඤා ව සරීරහෙද
ඵලමි දිස්වා පබ්බජිතොමහි රුජ!
අපණ්ණිකං සාමඤ්ඤමෙව සෙය්‍යා.

සද්ධාය පබ්බජිතොමහි උපෙතො ජීනසාසනෙ
අවඤ්ඤා පබ්බජ්ජා මය්‍යං අනණො භුඤ්ජීං භොජනං.

කාමෙ ආදීනතතො දිස්වා ජාතරූපෙ අසන්නතෙ
ගබ්භවොක්කනනිතො දුක්ඛං තීරයෙසු මහබ්භයා.

ඵලමාදීනවං ඤාත්වා සංවෙගං අලභීං තද
කොකචිඤ්ඤා සද්‍ය සනෙතා සම්පනෙතා ආසවක්ඛයං.

පරිච්ඡේණො මය්‍ය සත්ථා කතං වුඤ්ඤා සාසනං
වොහිතො ගරුකො භාරෙ හවනෙතති සමුගතා.

යස්සත්ථාය පබ්බජිතො අගාරස්මා අනගාරියං
සො මෙ අත්ථො අනුප්පනෙතා සබ්බ සඤ්ඤාජනකඛයාති.

ඉමා ගාථා අවොච. ඵලං පේරෙ රඤ්ඤා කොරව්‍යස්ස ධම්මං
දෙසෙත්වා සන්ති සතතිකමෙව ගතො. සත්ථා ව අපරභාගෙ අරියගණ
මජ්ඣෙකි නිසින්නො පේරං සද්ධා පබ්බජිතානං අග්ගධර්මානෙ රුපෙසි. ඵලං
පේරෙ පතන ඵතදග්ගධර්මානො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො
පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො පදමුත්තරස්ස හඟවතොති
ආදිමාහ.

වරනාගො මසා දිනෙනාති තස්ස භගවතො රූපකායෙ පසි
 දිනා වරෙ උත්තමො සෙට්ඨා ජසාදනො රතියා සද්දසදනො,
 උරුලාචා වොහාරවහො රුජාරහො වා, සෙනවුනෙනාපසොති
 තොති හජිකකිකෙ උට්ඨාපිතසෙනවුනෙනා උපසෙවිතො සොභ
 මානො, පුතපි කිංවිසිට්ඨො වරනාගො? සඤ්චනො හත්ථාලඤ්ඤාර
 සතිනො, සඤ්චායමං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඤ්චස්ස වසනත්ථාය ආරාමං
 විහාරං, කාරසිං කාරෙසිං, චතුපඤ්ඤාසභස්සානිති තස්මිං කාරපිතෙ
 විහාරඛ්‍යාතරෙ චතුපඤ්ඤාසභස්සානි පාසාදුති ව අහං අකාරසිං
 කාරෙසිනති අනො, මහොසඤ්ච කිට්ඨානා*ති සබ්බපරිකාර
 සතිතං මහොසඤ්චං මහාදුතං සපෙජනා, මහෙසිනො මුනිනො
 තියොජයිනති අනො, අනුමොදි මහාවිග්ග්හි වතුරසඤ්චස්ස සත
 සභස්සකපෙපසු අබොවුනනුස්සාහසංඛාතෙන විරියෙන මහාවිරෙ,
 සඤ්චෙඤ්ච සයමෙව භූතො ජාතො ලභසබ්බඤ්ඤානඤ්ඤො අග්ගො
 සෙට්ඨො පුග්ගලො, අනුමොදි විහාරනුමොදනං අකාසි, සබ්බ ජනෙ
 හාසඤ්චෙනාති සකලානන්තාපරිමාණදෙවමනුස්සෙ හාසයනො
 සතතුට්ඨා, කුරුමානො අමතතිබ්බානපටිසංයුතං චතුසච්චබ්බම
 දෙසනං දෙසෙසි පකාසෙසි විවරි විහජි උත්තාති අකාසිති අනො,
 නමෙහ විශාඛාසිති තං මග්ගං කතපුඤ්ඤඵලං විසෙසෙන පාකටං
 අකාසි, ජලජුතතමනාමකොති ජලෙ ජාතං ජලජං පදුමං, පදු
 මුත්තරතාමකොති අනො, ජලනුතතමනායකොති වා පාසො, තත්ථ
 අත්තනො පභාය ජලනතිති ජලනා වන්ධිමසුරියදෙවමනුමානො,
 තෙසං ජලනානං උත්තමොති ජලනුත්තමො, සබ්බසත්තානං නායකො
 උත්තමොති නායකො, සමාරවනෙන සත්තෙ නිබ්බානං නෙති
 පාපෙතිති වා=නායකො, ජලනුත්තමො ව සො නායකො වාති ජල
 නුත්තමනායකො, භික්ඛුසඤ්ච භික්ඛිද්ධාති භික්ඛුසඤ්චස්ස මජ්ඣි
 තිසිනො, ඉමා ශාථා අභාසථා පාකටං කත්වා කපෙසිති අනො,
 සෙසං උත්තානත්මෙව.

රට්ඨපාලකෝරග්ග අදෙනරට්ඨකථා.

3. 20.

සඤ්චාරං සොබසන්තස්සාති ආදිකා අයසමනො සොපාකතේ
 රග්ග අපදුතං, අගමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ
 විවට්ඨපතිස්සායාති පුඤ්ඤති උපවිනනො සිද්ධත්ථස්ස භගවතො
 කාලෙ අඤ්ඤාතරග්ග කුට්ටමිකස්ස පුත්තො හුට්ඨා තිබ්බතති, එකදිවසං
 සත්ථාරං දිට්ඨා ඕජපුරථලාති සද්දු උපනෙසි, පරිභුඤ්ඤා භගවා අනුකම්ප
 උපාදාය, සොභිකබු සත්ථරි සඤ්චෙ ව අභිප්පසනො සලාකභතනං පට්ඨ
 පෙත්වා සඤ්චද්දෙසවසෙන තිණ්ණං භික්ඛුනං යාවනායුකං ධීරභතනං
 අදාසි, සො තෙහි පුඤ්ඤති අපරපරං දෙවමනුස්සෙසු සම්පතතියො

අනුභවනොත්තා එකද මනුස්සයොතිශ්‍ය නිබ්බතොත්තා එකස්ස පච්චෙක
 බ්‍රහ්මස්ස ධර්මතත්තං අද්ධං. එවං තත්ථ තත්ථ පුඤ්ඤති කම්මා සුගතීසු
 යෙව පරිබ්බමනොත්තා. ඉමයම් බුද්ධුපපාදෙ පුරිමකමමතිස්සනෙක
 සාවච්ඤා. අඤ්ඤාතරුග්‍රහණතීත්තං කුච්ඡමති පටිසංඝිං ගණ්ඨි. සො තං
 දසමාසෙ කුච්ඡිතා පරිහරිතා පරිපකෙක ගබ්බෙ විජායතකාලෙ
 විජායිත්වා අසකෙකානති මුච්ඡං ආපජ්ජිතා බහුචෙලං මනා විශ
 තිපජ්ජි. ඤාතකා මනාති සඤ්ඤාය සුසානං නෙත්වා විතකං ආරෙ
 පෙත්වා දෙවතානුභාවෙන උට්ඨිතාය වාතවුට්ඨිතා අග්ගිං අදත්වා
 පක්කමිංසු. දුරකො පච්ඡිමගචිකතතා දෙවතානුභාවෙනෙව අරෙගො
 හුත්වා මාතුකුච්ඡිතො තික්කමි. මාතා පත කාලමකාසි. දෙවතා
 මනුස්සරූපෙනුපාගමම තං ගහෙත්වා සුසානගොපකස්ස ගෙගෙ
 ශ්පෙත්වා කතිපාගං පතිරූපෙන ආභාරෙන පොසෙසි. තතො පරං
 සුසානගොපකො අත්තානො පුත්තං කත්වා වසේසි. සො තථා
 වසේනොත්තා තස්ස පුතෙතන සුපටිසෙත නාම දුරකෙන සද්ධිං
 කීලනොත්තා විවරි. තස්ස සුසානෙ ජාතසංවර්ධිතාවතො සොපාකොති
 සමඤ්ඤ අහොසි.

අපේකදිවසං සත්තවසසිකං තං භගවා පච්චුසවෙලාශං ඤාණ
 ජාලං පත්ථරිත්වා වෙනෙය්‍යබ්බිවෙ ඔලොකෙනොත්තා ඤාණජාලස්ස
 අනොත්තා ගතං දිස්වා තං සුසානට්ඨානං අගමාසි. දුරකො පුබ්බගෙතුතා
 වොදිශමානො පසන්නමානසො සත්ථාරං උපසඬකමිත්වා අට්ඨාසි.
 සත්ථා තස්ස ධම්මං කපේසි. සො ධම්මං සුත්වා පබ්බජ්ජං යාවිත්වා
 පිතරු අනුඤ්ඤාතොසිති වුත්තො පිතරං සන්ථු සන්තිකං ආනෙසි.
 තස්ස පිතා සත්ථාරං වන්දිත්වා ඉමං දුරකං පබ්බාජෙථ භනොති අනු
 ජාති. තං පබ්බාජෙත්වා භගවා මෙත්තා භාවනාය තියොජෙසි. සො
 මෙත්තා කමමට්ඨානං ගහෙත්වා සුසානෙ විහරනොත්තා න විරසොත්තෙව
 මෙත්තජ්ඣානං තිබ්බතොත්තා කොතං පාදකං කත්වා විපස්සනං
 වසේසිත්වා අරහත්තං සච්ඡිකාසි. අරහා හුත්වා අඤ්ඤාසං සොසාතික
 භික්ඛුතං මෙත්තා භාවනාවිධිං දසෙන්නොත්තා සථාති ඵලසුත්ත
 සමිත්ති ගාථං අභාසි. ඉදං වුත්තං හොති. යථා එකපුත්තකෙ පියෙ
 මනාපෙ මාතාපිතා කුසලී එකන්තතිනෙසි භවෙය්‍ය, එවං පුරුෂිමාදි
 හෙදසු සබ්බාසු දිසාසු, කාමභවාදිහෙදෙසු සබ්බෙසු වා භවෙසු, දහරුදි
 හෙදසු සබ්බාසු අවත්ථාසු පි ධීනෙසු සබ්බෙසු භුත්තෙසු එකන්තති
 නෙසිතාය කුසලී භවෙය්‍ය, මිත්තො උද්ධිනො පච්චත්තිකොති සීමං
 අකත්වා සීමාසමෙකදවසෙත සබ්බත්ථ එකරසං මෙත්තං. භාවෙය්‍යාති
 ඉමං ගාථං වත්වා සවෙතුමෙක ආයස්මනොත්තා එවං මෙත්තං භාවෙය්‍යාථ,
 යෙ තෙ භගවතා 'සුඛං සුපතීති' ආදිතා එකාදස මෙත්තාතිසංසා ව
 වුත්තා. එකංසෙත තතො තෙසං භාගිනො භවට්ඨාති ඕවාදං අද්ධං.
 එවං පත්තට්ඨාගිගමො අත්තතා කතපුඤ්ඤං පච්චවෙකමිත්වා සඤ්ජාත
 සොමනස්සො පුබ්බවරිතාපදනං දසෙන්නොත්තා පබ්බාරං සොබ
 සන්තස්සාති ආදිමාග.

තත් පඤ්ඤානති සිලාපබ්බතස්ස විවෙකථානං, තං පබ්බජනානු
 රූපතතා ඉට්ඨකපාකාරං කත්වා ආරකච්ඡාටං යොජෙත්වා භික්ඛුනං
 වසනන්තං අදාසි. පකාරෙන භරො පඤ්ඤානබ්බතානි පඤ්ඤාතො, තං
 සොධයන්තස්ස මම සන්තිකං සිද්ධිත්වා නාම භගවා ආගඤ්ඤි, පාපුණ්ණි,
 බ්‍රිද්ධං උපෙග්ගං දිස්වාති එවං මම සන්තිකං ආගතං දිස්වා. නාදිනො
 ඉට්ඨානිට්ඨෙසු අකමපිය සභාවතතා තාදිගුණසුත්තස්ස ලොකජෙට්ඨස්ස
 බ්‍රිද්ධස්ස. ඤ්ජරං තිණපණණාදිසන්තරං, කට්ඨන්තරං පඤ්ඤාපෙත්වා
 නිට්ඨාපෙත්වා. සුප්පාසනං පුප්පමයං ආසනං අහං අදාසිං. සුප්පාසනෙ
 නිසිදිත්වා තස්මිං පඤ්ඤාතෙන පුප්පාසනෙ නිසිදිත්වා. ලොකානාසනො
 සිද්ධිත්වා භගවා. මම ව ගතිමඤ්ඤාසාති මය්හං ගතිං ආයතිං
 උපපතතිට්ඨානං අඤ්ඤාය ජාතිත්වා. අනිවචනං අනිවචනාවං. උදහරි
 කපෙසි. අනිවචනං වන සඛ්ඛාගති වත, එකන්තනා; සඛ්ඛාරු, පච්ච
 යෙති සමෙච්ච සමාගන්ත්වා කරියමානා සබ්බෙ සප්පච්චයධම්මා;
 හුත්වා අභාවට්ඨෙන අනිවචනං. උප්පාදවසධම්මිනොති උප්පජ්ජත්වා
 විතස්සනසභාවා. උප්පජ්ජත්වා පාභුහවිත්වා එතෙ සඛ්ඛාරු. නිරු
 ජකන්ති විතස්සන්ති අත්තො. තෙසං වුපසමො සුඛොති තෙසං
 සඛ්ඛාරුතං විසෙසෙන උපසමො සුඛො. තෙසං වුපසමකරං නිබ්බාන
 මෙව එකන්තසුඛන්ති අත්තො. ඉදං වචාන සබ්බඤ්ඤාති සබ්බධම්ම
 ජාතනකො භගවා ලොකානං ජෙට්ඨා වුඤ්ඤා තරුතං ආසනො
 පඨානො වීරෙ ඉදං අනිවචපටිසංයුත්තං ධම්මදෙසනං. වචාන
 කපෙත්වා. අමබ්බෙ ආකාසෙ. හංසග්ගිඝ්ඛුම නහෙ ආකාසෙ අබ්බුග්ගමිති
 සමබ්බො. සභං දිට්ඨිං අත්තනො ලද්ධිං බන්තිං රූචිං අජ්ඣාසයං.
 ජතිත්වාන පහාය. භාවසිං. නිවචසඤ්ඤානති අනිවචනං අනිවචනති
 පවත්තසඤ්ඤාං අහං භාවසිං වඤ්ඤිසිං මනසි අකාසිං. තත් කාල
 කතො අහන්ති තත් තස්සං ජාතියං තතො. ජාතියො අහං කාල
 කතො වුත්තො. චෙ සමපනති අනුභොග්ගාති මනුස්සසමපනති දිබ්බ
 සමපනති සඛ්ඛාතා දො සමපනතියො අනුගවිත්වා. සුඤ්ඤාමුලෙන වොදි
 නොති. පුරුණකුසලමුලෙන මුලභූතෙන කුසලෙන වොදිනො සඤ්ඤා
 දිනො. පච්ඡිමභවෙ සමපනතති පරියොසානෙ භවෙ සමපනතෙ පාපු
 ඣ්ණිතෙ. සපාහං සොක්ඛසාගමිති සකං පටිත්තං භත්තං සාපාකං
 යොතිං උපාගමිං යස්ස කුලස්ස අත්තනො පටිත්තත්තං අඤ්ඤාති
 අභුඤ්ඤාතියං තස්මිං වණ්ඤාලකුලෙ නිබ්බන්තොසමිති අත්තො. අථවා
 සා වුච්චති සුතබො, සුතබොවජ්ඣන්තකභුඤ්ඤාතකවණ්ඤාලකුලෙ
 ජාතොති අත්තො. සෙසං උත්තානන්තමෙවාති.

සොපාකපෙත්වස්ස අපදානධම්මකපා.

3. 21.

ආහුතිං සිට්ඨිකාමොති ආදිකා ආයසමනො සුමභගලජේරස්ස
 අපදානං. අයමායසමා පුරිමබ්‍රද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ

විවච්චුපනිසංයාති. පුඤ්ඤති උපවිනන්තො පියදසසිසං ගභවතො කාලෙ රුකකිදෙවතා හුත්වා නිබ්බන්ති. සො එකදිවසං සන්ධාරං නාහංවා එකවිවරං සිතං දිසවා සොමනස්ස පටනො අපෙඨායෙයි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුසෙසසු සංසරන්තො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ සාවච්චියා අවිදුරෙ අඤ්ඤතරස්මිං ගාමෙ තාදිසෙන කම්මනිසංසෙක දුට්ඨිදාකුලෙ නිබ්බන්ති. තස්ස සුමඛගලොති නාමං අගොයි. සො වයපානො බුජ්ජාසිත්තඛනලාදිකුද්දලපරික්කායෙ හුත්වා කසියා ජිවිතං කපෙයි.

එකදිවසං රඤ්ඤ පසෙනදිනා කොසලෙන ගභවතො භික්ඛු සඛසංයං ව මහාදුතෙ පවත්තියමානෙ දානුපකරණාති ගහෙත්වා ආගල් තෙතති මනුසෙසති සද්ධිං දධිසංගං ගහෙත්වා ආගතො, භික්ඛුනං සකකාරසමානං දිසවා ඉමෙ සමණාසකාපුත්තියා සුබ්බමචන්තිවන්තා සුභොජනාති භුඤ්ජන්ති නිවානෙසු සෙනාසනෙසු විහරන්ති. යනනුතා ගමපි පබ්බජන්ති භුඤ්ජෙය්‍යන්ති. විනෙතත්වා අඤ්ඤතරං මහාපේරං උපසඛකම්භියා අත්තනො පබ්බජ්ජාධිපජායං පවෙදෙයි. සො තං කරුණායන්තො පබ්බාජෙත්වා කම්මට්ඨානං ආවිකම්. සො අරඤ්ඤ විහරන්තො එකකම්මාරෙ නිබ්බින්නො උසකණ්ඩිතො හුත්වා විභම්මතු කාමො ඤ්ඤතිගාමං ගව්ජන්තො අනතරමයෙන කල්පං බන්ධිත්වා කිලිට්ඨ වන්තිවන්තො සමන්තතො රජොකිණ්ණසරීරෙ වාතාතපෙන සුස්සන්තෙ බෙත්තං කසන්තෙ මනුසෙස දිසවා මහන්තං වති මෙ සත්තා ජිවිත නිමිත්තං දුක්ඛං පච්චනුගවන්තිති සංවෙශං පටිලුති. ඤ්ඤණස්ස පරිපාකං ගතත්තා ව යථාගතිතං කම්මට්ඨානං උපට්ඨායි. සො අඤ්ඤතරං රුකකිදුලං උපගන්ත්වා විවෙකං ලභීත්වා යොනිසො මනසි කරෙන්නො විපස්සනං වර්ධන්තො මග්ගපටිපාටියා අරහත්තං පාපුණ්. එවං සො පත්තඅරහත්තථලො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙන්නො 'ආනුතිං සිට්ඨකාමොග' නති ආදි මාග.

තත්ථ ආනුතින්ති අත්තපානාදිමතෙකවිධං පුජාසකකාරුප කරණං. සිට්ඨකාමොති යජ්තුකාමො, දානං දාතුකාමො. අහං පටියා දෙවොන් ගොජනනති ආහාරං පටියාදෙත්වා නිප්ථාදෙත්වා. බ්‍රාහ්මණෙ පතිමානෙන්නොති පටිග්ගාගතෙ සුද්ධිපබ්බජ්ජෙන පරියෙසන්නො. විසාලෙ මාලකෙ සිනොති පරිසුද්ධිපණ්ණිපුලිතලාතිරාමෙ විපුලෙ මාලකෙ සිනො. අථ දදසායිං සමුද්ධිනති ආදිසු මහාසසං මහා පරිවාරං. සබ්බලොභං සකලසත්තලොභං. විනොදාරං විසෙසෙන නෙත්තාරං නිබ්බානසම්පාපකං. සසම්මාදං සයමෙවමුතං අනාවර්තකං. අග්ගසුග්ගලං සෙට්ඨපුග්ගලං. ගගමන්තං භාග්‍යවන්තතාදි ගුණසුත්තං. ජුම්මග්ගං නිලපිතාදිපහාසම්පන්නං. සාධකෙති සුරක්කන්තං පරිවාරිතං. ආදිවමම්ච සුරියම්ච, විග්ගවන්තං සොභමානං. රජීසං විජියං. පටි පනහංගං ගව්ජන්තං. පියදසසි නාම සමුද්ධිං අදදසනති සම්බන්ධො

අඤ්ඤාලිපගහනෙධානානි බද්ධඤ්ඤාලිප්පං සිරසි කතාං සංඝං විතතං අතතනො විතතං පසාදසිං ඉත්ථෙගුතස්ස භගවතො ගුණෙ පසාදෙසිං. පසන්නමිකාසිනති අත්තො. මහසා ච නිමනෙතසිනති විතෙතන පචා රෙසිං. ආගච්ඡතු මහාමුහුති මතිතො පුජාරහො මුති භගවා මම නිවෙසනං ආගච්ඡතු. මම සංඛ්‍යාපමඤ්ඤාසාති මග්ගං විතත සංඛ්‍යාපං ඤාතා. ලොකෙහි සත්තලොකෙ. අනුත්තරෙ උත්තරවීර තිතො සත්ථා. බිණ්ණසමසහස්සෙති අරහත්තසහස්සෙති පරිවුතො මම ආරං මග්ගං ගෙහආරං. උපාගමි සමපාපුණි. තස්ස සමපත්තස්ස සත්ථුතො එවං නමකකාරමකාසි. සුචිසාපඤ්ඤා පුරිසානං ආපඤ්ඤා සෙට්ඨ මම නමකකාරෙ. තෙන තුග්ගං. අත්ථු භවතු. සුචිසුත්තම පුරිසානං උත්තම අධිකගුණවිසිට්ඨ. තෙන තුග්ගං මම නමකකාරෙ අත්ථු. පාසාදං පසාදජනකං මම නිවෙසනං. අභිරුහිත්වා සිභාසනෙ උත්තමාසනෙ නිසිදු තිත්ති ආයාචිතති අත්තො. දනෙනා දනනපටිචාගෙති මම ආරත්තයෙන දනෙනා, තථා දනනාති භික්ඛුභික්ඛුණි උපාසක උපාසිකා සංඛ්‍යාතාති චතුති පරිසාති පරිවාරිතො. නිණ්ණො තාරයනං චගෙති සංගං නිණ්ණො සංසාරතො උත්තිණ්ණො නික්ඛිනො තාර යතං තාරයන්තානං විසිට්ඨපුග්ගලානං චරෙ උත්තමො භගවා මමා රුධනෙන පාසාදං අභිරුහිත්වා. පච්ඤ්ඤා උත්තමාසනෙ. නිසිදු තිස ජං කපෙසි. සං මෙ අත්ථි සතෙහි ගෙහෙති අතතනො ගෙහෙ සං ආමිසං පච්චුපට්ඨිතං සමපාදිතං රුසිකතං අත්ථි, නාහං බුද්ධස්ස පාද සිනති බුද්ධස්ස බුද්ධපමුඛස්ස සංඝස්ස නං ආමිසං පාදසිං පකාරෙන චා අදුසිනති අත්තො. පසනෙනා සෙති පාණීතිති අතතනො දුච්ඡි භතෙති පසන්නවිතො ගහෙත්වා පාදුසිනති අත්තො. පසනවිතො පාසාදිතමතසංඛ්‍යාපො. සුමනො සුඤ්ජරමනො චෙදන්තො ජාත වෙදො උපන්නසොමනස්සො. කතඤ්ඤාලි සිරසි ධ්විත අඤ්ඤාලිප්පො. බුද්ධසෙට්ඨං නිමග්ගාමි සෙට්ඨස්ස බුද්ධස්ස පණාමං කරෙමිති අත්තො. අහො බුද්ධසුලාරතානි පටිවිඳ්ඛවතුගච්චස්ස සත්ථුතො උලාරතා මහත්තභාවො අහො අච්ඡරියනති අත්තො. අට්ඨන්තං පසිරුපාස නනති පසිරුපාසන්තානං භුඤ්ජං භුඤ්ජන්තානං අට්ඨන්තං අරිය පුග්ගලානං අත්තරෙ බිණ්ණසවා අරහන්තො ඛුණ්ති අත්තො. තුග්ගෙ චෙසො ආනුභාවොති එසො. ආකාසවරණං-උමමුජ්ජන-නිමුජ්ජනාදි ආනුභාවො තුග්ගෙව තුග්ගං එව ආනුභාවො නාඤ්ඤාසං. සරණන්තං උපෙමහනති තං ඉත්ථෙගුතං තිං සරණං තාණං ලෙණං පරුසණං ඉති උපෙමි ගච්ඡාමි ජානාමි වාති අත්තො. ලොකජෙට්ඨො නරසහො පියදසිති භගවා භික්ඛුසංඝමජෙකි නිසිදිත්වා ඉමා ව්‍යාකරණගාථා අභා සථ කපෙසිති අත්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

සුමඛලඤ්ජරස්ස අපදනට්ඨකථා.

දුතියස්ස සිභාසනවග්ගස්ස වණ්ණනා සමත්තා.

8. 22.

කිම්මභාග්‍යාමිදුරෙණාදිකා ආයසමනො සුභුතිපේරෙණ අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධානං සනතිකෙ කතාධිකායෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතියසානි පුඤ්ඤති උපචිතනො ඉතො කපපසන සහසාමන්තො අනුපපනෙයෙව පදුමිතතරෙ භගවතී ලොකනාපේ හංසවතී නගරෙ අඤ්ඤතරෙණ බ්‍රාහ්මණමහාසාලුලසා එකපුතතකො හුතා කිබ්බතති. තස්ස නන්ද මාණවොති නාමං අකංසු. ඡො වය පපතො තයො වෙදෙ උග්ගණ්ඨිති; තත් සාරං අපසන්නො අතතනො පරිවාරභූතෙහි වතුචතතාප්‍රියාය මිණ්ණවසහස්සෙහි සද්ධිං පබ්බතපාදෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජා අට්ඨසමාපතියො පඤ්චා භිඤ්ඤයො ව තිබ්බහෙතසි. අනෙතවාසිකානමපි කමට්ඨානං ආවික්ඛි. තෙපි න වීරස්සෙව ක්කානලාභිනො අභෙසුං. තෙන සමයෙන පදුමිතතරෙ භගවා ලොකෙ උපපජ්ජිතා හංසවතීනගරං උපතියාය විහරන්තො එකදිවසං පච්චුසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්නො නන්ද තාපසස්ස අනෙතවාසිකානං අරහතනුපතියසං, නන්ද තාපසස්ස ව ද්වීති අබ්බෙහි සමන්තාගතස්ස සාවකට්ඨානනතරෙණ පත්තං දිට්ඨා පාතො ව සරිරපට්ඨග්ගනං කතා පුබ්බණ්ණසමයෙ පතනවිවරමාදාය අඤ්ඤං කිඤ්චි අනාමනෙතතා; සිගො වීය එකවරෙ තාපසස්ස අනෙතවාසිකෙසු එලාඵලජාය ගතෙසු බුද්ධභාවං මෙ ජානාතුති පසානතස්සෙව නන්ද තාපසස්ස ආකාසතො ඔතරිතා පඨවියං පතිට්ඨාසි. නන්ද තාපසො බුද්ධානුභාවඤ්ච ලක්ඛණපාරිපුරිං දිට්ඨා ලක්ඛණමනෙත සමමසිතා ඉමෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො නාම අගාරං. අජ්ඣාචසනො රුජා භොති චක්කවතති, පබ්බජනො ලොකෙ විවතනච්ඡදො සබ්බඤ්ඤ බුද්ධො භොති, අයං පුරිසාජාතියො තිස්සංසයං බුද්ධොති ඤාතා පච්චුග්ගමනං කතා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන චන්දිතා ආසනං පඤ්ඤපෙතා අදාසි.

තිසිදි භගවා පඤ්ඤතෙන ආසනෙ, තාපසො පි අතතනො අනුච්ඡිකං ආසනං ගහෙතා; එකමනෙත තිසිදි. තස්මිං බණ්ණ වතු චතතාප්‍රියසහස්සජටිලා පණ්ණිතපණ්ණිතාති ඔජ්චනතාති එලාඵලාති ගහෙතා; ආවරියස්ස සනතිකං සමපතතා බුද්ධස්ස වෙච ආවරියස්ස තිසිත්තාකාරං ඔලොකෙතා ආහංසු. 'ආවරිය මයං ඉමස්මිං ලොකෙ තුලෙහි මහත්තතරෙ නත්ති විවරං, අයමපන පුරිසො තුලෙහි මහත්තතරෙති මඤ්ඤෙති. තාපසො 'තාතා තුලෙහි සාසපෙන සද්ධිං අට්ඨසට්ඨියොජ්ජනසහස්සපබ්බධං සිතොරං උපමෙතුං ඉච්ඡං, සබ්බඤ්ඤබුද්ධෙන සද්ධිං මාමං උපමිත්තාති ආහ. අප්පනෙ තාපසා සවෙ අයං ඔරකො අභවිස්ස, න අමහාකං ආවරියො එවං උපමං ආහරෙය්‍ය, යාව මහා වතායං පුරිසාජාතියොති පාදෙසු තිපඨිතා; සිරසා චන්දි. අප්පනෙ ආවරියො ආහ, තාතා අමහාකං බුද්ධානං අනුච්ඡි විකො දෙය්‍යධමෙමා නත්ති, භගවා ව භික්ඛාචාරවේලායං ඉධා ගතො,

තභූතා මයං යථාබලං දෙශ්‍යධම්මං දස්සාම, යං යං තුමොති පණිත පණිතථලාථලං ආභතං, තං ආහරථාති ආහරපෙත්වා සහජෙනෙව ධොවිත්වා සයං තථාගතස්ස පතෙන පතිට්ඨාපෙසි. සත්ථාර ඵලාථලෙ පටිග්ගතිහමනෙන දෙවතා දිබ්බොජං පසබ්බිංසු. තාපසො උදකමපි සයමෙව පරිස්සාවෙත්වා අද්දසි. තතො භොජනකිම්බං නිට්ඨිපෙත්වා නිසින්නො සත්ථරි සබ්බෙ අනෙතවාසිකො පකෙකාසිත්වා සඤ්ඤා සනතිකො සාරණීයං කථං කපෙන්නො නිසීදි.

සත්ථා භික්ඛුසංඝො ආගච්ඡතුති විනොතසි. සඤ්ඤා විතතං ඤාත්වා සතසහස්සමතතා බිණ්ණසවා ආගන්ත්වා සත්ථාරං චූෂිත්වා අට්ඨංසු. අථ නානුත්තරපසො අනෙතවාසිකො ආමනොතසි. තාතා බුද්ධානං නිසින්නා සතමපි නිවං සමණ සතසහස්සං ච ආසනමපි නන්ති. තුමොති අජ්ජ උලාරං ගතවතො භික්ඛුසංඝස්ස ච සක්කාරං කාතුං වට්ටති. පබ්බත පාදතො වණණගකිංසමපන්නාති පුප්ථාති ආහරථාති ආහ. අවිනොත යත්තා ඉද්ධිවිසයස්ස තෙ මුහුතෙනෙනෙව වණණගකිංසමපන්නාති පුප්ථාති ආහරිත්වා බුද්ධානං යොජනපමාණං පුප්ථාසනං පඤ්ඤාපෙසුං. අග්ගසාවකානං තිගාටුතං, සෙසභික්ඛූතං අසිඨයොජනකාදිහෙදං සංඝනවකස්ස උසභමතතං පඤ්ඤාපෙසුං. පඤ්ඤාතෙනසු ආසනෙසු නානුත්තරපසො තථාගතස්ස පුරතො අඤ්ඤාලිප්පග්ගස්ස සීතො හතොත අමාකං දීඝරතතං භිතාය සුබාය ඉමං පුප්ථාසනං ආරාග්ග නිසීද්ධාති ආහ. නිසීදි ගතවා සුප්ථාසනෙ, එවං නිසින්නො සත්ථරි සඤ්ඤා ආකාරං ඤාත්වා භික්ඛු අතතනො අතතනො පතතාසනෙ නිසීදංසු. නානුත්තරපසො මහතතං පුප්ථව්ජතතං ගගෙත්වා තථාගතස්ස ධාරෙන්නො අට්ඨාසි. සත්ථා තාපසානං අයං සක්කාරො මහපථලො භොතුති නිරෝධසමාපතති. සමාපජ්ජි. සඤ්ඤා සමාපන්නභාවං ඤාත්වා භික්ඛුපි සමාපතති. සමාපජ්ජංසු. තථාගතෙ සත්තාහං නිරෝධං සමාපජ්ජත්වා නිසින්නො අනෙතවාසිකා භික්ඛාවාරකාලෙ සමපතෙන වනමුලථලං පරිභුඤ්ඤාත්වා සෙසකාලෙ බුද්ධානං අඤ්ඤාලිප්පග්ගස්ස අට්ඨංසු. නානුත්තරපසො පන භික්ඛාවාරං පි අගන්ත්වා පුප්ථව්ජතතං ධාරෙන්නො යෙව සත්තාහං පිති සුබෙනෙව විනිතාමෙසි. සත්ථා නිරෝධතො වුට්ඨාය අරණවිහාරභිග්ගන දකඛණේය්‍යභිග්ගන වාති ද්විති අබ්බෙති සමනනාගතං එකං සාවකං ඉසිගණස්ස පුප්ථාසනානුමොදනං කරොතිති ආණාපෙසි. සො චක්කවත්ති රඤ්ඤා සනතිකා පටිලභිමානාලාභො මහායොධො වීර්‍ය තුට්ඨමානසො අතතනො විසයෙ ධත්වා තෙපිටකං බුද්ධිවචනං සමමිසිත්වා අනුමොදනමකාසි. තස්ස දෙසනාවසානෙ සත්ථා සයං ධම්මං දෙසෙසි. සඤ්ඤා දෙසනාවසානෙ සබ්බෙපි චතුරත්තාලීසහස්සසිස්සා අරහත්තං පාපුණ්ණිං. සත්ථා එථ භික්ඛවොති හත්ථං පසාරෙසි. තෙසං තාවදෙව කෙසමස්සු අනතරධාසි. අට්ඨපරික්කාරං සර්පපිච්ඡික්කාව අනෙසුං. තෙ සට්ඨිවසසිකපෙරු වීර්‍ය සත්ථාරං පරිවාරිංසු.

නාදනාපසො පන විකම්පනවිතතතාය විසෙසං නාගිහඤ්ඤි. තස්ස කීර අරණවිහාරිතේරස්ස ධම්මං සොභාං ආරඤ්ඤාලතො පටිථාය 'අහො වතාහමපි අනාගතෙ එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ ඉමිනා සාවකෙන ලභිගුණං ලභෙය්‍යානති විතතං උදපාදි. සො තෙන විතකෙකන මග්ගඵල පටිවේධං පටිලභිතුං නාසකම්. තථාගතං පන වජ්ඣනී අඤ්ඤලිමපග්ගග්ග සමමුඛෙ සීතො ඵවමාහ. 'හතෙන යෙන භික්ඛුන ඉසිගණස්ස පුපථානුමොදනා කතා, කො නාමොයං කුමහාකං සාස නෙති. අරණවිහාරභාවෙන දකම්ඤෙය්‍යභාවෙන ව එතදග්ගට්ඨානං පතෙනා එසො භික්ඛුති. "හතෙන යථායං මයා සතතාහං පුපථව්ජනතං ධාරෙනෙතන සකකාරේ කතො, තෙන අධිකාරෙන අඤ්ඤං සමපතතිං න පතේමි, අනාගතෙ පන එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ අශං පෙරු විය ද්විගබ්භෙහි සමනනාගතො සාවකො හවෙය්‍ය"නති පත්තං අකාසි. සත්ථා සමිජ්ඣස්සති නු බො ඉමස්ස තාපසස්ස පත්තනාති අනාගතං ස ඤ්ඤං පෙසෙත්වා ඔලොකෙනෙතො කප්පසතසහස්සං අතිකක්ඛිනී සමිජ්ඣනභාවං දිස්වා, 'තාපස තෙ අයං පත්තනා අමොඝා හවිස්සති, අනාගතෙ කප්පසතසහස්සං අතිකක්ඛිනී ගොතමො නාම බුද්ධො උපපජ්ජස්සති, තස්ස සතතිකෙ සමිජ්ඣස්සතිති වත්වා ධම්මකථං කපේත්වා භික්ඛුසංඝපරිවුතො ආකාසං පකඤ්ඤි. නාදනාපසො යාව වක්ඛුපථං සමතිකක්ඛති තාව සජ්ඣ භික්ඛුසංඝස්ස ව අඤ්ඤලිමපග්ග හෙත්වා අට්ඨාසි.

සො අපරභාගෙ කාලෙන කාලං සත්ථාරං උපසංඝමිත්වා ධම්මං සුඤ්ඤිත්වා අපරිහිතජ්ඣානො කාලං කත්වා බුහුමලොකෙ තිබ්බතො. තතො අපරාති පඤ්චරාතිසතාති පබ්බජිත්වා ආරඤ්ඤකොව අගොසි. කස්ස පසම්මාසමුද්ධාකාලෙ පබ්බජිත්වා ආරඤ්ඤකො හුත්වා ගතපච්චා ගතවිතතං පුරෙසි. එතං වහනං අපරිපුරෙත්වා මහාසවකභාවං පාපු ණනතා නාම තත්ථි. ගතපච්චාගතවිතතං පන ආගමට්ඨකථාසු චුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බං, සො විසතිවස්සසහස්සාති ගතපච්චාගතවිතතං පුරෙත්වා කාලං කත්වා තාවතීංසදෙවලෙකෙ තිබ්බතති. එවං සො තාව තීංසගවතෙ අපරාපරං උපපජ්ජනවසෙක දිබ්බසමපතතිං අනුභවිත්වා තතො වුතො මනුස්සලොකෙ අනෙකසතකඤ්ඤා වක්ඛවතරුජා පදෙසරුජා ව හුත්වා උලාරසමපතතිං අනුභවිත්වා අමාකා හගවතො උප්පන්නකාලෙ සාවඤ්ඤං සුමනසෙට්ඨස්ස ගෙහෙ අනාඨපිණ්ඩික සෙට්ඨස්ස කණ්ඩෙට්ඨා හුත්වා තිබ්බතති. සුභුතීතිස්ස නාමං අගොසි. තෙන ව සමයෙන අමාකා හගවා ලොකෙ උපපජ්ජත්වා පවත්තවර ධම්මවතෙකා අනුපුරෙකන රුජගහං ගතත්වා තත්ථ වෙළවනපටිග්ගහ නාදිනා ලොකානුග්ගහං කරෙතො රුජගහං උපතිස්සාය සිතවතෙ විහාසි. තද අනාඨපිණ්ඩිකො සෙට්ඨි සාවඤ්ඤං උට්ඨානකං හණ්ඩං ගගෙත්වා අත්තනො සහායස්ස රුජගහසෙට්ඨිනො ගෙහං ගතත්වා බුද්ධ ප්‍රාදං සුත්වා සත්ථාරං සිතවතෙ විහරන්තං උපසංකමිත්වා පඨමදස්සනෙ තෙව සොනාපතතිඵලෙ පටිට්ඨාය සත්ථාරං සාවඤ්ඤං අගමනත්ථාය

යාවිතා කරනා පසුවවතනා ශ්‍රී සයෝජනමගෙන යෝජනෙ යෝජනෙ සතසහසසපරිව්වාගෙන විහාරෙ පතිට්ඨාපෙතො සාවත්තිය අට්ඨකරී සපපමාණං ජේතංසු කුමාරස්ස උය්‍යානභූමිං කොට්ඨස්ථාරෙන නිශ්චිතො තත්ථ භගවතො විහාරං භාරෙතො අද්දසි. විහාරමධදිවසෙ අයං සුභුතී කුට්ඨෙතො අනාථපිණ්ඩිකසෙට්ඨිනා සද්ධිං ගතො ධම්මං සුඤ්ඤානො සද්ධිං පටිලභිතො පබ්බජිතො උපසම්පන්නො දොමානිකා පගුණං කතො කම්මට්ඨානං කථාපෙතො අරඤ්ඤා සමණධම්මං කරුණෙනා මේත්ත ජක්ඛානං නිබ්බතෙත්තො නං පාදකං කතො විපස්සනං වර්ධෙත්තො අරහත්තං පාපුණ්ණි. සො ධම්මං දෙසෙන්නො යසමා සත්ථාර දෙසිත නියාමෙන අනොදියසකං කතො දෙසෙති. තසමා අරණවිහාරිනං අග්ගො ජාතො, යසමා ව පිණ්ඩාය වරන්නො සරෙ සරෙ මේත්ත ජක්ඛානං සමාපජ්ජිතො වුට්ඨාය භික්ඛං ගණනාති, එවං දයසානං මහපථලං භවිස්සාතීති, තසමා දකඛිණේය්‍යානං අග්ගො, ජාතො, තෙත්ත නං භගවා 'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං අරණවිහාරිනං දකඛිණේය්‍යානඤ්ච යදිදං සුභුතී'ති ආයඛිගසමන්තාගතෙ අග්ගට්ඨානෙ යපෙසි. එවමයං මහාථෙරෙ අත්තනා පුරිතපාරමිතා ඵලස්ස මත්තං අරහත්තං පතො ලොකෙ අභිඤ්ඤානො අභිලක්ඛිතො හුතො බහුජනහිතාය ජනපදවාරිකං වරන්නො අනුපුබ්බිත රුජගහං අගමාසි. රුජා බිම්බිසාගේ තසසාගමනං සුතො උපසංකම්මො ඉධෙව භනෙත්ත වසථ, වසත්තට්ඨානං වො කරිස්සාමි ති වතො, පක්කන්තො විස්සරී. ථෙරෙ සෙත්තාසනං අලභන්නො අබ්බොකාසෙ විනිතාමෙසි. ථෙරස්ස හුභාවෙන දෙවො න වස්සති. මනුස්සා අවුට්ඨිකාය උපද්ග්ගා රඤ්ඤා නිවෙසනආරෙ උභකුට්ඨිං අකංසු. රුජා කෙත්ත හුචො කාර ණේත්ත දෙවො න වස්සතිති විමංසන්නො ථෙරස්ස අබ්බොකාස වාසෙත්ත මඤ්ඤා න වස්සතිති විනෙත්තො තස්ස පණ්ණකුට්ඨං කාර පෙතො ඉමිස්සං භනෙත්ත පණ්ණකුට්ඨං වසථාති වතො වජ්ඣිතො පක්කාමි. ථෙරෙ කුට්ඨං පටිසිතො තිණසත්ථාරකෙ පලලභෙත්ත තිසිදි. තද දෙවො ථොකං ථොකං පුසායති න සමාධාරං අනුප්පවෙච්ඡති. අථ ථෙරෙ ලොකස්ස අවුට්ඨිකහයං විධිමිත්තාමො අත්තනො අජ්ඣ තතිකබාහිරවජ්ජකස්ස පරිස්සයස්ස අභාවං පවෙදෙන්නා ජනනා මෙ සා කුමිකාති ගාථමාහ. තස්සත්ථො ථෙරගාථායං වුත්තො සෙව.

කසමා පනෙස අත්තනො ගුණේ පකාසෙසිති ඉමිනා දීසෙත්ත අඤ්ඤා අනාගතපුබ්බං පරමගමනිරං අතිවිශ සන්නං පණ්ණිතං අත්තනා අගිගතං ලොකුත්තරධම්මං පච්චවෙකම්මො පිතිවෙගසමුප්පාදිත උදුනදීපත්තං සාසනස්ස නියාණිකභාවවිභාවත්තඤ්ච. පරමඅපච්ඡා පි හි අරියා අත්තනො ගුණං පකාසෙත්ත. යථා නං ලොකනාථො බොධිනෙය්‍යානං අජ්ඣාසයවසෙත්ත දසබලසමන්තාගතො භික්ඛවෙ තථාගතො වතුචෙසාරජ්ජවිසාරදෙති ආදිනා අත්තනො ගුණේ පකාසෙසි. එවමස්ස ථෙරස්ස අඤ්ඤා බ්‍යාකරණගාථාපි අගොසිති

එවං සො පත්තආරභතතථලො පත්තථතදග්ගට්ඨානො ච අත්තනො පුබ්බතමං සරිණිං සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙ නොතො හිමවනනස්සා විදුරෙති ආදිමාහ.

තත්ථ හිමවනනස්සාති හිමාලයපබ්බතස්ස, අවිදුරෙ ආසනෙන සමිපෙ, පබ්බතපාදෙ මනුස්සානං ගමනාගමනසමපනෙන සඤ්චරණට්ඨානෙති අන්තො. නිසඤ්ඤානාම පබ්බතොති පබ්බතානං ජෙට්ඨානානාමෙන නිසඤ්ඤානාම සෙලමයපබ්බතො අභොසිති සමබ්බො. අස්සමො සුභතො මස්සනති තත්ථ පබ්බතෙ මස්සං වසනත්ථාය අස්සමො අරඤ්ඤවාසො සුට්ඨි කතො කුට්ඨරත්ථිට්ඨාන දිවාට්ඨාන වති පරිකෙට්ඨාදිවසෙන සුඤ්ඤානාරෙන නොති අන්තො. පණ්ණසාලා සුමාපිනාති පණ්ණසි ඡාදිතා සාලා මස්සං නිවාසත්ථාය සුට්ඨිමාපිනා නිට්ඨාපිනාති අන්තො. කොසිපො නාම නාමෙතාති මාතාපිත්තුති කත නාමධෙයෙසන කොසිපො නාම. උග්ගතාපනො පාකට්ඨපො සොර තපො. එකාකිපො අඤ්ඤාසං අභාවා අහං එව එකො අදුතියො දුතිය තාපසරිතො. ජට්ඨෙලො ජට්ඨාරි තාපසො. නදා තසමිං කාලෙ, නිසඤ්ඤා පබ්බතෙ වසාමි විහරාමිති සමබ්බො. එලං මුලඤ්ඤ පණ්ණසඤ්ඤ න භුඤ්ජාමි අහං නදාති නදා තසමිං නිසඤ්ඤා පබ්බතෙ වසනකාලෙ තිඤ්ඤාදි එලං මුලාලාදිමුලං කාරපණ්ණාදිපණ්ණසඤ්ඤ රුක්ඛතො ඔවි තිත්වා න භුඤ්ජාමිති අන්තො. එවං සති කථං ජීවතිති තං දස්සෙ නොතො පවනනං ච සුභානාහනති ආහ. තත්ථ පවනනං සයමෙව ජානං. සුභානං අත්තනො ධම්මතාය පතිතං පණ්ණාදිකං නිස්සාය ආහාරං කත්වා අහං තාවදෙව තසමිං කාලෙ ජීවාමි ජීවිතං කපොමිති සමබ්බො. පවනනපණ්ඩුපනනානිති වා පාසො, තස්ස සයමෙව පතිතාති පණ්ඩු වණ්ණාති රුක්ඛපතනාති උපනිස්සාය ජීවාමිති අන්තො. නාහං කොපමි ආජීවනති අහං ජීවිතං වජ්ජනොපි පරිව්වාහං කුරුමො නොපි තණ්හාවසෙන එලමුලාදිආහාරපරියෙසනාය සමමා ආජීවං න කොපමි න විනාසෙමිති සමබ්බො. ආග්ගමි සහං විතනනති අත්තනො මනං අපට්ඨිත්තාය සනතුට්ඨියා ච ආරුධෙමි, පසාදෙමි. විවජෙජමි අනෙසනනති වෙජ්ජකමමදුතකමමාදි වසෙන අනෙසනං අයුත්ත පරියෙසනං විවජෙජමි දුරං කරෙමි. ගුහුසංභිතං විතනනති යද යත්මිං කාලෙ මම රුගෙන සමපයුත්තං විතනං උපපජ්ජති, නදා සය මෙව අත්තනා යෙව පට්ඨවෙකකාමි ඤ්ඤෙන පටිඅවෙකකිත්වා විනො දෙමි. එකගෙහා හං දමෙමහනති අහං එකසමිං කමමට්ඨානාරමමණෙ එකගෙහා සමාගිනො තං රුග්විතනං දමෙමි දමනං කරෙමි. රඤ්ඤ රජනිසො වාති රජනියෙ අලලිසිතබ්බෙ රුපාරමමණාදි වජ්ජත්මිං රඤ්ඤ අලලිනො අසි හවසි. දෙසනිසෙ ච දුස්සසිති දුස්සිතබ්බෙ දෙසකරණවජ්ජත්මිං දුස්සකො අසි. මුස්සසෙ මොහනිසෙ වාති මොහි තබ්බෙ මොහිකරණවජ්ජත්මිං මුස්සසි මුලෙහා අසි හවසි, තසමා තුචං වනා වනතො අරඤ්ඤවාසතො නිකාමස්ස අපගච්ඡාති. එවං අත්තනං

දමෙමිනි සමබ්බො, නිබ්බරුසස වණ්ණාභොති සුවණ්ණතිබ්බරුසස වණ්ණාභො, ජලොතදසුවණ්ණවණ්ණාති අපො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

සුභුතිපෙඨරයා අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 23.

පදුමුනනගේ නාම ජිනොති ආදිකා ආයස්මිනො උපවානපෙඨ රයා අපද්‍යනං. අයමායස්මා පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනොනා පදුමුනතරයා භග වතො කාලෙ දළිඳුකුලෙ නිබ්බතතිනා විඤ්ඤානං පතොනා භගවති පරිනිබ්බතො තස්ස ධාතුං ගහෙතා මනුස්සදෙවනාගගරුඬියකකි කුමාණ්ඩගනිබ්බති සත්තරතතමයෙ සත්තයොජ්ජිකො ථූපෙ තතො තත් සුධොතං අතතනො උතතරසාවකං වෙලගෙහ ආබ්බිතා ධරං කතා පුජං අකාසි. තං ගහෙතා දෙවෙති වෙතිස්සජාරකකතත්ථං ථපිතො අභිසම්මතනො නාම යකකසෙනාපති අදිස්සමානකායො තං ආකාසෙ ධාරොතො වෙතිස්සං නිකකතතුං පදකම්ණං අකාසි. සො තං දිස්වා භියොතාසොමනායං පසන්නමානසො හුතා තෙන පුඤ්ඤ කමෙමන දෙවමනුස්සෙසු සංසරතො ඉමස්මිං බුද්ධුපථාදෙ සාවර්තියං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතතිනා උපවානොති ලද්ධානාමො වයප්පතො ජෙනවනපටිග්ගහණෙ බුද්ධානුභාවං දිස්වා පටිලද්ධිසද්ධො පබ්බජිතා විපස්සනාය කමමං කරොතො අරහතං පතා ජලභිඤ්ඤා අහොසි.

යද භගවතො අථාසු අහොසි. තද ථෙරෙ උණ්ණාදකං තථා රූපං පානක ඤච හෙසජ්ජං භගවතො උපනාමෙසි. තෙනස්ස සත්ත්වො රෙගො වූපස්මි. තස්ස භගවා අනුමොදනං අකාසි. ඵලං සො පත්ත අරහත්තථලො අභිගතථතදග්ගට්ඨානො අතතනො පුබ්බකමමං සරිතා සොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙතොනා පදු මුනනගේ නාම ජිනොති ආදිමාහ.

තත් සබ්බසං ලොකීයලොකුත්තරධම්මානං පාරගු පරියොසානං නිබ්බානං ගතො පතොනා පදුමුනතරෙ නාම ජිනො ජිතපඤ්චමාරෙ භගවා අග්ගිකකිකො ඉව ජබ්බණ්ණබුද්ධරංසියා ජලිතා සබ්බං ලොකං ධම්මපඤ්ජාතෙන ඔහාසෙතා සමුද්ධො සුට්ඨි බුද්ධො අවිජ්ජා නිද්දපගතාය පජාය සව.සනාය කිලෙසජිඤ්ඤාය පටිබුද්ධො විකසිත නෙත්තපඬකජො පරිනිබ්බතො බ්බුද්ධපරිනිබ්බානෙන නිබ්බුතො අදස්සනං ගතොති සමබ්බො. ජංඝාති වෙතිස්සකරණකාලෙ උපරි විනිතබ්බානං ඉට්ඨිකානං ථපනත්ථාය නිබ්බිමාන සොපානපතති. සුධොතං රජකොනාහනති වත්ථධොවකොන පුරිසෙන සුට්ඨධොවිතං

සුචික්‍රමානං කතං. උත්තරෙණපටං මම උත්තරසාවකං අහං වෙලග්ගෙ
ලග්ගෙහිං ධජං කතා උක්ඛිපිං. අමබ්‍රෙ ආකාසෙ උග්ගාපෙසිනති
අත්ථො. සෙසං සුචික්‍රමානං මෙවති.

උපවානකේරණ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 24.

නගරෙ ඛණ්ඩමනිසාති ආදිකා ආයස්මතො සරණාගමනිසකේ
රණ අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මස්ස කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ
විචට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො විපස්සිස්ස භගවතො කාලෙ
ඛණ්ඩමනි නගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධිතා අනුමානාපිතරෙ උපට්ඨාසි.
සො එකදිවසං වින්තාසි. අහං මාතාපිතරෙ උපට්ඨගන්තො පබ්බජිතුං
න ලහාමි, යනනුත තීති සරණාති ගණ්හිස්සාමි, එවං දුග්ගතිතො මුච්ඡි
ස්සාමිති නිසංගං නාම විපස්සිස්ස භගවතො අග්ගසාවකං උපසම්භ
මිතා තීති සරණාති ගණ්හි. සො තාති සත්‍යසත්‍යවස්සාති රක්ඛිතා,
තෙනෙව කමෙතන තාවතිංසභවතෙ නිබ්බන්තො, තතො පරං දෙව
මනුස්සස්ස සංසරන්තො උභයසම්පන්නියො අනුභවිතා ඉමස්මිං
බ්‍රහ්මපාදෙ සාවස්ථිතගරෙ මහාසාලකුලෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානං
පත්තො සත්තවස්සිකොව දුරකෙති පරිවුතො එකං සම්භාරමං
අගමාසි. තත්ථ එකො බිණ්ණසවන්තරෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා
සරණාති අද්දසි. සො තාති ගගෙහිං පුබ්බෙ අත්තතා රක්ඛිතාති සර
ණාති සරිත්වා විපස්සනං වසේත්වා අරහත්තං පාපුණ්ඨි. තං අරහත්තං
පත්තං භගවා උපසම්පාදෙසි. සො අරහත්තපත්තො උපසම්පන්නො
හුත්වා අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාප
ද්‍යනං පකාසෙන්නො නගරෙ ඛණ්ඩමනිසාති ආදිමාන.

තත්ථ මාතූපට්ඨාසකො අහුති අහං මාතාපිතූනං උපට්ඨාකො
භරකො ඛණ්ඩමනි නගරෙ අගොසිනති සමබ්බො. නමනිකාර
පිතිනාති මොහකිකාරෙන පිතිතා ඡාදිතා. නිවිබ්බන්ධිති බිසහරෙති
රුගගති දෙසගති මොහගති සබ්බාතෙති තීති අගතිති බ්‍රහ්මරෙ බ්‍රහ්මතති
සබ්බෙසත්තාති සමබ්බො. අට්ඨගෙතු ලහාමගනති අට්ඨකාරණාති
සුඛස්ස පච්චයගුතාති කාරණාති ලහාමි අහනති අත්ථො. සෙසං
සුචික්‍රමානං මෙවති.

සරණාගමනිසකේරණ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 25.

නගරෙ වඤ්චනිසාති ආදිකා ආයස්මතො පඤ්චසිලසමාදානි
කේරණ අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මස්ස කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ
භවෙ විචට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො අනොමදස්සිස්ස
භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්තො පුරිමභවෙ. කතකුසල

කමමානුරූපෙන දුඤ්ඤා සුඤ්ඤා අපනනපානභාජනො පරෙසං
භතීං කත්වා ජීවනෙනා සංසාරෙ ආදීනවං ඤාත්වා පබ්බජතුකාමොපි
පබ්බජ්ජං අලභමානො අනොමදස්සියං භගවතො සාවකස්ස නිසභ
න්තරස්ස සනතිකෙ පඤ්චසිකාපදානි සමාදිසි. දීඝායුකකාලෙ
උපපන්නත්තා වස්සස්තසහස්සානි සීලං පරිපාලෙසි. තෙන කමමන
සො දෙවමනුස්සෙසු සංසරනෙනා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ වෙසාලියං
මහාභොගකුලෙ තිබ්බතෙනා මාතෘපිතරෙ සීලං සමාදියතො දිස්වා
අත්තනො සීලං සරිත්වා විපස්සනං වසේත්වා අරහත්තං පත්වා පබ්බජී.
අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො උදාවසෙත පුබ්බ
චරිතාපදානං පකාසෙතො නගරෙ වන්දවතියානි ආදිමාහ.

හනකො ආසහංකදානි මම පුඤ්ඤකරණකාලෙ අහං හතකො
හතියා කමමං කාරකො ආසිං අහොසිං. පරිභමමාසනෙ සුතොනාති
හතියා පරෙසං කමමකරණෙන ආහාරෙ සුතොතා යොජිතො මකාසා
භාවෙන සංසාරතො මුවචන්ත්වාය අහං පබ්බජ්ජං න ලභාමි. නමනි
කාරපිඨිනාති කිලෙසකකාරෙති පිඨිතා සංවුතා ඵකිතා. නිවි
බග්ගිති බසගරෙති නරකග්ගි පෙතග්ගි සංසාරග්ගි සංඛාතෙති තිති
අග්ගිති බග්ගනාති. අහං පත කෙන උපායෙන කෙන කාරණෙන විසං
සුතොතා භවෙය්‍යනාති අන්තො, දෙය්‍යධම්මො අන්තපාතාදි දුතබ්බ
සුතතකං වන්ත්ව මස්සං නත්ති. තස්සාභාවෙන අහං, මහිකො දුක්ඛිතො,
හනකො හතියා ජීවනකො, යනනුනාහං පඤ්චසීලං රතෙය්‍යං පරිපු
රෙය්‍යනති පඤ්චසීලං සමාදිසිත්වා පරිපුරෙතො යනනුත රතෙය්‍යං
සාධුකං හදාකං සුන්දරං කත්වා පරිපාලෙය්‍යනති අන්තො. **මහාහං**
සසං අනුභවිතාති සො අහං දෙවමනුස්සෙසු මහත්තං යසං අනුභවිං.
තොසං සීලානං. **මාහසා** ආනුභාවෙනාති අන්තො. කප්පකොපි අපි
තොසං සීලානං ඵලං කිත්තොතොතො ඵකකොට්ඨාසමෙව කිත්තයෙ
පාකටං කරෙය්‍යනති අන්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤාය්‍යමෙවති.

පඤ්චසිලසමාදානියන්තරස්ස අපදානධම්මපා.

3. 26.

සුවණ්ණවණ්ණං සමබුද්ධනති ආදිකා ආයස්මතො අන්තසං
සාවකන්තරස්ස අපදානං, අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාතිකාරෙ තත්ථ
තත්ථ භමෙ විචට්ටපනිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනතො සිද්ධිත්ස්ස
භගවතො කාලෙ ඵකස්මිං කුලගෙගෙ තිබ්බතො පිණ්ඩාය වරත්තං
ආත්තිංසමහාපුරිසලකඛණබ්‍යාමප්පහාමණ්ඩලොපසොභිතං භගවත්තං
දිස්වා පසන්නාමානසො භගවත්තං නිමත්තොත්වා ගෙහං නෙත්වා
වරත්තපානෙන සත්තපෙපත්වා සමපවාරෙත්වා භොජෙසි. සො
තෙනෙව විත්තපසාදෙන තතො වුතො දෙවලොකෙ තිබ්බත්තිත්වා
දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිත්වා තතො වවිත්වා මනුස්සලෙකෙ තිබ්බතො,
මනුස්සසම්පත්තිං අනුභවිත්වා තතො අපරපරං දෙවමනුස්සසම්පත්තියො

අනුභවිඤා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ ඵකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්ධො සාසනෙ පසිද්ධිං පබ්බජ්ඤාං විපස්සනං වර්ධනං අරහත්තං පාපුණ්ණිං. සො පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤානාමවසෙන අත්‍යාසංඝාවකතේරුරෙති පාකට්ඨනාමො අහොසි. අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමං සරිඤා සොම නස්සජානො ඵලං මයා ඉමිනා පුඤ්ඤසම්භාරානුභාවෙන පත්තං අරහත්තනති අත්තනො පුබ්බවරිතාපදනං උදනවසෙන පකා සෙනොනා සුචණ්ණචණ්ණනති ආදිමාග.

තත්ථ සුචණ්ණස්ස වණ්ණො විශ වණ්ණො යස්ස භගවතො සො යං සුචණ්ණවණ්ණො, තං සුචණ්ණවණ්ණං සමුද්ධං සිද්ධාත්තති අනේ. ගච්ඡන්තං අනන්තපණ්ණති වෙස්සානං ආපණ්ණතතීතං අත්තරථිපීයං ගච්ඡමානං. භාග්‍යවතගසිංහසංඝාසනති සුචණ්ණ තොරණසද්ධං ආත්තංසවරලක්කණෙති සමපන්නං, ලොකප්පජානං සකලලොකදීපභූතං. අප්පමෙස්සං පමාණවිරහිතං. අනොපමං උපමාරහිතං. පුනිකිරං පභාධාරිං, නිලපිතාදිජබ්බණ්ණබුද්ධි රංසියා ධාරකං සිද්ධාත්තං දිස්වා. පරමං උත්තමං. පිනිං අලත්තං අලතිනති සමබ්බො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

අත්‍යාසංඝාවකතේරුස්ස අපදනට්ඨිකථා.

3. 27.

සිද්ධාත්තස්ස භගවතොති ආදිකා ආයස්මතො ධූපදායකතේරුස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ විචට්ඨප නිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො සිද්ධාත්තස්ස භගවතො කාලෙ කුල ගෙහෙ නිබ්බන්ධො සිද්ධාත්තෙ භගවති විත්තං පසාදෙඤා තස්ස භග වතො ගනිකුටියං වතුනාගරාකාලානුසාරි ආදිනා කතෙති අතෙ කෙති ධූපෙති ධූපපුජං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවෙසු ව මනුස්සෙසු ව උභයසම්පත්තියො අනුභවන්තො නිබ්බන්ධනිබ්බන්ධ භවෙ පුජනියො හුඤා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධො පුඤ්ඤසම්භාරානුභාවෙන සාසනෙ පබ්බජ්ඤාං විපස්සනං වර්ධනං අරහත්තං පඤා කතධූපපුජාපුඤ්ඤත්තා නාමෙන ධූපදාය කතේරුරෙති සබ්බත්ථ පාකට්ඨො අහොසි. සො පත්තඅරහත්තථිලො අත්තනො පුබ්බකමං සරිඤා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදනං දස්සෙන්නො සිද්ධාත්තස්ස භගවතොති ආදිමාග.

සිද්ධො පරිපුර්ණො සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාදිසංඛාරො අනේ. පයොජනං යස්ස භගවතො සොයං සිද්ධාත්තො, තස්ස සිද්ධාත්තස්ස. භගවතො භාග්‍යාදිඉණ්ඩවත්තස්ස. ලොකප්පජානස්ස සකලලොකභූත මස්ස. භාදිනො ඉට්ඨාතිට්ඨෙසු තාදිස්ස අවලභාවස්සාති අනේ. සෙසං උත්තානත්තමෙවාති.

ධූපදායකතේරුස්ස අපදනට්ඨිකථා.

3. 28.

විප්ලවය භාවයෙන් ආදිකා ආයතනය ප්‍රතිපත්තිකයෙකු
රැස් අපදාන. අයවැසි ප්‍රතිපත්තිකයෙකු කතාබහකර තත් තත් භව
විවිධත්වයකි. ප්‍රතිපත්තිකයෙකු උපවිනයෙන් විප්ලවය භාවයෙන්
කාලය එකම. කාලය නිබන්ධනය, සාසන පසුපසින් වෙති
යහනබෝධයහනෙන් පුරුණවලක අපනෙන් නව. මුත්තාදල
සදිස පණතිප්‍රතිපත්තිකයෙකු මාලක අලකය. තෙත කමෙන් සො
දෙවලොකෙ නිබන්ධනය තත් දිබ්බති රතනෙහි විප්ලවයෙන්
අනෙකයෙකු කතාබහෙන් දිබ්බසමයෙහි අනුභවය තෙත
වුත්තා මුත්තාලොකෙ සතතරතතසමයෙන් වකවතතිරු හුත්තා
මුත්තාසමයෙහි අනුභවය අපරපර සංසරණය ඉමසම් බුද්ධ
පාදෙ විභවසමයෙන් එකම. කාලය නිබන්ධනය සාසන පසුපසින්
පබ්බජිත විප්ලවය වසේය. අරහතය පාපුණි. අනුත්තා කත
ප්‍රතිපත්තිකයෙකු නාමෙන් ප්‍රතිපත්තිකයෙකුගේ පාකටො.
සො අනුත්තා ප්‍රතිපත්තිකයෙකු සරිත සොමනසයෙකු ප්‍රතිපත්තිකයෙකු
දාන දායකයෙකු විප්ලවය භාවයෙන් ආදිමාන.

තත් විවිධ. පසුපසින්=විප්ලව, විවිධ පසුපසින් වා=විප්ලව,
විවිධ අනුත්තාපරපරාදි හෙදෙ අනුත්තා පසුපසින් වා=විප්ලව, විවිධ
වොහාර පරමත්තාදි හෙදෙ අනුත්තාපසුපසින් වා=විප්ලව, තස
විප්ලවය. බොධිසා පාදප්‍රතිපත්තිකයෙකු උපවිනයෙන් බොධිසා කවිකවල
මාලක. පුරුණ ප්‍රතිපත්තිකයෙකු වාලක, ජනිතය ප්‍රතිපත්තිකයෙකු
ආකිරි. සත්ති. සෙසං ප්‍රතිපත්තිකයෙකුගේම වා.

ප්‍රතිපත්තිකයෙකුගේ අපදානවිකා.

3. 29.

විප්ලවය නදිතියෙන් ආදිකා ආයතනය උපවිනයෙන්
අපදාන. අයවැසි ප්‍රතිපත්තිකයෙකු කතාබහකර තත් තත් භව
විවිධත්වයකි. ප්‍රතිපත්තිකයෙකු උපවිනයෙන් ප්‍රතිපත්තිකයෙකු
විප්ලවය නදිතිය පුරුණවලක හුත්තා නිබන්ධනය, නදිතිය උපවිනය
භවයෙන් දිසා පසුපසින් පාර. තෙතකාමො නිරසම්පෙ සො
නිපජ්ජි. භවත තසානුකම්පාය පිටියං පාදෙ යපෙසි. සො තුට්ඨා
උදෙසා පිතිවෙගෙන් මුත්තාසො හුත්තා සොතං ජිනෙන් සිසෙත
ජවෙන් භවයෙන් පරතීර. තෙසි. භවත තසා විතප්පසාදං ඤාතී
අයං ඉත්තො වුත්තො දෙවලොකෙ නිබන්ධනය. තතො පටියා
සුගතිසු යෙව සංසරණය ඉත්තො වතුනවුතෙ කප්ප අමතං පාපු
ණියෙහි බ්‍යාකරිතා පකකාමි, සො තථා සුගතිසුයෙව සංසරණය
ඉමසම් බුද්ධපාදෙ සාවච්ඡය අනුත්තරය බ්‍රාහ්මණය පුත්තො
හුත්තා නිබන්ධන. උපවිනයෙහි නාම අකංසු. සො වසප්පතො
අමතං පරියෙසියාමිති පරිබ්බාජකො හුත්තා එකදිවසං භවයෙන්

දිසවා උපසඬකම්මායා ධම්මං සුචා පටිලඤ්ඤායා සාසනෙ පබ්බජ්චායා සිලදිට්ඨිනං අවිසොධිතතතා විසෙසං නිබ්බන්ධනායා අසකෙකානෙතා අඤ්ඤා භික්ඛුං විසෙසං නිබ්බන්ධනායා අඤ්ඤා බ්‍යාකරේ තතං දිසවා සන්ධාරං උපසඬකම්මායා සංඛ්‍යාපෙත ඔවාදං යාමි. සන්ධාපි තස්ස “තස්මා නිඛ උත්තිය, ආදිමෙව සිලං විසොධෙති”ති ආදිනා සංඛ්‍යාපෙත ව ඔවාදං අදාසි. සො සඤ්ච ඔවාදෙ ධ්වං විපස්සනං ආරභි. තස්ස ආරභා විපස්සකස්ස ආබාධො උපපජ්ජි. උපපන්නෙ ආබාධෙ ජාතස්මෙවෙතො විරියාරම්භවත්ථං ඤාත්වා විපස්සනං වර්ධන්තා අරහත්තං පාපුණ්ඨි. එවං සො කතසම්මාර්ගනුරූපෙන පත්තඅරහත්තඵලො අත්තනො පුබ්බ කම්මං අනුස්සරිත්වා සොමනස්සවසෙන පුබ්බවර්තාපදානං පකා සෙනෙතා වඤ්ඤාගානදිනීරෙති ආදිමාහ.

තත්ථ වඤ්ඤාගානදිනීරෙති පරිසුඤ්ඤාපණ්ඩරපුලිත්තලෙභි ව පහාසමපන්නමධුරෙදකපරිපුණ්ණභාය ව වඤ්ඤාපහා කිරණසංසිරිකා හා විශ් නදමානා සද්දං කුරුමානා ගච්ඡතිති=වඤ්ඤාගානදී, තස්සා වඤ්ඤාගානදියා තිරෙ සුංසුමාරෙ අහොසිනති සම්බන්ධො. තත්ථ සුංසුමාරෙති බුද්ධකම්මච්ඡාමෙඛ බණ්ඩා‘බණ්ඩිකං කරෙතො මාරෙතිති=සුංසුමාරෙති වණ්ඤිමච්ඡො, කුමහිලොති අත්ථො. සමහො ජනපසුනාහනති අහං සහොජනෙ සකගොවරෙ පසුතො ව්‍යාවචො තදිතිත්ථං ආගච්ඡති හගවතො ආගමිතකාලෙ අහං තදිතිත්ථං ආහඤ්ඤං පතොමහි. සිද්ධපෙත්වා නමහි සමිසෙ තස්මිං මම තිත්ථගමන කාලෙ සිද්ධිත්ථො හගවා. අග්ගපුග්ගලො සබ්බසන්නෙසු ජෙට්ඨො සෙට්ඨො. සංසම්භු සංසමෙව භූතො ජාතො බුද්ධභූතො සො හගවා තදී තරිකුකාමො තදීත්ථං උපාගමි. පෙත්වතිතිං විසෙසං මසනනති මග්ගං පිටුපිතාමහාදිති පරංපරනිතං යදිදං සමපන්නසමපන්නමහානුභා වානං තරණනති අත්ථො. මම ශජ්ජනං සුචාති මග්ගං උග්ගජ්ජනං ආරධනං සුචා. මහාමුනි හගවා අභිරුහිති සම්බන්ධො. සෙසං උතතා තත්ථමෙවානි.

උතතිසංකේරස්ස අපද්‍යනවිකිකථා.

3. 30.

සුචණ්ණවණ්ණනත්තාදිකා ආයස්මතො එකඤ්ඤාලිකපේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ හවෙ විචට්ඨප නිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතතොති විපස්සිකා හගවතො කාලෙ එකසමිං කුලගෙනෙ නිබ්බන්ධනො විඤ්ඤානං පතොන රතතතතයෙ පසන්නො පිණ්ඩාය වරතතං විපස්සිං හගවතං දිසවා පසන්න මානසො අඤ්ඤාලිපග්ගහෙත්වා අට්ඨාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො සබ්බත්ථ පුජනීයො හුත්වා උභයසමපනති යො අනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධපාදෙ විභවසමපන්නො කුලෙ නිබ්බන්ධනා සාසනෙ පසිදිත්වා පබ්බජ්චා විපස්සනං වර්ධන්තා

අරහතො පතිට්ඨාසි / පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤාවසෙන එකසූල්ලිකේරෙති පාකවො. සො අත්තනො පුඤ්ඤකම්මං සරිත්වා තං ගත්තලෙ ආමලකං විය දිස්වා උද්භවසෙන පුබ්බවරිත්වාපදනං පකාසෙන්නො සුඛණ්ණ චණ්ණනති ආදිමාග. විපසසිං සත්තමාගගගනති වාණිජේ කන්තාරං වගති තාරෙතීති=සත්ථවාහො, වාලකන්තාරං වොරකන්තාරං දුබ්භිකක කන්තාරං යකකකන්තාරං අපභක්කකන්තාරං ව තාරෙතී උත්තාරෙති පතාරෙති නිත්තාරෙති බෙමන්තභූමිං පාපෙතීති අත්තො. සො සො වාණිජේරිට්ඨකො. සත්ථවාගසදිසත්තා අයමපි ගගවා සත්ථවාහො, තථා හි සො තිවිධං බොධිං පත්ථයන්නො කතපුඤ්ඤසමායොරෙන සත්තෙ ජාති කන්තාරං ජරාකන්තාරං මරණකන්තාරං සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්සු-පායාසකන්තාරං ව සබ්බසංසාරකන්තාරං ව තාරෙති උත්තාරෙති පතාරෙති නිත්තාරෙති තිබ්බානථලං පාපෙතීති අත්තො. සත්ථවාහො ව සො අග්ගො සෙධො පධානො වාති=සත්ථවාග්ගො, තං සත්ථවාග්ගං. විපසසිං සමුද්ධිනති සමබ්බො. නරවිරිච්ඡාස ක්කන්ති නරනං අන්තරෙ අනතිසිඵලපරික්කමොති නරවීරො, තං විසෙසෙන කතපුඤ්ඤසමායොරෙ සත්තෙ තෙති තිබ්බානපුරං පාපෙතීති නායකො, තං. අදනාදමනං නාදිනති රුග-දෙස-මොහාදි කිලෙස සමපතතිසුත්තත්තා කාය-වචි-මනොඥාරෙති අදන්නෙ සත්තෙ දමෙතීති අදන්නදමනො, තං. ඉට්ඨාතිට්ඨෙසු අකමපියතාදි ගුණසුත්තොති තාදී, තං මහාමාදිං මහාමනිනති සකසමය පරසමය වාදිනං අන්තරෙ අන්තො සමධින පුක්කලවිරිතිත්තත්තා මහාවාදී. මහති පඨවිසමානා මෙරුසමානා ව මති යස්ස සො මහාමති, තං මහා වාදිං මහාමතිං සමුද්ධිනති ඉදං තුලසාධිභරණවිසෙසනං. සෙසං සුවිසෙසෙය්‍යමෙවාති.

එකසූල්ලිකේරෙත්‍ය අපදනට්ඨකථා.

3. 31.

නගරෙ බ්බුමනිසාති ආදිකා ආයසමනො බොමද්‍යසකේරෙත්‍ය අපදනං. අයමපි පුරිමජිනවරෙසු කතාසිකාගේ තත් තත් ගවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්නො විපසසිස්ස ගගවතො කාලෙ එකසම් කුලෙ තිබ්බන්නො සාසනෙ අතිපපසන්නො රත්තත්තය මාමකො විපසසිස්ස ගගවතො සනතිකෙ ධම්මං සුත්වා පසන්නමානසො බොමද්‍යසෙති පුජං අකාසි. සො නදෙවමුලං කන්තා යාථිථං පුඤ්ඤති කන්තා තතො දෙවලොකෙ තිබ්බන්නො ඡසු දෙවෙසු අපරුපරං දිබ්බ සුඛං අනුභවිත්වා තතො වවිත්වා මහුස්සලොකෙ වක්කවත්ති ආදි අනෙකවිධං මහුස්සසමපතතිං අනුභවිත්වා ඉමසම් බුද්ධිපාදෙ කුල ගෙගෙ තිබ්බන්නො වයප්පන්නො සත්ථ සනතිකෙ ධම්මං සුත්වා පටිලඬ සද්ධො පබ්බජිත්වා විපස්සනං වර්ධෙත්වා න විරස්සෙ ව අරහත්තං පාපුණි. කතපුඤ්ඤනාමෙන බොමද්‍යසකේරෙති පාකවො. සො

අත්තනො පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදානං
 දසොනො නගරෙ බඩුමනිකානි ආදිමාන. තත්ථ බඩු වුවනි
 සුතතා, තෙ බඩු යමං නගරෙ අසුසුමසුසු සමසවිතා වසනති,
 තං නගරං බඩුමනිකි වුවනි. ගෙපෙම ඕජසමපදානි දානසීලාදි
 පුසුසුඕජසමපතරියො ගෙපෙම පතිට්ඨපෙමිති අත්තො.

මොමදාසකපෙරස්ස අපදානවිකිකාපා.

වතුන්සස සුභුතිවගගස්ස වණණනා සමනතා.

වතුන්සාණවාරවණණනා නිට්ඨිනා.

3. 32.

සත්තාහං පටිසලීනනි ආදිකා අයසමනො කුණ්ඩානපෙර
 රස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ
 විවට්ඨපතිස්සයාති පුසුසුති උපවිතනො පදුමුතතරස්ස භගවතො
 කාලෙ හංසවතීනගරෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො වුත්තනගෙන භග
 වනනං උපසඞ්කමිතිං ධමමං සුණනො සත්ථාරා එකං භික්ඛුං පඨමං
 සලාකං ගණ්ඨනතානං අග්ගට්ඨානෙ ධර්මයමානං දිස්වා තං ධානනතරං
 පත්ථො තදනුරූපං පුසුසුසු කරොනො විවරි. සො එකදිවසං
 පදුමුතතරස්ස භගවතො නිරෝධසමාපතරිතො වුට්ඨාය නිසින්නස්ස
 මනොසීලාවුණ්ණපිසුණරං මහනාං කදලීඵලකණ්ණිකං උපනෙසි,
 තං භගවා පටිඤ්ඤානො පරිභුසුද්. සො තෙන පුසුසුසුකමෙත එකා
 දසකකතාං දෙවෙසු දෙවරජං කාරෙසි. වතුච්ඡිකිවාරෙ රුජා
 අහොසි වකකවනති. එවං සො අපරුපරං පුසුසුසුති කතො දෙවමනු
 සොසු සංසරනො කස්සපබුද්ධිකාලෙ දෙවතා හුත්වා නිබ්බනති.

දිසාසුකබුද්ධානසුචි නාම අනුගාමිකිකො උපොසථො න කරි
 යති, තථාති විපසයිස්ස භගවතො ඡබ්බස්සාතිකකමෙ උපොසථො
 අහොසි. කස්සපදසබලො පන ඡට්ඨෙ ඡට්ඨෙ මාසෙ පාතිමොකං
 ඕසාරෙසි. තස්ස පාතිමොකස්ස ඕසාරණකාලෙ දිසාවාසිකා දො
 සහායකා භික්ඛු උපොසථං කරිස්සමාති ගව්ඡනති. තෙ දිස්වා අයං
 භුමිං දෙවතා විනොසි. ඉමෙසං දවින්නං භික්ඛුනං මෙතති අභිවිශ්
 දලා. කිං හු ඛො හෙදකෙ සති භිජෙජය්සාති. සං තෙසං ඕකාසං
 ඕලොකයමානා තෙසං අවිදුරෙනෙව ගව්ඡති. අපේකො පේරෙ
 එකස්ස හත්ථෙ පතනවිවරං දත්වා සරීරවලසුද්නත්ථං උදකථාසුකට්ඨා
 නං ගතත්වා මොත්තත්ථාපදෙ හුත්වා ගුමස්ස භාගතො නිකමති,
 භුමිං දෙවතා තස්ස ඵෙරස්ස පච්ඡනො පච්ඡනො ගව්ඡනති උත්තම
 රූපා ඉපී හුත්වා, කෙසෙ විබුතීත්වා සංවිධාය බකිකාති විශ පිට්ඨියං
 පංසුංපුසුසුමානා විශ සාටකං සංවිධාය නිවාසියමානා විශ ව හුත්වා
 ඵෙරස්ස පදනුපදිකා හුත්වා ගුමතො නිකකතා.

එකමනෙක සිතො සභායකයෙව්නෙ තං දිසාවි දෙමනස්සජාතො,
 'තවෙය්‍යා දුනි මෙ ඉමිනා භික්ඛුනා සද්ධිං දිසරතතානුගතො සිනෙහො.
 සවාහං එවංවිධිතාවං ජනෙය්‍යං, එතතකං කාලං ඉමිනා සද්ධිං
 විස්සාසං න කරෙය්‍යනති විනෙතනා, අගච්ඡන්තස්සෙව නං 'ගණ්ඨා
 වුස්සො තුය්‍යං පතනවිචරං, තාදිසෙත්ත පාපෙන සද්ධිං එකමග්ගෙන
 න ගච්ඡාමිති අහං. තං කථං සුත්වා තස්ස ලජ්ජිතික්ඛුතො හදයං තිබ්බේ
 සතතිං ගහෙත්වා විදුං විය අහොසි. තතො අහං 'අවුස්සො කිත්තා
 මෙතං වදෙසි. අහං එතතකං කාලං දුක්කටමතතමපි ආපතතිං න
 ජානාමි, කිං පන මං අජ්ජ පාපොති වදෙසි, කිං තෙ දිට්ඨන්ති. 'කිං
 අසේඤ්ඤා දිට්ඨන්ති, කිං තිං එවංවිධිතා අලභිකතපටියතෙතන මාතු
 ගාමෙන සද්ධිං එකවිධානෙ හුත්වා නික්ඛන්තො' ති. 'තදෙව්නං ආවුස්සො
 මය්‍යං. නාහං එවරුපං මාතුගාමං පස්සාමි'ති. තස්ස යාව තතියං
 කථෙන්නතස්සාපි ඉතරෙ ථෙරෙ කථං අසද්දතිත්වා අත්තනා දිට්ඨකාර
 ණං යෙව සද්දගන්තො තෙන සද්ධිං එකමග්ගෙන අගන්ත්වා අසේඤ්ඤා
 මග්ගෙන සජ්ච සන්තිකං ගතො. ඉතරෙ භික්ඛු අසේඤ්ඤා මග්ගෙන
 සජ්ච සන්තිකං යෙව ගතො. පඨමං ගතභික්ඛු තං භික්ඛුං උපොසථග්ගෙ
 දිසාවි සඤ්ජානිත්වා 'ඉමස්මිං උපොසථග්ගෙ එවරුපො පාපභික්ඛු අච්චි,
 නාහං තෙන සද්ධිං උපොසථං කරිස්සාමි'ති නික්ඛමිත්වා ඛගි අට්ඨාසි.
 අථ භූමාදෙවතා 'භාරියං කමමං මයා කත්'නති මහලලකඋපාසක
 වණ්ණණ්ණ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා 'කසමා ගන්තො අයෙයා ඉමස්මිං
 ණානෙ සිතො'ති අහං. 'උපාසක ඉමං උපොසථග්ගං එකො පාපභික්ඛු
 පවිට්ඨො. අහං තෙන සද්ධිං උපොසථං න කරෙමිති ඛගි සිතො
 ඛගි'ති. 'ගන්තො මා එවං ගණ්ඨථ පරිසුද්ධිසිලො එස භික්ඛු, තුලෙහගි
 දිට්ඨමාතුගාමො නාම න අසේඤ්ඤා, අහමෙව. මයා තුමහාකං වීම්භ
 නන්දාය දද්දා හු. ඛො ඉමෙසං ථෙරුනං මෙතති උදුහු තො'ති
 භිජ්ජනාභිජ්ජනභාවං ඔලොකෙතොතන තං කමමං කත්'නති 'කො
 පන තිං සප්පරිසාරි' අහං භූමා දෙවතා ගන්තො'ති සො කථෙන්නො
 යෙව දිබ්බතතභාමෙන ධ්වං තස්ස පාදමුලෙ පතිත්වා 'මය්‍යං ගන්තො
 ඛමථ. ථෙරස්ස එසො දෙසො නච්චි, උපොසථං කරෙතා'ති ථෙරං
 ගාවිත්වා උපොසථග්ගං පවෙසෙසි. සො උපොසථං තාව එකවිධානෙ
 අකාසි. මිත්තසන්චවසෙත න පුත්ත තෙන සද්ධිං එකවිධානෙ වසි. ස
 ඉමස්ස ථෙරස්ස දෙසං න කථෙසි. අපරභාගෙ ථෙරෙ විපස්සනාය
 කමමං කරෙන්නො අරහත්තං පාපුණ්ණි. භූමා දෙවතා පන තස්ස
 කමමස්ස නිස්සන්දෙන එකං බුද්ධිනතරං අපායතො න මුඤ්ඤිත්ථ. සවෙ
 පන කිසම්ඤ්ඤි කාලෙ මනුස්සතතං අගච්ඡති, අසේඤ්ඤා යෙන කෙනවි
 කතො දෙසො තස්සෙව උපරි පතති.

සො අමහාකං භගවතො උපපන්නකාලෙ සාවචරියං බ්‍රාහ්මණකුලෙ
 නිබ්බතති. ධාතකුමාරෙති තස්ස නාමං අකාසු. සො වයසපතො
 තයො වෙදෙ උග්ගහෙත්වා මහලලකකාලෙ සජ්ච ධම්මදෙසනං සුත්වා
 පටිලක්ඛිතභාවො සාසනෙ පබ්බජිත්වා උපසම්පන්නො අහොසි. තස්ස

උපසම්පන්නදිවසනො පටිඨාය එකො අලඛකපටිඨායනො ඉති භාසිං
ගාමං පටිසනෙන සද්ධිංයෙව පටිසති. නිකමනෙන නිකමති ටිහා
රං පටිසනොපි සද්ධිං පටිසති. නිට්ඨනෙනපි නිට්ඨති එවං නිව්වානු
බද්ධා පඤ්ඤායති. පේරෙ තං න පසසති. තස්ස පන පුරිමකමස්ස
නිස්සන්දෙන සා අඤ්ඤාසං උපට්ඨාති. ගාමෙ යාගං භික්ඛඤ්ච දදමානා
ඉති යො 'හනෙන අයං එකො කොට්ඨාසො භූමාකං, එකො ඉම්ඤ්සා
භූමාකං සගායිකායා'ති පරිභාසං කරෙනති. පේරස්ස මහති විහෙසා
හොති. විහාරං ගතාපි සාමණේරු වෙව දහරහිකු ව පරිවාරෙත්වා
ධානො කුණ්ඩො ජාතොති පරිභාසං කරිංසු. අථස්ස තෙත්තෙ ව කාර
ණෙන කුණ්ඩාධානපේරෙති නාමං ජාතං. සො වුට්ඨාය සමුට්ඨාය
තෙති කසිරමානං කෙළිං සහිතුං අසකෙකානොනා උච්චාදකථං
කපේතොනා 'කුමෙහ කොණ්ඩා භූමාකං උපජ්ඣායො කොණ්ඩා
ආවරියො කොණ්ඩා'ති වදති. අථ නං සත්ථ ආරෙවෙසුං. 'කුණ්ඩ
ධානො හනෙන දහරසාමණේරෙහි සද්ධිං ඵරුසවාචං වදති'ති. සත්ථා
තං පකෙකාසාපෙත්වා සවචං කිර තිං ධාන දහරසාමණේරෙහි සද්ධිං
ඵරුසවාචං වදසි'ති පුච්ඡි තෙන 'සවචං හගවා'ති වුතෙන කසවා එවං
වදසිති ආහ. 'හනෙන නිබද්ධං විහෙසං සහිතුං අසකෙකානොනා එවං
කපේමි'ති. 'තිං පුබ්බෙ කතකමමං යාවජ්ඡ දිවසං ජීරපෙතුං න
සකෙකාසි. පුත එවං ඵරුසවාචං මා වදසි'ති වතො:

මාවොව ඵරුසං කඤ්චි වුතො පටිච්චදෙය්‍ය තං,

දුක්ඛාහි සාරමහකථා පටිදණ්ඩා පුසෙය්‍ය තං.

සවෙ තෙරෙසි අත්තානං කංසො උපහතො යථා,

එස පතොසි නිබ්බානං සාරමො තෙ න විජ්ජතිති.

ආහ.

ඉමඤ්ච පන තස්ස පේරස්ස මාතුගාමෙන සද්ධිං විවරණභාවං
කොසලරඤ්ඤපි කථසිංසු. රුජා, ගච්ඡථ හණෙන නං විමංසථා' ති
පෙසෙත්වා සයම්පි සපරිවාරෙ පේරස්ස සනතිකං ගන්ත්වා එකමනෙන
ඔලොකෙනොනා අට්ඨාසි. තසම් ඛණේ පේරෙ සුවිකමමං කරෙනොනා
නිසිනොනා හොති. සාපිස්ස ඉති අවිදුරෙ භානෙ සීතා විශ පඤ්ඤායති.
රුජා දිස්වා අති තං කාරණෙන තස්සා සිතට්ඨානං ආගමාසි. සා
තසම් ආගච්ඡෙනෙත ආගච්ඡෙනෙත පේරස්ස වසනපණණසාලං පටිට්ඨා
විශ අහොසි. රුජාපි තාය සද්ධිං එව පණණසාලං පටිසිත්වා සබ්බජථ
ඔලොකෙනොනා අදිස්වා නායං මාතුගාමො පේරස්ස කමමිට්ඨානොති
සඤ්ඤා කත්වා පඨමං පේරස්ස සනතිකං ආගච්ඡෙනොනා පේරං අවජ්ඣත්වා
තස්ස කාරණස්ස අභුතභාවං ඤාත්වා පණණසාලෙන නිකමිත්වා, පේරං
වජ්ඣත්වා එකමනෙන නිසිනොනා 'කවම් හනෙන පිණ්ඩකෙන න කිල
මථා'ති පුච්ඡි. පේරෙ 'වට්ඨති මහාරුජා'ති ආහ. ජානාම හං හනෙන
එවරුපෙත්‍රපකතිලෙසෙන සද්ධිං විවරනානං භූමාකං කො නාම
පසිදිස්සති, ඉතො පට්ඨාය වො කන්ථි ගමනකිව්චං තත්ථි, අහං වතුහි
පඨමයෙහි උපට්ඨතිස්සාමි. කුමෙහ යොනිසො මහසි කරෙනොනා මා

පමණ්ථා'නි වතා නිබ්බානං භික්ඛං පට්ඨපෙසි. ථෙරෙ රජානං උපන්ථිං ලභිත්වා භොජනසප්පායෙන එකග්ගවිතෙනා හුත්වා විපස්සනං වධෙස්වා අරහත්තං පාපුණ්ණි. තතො පට්ඨාය සා ඉන්ද්‍රීයාන පඤ්ඤාසි.

තද, සුභද්‍රා උග්ගතගරෙ මිච්ඡාදිට්ඨිකුලෙ වසමානා සන්ථා මං අනුකම්පතුනි උපොසඨංගං අබ්බායා නිරුමගන්වා හුත්වා උපරි පසාද තලෙ'සිතා 'ඉමානි පුප්ථානි අන්තරෙ අඨත්වා දසබලස්ස මන්තෙ විතානං හුත්වා නිවස්නානු. දසබලො ඉමාය සඤ්ඤාය යෙව භෙව පඤ්ඤානි භික්ඛුසතෙති සද්ධිං. මයං භික්ඛං ගණ්හතු'නි සච්චකිරියං කත්වා අට්ඨ සුමනපුප්ථවුට්ඨියො විස්සජෙය්යි. පුප්ථානි ගන්ත්වා ධම්මදෙසනාවෙලාය සන්ථ මන්තෙ විතානං හුත්වා අට්ඨංසු. සන්ථා තං සුමනපුප්ථවිතානං දිස්වා විතෙතතෙව සුභද්‍රාය භික්ඛං අබ්බාසෙත්වා පුනදිවසෙ අරුණෙ උග්ගතෙ ආනන්දසේරං ආග. 'ආනන්ද අජ්ජ මයං දුරෙ භික්ඛාචාරං ගම්ඤ්ඤාම, පුප්ථානානං සලාකං අදත්වා අරියානං යෙව දෙති'නි ථෙරෙ භික්ඛුනං ආරොචෙසි. 'අවුසො අජ්ජ සන්ථා දුරෙ භික්ඛාචාරං ගම්ඤ්ඤාති, පුප්ථානා මා ගණ්හනානු. අරියාව සලාකං ගණ්හනානු'නි. කුණ්ඩාධාන සේරෙ ආග: ආගර ආවුසො සලාක'නති පඨමං යෙව සලාකං ගහෙත්වා හන්ථං පසාරෙසි. ආනන්දෙ 'සන්ථා තාදිසානං සලාකං න දුපෙති. අරියානං යෙව දුපෙති'නි විතකකං උපොදෙත්වා ගන්ත්වා ආරොචෙසි. සන්ථා ආගරපෙනායස්ස සලාකං දෙති'නි, ආග. ථෙරෙ විතෙතසි. සච්ච කුණ්ඩාධානස්ස සලාකං දුත්වා න සුත්තං. අඨ සන්ථා පට්ඨාගෙය්ස, හවිස්සති එන්ත කාරණනති කුණ්ඩාධානස්ස සලාකං දසස්මිති අගමාසි. කුණ්ඩාධානො නස්ස පුරුගමනා එව අභිඤ්ඤාපාද කං වතුන්තස්සානං සමාපජ්ජත්වා ඉද්ධියා ආකාසෙ ධත්වා 'ආභාරවුසො ආනන්ද සන්ථා මං ජානාති මාදිසං භික්ඛුං පඨමං සලාකං ගණ්හනානං න සන්ථා වාරෙති'නි හන්ථං පසාරෙත්වා සලාකං ගණ්හි. සන්ථා තං අට්ඨ ප්‍රකතිං කත්වා ථෙරං ඉමස්මිං සාසනෙ පඨමං සලාකං ගණ්හනානං අග්ගට්ඨානෙ ධපෙසි. යස්මා අයං පන ථෙරෙ රජානං උපන්ථිං ලභිත්වා සප්පායාභාරපට්ටලාගෙන සමාගිතවිතෙනා විපස්සනාය කමමං කරුණෙනා උපනිස්සයසම්පන්නතාය ඡත්‍රභිඤ්ඤා අභොසි. එවං භුතස්ස ඉමස්ස ථෙරස්ස ගුණෙ අජානනාය යෙ පුප්ථානා භික්ඛු අයං පඨමං සලාකං ගණ්හාති කිනත්‍රධො එතනති විමිති. උපොදෙති. තෙසං තං විමතිවිධමනන්ථං ථෙරෙ ආකාසං අබ්බුග්ගන්ත්වා ඉද්ධිපාටිභාරියං දස්සෙත්වා අඤ්ඤාපදෙසෙන අඤ්ඤං ව්‍යාකරුණෙනා "පඤ්ඤා ජිනෙ" නි ගාථං අභාසි. එවං සො පුරිතපුඤ්ඤසම්භාරානුරූපෙන අරහා හුත්වා පතෙත්වා එතදග්ගට්ඨානො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවර්තාපදනං පකාසෙනො සත්තාහං පටිසල්ලිනනති ආදිමාග.

තන්ථ සත්තාහං සත්තදිවසං නිරුධස්මාපනතිවිහාරෙන පටිසල්ලි නං විවෙකිභුතනති අන්තො. සෙසං වුත්තානන්තමෙවාති.

කුණ්ඩාධානසේරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 33.

සොභිතො නාම නාමෙනාති ආදිකා ආයසමනො සාගතසේර
 රසස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ
 විවට්ඨපනිසසයාති පුඤ්ඤාති උපවිතතො පදුමුත්තරසස භගවතො
 කාලෙ එකස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතො සංඛ්ඛිපෙසසු නිපථතති
 පතො නාමෙන සොභිතො නාම හුත්වා තිණණං වෙද්‍යනං පාරගු
 සතිසංක්‍ෂේපකෙට්ඨානං සාකඛරප්පභෙද්‍යනං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො
 වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලකඛණෙසු අනවයො. සො එක
 දිවසං පදුමුත්තරභගවතනං ආතතිසවරමහාපුරිසලකඛණසිරියා සොභ
 මානං උය්‍යානආරොත ගච්ඡන්තං භගවතනං දිස්වා අතිවි පසන්න
 මානසො අනෙකෙති උපායෙති අනෙකෙති ගුණවණ්ණනෙති ථොමනං
 අකාසි. භගවා තස්ස ථොමනං සුත්වා අනාගතෙ ගොතමස්ස භගවතො
 සාසනෙ සාගතො නාම සාවකො භවිස්සතීති ව්‍යාකරණං අද්දසි. සො
 තතො පට්ඨාය පුඤ්ඤාති කරොතො යාවනාසුභං ංත්වා තතො වුතො
 දෙවලොකෙ නිබ්බතො කප්පසතසගස්සං දෙවමනුස්සෙසු උභය
 සමපතතියො අනුභවිත්වා, ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ
 නිබ්බතො. තස්ස මාතෘපිතරො සොමනස්සං වරෙස්සතො සුජාතො,
 ආගතොති=සාගතොති නාමං කරිංසු. සො සාසනෙ පසීදිත්වා පබ්බ
 ජිත්වා විපස්සනං වරෙස්සත්වා අරහත්තං පතො. එවං පුඤ්ඤසමාරාදු
 රුපෙන පත්තඅරහත්තඵලො අත්තතො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොම
 නස්සජාතො පුබ්බවර්තාපද්‍යනං පකාසෙතො සොභිතො නාම
 නාමෙනාති ආදිමාග.

තත්ත තදු පුඤ්ඤසමාරාදුසං පරිපුරණසමයෙ නාමෙන සොභිතො
 නාම බ්‍රාහ්මණො අගොසිනති සමබන්ධො. විපථා උදධිජිත්වානාති විරු
 ධ්වපථා කුමමණා උපපථා වා උග්ගිරිත්වා අපනෙත්වා. පථං ආවිකඛ
 ඝෙති භනෙත සංඛ්ඛිසුද්ධ පථං සපුරිසමග්ගං නිබ්බාතාධිගමනුපායං
 ආවිකඛසෙ කප්ථෙසි දෙසෙසි විහජි උත්තාති අකාසිති අත්ථො. සෙසං
 උත්තාතත්තමෙවාති.

සාගතසේරසස අපද්‍යනවිකිකථා.

3. 34.

පදුමුත්තරනාථස්සාති ආදිකා ආයසමනො කව්චායනසේරසස
 අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ විවට්ඨප
 නිසසයාති පුඤ්ඤාති උපවිතතො පදුමුත්තරසස භගවතො කාලෙ
 ගහපතිමහාසාලකුලගෙහෙ නිබ්බතතිත්වා වුද්ධිප්පතො එකදිවසං සත්ථු
 සන්තිකෙ ධම්මං සුණන්තො සත්ථාරා සංඛිතෙතන භාසිතස්ස විත්ථාරොත
 අත්ථං විහජන්තානං අග්ගට්ඨානෙ ංපියමානං එකං භික්ඛුං දිස්වා
 අයමපි තං ආනන්තරං පත්තොතො දුතාදිති පුඤ්ඤාති කත්වා දෙව

මනුසේනසු සංසරනොත්තා සුමේධස්ස භගවතො කාලෙ විජ්ජාධරෙ හුත්වා
 ආකාසෙන ගච්ඡන්තො සුමේධං භගවන්තං එකස්මිං වතසණ්ඨො
 නිසින්නං දිස්වා පසන්නමානසො කණ්ණිකාරපුරෙඵති පුරෙත්වා අගමාසි.
 සො තෙන පුඤ්ඤකමෙත්ත අපරපරං සුගතිස්ස යෙව පරිවෘත්තත්වා
 කස්සපදසඛලස්ස කාලෙ බාරණසියං කුලසරෙ නිබ්බත්තිත්වා පරි
 නිබ්බුතො භගවති සුවණ්ණවේනියකරණධානං දසසහස්සය්‍යතිකාය
 සුවණ්ණවිසිකාය පූජං කත්වා ඉමස්ස පුඤ්ඤස්ස නිස්සන්දෙන නිබ්බත්ත
 නිබ්බත්තධානො මග්ගං සරීරං සුවණ්ණවණ්ණං ගොතුති පත්තං
 අකාසි.

තතො යාවජ්චං කුසලං කත්වා එකං බුද්ධිනතරං දෙවමනුසේනසු සං
 සරිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපථාදෙ උපේක්ඛියං රතොඤ්ඤ වණ්ඨපථොත්තස්ස
 පුරෙතිත්තස්ස ගෙගෙ නිබ්බත්ති. තස්ස නාමගහණදිවසෙ මාතාපිතරෙ
 අමාතානං පුත්තො සුවණ්ණවණ්ණොව අත්තනො නාමං ගගෙත්වා, ආග
 තොති කඤ්චතමානවොත්තවස්ස නාමං කරිංසු. සො බුද්ධිමත්තිය
 තයො වෙදෙ උග්ගණ්ණිත්වා පිතු අවමයෙන පුරෙතිත්තධානං ලභී.
 ගොත්තවසෙන කව්‍යායනොති පඤ්ඤාසිත්ථ. රුජා වණ්ඨපථොත්තො
 බුද්ධිපථාදං සුත්වා ආවරිය තිං තත්ථ ගන්ත්වා සත්ථාරං ඉධානෙතිති
 පෙසෙසි. අත්තධම්මො සත්ථසන්නිකං උපගතො, තස්ස සත්ථා ධම්මං
 දෙසෙසි. දෙසනාපරියොසානෙ සො සත්තති ජනෙති සද්ධිං සහ පරි
 සමතිද්දති අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. අථ සත්ථා එථ භික්ඛුවොති හත්ථං
 පසාරෙසි. තෙ තාවදෙව අබ්බුලමත්තකොසමස්සකා ඉද්ධිමයපත්ත
 විවරධර සංඛිවසිකිකන්තරු විය අහෙසුං. එවං ථෙරෙ සද්දත්ථා නිප්ථා
 දෙත්වා ‘භනෙන රුජා පථොත්තො තුමහාකං පාදෙ වන්දි, සො ධම්මඤ්ච
 සොචුං ඉච්ඡති’ති සත්ථ ආරොවෙසි. සත්ථා තිං යෙව භික්ඛු තත්ථ ගච්ඡ
 සොපි රුජා පසිද්දිසුනිති ආහ. ථෙරෙ අත්තධම්මො තත්ථ ගන්ත්වා
 රුජානං පසාදෙත්වා අවන්තිස්ස සාසනං පතිට්ඨාපෙත්වා පුත්ත සත්ථ
 සන්නිකමෙව ගතො. එවං සො පත්තඅරහත්තඵලො “එතදග්ගං
 භික්ඛුවෙ මම සාවකානං භික්ඛූනං සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන
 අත්ථං විහජන්තානං යදිදං කව්‍යානො” ති එතදග්ගධානො ශපිතො
 අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා පුබ්බවරිත්තාපදානං පකාසෙන්නො ‘පද
 මුහන්තරනාමස්සාති ආදිමාහ.

තත්ථ පද්‍රමං නාම මෙතිස්සති පද්‍රමෙති ඡාදිගත්තා වා පද්‍රමා
 කාරෙන කතත්තා වා භගවතො වසනගනිකුට්ඨිහාරෙව පුජතීය.
 භාවෙන වෙතීයං. යථා ගොතමිකවෙතීයං ආලවකවෙතීයනති චුත්තෙ
 තෙසං යක්කානං නිවාසනධානං පුජතීයධානත්තා වෙතීයනති
 චුච්චති. එවමිදං භගවතො වසනධානං වෙතීයනති චුච්චති. න ධාතු
 නිධායකවෙතීයනති වෙදිතබ්බං. න හි අපරිනිබ්බුතස්ස භගවතො සරීර
 ධාතුනං අභාවා ධාතුවෙතීයං අකරිති. සිලාසනං කාරසිංඛාති
 තස්සා පද්‍රමනාමිකාය ගනිකුටියා පුප්ථාධාරත්තයස්ස ගෙට්ඨා ඵලික

මයං සිලාසනං කාරෙත්වා, සුවණ්ණෙනාභිලෙපයිනති තං සිලාසනං ජමොනදසුවණ්ණෙන අභිවිසෙසෙන ලෙපයිං ඡාදෙයිනති අනේවා, රතනාමයං සත්‍යති රතනෙති කතං ඡතනං පග්ගග්ග මුඛති ධාරෙත්වා වාලච්ඡතිං ව සෙනපවරවාමරං ව පග්ගග්ග බුඛසං අභි රෙපයිං, ලොකජෙට්ඨසං නාදිනොති සකලලොකබක්‍ෂදිසංසං නාදිගුණසමඛතිසං බුඛසං ධාරෙයිනති අනේවා, සෙසං උත්තානත් මෙවාති.

මහාකව්‍යාසනනේරග්ග අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 35.

පදමුත්තරසංඝාති අදිකා ආයසමනො කාලුද්ධි තේරග්ග අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත්, තත් භවෙ චිවට්ඨපතිසංයාති පුඤ්ඤති උපචිතනො පදමුත්තරග්ග භගවතො කාලෙ භංසවති නගරෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතො සජ්ඣ ධම්මදෙසනං සුඤ්ඤො සත්ථාර කුලපසාසාදකානං භික්‍ෂුනං අග්ගට්ඨානෙ රුපියමානං එකං භික්‍ෂුං දිසවා නාදිසං අභිනිහාරං කත්වා තං ආනන්තරං පනෙයි, සො යාවජ්චං කුසලං කත්වා දෙවමනුසෙසු සංසරනො අමාකං බොධිසත්තං මාතුකුච්ඡයං පටිසන්ධිගගණදිවසෙ කපිලවජ්ඣුසම්යෙව අමච්චගෙනෙ පටිසන්ධිං ගණ්ඨි, බොධිසත්තො සද්ධිං එකදිවසංයෙව ජානොති, තං දිවසං යෙව නං දුකුලවුමටකෙ නිපජ්ජාපෙත්වා බොධිසත්තං උපට්ඨානං නසිංසු, බොධිසත්තො භි සද්ධිං බොධිරුකො රුහුල මාතා වත්තාරෙ නිධි කත්තො ආනන්දෙ ඡනො කාලුද්ධිති ශ්‍රමෙ සතුච එකදිවසෙ ජාතත්තා සහජාතා නාම අගෙසුං, අථ සං නාම ගගණදිවසෙ සකලනගරග්ග උදග්ගචිත්තදිවසෙ ජාතත්තා උද්ධිනේව නාමං අකංසු, ථොකං කාලධාතුකත්තා පන කාලුද්ධිති පඤ්ඤාතිත්.

ඤා බොධිසත්තො සද්ධිං කුමාරකිලිං කිලිනො වුද්ධිං අගමාසි, අපරභාගෙ ලොකනාථො මහාභිනිකම්මනං නිකම්මත්වා අනුක්කමෙන සබ්බඤ්ඤානං පත්වා පචත්තවරධම්මවකෙකා රුජගහං උපතිස්සාය වෙථ වනෙ විහරති, සුද්ධොදනමහාරුජා තං පචත්තිං සුත්වා පුරිසසභංසං පරිවාරං එකං අමච්චං පුත්තං මෙ ඉධානෙතිති පෙසෙයි, සො ධම්ම දෙසනාදෙවොගං සජ්ඣසනාතිකං ගන්ත්වා පටිසපරියනෙන සීනො ධම්මං සුත්වා සපරිවාරෙ අරහත්තං පාපුණ්ඨි, අථ තෙ සත්ථා එථ භික්‍ෂුවොති භත්ථං පසාරෙයි, සබ්බෙ තං බණ්ඤෙඤව ඉද්ධිමයපත්තචිවරධං වස්සසතිකන්තෙරු විග්ග අගෙසුං, අරහත්තපද්‍යතීනො පට්ඨාය පන අරියා මජ්ඣිත්තාව ගොනති, තසමා තං රඤ්ඤ පතිත්තසංසනං දසබලංසං න කපෙයි, රුජා “නෙව ගතකො ආගච්ඡති, න සාසනං සුගාතී” ති අපරං අමච්චං පුරිසසභංසෙති පෙසෙයි, තසමිං පි තථා පටිපන්නො අපරමපි පෙසෙයි, එවං නවුතිපුරිසසභංසෙති සද්ධිං නව අමච්චෙව පෙසෙයි, සබ්බෙ අරත්තං පත්වා කුණ්ඨි අගෙසුං, අථ රුජා චිනෙනයි,

එතකොට ජනා මගි සිතෙහි හැඟවන දසලක්ක ඉඩාගමනක් වශයෙන් කිසිදු කවසිංසු, අයං වෙයා උදයී දසලක්ක සමවයෝ සහපංසුකිත්තියො මගි ව සිතෙහි වූ මං පෙසෙසාමිති නං පනෙකාසාපෙත්තියා තාත තිං පුරිසසහසාපරිවාරෙ රුජගහං ගතත්වා දසලක්ක ඉඩානෙතිති වත්තියා පෙසෙසි, සො“ සවාහං දෙව පබ්බජතුං ලභිස්සාමි එවාහං ගගවත්තං ඉඩානෙසාමි”ති වත්තියා යං කිසිදු කතියා මම පුත්තං දෙසෙතිති චුත්තෙත රුජගහං ගතත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනාවෙලායං පරිසපරියනෙත සිතො ධම්මං සුත්තියා සපරිවාරෙ අරහත්තං පත්තියා එති භික්ෂුහාවෙන උප සම්පදං ලභි. අරහත්තං පන පත්තියා තාත්තායං දසලක්ක කුලනගරං ගතතුං කාලො වසනෙත පන උපගතෙ සුපුප්පිතෙ වතසණ්ඨි හරිත තිණසංඝ්ඤ්ඤායාය භූමියා ගමනකාලො හවිස්සතිති කාලං පටිමා නෙත්තො වසනෙත සම්පත්තෙ සත්ථුකුලනගරං ගතතුං ගමනමග්ග වණ්ණෙනං සංවණ්ණෙනො.

අඛාරිනොදුති දුමා හදනෙත එලෙසිනො ඡදනං විප්පහාය,
තෙ අව්ච්ඡින්නොව පහාසයනති සමයො මහාචීර හතිරසානං.

දුමාති පුප්පාති මනොරමාති සමන්තතො සබ්බදිසා පවතති,
පත්තම්පහාය එලමාසසානා කාලො ඉතො නික්ඛමනාය චීර.

නෙවාතිසිතං න පනාතිඋණ්ණං සුඛං උතු අභුතියා හදනෙත,
පස්සන්තු තං සාකියා කොලියා ව පච්ඡා මුඛං රෙහිණිං.

තාරයත්තං.

ආසාය කසනෙ බෙත්තං ඛිජං ආසාය විප්පති,
ආසාය වාණිජා යනති සමුද්දං ධනහාරකා.

යාය ආසාය තිට්ඨාමි සා මෙ ආසා සමිජ්ඣතු
නාතිසිතං නාතිඋණ්ණං නාතිදුබ්බිකච්ඡාතකං,
සද්දලා හරිතා භූමි එස කාලො මහාමුති.

පුනපුනං වෙව ඵපතති ඛිජං පුනපුනං වස්සති දෙවිරජා,
පුනපුනං බෙත්තං කසනති කසසකා පුනපුනං ධඤ්ඤා

මුපෙතිරච්ඡං.

පුනපුනං යාවතකා වරනති පුනපුනං දුනපති දදනති,
පුනපුනං දුනපති දදිත්වා පුනපුනං සග්ගමුපෙතති ණානං.

ඵඤ්ඤා හවෙ සත්තසුගං පුනෙති යසම් කුලෙ ජායති භුරිපඤ්ඤා,
මඤ්ඤාමහං සකකති දෙවදෙවො තායාතිජාතො මුති සච්චනාමො.

සුඤ්ඤාදනො නාම පිතා මගෙසිනො බුද්ධස්ස මාතා පත මායනාමා,
යා බොධිසත්තං පරිහරිය කුච්ඡිතා කායස්ස හෙදා තිදිවමති මොදති.

සා ගොතම් කාලනතා ඉතො චුතා දිබ්බෙති කාමෙති සමඛිතිභූතා,
සා මොදති කාමභූණෙති පඤ්චති පරිවාරිතා දෙවගණෙති

තෙති නෙ.

ඉමා ගාථා අභාසි. තත් අඛණ්ඩනොති අඛණ්ඩත් විශානි=අඛණ්ඩා රුති, අඛණ්ඩාති රතනපලාලවණණාති රුකකානං පුප්පලලවාති, තාති එතෙසං සනාතීති=අඛණ්ඩරිතො, අභිලොභිතකුසුමකිසලයෙති අඛණ්ඩර වුට්ඨි සමපරිකිණ්ණො විශානි අනේවා. ඉද්දනි ඉමයමිං කාලෙ. දුමා රුකකා. හදනොති හද්දං අනෙත එතස්සානි=හද්දනෙතාති වතනබ්බ එකස්ස දකාරස්ස ලොපං කච්චා හදනෙතාති වුතනං. ගුණවිසෙසසුතතානඤ්ච අක්කහුතො සන්ථා, තයමා හදනෙතාති සද්දු ආලපනමේව, පච්චන්ත වචනඤ්චතං එකාරනතං, 'සුකට්ඨෙ පටිකක්කමේව සුබෙ දුක්ඛෙ වේ'ති ආදිසු විශ, ඉධ පන සමොධනපේ දට්ඨබ්බං, තෙන වුතනං හදනෙතාති ආලපනතාති. හද්දසද්දෙන සමානත්ථං පදනතරමෙකනාති පි කෙවි. එලාති එසනාතීති එලෙසිතො, අවේතනෙසු පි සවේතනකිරියං ආහ. එවං පේරෙන යාපිතො භගවා තත් ගමනෙ ඛුත්තං විසෙසාධිගමනං දිස්වා විසතිසහස්සබ්ණසවපරිවුතො රුජගහනො අනුරිතවාරිකා වසෙන කපිලවද්දුගාමිමය්හං පටිපජ්ජි. පේරෙ ඉද්ධියා කපිලවද්දුං ගතවා රඤ්ඤ පුරතො ආකාසෙ සිතො අදිට්ඨපුබ්බවෙසං දිස්වා රඤ්ඤ 'කො සි තු, තති පුච්ඡිතො, අමච්චපුතනං තයා භගවතො සනාතීකං පෙසිතං මං අජානනොතා තං එවං ජානාතීති දස්සෙතොතා.

බුද්ධියා පුතොතා මහි අසංගසාතිතො
අඛිතිරසස්ස පටිමස්ස තාදිතො,
පිතුපටිතා මය්හං නුවං සි සක්ක
ධමමෙන මෙ ගොතම අය්හකොසීති ගාථ මාහ.

තත් බුද්ධියා පුතොතාමහිති සබ්බඤ්ඤබුද්ධියා මරසපුතොතා අමති. අසංගසාතිතොති අභිසමොධිතො පුබ්බෙ ධපෙත්වා මහා බොධිසත්තං අඤ්ඤෙති සතිතුං අසකකුනෙය්හතො අසංගස්ස සකලස්ස බොධිසමාරස්ස මහාකරුණාධිකාරස්ස ච සහනතො, තතො පරමපි අඤ්ඤෙති සතිතුං අභිභවිතුං අසකකුනෙය්හතො අසංගානං පඤ්චනතං මාරුතං සහනතො, අභිභවනතො, ආසයානුසයවර්තාධිමුතතිආදි විභාවබොධිනෙත යථාරහං වෙනෙය්හතං දිට්ඨධම්මිකසමපරුසික පරමතේති අනුසාසනී සංඛාතස්ස අඤ්ඤෙති අසංගස්ස බුද්ධිනිව්වසා සහනතො, තත් තත් වා සාධුකාරිභාවතො, අසංගසාතිතො. අඛිතිර සස්සාති අඛිතිකතසිලාදිසමපත්තිස්ස අඛිතමඛෙගති නිවර්ණක මහා සස්සාති, අපරෙ කෙවි පන අඛිතිරසො සිද්ධිපේතාති ඥේ නාමාති පිතරුයෙව ගතිතාතීති වදනති. අපපටිමස්සාති අනුපමස්ස ඉට්ඨා නිට්ඨස්ස තාදිලක්ඛණසමපත්තියා තාදිතො. පිතුපටිතා මය්හං නුවං සිති අරියජාතිවසෙන මය්හං පිතුසමාසමබුද්ධියා ලොකවෙභාරෙන තං ජිතා අසි. සක්කාති ජාතිවසෙන රුජානං ආලපති. ධමමනාති සභාවෙන අරියජාතිලොකියජාතීති ජාතීනං සභාවසමොධානෙන. ගොතමාති රුජානං ගොතොතන ආලපති. අය්හකොසීති පිතාමහො අසි.

එත් ව චුදාය්‍ය පුතෙතොමහිති ආදිං වදනෙනා ථෙරෙ අඤ්ඤං ව්‍යාකරණවසෙන අත්තානං ජානාපෙත්වා හට්ඨතුලෙඨින රඤ්ඤ මහා රහෙ පලලභික නිසිදපෙත්වා අත්තනො පටියාදිතස්ස නානග්ගරසස්ස භොජනයස්ස පතනං පුරෙත්වා දිනෙන ගමනාකාරං දස්සෙයි. 'කසමා භනෙන ගනතුකාමත් භුඤ්ජා'ති ව චුතෙන 'සඤ්ඤා සන්තීතං ගන්ත්වා භුඤ්ජායාමි'ති. 'කහං පන සන්තී'ති 'විසතිසහස්සපරිවාරෙ තුමනාකං දස්සන්තරාය මග්ගං පටිපනෙනා'ති. 'තුලෙහ ඉදං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජා, අඤ්ඤං භගවතො හරිස්සථ, යාව ව මම පුතෙනා ඉමං නගරං සමා පුණාති, තාවස්ස ඉතො පිණ්ඩපාතං හරිතා'ති චුතෙන ථෙරෙ භතත කිචං කත්වා රඤ්ඤ පරිසාය ව ධම්මං කථෙත්වා සඤ්ඤ ආගම නතො පුරෙත්වරමෙව සකලරුජනිවෙසනං රතනතතයෙ අභිප්පසන්නං කරෙතෙනා සඤ්ඤ ආහරිතබ්බභතතපුණ්ණං පතනං. ආකාසෙ විස්ස ජෙජත්වා සයම්පි වෙහාසං අබ්බුග්ගන්ත්වා පිණ්ඩපාතං උපනාමෙත්වා සඤ්ඤ හත්ථ ධපෙයි. සන්තා තං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජී. එවං සට්ඨියොජන මග්ගෙ දිවසෙ දිවසෙ යොජනං ගච්ජන්තස්ස භගවතො රුජගෙහතො යෙව පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා අදයි. අථ නං භගවා 'අයං මග්ගං පිතුනො සකලතිවෙසනං පසාදෙයි'ති "එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං කුලප්පසාදකානං භික්ඛුනං යදිදං කාලුදයි"ති කුලප්පසාදකානං අග්ග ධර්මානෙ ධපෙයි.

එවං සො කතපුඤ්ඤසමාරාධුරුපෙන අරහත්තං පත්වා පතන එතදග්ගධර්මානො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතෙනා පදුමුත්තරචුදාය්‍යාති ආදි මාග. අද්ධානං පටිපත්තස්සාති අපරරට්ඨං ගමන්තරාය දුරමග්ගං පටිපජ්ජන්තස්ස. වරතො වාරිකං. නදාති අනෙතොමණ්ඩලං මජ්ඣමණ්ඩලං බ්බිමණ්ඩලන්ති තීති මණ්ඩලාති තද වාරිකං වරතො වරන්තස්ස පදු මුත්තරස්ස භගවතො. සුපුලලං සුචුළුලං පබොධිතං. ගස්ස පග්ගහෙ ත්ඨාත කෙමලමෙව පදුමං උපපලඤ්ඤා පුලලිතං විකසිතා අහං ග්ග්ග උභොගි හත්ථගි ගහෙත්වා පුජෙසිනති සම්බෙත්වා. පරමන්තං ගහෙ ත්ඨානාති පරමං උත්තමං සෙට්ඨං මධුරං සබ්බසුපකකං සාලිමදනං ගහෙත්වා සඤ්ඤො අදයිං භොජෙසිනති අත්ථො. සඤ්ඤානං නන්දි ජනිතොති සක්කරුජකුලානං භගවතො ඤ්ඤාතානං ආරොහපරිතාග රුපයොබ්බතවචනාලපනසමපතනියා තුට්ඨිං ජනෙතෙනා උප්පා දෙනෙනා. ඤ්ඤිබ්බු භවිස්සතිති ඤ්ඤො පාකටො බ්බු භවිස්සති. සෙසං පුට්ඨෙඤ්ඤාය මෙවාති.

කාලුදසිනේරුපදනං අපදනවට්ඨිකථා.

3. 36.

අපදනසි තු භගවාති ආදිකා ආයසමතො මොඝරුජතේරස්ස අපදනං. අගම්පි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විච්චුපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිතනෙනා අත්ථදසිස්ස භගවතො

කාලෙ කුලගෙනෙ නිබ්බන්ධිතො විඤ්ඤානං පතෙනා එකදිවසං සඤ්ඤානිකො ධම්මං සුඤ්ඤානො සන්ධාරං එකං භික්ඛුං ලුඛවිවරධරානං අග්ගට්ඨානෙ ංපෙන්නං දිස්වා තං ණානන්තරං ආකංඛිතෙනා පණ්ණිධානං කත්වා තත්ත තත්ත භවෙ පුඤ්ඤාති කාලෙනෙනා අත්ථදස්සියං යෙව භගවතො ධර්මානකාලෙ පුන බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ධිතො බ්‍රාහ්මණානං විජ්ජාසිපෙපසු නිපථතතිං ගතො, එකදිවසං අත්ථදස්සිං භගවතො භික්ඛුසංඝපරිවුතං රජියං ගව්ඡන්නං දිස්වා පසන්න මානසො පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වඤ්ඤිතො සිරිසි අඤ්ජලිං කත්වා “යාවතා රුපිනො සත්තා” ති ආදිති ඡති ගාථාති අනිත්ථිතො භාජනං පුරෙත්වා මුට්ඨං උපනෙසි. සන්ධානං පටිග්ගගෙනො අනුමොදනං අකාසි.

සො තෙන පුඤ්ඤානමෙතන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො කස්ස පස්ස භගවතො කාලෙ කට්ඨවාහනස්ස නාම රඤ්ඤාද අමුවො හුත්වා නිබ්බතො, තෙන සඤ්ඤානස්සන්ධාරං පෙසිතො සඤ්ඤානිකං ගතො ධම්මං සුත්වා පටිලකුසලො පබ්බජිතො විසතිවස්සසහස්සාති සමණධම්මං කත්වා තතො වුතො එකං බ්‍රහ්මානරං සුගතීසු යෙව පරිවතෙනෙනා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මානරොදෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ධිතො මොසරජාති ලුඛිතාමො පාවාරිය බ්‍රාහ්මණස්ස සන්ධිකො උග්ගතිතසිපෙපා සංවෙගජාතො තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිතො තාපසසහස්සපරිවාරෙ අජ්ඣාදිති සද්ධිං සඤ්ඤානිකං පෙසිතො තෙසං පණ්ණෙරසමො හුත්වා පඤ්ඤාන පුච්ඡිතො විස්සජ්ජනපරියොසානෙ අරහත්තං පාපුණ්ණි, අරහත්තං පන පත්වා වත්ථුඛං සිබ්බලුඛං* රජතලුඛනති සවිසෙසෙන තිවිධෙන පි ලුඛෙන සමන්තාගතං පංසුකුලං ධාරෙසි, තෙන නං සන්ධානං ලුඛවිවරධරානං අග්ගට්ඨානෙ ංපෙසි. එවං සො පණ්ණිධානුරුපෙන අරහත්තඵලං පත්වා අත්තනො පුබ්බසංඝාරං දිස්වා පුබ්බකම්මාපදනං පකාසෙනෙනා “අත්ථදස්සි භු භගවා”ති ආදි මාහ. තං සබ්බං උත්තාතත්ථමෙව. සුඛං සුරසිත්වා† ති පුට්ඨං වුච්ඡති වාරකං සට්ඨං වා. අනෙලකං නිද්දෙසං, මක්ඛිකණ්ඩවිරතිතං බ්‍රහ්මමුත්තං සට්ඨං පුරෙත්වා තං උභොති භජෙති පග්ගස්ස පකාරෙන ආදරෙන ගහෙත්වා මහෙසිනො භගවතො උපනෙසිතති සම්බුද්ධො, සෙසං සුවිඤ්ඤාස්ස මෙවාති.

මොසරජ්ජෙරපදනං අපදනට්ඨකථා.

3. 37.

නිබ්බුතො ලොකනාට්ඨමතිති ආදිකා ආයස්මතො අබ්බුත්තජෙරපදනං අපදනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාධිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ විචට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනෙනා අත්ථදස්සිමති ලොකනාට්ඨ

* සුත්තලුඛං.- ජෙරපදනට්ඨකථා

† පිඨක, අපදනපාළි,
පුත්තර, කපෙඨි,

පරිනිබ්බුතො එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බතො රත්තත්තයෙ පසන්නො
 හික්කුසඛ්ඝං නිමන්තොති උචුජ්ඣි මණ්ඩපං කාරෙත්වා මහාදානං
 පවත්තොති පරියොසානෙ සනතිපදං පණ්ණිධෙසි, සො තනො චුතො
 දෙවමනුස්සෙසු උභයසම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං, බුද්ධුපපාදෙ
 එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බතො සසනෙ පසිදිත්වා සඤ්ඤාය පබ්බජි
 තත්තා අබිමුත්තකේරෙති පාකටො අහොසි, එවං කතසම්භාරවසෙන
 අරහත්තං පත්වා අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො
 පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙන්නො හිමබ්බුතො ලොභනාඨමගිති ආදි
 මාභ. තං සබ්බං උත්තානත්ථමෙවාති.

අබිමුත්තකේරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 38.

හිමවනසංඝාච්ඡිද්රත්තාදිකා ආයස්මතො ලුප්ඤ්දයකතේරස්ස
 අපදානං. එසොපායස්මා පුරිමබ්බිදොසු කතාධිකාරෙ තත් තත්
 භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතන්නො විපස්සිය භගවතො
 කාලෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බතොති විඤ්ඤානං පත්වා සර්වාසෙ
 ආදිතවං දිස්වා ගෙභං පභාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවනං
 නිස්සාය වතෙ වසන්නො බහුති ලුප්ඤ්ඤාති රෙපෙත්වා තදෙව වතමුල
 එලඤ්ඤා බාදන්නො විහාසි, සො බහුති ලුප්ඤ්ඤාති කාපේතාදය මනුස්ස
 පථං ආහරිත්වා පසන්නො දානං දත්වා බුද්ධපමුඛස්ස හික්කුසඛ්ඝස්ස
 ගෙසජ්ජත්වා දත්වා ගට්ඨති, එවං සො යාවජ්ඣං පුඤ්ඤාති කත්වා තෙන
 ව පුඤ්ඤබලෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්නො උභයසම්පත්තියො අනු
 භවිත්වා කමෙන ඉමස්මිං බුද්ධුපපාදෙ උපන්නො පටිලොභිකො පබ්බ
 ජිත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා න චිරස්සව අරහත්තං පත්තො, පුබ්බ
 කම්මවසෙන ලුප්ඤ්දයකතේරෙති පාකටො අත්තතො පුබ්බකම්මං
 සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙන්නො හිම
 වනසංඝාච්ඡිද්රත්තාදි මාභ. තත් හිමාලයපබ්බතස්ස පරියොසානෙ
 මනුස්සානං සඤ්ඤාදර්ශනානෙ යදා විපස්සි භගවා උදපාදි. තද අහං
 තාපසො අහොසිනති සම්මතො, ලුප්ඤ්. උපජ්ඣාමිති රත්තලුප්ඤ්
 රෙපෙත්වා තදෙව ගොවරං කත්වා ජිවිතං කපෙට්ඨි අත්තො. තෙන
 චුත්තං ලුප්ඤ්. මණ්. ගොජ්. බාජිසො පුරිසිත්වානාති තාපස
 භාජනාති ලුප්ඤ්නෙ පුරිසිත්වා කාපේතාදය. සඤ්ඤාමං සඤ්ඤා
 වසනට්ඨානං, ගෙමන්නාදිසු නිසු කාලෙසු සඤ්ඤා වතුති ඉරියාපට්ඨි
 වසනවිහාරං. අභිඤ්ඤා අගමාසිනති අත්තො, ගට්ඨා ගට්ඨන
 විනෙත්තාති අහං සත්තුවෙත්වා සොමනස්සුත්තවිනෙත්ත සඤ්ඤා
 ලුප්ඤ්. අදාසිනති අත්තො. විපස්සිය-පෙ-නිරයස්සහනති තරුණ
 අග්ගස්ස සෙට්ඨස්ස විපස්සිය භගවතො සාසනෙ නිරතො අහනති
 සම්මතො, සඤ්ඤා ලුප්ඤ්. දත්වා තපං සග්ගමති මොදනති අහං
 සංඝස්ස ලුප්ඤ්දානං දත්වා සග්ගමති සුට්ඨඅග්ගමි. දෙවලොකෙ

ආයුක්තපං දිබ්බසමපතතිං අනුභවමානො මොදිං සනතුට්ඨො භවාමිති අත්ථො. සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙවාති.

ලුක්කයකතෙරසං අපදානට්ඨකථා.

3. 39.

තිබ්බුතෙ ලොකනාථමහීති ආදිකා ආයසමනො ආයාගදයක තෙරසං අපදානං. අගමපි පුරිමවුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොනා සිබ්බස්ස භගවතො පරිනිබ්බුතකාලෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ තිබ්බතොනා සාසනෙ පසනො වස්සකිනං මූලං දායා අතිමනොහරං දීඝං භොජනසාලං කාරුපෙඨා භික්ඛුසඬ්ඤං නිමනොඨා පණ්ණිතොනාගාරෙන භොජෙඨා මහාදානං දායා විතං පසාදෙසි. සො යාවතායුකං පුඤ්ඤාති කඨා දෙව මනුස්සෙසු යෙව සංසරනො උභයසමපතතියො අනුභවිඨා ඉමස්මිං වුද්ධපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ තිබ්බතොනා පටිලඬ්ඨසඤ්ඤා පබ්බජ්ඨා සට්ඨෙතොනා වායමනොනා විපස්සනං වඤ්ඤාඨා න විරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤාවසෙන ආයාගතෙරෙති පාකටො. එවං සො කතපුඤ්ඤාවසාරවසෙන අරහත්තං පඨා අත්තනා පුබ්බෙ කතකුසලකමමං සරිඨා සොමනස්සජානො පුබ්බවර්තාපදානං පසාසෙනොනා තිබ්බුතෙ ලොකනාථමහීති ආදි මාභ.

තත්ථ වදනං මයං බුද්ධාති වදනානං අන්තරෙ. ඔතෙ උත්තමෙ සිබ්බෙති භගවති පරිනිබ්බුතෙති අත්ථො. භට්ඨො භට්ඨොති විජනන නාති සද්ධිතාය හට්ඨපහට්ඨො සොමනස්සයුත්තවිත්තානාය පහට්ඨොති විතොතන. උත්තමං පුෂං සෙට්ඨං චෙතියං. අවඤ්ඤං පණ්ණාමසිනති අත්ථො. වස්සකිති කථාපෙඨාති භොජනසාලාය පමාණං කිත්ත කතති පමාණං කථාපෙඨාති අත්ථො. මූලං දායානං හදාති තදා තස්මිං කාලෙ අහං කම්මකරණඨාය තෙසං වස්සකිනං මූලං දායා ආයාගං ආයානං දීඝං භොජනසාලං අහං සනතුට්ඨො සොමනස්ස විතොතන. කාරුපෙඨසං කාරුපෙඨිනති අත්ථො. සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙවාති. ආයාගස්ස ඉදං ඵල නති භොජනසාලාදානස්ස ඉදං විපාකනති අත්ථො.

ආයාගදයකතෙරසං අපදානට්ඨකථා.

3. 40.

සිද්ධාත්ථස්ස භගවතොති ආදිකා ආයසමනො ධම්මවකකදයක තෙරසං අපදානං. අගමපි පුරිමවුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොනා සිද්ධාත්ථස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ තිබ්බතොනා වුද්ධිපපනොනා පුත්තදුරෙති

වඩිසිනො විභවසම්පන්නො මහාභොගො සො රත්තත්තයෙ පසන්නො සඤ්ඤානො ධම්මසභාය ධම්මසන්නස්ස පිට්ඨිනො රත්තමයං ධම්ම චක්කං කාරොති පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤකම්මෙන දෙවමනුස්සෙසු නිබ්බතනිබ්බතථානො සක්කසම්පත්තිං චක්කචත්තිසම්පත්තිං ච අනු භවිත්වා කමෙන ඉමසමිං බුද්ධුපාදෙ එකසමිං කුලභෙගෙ උපන්නො විභවසම්පන්නො සඤ්ජාතසඤ්ඤා පබ්බජිත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා න විරසෙව අරහත්තං පත්වා පුබ්බේ කතකුසලනාමසද්දිසාමෙන ධම්ම චක්කියජෙරෙති පාකට්ඨො අහොසි, සො පුඤ්ඤසම්මාරුත්තරූපෙන පත්තඅරහත්තඵලො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සඤ්ජාතසොම නස්සො පුබ්බරිච්ඡාපද්‍යනං පකාසෙන්නො සිද්ධත්ථස්ස භගවතොති ආදිමාහ.

සීහාසනස්ස සමමුචාති සීහස්ස භගවතො නිසින්නස්ස සමමුචා බුද්ධාසනස්ස අභිමුඛථානෙති අජො. ධම්මචක්කං මයා ංපිනතති මයා ධම්මචක්කාකාරෙන උභතො සීහරූපං දස්සෙත්වා මජ්ඣේ ආදස සද්දිසං කාරොති කතධම්මචක්කං. ංපිතං. කිමනුතං විඤ්ඤති මෙධා විහි අතිවසුද්දරනති වණ්ණේතං, බුචං ංපිතං සුකතං ධම්මචක්කනති සම්බන්ධො. වාරූචණ්ණොච සොභාමිති සුවණ්ණවණ්ණො ඉව සොභාමි විරොවාමිති අජො. වතුචණ්ණාය සොභාමිති වා පාසො. තස්ස බත්තිය බ්‍රාහ්මණවෙස්සසු දුර්ජාතිසබ්බාතෙති වතුති වණ්ණෙති සොභාමි විරොවා මිති අජො. සසොග්ගබලවාහනොති සුවණ්ණසිවිකාදිති යොග්ගෙති ව සෙතාපති මහාමත්තාදිති සෙවකෙති බලෙති ව හත්ථිඅස්සරථසංඛාතෙති වාහනෙති ව සතිතොති අජො. බහුජ්ජනා බහවො මනුස්සා. අනු සුත්තා මමානුචත්තත්තා. නිවචං. නිවචකාලං මං පරිවාරෙනතිති සම්බන්ධො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

ධම්මචක්කියජෙරණපද්‍යනං අපද්‍යනට්ඨිකථා.

8. 41.

සිද්ධත්ථස්ස භගවතොති ආදිකා ආයසමතො කප්පරුක්කිය ජෙරණ අපද්‍යනං. අයමපායසමා පුරිමජ්ඣවරෙසු කතාධිකාඤ්ඤා තෙසු තෙසු භවෙසු නිබ්බානාධිගමුපායභූතාති පුඤ්ඤති උපවිතන්නො සිද්ධත්ථස්ස භගවතො කාලෙ විභවසම්පන්නෙ එකසමිං කුලෙ නිබ්බ ත්තො මහඤ්ඤා මහාභොගො සන්ථරි පසන්නො සත්තති රත්තෙති විචිත්තං සුවණ්ණමයං කප්පරුක්කිං කාරොති සිද්ධත්ථස්ස භගවතො චෙතියස්ස සමමුචෙ ංපෙත්වා පුජෙසි. සො එවරූපං පුඤ්ඤං කත්වා යාවතාසුකං ංත්වා තතො වුතො සුගතිසුගෙව සංසරන්නො කමෙන ඉමසමිං බුද්ධුපාදෙ එකසමිං කුලභෙගෙ නිබ්බන්නො විඤ්ඤතං පන්නො සරාවාසං සණ්ඨපෙත්වා රත්තත්තයෙ පසන්නො ධම්මං සුත්වා පටිලඤ්ඤාසඤ්ඤා සන්ත්ථ ආරුධෙත්වා පබ්බජිතො, න විරසෙව අරහත්තං පත්වා පුබ්බේ කතකුසලකම්මෙන කප්පරුක්කියජෙරොති පාකට්ඨො

අහොසි. සො එවං පනතඤ්ඤානපච්චාදා අනතනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සවසෙන පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනොත්තං සිද්ධිත්ථස්ස භග වතොති ආදිමාහ.

පුබ්බසමායං සමමුච්චාති සෙට්ඨස්ස උත්තමස්ස ධාතුතිතිත්ථප්පස්ස වෙතිස්ස සමමුච්චොත්තො. විවිත්තදුස්සො අනෙකවණ්ණොති විසමේ විසදිසෙ. විවිත්තො මනොහරො විතපට්ටසොමාරපට්ටාදිකො දුස්සො. ලංසිචා මලගෙණිචා. කපපරුකබ්බං ධම්මපසංගං අහං පතිට්ඨපෙසිනති අත්ථො. සෙසං වුත්තානත්මෙවොති.

කපපරුකබ්බසමෝරයං අපදනට්ඨකථා.

චතුත්ථවගගවණ්ණනා සමන්තා.

3. 42.

බිණ්ණසමසභස්සෙහිති ආදිකා ආයසමතො උපාලිත්ථෝරස්ස භාගි නෙය්‍යඋපාලිත්ථෝරස්ස අපදානං. එසො පි ථෙරො පුරිමබුද්ධොසු කතාඨි කාරො තත්ථිං තත්ථිං භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතනෙනො පදුමුත්තරස්ස භග වතො කාලෙ එකත්ථිං කුලගෙහෙ තිබ්බතෙනො වුද්ධිමනිය සරුවාසෙ ආදිතවං. දිස්වා ගෙහං පභාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිත්වා, පඤ්චාභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපනතිලාභී හුත්වා හිමවනනවාසං කපෙය්‍යසි. තත්ථිං සමයෙ පදු මුත්තරෙ භගවා විවෙකකාමො හිමවනනං පාවිසි. තාපසො භගවනනං පුණ්ණවන්දමිව විරොවමානං දුරතොව දිස්වා පසන්නමානස්සො අජිත වමමි. අංසෙ කත්වා අඤ්ඤාලිමපග්ගස්ස වන්දිත්වා ධීතකොව දප්පනඛ සමොධානං අඤ්ඤාලිං සිරසි පතිට්ඨපෙත්වා අනෙකාති උපමාගි අනෙ කෙති ථුම්භවනෙති භගවනනං ථොමෙසි. තං සුත්වා භගවා ‘අයං තාපසො අනාගණ තොතමස්ස නාම භගවතො සාසනෙ පබ්බජ්ජිත්වා විතයෙ තිබ්බපඤ්ඤානං අග්ගො භවිස්සති’ති ව්‍යාකරණ මදුසි. සො යාවතා යුක්ඛං ධත්වා අපරිජිතඤ්ඤානො මුහුත්ථොකෙ තිබ්බතෙනො, තතො වුත්තො දෙවමිත්‍රස්සෙසු සංසරනෙනා සමපත්තියො අනුභවිත්වා ඉමසුමි, බුද්ධුප්පාදෙ කපිලවත්තනගරෙ උපාලිත්ථෝරස්ස භාගිනෙය්‍යො හුත්වා තිබ්බතති. සො කමෙන වුද්ධිප්පතෙනා මාතුලස්ස උපාලිත්ථෝරස්ස සනතිකෙ පබ්බජ්ජිත්වා, කාමමට්ඨානං ගහෙත්වා විපස්සනං වරෙස්සිත්වා න වීරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අත්තභො ආවරිගස්ස සමිපෙ වසිතත්තා විතප්පඤ්ඤා තිබ්බපඤ්ඤානො අහොසි. අථ භගවා “එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං විතප්පඤ්ඤා තිබ්බපඤ්ඤානං භික්ඛුනං යදිදං භාගි නෙය්‍යො උපාලි”ති තං එතදග්ගට්ඨානෙ ධම්මෙසි. සො එවං. ආනං. පත්වා අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සථාතො පුබ්බවරිතාප දානං පකාසෙනොත්තං බිණ්ණසමසභස්සෙහිති ආදි මාහ.

තත්ථ ආ සමන්තතො යාව භවග්ගා සමන්ති පවත්තනතිති=ආසවා, කාමාසවාදයො වත්තාරො ආසවා, තෙ බිණ්ණ සොසිතා විසොසිතා විදුට්ඨො

සිතා යෙහි, තෙ බිණ්ණසවායෙව සහස්සා බිණ්ණසවසහස්සා, තෙහි බිණ්ණසවසහස්සෙහි. පරෙතො පරිවුතො. ලොකනායකො ලොකස්ස නිබ්බන්ධපාපණ්ණො. විවෙකමනුස්සනො පටිසලලිසිත්තං එහිහවිත්තං ගච්ඡන්තොති සම්බන්ධො. අජිනෙන නිවෙසන්තොති අහං අජිතමග වමෙතෙ පටිව්ඡන්තො අජිතවමචසන්තොති අත්ථො. නිදණ්ඩපටිවාරකොති කුණ්ඩිකධම්පනත්ථාය දණ්ඩං ගහෙත්වා ධාරෙන්නොති අත්ථො. හික්ඛුසංඝපරිබ්බුලහං පරිවාරිතං ලොකනායකං අග්ගසන්ති සම්බන්ධො. සෙසං පාකවමෙවාවි.

භාගිනෙය්‍ය උපාලිකේරස්ස අපද්‍යනධම්මකථා.

8. 43.

අනොමදසයිස්ස මුනිනොති ආදිකා ආයසමතො කොටිකණ්ණකේරස්ස අපද්‍යනං. අගපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපනියස්සාති පුඤ්ඤති උපවිතන්තො අනොමදසයිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො, වයපපන්තො පුත්තදුරෙහි වඩ්ඪිතො විහවසමපන්තො සාසනෙ පසන්තො භගවතො වඩ්ඪමනත්ථාය සොභනවඩ්ඪමනා කාරෙත්වා සුධාපරිකමමං කාරෙත්වා ආදුසතලමිව සමං විජෙජාතමානං කත්වා දීපධූපපුප්ථාදිහි සජෙජත්වා භගවතො නියාතෙත්වා බුද්ධිපමුඛං හික්ඛුසඝං පණීතෙත්වාහාරෙන පුජෙසි. සො එවං යාවජ්චං පුඤ්ඤති කත්වා තතො වවිත්වා දෙව ලොකෙ නිබ්බන්තො, තත් පාලියා වුත්තනායෙන දිබ්බසමපත්තිං අනුභවිත්වා අත්තරු ඕකකාකකුලපපසුතොති තං සබ්බං පාලියා වුත්තානුසාරෙන වෙදිතබ්බං. පච්ඡිමභවෙ පන කොලියරුප්ථංසෙ ජාතො. වයපපන්තො කොටිඅයුක්තකස්ස කණ්ණපිලිකිනස්ස ධාරිතත්තො කොටිකණ්ණකා කුටිකණ්ණොති ව පාකවො අගොසි. සො භගවති පසන්තො ධමමං සුත්වා පටිලභිසද්ධො පබ්බජිත්වා විපස්සනං වඩ්ඪත්වා න චිරස්සව අරහත්තං පාපුණි. සො අරහා හුත්වා අත්තන්තො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං මිභාවෙන්නො අනොමදසයිස්ස මුනිනොති ආදිමාග.

තත් අනොමදසයිස්සාති අනොමං අලාමකං සුඤ්ජරං දස්සනං, ආර්ථිකමාපුරිසලකකිණ්පතිමණ්ඩිතත්තො බ්‍යාමප්පහාමණ්ඩලොපසොහි තත්තො, ආරොගපරිනාමෙන සමන්තාගතත්තො ව දස්සනියං සරීරං යස්ස භගවතො සො අනොමදසයි තස්ස අනොමදසයිස්ස මුනිනොති අත්ථො. නාදිනොති ඉට්ඨාතිට්ඨෙසු අකමපියසභාවස්ස. සුධාස ලෙපනං කත්වාති සුධාය අවලිතං කත්වා දීපධූපපුප්ථාධර්මපනාකාදිහි ව අලභිකතං වඩ්ඪමං කාරසිං අකාසිනති අත්ථො. සෙසගාථානං අත්ථො පාලියානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායෙත්වා. පරිවාරසමපත්තිධනසමපත්තිසංඛාතං යසං ධාරෙතීති යසොධරෙ. සබ්බෙ එතෙ සත්ත සත්ත වකකවතතිරාජානො යසොධරනාමෙන එකනාමිකාති සම්බන්ධො. අභිගීරස්සාති අභිගතො

සරීරතො නිග්ගතො රහම් යස්ස සො=අබ්භිරසො, ඡන්ද දෙස මොහ භයා ගතීති වා පාපාවාරවසෙන වා චතුරපායං න ගච්ඡතීති=නාගො, මහනෙතා පුජිතො ච සො නාගො චෙති මහානාගො, සෙසං උත්තරස් මෙවාති.

කොමිකණ්ණසේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 43.

පළමුත්තරසම්මුද්ධනති ආදිකා ආයස්මතො හදිසියස්ස කාලිගොධා පුත්තසේරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තස්ස තස්ස භවෙ චිචට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනනෙතො පළමුත්තරස්ස භගව තො කාලෙ විභවසම්පනෙන එකස්මිං කුලෙ තිබ්බතෙතො චුද්ධි පපහෙතො, පුත්තදුරෙහි වඩ්ඪිතො නගරවාසිනො පුඤ්ඤති කරොතෙත දිස්වා සයමපි පුඤ්ඤති කාතුකාමො බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසංඝස්ස නිමනෙත ත්වා ඵුලපටලිකාදිඅනෙකාති මහාරහාති සයනාති පඤ්ඤපෙත්වා තස්ස තිසිනෙන භගවති සසංඝෙස්ස පණ්ණිවෙනාභාරෙන භොජෙත්වා මහාදුතං අදුසිං. සො එවං යාවතාසුකං පුඤ්ඤති කත්වා දෙවමනුස්සෙසු උභය සම්පන්නියො අනුභවිත්වා අපරභාගෙ ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ කාලිගොධා නාමදෙවියො පුතෙතො හුත්වා තිබ්බතති. සො විඤ්ඤානං පතෙතො ආරොහ පරිනාභගත්ථපාදරූපසම්පන්නියා හද්දත්තො ච කාලිගොධාය දෙවියො පුත්තත්තො ච හද්දියො කාලිගොධාපුතෙතොති පාකටො සත්ථරි පසිදිත්වා මාතාපිතරෙ ආරුධෙත්වා පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අභොසිං. සො අරහා හුත්වා අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බ චරිතාපදනං පකාසෙතො පළමුත්තරසම්මුද්ධනති ආදිමාහ. තං චුත්තත්ථමෙව. මෙත්තවිත්තනති මිජ්ඣති සිනෙහති නන්දති සබ්බ සතෙතති මෙත්තො, මෙත්තාය සහගතං විත්තං. මෙත්තවිත්තං තං අස්ස භගවතො අත්ථිති මෙත්තවිත්තො, තං මෙත්තවිත්තං. මහාමුනිනති සකලභික්ඛුකං මහත්තත්තො මහාමුනී, තං. පළමුත්තරසම්මුද්ධනති සම්බුද්ධො. ජනනා සබ්බාති සබ්බෙ ජනකායා සබ්බනගරවාසිනොති අත්ථො. සබ්බලොභගග්ගාසනනති සකලලොකස්ස අග්ගං සෙට්ඨං තිබ්බානස්ස නයනතො පාපුණ්ණතො නායකං පළමුත්තරසම්මුද්ධං ජනනා උපෙති සමීපං ගච්ඡතීති සම්බුද්ධො. සත්තුභික්ඛු පදඤ්චාති බද්ධසත්තු අබද්ධසත්තු සංඛාතං ආමිසං. අථවා භත්ත පුච්ච බජ්ජ භොජ්ජ යාදු ආදයො යාවකාලිකත්තො ආමිසං හෙසජ්ජඤ්ච පානං ගහෙත්වා පුඤ්ඤකෙඛවෙත අනුත්තරෙ සත්ථරි දදනතීති සම්බුද්ධො. ආසනං බුද්ධසුත්තභික්ඛති බුද්ධයොග්ගං බුද්ධාරහං බුද්ධානුච්චිකං සත්තරත්ත මයං ආසනනති අත්ථො. සෙසං නයානුයොගෙන සු විඤ්ඤායස්මෙවාති.

හදිසියස්ස කාලිගොධාපුත්තසේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 44.

අරඤ්ඤා කුටිකං කතාති ආදිකා ආයසමහො සනතිට්ඨාපකතේරසස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්බද්ධෙසු කතාගිකාරො තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපනො සරඛකිනෙන බද්ධා සරඛාසෙ ආදීනවං දිස්වා වත්ථිකාමකිලෙසකාමෙ පහාය ගිමවනාසස අවිදුරෙ පබ්බතනනරෙ අරඤ්ඤවාසං කපෙපසි. තස්මිං කාලෙ පදුමුත්තරෙ භගවා විවෙකකාමතාය තංඤානං පාපුණ්ඨි, අථ සො තාපසො භගවනං දිස්වා පසත්තමානසො වත්ථිකා නිසීදනන්දාය තිණ්ණන්දරං පඤ්ඤපෙත්වා අදුසි. තත් නිසින්නං භගවනං අනෙ කෙති මුට්ඨරෙති තිත්ථකාදිති ඵලාඵලෙති සත්තපෙපසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන තතො වුතො දෙවෙසු ව මනුස්සෙසු ව අපරපරං සංසරනො ථෙව සමපතගියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො සඤ්ඤාසමපනො පබ්බජිතො විපස්සනං විබෙසිත්වා න විරසෙව අරහා අහොසි. බුරගෙහ අරහත්තඵලපතති යං විය නිරුක්ඛාගෙනෙව සනතිපදසංකිතො නිබ්බානෙ සුට්ඨි සිත්තො සනතිට්ඨාපකතේරෙති පාකටො, අරහා පන හුත්වා අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙතො අරඤ්ඤා කුටිකං කතාති ආදිමාග. තත් අරඤ්ඤාති සිහම්පයාදිතං භගෙන මනුස්සා ඵත්ත රඤ්ජනති න රමනති න අලලි යනතිති අරඤ්ඤං, තස්මිං අරඤ්ඤං කුටිකනති තිණ්ණන්දකුටිකං කතා පබ්බතනනරෙ වසාමි වාසං කපෙපසිනති අත්ථො. ලාභෙන ව අලාභෙන ව යසෙන ව අයසෙන ව සනතුට්ඨො විහාසිනති සමබ්බො, ජලජ්වතමනාමකනති ජලෙ ජානං ජලජං පදුමං ජලජං උත්තමං ජලජ්වතමං ජලජ්වතමෙන සමානං තාමං යස්ස සො ජලජ්වත මනාමකො. තං පදුමුත්තරනාමකං සබ්බද්ධනති අත්ථො. සෙසං පාලි නයානුයොගෙන සු විඤ්ඤායාමෙවාති.

සනතිට්ඨාපකතේරසස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 45.

සුමෙධො නාම සමුච්ඡෙදාති ආදිකා ආයසමතො පඤ්ඤානි යතේරසස* අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්බද්ධෙසු කතාගිකාරො තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනො සුමෙධස්ස භගවතො කාලෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පඤ්ඤා රත්තනතයෙ පසනො විහාසි. තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාඋපලභන්ති ආනෙසුං. සො තෙති පඤ්ඤාඋපලභන්ති විපියං. වරමානං සුමෙධං භගවනං පුජෙසි. තාති ගතත්වා ආකාසෙ විතානං හුත්වා ඡායං කුරුමානා තථා

* පඤ්ඤානි යතේරසස. කත්ථි.

ගතෙනෙව සද්ධිං ගව්ඨංසු. සො තං දිස්වා සොමනස්සජානො පිතියා
 පුට්ඨසරිඤ්ඤං යාවජ්චං තදෙව පුඤ්ඤං සරිත්වා තතො වුතො දෙව
 ලොකෙ නිබ්බතොනා අපරපරං සංසරණො ඉමස්මි බුද්ධස්සාදෙ
 ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤානං පතොනා සද්ධාජානො
 පබ්බජ්ඣා විපස්සනං වසේස්සා න විරසෙස්ව අරහා අහොසි. කතකුසල
 නාමෙන පඤ්චානිකයේතේරෙති පාකටො. සො අත්තනො පුබ්බකම්මං
 සරිත්වා පච්චක්ඛිතො පඤ්ඤාය දිට්ඨං පුබ්බවර්තාපද්ධතං පකාසෙණො
 සුමෙධො නාම සමබ්බුද්ධොති ආදිමාහ.

තත් සුමෙධොති සුඤ්ඤ මෙධා වතුසච්චපට්ඨෙවධපටිසම්මද්දයො
 පඤ්ඤායස්ස සො භගවා සුමෙධො සමබ්බුද්ධො. අනන්ධස්මිණ අනන්තර
 විපියං ගව්ඨනීති සමබ්බුද්ධො. බ්බන්තනවක්ඛුති අධොබ්බතවක්ඛු.
 මිහගාණීති පමාණං ඤාත්වා භණ්ණසීලො, පමාණං ජාතිත්වා ධම්මං
 දෙසෙසීති අතේරා. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාවිති.

පඤ්චානිකයේතේරණ අපද්ධනවිකිකා.

3. 46.

නිබ්බුතෙ ලොකනාඨමයීති ආදිකා ආයස්මතො පද්මවන්දනීය
 තේරණ අපද්ධතං. අයමපි පුරිමබ්බුද්ධොසු කතපුඤ්ඤසම්මාණෙ තත්
 තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතනොනා විපස්සියස්ස භගවතො කාලෙ
 ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤානං පතොනා රත්තතත්තයෙ
 පසනො, පරිනිබ්බුතස්ස විපස්සියස්ස භගවතො විතකං පද්මපුප්ඵති
 පූජෙසි. සො තෙන විතතපසාදෙන යාවතාසුකං ණ්ඩා තතො සුග
 තීසු යෙව සංසරණො දිබ්බසම්පත්ති මුනස්සසම්පත්ති වාති ද්වේ
 සම්පත්තියො අනෙකකතනුං අනුභවිත්වා ඉමස්ස අමහාකං සමමා
 සම්බුද්ධියා කාලෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤාතමපතොනා
 සත්ථි පසීදිත්වා සාසනෙ පබ්බජ්ජො සචෙතොනා වායමනොනා න
 විරසෙස්ව අරහා අහොසි. තස්ස රත්තවිශාන දිවාවිශානාදිසු තත් තත්
 විහරනාස්ස විහාරෙ පද්මපුප්ඵති ඡාදියති. තෙන සො පද්මවන්ද
 නීයතේරෙති පාකටො. අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස
 වසෙන පුබ්බවර්තාපද්ධතං පකාසෙණො නිබ්බුතෙ ලොකනාඨමයීති
 ආදිමාහ.

තත් නිබ්බුතෙති බ්බුපරිනිබ්බතෙන පරිනිබ්බුතෙ සත්ථි,
 විපස්සියස්ස සමමාසම්බුද්ධියා සරිතේ විතමානියමානෙ විතකො ආරෙ
 ඩිතො සුපුලං පද්මකලාපං අහං ගගෙත්වා විතකං ආරෙපසිං පූජෙ
 සිනති අතේරා. සෙසගාථාසු හෙට්ඨාච්චතත්තමෙවාවිති.

පද්මවන්දනීයතේරණ අපද්ධනවිකිකා.

3. 47.

සිද්ධත්ථස්ස භගවතොති ආදිකා ආයස්මතො සයනදායකතේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාඛිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨප තිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනොති සිද්ධත්ථස්ස භගවතො කාලෙ අඤ්ඤාතරස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොති විඤ්ඤාතරස්මිං සන්ථි පසිදිත්වා හත්ථිදන්තසුචණ්ණාදිහි සයනත්ථාය මඤ්චං කාරොත්වා අනගෙසති විචිත්තත්ථරණෙති අත්ථිත්වා භගවතං පූජෙයි. සො භගවා තස්සානුකම්පාය පටිග්ගහෙත්වා අනුභවි. සො තෙන පුඤ්ඤ කමෙතන දිබ්බමත්තස්සසම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොති විඤ්ඤාතරස්මිං සන්ථි සාසනෙ පසනොති පබ්බජිත්වා විපස්සනං ආරභිත්වා න චිරස්සෙව අරහං අගොසි. පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤානාමෙන සයනදායකතේරොති පාකටො අගොසි. සො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බ චරිතාපදානං පකාසෙතොති සිද්ධත්ථස්ස භගවතොති ආදිමාහ. තං සබ්බං පාලිතයානුසාරෙන සු විඤ්ඤායස්මෙවාති.

සයනදායකතේරස්ස අපදානපඨානං.

3. 48.

අත්ථදස්සිස්ස මුනිනොති ආදිකා ආයස්මතො වඛකමදායක තේරස්ස අපදානං. අයමපායස්මා පුරිමබුද්ධොසු කතාඛිකාරො තෙසු තෙසු භවෙසු විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනොති අත්ථදස්සිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොති විඤ්ඤාතරස්මිං සන්ථි පසිදිත්වා උච්චවත්තං සුඛාපරිකමමකතං රජතරුසිසදිසං සොභමානං වඛකමං කාරුපෙත්වා මුත්තාජාලසදිසං සෙනපුලිතං අත්ථිත්වා භගවතො අදාසි. පටිග්ගහෙසි භගවා වඛකමනං. පටිග්ගහෙත්වා ච පන සකං විත්තං සමාධිං අපෙපත්වා අනාගතෙ ගොතමස්ස භගවතො සාසනෙ සාවකො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙතන දෙවමත්තස්ස අපරපරං සංසරනොති දො සම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොති වුද්ධිපාතොති සද්ධාසම්පන්නො සාසනෙ පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහතං පත්වා කතපුඤ්ඤානාමෙන වඛකමදායකතේරොති පාකටො අගොසි. සො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤාතමමං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බ චරිතාපදානං පකාසෙතොති අත්ථදස්සිස්ස මුනිනොති ආදිමාහ.

තත්ථ අත්ථදස්සිස්සාති අත්ථං පයොජනං වුද්ධිං විරුලුතිං නිබ්බානං දකඛති පස්සතීති අත්ථදස්සි. අථවා අත්ථං නිබ්බානං දස්සනසිලො ජානනසිලොති අත්ථදස්සි. තස්ස අත්ථදස්සිස්ස මුනිනො මොනෙත

සද්දේන සමන්තාගතස්ස භගවතො, මනෝරමං මහලුචිතං, භාවනීයං මහසිතානන්ධං, වඩකමං කාරෙසිතති සමබ්බො, සෙසං චුත්තතයානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

වඩකමදයකමණේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 49.

පදමුත්තරේ ලොකවිදුති ආදිකා ආයසමනො සුභද්දන්තරස්ස අපද්‍යනං. අයමෙ පුරිමබුද්ධස්ස භතපණ්ඩානො තත්ත තත්ත භවෙති බ්බානාගිගමන්ථාය පුඤ්ඤති උපවිනතො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ විභවසමපනෙන සද්ධාසමපනෙන එකස්මිං කුලගෙහෙති බ්බතො විඤ්ඤානං පඤ්ඤා සර්වකුසලෙන බද්ධො රත්තතතයෙ පසන්නො පරිතිබ්බානමඤ්ඤෙති පනතං පදමුත්තරං භගවතං දිස්වා සනතිපතිතා දසසහස්සවකකවාලදෙවතායො ව දිස්වා පසන්න මානසො නිගුණිකෙනකතිලකාසොකාසිතාදිඅනෙකෙති සුගති පුපෙථති පුපෙසි, සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන යාවතායුකං ආත්මානං ව විඤ්ඤානං කුසිතාදිසු දිබ්බසමපතරියො අනුභවිත්වා තතො මනුස්සෙසු නිබ්බතනතිබ්බතතට්ඨානෙසු ව සුගතිපුපෙථති ව පුප්පො අහොසි. ඉමස්මිං පන බුද්ධපාදෙ එකස්මිං විභවසමපනෙන කුලෙ නිබ්බතතිත්වා මනුස්සසමපතරියො අනුභවිත්වා විඤ්ඤානං පතො කාමෙසු ආදිතවං දිස්වා පදමුත්තරබුද්ධස්ස භගවතො පරිතිබ්බානකාලෙ තාව අලභිබුද්ධ දස්සනො අමානං භගවතො පරිතිබ්බානමඤ්ඤෙති පනතකාලෙයෙව පබ්බජිත්වා අරහත්තා පාපණ්ණි, පුබ්බ භතපුඤ්ඤාතමෙන සුභද්දෙති පාකප්පා අහොසි. සො අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො පදමුත්තරේ ලොකවිදුති ආදිමාග. තං උත්තාතත්තමෙව, 'සුඤ්ඤාං මම භාසනො පරිතිබ්බාසිස්සති අනාසවො'ති ඉදං පරිතිබ්බානමඤ්ඤෙති පනතොව පදමුත්තරේ භගවා ව්‍යාකාසි.

(සඤ්චමහාණවාරවණණනා සමග්ගා.)

සො අත්තනො පටිපතතිං දස්සෙන්නො පුබ්බකමෙමන සංයුත්තොති ආදිමාග. එකගෙගාති එකගවිත්තො, සුසමානිකොති සුට්ඨසමානිකො සන්නවිත්තොති අන්තො, බුද්ධස්ස ඛරසො සුත්තොති බුද්ධස්ස උරසා ගදයෙන නිශ්ශතමවාදනුසාසනාති සුත්වා පත්තඅරහත්තප්පොති අන්තො. ධම්මජේමති සුනිමිභොති ධම්මතො කමමට්ඨානධම්මතො ජාතො අරියජාතියා සුනිමිභො සුට්ඨතිපථාදිත සබ්බකිච්චො අමති භවාමිති අන්තො. ධම්මජං උපාගමිතාති ධම්මත සබ්බසත්තානං රුජානං ඉස්සරහුතං භගවතං උපගතවාසමිපං ගතවාති අන්තො. ආසුච්ඡිං පඤ්ඤමුත්තමනති උත්තමං

බන්ධනාගාරාදිපටිවිවිසමුපපාදිපටිසංයුතතං පඤ්ඤං ආපුච්ඡන්ති
 අනේවා, කප්පකොතො ව මෙ පඤ්ඤානති එසො අමානං හගවා මෙ මයං
 පඤ්ඤං කප්පකොතො බ්‍යාකරෙතො. බම්මසොනං උපානසීති අනුපාදි
 සෙසතිබ්බානසබ්බානං බම්මසොනං බම්මපවාහං උපානසී පාවිසීති
 අනේවා, ජලජ්ඣනරන්තාසකොති පදුමුත්තරන්තාමකො, මකාරස්ස
 රකාරං කතො කතවොහාරො, නිබ්බාසී අනුපාදුනොති උපාදුනෙ
 පඤ්ඤාකමෙති අගගොතො, නිබ්බාසී න පඤ්ඤාසී අදස්සනං අගමාසී,
 මහස්සලොකාදිසු කන්ධවිසි අපපතිට්ඨිතොති අනේවා, දිපොච නෙල
 සබ්බසාති චට්ටිතෙලානං සබ්බයා අභාවා පදිපො ඉව නිබ්බාසීති
 සමබ්බො, සත්තසොපතිතං ආසීති තස්ස පරිනිබ්බුතස්ස පදුමුත්තරස්ස
 හගවතො රහතමයං උපං සත්තයොජනුබ්බධං ආසී අගොසීති
 අනේවා, බජං හත්ථ අපුප්පසිනති හත්ථ තස්මිං වෙතිගෙ සබ්බභද්දං
 සබ්බතො භද්දං මනොරමං බජං පුප්පසිනති අනේවා, භස්සපස්ස ච
 බුද්ධස්සාති පදුමුත්තරස්ස හගවතො කාලතො පට්ඨාය ආගතස්ස
 දෙවමනුසෙස්ස සංසරතො මෙ මයං ඔරසො තිස්සො තාම කස්සපස්ස
 සමාසමුද්ධස්ස අග්ගසාවතො, ජීනසාසනෙ බුද්ධසාසනෙ දායදො
 ආසී අගොසීති සමබ්බො, හස්ස හිනෙන මහස්සාති තස්ස මම පුත්තස්ස
 තිස්සස්ස අග්ගසාවකස්ස හිනෙන ලාමකෙන මහස්සා විතෙතන, අභද්දභං
 අසුන්දරං අයුත්තකං අන්තකො පච්ඡිමකොති, වාවං වචනං අභාසීං
 කථෙසිනති අනේවා, තෙන කම්මවිපාකොනාති තෙන අරහත්තබ්බකො
 නසබ්බාතස්ස අකුසලකමස්ස විපාකෙන, පච්ඡිමෙ අද්දසං ජීනනති
 පච්ඡිමෙ පරියොසානෙ පරිනිබ්බානකාලෙ මල්ලානං උපවත්තනෙ
 සාලවනෙ පරිනිබ්බානමඤ්ඤෙ තිපග්ගං, ජීනං ජීතසබ්බමාරං අමානං
 ගොතමසමුද්ධං අද්දසං අභනති අනේවා, පච්ඡිමෙ ආසී භද්දකනති පි
 පාසො, තස්ස පච්ඡා තස්ස හගවතො අවසානකාලෙ පරිනිබ්බානා
 සත්තකාලෙ, මෙ මයං භද්දකං සුන්දරං වතුසව්වපටිපිඤ්ඤං ආසී
 අගොසීති අනේවා, පබ්බාඡෙස්ස මහාවිග්ගොති මහාවිග්ගො සබ්බසත්ත
 හිතො කරුණායුතො ජීතමාරෙ මුනි, මල්ලානං උපවත්තනෙ සාල
 වනෙ පච්ඡිමෙ සයනෙ පරිනිබ්බානමඤ්ඤෙ සතිතොච මං පබ්බාඡෙ
 සීති සමබ්බො, අප්පෙචද්දාති සබ්බජ්ජාති අජ්ජ එව හගවතො පරි
 නිබ්බානදිවසෙයෙව මම පබ්බජ්ජා, තථා අජ්ජ එව උපසම්පද අජ්ජ එව
 දිපුත්තමස්ස සමුද්ධා පරිනිබ්බානං අගොසීති සමබ්බො, සෙසං
 සුච්ඤ්ඤායමෙවාති.

සුභද්දානන්දස්ස අද්දනමිකපා.

3. 51.

සිද්ධිසම්පත්තං හගවතොති ආදිකා ආයසමතො වුන්දනේරස්ස
 අපද්‍යනං, අයමපි පුරිමවුද්ධසු කතපුඤ්ඤාසමානෙ හත්ථ හත්ථ හවෙ
 පුඤ්ඤාති උපවිනතො සිද්ධිසම්පත්තං හගවතො කාලෙ විභවසම්පන්නො

කුලෙ නිබ්බන්ධනා විඤ්ඤානං පඤ්ඤා සන්ධි පසිදිත්වා සත්තරත්තමයං
 සුවණ්ණගුණිකං කාරෙත්වා සුමන පුපෙථගි ඡාදිත්වා භගවන්තං පුජෙයි.
 තාති පුපථාති ආකාසං සමුග්ගන්ත්වා විතානාකාරෙන අට්ඨංසු. අථ නං
 භගවා අනාගතෙ ගොතමස්ස නාම භගවතො සාසනෙ වුද්දෙ නාම
 සාවකො භවිස්සතිති බ්‍යාකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන තතො
 වුතො දෙවලොකෙ උපපන්නො කමෙන ඡත්තූ කාමාවචරදෙවෙසු සුඛං
 අනුභවිත්වා මනුස්සෙසු වක්කවන්ති ආදිසම්පන්නියො අනුභවි. තතො
 ඉමස්මිං බුද්ධාපදෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ රූපසාරියං පුත්තො සාරිපුත්තන්තෙ
 රස්ස කණ්ඩේඨා හුත්වා නිබ්බන්ති. තස්ස විඤ්ඤානං පත්තස්ස ආරෙහ
 පරිනාහරූපාවයවානං සුඤ්ඤත්තං සකාරස්ස වකාරං කත්වා වුද්දෙති
 නාමං කරිංසු. සො වයපපන්නො සරුවාසෙ ආදීනවං පබ්බජ්ජාය ව
 ආතිසංසං දිස්වා භාතුන්තෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා විපස්සනං
 වඩෙස්වා න විරස්සෙව අරහත්ත පාපුණ්. සො පත්තඅරහත්තඵලො
 ඵකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා පුබ්බවරිතාපද්‍යං පකා
 සෙනො සිද්ධත්ස්ස භගවතො'ති ආදිමාහ. තං හෙට්ඨාචුත්තමෙව.
 අග්ගිකෙන ආදයොපි උත්තානත්මෙව.

විනිශ්ණුකඛේඛා සමබ්‍රුද්ධොති විසෙසෙන මඤ්ඤාධිගමෙන
 විවිකිල්පාය බෙපිතත්තා විනිශ්ණුකඛේඛා අසංසයො සමබ්‍රුද්ධො.
 නිශ්ණානෙති පුරකඛන්ධොති කාමොසාදිතං වතුන්තං ඔසානං
 නිශ්ණත්තා අතික්කන්තත්තා, ඔසුතිශ්ණෙති බිණ්ණවෙති පුරකඛන්ධො
 පරිවාරිතොති අන්තො. ව්‍යාකරණගාථා උත්තානත්තායෙව. උපට්ඨතිං.
 මහාවීරනති උත්තමත්තාය නිබ්බානස්ස පත්තියා පාපුණ්නත්තාය. කප්ප
 සත්තසහස්සාධිකෙසු වතුරසභේඛයෝසු කප්පෙසු පාරමිතො පුරෙන්නෙන
 කතවිරියත්තා. මහාවීරං බුද්ධං. උපට්ඨතිං. උපට්ඨානං අකාසිනති අන්තො.
 අඤ්ඤා ව පෙසලෙ බහුති න. කෙවලමෙව බුද්ධං උපට්ඨතිං, පෙසලෙ
 පියසිලෙ සිලවන්නෙ අඤ්ඤා ව බහු අඤ්ඤාපත්තෙ සාවකෙ. මෙ මඤ්ඤා
 භානරං සාරිපුත්තන්තෙරස්සව උපට්ඨතිනති සමබ්‍රුද්ධො. භානරං මෙ
 උපට්ඨිත්වාති මඤ්ඤා භානරං උපට්ඨතිත්වා වත්තපට්ඨත්තං කත්වා තස්ස
 පරිනිබ්බුතකාලෙ භගවතො පඨමං පරිනිබ්බුතත්තා තස්ස බාහුයො
 ගහෙත්වා පත්තමගි ඔකිරිත්වා ලොකජේට්ඨස්ස නරුතං ආසහස්ස
 බුද්ධස්ස උපනාමෙසිං අද්දසිනති අන්තො. උග්ගාහන්තෙති පග්ගාහනාති
 තං මයා දින්නං බාහුං සො භගවා අත්තනො උග්ගාති හන්තෙති
 පකාරෙන ගහෙත්වා තා බාහුං සං සුට්ඨි දස්සන්තො අඤ්ඤාවකං
 සාරිපුත්තන්තෙරං කිරිත්ති පකාසෙසිති අන්තො. සෙසං උත්තානත්ත
 මෙවාති.

ව්‍යුත්පන්නපද්‍ය අපද්‍යනට්ඨකථා.

පඤ්ඤාධිගමන වණ්ණනා සමත්තා.

3. 52.

පදමුත්තරත්වදායකයාහි ආදිකා ආයස්මතො විද්වත්තදායකතේරු රසා අපදානං. අයමපි පුරිමජ්ඣවරෙසු පුරිතපුඤ්ඤසමනා රෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාහි පුඤ්ඤති උපවිතනො පදමුත්තරසා භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පනො විභවසමපනො සඤ්ඤාපාතො භගවති පසනො ගිමනකාලෙ සුවණ්ණරජත්වත්තාමණිමයං චිජනිං කාරෙත්වා භගවතො අද්ධි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන දෙවමනුසේසසු සංසරනො දො සමපතරියො අනුභවිත්වා අමනාසං සමමාසමුද්ධායා උපපන්නකාලෙ එකස්මිං කුල ගෙහෙ නිබ්බතො සරඛකිනෙන බන්ධිත්වා සරුවාසෙ ආදීනවං දිස්වා පබ්බජ්ජාය ව ආතිසංඝං, සඤ්ඤාසමපනො සාසනෙ පබ්බජිත්වා විපස්ස නං වසේත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. 'තෙන මයා පුඤ්ඤ කමෙමන අයං ලොකුත්තරසමපතරිලඤ්ඤා'ති අත්තනො පුබ්බකමමං සරනො තං පච්චකකිනො ඤාත්වා පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො පදමුත්තරත්වදායකයාහි ආදිමාන. තං භගට්ඨාත්වත්තත්මෙව. විජනිකා මයා දින්නාහි විසෙසෙන සත්තානං තාපපත්තානං සත්තාපං නිබ්බා පෙති සිතලා වාතං ජනෙතිති=චිජනි චිජනි යෙව චිජනිකා. සා සත්තරත්තමයා කරුපෙත්වා දින්නාහි අත්තො.

විද්වත්තදායකතේරුසා අපදානට්ඨකථා.

3. 53.

උච්චිසං* සෙලමාරුඤ්ඤාහි ආදිකා ආයස්මතො සත්තරසිකතේරු රසා අපදානං. අයමපි පුරිමත්තදායකයාහි පුඤ්ඤති උපවිතනො පදමුත්තරසා භගවතො කාලෙ බ්‍රහ්මණකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පනො සක්කතබ්‍රහ්ම කරණේ වෙදත්තයෙ ව පාරං ගතො සරුවාසං පහාය අරඤ්ඤං පටි සිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං. පබ්බජිත්වා ගිමවනො වාසං කපෙපසි. තස්මිං සමයෙ පදමුත්තරෙ භගවා විවෙකකාමනාය උච්චං එකං පබ්බතං ආරුඤ්ඤා ජලමානග්ගිකකිනො විශ් නිසිදි. තං තථානිසිත්තං භගවත්තං දිස්වා තාපසො සොමනස්සජාතො අඤ්ජලිං පහග්ග අනෙකෙහි කාරණෙහි ථොමෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන තතො චුතො ජසු කාමාවචරදෙවෙසු දිබ්බසමපතරිං අනුභවිත්වා තතො මනුස්සලොකෙ සත්තරසිනාම වක්කවත්තිරුජා හුත්වා නිබ්බතති. තමපි සමපතරිං අනෙකකිත්තුං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපජාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො පුඤ්ඤසමාරවසෙන ඤාණස්ස පරිපක්කත්තා සත්තවස්සි කොව පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි. සො අහං තෙන කමෙමන සත්ත වස්සිකොව සතතිපදං අනුපපත්තොස්මි'ති සරමානො පුබ්බකමමං ඤාණෙන පච්චකකිනො දිස්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං

උද්‍යනවසෙන පකාසෙනො: උච්චිසං. සෙලමාරුසානි ආදිමාහ. තත් උච්චිසනති උච්චං සෙලමයං පබ්බතං ආරුක්‍ය නිසිදි පදුමුත්තරොති සමබ්බො.

පබ්බතාසාමිදුරමනිති හඟවතො නිසින්නපබ්බතාසා ආසන්නට්ඨා නෙති අර්ථො. බ්‍රාහ්මණො මනනපාරගුති මනනසබ්බාතාසා වෙදත්ත යස්ස පාරං පරියොසානං කොටිං ගතො එකො බ්‍රාහ්මණොති අර්ථො. අසේකුඤ්චිය අත්තානං නිද්දිසති අයං මනනපාරගුති. උපමිට්ඨං මනා මිරනති තස්මිං පබ්බතෙ නිසින්නං විරවන්නං ජිනං විසිට්ඨං. දෙවදෙවං සකලජිකාමාවචරමුහවදෙව්‍යානං අතිදෙවං. නිශ්සංගං නරුතං ආසංගං සෙට්ඨං. ලොකනාසංගං සකලසත්තලොකං තයන්තං, නිබ්බානං පාපෙනං. අහං අසුඤ්ඤිං දසනබ්‍යසමොධානසුඤ්ඤිපුට්ඨං. සිරිසි මුද්ධති. පගහනෙධානි පතිට්ඨපෙනා. සන්ධිං සුට්ඨු ථොමෙසිනති සමබ්බො. අහංසථාති 'යෙතායං අසුඤ්ඤි දින්නො-පෙ-අරහා සො හවිස්සති'යි බ්‍යාකාසි. සෙසං වුත්තානත්මෙව්‍යාති.

සහරංගිකපේථය අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 54.

පදුමුත්තරමුද්ධාසානි ආදිකා ආයසමතො සහනදයකපේථය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමමුද්ධෙසු කතාබිකාරො තත් තත් හවෙ විචට්ඨප නිස්සයාති පුසුඤ්ඤිං උපචින්නො පදුමුත්තරයං හඟවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතො විසුඤ්ඤනං පතො සරුවාසං සණ්ඨ පෙනා සුබමුත්තවං සන්ධිමමදෙසනං සුත්වා සත්ථි පසන්නො දන්ත සුවණ්ණරජතමුත්තාමණිමයං මහාරහං මඤ්චං කාරුපෙනා විනපට්ඨ කමලාදිති අත්ථිත්වා සහනත්ථාය හඟවතො අද්දසි. හඟවා තස්සා නුග්ගහං කරෙන්නො තත් සසි. සො නෙත පුසුඤ්ඤකමෙත දෙව මනුස්සෙසු සංසරන්නො තදනුරූපං ආකාසගමනසුබසෙය්‍යාදිසුබමනු හවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ විහවසමපන්නෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බ තතිත්වා විසුඤ්ඤනං පාපුණිත්වා සන්ධිමමදෙසනං සුත්වා පසන්න මානසො පබ්බජිත්වා විපස්සන්නො න විරයෙව අරහා අගොසි. ණො අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවර්තාපද්‍යනං පකාසෙන්නො පදුමුත්තරමුද්ධාසානි ආදිමාහ. තං හෙට්ඨා වුත්තත්මෙව.

සුබෙතෙන බිජ්ජමපද්ධති යථා තිණ්කවචරරතිනෙ කදුමාදි සමපන්නෙ සුබෙතෙන වුත්තබ්ජාති සාමුප්පාති නිප්ථාදෙනති. එම මෙව රුගදෙසාදි දියබ්බසහස්සතිලෙසසංඛාතතිණ්කවචරරතිනෙ සුඬ සන්නානෙ පුසුඤ්ඤකෙතෙන වුත්තද්‍යානාති අපාති පි සමානාති මහපථ ලාති ගොනතීති අර්ථො. සෙසං සුවිසුඤ්ඤයත්මෙව්‍යාති.

සහනදයකපේථය අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 55.

පදමුග්ගරවුදාසයානි ආදිකා ආයස්මතො ගනිකාදකියන්තෙරසං* අපදානං. අයමපි පුරිමමුනිවරෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤානි උපවිතනොතා පදමුග්ගරසං භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො පරිනිබ්බතො භගවති නගරවාසිනො පුජං කුරුමානො දිඛවා විචිත්තූපෙ වන්දනකපසුරගරුආදිමිසසකසුගනිකාදකොන පුරෙත්වා බොධිරුක්කං අභිසිඤ්චි. තස්මිං බණ්ණ දෙවො මහාධාරති පාවසයි. තද සො අසතිවෙගෙන කාලංකතො තෙනෙව දෙවලොකෙ නිබ්බතති. තත්තෙව සිතො ‘අහො බුද්ධො අහො ධම්මො’ති ආදිමාථායො අභාසි. එවං සො දෙවමනුසෙසසු සමපතතියො අනුභවිත්වා සබ්බපරිලාභ විමුක්තො නිබ්බතතිබ්බතනට්ඨානෙ සිතිභාවමුපගතො සුඛිතො ඉමස්මිං බුද්ධුපපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පතොතා සන්ථරි පසනොතා පබ්බජිත්වා කම්මට්ඨානං ආරභිත්වා විපස්සනොතා න විරස්සෙව අරභතො පාපුණ්ණි. පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤානාමෙන ගනිකාදකියන්තෙරෙ ඉති පාකටො අහොසි. සො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො තං පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො පදමුග්ගර වුදාසයානි ආදිමාහ. තං වුත්තත්තමෙව. මහාබොධිමහො අනුති මහා බොධිරුක්කස්ස පුජා අහොසිති අත්තො. විවිධානං සමමාදායාති අතෙ කෙති විත්තකම්මසු වණ්ණකම්මෙති විවිධානං සොහමානං ගනිකාදක පුණ්ණං සථං ගහෙත්වාති අත්තො. ගනිකාදකමදසහනති ගනිකාදකං අදාසිං. අහං ගනිකාදකොන අභිසිඤ්චිතති අත්තො. නිභානකාලෙ ව බොධිසානි බොධියා පුජාකරණස්මයෙති අත්තො. සෙසං උත්තානත්තමෙවාති.

ගනිකාදකියන්තෙරසං අපදානට්ඨකථා.

3. 56.

පදමුග්ගරවුදාසයානි ආදිකා ආයස්මතො ඔපවුග්ගන්තෙරසං අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ විචට්ඨප නිස්සයානි පුඤ්ඤානි උපවිතනොතා පදමුග්ගරජනාදිවෙව ලොකෙ පාකුභුතෙ එකස්මිං විභවස්මපනෙ කුලෙ නිබ්බතො වුදාසිමනාස් මහධුනො මහාභොගො සරුවාසං වසමානො සාසනෙ පසනොතා සන්ථරි පසාදබුමානො ආජානියෙන සිකුචෙන පුජං අකාසි. පුජෙත්වා පත බුද්ධාදිනං සමණානං හත්ථිඅස්සාදයො න කප්පතති. කප්පියහණ්ණං දස්සාමිති විනෙත්වා තං අග්ඝාපෙත්වා තදග්ඝනකොන කභාපණෙන කප්පාසිකකම්මලකොජවාදිකානි විවරති කප්පුරතකොතා ලාදිකං හෙසජ්ජපරිකාරඤ්චාදාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකම්මෙන යාවතා යුක්තං ධත්වා තතො වුතො ඡදවෙසු මනුසෙසසු ව හත්ථිඅස්සාදිඅනෙක වාහනස්මපනොතා සුඛං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුපපාදෙ එකස්මිං

* ගනිකාදකදාසකන්තෙරසං, කත්ථි.

3. 58.

පදමුත්තරවුදායානි ආදිකා ආයසමනො දීපකතේරය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො උප්පනනුප්පනනභවෙසු පුඤ්ඤානි උපවිනනොනා පදමුත්තරය භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා වුද්ධිමනාය සර්වාසෙ වසනොනා භගවතො ධම්මං සුචා සම්මාදිට්ඨියං පතිට්ඨිතො සඤ්ඤා පසනොනා මහාජනෙහි බොධිපුරං කසිරමානං දිසවා බොධිං පරිවාරෙතො දීපං ජාලෙතො බොධිං පුප්පෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන දෙවමනුසෙසසු සංසරනොනා වකකවතති සම්පතතිආදයො අනුභවිතො සබ්බජේව උප්පනනභවෙ ජලමානො ජොතිසම්පනනවිමානාදිසු වසිතො ඉමසමි. බුද්ධුප්පාදෙ එකසමි විභව සම්පනෙන කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා වුද්ධිප්පනොනා සඤ්ඤාජානො පබ්බ ජිතො න විරසෙසව අරහා අහොසි. දීපපුජාතිසංකෘත දීපකතේරොති පාකටො, සො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිතො සොමනස්ස ජානො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනොනා පදමුත්තරවුදායානි ආදි මාහ. තං වුත්තත්තමෙව. උජ්ඣිදිට්ඨි අහොසහනති වඛකං මිථ්‍යාදිට්ඨිං ඡබ්බිතො උජ්‍යං අවඛකං නිබ්බානාභිමුඛං පාපුණ්ණසම්මාදිට්ඨි අහො සිනති අත්තො. පදීපද්‍යනං. පාදසිනති එත් පකාරෙන දීපතති ජොත තිති=පදීපො තස්ස ද්‍යනං පදීපද්‍යනං, අද්‍යසිං පදීපපුරං අකාසිනති අත්තො. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්තමෙවාති.

දීපකතේරය අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 59.

පදමුත්තරවුදායානි ආදිකා ආයසමනො ධර්මයකතේරය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්තත්ත භවෙ විචට්ඨ ප නිසංයානි පුඤ්ඤානි උපවිනනොනා පදමුත්තරය භගවතො කාලෙ එකසමි කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා වුද්ධිමනාය සත්ථි පසිදිතො සුඤ්ඤෙහි අනෙකෙහි වජේති ධර්මං කාරුපෙතො ධර්මපුරං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන උප්පනනුප්පනනභවෙ උච්චෙ කුලෙ නිබ්බතොනා පුර නියො අහොසි. අපරහාගෙ ඉමසමි. බුද්ධුප්පාදෙ එකසමි කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා වුද්ධිමනාය පුත්තදුරෙහි වඛිතො මහාගොගො යසවා සඤ්ඤා ඡතො සත්ථි පසනොනා සර්වාසං පහාය පබ්බජිතො න විරසෙසව අරහා අහොසි. සො පත්තඅරහත්තඑලො පුබ්බකමමං සරිතො සොමනස්ස ජානො අත්තනො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනොනා පදමුත්තරවුදායා නාදිමාහ. තස්සත්තො පුබ්බ වුත්තොයෙව. හට්ඨො හට්ඨන විත්තන නාති සොමනස්සසහගතවිත්තසුත්තතො හට්ඨො පරිපුණ්ණරූප කායො, සඤ්ඤාසම්පත්තවිත්තතාය හට්ඨන් විත්තන සනතුට්ඨන විත්තනාති අත්තො. ධර්මාණ්ඩපසිං අහනති වුත්තාති කම්පති වලතිති= ධර්මං, තං ධර්මං ආරොපසිං. වෙලගෙහෙ ලගෙහතො පුප්පෙසිනති අත්තො.

සත්තපත්තානි ශණ්ඨිධානි* සත්තපතිතානි බොධිපත්තානි ගහෙනා
අහං බිති ඡබ්බිසිනති අන්තො. අනෙතාසුද්ධං බිතිසුද්ධනති අනෙතා
විත්තසත්තාතනාමකායතො ව, බිති වක්ඛුසොතාදිරූපකායතො ව
සුද්ධං අධිවිසෙසෙන මුත්තං. කිලෙසතො විමුත්තං අනාසවං. සමුද්ධං
විශ් සමුද්ධා උත්තමං බොධිං අවජ්ඣං පණාමමකාසිනති අන්තො. සෙසං
සබ්බත් වුත්තානත්මෙවාති.

බජදායකතේජරය අපදානට්ඨකථා.

8. 60.

වතුසව්වං පකාසෙතොති අදිකා ආයසමතො පද්මතේජරය
අපදානං. අයමපි පුරිමමුද්දොසු කතකුසලසමායෙරෙ පද්මුත්තරමුභිනා
ධම්මපඤ්ඤාතෙ ජොතමානෙ එකසමීං කුලගෙහෙ නිබ්බතො සර
වාසං සණ්ඨපෙඤා භොගසම්පන්නොති පාකටො. සො සත්ථි පසීදිනා
මහාජනෙන සද්ධිං ධම්මං සුණන්නො මහාජනෙන සහ පද්මකලාපං
ගහෙනා තං පද්මකලාපං ආකාසමුක්ඛිපි. තං අවජ්ඣං දිසවා අතිව
සොමනස්සජාතො අහොසි. සො යාවජ්ඣං කුසලං කත්වා ජිවිත
පරියොසානෙ සග්ගෙ නිබ්බතො බජමිව ඡ කාමාවචරෙ පාකටො
පුජිතො දිබ්බසම්පත්තිමනුභවිනා මනුස්සෙසු ව වක්ඛවත්තිසම්පත්ති
මනුභවිනා ඉමසමීං බුද්ධිපපාදෙ විභවසම්පන්නෙ සද්ධාසම්පන්න
එකසමීං කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තාය සද්ධාජාතො පඤ්ච
වස්සිකොව පබ්බජිනා න විරස්සව අරහා හුත්වා කතපුඤ්ඤානාමෙන
පද්මතේජරෙති පාකටො අහොසි. අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිනා
සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො වතුසව්වං පකා
සෙතොති අදිමාහ. තත් සව්වනති තථං අවිතථං අවිපරිතනති
සව්වං, දුක්ඛසමුදයතිරෙධමග්ගවසෙක වත්තාරි සව්වාති සමාහටානිති=
වතුසව්වං, තං වතුසව්වං පකාසෙතො ලොකෙ පාකටං කරෙන්නොති
අන්තො. වරධම්මවස්සිනානොති** උත්තමධම්මවස්සෙ වස්සනකො†
පකාසකොති අන්තො. අමනමුඛිනති අමතමහාතිබ්බාතවුට්ඨිධාරං
පවස්සන්නො පග්ගරන්නො සද්දෙවකං ලොකං තෙමෙන්නො සබ්බ
කිලෙසපරිප්පාහං නිබ්බාපෙන්නො ධම්මවස්සං වස්සතිති අන්තො. සබ්බං‡
පද්මං ශක්ඛානි ධරේන සහ එකතො කත්වා පද්මං පද්මකලාපං
ගහෙනාති අන්තො. අබ්බිකොසෙ සිතො අහනති උගො උක්ඛිපිනා
සිතො අහනති අන්තො. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

පද්මතේජරය අපදානට්ඨකථා.

* පතිත පත්තානි, පාළිය.

** වරධම්මපපට්ඨකො, පාළිය.

† වත්තනකො, කත්ති-

‡ සද්ධං-පාළිය.

3. 61.

ඡන්දිසා සත්තවසෙසාහන්ති ආදිකා ආයසමනො අසනබොධියන්තරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ පුඤ්ඤති උපමිනනො, තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ අඤ්ඤ තරස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිපපතො සුඛපපතො සාසනෙ පසනො අසනබොධිතො ඵලං ගහෙත්වා තතො බොධිතො පාරුක්ඛෙ ගහෙත්වා බොධිං රෙපෙසි, යථා න විනයස්ස තථා උදකසිඤ්චනාදි කමෙත රක්ඛිත්වා පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු සමපත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො පරිපක්කසමාරතො සත්තවසසිකො ව සමානො පබ්බජිත්වා බුරුගෙහ ව අරහත්තං පාපුණ්ඨි. පුරු කතපුඤ්ඤනාමෙන අසනබොධියන්තරෙති පාකටො, පුඤ්ඤසමාරමනුස්සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිත්වා පද්‍යනං පකාසෙතො ඡන්දිසා සත්තවසෙසාහන්ති මාන.

තත්ත ඡන්දිසාති මානුගබ්‍යතො නිකඩන්තකාලතො පට්ඨායාති අන්තො සත්තවසෙසා පරිපුණ්ණසමපදෙ අහං ලොකනායකං තිස්සං භගවන්තං අද්දසන්ති සමබ්බො. පසනනවිතො සුමනොති පකාරෙන පසන්නඅනාලුලිතඅවිකමපිතවිතො සුමනො සුඤ්ජරමනො සොම නස්සභගගවිතොති අන්තො. නිස්සංසාහං භගවනොති නිකඩන්තං ජාතො සො මානුගබ්‍යතො මනුස්සජාතිතො පඤ්චකඩකිකිතො මුතො හුත්වා ජාතො නිබ්බතො, බුද්ධො ජාතොති අන්තො. තස්ස තිස්සස්ස භගවතො තාදිතො ලොකජෙට්ඨස්ස අසනබොධිං උත්තමං රෙප සිනති සමබ්බො. අසනො නාමබෙධොනාති නාම පඤ්ඤන්තියා නාම සඤ්ඤාය අසනො නාම අසනරුක්ඛො බොධි අහොසිති අන්තො. ධරණී රුහපාදපොති වලුරුක්කපබ්බතගබ්‍යසාගරුදයො ධාරෙතී ති=ධරණී කා සා? පඨවි, තස්ස රුහති පට්ඨවතීති=ධරණීරුහො, පාදෙන පිවති=පාදපො, පාදසඛිනතෙන මුලෙන සිඤ්චිතොදකං පිවති ආපො රසං සිනෙහං ධාරෙතීති අන්තො. ධරණීරුහො ව සො පාදපො වාති= ධරණීරුහපාදපො, තං උත්තමං අසනබොධිං පඤ්චවස්සාති පරිවරිං පොසෙසිනති අන්තො. සුපට්ඨං පාදපං දිස්වාති තං මයා පොසිතං අසනබොධිරුක්කං පුප්ඵිතං, අබ්‍යුතං අවජ්ජයොග්ගං ලොමහංසකරණං දිස්වා. සභං කම්මං අත්තනො කමමං. පක්ඛිනනනොනො පකාරෙන කථ යනො වුද්ධිසෙට්ඨස්ස සන්තිකං අගමාසිනති අන්තො. සෙසං සබ්බත්ත උත්තානත්තමෙවාති.

අසනබොධියන්තරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

ජ ට්ඨවග්ගවණ්ණනා.

3. 62.

පමනං කානානං දිස්වාත්තාදිකා ආයසමනො සකවින්නතියන්තරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ

පුඤ්ඤාති උපවිතතො කිංකරො භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිමනියං තස්ස භගවතො ආයුපරියොසානෙ ධර්මානං භගවතං පාපුණ්ණිං, පරිනිබ්බුතකාලෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිං හිමවතො වසනො විවෙකං රමනීයං එකං වනං පඤ්ඤා තත්ත්වෙ කාය කඤ්ඤං පුලිතවෙතියං කඤ්ඤා භගවති සඤ්ඤා කඤ්ඤා සංඛාතුක සඤ්ඤාකල්පි කඤ්ඤා වනපුපෙති පුපෙති තමස්සමානො පරිහරි. තෙන පුඤ්ඤකමෙත දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො ද්විපු අග්ගසංඝසම්පන්නං අග්ගඤ්ඤා වකකවත්තිසම්පන්නං අනුභවිතං ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතො විහවසම්පන්නො සංඛාසම්පන්නො සන්ධි පසි දිතං පබ්බජ්ජිං අරහා ජලතිඤ්ඤා අහොසි. සො අත්තනො පුබ්බ කමමං සරිතං සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපද්‍යං පකාසෙනො 'පවනං කාතනං දිට්ඨා' තසාදිමාහ. තත් පවනානි පකාසෙන වනං පත්ථං විප්පිණ්ණං ගහණභූතානි=පවනං. අවකුල්ලං ආනනං අවනනං කාතනං, තං කාතනසංඛාතං පවනං, මනුස්සද්විපරි තානා අපසංගානි අත්තං. අනාච්චිනි න ආච්චං උපද්ධවරිතානි අත්තං. ඉසිනං අනුච්චිනානි බුද්ධිපවෙතබුද්ධිඅරහනාබ්බසංඝසංඛාතානං ඉසිනං අනුච්චිනං නිසෙවිතානි අත්තං. ආනුච්චිනං පටිගහනානි ආනුතං පුජාසංකාරං පටිගහනො ගහසදිසානි අත්තං. පුජං කඤ්ඤානි වෙච්චානි වෙච්චෙසිකානි වෙතියං කඤ්ඤානි අත්තං. නානාපුජං සමොක්ඛිනි වච්චකාදිනි අනෙකෙහි පුපෙති සමොක්ඛිතං සපෙසිනානි අත්තං. සමුද්ධා විස සමුද්ධානි ජ්වමාන සමුද්ධාසංඝසමුද්ධාව නිමිතඋපාදිතකාරිතවෙතියං අහං විසෙසෙන වන්දිං පණාමමකාසිනානි අත්තං. සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙවංති.

සංකල්පනානිශ්පන්නපද්‍යානං අපද්‍යනවංශිකථා.

3. 63.

විහාරා අභිනිකම්මනාදිකා ආයස්මතො අවොපුජ්ජියන්තො අපද්‍යනං. අයම් පුරිමබුද්ධිසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතතො කිංකරො භගවතො කාලෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතො විඤ්ඤා තං පතො සංඛාසම්පන්නො ධම්මං සුඤ්ඤා සොමනස්සපතො කාතා පුජාති උගොති හන්ති ගහෙනා බුද්ධියං උපරි අභිකුක්ඛිති. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො සංඝසම්පන්නඤ්ඤා වකකවත්ති සම්පන්නඤ්ඤා අනුභවිතං සබ්බත් පුජනො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිපතො සංසතෙ පසිදිතං පබ්බජ්ජනං න විරයෙව. අරහා අහොසි. ආ සමත්තනො කාසති දිප්පතී=ආකාසො, තස්මිං ආකාසෙ පුජාති ආකිරි. තතො අපොසුප්පිසන්තෙති පාකවො එවං පත්තසන්නපදො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිතං සොම නස්සජානො පුබ්බවරිතාපද්‍යං පකාසෙනො විහාරා අභිනිකම්මන තසාදිමාහ. තත් විහාරෙති විසෙසෙන හරති වතුති ඉරිආපෙති

අතපතනං අතතභාවං ආභරති පවත්තති එතාති=විභාදෙ, අභිවිසේ
සෙන නිකම්ම නිකම්මිනා. අබ්බුට්ඨාසිං ව ච ඛිකමෙ ච ඛිකමනන්දාය
සට්ඨිතතෙ ච ඛිකමෙ අභිවිසේසෙන උපට්ඨාසිං අභිරුහිනති අනේ.
චතුසච්චං. පඤ්ඤාසෙනාති තස්මිං ච ඛිකමෙ ච ඛිකමනේනා දුක්ඛ
සමුදයනිරෝධමග්ගසච්චසංඛාතං චතුසච්චං. පකාසෙනො පාකටං
කරෙහොනා. අමනං. පදං නිබ්බාතං. දෙසෙනොනා විභජනොනා
උත්තාතිකරෙහොනා තස්මිං ච ඛිකමෙති සමබ්බො. සිට්ඨස්ස ගිරමඤ්ඤාස
බුද්ධසෙට්ඨස්ස නාදිනොති සෙට්ඨස්ස භාදිගුණසමබ්බිස්ස බුද්ධස්ස. ගිරං
සද්දං සොසං. අඤ්ඤාස ජාතිනා. නානාපුජ්ජං ගහෙයාති නාගපුත්තා
ගාදි අනෙකාති පුජ්ජාති ගහෙයා ආභරති. ආකාසමග්ගි සමොක්ඛිනති
ච ඛිකමනත්තස්ස භගවතො මුඬති ආකාසෙ මකිරං පුජෙසි. තෙන
කමමන දිපදිඤ්ඤාති දිපදානං දෙවබ්බහමමනුස්සානං ඉඤ්ඤා! පටානභුත!
නක්ඛඤ්ඤා! නරුතං ආසභභුත! පතෙනාමග්ගි අවලං ණානනති තුමාකං
සතතිකෙ පබ්බජිනා අවලට්ඨානං නිබ්බාතං පතොනා අමග්ගි භවාමි.
හිංසා ජසපජ්ජසනති දිබ්බමනුස්සසමපතතිසංඛාතං ජයං ව චතුරපාය
දුක්ඛසංඛාතං පරුජයඤ්ඤා හිංසා ඡබ්බිකො නිබ්බාතං පතොනාසමිති
අනේ.

අපොපුජ්ජිතකේරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 64.

සිනුස්ස නදියා නිරේඛාසාදිකා ආයස්මතො පච්චාගමනීයකේරස්ස
අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත් තත් භවෙ විචට්ඨප
නිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොනා විපසස්ස භගවතො කාලෙ
සිනුස්ස ගම්භාය සමිපෙ චක්කවාකයොතියං නිබ්බතොනා පුබ්බසමාර
සුත්තතතො පාඤ්ඤිනො අබාදනොනා සෙවාලමෙව භක්ඛයනොනා වරති.
තස්මිං සමයෙ විපසස්ස භගවා සත්තානුග්ගහං කරෙහොනා තත්
අගමාසි. තස්මිං බණේ චක්කවාකො විජ්ජාතමානං භගවතං දිස්වා
පසනාමානසො තුණ්ණෙන සාලරුක්ඛිතො සාලපුජ්ජං ඡිද්ධිනා ආගමම
පුජෙසි. සො තෙනෙව විත්තපසාදෙන තතො චුතො දෙවලොකෙ
උපානොනා අපරපරං ඡකාමාවචරසමපතතිං අනුභවිනා තතො
චුතො මනුස්සලොකෙ උපපජ්ජිනා චක්කවත්තිසමපතතිආදයො අනු
භවිනා ඉමස්මිං බුද්ධපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤානං
පතොනා පුබ්බවරිතවසෙන සන්ථි පසනොනා පබ්බජිනා න මිරස්සෙව
අරහා අහොසි. චක්කවාකො හුනා භගවතං දිස්වා කත්ථි ගතවා
පුජ්ජමාභරිතා පුජ්ජතතො පුඤ්ඤානාමෙන පච්චාගමනීයකේරොති
පාකටො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිනා සොමනස්සජාතො පුබ්බ
වරිතාපදානං පකාසෙනොනා සිනුස්ස නදියා නිරේඛාසාදිග්ග. සිති
සද්දං කුරුමානා බුනාති කමපතීති=සිනු, නදති සද්දං කරෙන්නති
ගච්ඡතිති නදී. චක්කවාකො අහං නදති රථචක්කං සිසං ගච්ඡන්නං
ඉච උදකෙ වා එලෙ වා ආකාසෙ වා සිසං වාති ගච්ඡතිති=චක්කවාකො,

තද විපක්‍ෂං භගවන්තං දස්සන්තොලෙ අහං චක්‍ෂවානො අහොසි නති අන්තො. සුඛසෙවාලභනොභනති අසුඛගොචරෙන අමස්සානො. සුඛසෙවාලමෙව බාදන්තො අහං චක්‍ෂාමි. පාපෙසු ව සුඛසුඛගොති පුබ්බවාසනාවසෙන පාපකරණේ සුඛසුඛගොති නිති ආරෙහි සුඛගොති සුඛකිංකරො. අද්දසං විරජං. බුද්ධනති රුහදෙසවිරති තත්තො විරජං නික්කලෙසං බුද්ධං අද්දසං අද්දකම්. ගච්ඡන්තො අති ලක්ඛණෙහි අතිලක්ඛණෙ අනාසපපේ ගච්ඡන්තො බුද්ධං. තුණ්හින මස්සං. මුඛතුණ්හින සාලං සාලපුප්ඵං. පගගස්ස පගගහෙති. විපක්‍ෂස්සාතිගේසසිං විපක්‍ෂස්ස භගවතො පුජෙසිනති අන්තො.

පව්වාගමනියන්ගේ පදනම අපද්‍රව්‍යවිකල්ප.

3. 65.

උසහං පචරං විරන්තොදිකා අයස්මතො පරප්පසාදකන්තො අපද්‍රව්‍යං. අයමි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචින්නො සිද්ධත්ස්ස භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්තො නිණ්ණං වෙදනං පාරගු ඉති නාසපඤ්චමානං පදනො වෙය්‍යාකරණ සතිසන්තකප්‍රභානං ලොකායතමහාපුරිසලක්කණෙසු අනවයො නාමෙන සෙලො බ්‍රාහ්මණොති පාකටො සිද්ධත්ථං භගවන්තං ආත්මික මහාපුරිසලක්කණෙහි අසීතිඅනුබ්‍රාහ්මණෙහි වානිසයසොභමානං දිස්වා පසන්නමානසො අනෙකෙහි කාරණෙහි උපමාති ථොමනමකාසි සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවලොතෙ සකකමාදයො ඡ කාමාවචර සම්පන්නියො අනුභවිත්වා මනුස්සෙසු චක්‍ෂවන්තිසම්පන්නිං අනු භවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධප්පාදෙ විභවසම්පන්නෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානං පත්තො සත්ථි පසිදිත්වා පබ්බජිත්වා නවිරස්සෙව වතුපටිසම්භිද්ධජ්ජුහිඤ්ඤාපත්තො මහාබිණ්ණසවො අහොසි. බුද්ධස්ස ථුතියා සත්තානං සබ්බස්ස විත්තප්පසාදකරණන්තො පරප්පසාදක නේරෙහි පාකටො, එකදිවසං අත්තන්තො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොම නස්සජාතො පුබ්බවරිත්වාපද්‍රව්‍යං පකාසෙන්නො 'උසහං පචරං විර'න්තො දිමාහ. තත් උසහනති වසහො නිසහො විසහො ආසහොති වත්තාරෙ ජෙට්ඨපුභවො, තත් ගවසතජෙට්ඨකො වසහො, ගවසහස්සජෙට්ඨකො නිසහො, ගවසතසහස්සජෙට්ඨකො විසහො, ගවකොටිසතසහස්ස ජෙට්ඨකො ආසහො, උසහොති ව, යස්ස කස්සවි ථුතියං කරෙන්නො බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතා බ්‍රහ්මණුතා අත්තන්තො අත්තන්තො පඤ්ඤවසෙන ථුතියං කරෙන්නති. බුද්ධානං පත සබ්බාකාරෙන ථුතියං කාතුං සමන්තො එකොපි තත් අප්පමෙය්‍යො හි බුද්ධො. වුත්තං ගෙනං-

"බුද්ධො පි බුද්ධස්ස භණ්ණො වණ්ණං
කප්පමි වෙ අසුඤ්ඤමහාසමානො,
බිග්ගෙති කප්පො විරදිකම්මනාරෙ
වණ්ණො න බිග්ගෙති තථාගතස්ස"න්තොදිකො.

අයමපි බ්‍රාහ්මණො මුබාරුළුහවසෙන එතමපි සිද්ධිවසෙන
 ආසන්නාති වත්තබ්බෙ උසන්නාති ආහ. වරින්බෙබ්‍රා පරේතබ්බෙ:
 ති=වරෙ, අනෙකෙසු කප්පසනසහසොසු කතවිරියො අසානි=විරෙ,
 මහනාං සිලකඩ්ඪාදිකං එසති ගවෙසනීති=මහෙසී, විසෙසෙන
 කිලෙසබ්බමාරුදයො මාරෙ ජිතවාති=විජිතාවි, තං විජිතාවිතං
 සමුද්ධං. සුවණ්ණස්ස වණ්ණො ඉව වණ්ණො යස්ස සමුද්ධස්ස සො-
 සුවණ්ණවණ්ණො, තං සුවණ්ණවණ්ණං සමුද්ධං දිස්වා කො තාම
 තප්පසීදතීති.

පරපසසාදකකේන්ද්‍රස්ස අපදානවසිභටා.

3. 66.

වෙස්සභු නාම නාමෙන්නාත්‍යාදිකා ආයසමනො භිසද්දයකේන්ද්‍රස්ස
 අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ විවට්ඨප
 තියස්සාති පුඤ්ඤාති උපවිනනො වෙස්සභුස්ස භගවතො කාලෙ හිමි
 වත්තමගි හත්ථියොතිස් නිබ්බතො නස්මිං පටිවසති. තස්මිං සමයෙ
 වෙස්සභු භගවා විවෙකකාමො හිමවත්තමගමාසි. තං දිස්වා සො
 හත්ථිනාගො පසන්නමානසො භිසමුලාලං ගහෙත්වා භගවත්තං
 භොජෙසි. සො තෙන කුසලකමෙමන හත්ථියොතිතො වුතො දෙව
 ලොකෙ උප්පජ්ඣිතා තත්ත ඡකාමාවචරසමපතනියො අනුභවිත්වා
 මුත්තස්සත්තමාගතො මුත්තස්සෙසු වකකවත්තසමපතනිආදයො අනු
 භවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධස්සාදෙ මහාභොගෙ අඤ්ඤාතරස්මිං කුලගෙහෙ
 තිබ්බතො පුබ්බවාසනාවසෙන සත්ථි පසන්නො පබ්බජිත්වා න
 විරස්සො ව අරහා අහොසි. සො පුරුකතකුසලතාමෙන භිසද්ද
 කේන්ද්‍රෙති පාකටො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා පුබ්බවර්තාප
 දානං දස්සෙන්නො වෙස්සභුනාම නාමෙන්නාත්‍යාදිමාහ.

තත්ත වෙස්සභුති වෙස්සං භුතාති අභිකකමතිති=වෙස්සභු, අපවා
 වෙස්සවාණිජකමෙම වා කාමරුගාදිකෙ විය, කුසලාදිකමෙම වා වස්තු
 කාමකිලෙසකාමෙ විය භුතාති අභිභවතිති=වෙස්සභු, සො නාමෙන
 වෙස්සභුනාම භගවා. ඉසිනං නනිසො අනුති කුසලකමෙම එසති
 ගවෙසනීති=ඉසි, විපස්සි සිඛි වෙස්සභුති වුත්තත්තා තතියො ඉසි.
 තතියො භගවා අහු අහොසි. කානනං වනමොගස්භාති කානන
 සඛිතං වනං ඔගස්ස ඔගහෙත්වා වසීති අරේ. ගිසං මුලාලං ගණි
 යාති දිපදවතුපදානං ඡාතකං හිසති නාසෙතීති=හිසො පද්මකඤ්ඤ
 හිසො මුලාලො මුලකඤ්ඤවෙති. හිසමුලාලං ගහෙත්වාති අරේ.
 කරෙන ව පත්මවෙඨාති තං මයා දින්නදානං. වෙස්සභු වරබුද්ධිනා
 උත්තම බුද්ධිනා වෙස්සභුනා කරෙන හත්තලෙන පරමට්ඨා
 කතසමස්සො අහොසි. සුබාහං නාගිත්තාමි සමං තෙන කුතුහනටි.

තෙන සුඛෙන සමං සුඛං නාභිජානාමි තතො උත්තරි. තතො පරං තතො අධිකං සුඛං කුතොති අන්තො. සෙසං නයානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායං.

ශ්‍රී ලංකා-සුවිකේතයේ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 67.

ශ්‍රී ජිද්‍ර්ශ්‍යවණේ ආශින්නාදිකා ආයසමතො සුවිකේතයේ රසය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨප නිසසයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනො අත්දසසියං භගවතො කාලෙ භිමවනතපදෙසෙ තෙසාදකුලෙ උපනො මහසුකරදයො වධිත්වා බාදනො විහරති. තද ලොකනාමො ලොකානුයුගං සත්තානුද්‍රයඤ්ඤා පටිච්ච භිමවනතමගමායි. තද සො තෙසාදෙ භගවන්තං. පසන්නමානසො අත්තනො බාදනත්ථාය ආනිතං. වරමධුරමංසං අදසි. පටිග්ගහෙසි භගවා තසානුකම්පාය තං පරිභුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කත්වා පකකාමි. සො තෙනෙව පුඤ්ඤාන තෙනෙව සොමනස්සෙන තතො වුතො සුගතිසු සංසරනො ඡකාමාවරසමපතතියො අනු භවිත්වා මනුස්සෙසු වකකවත්තිසමපතතිආදයො අනුභවිත්වා ඉමසමිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො සත්ථි පසිදිත්වා පබ්බජිතො න චිරස්සොව අරභා අහොසි. චතුපටිසම්භිදපඤ්ඤාතිඤ්ඤාදිභෙදං පත්වා අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං. පකාසෙනො ගිරිද්‍රශ්‍යවණේ ආශින්නාදිමාහ.

ගිරිති සග්ගං කණ්ණිති=ගිරි, කිං තං? සීලාපංසුපබ්බතො, දුටු දුකෙත ගමනියං දුග්ගං, ගිරිති දුග්ගං දුරුරුතොති අන්තො. තසමිං ගිරිද්‍රශ්‍යෙ පබ්බතනතරෙ වණේ වරණසීලො ආසිං අහොසිං, අභිජ්‍යා ව කෙසරීති අභිවිමසෙසෙන ජාතො නිබ්බතො කෙසරිව කෙසර සිභො ඉව ගිරිද්‍රශ්‍යවති වරුමි. ශ්‍රී ජිද්‍ර්ශ්‍යං පටිසහනති අහං. තද තෙන මංසද්‍රතෙත පිතිසොමනස්සජාතො පබ්බතනතරං පාවිසිං, සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

සුවිකේතයේ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 68.

පකකිජාතො තද ආශින්නාදිකා ආයසමතො වත්දයකතෙ රසය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපනිසසයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනො අත්දසසියං භගවතො කාලෙ සුපණ්ණයොති. නිබ්බතො ගනිමාදනපබ්බතං ගච්ඡන්තං අත්දසසියං භගවන්තං. දිත්වා පසන්නමානසො සුපණ්ණවණ්ණං විජගිත්වා මානවකවණ්ණං නිමමිතිත්වා මහස්සං දිබ්බවත්ථං ආදය භගවන්තං. පුජෙසි. සො පි භගවා පටිග්ගහෙත්වා අනුමොදනං වත්වා පකකාමි, සො තෙනෙව සොමනස්සෙන චිතිනාමෙත්වා යාවතාසුකං ධ්වං තතො වුතො දෙවලොකෙ නිබ්බතො තත් අපරපරං සංසරනො

පුඤ්ඤානි අනුභවිතො තතො මනුසොසු මනුසාසම්පන්නානි සබ්බත්ථ මහස්සං වත්ථාභරණමලද්ධං තතො උපපන්නානුපන්නභවෙ වත්ථවත්ථායාය ගතගතට්ඨානෙ වසනොතා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධො විඤ්ඤානං පතොතා සන්තරි පසිදිතො පබ්බජිතො න විරසොව ඡත්‍රිභිඤ්ඤාපපත්තබ්ණාසවො අහොසි. පුරුකතපුඤ්ඤ කමෙමන වත්ථදයකතේරෙති පාකවො. සො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිතො සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනොතො 'පක්ඛි ජාතො තද ආසි'න්තාසාදිමාහ.

තත්ථ පක්ඛිත්තොති පක්ඛිඤ්ඤානි උපලවති සකුතො එතෙනාති පක්ඛං 'පක්ඛමස්ස අභිජිති=පක්ඛි' පක්ඛිජාතො පක්ඛියොතියං නිබ්බන්ධොති අතො. සුපණ්ණොති සුඤ්ජරපණ්ණං පත්තං යස්ස සො සුපණ්ණො. වාතග්ගාහසුචණ්ණවණ්ණජලමානපත්තමහාභාරෙති අතො. ගරුලාඛිපොති නාගෙ ගණ්ණනත්ථාය ගරුං භාරං පාසාණං ගිලනාති=ගරුලා, ගරුලානං අධිපො රුජාති ගරුලාඛිපො. විරජං බුද්ධං අද්දසාහනති සම්මෙනො.

වන්දයකතේරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 69.

අනොමදසසි හග්ගවාතාසාදිකා ආයස්මතො අමෙදයකතේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨප තිස්සයාති පුඤ්ඤානි උපවින්නොතො අනොමදසසිය්ස හග්ගවතො කාලෙ වාතරයොතියං නිබ්බන්ධො හිමවනේන කපිරුජා හුතො පට්ටසති. තස්මිං සමයෙ අනොමදසසි හග්ගා තස්ස අනුකම්පාය හිමවන්ත මගමාසි. අථ සො කපිරුජා හග්ගන්තං දිස්වා පසන්නමානස්සො සුමධුරං අමඵලං බුද්ධොධුතො අදසි. අථ හග්ගා තස්ස පස්සන්නස්සොව තං සබ්බං පරිභුඤ්ජිතො අනුමොදනං කතො පකකාමි. අථ සො සොමනස්ස සමපුණ්ණභදයො තෙනෙව පිතිසොමනස්සොන යාවතායුකං ධුතො තතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධො අපරපරං තත්ථ දිබ්බසුඛං අනුභවිතො මනුසොසු ව මනුසාසම්පන්නං අනුභවිතො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ විභවසම්පන්නෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධො සන්තරි පසිදිතො පබ්බජිතො න විරසොව ඡත්‍රිභිඤ්ඤාපපතොතො අහොසි. පුබ්බ පුඤ්ඤානාමෙන අමෙදයකතේරෙති පාකවො අහොසි. අපරභාගෙ අත්තනා කතකුසලබ්ජං දිස්වා සොමනස්සජාතො අත්තනො පුබ්බ වරිතාපදානං පකාසෙනොතො 'අනොමදසසි හග්ගා'ත්තාසාදිමාහ. මේත්තාස අථරි ලොකං අසමාණං නිරුපධිති සො හග්ගා සබ්බලොකෙ අපර මාණසත්තා සුඛි ගොන්නානි ආදිනා නිරුපධි උපධි විරතිතං කතො මේත්තාස මේත්තවිත්තෙන අථරි පන්තරි වස්සසිති අතො. කපි අසං නද ආසිනති තද තස්ස ගමනකාලෙ කපිරුජා අහොසිනති අතො.

අමෙදයකතේරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 70.

සුමනෝ නාම නාමෙනාත්‍යාදිකා ආයසමනෝ සුමනසේරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ විවට්ඨප නිසසයාති පුඤ්ඤති උපචිතතො කිංකරො භගවතො කාලෙ මාලා කාරස්ස කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමත්තො සද්ධාජාතො පසන්න මානසො සුමනමාලාමුට්ඨස්සො ගහෙත්වා උභොති ගන්තංති පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු දොසමපන්නස්සො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමත්තො පුත්තදුරෙති වඩ්ඪිත්වා සුමනනාමෙන පාකටො සන්තරි පසිදිත්වා පබ්බජිතො න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අරහා හුත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො අත්තනො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනො 'සුමනෝ නාම නාමෙනා'ත්‍යාදිමාග. සුඤ්ජරං මනං විතංගස්ස සො- සුමනෝ, සද්ධාපසාදබහුමානෙන යුතො නාමෙන සුමනෝ නාම මාලාකාරො තද අහං අහොසිං. සිඛිනෝ ලොක බ්‍රහ්මනොති සිඛා මුද්ධා කාසනීති=සිඛි, අථවා සමපයුත්තසමපයොගෙ බාදති විද්ධංසෙති=සිඛි, කා සා? අග්ගිසිඛාපි සිඛායදිප්පනතො සිඛි, යථා අග්ගිසිඛා ජොතති පාකටා හොති, පත්තතිණ්ණට්ඨපලාසාදිකෙ දහති, එවමයමපි භගවා තීලපිතාදීති රංසිති ජොතති, සකලලොක සන්තිවාසෙ පාකටො හොති, සකසන්තානගතසබ්බකිලෙසෙ සො සෙති විද්ධංසෙති ක්කාපෙතීති වොහාරං නාමකමමං නාමධෙයං යස්ස තස්ස සිඛිනො. සකලලොකස්ස බ්‍රහ්ම ඤාතොති ලොකබ්‍රහ්ම, තස්ස සිඛිනො ලොකබ්‍රහ්මනො භගවතො සුමනපුථං අභිරොපයිං පුජෙසිත්ති අතෙ.

සුමනසේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 71.

අභිනරූපං සිහං මාත්‍යාදිකා ආයසමනෝ පුථථවඩ්ඪොපියතේ රස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ විවට්ඨපනිසසයාති පුඤ්ඤති උපචිතතො කිංකරො භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤනමපත්තො මහාවිභව සමපන්නො සන්ති පසිදිත්වා පසන්නාකාරං දස්සෙන්නො සුවණ්ණවණ්ණං අනොජපුථං. ඕකරිත්වා වඩ්ඪොට්ඨං පුරෙත්වා භගවන්තං පුජෙත්වා ඉමස්ස නිසසෙන්න නිබ්බන්තනිබ්බන්තට්ඨානෙ සුවණ්ණවණ්ණො පූජනීයො හුත්වා නිබ්බානං පාපුණෙය්‍යනාහි පත්තමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු නිබ්බන්තො සබ්බත් පූජිතො සුවණ්ණ වණ්ණො අභිරූපො අහොසි. සො අපරහාගෙ ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ විභවසමපන්නෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිප්පතො සන්තරි පසිදිත්වා පබ්බජිතො විපස්සනං වඩ්ඪිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. සො පත්තඅරහත්තථලො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්ස

ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'අභිනරූපං සිහං වා'ත්‍යාදි මාහ: තත්ථ සිහනති දිපදවතුපපදදයො සතෙන අභිභවති අජේඛා ත්‍යරතීති සිහො. අභිනරූපො අභිතසභාවො, තං අභිනරූපං සිහං ඉව තිසින්නං පුජෙසිනති සම්මතො. පකාසිතං අග්ගගරුලුරුජා ඉව පවරං උත්තමකෙසරසිහො ඉව තිලොකස්ස සරණං සිවිසම්මා සම්මුඛං. කිං භූතං? අනෙජං තිකතිලෙසං ඛනිමාරුදිති අපරුජිතං තිසින්නං සිවිතති සම්මතො. සමණානගහනති සම්මතිලෙසානං මාරණෙ සොසනෙ අග්ගභූතානං පච්චිකමුඛමුඛසාවකානං අග්ගනති අනෙජා. භික්ඛුසම්ඝපුරකඛතං පරිවාරිතං පරිවාරෙත්ථා තිසින්නං සිවිතති සම්මතො. වංගොටකෙ ගහෙත්ථානාති උත්තමං අනෙජ ප්‍රජාවං කරණකිකෙ පුරෙත්ථා සිවිසම්මුඛං සෙට්ඨං සමොකිරිං පුජෙසිනති අනෙජා.

ප්‍රජාව්‍යවහාර-නාගසමාලෝචනපදනානි. 3, 71-72.

සතනමවගගවණණනා සමනනා.

3. 72.

අපාට්ඨිං අහං පුබ්බත්‍යාදිකා ආයසමතො නාගසමාලෝචනපදනං අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනොති සිවිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ තිබ්බතොති විඤ්ඤතමපතො සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා තථාරූපසජ්ජන සංඝග්ගස්ස අලාභෙන සත්ථි ධර්මානකාලෙ දස්සනසවණපුජාකමං අකරිත්වා පරිනිබ්බුතකාලෙ තස්ස භගවතො සාරීරිකඛාතුචෙතිශ්චි විතතං පසාදෙත්වා පාට්ඨිප්‍රජාවං පුරෙත්වා සොමනස්සං උප්පාදෙත්වා යාවතායුකං ධම්මං තෙනෙව සොමනස්සෙන තතො වුතො තුසිත පුරෙ දභිසු දෙවලොකෙසු සුඛමනුභවිත්වා අපරභාගෙ මනුස්සසම්පන්නි මනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතොති විඤ්ඤතමප තො නාගරුකවිපලවකොමලසද්ධිසසර්වත්තා නාගසමාලොති මානා පිතුති කතනාමධෙයොහ භගවති පසතො පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අහොසි සො පච්ජා පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'අපාට්ඨිං අහං ප්‍රජාවං'ත්‍යාදි මාහ. තත්ථ අපාට්ඨිනති ආ සමනතො අදරෙත්වා පාට්ඨිප්‍රජාවං ගහෙත්වා අහං ප්‍රජාවති අභිරෙපෙසිං පුජෙසිනති අනෙජා. උස්සිතං සුමහාපථෙති සම්මනගරවාසිතො ව්‍යදනපුජනත්වාය මහාපථෙ නගරමජේඛි විවිධා උස්සිතං උපට්ඨාපිතං ඉට්ඨිකකමමසුඛාකමමාදිති නිප්ථාදිතනති අනෙජා. සෙසං ගෙට්ඨාචුත්තනායතනා සුචිඤ්ඤායාමෙවාති

නාගසමාලෝචනපදනානි. 3, 71-72.

3. 73.

අකකගහඤ්ච පදං දිස්වා'ත්‍යාදිකා ආයසමතො පදසඤ්ඤාකමේරරසං අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො උප්පනනුප්පනන භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනේතා තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං සද්ධා සමපන්න උපාසකගෙහෙ නිබ්බතේතා විඤ්ඤාතමපනේතා රත්තත්තසෙ පසනේතා භගවතා තස්ස අනුකමපාය දස්සිතං පදං දිස්වා ලොමහට්ඨ ජාතො වන්දනපුජාදිභක්‍රමානමකාසි. සො තෙනෙව සුබෙතෙන සුකතෙන පුඤ්ඤාන තතො වුතො සග්ගෙ නිබ්බතේතා තත් දිබ්බසුබ මනුභවිත්වා අපරභාගෙ මනුස්සෙසු ජාතො මනුස්සසමපත්තිං සබ්බං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ විභවසමපනේතා කුලගෙහෙ නිබ්බතේතා වුද්ධිමත්තා සද්ධාජාතො පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරභා අහොසි. පුරුකතපුඤ්ඤානාමේත පදසඤ්ඤාකමේරොති පාකට්ටො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා පුබ්බචරිතාපද්‍යනං පකා සෙනෙතා 'අකකගහඤ්ච පදං දිස්වා'ත්‍යාදිමාභ, තත් අකකගහනති අකකමිතං දස්සිතං. සබ්බ බුද්ධානං සබ්බද්‍ය වතුරඛතුලපදීපස්සෙව ගමනං. අයං පනස්ස සද්ධාසමපන්නතං ඤාතා එසො ඉමං පස්සතුති පදවේනියං දස්සෙසි. තස්මා සො තස්මිං පසිදිත්වා වන්දනපුජාදි සකකාරමකාසිති අරේතා. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

පදසඤ්ඤාකමේරරසං අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 74.

දුමගෙහ පංසුකුලිකනති ආදිකා ආයසමතො සඤ්ඤාකමේරරසං අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනේතා තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතේතා වුද්ධිප්පනේතා සද්ධාජාතො දුමගෙහ ලග්ගිතං භගවතො පංසුකුලචිවරං දිස්වා පසන්නමානසො අරහද්ධිජනති විනේතත්වා වන්දනපුජාදිසකකාරමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤාකමේත දෙව මනුස්සෙසු සමපත්තිමනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ විභවසමපනේතා එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතේතා සද්ධාජාතො පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරභා අහොසි. අරහත්තාධිගතො සො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපද්‍යනං පකාසෙනෙතා 'දුමගෙහ පංසුකුලි කත්‍යාදිමාභ, තත් දුගති පුරෙති ආකාසග්‍රන්ති වා දුමො, දුමස්ස අග්ගො කොට්ඨි දුමග්ගො, තස්මිං දුමග්ගෙ. පංසුකුලචිවරං පටිකකුල භාවං අමනුඤ්ඤාභාවං උලති ගච්ඡතිති-පංසුකුලං පංසුකුලමෙව පංසු කුලිකං. සච්ඡිනො පංසුකුලං දුමගෙහ ලග්ගිතං දිස්වා අහං අඤ්ඤා ඵග්ගහෙත්වා තං පංසුකුලං අවන්දිං පණාමමකාසිනති අරේතා. තනති හි තිපාතමත්තං. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

* සඤ්ඤාකමේරරසං අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 75.

කානනං වනමොගයානාදිකා ආයසමනො හිසාලවදයකතෙර
රසස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් හවෙ
පුඤ්ඤාති උපවිනනොනා විපසසියස හගවතො කාලෙ හිමවනතසස
සමිපෙ අරඤ්ඤවාසෙ වසනොනා වනමුලඵලාභාරෙ විවෙකවසෙනාගතං
විපසසිහගවනනං දිසවා පසන්නමානසො පඤ්චිතිසාලුවෙ අදුසි. හගවා
තසස විතතං පසාදෙතා පසසන්නසොව පරිභුඤ්ඤා. සො විතතපා
සාදෙන කාලං කතා තුසිතාදිසු සමපතතිමනුහවිතා පච්ඡා
මනුසසසමපතතිඤ්ඤා අනුහවිතා ඉමසමි. බුද්ධිපාදෙ එකසමි. කුල
ගෙගෙ නිබ්බතොනා විහවසමපතති. පනොනා තං පභාය සාසනෙ
පබ්බජ්නො න චිරසොව අරහතනා පාපුණි. තතො අතතනො පුබ්බ
කමමං සරිතා සොමනසසජානො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙනොනා
'කානනං වනමොගයා'නාදිමාහ. තං හෙට්ඨාච්ඡතතත්මෙව. වසාමි
විසිනො* අහනති විවෙකවාසො අහං වසාමිති යමබ්බො. සෙසං
සබ්බත් උතතානත්මෙවාති.

හිසාලවදා කතෙරසස අපදනවධිකථා.

අට්ඨමහාණවාරවණණනා සමනා.

3. 76.

බණ්ඩා නාමාසි නාමෙනානාදිකා ආයසමනො එකසකුක
කතෙරසස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත්
හවෙ විවට්ඨපතිසසයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොනා විපසසියස හගවතො
කාලෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤාතමපනොනා රතනතතයෙ
පසන්නමානසො තසස සජ්ඣනො බණ්ඩිනාමං අග්ගසාවකං භික්ඛාය
වරමානං දිසවා සද්දහිතා පිණ්ඩපානං අදුසි. සො තෙන පුඤ්ඤ
කමමන දෙවමනුසසසමපතතියො අනුහවිතා ඉමසමි. බුද්ධිපාදෙ
සාවකියං එකසමි. කුලගෙගෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤාතමපනොනා සජ්ඣ
බමමදෙසනං සුතා පටිලභිසද්ධො පබ්බජ්ඣා න චිරසොව අරහා
අහොසි. සො එකදිවසං පිණ්ඩපාතසස සකුඤ්ඤා මනසි කතා පටිලභි
විසෙසතතා එකසකුකතෙරෙති පාකටො අපරහාගෙ අතතනො
පුඤ්ඤා සරිතා සොමනසසජානො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙනොනා
'බණ්ඩා' නාමාසි නාමෙනා නාදිමාහ. තත් තසස අග්ගසාවකතෙර
රසස කිලෙසානං බණ්ඩිතතතා බණ්ඩාති නාමං. සෙසං සබ්බත්
උතතානත්මෙවාති.

එකසකුකතෙරසස අපදනවධිකථා.

3. 77.

තිමවනනායු අවිද්‍රව්‍යතාදිකා ආයතමතො තිණසන්දර්ශයක
 තෝරසා අපද්‍රව්‍යං. අයමපි පුරිමවුද්‍රව්‍යස්‍ය කතාධිකාරො තත් තත්
 හවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනනොතා තිසාසා හගවතො කාලෙ එකමිං
 කුලගෙහෙ නිබ්බතොතා වුද්ධිප්‍රාද්‍රව්‍යො පගෙව උපනතනතො සර්වාසං
 පහාය තාපසපබ්බජ්‍යං පබ්බජ්‍යො හිමවනනායු අවිද්‍රව්‍යෙ එකං සරං
 තිසාසං පවිච්ඡති, තයමිං සමයෙ තිසාසං හගවා තසානුකම්පාය ආකා
 සෙන අගමාසි, අථ ඛො සො තාපසො ආකාසතො ඔරුග්‍ගා සීතං
 තං හගවනතං දිස්වා පසන්නමානසො තිණං ලාසිඤ්ඤා තිණසන්දර්
 කඤ්ඤා තිසිද්ධපෙඤ්ඤා බහුමානාදරෙන පඤ්ඤාපට්ඨිතෙන වන්ධිතො
 පසකාමි, සො යාවතාසුතං ධර්මානතො වුතො දෙවමනුසොසු සං
 සරනොතො අනෙකවිධසම්පන්නමනුහවිඤ්ඤා ඉමමිං වුද්ධිප්‍රාද්‍රව්‍යෙ
 කුලගෙහෙ නිබ්බතොතා වුද්ධිප්‍රාද්‍රව්‍යො සන්ධි පසිද්ධි පබ්බජ්‍යො
 න විරසොව අරහං අහොසි, සො අපරභාගෙ අභතනො පුබ්බ
 කම්මං සරිඤ්ඤා සොමනාසංජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍රව්‍යං පකාසෙනොතා හිම
 වනනායු අවිද්‍රව්‍යතාදිමාහ, තං හෙට්ඨාචුත්තන්තමෙව, මහාඤ්ඤාසං
 ඤ්ඤාති පිපාසිතා සංසරනති එත් පිච්චනඤ්ඤා දිපදවසුප්පද්‍රව්‍යො
 සත්තාති සරං, අථවා සරනති එත් නදිකන්දරාද්‍රව්‍යොති සරං, මහනොතා ව
 සො සයමෙව ජාතතා සරො වෙති මහාජාතසංසරො අනොතතතද්‍රව්‍ය
 ඡද්දනාද්‍රව්‍යො විය අපාකවනාමනතා මහාජාතසංසරොති වුතොති
 දට්ඨබ්බො, සන්තප්පෙනති සඤ්ඤානොති එකෙකමිං පුප්පං සත්තසත්ත
 පත්තානං වසෙන සත්තප්පෙනති සෙත්තප්පමෙති සඤ්ඤානොතා ගහණ
 භුතොති අනෙත්, නානාසඤ්ඤාමාලසොති අනෙකෙ හංසකුකකුහ
 දෙණ්ඩිභාද්‍රව්‍යො එකතො කුකනති සද්දං කරොනති සකුණොති ලභ්‍ය
 නාමානං පකඤ්ඤා ආලයො ආධාරභුතොති අනෙත්, සෙසං සබ්බත්
 උත්තානන්තමෙවාති.

තිණසන්දර්ශයකතෝරුපද්‍රව්‍ය අපද්‍රව්‍යවිකල්ප.

3. 78.

තිංසකපසහසාමනිතාදිකා ආයතමතො සුවිද්‍රව්‍යකතෝරසා
 අපද්‍රව්‍යං. අයමපි පුරිමජීවරෙපු කතාධිකාරො තත් තත් හවෙ
 පුඤ්ඤාති උපවිනනොතා සුමේධසා හගවතො කාලෙ එකමිං කුල
 ගෙහෙ නිබ්බතොතා වුද්ධිමත්තිය හගවතො විවරකම්මං කාතුං පඤ්ඤා
 සුවිසො අද්ධි, සො නෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුසොසු පුඤ්ඤං අනු
 හවිඤ්ඤා වරනොතා උපනතනුපනතහවෙ තිකම්පසඤ්ඤා හුඤ්ඤා නිබ්බතති,
 ඉමමිං වුද්ධිප්‍රාද්‍රව්‍යෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොතා වුද්ධිමත්තිය සන්ධි පසි
 ද්ධි පබ්බජ්‍යො තිකම්පසඤ්ඤාතො වුරුග්‍ගොගෙව අරහත්තං පාපුණ්ණි,
 සො අපරභාගෙ පුඤ්ඤං පට්ඨවේකම්පෙනො තං දිස්වා සොමනසා
 ජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍රව්‍යං පකාසෙනොතා 'තිංසකපසහසාමනි'තාදි

මාග, අනතරතරං පනෙත් සුවිද්‍යායාමෙව. පසුබිසුව මයා දිනනාති සුවති ජිද්දං කතෙති විජ්ඣතිති සුවි, පසුවමනා සුවි පසුව සුවි මයා දිනනාති අතො, සෙසං සුවිද්‍යායාමෙවති.

සුවිද්‍යායාමෙවං අපද්‍යනමිති.

3. 79.

සුවිද්‍යායාමෙවං සමුද්‍රව්‍යායාදිකා ආයසමනො පාටලීප්‍රජාපති පතරං අපද්‍යනං. අයමි පුරිමබ්‍රහ්ම සත්‍යාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුද්ගලාදි උපවිනතො තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිපතො කුසලො කුසලඤ්ඤි සත්ථි පසි දිනා පාටලීප්‍රජාපති ගහෙති සත්ථාරං පුරෙසි. සො තෙන පුද්ගලාදි නිබ්බා සුඛාමපතියො අනුභවතො දෙවමනුස්සෙසු සංසරතො ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිමනාස සත්ථි පසතො පබ්බජිති න විරස්සෙව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ අතතො පුබ්බකමං සරිති සොමනස්සජාතො පුබ්බවර්තාපද්‍යනං පකාසෙතො සුවිද්‍යායාමෙවං සමුද්‍රව්‍යායාදිකා ආයසමනො අනතරතරං පනෙත් විජ්ඣතිති පතරතරං එතරං=ආපණං. ආපණස්ස අනතරවිජ්ඣති අනතරපණං තස්මිං අනතරපණෙ. සුවිද්‍යායාමෙවං කසුඛායසංකාසං ධ්වනිංස වරලක්කණං සමුද්‍රව්‍යාදිසං පාටලීප්‍රජාපති පුරෙසිති අතො, සෙසං සබ්බත් උතතානමෙවති.

පාටලීප්‍රජාපතිපතරං අපද්‍යනමිති.

3. 80.

මිහලදෙසු පුරෙ ආසිනායාදිකා ආයසමනො සිතඤ්ඤායාමෙව පතරං අපද්‍යනං. අයමි පුරිමබ්‍රහ්ම සත්‍යාධිකාරෙ තත් තත් පුරිමබ්‍රහ්ම පුද්ගලාදි උපවිනතො තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ පුරි කතෙත එකෙත සමමවජිද්දං නෙසාදයොතිං නිබ්බතො විද්‍යාදි තමපතො මිහසුකරදයො මාරෙති නෙසාදකමෙත අරඤ්ඤ වාසං කපෙසි, තස්මිං සමයෙ තිස්සස්ස භගවා තස්සානුකම්පාය නිම වනමගමාසි. සො තං ධ්වනිංසවරලක්කණෙති අසිතානුභවඤ්ඤා නිසාමපතාති ව ජලමානං භගවතං දිසවා සොමනස්සජාතො පණමං කතො ගතො පණණසත්ථෙ නිසිදි. තස්මිං බණෙ දෙවො ගජ්ජතො අසති පති. තතො මරණසමයෙ බ්‍රහ්මනුස්සරිති පුනඤ්ඤාමිති. සො තෙන පුද්ගලාදි නිබ්බතො කසුඛායසංකාසං ධ්වනිංස වරලක්කණෙති අනතරතරං පනෙත් විජ්ඣතිති පතරතරං එතරං=ආපණං. ආපණස්ස අනතරවිජ්ඣති අනතරපණං තස්මිං අනතරපණෙ. සුවිද්‍යායාමෙවං කසුඛායසංකාසං ධ්වනිංස වරලක්කණං සමුද්‍රව්‍යාදිසං පාටලීප්‍රජාපති පුරෙසිති අතො, සෙසං සබ්බත් උතතානමෙවති.

පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්ස ජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතොතො
 මිගප්පදො පුරෙ ආසින්නාදිමාහ. තත්ථ මිගප්පදොති මගානං මරණාය
 උපගව්ඡතිති මිගප්පදො, මගති වාතවෙගෙනෙව ගව්ඡති ධාවතීති මගො
 තෙසං මගානං මාරණෙ ප්‍රදො දුරුණො ලොභීති මිගප්පදො. සො අහං
 පුරෙ භගවතො දස්සන්සමයෙ මිගප්පදො ආසිං අහොසිනති අත්ථො.
 අරඤ්ඤ කානනෙති අරති ගව්ඡති මගසමුහො එත්ථාති අරඤ්ඤො,
 අපචා ආ සමන්තතො රජ්ජනති තත්ථ විවෙකාභිරතා බුද්ධිපවෙවක
 බුද්ධාදයො ව මහාසාරප්පතො සප්පරිසාති වා අරඤ්ඤො. කුච්ඡිතා
 කාරෙන භයානකාකාරෙන වා නදන්ති සද්දං කණ්ණන්ති වා කාන්තං,
 තස්මිං අරඤ්ඤ කානනෙ මිගප්පදො පුරෙ ආසිනති සම්බන්ධො.
 තත්ථදද්ධාහං. සම්බුද්ධතති තත්ථ තස්මිං අරඤ්ඤ උපගතං සම්බුද්ධං
 අද්දසං අද්දකම්මන්ති අත්ථො. දස්සන් පුරෙ අහොසි අවිදුරෙ. තස්මා
 මනොආරාධනුසාරෙන වකුච්ඡිඤ්ඤාණං පුරෙවාරිකං කායවිඤ්ඤාණෙන
 සමං පාපෙතීති අත්ථො. නනො මෙ අසනිපාතොති ආ සමන්තතො
 සන්තොතො ගජ්ජනො නිපතතිති අසනි, අසනියා පාතො අසනිපාතො,
 දෙවදණ්ඩාති අත්ථො. සෙසං සම්බන්ධ උත්තානත්ථෙවෙති.

සිතසුද්ධියෙන් පදනම අපදනම්කර්ම.

3. 81.

පදමුග්ගතො නාමජිනොත්තාදිකා ආයසමතො තිපදුමිතියෙන්
 රස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධිසු කතාබිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ
 පුඤ්ඤති උපවිනතො පදමුග්ගතරස්ස භගවතො කාලෙ හංසවතියා
 මාලාකාරකුලගෙනෙ තිබ්බතො. වුද්ධිප්පතො මාලාකාරකමමං
 කන්ධා වසනො එකදිවසං අනෙකවිධාති ජලජඵලජප්පථාති ගහෙනි
 රඤ්ඤ සන්තිකං ගන්තුකාමො එවං විනෙත්ති. රුජා ඉමාති තාව
 ප්පථාති දිස්වා පසනො පසාදවසෙන ධනං වා ගාමාදිකං වා දදෙය්,
 ලොකනාථං පන පුරෙත්වා තිබ්බානාමග ධනං ලභාමි. කිමෙම එතෙසු
 සුඤ්ජනති. තෙන භගවතං පුරෙත්වා සග්ගමොක්ඛසම්පත්තියො තිප්ථා
 දෙතුං චට්ඨතිති විනෙත්වා වණ්ණගනිසම්පන්නං අතීවරතං පුප්ථත්ත
 යං ගහෙනි පුරෙසි. තාති ගන්වා ආකාසං ජාදෙත්වා පත්ථිත්ත
 අට්ඨංසු. නගරවාසිනො අව්ඡරියබ්බුතවිත්තා ජාතා වෙලුකෙවප
 සහස්සාති පවත්තසිංසු. තං දිස්වා භගවා අනුමොදනමකාසි. සො
 තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමිත්තසෙසසු සම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමිසමිං
 වුද්ධිප්පාදෙ ගහපතිකුලෙ තිබ්බතො වුද්ධිමනිය සත්ථි පසිදිත්වා
 ධම්මං සුත්වා පටිලභිසද්ධො පබ්බජිත්වා න විරසොව අරහා අහොසි.
 සො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්ස ජානො පුබ්බවරිතාප
 දානං පකාසෙතො පදමුග්ගතෙ නාම ජිනොත්තාදිමාහ. තස්සත්ථො
 හෙට්ඨා වුද්ධොව. සම්බ්බමිමාන පාරගුති සම්බ්බසං නවලොකුත්තර

බම්මානං පාරං නිබ්බානං ගතො පච්චක්ඛං කතොති අනේවා. දුගෙනා දුගෙනාහි සප්පිවුනොති සයං කායවාදාදිහි දුනෙතා ඵතග්ගදෙසිතෙති සාවකෙති පරිවුතොති අනේවා. සෙසං අත්ඝඛෙකිවසෙන උත්තා තත්ථමෙවාති.

නිපදුමිනිසකේරයා අපදනඛිකථා.

අට්ඨමචගගවණ්ණනා.

3. 82.

විඤ්ඤානානදිනිරේතනාදිකා ආයසමතො නිමිරපුප්පිණියෙන්පදනං අපදනං. කා උපපත්ති? අයමපි පුරිමබ්බුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතතොතො සිද්ධත්ථස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිපපතොතො සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා වසනොතො ආදිතවං දිස්වා සරුවාසං පභාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිතො විඤ්ඤානාය සමිපෙ වසති. විවෙකකාමිතාය හිමවත්තං ගතං සිද්ධත්ථං භගවත්තං දිස්වා විඤ්ඤාතො තස්ස ගුණං සරිත්වා නිමිරපුප්පං පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤාත දෙවෙසු ව මිත්තස්සෙසු ව සම්පත්ති මිත්තභවතොතො සංසරිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ එකස්මිං කුලගෙනෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිමත්තාය සත්ථරි පසිදිත්වා පබ්බජ්ජො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙනොතො ‘විඤ්ඤානානදිනිරේ’තනාදි මාග. තස්සන්තො ගෙට්ඨා වුත්තොව. අනුස්සානං චජාමභනති ගඛිතාය ආසන්නෙ වසනභාවෙන ගඛිතානිරේ ගෙට්ඨා වුත්තානුසාරෙන වජාමි ගච්ජාමි තත්ථ තත්ථ වසාමිති අනේවා. නිසින්නං සමණං දිස්වා සමිත පාපත්තා සොසිතපාපත්තා සමණසංඛාතා සමමාසමුද්ධං දිස්වාති අනේවා. එවං විනේනසභං නාදුති අයං භගවා සයං තිණේණා සබ්බ සතෙත තාරසිස්සති සංසාරතො උත්තාරෙති. සයං කායඤ්ඤාදිහි දම්තො අයං භගවා පරෙ දමෙති, සයං අස්සන්තො අස්සාසම්පතොතො කිලෙසපරිලාභතො මුත්තො සබ්බසතෙත අස්සාසෙති සත්තභාවං පාපෙති, සයං සතොතො සත්තකායවිත්තො පරෙ සත්තකායවිත්තතො පාපෙති, සයං මුත්තො සංසාරතො මුඤ්චිතො පරෙ සංසාරතො මොචෙස්සති. සො අයං භගවා සයං තිබ්බුතො කිලෙසගතිහි පරෙපි කිලෙසගතිහි නිබ්බාපෙස්සති. ඉති අහං තද එවං විනේනසිනති අනේවා. ගන්තො නිමිරං පුප්පිනති සකලං වත්තනං නිලාකාරරංසිති අකු කාරං විශ් කුරුමානං බායනිති නිමිරපුප්පං. තං ගහෙත්වා කණ්ණිකා වණ්ණං ගහෙත්වා මත්තෙ සිසස්ස උපරි ආකාසෙ ඔකිරිං පුජෙසිනති අනේවා. සෙසං උත්තාතත්ථමෙවාති.

නිමිරපුප්පිණියෙන්පදනං අපදනඛිකථා.

3. 83.

ජාතියා සත්තවසොග'නත්තාදිකා ආයසමනො ගනසඤ්ඤකතෝරසා අපදුතං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති උපවිනන්තො තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො පුරුකතවාසනාවසෙන සඤ්ජාතො සත්තවසාසික කාලෙ යෙව පබ්බජිතො භගවතො පණ්ණාමකරණෙනෙව පාකටො අහොසි. සො එකදිවසං අතීවතීලමණීපභාති නඛගලකසිතඛගනතො උට්ඨිත සත්තපුථාති ගහෙනිව ආකාසෙ පුජෙසි. සො යාවතායුකං සමණ ධම්මං කත්වා තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො ඉමස්මිං බුද්ධාපාරාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤනමපන්නො සන්ථරි පසිදිත්වා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ අභ්‍යන්තො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදුතං පකාසෙන්නො 'ජාතියා සත්තවසොග'නත්තාදිමාහ. තත්ථ ජාතියාති මාතුගබ්හතො නිකඛන්තකාලතො පට්ඨාය පරිපුණ්ණසත්තවසාසිකොති අත්ථො. පබ්බජිං අභගාඨිසන්ති අභාරස්ස භිහං අභාරයං කසිවණීජ්ජාදිකම්මං නත්ති අභාරියන්ති අභගාරියං, බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිං අභගන්ති අත්ථො. සුගතොග ගතමග්ගන්ති† බුද්ධොග ගතමග්ගං සුගතෙන දෙසිතධම්මානු ධම්මපටිපත්තිපුරුණවසෙන. හට්ඨමාගසො කුට්ඨවිත්තො පුජෙත්වාති සමබ්බො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

ගනසඤ්ඤකතෝරසා අපදුනට්ඨකථා.

3. 84.

රුකබමුලෙ නිසින්නොගනත්තාදිකා ආයසමනො නිපන්නඤ්ජලිය තෝරසා අපදුතං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු භවෙසු පුඤ්ඤති උපවිනන්තො තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිපාත්තො පබ්බජිතො රුකබමුලිකභිං පුරයමානො අරඤ්ඤෙ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඛරෙ ආබාධො උපපජ්ඣි. තෙන පිළිත්තො පරමකාරුඤ්ඤපාත්තො අහොසි. තද්ද භගවා තස්ස කාරුඤ්ඤෙන තත්ථ අභමාසි. අපි සො නිපන්නකොව උට්ඨිතුමසකෙකානො සිරසි අඤ්ජලිං භත්වා භගවතො පණ්ණාමං අකාසි. සො තතො වුත්තො කුසිතභවතෙ උපපන්නො තත්ථ සමපත්තිං ඡිකාමාවචරි සමපත්තියො ව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාරාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිපාත්තො සන්ථරි පසිදිත්වා පබ්බජිතො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. පුරුකතපුඤ්ඤවසෙන නිපන්නඤ්ජලියතෝරෙති පාකටො අපරභාගෙ පුඤ්ඤසමපත්තියො ඔලොකෙත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදුතං පකාසෙන්නො 'රුකබමුලෙ නිසින්නොග'නත්තාදිමාහ. තත්ථ රුහති පටිරුහති උභිමුඛමාරෙහතිති රුකෙඛා, තස්ස රුකබස්ස මුලෙ සමිපෙති අත්ථො. බ්‍යාධිතො පරමෙත්වාගන්ති පරමෙන අධිකෙන ඛරෙන කකඛලෙන බ්‍යාධිතා රෙගෙන බ්‍යාධිතො බ්‍යාධිතා අහං

† සුගතානුගතං මග්ගං, පාළියං.

සමපනොති අපේඛා, පරමකාරුණ්‍යඤ්ජපනොමහිති පරමං අධිකං කාරුණ්‍යං දිනභාවං දුක්ඛිතභාවං පනොමහි අරඤ්ඤ කාතනෙති සමබ්‍රැහ්මා. පඤ්ඤ වාසුං මහාසිඛාති සිරසි පිලකිනටේඨන සිඛා වුවවති වුලාමණී ජොතමානං මකුටං තස්ස අප්පිති සිඛො, චක්ඛා වතතීතො එකනාමකා පඤ්ඤව වක්ඛාචතතීතො ආසුං අහෙසුනති අපේඛා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

තිපනකඤ්ජලියපේරපදානාහි අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 85.

අභිභූ නාම සො හිකඤ්ඤාසාදිකා ආයසමනො අධ්‍යාප්‍රජප්‍රියපේරපදානං. අයමපි පුරිමවුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු භවෙසු පුඤ්ඤති උපවිනනෙනා සිඛිස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිපපනො සරුවාසා සණ්ඨපෙත්වා අපරභාගෙ කාමෙසු ආදිනවං දිස්වා නං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිතා පඤ්චාභිඤ්ඤ අට්ඨසමාපනතිලාභී ඉද්ධිසු ව චයිභාවං පත්වා හිමවනනසමීං පට්ටසති. තතො සිඛිස්ස භගවතො. අභිභූ නාම අග්ගසාවකො විවෙකාහිරතො හිමවනනමගමාසී. සො තාපසො නං අග්ගසාවකපේරං දිස්වා පේරෙන සිතපබ්බතමාරුග්ග තස්ස ගෙට්ඨාතලතො සුගකාති වණණ සමපනාති සත්තප්‍රපථාති ගගෙත්වා පුජෙසි. අථ සො පේරෙ තස්සානු මොදනමකාසී. සොපි තාපසො සකඅස්සමමගමාසී. තත් එකෙන අජග රෙන පිළිනො අපරභාගෙ අපරිභිනජ්ඣානො තෙනෙව උපද්දවෙන බ්‍රහ්මලොකපරායණො ආසී. දෙවලොකෙ ජකාමාවචරසමපනති මනු භවිත්වා මනුස්සෙසු මනුස්සසමපනතියො ව බෙපෙත්වා ඉමසමීං බුද්ධි පපාදෙ එකසමීං කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිපපනො භගවතො ධම්මං සුත්වා පසන්නාමානසො පබ්බජ්ජිතා න විරස්සෙව අරහා අහොසී. අපරභාගෙ අත්තනො කතපුඤ්ඤනාමෙන අධ්‍යාප්‍රජප්‍රියපේරෙති පාකටො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙතො අභිභූ නාම සො භික්ඛුත්තාදිමාහ.

තත් සීලසමාධිති පරෙ අභිභවතීති=අභිභූ බක්ඛමාරදිමාරෙ අභි භවතී අජෙඤ්ඤාත්ථරතීති වා=අභිභූ, සකසන්නාන පරසන්නානගත කිලෙසෙ අභිභවති සොසෙති විසොසෙති විද්ධංසෙතිති වා=අභිභූ. භික්ඛනසීලො යාවනසීලොති=භික්ඛු, භික්ඛ ජිත්තපට්ටධරෙති වා භික්ඛු, අභිභූ ව සො භික්ඛු වෙති අභිභූභික්ඛු, සො අග්ගසාවකො නාමාති අපේඛා. සිඛිස්ස භගවතො අග්ගසාවකොති සමබ්‍රැහ්මා. අජගගේ මං පිලෙසීති තථාරූපං සීලසමපනං කිංකසලිපනං තාපසා පුබ්බ කතපාපෙන වෙරෙන ව මහතො අජගරෙ පිළිසී. සො තෙනෙම උපද්දවෙන උපද්දතො අපරිභිනජ්ඣානො කාලං කත්වා බ්‍රහ්මලොක පරායණො ආසී. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

අධ්‍යාප්‍රජප්‍රියපේරපදානාහි අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 86.

පබ්බතෙ හිමවනනමහිතසාදිකා ආයසමනො රංසිසඤ්ඤානෙත්තරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කුතාබිකාඤ්ඤෙ තෙසු තෙසු භවෙසු පුඤ්ඤාති උපචිතනොතො විපසයිස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිමනොය සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා සරුවාසං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිතො අජිතවමමධංගෙ හිම වනනමහි වාසං කප්පෙයි. තස්මිං සමයෙ විපසයි භගවා හිමවනනමහ මාසි. අථ සො තාපසො තමුපගනං භගවනනං දිස්වා තස්ස භගවතො සරීරතො නිකඛනනජබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො පසිදිත්වා අඤ්ඤාලිපග්ගහ පඤ්ඤාබ්බෙතන නමකකාරමකාසි. සො තෙනෙව පුඤ්ඤොන තතො වුතො තුසිතාදිසු දිබ්බසම්පන්නියො අනුභවිත්වා අපරභාගෙ මනුස්සසම්පන්නියො ව අනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධාපාරොකෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිමනොය සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා තත්ථාදීනවං දිස්වා ගෙහං පහාය පබ්බජ්ජිතො න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සරාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනොතො 'පබ්බතෙහිමවනනමහි' තසාදිමාහ. තත්ථ පබ්බතෙති පකාරෙන බුහති වඤ්ඤාතිති=පබ්බතො, හිමො අස්ස අනුචිති හිමවා, හිමවනොතො ව සො පබ්බතො වෙති හිමවනනපබ්බතො, හිමවනනමහිති වනනබ්බ වචන සුඛත්ථං පබ්බතෙ හිමවනනමහිති වුතනං. තස්මිං හිමවනනමහි පබ්බතෙ වාසං කප්පෙයි. පුරෙ අහනති සම්බන්ධො, සෙසං සබ්බත්ථ නයානුසාරෙන උත්තානත්ථමෙවාති.

රංසිසඤ්ඤානෙත්තරස්ස අපද්‍යනව්‍යාකථා.

8. 87.

පබ්බතෙ හිමවනනමහිතසාදිකා ආයසමනො දුතියරංසිසඤ්ඤානෙත්තරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතකුසලො උපනනුප්පනන භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනොතො පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිප්පතොතො සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා තත්ථ දෙසං දිස්වා තං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජිතො හිමවනනමහි පබ්බතෙ වසනොතො වාකචීරතිවාසනො විවෙකසුබ්බෙත විහරති. තස්මිං සමයෙ සො පුස්සභගවනනං තං පදෙසං සම්පන්නං දිස්වා තස්ස සරීරතො නිකඛනනජබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො ඉතොවිතො ධාවනනියො දණ්ඩදිපිකාහි කරවිප්ථරනනමිව දිස්වා තස්මිං පසනොතො අඤ්ඤාලිපග්ගහෙත්වා වජ්ඣිත්වා විතනං පසාදෙත්වා තෙනෙව පිතිසොමනස්සෙත කාලං කත්වා තුසිතාදිසු නිබ්බතොතො තත්ථ ඡකාමාවචරසම්පන්නියො ව අනුභවිත්වා අපරභාගෙ මනුස්සසම්පන්නියො ව අනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධාපාරොකෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොතො වුද්ධිප්පතොතො පුබ්බවාසනාවසෙන පබ්බජ්ජිතො න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ පුබ්බකුසලං පරිත්වා සොමනස්සරාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනොතො 'පබ්බතෙ හිම වනනමහි' තසාදිමාහ. තං උත්තානත්ථමෙවාති.

දුතියරංසිසඤ්ඤානෙත්තරස්ස අපද්‍යනව්‍යාකථා.

8. 88.

පබ්බතෙ හිමවනමහිත්තාදිකා ආයසමනො ඵලදයකසෙවරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතකුසලසමාගෙ තත්තත්ත භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො; පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධො සබ්බං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ඣා බරුජ්ඣවමමධාරි සුඤ්ඤා විහරති. තස්මිං සමයෙ පුස්සං භගවතො තත්ත සමපතනං දිස්වා පසන්නාමානස්සො මධුරාති ඵලාති ගහෙත්වා හොජෙසි. සො තෙනෙව කුසලෙන දෙවලොකාදිසු පුඤ්ඤසම්පන්නියො අනු භවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධො වුද්ධි මත්තිය සත්ථරි පසිදිත්වා අරහා අගොසි. අපරහාගෙ අත්තනො පුඤ්ඤං අනුස්සරිත්වා පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙන්නො 'පබ්බතෙ හිමවනමහි' ත්තාදිමාග. තං සබ්බං භෙට්ඨා වුත්තන්තයෙන උත්තාන්තමෙවාති.

ඵලදයකසෙවරස්ස අපදනමධිකමා.

8. 89.

පබ්බතෙ හිමවනමහිත්තාදිකා ආයසමනො සද්දසකුසලසෙවරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාගෙ තත්තත්ත භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො; පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුල ගෙගෙ නිබ්බන්ධො වුද්ධිපපතො; සද්ධාර්ථානො තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බ ජ්ඣා හිමවනමහි අරඤ්ඤවාසං වසන්නො අත්තනො අනුකම්පාය උපගතස්ස භගවතො ධම්මං සුඤ්ඤා ධම්මෙසු චිත්තං පසාදෙත්වා යාවතා යුක්තං රුත්වා අපරහාගෙ කාලං කත්වා කුසිත්තාදිසු ඡකාමාවචරසම්පන්නි යො ව මනුස්සෙසු මනුස්සසම්පන්නියො ව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධි පපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධො වුද්ධිමත්තිය සද්ධාර්ථානො පබ්බජ්ඣා විපස්සනං වරෙස්සත්වා අරහත්තං පාපුණ්. සො අපරහාගෙ පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සර්ථානො අත්තනො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙන්නො 'පබ්බතෙ හිමවනමහි'ත්තාදිමාග. තං සබ්බං උත්තාන්ත මෙවාති.

සද්දසකුසලසෙවරස්ස අපදනමධිකමා.

8. 90.

විපස්සස්ස භගවතො ත්තාදිකා ආයසමනො බොධිසිඤ්චක සෙවරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාගෙ අනෙකෙසු ජාතිසු පුඤ්ඤති උපචිතනො; විපස්සස්ස භගවතො කාලෙ අඤ්ඤ තරස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධො වුද්ධිපපතො; සාසනෙ පබ්බජ්ඣා වත්තපටිපත්තියා සාසනං සොභයතො මහාජනෙ බොධිපුජා කුරු මානෙ දිස්වා අනෙකාති පුප්ථාති සුගත්තාදිකාති ව ගාතාපෙත්වා පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධො කාමාවචර සම්පන්නියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධො

වුද්ධිමත්තිය සංඛාරාදිතො පබ්බජිතො න චිරස්සෙව අරහා අගොසි. අරහා හුත්වා සංසාරඵලමුක්ඛවතො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙතො 'විපස්සියා' භගවතො මහා බෝධිමහො'ත්තාදිමාහ. තත්ථ විසෙසනො පරමං නිබ්බානං පස්සතිති විපස්සි, විසෙසෙන සංඛාරසංඛේදනෙ පස්සතිති වා විපස්සි, විපස්සෙතො චතුසථවං දස්සනාසිලොති වා විපස්සි, තස්ස විපස්සියා භගවතො මහා බෝධිමහො අනුති සම්මතො. තත්තාපි මහාබෝධිති බෝධි වුවන් චතුසු මගෙහි සුදුණු, තමෙත්ථ නිසිනො භගවා පටිවිජ්ඣිති කණ්ණිකාර පාදපරුකෙබ්බපි බෝධිමත්තෙව වුවන්. මහිතො ව සො දෙවමුත්තං තරුසුරෙති බෝධි වෙති=මහාබෝධි, මහතො බුද්ධියා භගවතො බෝධි වා මහාබෝධි, තස්ස මහාපුජා අගොසිති අත්ථා. සෙසං සම්බත්ථ උත්තාතත්ථමෙවාති.

බෝධිසිඤ්ඤාසංකප්පරස්ස අපදනවංශකථා.

3. 91.

පොකඛරවනං පටිට්ඨොභ්ගනාත්තාදිකා ආයස්මතො පදුමපුප්ඵය තේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතතො පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ අඤ්ඤා තරස්මිං කුලභෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තිය පදුමසම්පන්නං එකං පොකඛරණිං පටිසිත්වා භිසමුලාලෙ බාදනො පොකඛරණියා විදුරෙ ගව්ඡමානං පුස්සං භගවතං දිස්වා පසන්නමානස්සො තතො පදුමාති ඔවිතිත්වා ආකාසෙ උකම්පිත්වා භගවතං පූජෙසි. තාති පුප්ඵාති ආකාසෙ විහානං හුත්වා අවංසු. සො භිග්ගෙසො මත්තාය පසන්න මානස්සො පබ්බජිතො පටිපත්තිසාරෙ සමණධම්මං පුරෙත්වා තතො වුතො කුසිතභවනමලංකුරුමානො විශ් තත්ථ උපපජ්ජිත්වා කමෙන ජකාමාවචරසම්පත්තියො ව මනුස්සසම්පත්තියො ව අනුභවිත්වා, ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කුලභෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිප්පතො සංඛාරාදිතො පබ්බ ජිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අගොසි. අපරහාගෙ අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙතො 'පොකඛර වනං පටිට්ඨො'ත්තාදිමාහ. තත්ථ පකාරෙන දණ්ඩපත්තාදිති බරන්තිති පොකඛරනි. පොකඛරනං සමුහනති පොකඛරවනං පදුමගව්ඡ සංකෙති මණ්ඩනං මජ්ඣං පටිට්ඨො අභන්ති අත්ථා. සෙසං සම්බත්ථ උත්තාතත්ථමෙවාති.

පදුමපුප්ඵයතේරස්ස අපදනවංශකථා.

නවමවගගවණ්ණෙනා සමත්තා.

8. 92.

පුජාරණ පුජයනොත්තරාදිකා ආයස්මතො සුඛාපිණ්ඩයන්තරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ විවට්ඨපනිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනතො; සිද්ධත්ස්ස භගවතො කාලෙ භගවති ධර්මානෙ පුඤ්ඤං කාතුමසකෙකානො; පරිනිබ්බුතෙ භගවති තස්ස ධාතුං නිදහිනා වෙතියෙ කසිර්මානෙ සුඛාපිණ්ඩමදසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන වතුනවුතිකපපතො පට්ඨාය එත්තනරෙ වතුර පායමද්දිසා දෙවමනුස්සසමපතනියො අනුභවිනා, ඉමෙමිං බුද්ධුපපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො, විඤ්ඤානමපතො සත්ථි පසිදිනා පබ්බජිනා න වීරස්සෙව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමමං යට්ඨා සොමනස්සජානො අත්තනො පුබ්බවර්තාපදනං පකාසෙතො; ‘පුජාරණ’ත්තරාදිමාහ. තත්ත පුජාරහා නාම බුද්ධපච්චෙක බුද්ධසාවකාවරිපුපජ්ඣායමානාපිතුගුරුආදයො, තෙසු පුජාරහෙසු මාලාදිපට්ඨපවත්තරණාදිවතුපවමයාදීති පුජයතො පුජයන්තස්ස ප්‍රග්ග ලස්ස පුඤ්ඤකොට්ඨාසං සහස්සසතසහස්සාදිවසෙන සංඛාරං කාතුං කෙතවි මහානුභාවෙනාපි න සකකාති අත්තො. න කෙවලමෙව ධර්මානබුද්ධාදයො පුජයතො, පරිනිබ්බුතස්සාපි භගවතො වෙතිය පටිමාබොධිආදිසු පි එසෙවනයො. තං දිපෙතුං ‘වතුන්තමපි දිපා න’න්තරාදිමාහ. භත්ත වතුන්තමපි දිපානන්ති ජමබුද්ධපපරගොයාන උත්තරකුරු පුබ්බවිදෙහසංඛාරානං වතුන්තං දිපානං තදනුගතා නං දර්ශනස්සපරිත්තදිපානඤ්ච එකතො කතො සකලවක්ඛවාලවබ්බ ඉස්සරං වක්ඛවන්තිරජ්ජං කරෙයාති අත්තො. එකිස්සා පුජනාසෙ නානති ධාතුගබ්බෙ වෙතියෙ කතාය එකිස්සා පුජාය පුජනාය එකං සකලජමබුද්ධපෙ සත්තරත්තරාදිකං සකලං. කලං නාගනති සොලසිනති වෙතියෙ කතපුජා සොලසකන්තො; විභත්තස්ස සොලසමතොට්ඨාසස්ස න අග්ගතීති අත්තො. ‘සිද්ධත්ස්ස නරඤ්ඤස්ස වෙතියෙ ඵලිතන්තරො’ති නරුතං අග්ගස්ස සෙට්ඨස්ස භගවතො වෙතියෙ ධාතුගබ්බවති සුඛා කමමං කරියමානෙ පරිවේදනං අත්තරෙ වෙමජෙඤ්ඤා අථ වා පුපථ දනට්ඨානානං† අත්තරෙ. සනති යො මයා සුඛාපිණ්ඩො දින්නො පකඛිතොති සමබ්බො, සෙසං සබ්බත්ත පාතට්ඨමෙව.

සුඛාපිණ්ඩයන්තරස්ස අපදනට්ඨකථා.

8. 93.

නිස්සස්ස ලොකතාඨස්සත්තරාදිකා ආයස්මතො සුචින්නන්තරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරො අනෙකාසු ජාතිසු නිබ්බානාධිගමාය පුඤ්ඤමුපවිතිනා නිස්සස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තා සත්ථි පසිදිනා සත්ථි නිසිද නත්තාය පරිසුද්ධං සිලිට්ඨකට්ඨමයමනාක්ඛපිමදසි. සො තෙන පුඤ්ඤ කමමන සුගතිසුබමනුභවමානො, තත්ත තත්ත සංසරනො ඉමෙමිං

බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනිය සන්ධි පසිදිත්වා පබ්බජිතො න විරසෙව අරහා අහොසි. පනතඅරහතන ඵලො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙන්නො 'නිස්සංසාගං ලොකනාථස්සා'ති ආදිමාග. තං සබ්බං උත්තං තත්ත්වමෙවාති.

සුවිනතිතතෝරය අපදනවයිතථා.

8. 94.

නිස්සංසාගං භගවතො ත්වාදිකා ආයස්මතො අඩිවෙලකතෝරය අපදනං. අයමි පුරිමබුද්ධිසු කතාබිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ විවච්චපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්නො නිස්සංසාගං භගවතො කාලෙ එකෙන අකුසලකමෙමන දුග්ගතකුලගෙගෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනිය සද්ධිමදෙසනං සුත්වා පසන්නමානස්සො විවරන්දාය අඩිවගාගං දුස්ස මදයි. සො තෙනෙව සොමනස්සෙන කාලං කත්වා සග්ගෙ නිබ්බන්ධනා ඡකාමාවචරසමපත්තිමනුභවිත්වා තතො වුතො මනුස්සෙසු මනුස්ස සමපත්තිමග්ගභූතං වක්කවත්තිසුබ්බමනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිපන්නො සන්ත්ථිමදෙසනං සුත්වා පසන්නමානස්සො පබ්බජිත්වා න විරසෙව අරහා අහොසි. අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බ වරිතාපදනං පකාසෙන්නො 'නිස්සංසාගං භගවතො'ත්වාදිමාග. තං සබ්බං උත්තං තත්ත්වමෙවාති.

අඩිවෙලකතෝරය අපදනවයිතථා.

3. 95.

කම්මාගේහං පුරෙ ආසිනති ආදිකා ආයස්මතො සුවිදගක තෝරය අපදනං. අයමි පුරිමබුද්ධිසු කතාබිකාරො අත්තරත්තර කුසලබ්ජාති පුරෙන්නො විපසයිස්ස භගවතො කාලෙ අත්තරත්තර කතෙන එකෙන කමවජ්ඣෙක කම්මාරකුලෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනිය සකසිපෙසසු නිප්පතති. පතො සන්ත්ථි ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්න මානස්සො විවරං සිබ්බතත්ථාය සුවිදගමදයි. සො තෙන පුඤ්ඤති දිබ්බසමපත්තිමනුභවිත්වා අපරහාගෙ මනුස්සෙසු උපන්නො වක්ක වත්තිආදයො සමපත්තියො ව අනුභවන්නො උපනනුපපන්නභවෙ තික්කපඤ්ඤ වජ්ජපඤ්ඤ අහොසි. සො කමෙන ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනිය සද්ධාජානො මහභිකා නික්කපඤ්ඤ අහොසි. එකදිවසං සන්ත්ථි ධම්මදෙසනං සුත්වා ධම්මානුසාරෙන ඤාණං පෙසෙත්වා නිසින්නාසනෙයෙව අරහා අහොසි. සො අරහා සමානො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදනං පකා

පකාණ්‍යෙනා 'සිද්ධත්‍යා භගවතො' ත්‍යාදිමාහ. තත් භගවතොති අයොකම්මලොගකම්මාදිනා කම්මෙන ජිවති රුහති වුද්ධිං විරුද්ධිං ආපජ්ජතිති=කම්මායෙ, පුබ්බෙ පුඤ්ඤකරණකාලෙ කම්මායෙ ආසිං අහොසිනති අත්ථො. සෙසං සබ්බත් උත්තාතත්මෙවාති.

සුවිද්‍යානන්තරය අපද්‍යානධිකර්මා.

3. 96.

සිද්ධත්‍යා භගවතොත්‍යාදිකා ආයසම්මො ගනිමාලියන්තරය අපද්‍යානං. අයම් පුරිමබුද්ධොසු කතපුඤ්ඤසඤ්චයො සිද්ධත්‍යා භග වතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො මහගුණො මහාභොගො අහොසි. සො සත්ථි පසිදිති වන්දනාගරුකපසුරකස්සතුරදිති අනෙකාති සුභකාති වර්ධ්‍යත්‍යා සජ්ජු පුපං කාරෙසි. තස්සුපරි සුමනපුපෙඨි ඡාදෙසි. බුද්ධො වන්දිති පත්තසඤ්චාකාසි. තෙන පුඤ්ඤත දෙවමනුස්ස සම්පත්තියො අනුභවිත්‍යා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ විභවසම්පන්නෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිපත්තො සත්ථි පසිදිති පබ්බජ්ජො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකම්මං යරිත්‍යා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිත්‍යාපද්‍යානං පකාසෙනො 'සිද්ධත්‍යා භගවතො'ත්‍යාදිමාහ. තං සබ්බං උත්තාතත්මෙවාති.

ගනිමාලියන්තරය අපද්‍යානධිකර්මා.

3. 97.

මිහලද්දො පුරෙ ආසින්නත්‍යාදිකා ආයසම්මො පුජ්‍යන්තරය අපද්‍යානං. අයම් පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ අත්තරු කෙනවි අකුසල ච්ඡේදෙන විපස්සියා භගවතො කාලෙ නෙසාදකුලෙ නිබ්බන්තො, මිහලද්දො හුත්‍යා අරඤ්ඤ විහරති. තද්ධ විපස්සියා භගවතො පාටලි බොධිං සම්පුණ්ණපත්තපලලං ගරිතවණ්ණං නිලොභාසං මනොරමං දිස්සා තිති පුපෙඨි පුපෙත්‍යා පුරුණපණ්ණං ඡර්ධ්‍යත්‍යා භගවතො සම්මුඛා විශ පාටලිමහාබොධිං වන්දි. සො තෙන පුඤ්ඤත තතො වුත්තො දෙවලොකෙ උප්පන්නො, තත් දිබ්බසම්පත්තිමනුභවිත්‍යා තතො වුත්තො මනුස්සස්ස ජාතො තත් වකකවත්තිආදයො සම්පත්තියො අනුභවිත්‍යා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමත්‍යා සජ්ජුධම්මදෙයනං සුත්‍යා පටිලභිසොමනස්සගදයො ගෙහම්පහාය පබ්බජ්ජො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො එවං සුද්ධිපත්තො අත්තනො පුබ්බකම්මං යරිත්‍යා සොමනස්සජාතො පුබ්බ වරිත්‍යාපද්‍යානං පකාසෙනො 'මිහලද්දො පුරෙ ආසි'න්නත්‍යාදි මාහ. තත් මරණං ගච්ඡති පාපුණාතීති=මිහො, අථ වා මගයමානො ඉහති පච්චත්තතිති මිහො, මිහානං මාරණෙ පුද්දො ලොභී ඡේදකොති මිහ

ප්‍රඥා, පුරෝමයා පුඤ්ඤකරණසමයෙ කානනසංඛ්‍යාතෙ මහාඅරඤ්ඤ මහප්‍රඥා ආසිනති සමබ්‍රතො. පාටලිං හරිතං දිශ්වාති තත් පකාරෙන පාලෙති රත්තවණ්ණෙන භවතීති පාටලි. පුප්ඵානං රත්ත වණ්ණතාය පාටලිති වොහායෙ පත්තානං හරිතතාය නිලවණ්ණ තාය හරිතං නිලවණ්ණං පාටලිබොධිං දිශ්වාති අපේයා. සෙසං සබ්බජ්‍ය නායානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායාමෙවාවති.

තිප්පජිහපෙට්ටරයා අපදානට්ඨකථා

3. 98.

විවනෙ කානනෙදිශ්වා ත්‍යාදිකා ආයසමනො මබ්බිසංඝිකපෙට්ටරයා අපදානං. අයමපි පුරිමබ්බද්‍රොසු කතාබිකායෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො සිද්ධත්ථස්ස භගවතො කාලෙ නෙසාදයොතියං නිබ්බතො මහාරඤ්ඤ පටිවසති. තදා විවෙකාභීරතීයං සමපත්තං සිද්ධත්ථං භගවතං දිශ්වා සමාසිතො වුට්ඨිතස්ස තස්ස සුමධුරං මබ්බදාසි. තස්මිං විපසන්නමානස්සො වජ්ඣිකා පකාමං. සො තෙනෙව පුඤ්ඤන සමපතතිං අනුභවනො දෙවමනුස්සෙසු සංසරත්වා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මප්පාදෙ කුලභෙගෙ නිබ්බතො සත්ථරි පසිදිත්වා පබ්බජ්‍යො න විරස්සොව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'විවනෙ කානනෙදිශ්වා' ත්‍යාදිමාහ. තත් විවනෙති විසෙසෙන වනං පත්ථං විවනං, ගජච්ඡයාරථසද්දෙති හෙරිසද්දෙති ව වජ්ඣකාමනිලෙසකාමෙති ව විගතං බ්‍යාපකානති අපේයා. කානනසංඛ්‍යාතෙ මහාඅරඤ්ඤ විවනෙති සමබ්‍රතො. බසංඛං ච විරෝවණනති අභිවසීති ජොතනං ඉවජිතිවජිතං නිප්ථාදෙතිති ඔසධි. ඔසධිතාරකා ඉව විරෝවනතිති වත්තබ්බෙ ගාථාබ්‍රහ්මද්වයං ඔසධිව විරෝවනනති ව චුතතං. සෙසං සබ්බජ්‍ය උත්තානත්ථමෙවාවති.

මබ්බිසංඝිකපෙට්ටරයා අපදානට්ඨකථා.

3. 99.

සිද්ධත්ථස්ස භගවතොත්තාදිකා ආයසමනො සෙනාසනදායකපෙට්ටරයා අපදානං. අයමපි පුරිමබ්බද්‍රොසු කතාබිකායෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො සිද්ධත්ථස්ස භගවතො කාලෙ කුලභෙගෙ නිබ්බතො සත්ථරි පසිදිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං වනන්තරං සමපත්තස්ස භගවතො පණාමං කත්වා පණ්ණස්සත්ථරං සත්ථරිත්වා අදාසි. භගවතො නිසින්නට්ඨානස්ස සමන්තනො භිතතිපරිවෙජ්ඣං කත්වා පුප්ඵ පූජමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු සංසරෙනො උභය සමපතතීයො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මප්පාදෙ කුලභෙගෙ නිබ්බතො වුට්ඨිමනාය, සත්ථරි පසිදිත්වා පබ්බජ්‍යො න විරස්සොව අරහා අහොසි.

අපරිභාග අතනනො පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සාපානො අතනනො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'සිද්ධිත්තං භගවතො' ත්‍යාදිමාභ තං සබ්බං ගෙට්ඨා වුත්තනායකා උත්තානත්මෙවාති.

සෞභාග්‍යයකරණය අපද්‍යනටිකපා.

3. 100.

විපසංසිද්ධං භගවතො ත්‍යාදිකා ආයසමනො වෙය්‍යාවලිකරණෙරස්ස අපදානං. තස්සුප්පත්තිආදයො ගෙට්ඨා වුත්තනිකාමෙනෙව දට්ඨබ්බා.

වෙය්‍යාවලිකරණෙරස්ස අපද්‍යනටිකපා.

3. 101.

විපසංසිද්ධං භගවතො ත්‍යාදිකා ආයසමනො බුද්ධිපටිකාකරණෙරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධිසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනෙනා විපසංසිද්ධං භගවතො කාලෙ සංඛිධිමකකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තාය අතනා සබ්බසං සංඛිධිමතෙ ඡෙකො අහොසි. සො නිවචකාලං භගවතො සංඛිධිධමයති සංඛිධිසද්දනෙව පුපෙසි. සො තෙනෙව පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො සබ්බත් පාකටො මහානිගෙසාසො මධුරසද්දො අහොසි. ඉම්හමි බුද්ධි ප්‍රාදෙ පාකටකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිප්පනො මධුරස්සරෙති පාකටො සත්ථි පසිදිතා න විරස්සෙව අරතා අහොසි. අපරිභාග මධුරස්සරණෙරෙති පාකටො එකදිවසං අතනනො පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සාපානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'විපසංසිද්ධං භගවතො' ත්‍යාදිමාභ. තං ගෙට්ඨා වුත්තනෙව. අහොසිං සංඛිධිමතොති සංඛිධිධමයති සොසං කරෙතිති සංඛිධිමමො, සොහං සංඛිධිමතොව අහොසිනති අනො. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

බුද්ධිපටිකාකරණය අපද්‍යනටිකපා.

දසමවග්ගවණ්ණනා සමන්තා

3. 102.

සුමණ්ණවණ්ණං සමබ්බන්තත්තාදිකා ආයසමනො භික්ඛාදයකරණෙරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධිසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනෙනා සිද්ධිත්තං භගවතො කාලෙ එකසමිකුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තාය විභවසමපනො සද්ධාපානො විහාරනො නිකම්භිතා පිණ්ඩාය වරමානං සිද්ධිත්තං භගවතො දිස්වා පසන්නාමානසො ආහාර මද්දසි. සො භගවා නං පටිග්ගහෙත්වා අනුමොදනං වතා පකාසමි. සො තෙනෙව කුසලෙන ආවතායුකං ධර්මා ආයු

පරිණාමයෙන් දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධනා ජනාමාවචරසම්පන්නම්හු
 හවිණා මහසේනස්ස ව මහසේනසම්පන්නම්හුහවිණා ඉමසම් බුද්ධපාදෙ
 කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනාය සද්ධාජානො පබ්බජිතො න චිර
 සෙව අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකමම සරිණා
 සොමනස්සජානො පුබ්බචරිතාපදානං පනාසෙන්නො 'සුවණ්ණවණ්ණං,
 ත්‍යාදිමාහ. තං සබ්බං හෙට්ඨාචුත්තතයමෙව. පචරා*අභිගිහ්ඨානනාති
 පකාරෙන චරං පඤ්චනබ්බනාති පචරං, රමමහුතනො, විවෙකහුතඡතා
 සකම්භාරතො අභිවිසෙසෙන නික්ඛමන්තනාති අඤ්ඤා. චනා නිබ්බන්ධනා
 ගන්තාති වානං වුවච්ඡි තණ්හා, තතො නික්ඛන්තතො වාන නාමං
 තණ්හා නිබ්බන්ධනං කතා සබ්බකිලෙසෙ පහාය නිබ්බන්ධනං පත්තනාති
 අඤ්ඤා. කච්චජ්ඣිති කච්ච දක්ඛානාති† කරතලෙන ගහෙතබ්බං දබ්බි
 කච්චජ්ඣ, භික්ඛියති ආයාචියතීති භික්ඛා, අභිවිසෙසෙන බාදිතබ්බං,
 හකම්භයතීති භික්ඛා, කච්චජ්ඣනා ගහෙතබ්බං භික්ඛා කච්චජ්ඣිකම්භා.
 දබ්බියා හත්තං දක්ඛාති අඤ්ඤා. සෙසං සබ්බන් උත්තානන්තමෙවාති.

ශ්‍රී ලංකාදේශීය සංගීතයේ ප්‍රධාන රූප - 3. 103.

3. 103.

සුවණ්ණවණ්ණං සමවුද්ධන්තයාදිකා ආයසමනො සද්ධාසංගීත
 පේරසං අපදානං. කා උප්පන්නි? අයමපි පුරිමබුද්ධස්ස කතාධිකාරෙ
 තත්ථ තත්ථ හවෙ පුඤ්ඤාති උප්පන්නතො සිද්ධිත්ථස්ස හගවතො කාලෙ
 කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනාය සද්ධාජානො සද්ධාමමසවණේ
 සාදරෙ. සාලයො හගවතො ධම්මදෙසනානුසාරෙන සද්ධං පෙසෙතො,
 සොසප්පමාණකතනා හගවතො සද්ධං පසන්නො පඤ්ඤාභග්ගචරිත
 නමකකාරවසෙන පණාමං කතා පකකාමි. සො තතො වුතො දෙව
 ලොකෙස්ස උප්පන්නො තත්ථ ජනාමාවචරදිබ්බසම්පන්නම්හුහවනො
 තතො වවිණා මහසේනස්ස ජානො තත්ථග්ගහුතවකකවතතිසම්පන්නි
 ආදයො අනුභවිණා ඉමසම් බුද්ධපාදෙ විහවසම්පන්න එකසම්
 කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනා වුද්ධිමනාය සර්ථ පසිදිතො පබ්බජිතො න
 චිරසෙව අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකමම
 සරිණා සොමනස්සජානො පුබ්බචරිතාපදානං පනාසෙන්නො 'සුවණ්ණ
 වණ්ණං සමුද්ධං' ත්‍යාදිමාහ. තං චුත්තන්තමෙව. නිසභාජානිසං සථාති
 ගවසතසහස්සප්ථෙයා නිසභො, නිසභො ව සො ආජාතියො සෙට්ඨා
 උත්තමො වෙති නිසභාජාතියො, තථෙව හගවාති අඤ්ඤා. ලොකමිසය
 සද්ධා, තං පඤ්ඤාතතිවසෙන එවං චුත්තං. අනුපමෙයො හි හගවා.
 සෙසං සබ්බන් උත්තානන්තමෙවාති.

ශ්‍රී ලංකාදේශීය සංගීතයේ ප්‍රධාන රූප - 3. 104.

*පවනා. කන්ඩ. † කච්චජ්ඣිකම්භා. පාදා-පාදියා.

3. 104.

තිවර්ණං නිවාසිභ ත්‍යායාදිකා ආයසමනො උපපලහස්සකෙරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමවුද්ධොසු කතකුසල්ලො තත්ත තත්ත භවෙ විවද්ධුප නිසසයාති පුඤ්ඤති උපවිනනෙතො සිද්ධන්තස්ස භගවතො කාලෙ මාලා කාරකුලෙ නිබ්බතෙතො වුද්ධිමන්තො මාලාකාරෙ හුන්තො අනෙකපුප්ථාති විකතිණනෙතො ජීවති. අපේකදිවසං පුප්ථාති ගහෙත්වා වරනෙතො භග වන්තං රතනග්ගිකම්මජොතමානං දිස්වා රතතුප්පලකලාපෙන පුජෙසි. සො තතො වුතො තෙනෙව පුඤ්ඤෙන සුගතිසු පුඤ්ඤමනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධුප්පාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතෙතො වුද්ධිමන්තො සද්ධාජාතො පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බ කමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'තිවර්ණං නිවාසිභ'ත්‍යායාදිමාහ. තත්ත තිවර්ණි තිති වර්ණෙති කාරිතං පටිච්ඡන්තං නගරං, තස්සං තිවර්ණං නිවාසි වසනසීලො නිවාසනට්ඨන ගෙහෙ වා වසනො අභනති අත්තො. අහොසිං මාලිකො තද්ධි නිබ්බානන්තො පුඤ්ඤසමහාරකරණසමයෙ මාලිකො මාලකාරෙව පුප්ථාති විකකයනො ජීවිකං කප්පෙතො විකසිනති අත්තො. පුසං භන්ධමද්දසහනති සිද්ධන්තං භගවන්තං දිස්වා උපපලකලාපං අද්දසිං පුජෙසිනති අත්තො. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

උපපලහස්සකෙරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 105.

සිද්ධන්තස්ස භගවතො ත්‍යායාදිකා ආයසමනො පදසුජ්ඣනෙරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමවුද්ධොසු කතාබිකාරෙ සිද්ධන්තස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතෙතො වුද්ධිමන්තො සත්ථි පසනො සුමන පුප්ථන පාදමුලෙ පුජෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංස රනෙතො සකකසමපත්තිමනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධුප්පාදෙ ඵකසමිං කුල ගෙහෙ නිබ්බතෙතො වුද්ධිමන්තො සත්ථි පසිදිත්වා පබ්බජිත්වා විපස්සනං වර්ණිත්වා අරහත්තථලෙ පත්ථාසි. සො අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බ කමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'සිද්ධන්තස්ස භගවතො' ත්‍යායාදිමාහ ඡන්තිපුසංමද්දසහනති ජාතිසුමන පුප්ථං අද්දසිං අභනති වත්තබ්බෙ ගාථාබ්බකුසුබන්තං සුමනසද්දස්ස ලොපං කත්වා වුත්තං. තත්ත ජාතියා නිබ්බතො විකසමානොයෙව ජනානං සුමනං සොමනස්සං කාරෙතීති සුමනං, පුප්ථනට්ඨන විකසනට්ඨන පුප්ථං, සුමනං ව නං පුප්ථං වාති=සුමනපුප්ථං, තාති සුමනපුප්ථාති සිද්ධන්තස්ස භගවතො අහං පුජෙසිනති අත්තො. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

පදසුජ්ඣනෙරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 106.

සුදස්සනො න්‍යාදිකා ආයසමනො මුලිප්පටිපදාංගෙ අපද්‍යනං.
අයමපි පුරිමවුදොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචි
තනො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ මාලාකාරකුලෙ තිබ්බතො
වුද්ධිමනාය සකසිපෙප තිප්ථතියි පතොනා එකදිවසං භගවතං දිසා
පසන්නමානසො ජාතිසුමනපුප්ථාති උභොති ගතෙති භගවතො පාද.
මුලෙ ඔකිරිතා පුපේසි. සො තෙන කුසලසම්භාරෙන දෙවමනුස්සෙසු
සංසරනො උභො සම්පත්තියො අනුභවිතා ඉමස්මිං වුද්ධිපාදෙ කුල
ගෙහෙ තිබ්බතො වුද්ධිපතො පුබ්බවාසනාවසෙන සන්ධි පසිදිතා
පබ්බජිතො න විරස්සෙව අරහා අගොසි. සො අපරභාගෙ අත්තනො
පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙ
නො 'සුදස්සනොති නාමෙන'න්‍යාදිමාග. තත් සුදස්සනොති ආරොග
පරිතාගරුපෙන සණ්ඨානෙන යොබ්බඤ්ඤෙන සුද්දරො දස්සනොති
සුදස්සනො, නාමෙන සුදස්සනො නාම මාලාකාරො හුතා ජාතිසුමන
පුප්ථාති පදුමුත්තරං භගවතං පුපේසිතති අත්තා. සෙසං සබ්බත්
උත්තානමෙවාති.

මුලිප්පටිපදාංගෙ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 107.

සුවණ්ණවණ්ණං සමුද්ධිනන්‍යාදිකා ආයසමනො උදකපුර්ක
තෙරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමජිතවරෙසු පුරිතකුසලසඤ්චයො තත්
තත් භවෙ පුඤ්ඤති පරිපුරිමානො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ
එකස්මිං කුලගෙහෙ තිබ්බතො වුද්ධිමනාය කුසලාකුසලං ජානනො
පදුමුත්තරස්ස භගවතො ආකාසෙ ගච්ඡතො නික්ඛන්‍යාත්ථිබ්බණ්ණ
මුද්ධිරංසිසු පසනො උභොති ගතෙති උදකං ගතෙතා පුපේසි.
තෙන පුජිතං උදකං රජතමුඛමුලං විශ් ආකාසෙ අව්ඨාසි. සො අතිප්ප
සනො තෙනෙව සොමනස්සෙන තුසිතාදිසු තිබ්බතො දිබ්බ
සම්පත්තියො අනුභවිතා අපරභාගෙ මනුස්සසම්පත්තියො අනුභවිතා
ඉමස්මිං වුද්ධිපාදෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතො විඤ්ඤාතමපතො
සන්ධි පසනො පබ්බජිතො න විරස්සෙව අරහා අගොසි. සො
අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බ
වරිතාපද්‍යනං පකාසෙනො 'සුවණ්ණවණ්ණං සමුද්ධි'න්‍යාදිමාග.
තං ගෙට්ඨා වුත්තත්තමෙව. සත්‍යාසනං ජලිතනති සතං වුවච්ඡි සප්පි
සත්තස්ස ආසනං ආධාරනති සත්‍යාසනං අග්ගි, අථවා තං අසති කුඤ්ඤතිති
සත්‍යාසනො අග්ගියෙව. යථා සතෙ ආසිතෙන අග්ගිමග්ගි අග්ගිසීඛා අතිච
ජලති. එවං අග්ගිකකකුං ඉව ජලමානං භගවතනනති අත්තා.
ආදිතොව සුත්‍යාසනනති හුතං වුවච්ඡි පුජාසකකාරො, හුතස්ස පුජා
සකකාරස්ස ආසනනති හුතාසනං, ජලමානං සුරියං ඉව අත්තාසවර

මහාපුරිසලකකිණෙහි බ්‍යාමපාභාමණිලෙහි විජේජාතමානං සුචණ්ණ වණ්ණං සම්මුද්ධං අතිලඤ්ඤා ආකාශෙ ගවජ්ඣනං අද්දසනති සම්බන්ධො. සෙසං සම්බන්ධ උත්තානන්තමෙවාති.

උදකසුජකෙන් රජපදනා වඩිනවා.

8. 108.

පළමු නන්දවුද්ධායකයාදිකා ආයසමනො නලමාලියෙන් රජපදනා. එසො පි පුරිමජිතවරෙසු කතාබිකාරෙ අනෙකාසු ජාතිසු විමට්ඨපතිස්සයාති කුසලකමමාති උපවිනනොනො පළමු නන්දරජා භග වතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමනියා සර්වභාසං සණ්ඨ පෙතො කාමෙ ආදිකවං දිස්වා ගෙහං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බ ජිත්වා හිමවනො වසනො තපාගතං භගවන්තං දිස්වා පසනො වන්දිත්වා තිණ්ණසරං සන්ථි. තත් නිසින්නා භගවතො නලමාලෙහි විජ්ජති. කතො විජේතො අද්දසි. පටිග්ගහෙසි භගවා තස්සානුකම්පාය. අනුමොදනඤ්ඤා අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංස රතොනො උපපනනුපානනභවෙ පරිලාභසන්නාපවිවජ්ජනො කායචිත්ත සුඛං සම්පන්නො අනෙකසුඛමනුභවිත්වා ඉමස්මි. බුද්ධිපාදෙ එකස්මි. කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමනියා පුබ්බවාසනාබලෙන සන්ථි පසනො පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපර භාගෙ අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරි තාපදනං පකාසෙනො 'පළමු නන්දවුද්ධායක' ත්‍යාදිමාන. තං හෙට්ඨා වුත්තමෙව. නලමාලං ගහෙණ්ඩානාති නලති අසාරෙ නිස්සාරෙ හුත්වා වෙච්චංසනො පි තනුකො සලලනුකො ජාතොති නලො, නලස්ස මාලා පුප්ථං නලමාලං, තෙන නලමාලෙන විජ්ජති. කාරෙඤ්ඤාති සම්බන්ධො. විජ්ජති විසෙසෙන ජිකොති වාතො අනෙකාති විජ්ජති, තං විජ්ජති. බුද්ධාය උපනාමෙසිං. පටිග්ගහෙසි බුද්ධොති අනෙක. සෙසං සම්බන්ධ උත්තානමෙවාති.

නලමාලියෙන් රජපදනා වඩිනවා.

සත්තම භාණ්ඩාරවණ්ණනා සමත්තා.

8. 109.

කානනං චන්ද්‍රමාගයකාති ආදිකා ආයසමනො ආසනුපට්ඨාපක නෙන් රජපදනා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ විමට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොනො අත්දසසිස්ස භග වතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො සර්වභාසං වසනො තත් දෙසං දිස්වා සර්වභාසං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බ ජිත්වා හිමවනො වසනො තත් සම්පන්නං භගවන්තං දිස්වා පසනො සිහා සනං අද්දසි. තත් නිසින්නං භගවන්තං මාලාකලාපං ගහෙණ්ඩා පුජේතො

තං පදකම්ණං කතං පකතාමි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු
 සංසරතො නිබ්බන්ධනිබ්බන්ධනභවෙ උච්චාකුලිතො මිහවසථප
 තො අහොසි. සො කාලන්තරෙන ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙහෙ
 නිබ්බන්ධො වුද්ධිමනිය සන්ධි පසිදිනො පබ්බජිතො න චිරස්සොච
 අරහා අහොසි. සො අරහා සමානො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිනො
 සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'කාන්තං චන්
 මොග්ගො'ත්තාදිමාන. තං සබ්බං හෙවිඨාවුත්තමෙවංති.

ආයුර්වේද-බ්‍රහ්ම-විද්‍යා-සංහිත-පද්‍ය-කොට්ඨාස-3. 110.] අපද්‍යනවිධිකථා.

3. 110.

හිමවන්තස්ස අවිජ්ජරත්තාදිකා ආයස්මතො බ්‍රහ්ම-විද්‍යා-සංහිත-පද්‍ය-කොට්ඨාස-3. 110.] අපද්‍යනවිධිකථා.
 අපදනං. අයමපි පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ
 පුඤ්ඤති උපවිතතො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ
 නිබ්බන්ධො විඤ්ඤාතමතො සර්වාසං වසනො තත්තාදිතමං
 දිස්වා සර්වාසං පතාය තාපසපබ්බජං පබ්බජිතො හිමවන්ත
 වසනො අතිව අපිච්ඡස්සන්තුවෙත්වා ආලුකාදිහි යාපෙතො වසති. තද
 පදුමුත්තරෙ භගවා තස්සානුකම්පාය තං හිමවන්තං අගමාසි. තං
 දිස්වා පසනො චන්දිනො බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනිය අනු
 භවිතො ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනිය අනු
 සන්ධි පසනො සාසනෙ පබ්බජිතො න චිරස්සොච අරහා අහොසි.
 සො අපරහාගෙ අත්තනො කුසලකමමං සරිනො සොමනස්සජාතො
 පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'පදුමුත්තරබ්‍රහ්ම'ත්තාදිමාන. තං
 සබ්බං හෙවිඨාවුත්තමෙව, ආලුකලමාදයො තෙසං
 තෙසං කන්දරාතීතං නාමානෙවංති.

බ්‍රහ්ම-විද්‍යා-සංහිත-පද්‍ය-කොට්ඨාස-3. 111.] අපද්‍යනවිධිකථා.

3. 111.

සුවණ්ණවණ්ණං සම්බුද්ධන්තාදිකා ආයස්මතො රෙණුපුරකන්ධ
 රස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ
 පුඤ්ඤති උපවිතතො විපස්සිස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ
 නිබ්බන්ධො වුද්ධිමනිය සන්ධි පසනො අගතිකකිං විය විජේරාත
 මානං භගවන්තං දිස්වා පසන්නමානසො නාගපුප්ථකෙසරං ගගෙති
 පුජෙසි. අථ භගවා අනුමොදනමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන තතො
 වුතො දෙවමනුස්සෙසු සංසරතො උභයසම්පන්නියො අනුභවිතො
 උප්පත්තප්පත්තභවෙ සබ්බත් පුජිතො ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුල
 ගෙහෙ නිබ්බන්ධො විඤ්ඤාතමතො පුබ්බචාසනා බලෙන සන්ධි
 පසනො පබ්බජිතො න චිරස්සොච අරහා අහොසි. අරහා හුනො දිබ්බ

වක්කුනා අත්තනො පුබ්බකමම දිස්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතොනා 'සු වණ්ණවණ්ණං සමුද්ධා'න්තරාදිමාහ. තං ගෙට්ඨා වුත්තත්මෙව. සභාරංසිව භානුමනති සතමන්තා සතප්පමාණාරංසි පහා යස්ස පුරිසස්ස සො සභාරංසි, ගාථාජන්දසුඛත්ථං සභාරංසිති වුත්තං අනෙකසකස්ස අනෙකසතසකස්සාරංසිති අපේ. භානු වුවවති පහා භානු පහා යස්ස සො භානුමා, තං, සුරියං ඉවවිපස්සිං. භගවන්තං දිස්වා සකෙසරං කාගපුප්ථං ගහෙතා අභිරොපයි පුජෙසිනති අපේ. සෙසං උත්තානමෙවාති.

රෙණුසුරකකේරස්ස අපද්‍යානට්ඨකථා.

එකාදසමවගගවණ්ණනා සමන්තා.

3. 112.

විසෙසි නාම භගවාන්තරාදිකා ආයස්මතො මහාපරිවාරකේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ විමට්ඨපනිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො විපස්සිස්ස භගවතො කාලෙ සයමපි යකකයොතියං නිබ්බන්තො අනෙකසකසකස්ස පරිවාරො එකස්මිං බුද්ධකදීපෙ දිබ්බසුඛමනුභවිතා විහරති. තස්මිං දීපෙ වෙතියංදිසොභිතො විහාරො අත්ථි. තත්ථ භගවා අගමාසි. අථ සො යකකසෙතාධිපති තං භගවන්තං තත්ථ ගතං දිස්වා දිබ්බවත්තාති ගහෙතා ගන්තා භගවන්තං වන්දිතා දිබ්බවන්තෙති පුජෙසි. සපරිවාරො සරණමගමාසි. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙමන තතො වුතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්තා තත්ථ ඡකාමාවචරසුඛමනුභවිතා තතො වුතො මනුස්සෙසු වක්කවත්තිආදිසුඛමනුභවිතා අපරභාගෙ ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානමප්පන්තො සත්ථි පසිදිතා පබ්බජිතො න විරස්සෙව අරභා අහොසි. සො අපරභාගෙ අත්තනො පුබ්බකමම. ඝරිතා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතොනා 'විපස්සි නාම භගවා'න්තරාදිමාහ. තත්ථ විසෙසං පරමත්ථ නිබ්බානං. පස්සතිති විපස්සි විවිධෙ සතිපට්ඨානාදයො සත්තතිංස ලොධිපක්ඛියධමෙම පස්සතිති වා විපස්සි විවිධෙ අනෙකප්පකාරෙ ලොධිනෙත්තසුතෙත්ත විසුං විසුං පස්සතිති වා විපස්සි. සො විපස්සි භගවා තස්මිං දීපෙ වෙතියං පුජනියට්ඨානං විහාරමගමාසිති අපේ. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මහාපරිවාරකේරස්ස අපද්‍යානට්ඨකථා.

3. 113.

අත්ථදස්සි ජිනවණ්ණ න්තරාදිකා ආයස්මතො සුමඛලකේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති උපවිනන්තො අත්ථදස්සිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං.

කලාකසම්පෙ රුක්ඛදෙවතා හුන්වා තිබෙන්නා. තසම් සමයෙ හගවා විහාරනො තික්කම්නි නගායිතුකාමො තුස්ස කලාකස්ස තීරං ගන්තො තත් නගාන්වා එකච්චරෙ ජලමානමුග්ගා විය සුරියො විය සුවණ්ණ ඩිවෙබ්බා විය අට්ඨාසි. අථ සො දෙවපුත්තො සොමනස්සජාතො අඤ්ඤාං කන්වා ථොමමකාසි. අත්තනො දිබ්බගිතතුරියෙහි උපහාරඤ්ඤා අකාසි. සො තෙන කමෙතන දෙවමනුස්සෙසු සමපතතියො අනුභවිත්වා අපර භාගෙ ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතො වාසෙසුතමපත්තො සත්ථි පසිදිත්වා පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො පච්ඡා පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'අත්ථදස්සි ජිතවරෙ' ත්‍යාදිමාහ. තත් පරමත්ථං තිබ්බානං දක්කති පස්සාතීති=අත්ථදස්සි, අථවා සබ්බස්සත්තානං වතුසව්වසඛානං අත්ථං පයොජනං දස්සන්තිලොති අත්ථදස්සි, කිලෙසෙ අජිති ජිනාති ජිතියාතීති=ජිනො, චරිතබ්බො පත්තෙතබ්බො සබ්බස්සත්තානිති වරෙ, අත්ථදස්සි ජිනො ව සො වරෙවාති අත්ථදස්සි ජිතවරෙ. ලොක ජෙට්ඨාති පුජ්ජති පපුජ්ජතිති ලොකො, ලොකියති පතිට්ඨියති බුද්ධා දිති පාරමපත්තොති වා ලොකො. ලොකස්ස ජෙට්ඨො නරසහොති අත්තො. සො සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

සුමඛගලපේරුස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 114.

උභින්නං දෙවරුජ්ජාන්තරාදිතා ආයස්සතො සරණාගමනියත්ථෙ රස්ස අපද්‍යනං. අයමි පුරිමබුද්ධෙසු කතායිකාරෙ උපනනුපනන භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනන්නො පදුමුත්තරෙ භගවති උපනෙත අයං හිමවනෙන දෙවරුජා හුන්වා තිබ්බතො තසම් ආසනෙන යක්කදෙව රඤ්ඤා සද්ධිං සම්භාමත්ථාය උපට්ඨිතො, දො අනෙකයක්කසහස්සපරි මාර එලකාට්ඨාදිත්වා සමුපබ්බුලහා අහෙසුං. තද පදුමුත්තරෙ භගවා තෙසු සත්තෙසු කාරුඤ්ඤං උපාදෙත්වා ආකාසෙන තත් භන්තො සපරිමාරුතං දවින්නං දෙවරුජ්ජනං ධම්මං දෙසෙසි. තද තෙ සබ්බාති එලකාට්ඨාති ජබ්බිත්වා භගවන්තං ගාරවබ්බුමානෙන වජ්ජිත්වා සරණගමමංසු. අයං තෙසං පඨමං සරණගමමාසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසමපතතියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතො වුද්ධිමත්ථාය සත්ථි පසනො පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ පුබ්බකුසලං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙ තො 'උභින්නං දෙවරුජ්ජාන්තරාදිමාහ. තත් සුවිලොම බර ලොම ආලවක කුමාරිකුමෙරුදයො විය නාමගොත්තෙන අපාකටා දො යක්කරුජාතො අඤ්ඤාපදෙසෙන දස්සෙතො උභින්නං දෙව රුජ්ජානති ආදිමාහ. සමානාමො සමුපට්ඨිතොති* සං සුට්ඨි ගාමො කල

* සමානාමො පවුපසිතො, පාළිය.

භන්දාය උපගමනනති සබ්බාමො සො සබ්බාමො සංසුට්ඨ උපට්ඨිතො උපගන්ත්වාන ධිනොති අන්තො. අහොසි සමුපබ්බුලොති සංසුට්ඨ උප සම්පෙ රුසිභුතොති අන්තො. සංවෙජ්ජෙති මහාජනනති තෙසං රුසි භුතානං යක්ඛානං ආකාසෙ නිසින්නො භගවා චතුසච්චබ්බමදෙසනාය සංසුට්ඨ වෙජ්ජෙති. ආදීනවදස්සනෙන ගණ්හාපෙසි විඤ්ඤාපෙසි බොධෙ සිති අන්තො. සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

සරණමනිසංචරණ අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 115.

වරුණො නාම නාමෙත්තාත්තාදිතා ආයස්මතො ඵකාසනියන්තෙ රස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්බුදොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනන්නො අත්ථදස්සිභගවතො කාලෙ වරුණො නාම දෙවරුජා හුත්වා නිබ්බන්ති. සො භගවතනං දිස්වා පසන්නමානසො ගක්ඛි මාලාදීති ගීතවාදිතෙති ව උපට්ඨියමානො සපරිචාරෙ පුජෙසි. තතො අපරභාගෙ භගවති පරිනිබ්බුතෙ තස්ස මහාබොධිරුක්ඛං බුද්ධියස්සා විස සබ්බකුරියතාලාවචරෙති සපරිචාරෙ උපහාරමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන තතො කාලං කත්වා නිමොණරතීදිබ්බලොකෙ උපපජ්ජි. එවං දෙවසම්පන්නම්නුභවිත්වා මනුස්සෙසුච මනුස්සභූතො චක්ඛවත්ති සම්පන්නම්නුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බන්නො විඤ්ඤානං පත්වා සත්ථසාසනෙ පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසි. පච්ඡා සකකම්මං සරිත්වා නං තථතො ඤාත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බ චරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'වරුණො නාම නාමෙත්තා'ත්තාදිමාහ. තත් යද අහං සමොදනන්දාය* බුද්ධිබොධිඤ්ඤා පුජෙසිං, තද වරුණො නාම දෙවරුජා අහොසිනති සම්බුද්ධො. ධරණීරූභපාදපනති තත් රුක්ඛලතාපබ්බතසත්තරත්තාදයො ධාරෙතීති ධරණී, තඤ්ඤා රුඤ්ඤා පතිට්ඨහතීති ධරණීරුහො, පාදෙන පිච්ඡිති පාදපො සිඤ්චිතසිඤ්චි තොදකං පාදෙන පිච්ඡිති රුක්ඛකකකසාඛාවිටපෙති ආපොරසං පත්ථියතීති අන්තො. තං ධරණීරුභපාදපං බොධිරුක්ඛනති සම්බුද්ධො. සකකම්මොතිරදොධා†ති අත්තනො කුසලකමෙත්ත අභි රදො පසන්නො උත්තමබොධිමති පසන්නාති සම්බුද්ධො. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

ඵකාසනියන්තෙ අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 116.

විපසෙති නාම භගවාත්තාදිතා ආයස්මතො සුවණ්ණපුජීයන්තෙ රස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමජිත්වරෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනන්නො විපසෙස්ස භගවතො කාලෙ ඵකසම්මං ණානෙ

* සමොධනන්දාය, කන්චි.

† සකකම්මොතිරදොධා, කන්චි.

භූමිමධිකදෙවපුතො, හුඤ්ඤා නිබ්බතො, තස්ස භගවතො ධම්මං සුඤ්ඤා පසන්නාමානසො චතතාරි සුවණ්ණප්‍රපථානි පුජෙයි. තානි ප්‍රපථානි ආකාසෙ සුවණ්ණවිතානං හුඤ්ඤා ඡාදෙසුං, සුවණ්ණපාඨානං ච බ්‍රහ්මස්ස සිරිසි පභාව එකතො හුඤ්ඤා මහාමහාසො අහොසි. සො අතිරෙකතරං පසන්නො සකභවනං ගතොපි සරති යෙව. සො තෙන පුඤ්ඤකමෙක භූමිතභවතාදිසුභනිසු යෙව සංසරතො දිබ්බසම්පත්තිමනුභවිනා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො, විඤ්ඤානම්පතො, සජ්ඣ ධම්මදෙසනං සුඤ්ඤා සාසනෙ උරං දඤ්ඤා පබ්බජිතො න විරෙස්සෙව අරහා අහොසි. අපරභාගෙ පුබ්බකමමං සරිනා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදානං පකාසෙනො ‘විපස්සි නාම භගවා’ ත්‍යාදි මාහ. තං හෙට්ඨා චුත්තමෙව. පාමොජ්ජං ජනප්පිකානාති බලවන්තං පිතිං. උපාදෙඤ්ඤා මොදනා පමොදනා භාසො පාසො පිති පමාදෙ පාමොජ්ජං අත්තමනතා විත්තස්සාත්‍යාදිසු විශ් අත්තමනසභාවං උපාදෙඤ්ඤාති අත්තො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සුවණ්ණප්‍රපඨිසණ්ඩරස්ස අපද්‍යනධිකථා.

3. 117.

වසාමි රුජ්ඣනනොත්‍යාදිකා ආයස්මතො විතකපුරුකණ්ඩරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු සාතාධිකාරෙ තතො පරං උපනත්තු පනත්තභවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතතො සිඛිස්ස භගවතො කාලෙ රුජ්ඣ තතරුකකිදෙවතා හුඤ්ඤා නිබ්බතො අනතරන්තරං දෙවතාති සද්ධිං ධම්මං සුඤ්ඤා පසන්නො සපරිචාරෙ ගඤ්ඤිපබ්‍රවප්‍රපථහෙරිආදිති ගාභා පෙඤ්ඤා භගවතො ආලාභනට්ඨානං ගන්ත්වා දීපාදිති පුජෙත්වා අනෙ කෙති තුරියෙති අනෙකෙති වාදිතෙති තං පුජෙයි. තතො පට්ඨාය සකභවනං පටිට්ඨොපි භගවන්තමෙව සරිනා සම්මුඛා විශ් වන්දති. සො තෙනෙව පුඤ්ඤාන තෙන විත්තපසංසාදෙන රුජ්ඣතනෙ කාලංකතො භූමිතෙ නිබ්බතො, දිබ්බසම්පත්තිමනුභවිනා තතො මනුස්සෙසු මනුස්සසම්පත්තිමනුභවිනා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො, විඤ්ඤානම්පතො, භගවති උපනත්තවිත්තපසංසාදෙ භග වතො සාසනෙ පබ්බජිතා න විරෙස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපර භාගෙ අත්තතො පුබ්බකමමං සරිනා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාප දානං පකාසෙනො ‘වසාමි රුජ්ඣතනෙ’ ත්‍යාදිමාහ. රුජ්ඣනනොති දෙවරුජ්ජනං ආයතනං රුජ්ඣතනං, තස්ස රුකකස්ස නාමබෙය්‍යො වා. පරිනිබ්බුතෙ භගවති පරිසම්පන්නතො කිඤ්ඤි අත්තසෙසෙත්වා ඛනිපරි නිබ්බාතකාලෙ පරිනිබ්බාතසමයෙ පරිනිබ්බාතපත්තස්ස සිඛිතො ලොකබ්‍රහ්මනොති සම්මතො. විතකං අගමාසනනති වන්දනාගරු දෙව රුකපසුරතකෙකාලාදිසු ගඤ්ඤා විතං රුසිකතනති විතං විතමෙව විතකං, බ්‍රහ්මාගරවෙන විතකං පුජනත්ථාය විතකස්ස සම්පං අහං අගමාසිනති අත්තො. තත්ථ ගන්ත්වා කතකිච්චං දස්සෙතො ‘තුරියං තත්ථ වාදෙත්වා’ ත්‍යාදිමාහ. තං සබ්බං සුවිඤ්ඤාය්‍යමෙවාති.

විතකපුරුකණ්ඩරස්ස අපද්‍යනධිකථා.

3. 118.

සද්ධි විපසස්සි ලොකගෙහි ත්‍යාගිකා ආයස්මත්තො බුද්ධසංඝකාන්තපදනං අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ නන්තන්තං භවෙ විට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපචිතනොත්තා විපසස්සිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං භූමිමට්ඨකවිමානෙ දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බන්ති. තද්ධ විපසස්සි භගවා ආයුසංඛාරං වොස්සජි. අථ සකලදසසභස්සිලොකධාත්‍යු චත්‍රස්සාගරපබ්බතා පකම්පිත්ථ. තද්ධ දෙවපුත්තස්සාපි භවතං කම්පිත්ථ. තස්මිං බණේ සො දෙවපුත්තො සංසයජාතො කිනන්තුණො පඨවිකම්පාය නිපථන්තිති විනොත්තො බුද්ධස්ස ආයුසංඛාරං විස්සයාමිති භාසො සොකං සංවේගං උපපාදෙසී. තද්ධ වෙස්සවණො මහාරජා ආගන්ත්වා මාවිනතසිත්ථාති අස්සාසෙසී. සො දෙවපුත්තො තතො චුතො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤාතමපතො සරවාසං පභාය පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසී. අපරභාගෙ පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'සද්ධි විපසස්සි ලොකගො' ත්‍යාගිමාන. ආයුසංඛාරමොස්සජිති ආ සමන්තතො යුතොති පාලෙති සන්තෙති ආයු, ආයුස්ස සංඛාරො රුසිභාවො ආයුසංඛාරෙතං ආයුසංඛාරං ඔස්සජි. පරිවට්ඨි ජහාසීති අනෙත්ථ. තස්මිං ආයුසංඛාරමස්සජනෙ ජලමෙබලා සාගරෙදකමෙබලා සතිතා සකලදසසභස්ස චක්කවාලපඨවි පකම්පිත්ථාති සම්බන්ධො. බන්ධනං විත්ථනං.* මස්සා භවතං ඔත්තතං විතතං විතතං සුපරිසුද්ධං විතතං අනෙකෙති සත්තති රතනෙති විතතං විවිතතං සොභමානං පකම්පිත්ථ ජිකාරෙත කම්පිත්ථාති අනෙත්ථ. සෙසං සම්බන්ධ උත්තානමෙවංති.

බුද්ධසංඝකාන්තපදනං අපදනං විකම්පිතං.

3. 119.

පදුමුත්තර බුද්ධස්ස සාවකාත්‍යාගිකා ආයස්මත්තො මහසංඝකාන්තපදනං අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ නතොමරං නන්තන්තං භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනොත්තා පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ හිමවතෙත දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බන්තො අරඤ්ඤං ගන්ත්වා මහමුල්ලානං මස්සා ගවේසනානං තස්ස සාවකානං භොජෙත්වා මස්සා ආවික්ඛි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සම්පන්නම්බුභවිත්වා උප්පනනුප්පනනභවෙ සම්බන්ධ අමුල්ලො සංඝකාන්තො අහොසී. අථ ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤාතමපතො සරවාසං අතලලීතො පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහා අහොසී. සො අපරභාගෙ අත්තමානො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'පදුමුත්තරබුද්ධස්ස' ත්‍යාගිමාන. සාවකා

* බන්ධනං. විතතං. සම්බන්ධ.

බන්ධනං. විත්ථනං. කප්පි.

වනවාරිනොති හගවතො වුත්තවචනං සමමා ආදරෙන සුණ්ණන්ති සාවකා, අථවා හගවතො දෙසනානුසාරෙන සුණ්ණං පෙසෙත්වා සංඛමං සුණ්ණන්ති වා සාවකා, වනවාරිනො වනෙ විවරණකා සාවකා, විපසනට්ඨා මග්ගමූලා, මහාරඤ්ඤ අනිම වක්ඛවිරතීනා ව අනු සුථෙ විවරන්ති සමබ්බො, සෙසං සමබ්බ උත්තානන්තෙවති.

මහනසක-කපේරසද්දනාදි අපද්දනට්ඨකප්.

3. 120.

අනුදසයිමති සුගතොත්තාදිකා ආයසමතො පවුපට්ඨානසක-කපේරසද්දනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් හවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො අනුදසයිමති හගවතො කාලෙ යකක යොතියං නිබ්බතො හගවති ධර්මානෙ දස්සනස්ස අලභිතො පච්ඡා පරිනිබ්බතො මහාසොකප්පතො විහාසි. තද්ධිස්ස සාගතො නාම අග්ගසාවකො අනුසාසනො, 'හගවතො සාරීරිකධානුපුරා හගවති ධර්මානෙ කතපුරා විශ විත්තප්පසාදවසා මහපථලා හවතී'ති වත්වා ථූපං කරෙහිති නියොජ්ජො ථූපං කාරෙසි. තං පුජෙත්වා තනො වුතො දෙවමනුස්සෙසු සමපතතිමනුභවත්වා ඉමස්මි බුද්ධප්පාදෙ සාවත්ඨං එකස්මි කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපතො සත්ථ පසිදිත්වා පබ්බජ්ජො න විරස්සෙව අරහා අහොසි, සො අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකමම. සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිතාපද්දනං පකාසෙතො 'අනුදසයිමති සුගතොත්තාදිමාහ. තං හෙට්ඨා වුත්ත මෙව. සකකසොති. උපපජ්ජිතති එත් අත්තනො සකාසං සමපතො සමපතො බාදනො යාති ගච්ඡතීති යකො, යකානං යොති ජාතීති යකකයොති, යකකයොතියං නිබ්බතොති අත්තො. දුලලභං වන මෙ ආසීති මෙ මයා ලභියසං දුලලභං, බුද්ධානස්ස සත්ථනො සකකාරා අත්තතො විරබෙත්වා ලභිතති අත්තො. දුප්පසානතති දුට්ඨපසානං රත්තියා පසානකරණං, මයං අතිදුට්ඨපසානතති අත්තො. දුරුට්ඨිතතති දුට්ඨිතං සුරියස්ස උග්ගමනං මග්ගං දුට්ඨගමනතති අත්තො. සෙසං සමබ්බ උත්තානන්තෙවති.

පවුපට්ඨානසක-කපේරසද්දනාදි අපද්දනට්ඨකප්.

3. 121.

ඡන්දනස්ස විපසියස්සත්තාදිකා ආයසමතො ජාතිපුරකපේරසද්දනං අපද්දනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් හවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො විපසියස්ස හගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපතො තකතතපාඨකෙති විපසියස්ස බොධිසත්තස්ස වුත්ත ලකකණං නිමිත්තං සුත්වා, 'අයං කීර කුමාරෙ බුද්ධො හුත්වා සකල ලොකස්ස අහො සෙට්ඨා හුත්වා සබ්බසත්තෙ සංසාරතො උග්ගියස්ස තී'ති සුත්වා, තං හගවතං කුමාරකාලෙයෙව බුද්ධස්ස විශ පථිඡ,

කමෙන කුමාරකාල උපරජකාල රජකාලනති කාලනතයමතිකකමම බුද්ධො ජාතෙපි මහාපුජං කතො තතො චුතො තුසිතාදිසු නිබ්බතො දිබ්බසුඛමනුභවිතො පච්ඡා මනුස්සොසු චකකචතතාදිමනුස්සසුඛමනු භවිතො ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො සත්තථාච්ඡයා කාලෙ යෙව හගවති පසනො පබ්බජිතො විපස්සනං චබ්බෙත්වා න විරයොව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ අත්තනො කුසලකම්මං සරිතො සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'ජාය තතස්ස විපස්සියා'ත්තාදිමාහ. තං හෙට්ඨා චුත්තත්ථමෙව. නෙමිත්තානි. සුඤ්ඤානාති එත් නිමිත්තං කාරණං සුබදුක්ඛප්පත්තිහෙතුං ජානන්ති නෙමිත්තා, තෙසං නෙමිත්තානං නකඛතතපාඨකානා චචනං සුඤ්ඤාති අත්ථො. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

ජාතිපුත්තකප්පරස්ස අපදානථාකථා.

වාදසමචගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. 122.

අජකායකො මනනධරොත්තාදිකා ආයසමනො සෙතරයාකප්පරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමජිනවරෙසු කතාධිකාරෙ අත්තභාවසත සහස්සොසු පුඤ්ඤාති උපවිනනො විපස්සියා හගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤාතථෙත්වා තිණ්ණං වෙදානං පාරං ගන්තො ඉතිහාසාදිසකලබ්‍රාහ්මණධරමෙසු කොට්ඨතො, එකස්මිං දිව්සෙ අබ්බොකාසෙ සීතං සපරිවාරං හගවනං දිස්වා පසන්ත මානසො සිරිසපුප්ථං ගහෙත්වා ආකාසෙ බිපනො පුජෙසී. තාති පුප්ථාති ආකාසෙ විතානං හුත්වා සත්තාහං ධත්වා පච්ඡා අන්තරාශිංසු. සො තං අච්ඡරියං දිස්වා අභිපසන්තමානසො හෙතෙව පිතිසොම නස්සොන කාලං කතො තුසිතාදිසු නිබ්බතො තත් දිබ්බසුඛමනු භවිතො තතො මනුස්සසුඛමනුභවි තතො ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ එකස්මිං කුලගෙගෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පාපුඤ්ඤා පුබ්බවාසනාබලෙන සත්ථි. පසනො පබ්බජිතො න විරයොව අරහා අහොසි. සො අපර භාගෙ පුරුකතකුසලං සරිතො සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'අජකායකො මනනධරො'ත්තාදිමාහ. තං හෙට්ඨා චුත්තත්ථමෙව. සෙතරයාක. ගහෙත්වානාති සිරිසෙ හවං ජාතිපුප්ථං සෙතර යාදු, සෙතරයමෙව සෙතරයාකං, තං සෙතරයාකං ගහෙත්වානාති සබ්බෙත්වා. හගවති පසනො ජාතිසුමනවකුලවමපකාදිති පුප්ථාති පතිට්ඨිපෙත්වා පුජෙතුං කාලං නත්ථිතාය තත් සමපත්තං තං සෙතරයාක පුප්ථං ගහෙත්වා පුජෙසිතුම් අත්ථො. සෙසං සබ්බත් උත්තාන මෙවාති.

සෙතරයාකප්පරස්ස අපදානථාකථා.

3. 123.

භිමවනනායකා විදුරේ නාදිකා ආයසමනො පුළුල්ප්‍රියතේරණ
අපද්‍රව්‍ය. අයමපි පුරිමබ්‍රද්‍රොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ
පුඤ්ඤති උපවිතනො විපසයි බුද්ධිය භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණ
කුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤනමපච්ඡා සකසිපෙප නිප්පතති පථෙතා තත්
සාරං අපසානො, ගෙහං පහාය භිමවනං පටිසිච්ඡා අතතනා සහග
තෙති පඤ්චසියසහසෙසෙති සද්ධිං පඤ්චාභිඤ්ඤ අධිසමාපතතියො
නිබ්බතොතා, කුසකුරනාමපබ්බතසමිපෙ පණණසාලං කාරෙතා පටි
වසති. තද් බුද්ධිපාදභාවං සුචා සියෙසෙති සහ බුද්ධිය සනතිකං ගතං
කාමො කෙතවි බ්‍යාධිතා. පිළිතො පණණසාලං පටිසිච්ඡා සියසනතිකා
බුද්ධානුභාවලක්ඛණඤ්ඤ සුචා පසන්නාමානසො භිමවනනො වමසකා
සොක නිත්තකතිලකොතකාද්‍යනෙකෙ පුපෙථ ආගරපෙච්ඡා ධුපං කච්ඡා
බුද්ධිං විග්‍රහෙ පුරෙතා කාලං කච්ඡා බ්‍රාහ්මලොකුපගො අගොසි. අප්‍ර-
සිසා තසා ආලාභනං කච්ඡා බුද්ධිසනතිකං ගතො, තං පමතති සඤ්ඤ
ආරෙවෙසුං. අථ භගවා බුද්ධිවකුත්තා ඔලොකෙතා අනාගතාසඤ්ඤ
ණෙත පාකට්ඨකරණමකාසි. සො අපරභාගෙ ඉමසමි බුද්ධිපාදෙ
සාවජියං කුලගෙගෙ නිබ්බතො විඤ්ඤනමපතො පුබ්බවාසනා
බලෙන සන්ධි පසනො පබ්බජිතා න විරසෙව අරහා අගොසි. අථ
අතතනො පුබ්බකුසලං සරිතා සොමනස්සරානො පුබ්බවර්තාපද්‍රව්‍යං
පකාසෙතො 'භිමවනනායකා විදුරේ' නාදිමා. තං ගෙට්ඨාචුත්තත්
මෙව. කුසකුරෙ නාමපබ්බතොති පබ්බතස්ස සිවරං කුසකුරකාරෙතා
සුතබ්‍යාකාරෙත සණ්ඨිතතො කුසකුරපබ්බතොති සකිං ගතො, තස්ස
සමිපෙ පණණසාලං කච්ඡා පඤ්චාපසසහසෙසෙති සහ වසමානොති
අරො. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවති.

පුළුල්ප්‍රියතේරණ අපද්‍රව්‍යවිකල්ප.

3. 124.

සුවණ්ණවණ්ණං සමබ්‍රද්ධනාදිකා ආයසමනො පායසද්‍රව්‍ය
තේරණ අපද්‍රව්‍ය. අයමපි පුරිමබ්‍රද්‍රොසු කතාධිකාරෙ තත් තත්
භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනො විපසයි භගවතො කාලෙ එකමිං
විභවසමපනෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො විඤ්ඤනමපච්ඡා සරවාසං
වසනො, භජිඅස්සධනධඤ්ඤ සතතරතනාදි විභවසමපනො සද්ධිං
සමපනො කමමල්ලං සද්දතිච්ඡා සහසමතො සුවණ්ණපාතියො
කාරෙතා තමිං බිරපායසහසං පුරෙතා තං සබ්බං ගාගාපෙච්ඡා
සිවලිවනං අගමසි. තමිං සමගෙ විපසයි භගවා ආකාසෙ වඩකමිං
මාපෙච්ඡා ඡබ්බණ්ණරංසියො විසංපෙච්ඡා තත් වඩකමි. සො පත
සෙට්ඨි තං අච්ඡරියං දිස්වා අභිවිය පසනො, පාතියො ධපෙච්ඡා
වඤ්චා ආරුඬෙසි පටිගහණාය. අථ භගවා අනුකම්පං උපාදය
පටිගහෙසි, පටිගහෙතො ව පනස්ස සොමනස්සප්පාදතත් සහස්ස

මනෙතනි තිකුකුති සද්ධිං පරිභුඤ්ජි. තදවසෙසං අනෙකසහස්සා තිකුකු පරිභුඤ්ජංසු. සො තෙන පුඤ්ඤාන සුගතීසු යෙව සංසරනො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපනො සද්ධිපාදො පබ්බජිතො චිරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ අත්තනො කුසලං පච්චවෙකම්මානො තං සරිතො සොමනස්සාපනො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'සුවණ්ණවණ්ණං සම්මුඛං' න්‍යාදිමාහ. තං ගෙට්ඨා වුත්තමෙව. වඩකමං සුසමාරුළොහානි වදිනනො පදවිකේඨපං කෙරෙනො නමති ගච්ඡති වඩකමං, වඩකමස්ස පදවිකේඨපස්ස ආධාරභූතපඨවිපාදෙසො වඩකමං නාමාති අත්ථො. එතං වඩකමං සුවිසෙසෙන ආරුළොහානි සමබ්බො. අමබරෙ අනිලාසනෙති වරියති ඡාදියති අනෙතාති අබරං, සෙනවත්ඡාදියො ආකාසොති අත්ථො නත්ති තිලියනං ගොපනං එත්ථාති අනිලං, ආසමන්තතො යාති ගච්ඡති අනෙතාති ආයනං, අනිලඤ්ච තං ආයනං වෙති=අනිලායනං, ඉද්ධි මනෙතො තස්මිං අමබරෙ අනිලායනෙ වඩකමං මාපයිනති අත්ථො. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

පාසසදායකත්ථෙරස්ස අපදානමිකමා.

8. 125.

නිසජ්ජ පාසාදවරෙත්තාදිකා ආයසමනො ගණිතයෙන් අපදානං. අගමි පුරිමබුද්ධිසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ නිබ්බානු පඨස්සයාති පුඤ්ඤානි උපවිතනො විපසයිස්ස භගවතො කාලෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපනො මහඛානො මහාභොගො දිබ්බසුඛමිව මනුස්සසුඛමනුභවනො එකස්මිං දිවසෙ පාසාදවරෙ නිසිනො හොති. තද භගවා සුවණ්ණමෙරු විශ විවිශා විවරති. තං විවරමානං භගවන්තං දිස්වා පසන්නමානසො ගන්වා වන්දිතො සුගණිකොදකෙන භගවන්තං ඔසිඤ්ඤාමානො පුරෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපනො සරුවාසෙ අනුලලිතො සත්ථු සන්තිකො පබ්බජිතො කම්මට්ඨානං ගහෙතො විපස්සනං වසේත්තො චිරස්සෙව අරහා අහොසි. අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බකමං සරිතො සොමනස්සාපනො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'නිසජ්ජ පාසාදවරෙ'ත්තාදිමාහ. තත් පාසාදෙති පසාදං සොමනස්ස ජනෙති උපපාදෙති පාසාදෙ, මාලාකම විත්තකමසුවණ්ණකමාදීනි තත් පවිඨජ්ජනානං පසාදං ජනෙතිති අත්ථො. පාසාදෙ ව සො පත්ථෙ තබ්බවෙත්ත වරොවෙති=පාසාදවරෙ, තස්මිං පාසාදවරෙ. නිසජ්ජ නිසි දිත්වා විපසිං ජනවරං අද්දසන්ති සමබ්බො. සෙසං සබ්බත් උත්තාන මෙවාති.

ගණිතයෙන් අපදානමිකමා.

3. 126.

ක්ෂමානෙ විපසිමහි ආදිකා ආයසමනො සමමුඛාචිකාපේරයාදිකා අපදනං. අගමපි පුරිමවුදොසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුද්දසුති උපවිනනෙනා විපසිසියා භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතෙනා සත්තවසිකකාලෙ යෙව සකසිපෙප නිප්ථනති. පතො සරුවාසං සංඝෝපෙචා වසනො, විපසිබොධිසතො උපනො පාතුභුතාති ලකිණාති දිසවා වෙදනතො දිසමානතියමෙන තාති ලකිණාති සබ්බජනකායසා විජාරෙනො නිසාසයෙන අයං ලොකෙ බුදො භවිසාතිති ව්‍යාකරිතො ජනානං මනසි තසමිං පසාදං ජනසිත්ථි, සො තෙන කුසලකමෙන ඡිකාමාවරසමපනතියො අනුභවිතො මනුසොසු ව වකවතතිසමපනතියො අනුභවිතො ඉමසමිං බුදුපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමපතො සදාපාතො පබ්බජිතො න විරසොව අරහා අහොසි. කතකුසලතාමෙන සමමුඛාචිකාපේරොති පාකටො, සො අතතනො පුබ්බකමං සරිතො සොමනස්සජාතො පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙනො 'ජායමානෙ විපසිමහි'තොදිමාහ. විපසිමහි සමමුඛාචිකාපේරො ජායමානෙ උපපජ්ජමානෙ මාතුකුච්ඡතො තිකමතො පාතුභුතං තිමිතං කාරණං බුද්ධිභාමසා, ගෙනුති බ්‍යාකරිං කප්ථසීං අපොකාති අවජ්ජියාති පාකටාති අකාසිතාති අපො, සෙසං චුත්තතයානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායමෙවාති.

සමමුඛාචිකාපේරයාදිකා අපදනාධිකා.

3. 127.

නග්ගරො බසුඤ්ඤාවනිසාති ආදිකා ආයසමනො කුසුමාසනියපේරයාදිකා අපදනං. අගමපි පුරිමජ්නවරෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවරවුපතිසායාති පුද්දසුති උපවිනනෙනා විපසිසියා භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමපතො මහදානො මහා භොගො තිණ්ණො වෙදනං පාරං ගතො බ්‍රාහ්මණසිපෙපසු කොටි පතො සකපරසමයකුසලො මානාසිතරෙ. පුරෙතුකාමො පසුච උපලකලාපෙ අතතනො සමිපෙ ධපෙචා නිසිතො තද්ධිනිකුසලික පරිවුතං විපසිභගවතං ආගච්ඡතං දිසවා නිලපිතාදිසනබුද්ධි රංසියො ව දිසවා පසන්නමානසො ආසනං පසුඤ්ඤෙපචා තත් තාති පුප්ථාති සත්ථිතො භගවතං තත් නිසිද්ධපෙචා සකසරෙ මාතු අපොය පටියාදිතාති සබ්බාති බාදනියභොජනියාති ගහෙචා සපරිවාරං භගවතං සහතෙන සත්තපෙපතො භොජෙසි. භොජනාවසානෙ ඵකං උපලභන් අද්ධි. තෙන සොමනස්සජාතො පත්තං අකාසි, භගවාපි අනුමොදනං කවා පකාමි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙව මනුසාසමපනතියො අනුභවිතො ඉමසමිං බුදුපාදෙ සාවච්ඡිං විභව සමපතො ඵකසමිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමපතො භොග යශෙහි වසිතො කාමෙසු ආදිනවං දිසවා සරුවාසං පහාය පබ්බජිතො

න විරසෙව අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ පුබ්බිකතකුසලං පුබ්බිකිතිවාසඤ්ඤාණෙන සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'නගරෙ ධඤ්ඤවතියා'ති ආදිමාහ. ධඤ්ඤානං පුඤ්ඤ වන්තානං බතතියමුභමණ් භගපතී මහාසාලානං අනෙකෙසංකුලානං ආකරතො ධඤ්ඤවති. අථවා මුත්තාමණි ආදිසත්තරත්තානං සත්ත විධධඤ්ඤානං උපහොගපරිභොග සම්පන්නීනං ආකරත්තා ධඤ්ඤවති. අථවා ධඤ්ඤානං බුද්ධිපළවෙකවුද්ධිබිණ්ණාසවානං වසනට්ඨානං ආරාම මිහාරුදීනං ආකරත්තා ධඤ්ඤවති. තස්සා ධඤ්ඤවතියා, නගරනතී රාජ සුවරාජ මහාමත්තාදීනං වසනට්ඨානං නගරනතී ආඤ්ඤාති ගණනාතීති නගරං, රාජාදීනං වසනට්ඨානභූතං පාකාරපරිකෙබ්පාදීති පරිකබ්බතං ප්‍රච්ඡින්නට්ඨානං නගරං නාමාති අන්තො තස්මිං නගරෙ යද අහං විපසයිස්ස භගවතො සන්තිකෙ බ්‍යාකරණං අලභී, තද්‍ය තස්මිං ධඤ්ඤවතියා නගරෙ මුභමණො ආසින්නී අන්තො. සෙසං උත්තාන්තං මෙවාති.

කුසුමාසනියන්තරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 128.

අජ්ඣායකො මනනධර්මෙති ආදිකා ආයසමතො ඵලදයකන්තරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමෙසු මුනිකුඤ්ඤ්ඤප්පෙසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු භවෙසු පුඤ්ඤාති උපට්ඨන්තො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ මුභමණකුලෙ තිබ්බිතො විඤ්ඤාතමපඤ්ඤා වෙදහතොදි සකසිපෙපසු පාරපපත්තො අනෙකෙසං මුභමණසහස්සානං පාමොකෙබ්‍යා ආවරිතො සකසිපපානං පරිශොසානං අදිස්වා තත්ථ වස්සාරං අපස්සන්තො සරවාසං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජා පබ්බජ්ජා හිමවන්තස්ස අවිදුරෙ අස්සමං කාරෙතා සහ සියෙහි වාසං කාපෙපසි. තස්මිං සමයෙ පදු මුත්තරෙ භගවා භික්ඛාය වරමානො තස්සානුකම්පාය නං පදෙසං සම්පා පුණි. තාපසො භගවන්තං දිස්වා පසන්නාමානසො අත්තනො අන්තං පුට්ඨෙ තික්ඛිපිත්වා රුක්ඛගෙහ ලග්ගිතාති මධුරති පදුමඵලාති මධුතා සහ අදුසි. භගවා තස්ස සොමනස්සුපපාදනත්ථං පස්සන්තස්සෙවස්ස පරිභුඤ්ඤාති ආකාසෙ සිතො ඵලදතාතිසාසං කපෙත්වා පකාමි. සො තෙත පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො උභයසම්පන්නියො අනුභවිත්වා, ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ විභවසමපන්නෙ ඵකස්මිං කුලගෙහෙ තිබ්බිතො සත්තවස්සිකො යෙව අරහත්තං පඤ්ඤා පුබ්බිකතකුසල කමමං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'අජ්ඣායකො මනනධර්මෙ'ති ආදිමාහ. තත්ථ අජ්ඣාති වින්තනතීති අජ්ඣායි, සො යෙව අජ්ඣායකො, ඵත්ථ හි අකාරෙ. "පටිසෙධවුද්ධි තබ්බාමෙ-පෙ-අකාරෙ විරහප්පකෙ"ති එවං චුත්තෙසු අන්තෙසු තබ්බාමෙ වත්තති. සිස්සානං සවණධාරණාදිවසෙන හිතං අජ්ඣාති වින්තනති අජ්ඣායං කරෙතීති අජ්ඣායකො, වින්තනොති අන්තො. ආවරිතස්ස සන්තිකෙ උග්ගතිතං සබ්බං මන්තං මන්තා ධාරෙති

පවිතේතනිති මහතබ්බෙ. නිණ්ණං චෙද්දනං පාරගුති වෙදං වුවිච්ඡි
 සුණං, වෙදෙන වෙදිතබ්බං බුජ්ඣිතබ්බංති වෙදා ඉරුබ්බෙදගජ්ඣෙද්ද
 සාවචෙද සබ්බාතා තයො ගතො, තෙසං චෙද්දනං පාරං පරිඥාසානං
 ඝොටිං ගතො පනෙනාති පාරගු සෙසං පාකට්ඨෙව්වාති

එලදගතකතෝරස අපද්‍යනවිකිකා.

3. 129.

පබ්බතො භිමවනනමහිති ආදිකා ආයසමනො සූර්ණසූර්ණක
 තෝරස අපද්දනං. අගමි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තුසම් තසම්
 උපපනුප්පනනභවෙ පුඤ්ඤති උපවිනනො විපසයිසු භගවතො
 කාලෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිපපනො ඝරුවාසං පහාය තාපස
 පබ්බජ්ජං පබ්බජ්චා භිමවනනසු අවිදුරෙ පණ්ණසාලං කාරෙචා
 පඤ්ඤාභිඤ්ඤා අධිසමාපනතයො නිබ්බතනචා වෘතො ඵකදිවසං
 පරිසුද්ධං පණ්ණරං පුලිනතලං දිසවා ඊදිසංව පරිසුද්ධං බුද්ධසුණ්ණති
 බුද්ධසුණ්ණං අනුසාරි ථොමෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුසොසු
 සංසරනො උභයසමපනතයො අනුභවිචා ඉමසම් බුද්ධපාදෙ
 ඵකසම් කුලගෙනෙ නිබ්බතො විඤ්ඤනමපචා සාසනෙ පබ්බජ්චා න
 විරයොව අරහතං පනො පුබ්බ කතපුඤ්ඤං අනුසාරිචා. සොම
 නසුභාතො පුබ්බවර්තාපද්දනං පකාසෙනො 'පබ්බතෙ භිමවනන
 මහි'තිආදිමාග. පුලිනං සොභනං දිසවා පරිපුණ්ණකතං විය විපුලා
 කාරෙන පරිසොධිතාකාරෙන පවනතං ඕතනති පුලිනං, සොභනං
 වාපුකං දිසවා සෙට්ඨං බුද්ධං අනුසාරිනති අතො. සෙසං සුවිඤ්ඤාය
 මෙව්වාති.

සූර්ණසූර්ණකතෝරස අපද්දනවිකිකා.

3. 130.

සුවණ්ණවණ්ණං සමබුද්ධොති ආදිකා ආයසමනො ගතිපුප්ඵිය
 තෝරස අපද්දනං. අගමි පුරිමබුද්ධානං සනතිකෙ කතාබිකාරො
 අනෙකාසු ජාතිසු කතපුඤ්ඤසඤ්ඤො විපසයිසු භගවතො කාලෙ
 ඵකසම් කුලගෙනෙ නිබ්බතො උපහොගපරිභොගෙහි අනුනො
 ඵකදිවසං විපසයි භගවනතං අසාවකං දිසවා පසන්නමානසො ලාජා
 පඤ්ඤමෙහි පුපෙථහි පුපෙසි සො තෙන විතනපාසාදෙන ශාලිකාසුකං
 ධ්වං තනො දෙවලොකෙ නිබ්බතො දිබ්බසමපනති අනුභවිචා
 අපරහාගෙ මනුසොසු මනුසසමපනති මනුභවිචා, ඉමසම් බුද්ධ
 පාදෙ ඵකසම් කුලගෙනෙ නිබ්බතො සද්ධාජාතො පබ්බජ්චා න
 විරයොව අරහතං පාපුණි. සො ඵකදිවසං පුබ්බ කතපුඤ්ඤං සරිචා

සොමනස්සජාතො ඉමිනා කුසලෙනාහං නිබ්බානං පනෙත්තාමිති පුබ්බ වර්තාපද්‍යනං පකාසෙනෙත්වා 'සුවණ්ණවණ්ණො සමුද්ධො'ති ආදිමාහ. තං සබ්බං ගෙට්ඨා වුත්තනායතනා උත්තානන්තමෙවාති.

ගනිපුප්‍රජාපුරුකතේරස්ස අපද්‍යනවිධිකථා.

3. 131.

භිමවනනස්ස අවිදුෂරති ආදිකා ආයස්මතො පද්‍රමපුරුකතේරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයානි පුඤ්ඤති උපවිනනෙත්වා පද්‍රමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ වුභග්ගකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමපචා සකසිපෙප නිපථ තතිං පචා තත් සාරං අපස්සනො බුද්ධිප්පතතීතො පුරෙතරං උප්පනාහතා ඔවාදනුසාසනං අලභිතා සරවායං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජා. පබ්බජ්ජා භිමවනනස්සාවිදුරෙ ගොතමහං නාම පබ්බතං නිස්සාය අස්සමං කාරෙත්වා පඤ්චාභිඤ්ඤ අට්ඨසමාපතතීයො නිබ්බතොත්වා කොතසුබෙතෙව විහාසි. තද්ද පද්‍රමුත්තරෙ භගවා බුද්ධො සුත්වා සතෙත සංසාරතො උඤ්ඤතො විහරති අථ තස්සානුකම්පාය භිමවනනං අගමාසි. තාපස්සො භගවනනං දිස්වා පසන්නාමානස්සො සකසිස්සො සමානෙත්වා තෙති පද්‍රමපුප්ථානි ආහරපෙත්වා පුජෙසි. සො තෙත පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසමපතතීයො අනුභවිතා 'ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ සාවචතීයං කුලගෙහෙ නිබ්බතො සද්ධො පසනො පබ්බජ්ජා න විරස්සෙව අරහා අගොසි. සො අත්තනො පුඤ්ඤකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවර්තාපද්‍යනං පකාසෙනො 'භිමවනනස්ස අවිදුරෙ'ත්වාදිමාහ. ගොනාමො නාම පබ්බතොති අනෙකෙසං යක්ඛදෙවතානං ආවාසභාවෙන අබ්බිතානවස්සෙත ගොතමස්ස භවනතො ගොතමොති පාකටො අගොසි. පවත්තති නිට්ඨතීති පබ්බතො. නානාරුකෙඛති සඤ්ජනෙනාති රුහති පතිට්ඨා තීති රුකෙඛා, අථවා පඨවිං බනනො උඤ්ඤං රුහතීති රුකෙඛා, නානා අනෙකප්පකාර වම්පකකපසුරනාගඅගරුවන්දනාදයො රුකඛාති නානා රුකඛා, තෙති සංජනො පරිකිණ්ණො ගොතමො පබ්බතොති සමබ්බෙත්වා. මහාභුතගණාලයොති භවනති ජායනති උප්පජ්ජනති වසේත්තතීති භූතා, මහත්තා ව තෙ භූතා වෙති මහාභූතා, මහාභූතානං ගණො සමුභො මහාභූතගණො මහාභූතගණස්ස ආලයො මහාභූත ගණාලයො. වෙමජ්ඣමහි ව නාසාසිති තස්ස ගොතමස්ස පබ්බතස්ස වෙමජ්ඣ අබ්බතතරෙ අස්සමො අභිනිමිතො නිප්ථාදිතො කතොති අද්දො. සෙසං උත්තානන්තමෙවාති.

පද්‍රමපුරුකතේරස්ස අපද්‍යනවිධිකථා.

තෙරසමවගගවණ්ණනා සමත්තා.

3. 132.

පදමුත්තරේ නාම ජිනෝති ආදිකා ආයසමනො සෞභිතයෝරපදනං. අයමපි පුරිමබ්‍රද්ධොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනනො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානමපනො සරුවාසං සණ්ඨපෙනා එකදිවසං සන්ථාර ධමම දෙසියමානෙ තස්මි පසන්නමානසො නානපස කාරෙන ථොමෙසි. සො තෙනෙව සොමනස්සෙත කාලං කතා දෙවෙසු නිබ්බතො තත් දිබ්බසුඛං අනුභවිතා මනුස්සෙසු ම මනුස්ස සුඛං අනුභවිතා ඉමස්මි බුද්ධුපපාදෙ සාවච්ඡයං කුලගෙහෙ නිබ්බතො සත්තවස්සිකොව පබ්බජිතා න විරස්සෙව ජලිභිඤ්ඤා අරහා අහොසි. සො අපරහාගෙ අත්තනො පුබ්බවරිතා සරිතා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'පදමුත්තරේ නාම ජිනෝති ආදි මාහ. තං සබ්බං හෙට්ඨාචුත්තනගතො සුචිඤ්ඤායමෙවාති.

සෞභිතයෝරපදනං අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 133.

විත්ථාය නදිතීරෙති* ආදිකා ආයසමනො සුදස්සනයෝරපදනං. අයමපි පුරිමජිනවරෙසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ කත පුඤ්ඤාසඤ්ඤො සිඛස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො චුද්ධිපපතො සරුවාසං සණ්ඨපෙනා වසනො විත්ථාය නාම ගඛා ය සමිපෙ පිලකුච්චිතං පරියෙසනො තස්සාතීරෙ ජලමානං අග්නි විය නිසින්නං සිඛං සමමාසවුද්ධං දිස්වා පසන්නමානසො කෙතකපුප්ථං වණොතෙව ජිජ්ඣා පුපෙතො එවමාහ. භනෙත යෙන ඤ්ඤෙත තං එවං මහානුභාවො සබ්බඤ්ඤාබුද්ධො ජාතො, තං ඤ්ඤං අහං පුපෙ මිති. අථ භගවා අනුමොදනමකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙව මනුස්සෙසු ජාතො උභයසමපත්තියො අනුභවිතා ඉමස්මි බුද්ධුපපාදෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො සන්ථරි පසනො පබ්බජිතා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අත්තනො කතකුසලං සරිතා සොම නස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙතො 'විත්ථාය නදිතී රෙ'ති ආදිමාහ. තත් විත්ථායාති විත්ථරති පජරති විජිණ්ණො හොතිති විත්ථා, නදනති සද්දං කරෙන්නති ඉතා ගතා පවත්තාති නදී, එතං පතා තිණ්ණො නාම හොනාති තිරං, තස්සා නදියා තිරසමි පෙති අන්තො. කෙතකං පුප්ථං දිස්වා කුච්චිතාකාරෙන ගණන න්නානං හත්ථං කණ්ටකො ජිජ්ඣා විජ්ඣාතිති කෙතං, කෙතස්ස ඉදං කෙතකං පුප්ථං, තං දිස්වා වණං ජිජ්ඣාති සමබ්බො. සිඛිනො ලොකබ්බුතොති සිඛි වුවවති අග්නි, සිඛි සදිසනීලපිතාදිහෙද ජල මාත් ජබ්බණ්ණරංසියො යස්ස සො සිඛි, තස්ස ලොකස්ස සකල

ලොකතනයසං ඛණ්ඩු ඤානකොති ලොකඛණ්ඩු, තසං සිඛිතො ලොක ඛණ්ඩුතො කෙතතිපුථං වණේවන ඡේදිනා පුජෙසිනති සමඛණ්ඩො. සෙසං උත්තානත්මෙවති.

සුදංගනතෝරසං අපදානධිකථා.

3. 134.

ව්‍යාජනානදීතිරෝ ආදිකා ආයසමතො ව්‍යාජනපුජකතෝරසං අපදානං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතතො අත්දසසිසං භගවතො කාලෙ හිමවතො ව්‍යාජනානදියා සමිපෙ කිත්තරයොනියං නිබ්බතො පුථංභකො පුථංතිවසනො ව්‍යාජනඅගරුආදිසුගතිවිභුසිතො හිමවතො භූමි දෙවතා විය උය්‍යාතජලකිලාදිඅනෙකසුඛං අනුභවතො වාසං කපෙපසි. තද අත්දසසි භගවා තසංනුකම්පාය හිමවතං ගතවා ආකාසනො ඔරුග්ග සමසාරිං පඤ්ඤපෙත්වා නිසිදි. සො කිත්තරෙ තං භගවතං විජේෂාතමානං තත් නිසිතං දිසා පසන්නමානසො සුගතිව්‍යාජනෙත පුජෙසි. තසං භගවා අනුමොදනං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන තෙන සොමනසොන යාවතායුතං ධුතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බතො අපරපරං ඡකාමාවචරසම්පත්තියො අනුභවිතා මනුසොසු වකකවතතිරජ්ජදෙසරජ්ජසම්පත්තියො අනුභවිතා ඉමසමි. බ්‍රහ්මපාදෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමප තො පබ්බජිතා න විරසොව අරහතං පත්වා අත්තතො පුබ්බ කම්මං සරිතා සොමනසංජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'ව්‍යාජනානදීතිරෝ'ති ආදිමාන. තත් ව්‍යාජනං මනං රුචිං අජ්ඣාසං ඤාතා විය ජාතොති ව්‍යාජනං, ව්‍යාජනමලෙත පසන්නතිමලොදකෙන උභොසු පසොසු මුත්තාදලසදිසෙන ධවලපුලිතතලෙන ව සමන්තා ගතත්තා ව්‍යාජන සදිසා භාගා අසානා ව්‍යාජනා, තාය නදියා නිරෝ සමිපෙති අත්තා. සෙසං සමඛං ගෙට්ඨා චුත්තතයත්තා සුවිඤ්ඤායස් මෙවති.

ව්‍යාජනපුජකතෝරසං අපදානධිකථා.

අට්ඨමභාණවාරවණ්ණනා සමන්තා.

3. 135.

සුන්දරො නාම නාමෙනාති ආදිකා ආයසමතො පුථංජදනිය තෝරසං අපදානං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාබිකාරෙ අනෙකෙසු භවෙසු පුඤ්ඤති උපවිතතො පදුමුත්තරසං භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤතමපත්වා සකසිපෙපසු නිප්පත්තිං පතො මහාභොගො මහායසො දානාභීරතො අභොසි. එකදිවසා

සකලප්ලවුදීපෙ ඉමෙ යාවකා නාම අභං දුතං න ලදොග්ගිනී වත්තුං මා ලභන්තුති මහාදුතං සජ්ජෙයි. තද පුදුමුත්තරෙ භගවා සපරිච්ඡායෙ ආකාසෙන ගව්ඡති. බ්‍රාහ්මණො තං දිස්වා පසන්නවිනෙතො සකසිසොසො පකෙකාසාපෙත්වා පුපථානී ආගරුපෙත්වා ආකාසෙ උක්ඛිපිත්වා පුජෙයි. තානි සකලතගරං ඡාදෙත්වා සත්තදිවසානි අවසංසු. සො තෙන පුඤ්ඤ කමෙතන දෙවමනුසොසු සුඛං අනුභවිත්වා ඉමග්ගිං බුද්ධපාදෙ සාවන්තියං එකග්ගිං කුලගෙගෙ නිබ්බන්තො සඤ්ඤාපාදො පබ්බජිත්වා බුරුගෙගෙව අරහත්තං පත්වා අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොම තස්සාපාදො පුබ්බවරිතාපදුතං පකාසෙන්නො, සුත්තෙද නාම තාමෙ තානි ආදිමාග. තං ගෙවසානුත්තරයත්තා සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

පුළුල්පදනිශ්පකේරණ අපද්‍යනවිධිකථා.

8. 136.

ගිමවනතණ්ණා'විදුරොත්තාදිකා ආයස්මතො රහොසඤ්ඤකපේ රණ අපදුතං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවිත්තොත්තා එකග්ගිං බුද්ධපුඤ්ඤකාලෙ මජ්ඣිමදෙසෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්තො බුද්ධිමත්තාය සකසිපෙපසු නිපථන්ති. පත්වා තත් සාරං අපය්‍යන්නො කෙවලං උදරං පුරෙත්වා කොධමදමානාදයො අකුසලෙගෙව තපථලීචි දිස්වා සරුවාසං පහාය ගිමවන්තං පටිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්. පබ්බජිත්වා අනතකතාපසසත්තපරිච්ඡායෙ වසභපබ්බත ගම්පෙ අග්ගමං මාපෙත්වා නිව්ඤ්ඤ වස්සසහස්සානි ගිමවන්තෙගෙව වසමානො අභං එත්තකානං සිසානං ආවරිතොති සමමතො ගරුච්ඡා නිගො ගරුකාතකෙබ්බා වින්දනිගො, ආවරිතො මෙ තත්තීති දොමනස්ස පපන්නො තෙ සබ්බෙ සිසො සන්තිපාතාපෙත්වා බුද්ධානං අභාවෙ නිබ්බානාබිගමාභාවං පකාසෙත්වා සයං එකතො රහො විවෙකච්ඡා තෙව නිසින්නො බුද්ධස්ස සමමුඛා නිසින්නො. විය බුද්ධසඤ්ඤා මනසි කරිත්වා බුද්ධාරමමණෙ ජිත්ථං උපාදෙත්වා සාලායං පලලකං ආභුජිත්වා නිසින්නො කාලංකත්වා බුග්ගලොකෙ නිබ්බන්ති. තත් ක්කිත්තසුඛෙන චිරං වසිත්වා ඉමග්ගිං බුද්ධපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බන්තො කාමෙසු අනුලුපිතො සත්තවස්සිකො පබ්බජිත්වා බුරුගෙගෙව අරහත්තං පත්වා ඡළභිඤ්ඤා හුත්වා පුබ්බෙතිවාසඤ්ඤානෙ අත්තනො පුබ්බකමං සරිත්වා සඤ්ඤාතසොමනස්සො පුබ්බවරිතාපදුතං පකාසෙන්නො 'ගිම වනතණ්ණා'විදුරො'ති ආදිමාග. වසභො නාම පබ්බතොති ගිමවන්ත පබ්බතං විනා සෙසපබ්බතානං උච්චතරභාවෙන සෙධිතරභාවෙන වසභොති සබ්බං ගතො පබ්බතොති අත්තො. සෙසං සබ්බත් උත්තාන මෙවාති.

රහොසඤ්ඤකපේරණ අපද්‍යනවිධිකථා.

3. 137.

කණ්ණිකාරංච භේදනනන්තරාදිකා ආයස්මතො වමපකපුප්ඵයන්තරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරො තත්ත තත්ත භවෙ පුඤ්ඤාදි උපවිනන්තො වෙස්සභුස්ස භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිපත්තො සකස්සෙප්පසු නිප්ථන්තිං පත්තො තත්ත සාරං අපස්සන්තො සරුවාසං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ඣා වනන්තරෙ වසන්තො වෙස්සභුං භගවන්තං උද්දිස්ස සිස්සෙති ආනිතාති වමපකපුප්ඵාති පුජෙසි. භගවා අනුමොදනං අකාසි. සො තෙනෙව කුසලෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො උභයසම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමයම් බුද්ධිප්පාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානමාප්පණිත්වා පුබ්බවාසනා බලෙන සරුවාසෙ අනලලිතො පබ්බජ්ඣා න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ අත්තන්තො පුබ්බපුඤ්ඤකම්මං සරිත්වා සොමනස්සථානො පුබ්බචිරිතාපදානං පකාසෙන්නො ‘කණ්ණිකාරංච ජොතනන’න්ති ආදිමාහ. තත්ත කණ්ණිකාරන්ති සකලපත්තපලාසාති පරිගුප්ඵිය පුප්ඵානං ගහණස්මයෙ කණ්ණිකාබන්ධො හුත්වා පුප්ඵමකුලානං ගණහන්තො කණ්ණිකාකාරොත ජාතොති කණ්ණිකාරො කණ්ණිකා කාරොති වත්තබ්බෙ නිරුත්තිතයෙන අකබරලොපං කත්වා කණ්ණිකාරොති චිත්තන්ති දට්ඨබ්බං. තං පුප්ඵිතං කණ්ණිකාරරුක්ඛං ඉව ජොතනනං බුද්ධිං අද්දසන්ති අන්තො. සෙසං උත්තානන්තමෙවාති.

වමපකපුප්ඵයන්තරස්ස අපදානමාසිකා.

3. 138.

විසාලමාලෙ ආසිනොති ආදිකා ආයස්මතො අත්තසන්ධානන්තරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකාරො අනෙකෙසු අත්තභාවෙසු කතපුඤ්ඤපවයො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමන්තො සකස්සෙප්පසු නිප්ථන්තිං පත්තො තත්ත සාරං අපස්සන්තො ගෙහමපහාය භිම්බන්තං ගන්ත්වා රමනීයෙ සානෙ පණ්ණසාලං කත්වා පටිවසති. තද සත්තානුකම්පාය භිම්බන්තමගමාසි පදුමුත්තරො භගවා. තං දිස්වා පසන්නාමානස්සො පඤ්ඤානුසම්මන්තො ගතො වන්දිත්වා ථුතිවචනෙති ථොමෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන යාව තායුකං ධත්වා කාලං කත්වා බ්‍රහ්මලොකුපගො අහොසි. සො අපරභාගෙ ඉමයම් බුද්ධිප්පාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානං පත්තො සන්තිබ්බමදෙසනං සුත්වා පටිලඤ්ඤායො පබ්බජ්ඣා අරහත්තං පාපුණි. තන්තො සො අත්තන්තො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සථානො පුබ්බචිරිතාපදානං පකාසෙන්නො ‘විසාලමාලෙ ආසිනොති ආදිමාහ. තත්ත විසාලමාලෙති විසාලා පත්තවා වින්දිණ්ණො මහන්ති මාලා යස්මිං තං

විසාලමාලං, තයමිං විසාලමාලෙ. ආසිනො නිසිනො අහං ලොක
තායකං අද්දසනති අන්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

අත්සංකෘතියන්තරයන් අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 139.

නාරදෙ ඉති මෙ නාමනති ආදිකා ආයසමනො එකපසාදනිය
න්තරයන් අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රදොසු කතාධිකාරො අනෙකාසු
ජාතිසු කතකුසලො අත්දසයිසං භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ
තිබ්බතො කෙසවොති පාකටො, සුත්වා විඤ්ඤානමපඤ්ඤා සර්වාසං
පභාය පබ්බජිත්වා පබ්බජ්‍යාසුබෙන විහරති. සො එකදිවසං සත්ථු
බම්බෙදසනං සුත්වා අඤ්ඤාලිප්පගගගා අතිවිශ පිතිසොමනස්සජාතො
පාවිනාතිවුබො අගමාසි. සො යාවතාසුකං ධුත්වා තෙනෙව ඥාමි
තස්සෙන කාලංකත්වා දෙවෙසු තිබ්බතො තත් දිබ්බසමපතතිං අනු
භවිත්වා මනුස්සෙසු උප්පන්නො තත් මනුස්සමපතතිං අනුභවිත්වා
ඉමයමිං බ්‍රහ්මපාදෙ අඤ්ඤානරයමිං කුලගෙහෙ තිබ්බතො
වුද්ධිප්පන්නො සත්ථි පසිදිත්වා පබ්බජිත්වා න විරසෙව අරහා අහොසි.
සො අපරභාගෙ අත්තනො කතකුසලකමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො
පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'නාරදෙ ඉති මෙ නාමං' ත්‍යාදිමාහ.
තත් නාරදෙති ජාතිවසෙන සුද්ධසරිතො, තත්ථ රජො ධුලි මහසි
එතස්සාති නාරදෙ, ජකාරයං දකාරදෙසො නාරදෙති කුලදත්තිකං
නාමං. කෙසවොති කිසවච්ඡගොතො ජාතතො කෙසවො, නාරද
කෙසවො ඉති මං ජනා විදු ජාතනතීති අන්තො. සෙසං පාකටමෙවාති.

එකපසාදනියන්තරයන් අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 140.

මිගර්ජා නද ආසිනති ආදිකා ආයසමනො සාලපුප්ථදයකන්තො
රයන් අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රදොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ
කතකුසලසඤ්ඤො කෙනවි කමමට්ඨෙදෙන හිමවතො සීහයොතියං
තිබ්බතො අනෙකසීහපරිවාරො විහාසි. නද භික්ඛි භගවා තස්සානු
කමපාය හිමවතො. අගමාසි. සීහො තං උපගතං දිස්වා පසන්න
මානසො සාලසාබං හඤ්ඤිත්වා සනෙටං සාලපුප්ථං ගහෙත්වා පුජෙසි.
භගවා තස්ස අනුමොදනං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙව
මනුස්සෙසු සංසරන්නො උභයසමපතතියො අනුභවිත්වා ඉමයමිං
බ්‍රහ්මපාදෙ එකයමිං කුලගෙහෙ තිබ්බතො විඤ්ඤානමපඤ්ඤා සත්ථි
පසන්නො පබ්බජිතො අරහතො පන්නො අත්තනො පුබ්බකමං
සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'මිගර්ජා
නද ආසි'නති ආදිමාහ. තත් මරණං ගච්ඡනතීති මිගා, අථවා සාසං
මග්ගනති ගවෙසනතීති මිගා, මිගානං රුජා මිගර්ජා සකලවතුපපද්‍යනං.

රුජභාවෙ සතිපි ගාථාබ්බසුඛත්ථං මිගෙ ආදිං කත්ථා මිගරුජාති
චුත්තං භගවත්තං දිස්වා සපුප්පං සාලසාධං භඤ්ජත්ථා පුජෙසිං තද
අහං මිගරුජා අභොසිනති අත්ථො. සහෙවං පුප්පමාභජිනති
සකනතිකං සාලපුප්පං ආහරිං පුජෙසිනති අත්ථො. සෙසං උත්තානත්ථ
මෙවාති.

සාලපුප්පදායකපෙරුපදායක අපදානවිකිකා.

3. 141.

පරෙධකො* තද ආසිනති ආදිකා ආයසමනො පියාලප්පදායක
පෙරුපදායකං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකායෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ
විච්චුප්පතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපචිතනෙනා සිව්සං භගවතො කාලෙ
තෙසාදකුලෙ නිබ්බතෙනා හිමවතෙන එකස්මිං පබ්බාරෙ මිගෙ වසිත්ථා
ජ්විතං කප්පෙනා වසති. තස්මිං කාලෙ තත්ථ සමාගතං සිව් භග
වත්තං දිස්වා පසන්නමානසො සායං පානො නමස්සමානො කඤ්චි
දෙය්‍යබමමං අපසන්නෙනා මධුරාති පියාලප්පාති උච්චිතිත්ථා අදසි.
භගවා තාති පරිභුඤ්ජි. සො තෙසාදෙ බුද්ධාරමමණාය පිතියා
තිරන්තරං චුචසරිඳෙ පාපකමෙම විරතාවිතෙනා මුලප්පාභායෙ
සුභාන විරසෙව කාලං කත්ථා දෙවලොකෙ නිබ්බතති. සො තත්ථ
දිබ්බසමපත්තියො අනුභවිත්ථා ඉමභුමි බුද්ධපාදෙ ගහපතිකුලෙ
නිබ්බතෙනා විඤ්ඤානමපනෙනා සරුවාසං සණ්ඨපෙත්ථා තත්ථ අනභි
රතො ගෙහං පභාය සසුසනතිකෙ පබ්බජිත්ථා විපසන්නං වබ්බත්ථා න
විරසෙව අරහත්තං පනෙනා අත්තනා කතං ඵලදානකමමං සරිත්ථා
සොමනස්සජානො පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙනො 'පරෙධකො තද
ආසි'න්නාදිමාහ. තත්ථ අහං පියාලප්පං දත්ථා විත්තං පසාදෙසිං. තද
පාරුවතො ආසිනති සමබ්බො. පරෙධකොති* පරසන්නරෙධකො
විභෙසකො පරෙධකොති වත්තබ්බෙ පුබ්බස්ස රතාරස්ස ලොපං
කත්ථා පරෙධකොති චුත්තං. පජිවාදිං විනාසකනති නිබ්බානපාපකං
සත්ථාරං භනෙන ඉමං ඵලං පරිභුඤ්ජාති පචාරිං නිමනෙත්ථිං ආරාධෙ
සිනති අත්ථො. සෙසං සුචිඤ්ඤායාමෙවාති.

පියාලප්පදායකපෙරුපදායක අපදානවිකිකා.

චුද්දසමවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

3. 142.

පට්ඨිමබුතෙ භගවතීති ආදිකා ආයසමනො ජත්තාබ්ජතතියපෙ
රස්ස† අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාබිකායෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ
පුඤ්ඤති උපචිතනෙනා අත්ථදස්සිස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුල

* පාරුවතො. පාලිසං.

† අභිජතතියපෙරස්ස. පාලිසං.

ගෙනෙහි නිබන්ධනයා බරමානසා ගතවනො පරිනිබ්බුතකාලෙ අනෙ-
මම පරිභාණ්ඩ විනෝදා, මම ජාතිං සප්තං කරිසාමිති කතා
සනාතිධානො ජනනං කාරුපෙතා; තස්ස ගතවනො සර්වබාහුකිත්තං
බාහුගබ්භං පුප්පෙසි. අපරිභාගෙ පුප්පජනනං කාරෙතා; තමෙව බාහු
ගබ්භං පුප්පෙසි. සො තෙනෙව ජනතාධිපත්‍යදානපුසෙසුන දෙව
මනුසොසු සංසරනො උභයසම්පත්තියො අනුභවිතා; ඉමස්මිං
බුද්ධිපාදෙ ගතපතිකාලෙ නිබන්ධනයා විසුද්ධතමපනො; සත්ථරි
පසනො පබ්බජිතා; කම්මධානං ගතොතා; වායමනො; න විරසොව-
අරහතං පාපුණ්ණි. අපාරිභාගෙ සො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිතා;
සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො; ‘පරිනිබ්බුතෙ
ගතවති’ තාදිමාග. තත් ජනතාධිපත්‍යනති ඡාදියති සංවරියති ආත
පාදිනති ජනතං, ජනතස්ස අධිපත්‍යං ජනතස්ස උපරිකතජනතං ජනතාධි
පත්‍යනති අත්තො. පුප්පමි අභිගේපසිනති පුප්පියති රුකිකරියතිති පුපො,
අථවා පුපති පිරිභාවෙන වුද්ධිං විරුද්ධිං වෙපුලං ආපජ්ජ
මානො පතිධානිති පුපො. තස්මිං පුපමි මයා කාරිතං ජනනං උපරු
පරි ධපනවසෙන අභිවිසෙසෙන ආරොපසිං. පුප්පෙසිනති අත්තො.
පුප්පජදානං කාමානාති විකසිතෙති සුගතෙති අනෙකෙති පුප්පජති
ජදානං ජනතුපරි විතානං කතා; පුප්පෙසිනති අත්තො. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානත්ථමෙවාති.

ජනතාධිපත්‍යය ප්‍රවර්ධනය අපද්‍රව්‍යවිකල්ප.

3. 143.

නිබ්බුතෙ ලොකනාථමිති ආදිකා ආයසමනො ථමාදෙපක
ත්තෙරස්ස අපදානං. අගමි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාදෙ තත් තත්
ගවෙ පුසුසුති උපවිතනො; ධම්මදස්සිස්ස ගතවනො කාලෙ කුල
ගෙනෙහි නිබන්ධනයා සද්ධො පසනො පරිනිබ්බුතෙ ගතවති තස්ස
ගතවනො බාහුගබ්භමාලකෙ ධජත්ථමං. ආරොපෙතා; තත් ධජං
ආරොපෙසි. බුද්ධි ජාතිසුමනපුප්පාති ගතීතා; නිසෙස්සියා ගතො; පුප්පති
පුප්පෙසි. සො යාවතාසුකං ධතා; කාලංකතා; දෙවමනුසොසු
සංසරනො උභයසම්පත්තියො අනුභවිතා; සබ්බත්ථ පුජනො ඉමස්මිං
බුද්ධිපාදෙ ඵකස්මිං කුලගෙනෙහි නිබන්ධනයා දහරකාලතොපභුති
පුජනීයො සාසනෙ බද්ධසද්ධො පබ්බජිතා; සහපටිසම්පද්ධති අරහතං
පාපුණ්ණි. අපාරිභාගෙ අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිතා; සොමනස්ස
ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො; ‘නිබ්බුතෙ ලොකනාථමිති’ති
ආදිමාග. තත් නිබ්බුතෙ ලොකනාථමිති සකලලොකස්ස නාපෙ
පටිසරණහුතෙ සත්ථරි බකිපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතෙ නිබ්බුතදීප
සිබා විග්ගදස්සනං ගතෙති අත්තො. ධම්මදස්සිනාධිසතෙති වතුසම්ම
ධම්මං පස්සනිති ධම්මදස්සි, අථවා සතිපට්ඨානාදිකෙ බොධපක්ඛිය
ධම්මෙ දස්සනසිලො පස්සනසිලොති ධම්මදස්සි, නරානං ආසනො

පවතේ උත්තමොති නරුසභො, ධම්මදස්සි ව සො නරුසභො වෙති ධම්මදස්සිනරුසභො තස්මිං ධම්මදස්සිනරුසභො ආරොපෙසිං. ඛජ්ඣමහනති වෙතිගමාලකෙ ඵලහං නිබ්බතියා තත්ථ ධරං ආරොපෙසිං. බන්ධනාං ධරොපිනති අත්ථො. නිසෙස්සං මාපසිකානාති නිසෙස්සං තං ඉතනති ගවස්සති ආරොහනති නිසෙස්සං, තං නිසෙස්සං මාපසිකා කාරොති ථූපසෙව්හං සමාරුහනති ඉති සම්මකො. ජාතිසුඛං ගතොති නාති ජායමානමෙව ජනානං සුඤ්ඤං මනං කරොති ජාතිසුමනං, ජාතිසුමනමෙව පුප්ඵං ජාතිසුමනපුප්ඵනති චතතබ්බං ගාථාබ්බං සුබ්බං සුමනසද්දස්ස ලොපං කතො ජාතිපුප්ඵනති චුතතං. තං ජාති සුමනපුප්ඵං ගතොති ගතොති ථූපවති ආරොපසිං ආරොපෙති පුජෙ සිනති අත්ථො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

මහානිකායකප්පක-අපද්ගනධම්මකපා.

3. 144.

නිබ්බුතෙ ලොකනාථමහිති ආදිකා ආයස්මතො මුද්ගලියාදිකප්පක-අපද්ගනං. අයමපි පුරිමජ්ඣමරෙසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ හවෙ පුඤ්ඤති උපවිතතො පියදස්සස්ස හගවතො කාලෙ විභවසම්පන්න ඵකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානම්පන්නො සරුචාසං ධරොති නිබ්බුතෙ සත්ථි පසන්නො තස්ස වෙතිගෙ වලයං කාරොසි. සත්තති රතනෙති පරිපුරෙති මහාපුජං කාරොසි. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙව මනුස්සෙසු සංසරන්නො අනෙකෙසු ජාතිසත්තසහස්සෙසු පුජනියො මහධානො මහාභොගො උභයසුඛං අනුභවිතො ඉමස්මිං බුද්ධාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විභවසම්පන්නො පබ්බජිතො වායමන්නො න විරස්සෙව අරහං අහොසි. සො ඵකද්විසං කතකුසලං සරිතො සොම නස්සජානො පුබ්බවරිතාපද්ගනං පකාසෙන්නො 'නිබ්බුතෙ ලොක නාථමහි'ති ආදිමාහ. තං හෙවං චුතතත්මෙව. පියදස්සිනරුත්තමෙති පියං සොමනස්සාකාරං දස්සනං යස්ස සො පියදස්සි, ආරොහපරි නාහ. ආතතිංසමහාපුරිසලකකිංසද්ධිතසනුඤ්ඤානසාමප්පාමානෙ ලෙහි සාධු මහාජනපසාදං ජනගනාකාරදස්සනොති අත්ථො. නරුතං උත්තමො නරුත්තමො පියදස්සි ව සො නරුත්තමො වෙති පියදස්සි නරුත්තමො තස්මිං පියදස්සිනරුත්තමෙ නිබ්බුතෙ ධාතුබ්බවති බුත්තාවෙදිං අහං අකාසිනති සම්මකො. පුප්ඵපුජනත්ථාය පරියො සානෙ වෙදිකාවලයං අකාසිනති අත්ථො. මණ්ඩි පට්ටාරොකාති මිත්තාති ජොතති පහාසිති මණ්ඩි, අථවා ජනානං මනං පුරෙන්නො සොමනස්සං කරෙන්නො ඉතො ගතො පවත්තොති මණ්ඩි, ජාතිරහිත මණ්ඩිවෙච්ඡරිගමණ්ඩිආදීති අනෙකෙහි මණ්ඩි කතවෙදිකා වලයං පරිවා රෙති උත්තමං මහාපුජං අකාසිනති අත්ථො. සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

'මුද්ගලියාදිකප්පක' අපද්ගනධම්මකපා.

3. 147.

අනොමදසසි මුනිනොති ආදිකා ආයසමනො අනුලෙපදයක තෝරණ අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො අනොමදසසිය භගවතො කාලෙ කුල ගෙනෙ නිබ්බන්තො මහඥානො මහාභොගො, තස්ස භගවතො බොධි රුක්ඛස්ස වෙදිකාවලයං කාරෙතා සුධාකමමඤ්ච කාරෙතා වාලිකා සන්දරණං දඤ්ඤමානං රජනවිමානමිව කාරෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන සබ්බත් සුඛප්පතො උප්පනනුප්පනභවෙ රජනවිමාන රජනපාසාදදිසු සුඛමනුභවිතා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ කුලගෙනෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤනමපතො සන්දර් පසනො පබ්බජිතා විපස්සනා මනුසුතො න වීරස්සෙව අරභා අහොසි. සො අපරභාගෙ කීනනුබො කුසලං කතා මයා අයං විසෙසො අධිගතොති පුබ්බතිවාසානුස්සනි ඤ්ඤෙන පටිපාටියා අනුස්සරිතා පුබ්බ කතකුසලං ජාතීතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවර්තාපදනං පකාසෙතො ‘අනොමදසසි මුනිනො’ති ආදිමාහ. අනොමකං අලාමකං දස්සනං දස්සනීයං සරීරං යස්ස සො අනොමදසසි, ආත්මිකවරමහාපුරිසලක්ඛණඅසිත්තානු බ්‍යඤ්ඤනබ්‍යාමප්පභාසමුප්පලිතසරීරතො සුඤ්ජරදස්සනොති අත්ථො. සුධාස පිණ්ඩො දක්ඛානාති බොධිසරෙ වෙදිකාවලයං කාරෙතා සකල බොධිසරෙ සුධාලෙපනං කතාති අත්ථො. ආතිකමමනාසහනති සාරකට්ඨෙත ඵලකථාතියො කතා තාති පාණීති මට්ඨකමම අතා සිතති අත්ථො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

අනුලෙපදයකතෝරණ අපදනවඨිකථා.

3. 148.

උත්තරිකාන නදිකනති ආදිකා ආයසමනො මහදයකතෝරණ අපදනං. අයමපි පුරිමජීවරෙසු කතාධිකාරො අනෙකෙසු භවෙසු නිබ්බානාධිගමන්තො පුඤ්ඤති උපචිතනො සිද්ධත්ස්ස භගවතො කාලෙ ලොකසමතෙ කුලගෙනෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමතියා සරවාසං වසනො ඵකදිවසං භගවතං ඵකං නදිං උත්තරිතා වනන්තරං භවජන්තං දිස්වා පසන්නමානසො ඉද්දති මයා භගවතො මහං සමං කාතුං වට්ටනීති විනෙතො කුඤ්ඤාඤ්ච පිටකඤ්ච ආදාය භගවතො ගමනමහං සමං කතා වාලුකං ඔකිරිතා භගවතො පාදෙ වැදිතා හත්ත ඉමිනා මහාලභිකාරකරණෙන නිබ්බන්තනිබ්බන්තව්‍යානෙ පුජනීයො භවෙයං නිබ්බානඤ්ච පාපුණෙයානති පත්තං අකාසි. භගවා යථාධිප්පායං සමිජ්ඣතුති අනුමොදනං වතා පකාමි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො සබ්බත් පුජනො අහොසි. ඉමස්මිං පන බුද්ධිප්පාදෙ පාකටෙ ඵකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්තො සන්දර් පසනො පබ්බජිතා විපස්සනා වසේතො න වීරස්සෙව අර භතං පතා අත්තනො පුබ්බකමම පච්චකන්තො ඤ්ඤා සොමනස්ස

ජාතො අතතනො පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙනො 'උත්තරිනිකාන නදික'නති ආදිමාහ. තත් තදති සද්ධං කරෙතීති නදී, නදීයෙව නදිකා' තං නදිකං උත්තරිනිකා අතිකකම්මිනිති අර්ථො. කුඤ්ඤපිටක මාදායාති කු වුච්චති පඨවි තං විදාලනෙ පදාලනෙ ඵඤ්ඤෙ අලනති කුඤ්ඤං, පිටකං වුච්චති පංසුවාලකාදිවාහකං තාලපණ්ණවේත්ත ලතාදිති කතභාජනං, කුඤ්ඤාදි තං පිටකං ආදාය ගහෙතීති අර්ථො. තෙසං උත්තාතත්ථමෙවාති.

මහදායකයෝරසං අපදනවකිකථා.

3. 149.

යානකායේ පුරෙ ආසිනති ආදිකා ආයසමනො ඵලකදායක යෝරසං අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු අතත භාවෙසු කතපුඤ්ඤසමායෙ සිඬ්ඨත්ථසං භගවතො කාලෙ වඩ්ඪකීකුලෙ නිබ්බතො, රතනතතයෙ පසන්නො වඤ්ඤෙන ආලම්බනඵලකං කතා භගවතො අදාසි. භගවා තසානුමොදනං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුසෙසු සංසරනො සබ්බත්ථ විතත්ථපිඤ්ඤානො උභයසම්පත්තියො අනුභවිතා ඉමසමි වුද්ධිපපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බ තො විඤ්ඤානම්පතො සත්ථ ධම්මදෙසනං සුත්වා සඤ්ඤාතපසාදෙ පබ්බජිතා, වායමනො ත විරසෙව සහපටිසම්පදාති අරහත්තං පතා අතතනො පුබ්බකම්මං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාප දනං පකාසෙනො 'යානකාරෙ පුරෙ ආසි'නති ආදිමාහ. තත් යානකායේති යනති ඵතෙන ඉච්ඡිතිච්ඡිතවකානනති යානං, තං කරෙ තීති යානකාරෙ, පුරෙ බුද්ධිදස්සනසමයෙ අහං යානකාරෙ ආසිං අභොසිනති අර්ථො. වඤ්ඤං ඵලකං කතාති වඤ්ඤා පරිලාහං වුප සමෙති ඵතෙනාති වඤ්ඤං, අථවා වඤ්ඤසුගතිවාසනත්ථං සරිරං විලිඬනති ඵතෙනාති වඤ්ඤං, තෙන ආලම්බනඵලකං කතාති අර්ථො. ලොකබඤ්ඤානොති සකලලොකස්ස බඤ්ඤා සුභිභූතොති ලොක බඤ්ඤා, තස්ස ලොකබඤ්ඤානො සත්ථස්ස අදාසිනති අර්ථො. සෙසං සු වි ඤ්ඤායමෙවාති.

ඵලකදායකයෝරසං අපදනවකිකථා.

3. 150.

සුමෙධො නාම නාමෙනාති ආදිකා ආයසමනො වටංසනිය යෝරසං අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ විච්චුපනිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිත්තනො සුමෙධස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානම්පතො සර්වාසං සණ්ඨ පෙත්වා තත් ආදිතවං දිට්වා ගෙහම්පභාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිතා මහාවතෙ විහාසි. තස්මිං සමයෙ සුමෙධො භගවා විවෙකකාමතාය

තං වතං සම්පාපුණිං, අථ තාපසො භගවතනං දිස්වා පසන්නමානසො විකසිතං සලලපුප්ථං ගභෙක්ඛා වටංසකාකාරෙන ගජේක්ඛා භගවතො පාදමූලෙ ධ්වජෙක්ඛා පූජෙසි, භගවා තස්ස විතතපසසාදනත්ථාය අනු මොදනමකාසි, සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසම්පන්නියො අනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධිපාදෙ විභවසම්පන්නෙ කුලෙ ජාතො වුද්ධිමිත්ථාය සද්ධාං පසන්නො පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරභා අහොසි, අථාපරභාගෙ පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙන්නො ‘සුමෙධො තාම තාමමානං’ති ආදිමාහ, විචෙකමනුමුත්ථානෙනොති ජනානිණ්ණවිහාරං පභාය විචෙකවිතනං අනුමුත්ථානො වරෙස්සිනො බහුලිකරෙන්නො මහාවතං අපේක්ඛාගති, පාවිසිති අජේවා, සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

විවංශකිසිපරිසරය අපද්‍රව්‍යවිකල්පය.

3. 151.

සුමේධයා හඟවනොති ආදිකා ආයඟ්ගනෝ පලලඛකදායක
 තේරුණ අපදානං. අගමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො අනෙකෙසු
 භවෙසු නිබ්බානාධිගමනත්ථාය කතපුඤ්ඤසඤ්චයො සුමේධයා හඟ
 වනො කාලෙ ගහපතීකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්ථාය මහාභොග
 සමපනො කුරුරි පසිදිත්ථා ධම්මං සුත්ථා තස්ස සත්ත්තො සත්තරත්ත
 මයං පලලඛකං කාරොත්ථා මහනතං පූජං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤන
 දෙවමනුසේසසු සංසරනො කුරුරු පූජිතො අහොසි. සො අනුක්ක
 මෙන ඉමසමිං බුද්ධාපාරොදෙ විහවසමපනෙන එකසමිං කුලෙ නිබ්බතො
 විඤ්ඤනමපනො කුරුරු සංසාරපෙත්ථා සත්ත් ධම්මදෙසනං සුත්ථා
 පසනො පබ්බජිත්ථා න විරසෙව අරහතං පත්ථා පුබ්බෙ කත
 පුඤ්ඤනාමෙන පලලඛකදායකතේරොති පාකටො අහොසි. හෙට්ඨා
 විය උපරිපි පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤනාමෙන ථේරනාමාති එව මෙව
 වෙදිතබ්බාති. සො එකදිවසං අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්ථා සොමනස්ස
 ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො ‘සුමේධයා හඟවනෝ’ති
 ආදිමාහ. පලලඛකා හි මසා දිනොති පලලඛකං උරුබ්බාසනං
 කත්ථා යත් උපදිසනති නිසිදනති සො පලලඛකාති වුවති. සො
 පලලඛකා සත්තරත්තමයොමයා දිනො පූජිතොති අත්ථො. සඋත්ත
 රිසපච්ඡදො*ති සත්තරත්තපච්ඡදෙන සහ පච්ඡදනෙන සඋත්තරි
 සපච්ඡදො, උපරි විතානං බන්ධිත්ථා ආසනං උත්තමමත්ථෙති අච්ඡා
 දෙත්ථාති අත්ථො. සෙසං පාකටමෙවාති.

සලකින දූෂණයන්ට එරෙහි අපද්‍රව්‍යවිකිකම්.

ප්‍රණයාග්‍රහමවග්‍රහවණයාග්‍රහාසමයා.

* සඳහා රචිතයෙහි, කාන්තාව.

8. 152.

වඤ්ච විමලං සුද්ධානති ආදිකා ආයසමනො බිඳුල්වකතෝරසං
අපද්‍යනං. අයමපි අයසමා පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාභිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ
පුඤ්ඤති උපචිතනොතො සිඛිසං භගවතො කාලෙ කුලගෙනෙ
තිබ්බෙනො විඤ්ඤතමපනො සරුවාසං සණ්ඨපෙනො වසනො
සිඛිසං භගවතො රුපකායසමපතති දිසා පසන්නමානසො බිඳු
ල්වක පුප්ථාති ගහෙනො භගවතො පාදමුලෙ පුරෙසි. භගවා තස්ස
චිත්තපසාදවසින්නත්ථය අනුමොදනමනාසි. සො යාවතායුකං ධනිං
තෙනෙව පුඤ්ඤන දෙවලොකෙ තිබ්බෙනො ඡකාමාවචර
සමපතතියො ව මනුසෙසසු වකකවතතිආදිසමපතතියො අනුභවිතො.
ඉමස්මි අමහාකං සමවාසමුද්ධස්ස උපන්නකාලෙ ගහපතිකුලෙ
තිබ්බෙනො රුපග්ගසග්ගපනො සත්ථධමදෙසනං සුත්ථි සද්ධා-
රානො ගෙනං පහාය පබ්බජිතො අරහත්තං පාපුණ්ඨි. සො පුබ්බ
තිවාසඤ්ඤෙත කතකුසලකමමං අනුභවිතො සොමනස්සරානො පුබ්බ
චරිතාපද්‍යනං පකාසෙතො 'වඤ්ච විමලං සුද්ධ'නති ආදිමාහ. තත්ථ
වඤ්ච විමලං සුද්ධානති අබහමතිකාබ්‍රමරපොරුහුති ඉමෙහි උපකති-
ලෙසමලෙහි විමුත්තං වඤ්ච ඉව දියඛිසභග්ගපකතිලෙසමලානං පභි-
ණ්ණතො විමලං, තිකතිලෙසතො සුද්ධං පසන්නං සිඛිසමුද්ධානති
සමබ්බෙතො. කිලෙසකද්දමානං අභාවෙන අනාවිලං. තත්ථ භවසංඛාරාය
ඵලවිසෙසාය පරිසමන්තො බිණ්ණතො තත්ථභවපරිකම්භං, තිණ්ණ-
ලොකෙති ලොකත්තයනො තිණ්ණං උතතිණ්ණං අතිකත්තං.
විසන්තිකතති විසන්තිකා වුවති තණ්හා, තිත්තණ්හතති අපො.
තිබ්බාපසනං ජනනානති ධමමසං වසෙතො ජනනං ජනසමුභං
කිලෙසපරිලාභාභාවෙන තිබ්බාපසනං වුපසමෙන්නං සයං සංසාරනො
තිණ්ණං සබ්බෙ සතො සංසාරනො තාරයනං. අතිකත්තමෙන්නං
චතුන්නං සවානං මුත්තනො මුතිං සිඛිසමුද්ධානති සමබ්බෙතො. වනස්මි-
කාසමානතති ආරමභ්‍යපතිඤ්ඤානලකභ්‍යපතිඤ්ඤානෙති කායනං
විනොන්නං වනමසෙකති අපො. ඵකග්ගං ඵකග්ගවිත්තං. සුසමාති-
ගං සුට්ඨිආරමභෙ ආතිතං ධපිතං විත්තං සිඛිං මුතිං දිසාති
සමබ්බෙතො. බිඳුල්වකපුප්ථානති බිඳුනං ඤාතිතං ජිවිතං ජිවිතතිස්ස
යං හදයමංසලොතිතං බිඳුල්විතං හදයං, තම්ච වණ්ණවිත්තං පුප්ථ-
ගහෙනො සිඛිනො ලොකබිඳුනො පුරෙසිනති අපො, සෙසං
උත්තානත්ථමෙවාති.

බිඳුල්වකතෝරසං අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 153.

පරකමමාසනෙසුතොති ආදිකා ආයසමනො තමපුප්ථ
තෝරසං අපද්‍යනං. අයමපි අයසමා පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාභිකාරො තත්ථ
තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනොතො පියදස්සිසං භගවතො කාලෙ

කෙනෙහි පුරාකතෙන අකුසලකමෙමන දුග්ගතකුලෙ නිබ්බතො, වුද්ධි පපතො, පරෙසං කමමං කත්වා හතියා ජීවිතං කපෙසි. සො එවං දුකෙකින වසනොනා පරෙසං අපරාධං කත්වා මරණභයෙන පලායිත්වා වනං පාවිසි. තත්ථ ගතට්ඨානෙ පාවලිබොධං දිස්වා වන්දිත්වා සමමජ්ඣා එකස්මිං රුකෙකි නම්බවණණං පුප්ථං දිස්වා තං සබ්බං කණණකෙ ඔපි තිත්වා බොධිපුජං අකාසි. තත්ථ විතතං පසාදෙත්වා වන්දිත්වා පලලබ්බමා භුඤ්ජිත්වා නිසීදි, තස්මිං බණෙන මනුස්සා පදනුපදිතං අනුබ්බිත්වා තත්ථ අගමංසු. සො තෙ දිස්වා බොධං ආවර්ජෙනොව පලායිත්වා භයානකෙ ගිරිදුග්ගපපාතෙ පතිත්වා මනො. සො බොධිපුජාය අනුස්සරි තත්තා තෙනෙව පිතිසොමනස්සෙන තාවතියාසාදිසු උපනොනා ජකාමාවචරසම්පත්තියො ව මනුස්සෙසු මනුස්සපුබ්බං ව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ විභවසම්පන්නෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො, වුද්ධි පපතො, සන්ත්ථිමමදෙසනං සුත්වා පසන්නාමානසො පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරභා හුත්වා පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බ චරිතාපදනං පකාසෙතො 'පරකමායනෙ යුතො'ති ආදිමාහ. තත්ථ පරෙසං කමමාති පරකමාති පරකමානං අයනෙ කරණෙ වා යුතො යොජිතො අභොසිනති අන්තො. සෙසං පාකට්මෙවාති.

තමිසපරිසකසේරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 154.

උදෙහනං සනරංසිවාති ආදිකා ආයස්මතො විවිධමුත්තක සේරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ අනෙකාසු ජාතිසු කතපුඤ්ඤසඤ්චයො සරුවාසං වසනොනා නගරවාසීති සද්ධිං විපිං සරෙජ්ඣා භගවන්තං දිස්වා පසන්නාමානසො විපිං සමං කත්වා ධරං තත්ථ උස්සාපෙසි. සො තෙනෙව පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සං සරනොනා උභයසම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ සන්ත්ථිමමදෙසනං සුත්වා පටිලභිසද්ධො බහුමානභද්දො පබ්බජිත්වා ලඤ්ඤ පසම්පදො න විරස්සෙව අරභා හුත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං අනුස්සරනො පච්චක්ඛන්තො ජාතිත්වා පුබ්බචරිතාපදනං පකාසෙතො 'උදෙහනං සනරංසිවා'ති ආදිමාහ. තත්ථ උදෙහනං උගච්ඡන්තං. සනරංසිං සතපහං. සිනරංසිති දෙසනාසීසමන්තං අනෙකසතසහස්ස පහං සුරියං ඉවාති අන්තො. සිනරංසිංව භානුමනති සිනරංසිං සංකුචිත පහං භානුමං පභාවන්තං වන්දමණිලං ඉව සමබුද්ධං දිස්වාති අන්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤායමෙවාති.

විවිධමුත්තකසේරස්ස අපදනට්ඨකථා.

3. 155.

දෙවසුතො අහං සහොනාති ආදිකා ආයස්මතො කකකාරුපුප්ථ පුජකසේරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ භවෙසු කතපුඤ්ඤසඤ්චයො සිසිස්ස භගවතො කාලෙ භුමමට්ඨකදෙවපුතො,

හුනා නිබ්බන්ධනා සිඛිං සමමාසමුද්ධං දිස්වා දිබ්බ කකකාරුපුප්පථං ගගෙනා පුප්පෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො ඵකතීංසකප්පබ්බතතරෙ උභයසුඛං අනුභවිතී. ඉමයමිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවච්ඡියං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධනො වුද්ධිමනාය සර්ව පසන්නො පබ්බ ජිත්වා ත වරස්සෙව අරහා හුනා අත්තනො පුබ්බතමිං පච්චකඤ්ඤා සුචා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'දෙව පුතෙනා අහං සන්නො'ති ආදිමාහ. තත් දිබ්බනති කීදුනති පඤ්චති කාමගුණෙහිති දෙවා, දෙවානං පුතෙනා දෙවො ඵව වා පුතෙනා අහං දෙවපුතෙනා සන්නො දිබ්බං කකකාරුපුප්පථං පගග්ගා සිඛිස්ස ගග වනො අභිරුපසිං පුප්පෙසිනති අනෙවා. සෙසං උත්තාතත්තමෙවාති.

කකකාරුපුප්පජ්ජකතෙත්තපද්‍යන අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 156.

දෙවපුතෙනා අහං සන්නොති ආදිකා ආයස්මතො මිත්‍යරව්‍යුපුප්පජ්ජකතෙත්තපද්‍යනං. අයමපි ථෙරෙ පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් ගමෙ විවට්ඨපනිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිත්තෙනා සිඛිස්ස ගගවතො කාලෙ භුමමට්ඨකදෙවපුතෙනා හුනා නිබ්බන්ධනා සිඛි ගගවතං දිස්වා පසන්නමානසො දිබ්බමිත්‍යරව්‍යුපුප්පථෙති පුප්පෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤානාති ආදිකං සබ්බං අත්තතරෙත්තපද්‍යනං අපද්‍යන වණ්ණනාය වුත්තනගෙන වෙදිතබ්බනති.

මිත්‍යරව්‍යුපුප්පජ්ජකතෙත්තපද්‍යන අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 157.

ගිමවනත්ත අවිදුරෙති ආදිකා ආයස්මතො කදම්බපුප්පථෙත්තපද්‍යනං. අයමපි පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් ගමෙ පුඤ්ඤාති උපවිත්තෙනා සමමාසමුද්ධසුඤ්ඤා ලෙකෙ එකයමිං කුලෙ නිබ්බන්ධනො වුද්ධිමනාය සර්වාසං වසන්නො තත් ආදිතවං දිස්වා සර්වාසං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ගිමවනත්තසමිපෙ කුකකුට්ඨාමපබ්බතෙ අස්සමං කත්වා විහාසි. සො තත් උත්තප්චෙකබුද්ධො දිස්වා පසන්නමානසො පුජිතං කදම්බපුප්පථං ඕචිතිත්වා පච්චකබුද්ධො පුප්පෙසි. තෙපි 'ඉච්ඡතං පච්ඡිතං'ති ආදිකං අනුමොදනං අකංසු. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසමපනතියො අනුභවිතී. ඉමයමිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවච්ඡියං කුලගෙගෙ නිබ්බන්ධනො ධම්මදෙසනං සුචා පටිලකුසලො පබ්බජිත්වා ත වරස්සෙව අරහා හුනා පුබ්බතමිං සර්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'ගිමවනත්ත අවිදුරෙ'ති ආදිමාහ. තං වුත්තත්තමෙව. භුකකුමො නාම සබ්බන්ධොති තස්ස උගොසු පස්සෙසු කුකකුට්ඨිලා

කාරෙන පබ්බතකුටානං විජ්ජමානතො කුකුලොති සඛිං ගතො
පකාරෙන තිදේ හුතො පතිට්ඨතති පබ්බතො. නමෙති පබ්බතපාදමනිති
තස්මිං පබ්බතස්මිපෙ. සන්තවුද්ධා වසන්තිති සන්තප්‍රවේකවුද්ධා
තස්මිං කුකුලපබ්බතපාදෙ පණ්ණසාලායං වසන්තිති අනේ. දීප
ශ්‍රීපංච උග්ගනනති දීපානං රජාති දීපරජා, සබ්බස්ස දීපානං ජල
මානානං තාරකානං රජා වන්දෙති අනේ. සබ්බස්ස ජලවුද්ධප්‍රබ්බ
විදේහඅපරගොයානඋත්තරකුරුසඛිංතෙසු වතුසු දීපෙසු ව ආලොකං
ඵරණතො වන්දෙ දීපරජාති වුවිති. තං තභෙ උග්ගතං වන්දං
ඉව සුපුජිතං ඵලලීතං කදම්බරුක්කං දිසො තතො පුප්ඵං ඔවිතිතො
උගොති හතේති පග්ගස්ස පකාරෙන ගගෙතො සන්තප්‍රවේකවුද්ධො
සමොක්ඛිරිං සුට්ඨඔක්ඛිරිං ආදරෙන පුජෙසිති අනේ. සෙසං උත්තා
නත්තෙවොති.

කදම්බප්‍රසාදකතෝරයා අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 158.

තිමවනතං අවිදුරෙතොදිකා අයස්මතො කිණිසලකතෝරයා
අපද්‍යනං. අයමි පේරෙ පුරිමමුතිවරෙසු කතපුඤ්ඤසමායෙ උප්පත්ත
ප්‍රත්තතවෙ කුසලාති උපවිතතො සිබ්බස්ස හවතො කාලෙ කුල
ගෙහෙ තිබ්බතො සර්වාසං සණ්ඨපෙතො තත් දෙසං දිසො තමපසාය
තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිතො වසනො තිමවනස්මිපෙ භූතගණ
නාමපබ්බතෙ වසනං එකකං විවෙකමනුමුභනං සිබ්බවුද්ධං
දිසො පසන්නමානස්ස කිණිසලපුප්ඵං ගගෙතො පාදමුලෙ පුජෙසි.
බුද්ධොපි තස්ස අනුමොදනං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤත දෙව
මනුස්සෙසු සංසරනො උභයසම්පන්නියො අනුභවිතො ඉමස්මිං බුද්ධ
පාදෙ සාවජිසං විභවසම්පන්නෙ එකස්මිං කුලෙ තිබ්බතො වුද්ධ
මනාය සාසනෙ පසනො පබ්බජිතො උපතිස්සසම්පන්නතො න
විරස්සෙව අරහතං පාපුණ්ණිතො පුබ්බකම්මං සරිතො සොමන්ත
ප්‍රත්තො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනො 'තිමවනතං අවිදුරෙ'ති
ආදිමාහ. භූතගණො නාම පබ්බතොති භූතගණානං දෙවයකානං
ආවාසභූතතො භවතසදිසතො ව අභිරුද්ධභාවෙන පවත්තතො ව
භූතගණො නාම පබ්බතො, තස්මිං එකො අද්ධතියො ජිනොති ජිත
මාරෙ බුද්ධො, වසනෙ දිබ්බබ්‍රහ්මඅරියඉරියාපට්ඨිතාරෙති විහරතිති
අනේ. එකුනසනසහස්සකපසං න විනිපාතිතොති තෙන කිණිසල
පුප්ඵපුජාකරණඵලෙන තීරනතරං එකුනසනසහස්සකපානං අවිති
පාතකො වතුරෙපායවිතිමමුතො සම්පන්නිතවමෙම උපපන්නොති
අනේ. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවොති.

තිණිසලකතෝරයා අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 159.

සුවචෙජා නාම නාමෙනාති ආදිකා ආයස්මතො නාගප්‍රපථීය
 තේරය්‍ය අපද්‍යනං. අයමපි පේරෙ පුරිමජිනතිස්සෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත්
 භවෙ පුඤ්ඤති උපවිනනොනා පදුමුත්තර භගවතො කාලෙ
 මුඛණකුලෙ නිබ්බතොනා වුද්ධිපතොනා වෙදත්තයාදිසු සකසිලෙපසු
 නිප්පත්තිං පඤ්ඤා තත් සාරං අදිස්සා හිමවන්තං පවිසිඤ්ඤා තාපස
 පබ්බජ්ජං. පබ්බජ්ඤා කුසලසම්පන්නස්ස චිත්තාමෙසි. තස්මිං
 සමයෙ පදුමුත්තරෙ නාම භගවා තස්සානුකම්පාය තත් අගමාසි. සො
 තාපසො තං භගවන්තං දිස්සා ලක්ඛණසන්තෙ ඡෙතනතා භගවතො
 ලක්ඛණරූප සම්පන්නියො දිස්සා පසන්නො වජ්ඣිඤ්ඤා අඤ්ඤාපිටකයා
 අට්ඨාසි. ආකාසනො අනොතිණ්ණතො පුජාසකතාරෙ අනතෙ යෙව
 ආකාසෙනෙව පකාමාමි. අථ සො තාපසො සසිසෙසො නාගප්‍රපථං
 ඔවිතිඤ්ඤා තෙන පුප්පෙන භගවතො ගතදිසාභාගමයං පූජෙසි. සො
 තෙන පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො උභයසම්පන්නියො අනු
 භවන්තො සබ්බත් පූජතො ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ සාවජ්ජියං කුලගෙගෙ
 නිබ්බතොනා වුද්ධිමත්තාය සද්ධාසම්පන්නො පබ්බජ්ඤා වත්තපටිපත්තියා
 සාසනං සොභයමානො න විරයෙව අරහා හුත්වා 'තෙන නුබො කුසල
 කමෙත්ත මයා අයං ලොකුත්තරසම්පත්ති ලද්ධා'ති අතීතකම්මං
 සරන්තො පුබ්බකම්මං පටිපත්තො ඤ්ඤා සඤ්ඤාතසොමතස්සො
 පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'සුවචෙජා නාම නාමෙනා'ති ආදි
 මාහ. තත් වච්ඡෙදොත්තෙජාතත්තා වච්ඡෙජා නාම සුඤ්ඤා ව සො
 වච්ඡෙජාවෙති සුවචෙජා නාම මුඛණො මන්තපාරගු වෙදත්තයාදිසකල
 මන්තසන්තෙ කොට්ඨපතොති අන්තො. සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

නාගප්‍රපථයතේරය්‍ය අපද්‍යනවිකථා.

3. 160.

කානනං වනමොගයනාති ආදිකා ආයස්මතො පුනතාගප්‍රපථීය
 තේරය්‍ය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමජිනවරෙසු කතාබිකාරෙ තත් තත්
 භවෙ පුඤ්ඤති උපවිනනොනා පුස්සභගවතො කාලෙ නෙසාදකුලෙ
 නිබ්බතොනා මහාවතං පවිට්ඨො තත් සුප්‍රපථිතං පුනතාගප්‍රපථං දිස්සා
 හෙතුසම්පන්නතො බුද්ධාරම්මණපිතිවසෙන භගවන්තං සරිත්වා තං
 පුප්පංසකාති ඔවිතිඤ්ඤා වාලුකාති වෙතිස්ස කඤ්ඤා පූජෙසි. සො තෙන
 පුඤ්ඤාන දොනවුත්තකපො නිරන්තරං දෙවමනුස්සසම්පන්නියො
 අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ සාවජ්ජියං විභවසම්පන්නො කුලෙ
 නිබ්බතොනා වුද්ධිමත්තාය පුබ්බවාසනාබලෙන සාසනෙ පසන්නො
 පබ්බජ්ඤා වායමන්තො න විරයෙව අරහා හුත්වා පුබ්බකතකුසලං
 සරිත්වා සොමතස්සරාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'කානනං
 වනමොගයනා'ති ආදිමාහ. තං සබ්බං උත්තානත්මෙවාති.

පුනතාගප්‍රපථයතේරය්‍ය අපද්‍යනවිකථා.

3. 161.

ශ්‍රීමත්තනායකා'විදුරෝති ආදිකා ආයස්මතො කුමුදදායකතෝරසා අපදානං. අයමපි ථෙරො පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරො අනෙකොසු භවෙසු පුඤ්ඤති උපවිතතො; පදුමුත්තරසා භගවතො කාලෙ හිම වනතසා ආසන්න මහනො ජාතසාරෙ කකුඛො නාම පක්ඛි සුඤ්ඤාතිබ්බතො; කෙනවි අකුසලෙන පක්ඛි සමානොපි, පුබ්බ කතසමා රෙන බුද්ධිසම්පන්නො; පුඤ්ඤොසු ඡෙතො සීලවා පාණ්ගොවරතො; පටිච්චරතො අහොසි. තස්මිං සමයෙ පදුමුත්තරො භගවා ආකාසෙනා ගන්වා තසා සමිපෙ වසිනමති. අථ සො සකුණො භගවතං දිස්වා පසන්නවිතො; කුමුදපුප්ථං ඛංසිත්වා භගවතො පාදමූලෙ පූජෙසි. භගවා තසා සොමනස්සුප්පාදනත්ථං පටිග්ගහෙත්වා අනුමොදනමිකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සොසු උභයසුඛං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ සාවිජ්ජයං අඤ්ඤාතරස්මිං කුලෙ නිබ්බතො; වුද්ධිමත්තාය මහඬුනො; මහාභොගො රතනත්තයෙ පසන්නො; සන්චුඛමමදෙසනං සුඤ්ඤා පටිලඬුසද්ධො; පබ්බජිත්වා න චිරස්සොච අරහා සුඤ්ඤා අත්තනො; පුබ්බකමමං පට්ඨකඛතො; ඤාත්වා සොමනස්සාජාතො; පුබ්බචරිතාපදානං; පකාසෙන්නො; 'හිමවනතසා'විදුරෝති ආදිමාහ. පදුමුපාලසං ඡනෙත්වාති එත්ථ සතපතෙති සම්පුණ්ණො; සෙතපදුමො ව නීලරත්ත සෙතූපාලාති ව පදුමපාලාති. තෙති සඤ්ජනො; ගහණීභූතො; සම්පුණ්ණො; මහාජාතසාරො අනුති සම්බන්ධො. පුණ්ඩරිකාසමොත්ථ මොති පුණ්ඩරිකෙති රතනපදුමෙති ඔක්කිණ්ණො; සම්පුණ්ණොති අත්ථො. සෙයං සුවිඤ්ඤායාමෙමාති.

කුමුදදායකතෝරසා අපදානධම්මකථා.

සොළසමවගභවණ්ණනා සමන්තා.

3. 162.

පදුමො නාම නාමෙත්තාදිකා ආයස්මතො සුපාරිච්චියතෝරසා අපදානං. අයමපි පුරිමමුනිප්‍රසිද්ධොසු කතාධිකාරො තත්තත්ත භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතතො; පදුමුත්තරසා භගවතො කාලෙ යක්ඛ යෝනියං නිබ්බතො; හිමවති යක්ඛසමාගමං ගතො භගවතො; දෙව යක්ඛගනිබ්බතාගානං ධම්මදෙසනං සුඤ්ඤා පසන්නමානසො උභො තත්ථ ආකුඤ්චිත්වා අපෙඨාවෙසි. නමස්සි ව. සො තෙන පුඤ්ඤෙන තතො වුතො උපරි දෙවලොකෙ උප්පන්නො, තත්තදිබ්බසුඛං අනු භවිත්වා මනුස්සසම්පත්තියො ව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ සාවිජ්ජයං කුලගෙගෙ නිබ්බතො; අබ්බිකා මහඬුනො; මහාභොගො රතනත්තයෙ පසන්නො; සන්චුඛමමදෙසනං සුඤ්ඤා සද්ධොජාතො; පබ්බ ජිත්වා න චිරස්සොච අරහත්තං පාපුණි. සො එකදිවසං අත්තනො; පුබ්බ

කමම සරිනා සොමනස්සරානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො
 'පද්‍රමො නාම නාමෙතා'ති ආදිමාහ. තත් පද්‍රමොති යස්ස පදනිකෙව ප
 සමයෙ පඨවි භිද්ධිනා පද්‍රමං උග්ගන්තා පාදතලං සමපට්ඨති. තෙන
 සඤ්ඤානෙන සො භගවා පද්‍රමොති සබ්බං ගතො, ඉධ පද්‍රමුත්තරෙ
 භගවා අධිපෙට්‍තො, සො භගවා පට්‍රනා වසන්තිහාරු අභිනික්කමම වන
 මජ්ඣං පටිසිත්වා ධමම දෙසෙතිති සමබ්බො, සකඛානං සමසොති
 දෙවසමාගමො ආසි අහොසිති අනේ, අරකාපෙක්ඛිංසු ආවදෙති
 තස්මිං දෙසනාකාලෙ අධිඅපෙක්ඛිංසු, විගෙසෙත දස්සන්තිලා අගෙ
 සුන්ති අනේ, සෙසං පාකට්‍මෙවාති.

සුපාචරිතසන්ධරණ අපද්‍රව්‍යකථා.

3. 163.

සිද්ධිනේවා නාම භගවාති ආදිකා ආයස්මතො කණ්ඩෙරපුප්‍රමි
 සන්ධරණ අපදානං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාසිකාරෙ සිද්ධිත්‍යං
 භගවතො කාලෙ සුද්දකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිමත්තො රඤ්ඤා අනො
 පුරපාලකො අහොසි. තස්මිං සමයෙ සිද්ධිනේවා භගවා භික්ඛුසඛස
 පරිවුතො රුජවිථිං පටිපජ්ජි. අපි සො අනොපුරපාලකො වරමානං
 භගවන්තං දිස්වා පසන්තමානස්සො හුත්වා කණ්ඩෙරපුප්‍රපට්ඨන භගවන්තං
 පුජේත්වා තමස්සමානො අට්ඨාසි, සො තෙන පුඤ්ඤාන සුගති
 සමපත්තිංයො යෙව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ ඵකස්මිං කුලෙ
 නිබ්බන්තිත්වා වුද්ධිපත්වා සත්‍රුධමමදෙසනං සුත්වා පටිලාභිසංඥා පබ්බ
 ජිත්වා න වීරස්සෙව අරහා අහොසි, සො පත්තඥානපල්ලො පුබ්බෙ කත
 කුසලං සරිනා සඤ්ඤාතස්සොමනස්සො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො
 'සිද්ධිනේවා නාම භගවා'ති ආදිමාහ. තං සබ්බං උත්තාන්තමෙවාති.

කණ්ඩෙරපුප්‍රමිසන්ධරණ අපද්‍රව්‍යකථා.

3. 164.

තිස්සස්ස ඛො භගවතොති ආදිකා ආයස්මතො ඛජ්ඣකදාක
 සන්ධරණ අපදානං. අයමපි පුරිමජිනවරෙසු කතාසිකාරෙ තත් තත්
 භගව විවච්චපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපට්ඨනෙනො තිස්සස්ස භගවතො
 කාලෙ සුද්දකුලෙ නිබ්බතො භගවන්තං දිස්වා පසන්තමානස්සො
 අමච්ඡමුආදිමෙනකමධුරඵලාඵලං නාලිකෙරං සුවඛජ්ඣකඤ්ඤා අදාසි.
 භගවා තස්ස පසාදවඛිනිත්තං පස්සන්තස්සෙව පරිභුඤ්ජි, සො තෙන
 පුඤ්ඤාන සුගතිසමපත්තිංයො යෙව අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ
 සාවත්ථිං කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤාතමපත්වා සත්‍රුධමමදෙසනං
 සුත්වා සඤ්ඤාතසංඥා පසාදබ්‍රහ්මානො පබ්බජිත්වා වත්තපටිපත්තිං
 සාසනං සොහෙනො සීලාලබ්භාරපතිමනෙතො න වීරස්සෙව
 අරහන්තං පාපුණි, සො පුබ්බකමම සරනො පුබ්බෙ මයා සුබ්බෙනො

කතකුසලං සුදුරනති සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදනං පකා
සෙනො 'නිස්සස්ස බො භගවතො'ති ආදිමාන. තත් නිස්සාති
භගවා සම්පත්තියො දදමානො ජාතොති මාතාපිතුති කතනාමවසෙන
නිස්සො. අථවා තීති සරණාගමනෙති අස්සාසෙනො ඔවදනො
හෙතුසම්පන්නපුග්ගලෙ සග්ගමොක්ඛථයෙ පතිට්ඨාපෙනො ජාතොති
නිස්සො, සම්පත්තිගුණාදීති භගෙති යුතෙතාති භගවා, තස්ස නිස්සස්ස
භගවතො පුබ්බෙ අහං ඵලං අදුසිනති අත්ථො. නාලිකෙරස්සච
අදුසිනති නාලිකාකාරොන පච්චතං ඵලං නාලිකෙරඵලං තස්සච
අදුසිනති අත්ථො. ඔජ්ජකං අභිසම්මන්තති බාදිතඛං බජ්ජකං, අභි
විසෙසෙන මධුසකකාරාදීති සම්මස්සං කතා නිපජාදිතං මධුරං සුදු
රනති සම්මතං ඤාතං අභිසම්මතං බජ්ජකස්සච අදුසිනති අත්ථො.
සෙසං සු විඤ්ඤායත්තෙමාති.

බජ්ජදසකතේරස්ස අපදනවිධිකථා.

3. 165.

අත්ථදසසී තු භගවාති ආදිකා ආයස්මතො දෙසපුරකතේරස්ස
අපදනං. අයම්පි ථෙරෙ පුරිමබුද්ධස්ස කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ
පුඤ්ඤාති උපචිතනො අත්ථදසසීස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙනෙ
නිබ්බතො පුද්ධිමත්ථාස සභාසම්පනො රත්තතතයමාමකො
අහොසි. තදු අත්ථදසසී භගවා භික්ඛුසංඝපරිවුතො වන්දෙ විය සුරියො
විය ව ආකාසෙන ගච්ඡති. සො උපාසකො භගවතො ගතදිසාභාගං
ගතිමාරාදීති පුජෙතො අඤ්ජලිමපගග්ග නමස්සමානො අට්ඨාසි.
සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවලොකෙ නිබ්බතො සග්ගසම්පත්තිං
අනුභවිත්වා මනුස්සෙස්ස ව මනුස්සසම්පත්තිං අනුභවිත්වා ඉමස්මි
බුද්ධාපාදෙ ඵකංමි. කුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිපාතො උපහොග
පරිහොගසම්පනො සත්ථධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නමාන්සො ඝර
වාසෙ අනුලීනො පබ්බජ්ඣා චත්තසම්පනො න විරයෙස්ව අරහ
සුත්වා අත්තනො පුබ්බකල්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාප
දනං පකාසෙනො 'අත්ථදසසී තු භගවා'ති ආදිමාන. තං හෙට්ඨා
වුත්තත්තමෙව. අනිලඤ්ජසෙති මග්ගො පත්ථො පථො අඤ්ජසං වට්ඨමාය
නනති පරියායස්ස වුත්තත්තා. අනිලස්ස වාතස්ස අඤ්ජසං ගමන
මග්ගොති අනිලඤ්ජසං, තස්මිං අනිලඤ්ජසෙ ආකාසෙති අත්ථො. සෙසං
උත්තාත්තමෙමාති.

දෙසපුරකතේරස්ස අපදනවිධිකථා.

3. 166.

වෙස්සතු නාම සම්බුද්ධාති ආදිකා ආයස්මතො කණිකාරජදනිය
තේරස්ස අපදනං. අයම්පි පුරිමබුද්ධස්ස කතාධිකාරෙ තත් තත්
භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනො වෙස්සතුස්ස භගවතො කාලෙ කුල

ගෙන නිබ්බේතො විඤ්ඤානමපනො සද්ධාසමපනො අහොසි.
තස්මිං සමයෙ වෙස්සතු භගවා විවෙකකාමො මහාවතං පවිසිත්ථි
නිසීදි. අථ සො පි උපාසකො කෙනවිදෙව කරණියොන තත්ථ ගතවා,
භගවතො අග්ගිකකුසිං වීරජලමානං නිසිත්තං දිස්වා පසන්නමානසො
කණිකාරපුප්ථං ඔවිතිත්වා ඡත්තං කත්වා භගවතො නිසිත්තට්ඨානෙ
විතානං කත්වා පුජෙසි. තං භගවතො ආනුභාවෙන සත්තාහං අභිලානං
හුත්වා තතෙව අට්ඨාසි. භගවා'පි එලසමාපත්තිං නිරෝධසමාපත්තිඤ්ඤා
සමාපජ්ඣත්වා විහාසි. සො තං අවජ්ජියං දිස්වා සොමනස්සජාතො
භගවතො වන්දිත්වා අඤ්ඤාලිමපගග්ග අට්ඨාසි. භගවා සමාපත්තිතො
වුට්ඨතිත්වා විහාරමෙව අගමාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්ස
සමපත්තිසො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාරාදෙ සාවඤ්ඤාං කුලගෙන
නිබ්බේතො වුද්ධිමත්තා සද්ධාසමපනො සන්තමමදෙසනං සුත්වා
සර්වාසෙ අනුලීනො පබ්බජිත්වා වත්තපටිපත්තිං ජීනසාසනං
සොහෙනො න විරස්සෙව අරහා හුත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං
සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'වෙස්සතු
නාම සමබුද්ධො'ති ආදිමාහ. තත්ථ වෙස්සතුති වෙස්සජනෙ භුතාති
අභිභවතිති වෙස්සතු, අථවා වෙස්සො පඤ්ඤාබ්බමාරො අභිභුතාති
අපේක්ඛාතර්තීති වෙස්සතු, සාමං යෙව බුජ්ඣිතා සච්චාතීති සමබුද්ධො.
තාමෙන වෙස්සතු නාම සමබුද්ධොති අනෙථා. දිවාවිහාරාස මුතීති
දිබ්බති පකාසෙති තං තං වන්දුං පාකටං කරොතිති දිවා, සුරියගම
තනො පට්ඨාය යාව අත්ඨකමො නාව පරිවර්තනකාලො, විහරණං
ඉරියාපථෙති පවත්තනං විහාරො, දිවාය විහාරො දිවාවිහාරො තස්ස
වතුති දිවාවිහාරාය, ලොකජෙට්ඨා තරසභො බුද්ධමුතී මහාවතං ඔගා
තිත්වා පවිසිත්වාති අනෙථා. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති.

කණිකාරජදනියතෝරොපදානං අපදනට්ඨකථා.

3. 167.

පුස්සො නාම භගවාති ආදිකා අංගසමතො සප්පියකතෝරොප
අපදානං. අයමි පුරිමබුද්ධසු කතාසිකාරො. තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤාති
උපවිතනො පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙන නිබ්බේතො
අහොසි. තද භගවා භික්ඛුසඤ්ඤාපරිවුතො වීරියං වරමානො තස්ස
උපාසකස්ස ගෙහආරං සමාපුපුණි. අථ සො උපාසකො භගවතං
දිස්වා පසන්නමානසො වන්දිත්වා පත්තපුරං සප්පිතෙලො අදාසි. භගවා
අනුමොදනං වත්වා පකකාමි. සො තෙනෙව සොමනස්සෙන යාවතා
සුතං රුත්වා තනො වුතො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවලොකෙ උපපනො
තත්ථ දිබ්බසුඛං අනුභවිත්වා මනුස්සෙසු ව නිබ්බේතො උපපනනුප්පන්න
භවෙ සප්පිතෙලමුච්චාණිතාදිමුද්ධරආහාරසුඛං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං
බුද්ධාපාරාදෙ සාවඤ්ඤාං එකස්මිං කුලෙ නිබ්බේතො වුද්ධිපනො සද්ධා
සමපනො සන්තමමදෙසනං සුත්වා පසන්නමානසො පබ්බජිත්වා වත්ත
සමපනො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො අත්තනො පුබ්බකමමං

සරිතා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'ථුසො
තාම භගවා'ති ආදිමාහ. තත්ථ ථුසොති ථුසානකතිතයොගෙන
ජාතන්තා මාතාපිතුති කතන්තාමධෙයෙන ථුසො, අථවා නිබ්බානං
ථුසි පසි සච්ඡි අකාසිති ථුසො, අථවා සමතිංසපාරමිතා සත්තතිංස
සමෙබ්බාධිපක්ඛියධමෙමි සකලෙ ච තෙපිටතෙ පටිපත්තිධමෙම ථුසි පසි
අඤ්ඤාසිති ථුසො, භගවා භාග්‍ය යුතොති භගවා, පුඤ්ඤකොට්ඨාස
සමමිතිතාය භගවා, ආහුතීනං පටිග්ගහොති ආහුතීනො වුච්චන්ති
පූජාසක්කාරා, තෙසං ආහුතීනං පටිග්ගහෙන ආරහතිති ආහුතීනං
පටිග්ගහො. මහාජනං නිබ්බාපෙනො වීරෙ ථුසො තාම භගවා
විජියා ගච්ඡති. අථ තද ගච්ඡතො භගවතොති සමෙබ්බො. සෙසං
පාකට්මෙවාති.

සප්තදශකයේ රහස්‍ය අපද්‍යානධිකරණං.

3. 168.

මඤ්ඤානා නිදිතීරෙති ආදිකා අයසමතො යුජිකාපුජිතයේ රහස්‍ය
අපදානං. අයමපායසමා පුරිමමුනිඤ්ඤාසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු
ජාතිසතෙසු විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනෙනා ථුසාසොච
භගවතො කාලෙ සුදුකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිපත්තො වඤ්ඤාගාය
තදියා තීරෙ කෙතපි දෙවකරණීයෙන අනුසොතං වරමානො ථුසං
භගවන්තං තභාගිකුසාමං අගතිකකුං විශ්චලමානං දිසා සොම
නස්ස ජාතො තත්ථ ජාතං යුජිකාපුජං ඔවිතිතා භගවන්තං පුජෙසි.
භගවා ත ඤ්ඤාමොදනමකාසි. සො තත්ථ තෙන පුඤ්ඤකොට්ඨාසෙන
දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො උභයසම්පත්තියො අනුභවිතා ඉමිසම්.
වුද්ධිපාදෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො භගවතො ධම්මදෙසනං සුචා
පසන්නමානසො පබ්බජිතා වහ්නපටිපත්තියා සංසනං සොභෙනො
ත වීරසොච අරහා හුතා අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිතා සොමනස්ස
ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'මඤ්ඤානා නිදිතීරෙ'ති
ආදිමාහ. තං සබ්බං උත්තානත්මෙවාති.

යුජිකාපුජිතයේ රහස්‍ය අපද්‍යානධිකරණං.

3. 169.

තිවත්තං පුරෙ රමෙමති ආදිකා අයසමතො ථුසාදයකයේ රහස්‍ය
අපදානං. අයමපායසමා පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරෙ තත්ථ තත්ථ
භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතනෙනා සිද්ධිත්තං භගවතො කාලෙ රජකුලෙ
නිබ්බතො වුද්ධිපත්තකාලෙ යුවරජභාවං පච්චා පාකට්මො එවං
ජනපදං ලභිතා තත්‍රාගිපතිභූතො සකලජනපදවාසිනො දුතපියවචන
අත්චරිතාසමානත්තාසඛිතොති වතුති සම්භගවද්වුති සම්භගොති.
තස්මිං සමයෙ සිද්ධිත්තො තාම භගවා තං ජනපදං සමපාපුණි. අථ
සො යුවරජා පණ්ණාකාරං ලභිතා තත්ථ සුබ්බමිතෙන භගවන්තං

පුරෙසි, හඟවා නං හතේන පරමසිත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි. තම්පි වත්ථං හඟවන්තමෙව අනුබන්ධි. අථ සො සුචරුජා නං අවුත්ථිතං දිස්වා අතිව පසන්නො අඤ්ඤාලිප්පග්ගහ අධිංසි. හඟවතො සම්පත්තසම්පත්තං ආනෙ සබ්බෙ ජනා නං අවුත්ථිතං දිස්වා අවුත්ථිතබ්බතචිත්තා අඤ්ඤා ලිප්පග්ගහ අධිංසු. හඟවා විහාරමෙව අගමාසි. සුචරුජා තෙනෙව කුසලකමෙව නතො වුතො දෙවලොකෙ උප්පන්නො තත්ථ දිබ්බ සම්පත්තිමනුභවිත්වා මනුස්සෙසු වක්ඛවත්තිආදිසම්පත්තියො අනු භවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාරෙදෙ විභවසම්පන්නෙ එකස්මිං කුලෙ තිබ්බ තෙනා විඤ්ඤානම්පන්නො සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා රත්තතතයෙ පසන්නො හඟවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා පටිලද්ධිසද්ධො පබ්බජිත්වා වාගමන්නො න විරස්සෙව අරහා අහොසි. සො එකදිව්සං අත්තන්තො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සන්තො පුබ්බවරිත්වාපදනං පකාසෙන්නො 'තිවරුං පුරෙ රමෙව'ති ආදිමාග. තත්ථ තිවරු නාමකෙ නගරෙ රමනියො අහං රුජපුත්තො හුත්වා සිද්ධත්ථං හඟවන්තං වත්තෙන පුරෙසිනති අත්ථො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාසි.

දුස්සදායකපද්ධතිය අපද්ධනවිධිකථා.

3. 170.

නගරෙ බන්ධුමිත්තියාති ආදිකා ආයස්මතො සමාදායකපද්ධතියං අපදනං. අගම්පි ථෙරෙ පුරිමබුද්ධානං සනතිකෙ කතකුසලසම්මාසෙ අනෙකෙසු භවෙසු පුඤ්ඤාති උපචිත්තන්නො විපස්සියා හඟවතො කාලෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතෙනා වුද්ධිමත්තිය සරුවාසං සණ්ඨපෙත්වා පුඤ්ඤාති කරන්නො වසමානො සද්ධො පසන්නො බහුඋපාසකෙ සනතිපාතෙත්වා ගණපෙට්ඨකො හුත්වා මාලං කරියාමාති තෙ සබ්බ සමාදපෙත්වා එකං මාලං සමං කාරෙත්වා පණ්ඩිතපුලිනං ඕකිරිත්වා හඟ වතො නියසාතෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤාන දෙවලොකෙ උප්පන්නො ජකාමාවචරසම්පත්තියො අනුභවිත්වා මනුස්සෙසු වක්ඛවත්තිආදි සම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධාපාරෙදෙ කුලගෙහෙ තිබ්බතෙනා විඤ්ඤානම්පන්නො හඟවති පසන්නො ධම්මං සුත්වා පසන්නාමිනසො සද්ධාජාතො පබ්බජිත්වා සීලසම්පන්නො න විරස්සෙව අරහත්තං පාපුණ්. සො අපරහාගෙ අත්තනා කතකුසලකම්මං සරිත්වා සඤ්ඤාත සොමනස්සං පුබ්බවරිත්වාපදනං පකාසෙන්නො 'නගරෙ බන්ධුමිත්තියා'ති ආදිමාග. තත්ථ බන්ධුනති ඤජිගොත්තාදිවසෙන එකසම්බන්ධිං භොනති සකලතගරාවාසිනොති බන්ධු, බන්ධු එතස්මිං විජ්ජනතිති බන්ධුමිති, තායා බන්ධුමිත්තියා නගරෙ, මහාපුගගණො උපාසකසමුහොති අත්ථො. මාලං කියාම සබ්බසායාති එත්ථ මාති ගණොති සම්පත්තසම්පත්තත්තානං විත්තනති මාලං, අථවා සම්පත්තියත්ගණොනං විත්තසා විචෙකකරණෙ අලනති මාලං, මාලමෙව මාලකං, ඕකබ්බසබ්බසායා එසුවිහාරත්තාය මාලකං කරියාමාති අත්ථො. සෙසං පාකට්ඨෙවාසි.

සමාදායකපද්ධතිය අපද්ධනවිධිකථා.

3. 171.

නිසේයා නාමාසි භගවාති ආදිකා ආයසමනො පඤ්චබාලයපොථ
රසා අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත් තත් භවෙ
විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනනොතා නිස්සයා භගවතො කාලෙ
එකස්මිං කුලෙ තිබ්බතොතා වුද්ධිමනාය සර්වාසං සණ්ඨපෙතා විභව
සමපනොතා විචිතො විහාරපටිපන්නං භගවන්තං දිස්වා ජාතිසුමනාදි
අනෙකාත් සුගතිපුප්ඵාති වන්දනාදීති ව විලෙපනාති ගාභාපෙතා
විහාරං ගතො පුප්ඵෙති භගවන්තං පුප්ඵෙතා විලෙපනෙති භගවතො
සරිථෙර පඤ්චබාලිකා කතා වන්දිතා පකාමි, සො තෙන පුඤ්ඤෙන
දෙවමනුස්සොසු උභයසමපතියො අනුභවිතා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ
විභවසමපනෙත එකස්මිං කුලෙ තිබ්බතොතා වුද්ධිමනාය සන්ධුබමම
දෙසනං සුත්වා පසන්නමානසො පබ්බජිතා විපස්සනං වසේත්වා න
විරසොව අරහා හුත්වා පබ්බකමමං සරන්තො පච්චකම්මො ඤාත්වා
ඉමං නාම කුසලං කමමං කතා ඊදිසං ලොකුභතරසමපතියං පතොතා
මහිති පබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතොතා 'නිසේයා නාමාසි භගවා'ති
ආදිමාග. තං සබ්බං උත්තානත්මෙවාති.

පඤ්චබාලයපොථරසා අපදානමාකපා.

සහතරසමවගවණ්ණනා සමනා.

3. 172.

පබ්බතෙ හිමවන්තමහිති ආදිකා ආයසමනො කුමුදමාලියපොථ
රසා අපදානං. අයමපි පෙරෙ පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත් තත්
භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනනොතා අත්ථදස්සියා භග
වතො කාලෙ හිමවන්තපබ්බතසමිපෙ මහාජාතස්සරසා ආසනෙත
රක්කසො හුත්වා තිබ්බතොතා අත්ථදස්සියා භගවන්තං තත් උපගතං දිස්වා
පසන්නමානසො කුමුදපුප්ඵාති ඔවිතිතා භගවන්තං පුප්ඵෙති. භගවා අනු
මොදනං කතා පකාමි, සො තෙන පුඤ්ඤෙන තතො වචිතා දෙව
ලොකෙ උපපන්නො ජනාමාවචරසමපතියො අනුභවිතා මනුස්සොසු
වකකවන්තාදිසමපතියො අනුභවිතා ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ කුල
ගෙසෙ තිබ්බතො වුද්ධිපුත්තො රත්තත්තයෙ පසන්නො පබ්බජිතා
වායමනො බුහවට්ඨපටියොසානං අරහන්තං පතා අත්තනො පබ්බ
කමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතොතා
'පබ්බතෙ හිමවන්තමහි'ති ආදිමාග. තත්ථෙව රක්කසො ආසින්නි
තස්මිං ජාතස්සරසමිපෙ ජාතො තිබ්බතොතා රක්කසො පරරුඬිරමංස
බාදණො නිද්දයො සොරරුපො භයානකසභාවො මහාබලො මහා
ථාමො කකබලො යකෙබා ආසිං අගොසින්නි අත්ථො. කුමුදං සුප්ඵතෙ
තත්ථාති තස්මිං මහාසරෙ සුරියරංසියාභාවෙ සති සායණෙන මුකුලිතං
කුච්චිතාකාරෙන නිපපහං අවණ්ණං ගොතීති කුමුදනති ලභ්භාමං

පුප්ථං පුප්ථනෙ විකාසනීති අනේවා. වක්කමනානාහි ජායමෙති තාති පුප්ථාති රථවක්කමනනාති හුත්වා ජායනනීති අනේවා. සෙසං සු විඤ්ඤායාමෙව්නි.

කුමුදමාලියනේරයා අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 173.

කොණ්ඩඤ්ඤායා භගවතොති ආදිකා ආයසමතො නියොග්‍යේ දායකනේරයා අපද්‍යනං. අයමි පුරිමජ්නවරෙසු කතාබිකාරො අනෙකාසු ජාතිසු විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොතා කොණ්ඩඤ්ඤායා භගවතො කාලෙ වඩ්ඪිතිකුලෙ නිබ්බතොතා සඤ්ඤා පසනොතා භගවතො ධම්මං සුත්වා පසන්නමානසො භගවතො පාසා දස්සාණෙනන්ද්‍රාය සාරකට්ඨමයං නියොග්‍යේ කත්වා උස්සාපෙත්වා ඔපෙසි. භගවා තස්ස පසාදවඩ්ඪනන්ද්‍රාය පස්සන්තස්සෙව උපරි පාසාදං අභිරුහි සො අතීවපසනොතා තෙනෙව පිතිසොමනස්සොත කාලං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බතොතා තත්ථ දිබ්බසම්පත්තිං අනුගමිත්වා මනුස්සොසු ජායමානො නියොග්‍යේද්‍යනනියාදෙන උච්චාකුලෙ නිබ්බතොතා මනුස්ස සුඛං අනුගමිත්වා ඉමසමිං බුද්ධිපපාදෙ එකසමිං කුලෙ නිබ්බතොතා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා අගොසි. සො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සාජාතො පුබ්බවර්තාපද්‍යනං පකාසෙතොතා 'කොණ්ඩඤ්ඤායා භගවතො'ති ආදිමාහ. තත්ථ කොණ්ඩඤ්ඤායාති කුච්ඡිතො හුත්වා ඛෙති පවත්තනීති කොණ්ඩො ලාමකාසොතො, කොණ්ඩො අඤ්ඤාති කොණ්ඩඤ්ඤා, අලාමකො උත්තමපුරිසොති අනේවා. අථවා මුහුණ්ගොතොතසු කොණ්ඩඤ්ඤා ගොතොති උපනොතා කොණ්ඩඤ්ඤාති ගොතනවසෙන තස්ස තාමං, තස්ස කොණ්ඩඤ්ඤායා. සෙසං පාකට්ඨමෙව්නි.

නියෝග්‍යයේ දැක්වෙන්නට පදනා අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 174.

මිහලදො පුරෙ ආසිනනි ආදිකා ආයසමතො රත්තිපුජ්ජිය නේරයා අපද්‍යනං. අයමි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිනනොතා විපසිස්ස භගවතො කාලෙ නෙසාදකුලෙ උපනොතා මිහදායෙ අරඤ්ඤෙ විවරති. තදා තස්ස කාරු ඤ්ඤාන අරඤ්ඤෙ වරමානං විපසිං භගවන්තං දිස්වා පසන්නමානසො පුජ්ජිතං රත්තිකං නාම පුප්ථං කුච්ඡපුප්ථකුච්ඡ සහ වණෙටන ඔවිතිත්වා සොමනස්සොත පුරෙසි. භගවා අනුමොදනං කත්වා පකකාමි. සො තෙනෙව පුඤ්ඤාන දෙවමනුස්සොසු සංසරනොතා උග්ගසම්පත්තියො අනුගමිත්වා ඉමසමිං බුද්ධිපපාදෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතොතා විඤ්ඤාන මනොතො රත්තත්තයෙ පසනොතා සත්ථුධම්මදෙසනං සුත්වා කාමෙසු ආදිත්වං දිස්වා පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහන්තං පනොතා අත්තනො

පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'මිහලුදො පුරෙ ආසි'නති ආදිමාහ. තත් මිහානං ලුදො සාහසිකො මාරකොති මිහ ලුදො, මිහෙසු වා ලුදො ලොහිති මිහලුදො නෙසාදො ආසිං පුරෙති අත්ථො. රතනිකං සුප්පිකං දිස්වාති පද්මපුප්පාදිති අනෙකාති පුප්පාති සුරියරංසිසම්ප්පෙන්න දිවා පුප්පනති. රතනියං මුකුලිතාති හොනති. ජාතිසුමනමලිකාදිති අනෙකාති පුප්පාති පන රතනියං පුප්පනති. නො දිවා, තස්මා රතනියං පුප්පනතො රතනිපුප්පානාමකාති අනෙකාති සුගතිපුප්පාති ව කුට්ටපුප්පාති ව ගහෙත්වා පුප්පෙතිති අත්ථො. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති.

රතනිපුප්පිකසේවරයා අපදනව්ශිකථා.

3. 175.

විපස්සිතො භගවතොති ආදිකා ආයස්මතො උදපානදායක සේවරයා අපදානං. අයමපි ථෙරෙ පුරිමමුනිවරෙසු කතාධිකාරෙ අනෙකෙසු භවෙසු කතපුඤ්ඤසඤ්චයො විපස්සියා භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිප්පන්නො පාතියදානං මයා දානබ්බං තඤ්ච නිරන්තරං. කත්වා පවතෙතභුං වට්ටතිති වින්තෙත්වා එකං කුපං බණා පෙත්වා උදකසම්පන්නාලෙ ඉට්ඨකාති විනාපෙත්වා තත් උට්ඨිත්තෙත උදකෙත පුණ්ණං තං උදපානං විපස්සියා භගවතො නියාදෙසි. භගවා පාතියදානාතිසංසදිපකං අනුමොදනං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්නො නිබ්බන්තනිබ්බන්තව්ශානෙ පොකකරණී උදපානපාතියාදිසම්පන්නො සුබමනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිමත්ත්වා සඤ්චො පසන්නො පබ්බජිත්වා න චිරස්සව අරහා අහොසි. සො අපරභාගෙ අත්තතො පුබ්බ කම්මං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'විපස්සිතො භගවතො'ති ආදිමාහ. තත් උදපානො කන්තො මයාති උදකං පිවනති එත්වාති උදපානො, කුපපොකකරණීත්‍රයාකානමෙනං අභිවචනං. සො උදපානො කුපො විපස්සියා භගවතො අත්ථාය කතො බතිත්තොති අත්ථො. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති.

උදපානදායකසේවරයා අපදනව්ශිකථා.

3. 176.

නිබ්බුතෙ ලොකනාථමනීති ආදිකා ආයස්මතො සීහාසනදායක සේවරයා අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ නිබ්බන්තාභිගමත්ත්වා කතපුඤ්ඤපච්චයො පද්මුක්තරයා භග වතො කාලෙ ගහපතිකුලෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානම්පන්නො සත්ථු ධම්ම දෙසනං සුත්වා රත්තත්තයෙ ව. පසන්නො තස්මිං භගවති පරිනිබ්බුතෙ

සත්තති රතනෙති ඛිට්තං සිහාසනං කාරුපෙතා බොධිරුක්ඛං පුජෙසී,
 බහුති මාලාගනිබුපෙති ච පුජෙසී. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනු
 සොසු සංසරනො උභයසම්පන්නියො අනුභවිතා සබ්බත් පුජිතො
 ඉමස්මි. බුද්ධපාදෙ සාවරියං කුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිපත්තො
 සරවාසං වසනො සත්ථම්මදෙසනං සුඛා පසන්නමානසො ඤාති
 වග්ගං පභාය පබ්බජිතා න විරසොව අරහා හුතා පුබ්බපටිතකුසල
 සමාරං සරිතා සඤ්ජාතසොමනසො පුබ්බවරිතාපදානං පකා
 සෙනො 'නිබ්බතො ලොකනාට්ඨනී'ති ආදිමාහ. තත් සිහාසනමද
 සහනති සිහරුපතිඤ්ඤසුවණ්ණරතනෙති ඛිට්තං ආසනං සිහාස
 නං, සිහසු වා අබ්බතසු හගවතො නිසිද්ධාරගං වා සෙට්ඨං උත්තමං
 ආසනනති සිහාසනං, තං අහං අදාසිං. බොධිරුක්ඛං පුජෙසීනති අනෙථා,
 සෙසං සුවිඤ්ඤායමෙවාති.

සිහාසනදාසකපෙඨරසං අපදානධම්මකථා.

3. 177.

අනොමදසී හගවාති ආදිකා ආයසමනො මහාදානකපෙඨරසං
 අපදානං. අගමපායසමා පුරිමබුද්ධසු කතාධිකාරෙ තත් තත් හවෙ
 වීවට්ඨපතිසුයාති පුඤ්ඤති උපවිතනො අනොමදසීසු හගවතො
 කාලෙ කුලගෙනෙ නිබ්බතො වුද්ධිමනාය සරවාසං සණ්ඨපෙතා
 වසනො අනොමදසී හගවතො ආකාසෙ වඩකමනං පාදානං ව
 වඩකමනට්ඨනෙ පුප්ථානං විකිරණං අවජරියඤ්ච දිස්වා පසන්න
 මානසො පුප්ථානි ආකාසෙ උක්ඛිපි. තාති විතානං හුතා අට්ඨංසු. සො
 තෙන පුඤ්ඤෙන සුගතිසුයෙව සංසරනො සබ්බත් පුජිතො සුඛං
 අනුභවිතා ඉමස්මි. බුද්ධපාදෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බතො කමෙන
 යොබ්බඤ්ඤං පාපුණ්ණි සද්ධාජාතො පබ්බජිතා වත්තසම්පන්නො න
 විරසොව අරහතං පතො වඩකමනසු පුජිතතො මහාදානක
 පෙඨරෙති පාකටො ආසී. සො පුබ්බකමමං සරිතා සොමනසාජාතො
 පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'අනොමදසී හගවා'ති ආදිමාහ. දිට්ඨ
 ධම්මසුඛස්වාසාති ඉමස්මි. අත්තභාවෙ සරිරකසුඛාදිසුඛං පටිච්චාති
 අනෙථා. අභිකාසාසමති වංකමිනති අභිකාසාසට්ඨා වඩකමිං පදවි
 කෙඛපං පදසඤ්චාරං අකාසිනති අනෙථා. උදාමෙ පාදෙ පුප්ථානිති වඩක
 මනොන පාදෙ උදාමෙ පද්මපපලාදිති පුප්ථානි උග්ගතො වඩකමෙ
 විකිරිංසුති අනෙථා. සොහං මුද්ධති නිට්ඨෙති බුද්ධසු මුද්ධති සිසෙ
 සොහගමානා තාති නිට්ඨනති අනෙථා. සෙසං සුවිඤ්ඤායමෙවාති.

මහාදානකපෙඨරසං අපදානධම්මකථා.

3. 178.

පද්මභාතරසං මුනිනොති ආදිකා ආයසමනො එකදිපියපෙඨරසං
 අපදානං. අගමපායසමා පුරිමජිතසෙට්ඨසු කතකුසලසමාරෙ තත්
 තත් හවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනො පද්මභාතරසං හගවතො කාලෙ

භගවතීකුලෙ නිබ්බන්ධො වුද්ධිප්පත්තො සංඛාසමපන්නො භගවතො සලලමහාබෝධිමති එකපදීපං පුජෙසි. එවරං කතා නිව්වමෙකපදීප පුජනත්ථාය තෙලවට්ටං පට්ඨපෙසි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනු සොසු සංසරන්තො සබ්බත් ජලමානො පසන්නවක්ඛුකො උභයසුඛ මනුභවිනා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ සාවතීයං විභවසමපන්න එකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්ධො විඤ්ඤානං පත්තො රත්තත්තයෙ පසන්නො පබ්බජි. පබ්බජිනා න විරසොව අරහත්තං පත්තො දීපපුජාය උද්ධිවිසෙසාධි ගමත්තා එකදිපියතේරෙති පාකටො අපරභාගෙ අත්තන්තො පුබ්බ කමමං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'පදමුත්තරස්ස මුතීනො'ති ආදිමාහ. සබ්බං උත්තානත්මෙවාති.

එකදිපියතේරස්ස අපද්‍යනමිහ එං.

8. 179.

ඔරෙන භිමවන්තස්සාති ආදිකා ආයසමතො මණිපුජකතේරස්ස අපද්‍යනං. අයමි පෙරෙ පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතන්නො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධො සරුවාසං සණ්ඨප්පතා තත්ථාදිනවං දිස්වා සරුවාසං පහාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිතා භිමවන්තස්ස ඔරභාගෙ එකිස්සා නදියා සමිපෙ පණ්ණසාලං කාරෙතා වසන්නො විවෙකකාම තාය තස්සානුකම්පාය ව තත් උපගතං පදමුත්තරං භගවන්තං දිස්වා පසන්නමානසො මණිපලලඛකං භගවතො පුජෙසි. භගවා තස්ස පසාදවස්සිනත්ථාය තත් තිසිදි. සො භියොයාසොමන්තාය පසන්නො නිබ්බානාධිගමත්ථාය පත්තං අකාසි. භගවා අනුමොදනං වතා පකාමාමි. සො තෙන පුඤ්ඤෙන දෙවමනුසොසු සංසරන්තො සබ්බත් පුජිතො සුඛං අනුභවිතා ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ සාවතීයං විභව සමපන්න කුලෙ නිබ්බන්ධො සරුවාසං වසන්නො එකදිපියං සඤ්ඤාමම දෙසනං සුතා පටිලක්ඛසද්ධො පබ්බජිතා න විරසොව අරහා අගොසි. සො එකදිපියං අත්තනා කතකුසලං සරිතා සඤ්ඤාතසොම නස්සා පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙන්නො 'ඔරෙන භිමවන්තස්සා'ති ආදිමාහ. තත් ඔරෙනාති භිමවන්තස්ස අපරභාගො විහාය ඔරෙන, භූමතේරේ කරණඵවනං, ඔරස්මිං දිසාභාගෙති අරේරා. නිදෙකා සමප මන්තමාති අපාකවනාමධෙය්‍යා එකා නදී සුට්ඨි පවත්තති වහති සඤ්ඤ මානා අගොසිති අරේරා. නස්සා වා 'නුපබෙතනමහිති තස්සා නදියා අනුපබෙත්තමහි තීරසමිපෙති අරේරා. සසමුඤ්ඤ වසතෙ නද්‍යති යද අහං මණිපලලඛකං පුජෙසිං තද අනාවරියකො හුතා සයමෙව බුද්ධිභූතො භගවා වසතෙ විහරතීති අරේරා. මණිං පගහස්ස පලලඛකනති මනති විත්තං ආරුධෙති සොමනස්සං කරෙතීති මණි, අථවා ආභරණනති මණි, මරත්තාපි රුජාදයො තං න පරිවමජනති තදත්ථාය සඛාමං

කරෙතති මණි, තං මණි මණිමයං පලඛනං, මනොරමං ඝාඛු විහතං සුට්ඨවිවිතං, පගගස්ස ගගෙතො බුද්ධිසෙට්ඨස්ස ආරෙපතිං පුප්පෙසිනා අපො, සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවති.

මණිපුත්තකෙතරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 180.

නගරෙ බඤ්චමනිසාති ආදිකා ආයසමනො භික්ඛුකෙතරස්ස අපද්‍යනං, අයමපායසමා පුරිමජිතවරෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවිතනො විපස්සිස්ස භගවතො කාලෙ බඤ්චමනියා නගරෙ වෙජ්ඣලෙ නිබ්බතො බහුස්සනො සුසිකිතො වෙජ්ඣ කමම ඡෙතො බහු රෙගිනො භික්ඛුකෙතො විපස්සිස්ස භගවතො උපට්ඨාකස්ස අසොකස්ස නාමකෙතරස්ස රෙගා භික්ඛු. සො තෙන පුඤ්ඤන දෙවමනුස්සෙසු අපරපරං සුඛං අනුභවතො නිබ්බතන නිබ්බතනභවෙ අරෙගො දිසායුතො සුචණ්ණවණ්ණසරිරෙ අගොසි. ඉමස්මි බුද්ධිපාදෙ සාවච්ඡියං ගහපතිකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිපාතො සබ්බසිපෙසු නිප්පතං පතො අරෙගො සුඛිතො විභවසම්පතො රතනතයෙ පසනො සන්ථිධම්මදෙසනං සුචා පටිලභිසඤ්ඤා සර වාසං පහාය පබ්බජිතා න විරස්සෙව අරහා හුචා පුබ්බකමම සරිතා සොමනස්ස ඡතො පුබ්බවරිතාපද්‍යනං පකාසෙනො 'නගරෙ බඤ්ච මනියා'ති ආදිමාග. තං සබ්බං ගෙට්ඨා වුත්තනසත්තං උත්තානත් මෙවති.

භික්ඛුකෙතරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 181.

වෙස්සභුමති ගගවනිති ආදිකා ආයසමනො සඛස්ස පට්ඨාකෙතරස්ස අපද්‍යනං, අයමපි ථෙරෙ පුරිමබුද්ධෙසු කතකුසලසමාගෙ අනෙකෙසු භවෙසු විච්චුපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිතනො වෙස්සභුස්ස භග වතො කාලෙ හස්සාරම්කස්ස පුතො හුචා නිබ්බතො විඤ්ඤ භම්පතා සඤ්ඤා පසනො විහාරෙසු ආරම්කකමම කරෙතො සකකවං සබ්බං උපට්ඨාසි. සො තෙනෙව කුසලකමෙත දෙවමනු සෙසු සංසරෙනො උගයසම්පතියො අනුභවිතා ඉමස්මි බුද්ධිපාදෙ සාවච්ඡියං ගහපතිකුලෙ නිබ්බතො වුද්ධිපාතො විභවසම්පතො සුඛපතො පාකටො සන්ථිධම්මදෙසනං සුචා පබ්බජිතා සාසනෙ පසනො වත්තසම්පතො සාසනං සොභයමානො විපස්සනං වසෙසිතා න විරස්සෙව සහ පටිසම්භිද්ධි අරහතං පතො ඡුචිතිඤ්ඤා පුබ්බ කතපුඤ්ඤකමමසෙන සඛස්ස පට්ඨාකෙතරෙති පාකටො අගොසි. සො එකදිවසං පුබ්බ මයා නින්නාම කමම කතා අයං ලොකු තතරසම්පතා ලභාති අත්තනො පුබ්බකමම සරිතා පච්චකිතො

ජාතිතා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවර්තාපදානං පාකටං කරුනෙන්තා
'වෙස්සාභුමති භගවතී'ති ආදිමාග. තත් අහොසාරාමිකො අභනති
අගං වෙස්සාභුස්ස භගවතො සාසනෙ ආරාමිකො අහොසිනති අත්ථො.
සෙසං ගෙට්ඨාචුත්තනයන්තා උත්තානත්මෙවාති.

සබ්බපට්ඨානසන්ද්‍රයක අපදානට්ඨකථා.

අට්ඨාරසමවග්ගවණණා සමන්තා.

ඉතො පරස්මිං එකුනවිසතිම වග්ගෙ ආගතානං ඉමෙසා ඤාප්ප
සුප්පිසන්තේරදිනං දසන්තා ථෙරුනං අපුබ්බං නථි. තෙසං හි ථෙරුනං
පුරිමබුද්ධානං සනතිකෙ කතපුඤ්ඤසමාරානං වසෙන පාකටනාමාති
වෙව නිවාසනගරදිති ව ගෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බාතිති.
තං සබ්බං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

එකුනවිසතිමවග්ගවණණා නිට්ඨිතා.

3. 182.

විසතිමෙ වග්ගෙ පඨමන්තේරපදානං උත්තානමෙව. දුතියන්තේරප
දානෙ සං දසවාසිකො ඉසිති ඉසිපබ්බජ්‍යං පබ්බජ්ඨා වනෙ වසන
භාවෙන දයවාසිකො ඉසිති සබ්බං ගතො අත්තතො අනුකම්පාය
තං වනං උපගතස්ස සිද්ධත්ථස්ස සන්චුතො වසනට්ඨානෙ මණ්ඩප
ව්ජදනත්ථාය යං තිණං තං ලායති ජිහ්වතීති අත්ථො. දබ්බජ්දනං කථා
අනෙකෙහි බුද්ධකදණ්ඩකෙහි මණ්ඩපං කථා තං තිණෙන ඡාදෙතා
සිද්ධත්ථස්ස භගවතො අදාසිං පුජෙසිනති අත්ථො, සත්තාහං ධාරස්ස
කස්සාති තං මණ්ඩපං තත් සිතා දෙවමනුස්සා සත්තාහං නිරුධ
සමාපතතිං සමාපජ්ඨා නිසින්නස්ස සන්චුතො ධාරසිංසු ධාරෙසුන්ති
අත්ථො. සෙසං උත්තානත්මෙවාති.

තිණසන්ද්‍රයකසන්ද්‍රයක අපදානට්ඨකථා.

3. 183.

තතියන්තේරස්සා පදානෙ බණ්ඩුපුලියන්තේරෙති එත් බණ්ඩනති
කට්ඨානං ජින්නත්තා ජින්නතින්නට්ඨානං, පුලලනති කට්ඨානං ජින්න
ට්ඨානෙ කණණ්ඨිනමභිවජ්ජත්තකාදිපුප්ඵනං, බණ්ඩඤ්ඤා පුලලඤ්ඤා බණ්ඩ
පුලලාති, බණ්ඩුපුලලානං පටිසංකරණං නාම පුත්තපුත්තං පිරකර
ණනති බණ්ඩුපුලලපටිසංකරණං, ඉමස්ස පන ථෙරස්ස සමාරපුරණ
කාලෙ පුස්සස්ස භගවතො වෙතියෙ ජින්නතින්නට්ඨානෙ සුධාපිණ්ඩං
මකෙබ්බා පිරකරණං බණ්ඩුපුලලපටිසංකරණං නාම, තස්මා සො බණ්ඩ
පුලලියන්තේරෙති පාකටො අහොසි.

බණ්ඩුපුලලියන්තේරස්ස අපදානට්ඨකථා.

වතුන්පෙරයොපදානෙ රසෙසුඤ්ඤා බද්ධවගේ ආසිනති රසෙසුඤ්ඤා පරිවාරකො කම්මඤ්ඤා කාරකො අහොසිනති අපේඨා. ජලජ්ඣාමනා ඕනොති ජලෙ උදකෙ ජාතං ජලජං කිං තං පද්මං, පද්මෙන සමාන නාමිත්තං පද්මුත්තරං භගවතොති අපේඨා. උත්තමපද්මනාමිත්ත භගවතොති වා අපේඨා. වතුන්, පඤ්චමං උත්තානමෙව. ඡට්ඨි නිග්ගේ චාරවිනිශාති මහාඥානපානපානකවාටකාති ව වතිපාකාරගාලගො පුරකඥ්ඤාදකපරිබාති ව සමපන්නං නගරනති ආරවතිනගරං, ආරං වතිඤ්ඤා පටිභානං කත්වා නගරං උපලක්ඛිතත්තං ආරවතිනගරනති වොගරනති, නගරෙ ආරවතිනාති නගරමුත්තං. මාලාවට්ඨො පුප්ථා රමො මම අහු අහොසිති අපේඨා. ගො කිසලයාති තෙ අසොක පලලවා. ඡට්ඨිසත්තමට්ඨිමනවමාති උත්තානත්තානෙව, දසමෙපි අපුබ්බං කප්ඵිති.

විසතිමවගවණණනා.

ඉතො පරං සබ්බත් අනුත්තානපදවණණනං කරුණාම. එක විසතිමෙ බාවිසතිමෙ තෙවිසතිමෙ ව වග්ගෙ සබ්බසං පේරුතං සුක තෙත පුඤ්ඤාන ලභිතාමානං කතපුඤ්ඤානඤ්ඤා නානගතං, තෙසං බ්‍යාකරණදයනානං බුද්ධානං නාමාති වසිතනගරාති ව හෙට්ඨා වුත්තන යත්තා සබ්බාති උත්තානානෙව. අපදානගාථානමපේඨා ව නයානු සංරේන දට්ඨබ්බො.

තඨියාපදානෙ අරුණවතිශා නිග්ගේති ආසම්මතො ආලොකං කරේනො උදෙති උග්ගවජ්ඣති අරුණො, යො තස්මිං විජ්ජතිති අරුණවති තස්මිං නගරෙ ආලොකං කරේනො සුරියො උග්ගවජ්ඣති අපේඨා. සෙසනගරෙසුපි සුරියුග්ගමනෙ විජ්ජමානෙපි විසෙසවචනං සබ්බවතුපදානං මහියං වසති මහියං සයතිති=මහිඤ්ඤාති වචනං විය රුලුච්චසෙන වුත්තනති වෙදිතබ්බං. අපවා පාකාරපාසාදකමිත්තාදිසු සුවණණරජ්ඣමණිමුත්තාදිසත්තරත්තපභාති අරුණුග්ගමනං විය පභාවති අරුණවති නාම, තස්මිං අරුණවති නගරෙ. සුපිඤ්ඤා අහං පුච විකක්කයෙන ජිවිසං කපොනො අහොසිනති අපේඨා. වතුන්පදානෙ තිව්ඨයං. පුරෙ රමෙමති තිති පාකාරෙහි පරිවාරිතා පරික්ඛිතාති තිව්ඨ. බජ්ජොජ්ජාදි උපහොගවත්තාගරණාදිනවට්ඨිතාදි රමනිග්ගති රමිමං, තස්මිං තිව්ඨයං පුරෙ නගරෙ රමෙම අහං නලකාරෙ අහොසිනති සබ්බකො. පඤ්චමාපදානං උත්තානත්තමෙව. ඡට්ඨාපදානෙ වණණ කාගේ අහං තද්ධති නිලපිතරත්තාදිවණණවසෙන වත්තාති කරේති රසෙසුඤ්ඤාති වණණකාරෙ, තත් රජකො හුත්වා වෙතියං වත්තෙති අව්ජාදකසමයෙ නානාවණණති දුසෙය්ති රසෙසුඤ්ඤාති අපේඨා. සත්ත මාපදානෙ පිසාලං. පුප්ඵිතං දික්ඛාති පුප්ඵථිතං. පියාලුකං දිව්වා ගතමග්ගෙ බිපිං අහනති අහං මිගලුද්දො තෙසාදෙ හුත්වා පියාලුපුප්ඵං මච්චිති නා බුද්ධියා ගතමග්ගෙ බිපිං පුප්ඵෙසිනති අපේඨා. අට්ඨමාපදානෙ

සමෙක සිසෙසස පසංඝදොධාති අත්තනො තක්කබ්බාකරණාදි සිපසමිං අපඤ්ඤා පතිට්ඨිතො ඡෙකො අහං කාතනං අගමිං ගතො. සමුද්ධං සනතං දිඤ්ඤානාති වනන්තරෙ ගච්ඡන්තං විපසසිසමුද්ධං පසසිනි. අමබ්බායං අද්දසකන්ති අහං අමබ්දනං අද්දසිකන්ති අත්තො. නවමාපදනෙ ජගති භාගිනා මසකන්ති අත්තදසසිය්ස භගවතො සරිරධාතුතිධාපිත වෙතියෙ ජගති ඡිත්තභින්නආලිඤ්ඤ පුප්ඵද්දනට්ඨානසංඛාතා ජගති මයා කාරිතා කාරිතාති අත්තො. දසමාපදනං උත්තානත්තමෙව.

වතු විසතිම වග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පඤ්චවිසතිමෙ වග්ගෙ පඨමාපදනෙ භගිනො තුවරමාද්දසාති තුවරට්ඨිං මුග්ගකලයසදිසං තුවරට්ඨිං භජ්ජනිං පුපෙථනිං භාජනෙත ආදය සබ්බසං වනමජ්ඣෙකි ගාහකස්ස අදදිං අද්දසිකන්ති අත්තො. දුතියාපදනෙ ධනුං අපෙච්ඡකිං කඤ්ඤානාති මිගාදිනං මාරණත්තං ධනුං සන්තයතිනි වරමානො. කෙසරං ඛසමං දිඤ්ඤාති සුපුප්ඵිතං බුද්දකසරං දිඤ්ඤාති. බුද්ධස්ස අභිගේෂෙසිකන්ති අහං විත්තං පසාදෙකි වනං සමපත්තස්ස තිස්සස්ස භගවතො අභිරුපෙසිං පුජෙසිකන්ති අත්තො. තතියාපදනෙ ජලකුකකුට්ඨාති ජාතස්සරෙ වරමානකුකකුට්ඨො. තුණ්ණකුකු භෙසදිං ගසභාති පදුමපුප්ඵං මුඛතුණ්ණකුකු ඛසිනි ආකාසෙත ගච්ඡන්තස්ස තිස්සස්ස භගවතො අභිරුපෙසිං පුජෙසිකන්ති අත්තො. වතුත්තාපදනෙ විරවපුප්ඵං පගගසභාති විවිධං රවති සද්දං කරෙතිති විරවං, සද්දකරණවෙලායං විකසන්තං විරවනති ලභිතාමං පුප්ඵසමුග්ග ආදය ගගෙකි සිඬාත්තස්ස බුද්ධස්ස අභිරුපෙසිං පුජෙසිකන්ති අත්තො. පඤ්චමාපදනෙ කුට්ඨෙකාපකොති සෙත්තාසතපාලකො. කාලෙත කාලං බුද්ධෙසිකන්ති සමපත්තසමපත්තකාලානුකාලෙත බුද්ධෙසිං බුද්ධෙත සුගතිං අකාසිකන්ති අත්තො. සිඬාත්තස්ස භගවතො ගකිකුට්ඨං කාලානුසාරිබුද්ධෙත බුද්ධෙසිකන්ති වුත්තං ගොති. ඡට්ඨසත්තමාපදනාති උභිතාතාති ඵව. අට්ඨමාපදනෙ සත්තසත්තලිප්පමානිති සත්තලිසඛාතාති සත්ත පුප්ඵාති සිසෙත්තාදය වෙස්සභුස්ස භගවතො අභිරුපෙසිං පුජෙසිකන්ති අත්තො. නවමාපදනෙ බිම්බිඤ්ඤා පුප්ඵාතිති රත්තාති කුරවක පුප්ඵාති, සිඬාත්තස්ස භගවතො පුජෙසිකන්ති අත්තො. දසමාපදනෙ උද්දලකිං ගහෙකාති අභිජාතස්සරෙ විගබ්බසොබෙත ජාතං උද්දලකපුප්ඵං ඔවිතිනි කකුසකිස්ස භගවතො පුජෙසිකන්ති අත්තො. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

පඤ්චවිසතිම වග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඡබ්බිසතිමෙ වග්ගෙ පඨමාපදනං උත්තානමෙව. දුතියාපදනෙ විජගිනො දෙවචණ්ණනති දෙවතාසරිරං විජගිනි ඡබ්බිනි මනුස්ස සරිරං නිමිතිනිති අත්තො. අධිකාරං කතකුකාමොති අධිකාකිරියං පුඤ්ඤසමාරං කතකුකාමො දෙවරෙ නාම අහං දෙවරහරියාය සහ

බුද්ධසෙට්ඨස්ස සාසනෙ සාදරතාය. ඉධ ඉමස්මි. මනුස්සලොකෙ. ආගමි. ආගතො ති අතො. නස්ස භික්ඛා මසා දිනන්තාති පදුමුත්තරස්ස භගවතො යො නාමෙන දෙවරො නාම සාවකො අහොසි. තස්ස සාවකස්ස මසා විපසසන්නෙන වෙනසා භික්ඛා දිනතා පිණ්ඩපාතො දිනෙතාති අතො.

තතිපාදපදනෙ ආනන්දෙ, නාම සමබුද්ධොති ආනන්දං තුට්ඨං ජන තතො ආනන්දෙ නාම පච්චෙකබුද්ධොති අතො. අමිනුස්සමිති කානි නොති අමිනුස්සපරිග්ගහෙ කානනෙ මහාඅරඤ්ඤ පරිනිබ්බාසි අනු පාදිසෙසතිබ්බානධාතුයා අනන්තරධාසි අදස්සනං අගමාසිති අතො. සරිරං නස්ස කාපෙසිනති අහං දෙවලොකා ඉධාගන්ත්වා තස්ස භග වතො සරිරං තත්ථ අරඤ්ඤ කාපෙසිං ආදුග්ගනං අකාසිනති අතො. වතුත්ථ පඤ්චමාපද්‍යතාති උභතානාතියෙව.

ජට්ඨාපදනෙ අහොසිං චන්දනො නාමාති නාමෙන පඤ්ඤත්ති වසෙන චන්දනො නාම. සමබුද්ධස්සනුභෝති පච්චෙකබුද්ධභූතතො පුබ්බෙ තස්ස අත්තො පුත්තො අහං. එතොපාහන්තො මසා දිනන්තාති එකං උපාහනසුගං මසා දිනතං. ටොධිං සමපජ්ජ මෙ තුවනති හො උපාහනසුග මෙ මස්සං සාවකබොධිං තුට්ඨං සමපජ්ජ උපාදෙහිති අතො.

සත්තමාපදනෙ මඤ්ඤිකං කන්ධානාති මඤ්ඤට්ඨිපුප්ථ පරිපුණ්ණං වර්ණොචකං ගහෙත්වා රජ්‍යා විජ්‍යා පටිපජ්ජිං. අහං තථා පටිපත්තො ව භික්ඛුසසිසපුරකකතං පරිවුතං. සමණානග්ගං භික්ඛුතං අග්ගං සෙට්ඨං සමමාසලුද්ධං, අද්දසනති සමබන්ධො. බුද්ධස්ස අභිගේස සිනති දිස්වා ව පන තං පුප්ථං උහොති හතෙති පග්ගස්ස උකම්පිතො බුද්ධස්ස පුස්සස්ස භගවතො අභිරොපසිං පුපෙසිනති අතො.

අට්ඨමාපදනෙ අලොණපණ්ණහකෙතොමිති බීරපණ්ණාදිති උඤ්ජාවරියාය ආහරිතො ලොණවීරහිතාති පණ්ණාති පවිත්වා හකතාමි, අලොණපණ්ණහකෙතො අමති හවාමිති අතො. නිසමෙසු ව සංවුත්තොති නියමසඤ්ඤිතෙසු පාණොතිපාතා වෙරමණී සික්ඛා ආදිසු පඤ්චසු නිව්ච සිලෙසු සංවුත්තො පිහිතොති අතො. පානග්ගසෙ අනුපසන්නෙති පුරෙ හත්තකාලෙ අනුපපත්තෙ. සිද්ධන්තො උපගඤ්ජි මනති මම සමීපං සිද්ධන්තො භගවා උපගවජ්ඣි සමපාපුණී. නාහං බුද්ධස්ස පාදසිනති අහං තං අලොණපණ්ණං තස්ස බුද්ධස්ස අදසිනති අතො. නවමාපද්‍යනං උභතානමෙව.

දසමාපදනෙ සිබ්බනං සිබ්බනං සඬාති සරිරතො නික්ඛන්තා ජබ්බණ්ණරංසිති මහාසයන්තං ජලන්තං සිබ්බනං සිබ්බභගවන්තං ජල මානඅග්ගිකකිංසිං වීය. අග්ගජං පුප්ඵමාදුසාති අග්ගජනාමකං පුප්ඵං ගහෙත්වා බුද්ධස්ස සිබ්බස්ස භගවතො අභිරොපසිං පුපෙසිනති අතො.

ජ බ්‍රිසතිමවග්ගවණ්ණනා සුමන්තා.

විසතිමේ වග්ගෙ පඨමාපදනෙ ජලජග්ගෙ දුට්ඨෙ ගස්සාති ජලෙ උදකෙ ජාතෙ අග්ගෙ උපපලාදයො දුට්ඨෙ පුප්ථං ගහෙත්වා බුද්ධස්ස සමීපං ගතත්වා එකං පුප්ථං පාදෙසු. නික්ඛිපිං පුප්පෙසිං. එකං පුප්ථං ආකාශෙ බිපිනති අත්ථො. දුතියාපදනං පාකට්ඨෙව.

තතියාපදනෙ බොධිසා පාදසුත්තමෙති උත්තමෙ බොධිපාදපෙ අබ්ච්ඡං මසා දින්නනාති තස්මිං බොධිමුලෙ අබ්ච්ඡාකාරෙන මයා අනෙකපුප්ථාති පුජ්තාතිති අත්ථො. ධරණීරූභපාදපෙති රූකඛ පබ්බතරතනාදයො ධාරෙතීති ධරණී පඨවී, ධරණියා රූභති පතිට්ඨ හතීති ධරණීරූභො; පාදසංඛාතෙන මූලෙන උදකං පිටති බන්ධිට පාදිසු පත්ථිතීති පාදපො. ධරණීරූභො ව සො පාදපො වෙති ධරණීරූභපාදපො. තස්මිං ධරණීරූභපාදපෙ පුප්ථං මයා පුජ්තනාති අත්ථො. වතුන්තාපදනං උත්තානමෙව.

පඤ්චමාපදනෙ හිමවන්තස්සාවිදුරෙති හිමවන්තස්ස ආසන්නෙ. ගෙමසො නාම පබ්බතොති රූකඛලතාගබ්බෙහි වා තෙවලං දබ්බ තිණාදීති සඤ්ජන්තත්තා රෙමසො නාම පබ්බතො අහොසි. තස්මිං පබ්බතපාදමහිති තස්මිං පබ්බතපරිසන්නෙ. සමණො භාවිතිත්ථි සොති සමිතපාපො වූපස්නනකිලෙසො සමණො වඩ්ඪිතඉත්ථියො රක්ඛිතවක්ඛත්ථියොති අත්ථො. අථවා වඩ්ඪිතඉත්ථියො වඩ්ඪිතසද්ධිත්ථි යාදි ඉත්ථියොති අත්ථො. තස්ස සමණස්ස අහං බිමාලිආලුප්ථෙ ගහෙත්වා අදසිනති අත්ථො. ඡට්ඨ-සත්තම-අට්ඨම-නවම-දසමාපදනාති උත්තා නාතිශෙව.

සත්තවිසතිමවග්ගවණ්ණනා.

අට්ඨවිසතිමේ වග්ගෙ පඨමාපදනං උත්තානමෙව. දුතියාපදනෙ මනොමසෙන කාසෙනාති යථාචිත්තවසෙන පවත්තකායොති අත්ථො. තතියාපදනෙ මහාසමුද්දං නිස්සාසාති මහාසාගරාසන්නෙ ඕතස්ස පබ්බතස්ස අත්තරෙ පබ්බතලෙනෙති අත්ථො. සිද්ධත්ථො භගවා විවෙක කාමතාය වසති පටිවසතීති අත්ථො. පච්චුග්ගනධාන කාසාගතති* අහං තස්ස භගවතො පටිඋග්ගනත්වා සමීපං ගතත්වා වන්දනාදිපුඤ්ඤං අකාසිනති අත්ථො. වණ්ණාවකමදුස්සනති සිද්ධත්ථස්ස භගවතො අහං පුප්ථංගරිතං වඩ්ඪොටකං කදම්බං අදසිං. පුප්පෙසිනති අත්ථො. වතුන්තාප දනෙ අභික්ඛාස විත්තස්සාති† අථරූභවිත්තස්ස අථ සප්ඤ්ඤ පදපුරණේ. පඤ්චමාපදනෙ උදුම්බරෙ වසන්තස්සාති උදුම්බරරූකඛමුලෙ රූකඛ ඡායාය වසන්තස්ස තිස්සස්ස භගවතො. නිසන්නෙ පණ්ණසත්ථරෙ තිසින්නස්ස, වුත්ථොකාසො මසා දින්නනාති විවිත්තො සො මණ්ඩපථොරාදීති

* කතානාතිපි. පාඨො

† අකාසසමවිත්තස්ස-පාළිය.

පිහිනොකාසො මයා දිනොනා සමපාදිතොති අනේවා. ජට්ඨමාපදනෙ පොඤ්ඤානං. මයා දිනනනාති පොඤ්ඤාපට්ටපොඤ්ඤා ජලි කාලෙකා කත සාටකං විසමගොථාසුකෙන සංසිතා නිමිතං සුතතං ගහෙකා කනතිකා තෙන සුතෙතන නිසිදනන්දාය වා භූමමන්රණන්දාය වා සාටකං වායාපෙකා තං සාටකං මයා රතනතතයසං දිනනනාති අනේවා. සත්තමාපදනෙ වඤ්ඤානා නදිතිරෙති වඤ්ඤානාය නාම නදියා තිරතො, තියසකෙක භූමවචනං. අනුසොනනාති සො තන්ර අනුගෙට්ඨා ගඟිං වජ්ජමි ගවජ්ජමි අගනාති අනේවා. සත්තමාලුප්පථාති විනකමාගෙපසිං අගනාති අගං මාලුප්පථාති සත්තපගතාති ගහෙකා විතකෙ වාලුකාරසිමිති වාලුකාති පුපං කන්ධා පුපෙසිනාති අනේවා. අට්ඨ මාපදනෙ මහාසිඤ්ඤාසුදස්සනාති සුඤ්ඤාදස්සන සුඤ්ඤාදස්සන ධවලපුලි නොපසොතිතතා සුට්ඨි මනොගරු මහාසිඤ්ඤා නාම වාරිනදී අහොසි. නන්ධ තස්ස සිඤ්ඤාවාරිනදියං. සප්පහාසං පහාය සතිතං. සුදස්සනං සුඤ්ඤාරූපං. පරමොපසමෙ සුතතං උතතමෙ උපසමෙ සුතතං සමඛිති භූතං විතරුගං අගං අද්දසනාති අනේවා. දියොගං විමිතිනාසසොති* එවරූපං භයානකං හිමවනතං කථං සමපතොති විමිතිඅස්සාසයො අවජ්ජරියබ්බුතවිතොති අනේවා. ආලුචං නස්ස පදසිනාති තස්ස අරහතො අගං පසන්නමානසො ආලුචබ්බුතො ආදරෙන අද්දසනාති අනේවා. නවම-දසමාපදනාති උතතානානෙවාති.

අට්ඨ විසතිමගගවචණණනා.

එකුනතිංසතිමෙ වගෙක පඨමාපදනෙ පණණ්ණොජනනොති නොති බිරපණණාදිහොජනස්ස භුඤ්ජනන්දාය පණණ්ණසාලාය නිසිනො අමති හවාමිති අනේවා. උපට්ඨස්ස චං සත්තනාති පණණ්ණසාලං උපට්ඨස්ස චං සත්තං විජ්ජමානං මං, උපාගිඤ්ඤි මහාඉසිති† මගනොති සිලාදිකකිකෙ ඵසනතො මහාඉසි ලොකපජේජාතො ලොකපථදිපො සිද්ධිනේවා හගවා උපගඤ්ඤි, මම සමිපං ආගමිති අනේවා. තිසිනනං‡ පණණ්ණසන්රෙති උපගනවා පණණ්ණසන්රෙති නිසිනාස්ස බාදනන්දාය සෙදිතං පණණ්ණං මයා දිනනනාති සමකිකො. දුරිසාපදනෙ සිනෙරු සමඤ්ඤො සො ධරණි ධරසාදිසො සිද්ධිනේවා හගවාති සමකිකො. චුට්ඨතිකා සමාසිමනාති නිරෙධසමාපත්තීනො උට්ඨතිකා විසුං හුතාති අනේවා. හිකකාස මමුපට්ඨිනොති හිකකාචාරවෙලාය අජ්ජ මම යො කිඤ්ඤි දුතං දදුති තස්ස මහපථලනාති විනොතා නිසිනාස්ස මම සත්තිකං සමිපං උපට්ඨිනො සමිපමාගතොති අනේවා. හට්ඨකං-පෙ-ථාරුඤ්ඤාති වාති එවං සබ්බං තං ඵලං සබ්බලොකානුකම්පිනො තස්ස සිද්ධිත්තං මහෙසියස්ස මයා විපසනෙනන වෙනසා දිනනනාති අනේවා. නතිසාපදනෙ සිතං සථා මනවරනාති වනෙවරමානං සිහරුරං.

* දිසවා විමිතිනමානසො-පාලිය.

† මහාමුති-පාලිය.

‡ නිසිනාස්ස-කන්ධ.

ඉව වරමානං සිද්ධන්තං භගවන්තනති සමබ්බො. ගිසහාජානිසං සථාති උසහො වසහො නිසහො ආසහොති වත්තාථෙ ගවජෙට්ඨකා තෙසං ආජානියං අභිතං නිව්වලං උසහරුජං ඉවාති අජො, භක්ඛං විල සහනං වාති පුප්ඵපලලවෙති සොහමානං කක්ඛධරුක්ඛං ඉව නරසහං නරුතං ආසහං උත්තමං ආගච්ඡන්තං සිද්ධන්තං භගවන්තං දිසවා සඬාය සමපසුත්තත්තා විපසනෙත්ත වෙනසා පච්චුග්ගමනං අකා සිනති අජො.

එකුනතිංසතිමවග්ගවණ්ණනා.

තිංසතිමෙ වග්ගෙ පඨමාපදනෙ ආහුති. සිට්ඨකාමොභනති පුරා සක්කාරං කාරෙභුකාමො අහං. ගාතාපුප්ඵං සමානසිනති තාතා අනෙකවිධං වමපකසලලාදි පුප්ඵං සංසුට්ඨි ආනසිං රුසිං අකාසිනති අජො. සිඛිනො ලොකබ්බුතොති සකලලොකත්තයෙ බ්බුත්ත සුත්ත කාසසි සිඛියං භගවතො පරිනිබ්බුත්තසං විතකං අදහනවිතකං දුරුරුසිං ජලනතං ආදිත්තඤ්ච මයා රුසිකතං පුප්ඵං ඔතිරිං පුජෙසිනති අජො. දුරුරුසිපදනෙ අජිත්තනරවාසනොති අජිත්තමගවමං උත්තරුසඞ්ගං කත්වා නිවාසිතො අච්ඡාදිතොති අජො. අභිසංසු පඤ්ච නිබ්බන්ධාති ඉද්ධිවිධාදයො පඤ්චාභිසංසුයො පඤ්චඤ්ණොති නිබ්බන්ධා උප්පාදිතා නිප්පාදිතා. වන්දසං පටිවජ්ජකොති වන්දමණිලයං සමන්තතො මජ්ජිකො පුට්ඨො අහොසිනති අජො. විපසසිං ලොකපජෙජානනති සකලලොකත්තයෙ පදීපසදිසං විපසසිං භගවන්තං මම සනතිකං අභිගතං විසෙසෙන සමපත්තං ආගතං දිසවා. පාටිවජ්ජනකපුප්ඵානිති දෙවලොකතො පාරිවජ්ජනක පුප්ඵාති ආහරිත්වා විපසසියං සන්තො මන්තෙ ඡත්තාකාරෙන අහං අදසිනති අජො. නතිසාපදනෙ-පුත්තො මම පබ්බජිතොති මයං පුත්තො සඬාය පබ්බජිතො. කාසාසවසනො නද්ධති තසමිං පබ්බජිතකාලෙ කාසාසනිවජ්ජො බාහිරකපබ්බජ්ජාය පබ්බජිතොති අජො. සො ව බුද්ධත්තං සමප තෙනාති සො මයං පුත්තො චතුස්ස බුද්ධස්ස සාවක බුද්ධභාවං සං සුට්ඨි පත්තො අරහත්තං පත්තොති අජො. නිබ්බුතො ලොකපුජිතොති සකලලොකෙහි කතසක්කාරෙ බ්බුපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතොති අජො. විවිතජෙනා සභං පුත්තනති අහං තස්ස ගතදෙසං පුච්ඡිත්වා සකං පුත්තං විවිතනො. පච්ඡනො අගමං අනුගතොස්මිති අජො. නිබ්බුත්තසං මුහුත්තස්සාති මහනෙතහි සීලකඤ්ඤාදීහි යුත්තත්තා මහත්තස්ස තස්ස මම පුත්තස්ස අරහතො ආදහනට්ඨානං විතකට්ඨානං අහං අගමාසිනති අජො. පග්ගසන අඤ්ජලිං නන්ධාති තසමිං ආදහ නට්ඨානෙ අඤ්ජලිං දසසිඤ්ඤාලිසමොධානං පග්ගහෙත්වා සිරසි කත්වා අහං විතකං දහනදුරුරුසිං වන්දිත්වා පණමං කත්වා. සෙතච්ඡන්තඤ්ච පග්ගසනාති න කචලමෙව වන්දිත්වා ධවලච්ඡන්තඤ්ච පග්ගසන උක්ඛි පිත්වා අහං ආරුපෙසිං පතිට්ඨපෙසිනති අජො. වන්දනාපදනෙ

අනුග්ගනමහි ආදිවෙමිති සුරියෙ අනුග්ගනෙ අනුට්ඨිතෙ පච්චුසකා ලෙහි අනෙථා. පසාදෙ විපුලො අනුති රෙගපිට්ඨිතස්ස මග්ගං විතතපස සාදෙ විපුලො අතිරෙකො බුද්ධානුස්සරනෙන අනු අහොසි මගෙසිනො බුද්ධසෙට්ඨස්ස ලොකමිති පාතුභාගෙවා පාකට්ඨාගෙවා අහොසිති සමබ්බො. සද්දමග්ගසංගං නස්සාති තස්මිං පාතුභාගෙව සති අහං ගිලානො බුද්ධො උපපන්නාති සොසං අසොසං. න ච පසංගාමි නං ජිනනති තං ජිතපඤ්චමාරං සමමාසමුද්ධං න පසංගාමි, බාලුගිලා නග්ගා ගන්තවා පස්සිතුං න සකෙකාමිති අනෙථා. මරණඤ්ච අනුසං නෙතාති මරණසන්නාකාලං අනුපපන්නො ආසන්නමරණො හුත්වාති අනෙථා. බුද්ධසංඝඤ්චනුස්සරිනිති බුද්ධොති නාමං අනුස්සරිං බුද්ධා රමමණං මනසි අකාසිනති අනෙථා.

පඤ්චමාපදනෙ ආර්ථමදවාග් නිකමමාති ආරාමචාරතො සබ්බස්ස නිකමමනචාරමග්ගෙහි අනෙථා. ගොසිසං සන්ථානං මයාති තස්මිං නිකමමනචාරමග්ගෙ හගවතො භික්ඛුසබ්බස්ස ච පාද මා කුද්දමං අකකමනතුති අතිකකමනත්වාය ගොසිසට්ඨි මයා සන්ථරිතනති අනෙථා. අනුග්ගාමි සංගං කමමනති අත්තනො කමමස්ස ඵලෙන ආජාතිකා වාතජවා සිකිවා සිසවානනාදිති විපාකථලාති අනුගොමතිති අනෙථා. අගොභාරං පරමභාරනති සුබෙතෙන සබ්බෙ මයා සුට්ඨි කතං කාරං අපපකමපි කිචවා මහපථලදනතො පරමකාරං උත්තම කිචවා. අගොසි, විමග්ගනති අනෙථා. යථා තිණදෙසාදිවිරහිතෙ සුබෙතෙන වාපිතං සාලිබ්ජං මහපථලං දෙති. ඵවමෙව රුහදෙසාදි දෙසරහිතෙ පරිසුද්ධායවිච්ඡිමාලාගෙර සබ්බකෙබ්බෙන කතං ගොසි සන්ථරණං නාමකමමං මයා කතං ඉදං මහපථලං දෙතිති චුත්තං ගොති. න අඤ්ඤං භලමග්ගනීති අඤ්ඤං බාහිරසාසනෙ කතං කමමං සබ්බෙ කතස්ස කාරස්ස පුජාසකකාරස්ස කලං සොලසිං කලං කොට්ඨාසං න අග්ගතීති සමබ්බො, ඡට්ඨ-සත්තම-ඡට්ඨ-නවම-දසමාපදනාති උත්තා නානෙවාති.

නිංසතිමවග්ගවණ්ණනා.

ඵකතිංසතිමෙ වෛග්ග පඨමාපදනෙ ඉසිසබ්බෙ අහං පුබ්බෙති අහං පුබ්බෙ බොධිසම්මාරපුරණකාලෙ ඉසිසබ්බෙ පච්චෙකත්ථිඉසිසබ්බගෙ තෙසං යමිපෙ ගිමිවනතපබ්බතෙ මාතබ්බෙ හථිකුලෙ වාරණො වණ්ඨි හථි අහොසිනති අනෙථා. මනුස්සාදගො වාරෙතිති* වාරණො. අථවා වාචාය රවති කොඤ්චනාදං නදතීති වාරණො. මගෙසිනං පසා දෙනාති පච්චෙකත්ථිමගෙසිනං පසාදෙන. පච්චෙකජිනසෙට්ඨසු බුත්තගෙසු නාදිසුති ලොකධමෙමති නිච්චලෙසු පච්චෙකත්ථිකුලෙසු, පද්මකෙසරං පද්මරෙණ්ණං, බකිජිං අවසිඤ්චිනති අනෙථා. දුතිය තතියා පදනාති උත්තානාතිති.

* මාරෙහිති-කප්ඵි.

වතුන්පදනෙ මහාබෝධි මහෝ අනුති විපස්සියා භගවතෝ වතුමග්ගඤ්ඤානාධාරණාවතෝ බෝධිති ලඬානාමසා රුක්ඛසා පූජා අහොසිති අන්තො, රුක්ඛවෙධො ඉව සමුද්දානා* අසා බෝධිපූජා සමයෙ සනතිපතිතසා මහාජනයා සමුද්දො ලොකජෙවො නර සහෝ රුක්ඛවෙධො ඉව රුක්ඛෙ සිතො විය පඤ්ඤායතීති අන්තො, භගවා නමති සමසෙ තසමිං සමයෙ පූජාකරණකාලෙ භගවා භික්ඛු සඤ්ජුරකතො පරිවුතො, වාචාසතිමුදිරසනති මුදුසිලිට්ඨමධුර උත්තමසොසං උදිරයං කථයන්නො නිවර්තරන්නො වතුසවං පකාසෙසි, දෙසෙසිති අන්තො, සඤ්ඤානන ව දෙසෙසන්නාති වෙනෙය්පුග්ගලජ්ඣාසයානුරූපෙන දෙසෙන්නො සඤ්ඤානන ව වින්තරෙන ව දෙසෙසිති අන්තො, විවට්ඨවජ්ජෙය් රුගො ඡදනං දෙසො ඡදනං මොහො ඡදනං සබ්බතිලෙසා ඡදනාති එවං වුත්තා ඡදනා විවට්ඨා උග්ගාපිතා විඬංසිතාති විවට්ඨවජ්ජෙ සමුද්දො, තං මහාජනං දෙසනාවසානෙන නිබ්බාපෙසි පරිප්පාභං වූපසමෙසිති අන්තො, නය්සාහං ධම්මං සුඤ්ඤානාති තසා භගවතො දෙසෙන්නාසා ධම්මං සුඤ්ඤා, පඤ්ඤාමාපදනෙ ඵලගන්තො, අපෙබ්බාති විපස්සිභගවන්තං දිසා මධුරති ඵලාති ගහෙත්වා අපෙබ්බා අතුරිතො සතිකං අසාමං ගවජනති අන්තො, ඡට්ඨ-සත්තමාපදනාති උත්තානානෙව, අට්ඨමාපදනෙ නිට්ඨිතෙ නවසමෙම වාති සීමාය නවසමෙම නිට්ඨිතනෙ සති, අනුලෙපමදුස්භනති අනු පට්ඨා සුධාලෙපාපෙසිනති අන්තො, නවම-දසමාපදනාති උත්තානාතිගෙව.

එකතිංසතිමවග්ගවණ්ණනා.

ආත්තිංසතිමෙ වග්ගෙ පඨම-දුතිය-තතියාපදනාති සුවිඤ්ඤායා නෙව, වතුන්පදනෙ ජලජගෙගති ඔකිට්තති ජලජෙති උත්තමෙති උපපලපද්මාදීති පුපෙථති ඔකිට්, පුජෙසිනති අන්තො, පඤ්ඤාමාපදනං උත්තානමෙව, ඡට්ඨාපදනෙ වෙනිසං උත්තමං නාම සිඤ්ඤා ලොක ඔක්ඛුන්තාති සකලලොකත්තයසා ඔක්ඛුන්තො ඤාතකසා සිවියා භගවතො උත්තමං වෙතියං, ඉදිතෙ ජනසඤ්ඤාරවිරතිතො, විවතෙ මනුස්සානං කොලාහලරතිතෙ මහාඅරඤ්ඤා අහොසිති සමබ්බො, අඤ්ඤාතිඤ්ඤාමහං නද්දති තසමිං කාලෙ වතෙ මග්ගමුලභාවෙන අනො, න වක්ඛනා අනො අහං ආතිඤ්ඤාමි මග්ගං පරියෙසාමිති අන්තො, පවතා නික්ඛමන්තනාති† මහාවතතො නික්ඛමන්තන මයා, සිහා සනං උත්තමාසනං සිහසා වා භගවතො ආසනං දිට්ඨනති අන්තො, එකංසං අඤ්ජලිං කඤ්ඤාති එකංසං උත්තරසඤ්ඤා කත්වා සිරසි අඤ්ජලිං සපෙත්වාති අන්තො, ථොමසං‡ ලොකනාසඤ්ඤාති සකලලොකත්තයං

* රුක්ඛවෙධයෙව සමුද්දාන-පාළිය.

† නික්ඛමිත්තාන-පාළිය.

‡ ථවිසා-පාළිය.

තයනතං නිබ්බානං පාපෙතනං ථොමස්සං ථුතීං අකාසිනනි අරො. සත්තමාපදනෙ සුදස්සන්තා මහාවිග්ග්හි සුඤ්ජදස්සනො ආත්තිංසවර මහාපුරිසලක්ඛණසම්පන්නසරිත්තනා මනොහරදස්සනො මහාවිරියො සිද්ධාරො හගවාතී සම්බන්ධො. වසනි සරමුත්තමෙති උත්තමෙ විහාරෙ වසතීති අරො. අට්ඨම-නවම-දසමාපදනාති උත්තානානෙව.

දව්‍යතීංසනිමවග්ගවණ්ණනා.

තෙතනිංසනිමෙ වග්ගෙ පස්ම-දුතිය-තතිය-වතුත්-පඤ්චම-ඡට්ඨා පදනාති උත්තානාතිශෙව. සත්තමාපදනෙ සම්මං අගමාසගනති සමුභං සමාගමට්ඨානං අහං අගමාසිනනි අරො. අබ්බදනිරබ්බදාති කොට්ඨසසහස්සානං සතං අබ්බදං, අබ්බදසතසහස්සානං සතං නිරබ්බදනති වුත්තත්තා ආයුනා අබ්බදනිරබ්බදාති ගතමහාආයුචන්තා මහුරාධිපා වසනිවතනො ඛතතියා අට්ඨ අට්ඨ හුත්වා කප්පානං පඤ්ච විසසහස්සමති ආයුං අනෙසුනති අරො. අට්ඨම-නවම-දසමාපදනාති පාකවානෙව.

තෙතනිංසනිමවග්ගවණ්ණනා.

වතුත්තිංසනිමවග්ග- පඤ්චතිංසනිමවග්ග- ඡතනිංසනිමවග්ග- සත්ත තිංසනිම වග්ග-අට්ඨතිංසනිමවග්ගා-උත්තානන්තයෙව. එකුත්වතනාප්‍රිය තිමවග්ගෙපි පස්මාපදනාදීති උත්තානාතිශෙව.

නවමාපදනෙ පන විසසසිනො පාවචනෙති ආදිකා ආයත්තො සොණ්ණොප්‍රිවිසන්තරස්ස අපදනං. අයමපි ථෙරෙ පුරිමබ්බුද්ධොසු කතාඛිකාරෙ තත් තත් හවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපචි තනෙතො විසසසිස්ස හගවතො කාලෙ මහාවිහවෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බන්තො වුද්ධිප්පත්තො සෙට්ඨි හුත්වා උපාසකෙති සද්ධිං විහාරං ගතත්වා සජ්ඣ ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නාමානසො හගවතො වඛ්ඤ මනට්ඨානෙ සුධාය පරිකමමං කාරෙත්වා එකඤ්චලෙනං කාරෙත්වා නානාවිදගවන්තෙති ලෙනභුමිං සන්තරිත්වා උපරිවිතානඤ්ච කත්වා වාතුද්දිසස්ස සබ්බස්ස නිය්‍යාදෙත්වා සත්තාහං මහාදනං පචන්තත්වා පඤ්චධානං අකාසි. හගවා අනුමොදනං අකාසි. සො තෙන කුසල කමෙතන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසම්පන්නියො අනුභවිත්වා තතො පරිතිබ්බුතෙ කස්සපදසබලෙ, අනුප්පන්නෙ අමානං හග වති, බාරුණියං කුලගෙහෙ නිබ්බන්තත්වා විඤ්ඤානම්පත්තො ගඛ්ඤා තිරෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා වසනො එකං පච්චිකබ්බුද්ධං තෙමාසු වතුති පච්චයෙති සක්කවචං උපට්ඨති. පච්චිකබ්බුද්ධො වුත්ථස්සො

පරිපූර්ණ පරික්ෂාණය ගැනීමාදනමෙව් අගමාසි. සො පන කුලපුතො
 යාවජ්වං තත් පුඤ්ඤාති කාමා තතො වට්ඨිනා දෙවමනුසොසු සංස
 රතො අමාසං භගවතො කාලෙ වමපානගරෙ අග්ගසෙට්ඨියා
 ගෙනෙ පටිසන්ධිං ගණති. තස්ස පටිසන්ධිගහණකාලතො පටිසාය
 සෙට්ඨියා මහාභොගකකිකො අතිවිච්ඡි. තස්ස මානුකුච්ඡිතො නිකා
 මනදිවසෙ සකලනගරෙ මහාලාභසක්කාරසමානො අහොසි. ජාතස්ස
 වස්ස පුබ්බෙ පච්චෙකල්පිතස්ස සත්භවස්සාග්ගතිකරතතකමලපරිවො
 ගෙන සුගතරතතසු වණ්ණවණ්ණො අත්තභාවො අහොසි. තෙන'ස්ස
 සොණොති නාමං අහොසි. ජිනා පන'ස්ස කොට්ඨිකයනකං සුචණ්ණ
 මයං කණ්ණපිලකිනං කාරෙසි. තද්දුපාදො අපරභාගෙ සොණො කොට්
 කණ්ණොති නාමං අහොසි. සො මහතා පරිවාරෙන අතිවිච්ඡි. තස්ස
 හත්පාදතලාති බහුජ්වකපුප්ඵවණ්ණොති අහෙසුං. තෙසං සත්වාරං
 විහතකප්පාසං විය මුදු සමථස්සො අහොසි. පාදතලෙසු මණිකුණ්ඩල
 වණ්ණලොමාති ජායංසු. වයප්පත්තස්ස නිණ්ණං උතුනං අනුච්ඡික
 තයො පාසාදෙ කාරුපෙත්වා නාටකිත්ථියො උපට්ඨාපෙසි. සො තත්
 මහතිං සමපත්තිං අනුභවතො දෙවකුමාරෙ විය පටිවසති. අථ
 අමාසං භගවා සබ්බඤ්ඤානං පඨො පවත්තවරධමමවකොකා රුජගහං
 උපතිස්සාය විහරතො බිම්බසාරරඤ්ඤ පකෙකාසාපිතො තෙති
 අසීතියා ගාමකසහස්සෙති සද්ධිං රුජගහං ආගතො සජ්ජසනතිකා
 ගන්තො ධම්මං සුත්වා පටිලකුසලො මාතාපිතරෙ අනුජානාපෙත්වා
 භගවතො සනතිකෙ පබ්බජ්ජා ලද්ධපපසමපදෙ සජ්ජසනතිකෙ
 කමමට්ඨානං ගහෙත්වා ජතසංසග්ගපරිහරණත්ථං සිතවතෙ විහාසි.
 සො තත් වසන්තො මම සරීරං සුබ්බමාලං න සක්කා සුබ්බෙත සුබං
 අබ්ගනතුං කායං කිලමෙත්වාපි සමණධම්මං කාතුං වට්ටතිති විනෙත්වා
 ධාතවිකමමෙව අබ්ට්ඨාය පධානමනුසුඤ්ඤානො පාදතලෙසු
 පොඨෙසු උට්ඨිතෙසු වෙදනං අජ්ඣපෙක්ඛිත්වා දල්ඛං විරියං කරො
 තො අව්චාරද්ධිවිරියතාය විසෙසං නිබ්බත්තො අසකොකොතො
 ඵලං අහං වායමනොපි මග්ගඵලාති නිබ්බත්තො න සකොකාමි.
 කිං මෙ පබ්බජ්ජායාති භික්ෂායාවත්තිත්වා භොගෙ භුඤ්ජාමි' පුඤ්ඤාති ව
 කරිස්සාමිති විනෙත්ව. අථ සත්ථා තස්ස විත්තාවාරං ඤාත්වා තත් ගන්තො
 වීණොපමොවාදෙන ඔවදිත්වා විරියසමතාය යොජනවිධිං දස්සත්වා
 කමමට්ඨානං යොජෙත්වා ගිජ්ඣකුටං ගත්වා. සොණොපි ඛො සජ්ජ
 සනතිකා ඔවාදං ලභිත්වා විරියසමථං යොජෙත්වා විපස්සනං උස්සාහා
 පෙත්වා අරහත්තෙ පටිට්ඨාසි. සො අරහා සුත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං
 සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපද්ධතං පසාසෙතො 'විපස්සි
 තො පාවචනෙ'ති ආදිමාහ. තත් විපස්සති විසෙසෙන විවිධා වා පස්ස
 තිති. විපස්සි, පාවචනෙති පකාරෙන වුවමනිති පාවචනං පිටකතායො,
 තස්ස විපස්සිතො තස්මිං පාවචනෙති අත්ථො. ලෙණනති ලියනො
 සත්තා ඵත්තති ලෙණං විහාරං, බහුමා ගිජ්ඣාතිසාති කුලපරමපර
 වසෙන අඤ්ඤාමඤ්ඤං සමපජ්ජනති බහුතාති බහු, ඤාතො තෙ ඵත්ථ

පටිවසනැති බන්ධුමා, බන්ධු අස්ස අත්ථිති වා බන්ධුමා. රුජ්ඣා වස නට්ඨානන්ති රුජ්ඣාති, බන්ධුමාව සා රුජ්ඣාති වෙති බන්ධුමාරුජ්ඣාති තස්සං ලෙණං මයා කතන්ති සම්බන්ධො. සෙසමෙත්ථ උත්තානන්ති මෙවාති.

සොණ්ණොලිපිසන්තෙරස්ස අපදානට්ඨකථා.

3. 184.

දසමාපදානෙ අනොනානසරසනෙති පබ්බතකුටෙති පටිවස් න්නත්තා චන්දිමසුරියානං සත්තාපෙති මතත්තං උණ්ණං උදකං එත්ථ තත්ථිති අනොතත්තො, සරන්ති ගච්ඡන්ති පභවන්ති සන්දන්ති එතස්මා මහානදියොති සරෙ, සිහමුඛාදීති නික්ඛන්තා මහානදියො නික්ඛන්තං නික්ඛන්තං පදකම්මණං කත්වා නික්ඛන්තනික්ඛන්තදිසාභාගෙන සරන්ති ගච්ඡන්ති අත්ථො. අනොතත්තො ව සො සරෙ වාති අනොතත්ත සරෙ තස්ස ආසන්නං සම්පට්ඨානන්ති අනොතත්තසරසන්නං, තස්මිං අනොතත්තසරසන්නෙ සම්පෙති අත්ථො. රමණීයෙති දෙවදානව ගනිබ්බතිත්තරෙරගබුද්ධාපදෙවකවුද්ධාදීති රම්මබ්බං අලුපිතබ්බන්ති රමණීයං, තස්මිං රමණීයෙ. සිලානලෙති එකසතපබ්බතසිලා තලෙති අත්ථො. නානාරතනපඤ්ජානෙති පදුමරගච්චරියාදි අනෙකෙති රතනෙති පඤ්ජාතෙ පකාරෙන ජොතමානෙ. නානා ගනිවතනන්තෙති නානපපකාරෙති චන්දනාගරුකපුරුමාලතිලකා සොකනාගපුත්තාගකෙතකාදීති අනෙකෙති සුගනිපුප්ථිති ගගණීභූත චන්තනරෙ ගුණමහන්තාය සබ්බාසාමහන්තාය ව මහතා හික්ඛු සංඛ්‍යාන පරෙණො පරිවුත්තො. ලොකනාසංඛො ලොකත්තයසාම් සමා සම්බුද්ධො තත්ථ සිලාසනෙ නිසින්නො අත්තනො පුබ්බකම්මාති බ්‍යාකරි, විසෙසෙන පාකට්ඨකාසීති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ හෙට්ඨා බුද්ධාපදානෙ වුත්තත්තා තථෙව සුචිඤ්ඤායාමෙව. බුද්ධාපදානෙ අනොතාගධාපි ඉධාපදානෙ කුසලාකුසලකම්මසුවකත්තා වග්ගසම්බන්ධසෙන ධම්ම සම්බන්ධකත්ථෙර සම්බන්ධංසුති.

පුබ්බකම්මපිලෝකිකස්ස අපදානට්ඨකථා.

එකුනචන්තාලිපතිම වගගවණ්ණනා සමන්තා.

3. 185.

වත්තාලිසතිමෙ වග්ගෙ පඨමාපදානෙ නගරෙ හංසවතීසාති ආදිකා ආයස්මතො පිටිඤ්ච්චන්තෙරස්ස අපදානං. අගමපි පුරිම බුද්ධොසු කතාසිකාරෙ තත්ථ තත්ථ හවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො පදුමිත්තරස්ස හගවතො කාලෙ හංසවතී නගරෙ දෙවාරික කුලෙ තිබ්බෙන්තා මහභුතො මහාභොගො අභොසි. සො කොටි සන්තිවිතධන්රසිං ඔලොකෙත්වා රහොගතො නිසින්නො ඉමං සබ්බං.

ධනං මයං සමමා ගතෙත්වා ගතත්තං වට්ඨතීති විනෝතත්වා බුද්ධිපමුඛස්ස භික්ඛුසඛසස්ස සබ්බපරික්ඛාරං මහාදුතං දුත්තං සනතිට්ඨානං කත්වා සබ්බපරිභොගපරික්ඛාරානි සත්තසහස්සවසෙන කාරෙත්වා පදුමුත්තරං භගවතං නිමනෝතත්වා බුද්ධිපමුඛස්ස භික්ඛුසඛසස්ස මහාදුතං අදුසි. එවං සත්තාහං දුතං දත්වා පරියොසානදිවසෙ නිබ්බානාධිගමනං පනෙත්වා යාවජ්චං පුඤ්ඤති කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ දෙවලොකෙ නිබ්බතොත්වා ඡකාමාවචරදිබ්බසම්පත්තියො අනුභවිත්වා මුනුස්සෙසු වක්ඛවත්ති ආදි සම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධිපාදෙ බ්‍රාහ්මණ කුලෙ නිබ්බතොත්වා සබ්බසිපෙසසු නිපථතති. පතොත්වා ගොතතවසෙන පිළිගැනීමේ පාකටො අහොසි. සො එකදිවසං සත්ථසනතිකෙ ධම්මදෙසනං සුත්වා පටිලභිසංඥො පබ්බජිත්වා න විරස්සෙව අරහා හුත්වා අත්තනො පුබ්බකමමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො උදුනවසෙන තං පකාසෙතොත්වා 'තගරෙ හංසවතියා'ති ආදිමාහ. තස්සත්ථො හෙට්ඨා වුත්තොව. ආසීද්දොවාපිකො අහනති හංසවතීරඤ්ඤො ගෙහඥාර පාලකො ආසිං. අහොසිනති අත්ථො. අකෙත්වාහං අමිතං භොගනති රඤ්ඤො වලලහත්තා අඤ්ඤති බොහෙත්තං වාලෙත්තං අසකකුතෙය්‍යං අමිතං අපරිමාණං භොගං ධනං මම සරෙ සනතිවිතං රුසිකතං අහොසිනති අත්ථො. බහු මෙ'ධිගතා භොගාති මෙ මයං අධිගතා පත්තා පටිලභාති අත්ථො. ඡත්තවාසිආදීනං පරික්ඛාරානං නාමාති ව සුච්ඤ්ඤාය්‍යාති. පරික්ඛාරදුතාතිසංසාති ව නයානුයොගෙන සුච්ඤ්ඤාය්‍යා තෙවාති.

පිළිගැනීමේ පොත අපද්‍රව්‍යවිකල්පා.

3. 186.

දුතිය-තතිය-වතුත්-පඤ්චමාපදුතානි උත්තානානෙව. ඡට්ඨාපදුතෙ තිමිමනස්ස අපිදුරෙති ආදිකා ආයසමතො බක්ඛලපොරස්ස අපදුතං. අයං කීර පෙරෙ අතීතෙ ඉතො කප්පසත්තසහස්සාධිකස්ස අසඬෙය්‍යස්ස මත්ථකෙ අනොමදසසිස්ස භගවතො උපත්තියො පුරෙත්තරමෙව බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බතතිත්වා වසප්පතොත්වා වෙදෙ උග්ගණතිත්වා තත්ථ සාරං අපස්සනොත්වා සම්පරිසිකත්ථං ගවෙසියාමිති ඉසිපබ්බජං පබ්බජිත්වා පබ්බතපාදෙ විහරෙතොත්වා පඤ්ඤාතිඤ්ඤා අට්ඨසම්පත්තීනං ලාභී හුත්වා බුද්ධිපාදං සුත්වා සත්ථසනතිකං ගතත්වා ධම්මං සුත්වා සරණෙසු පතිට්ඨිතො සත්ථ වාතාබාධෙ උප්පන්නෙ අරඤ්ඤාතො ගෙහජාති ආනෙත්වා තං වූපසමෙසි. සො තතො වුතො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බතතිත්වා එකං අසඬෙය්‍යං දෙවමනුස්සෙසු සංසරෙතොත්වා පදුමුත්තරබුද්ධිකාලෙ හංසවතීතගරෙ එකස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බතතිත්වා විඤ්ඤානං පත්වා සත්ථධම්මදෙසනං සුත්වා සත්ථරා එකං භික්ඛුං අප්පාබාධානං අග්ගට්ඨානෙ ධූපෙනං දිස්වා සයම්පි තං ආනන්තරං ආකඬ්ඤ්ඤොත්වා පඤ්ඤානං කත්වා යාවජ්චං කුසලකමමං උප

විනිසා සුගතිසුගෙව සංසරනොනා විපක්‍යස්ස භගවතො උප්පත්තිනො
පුරෙතරමෙව බක්‍රමිනිනගරෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ති. සො සබ්බ
සිද්ධොස්ස නිප්පත්තිං පනොනා තත් සාරං අපක්‍යනොනා ඉසිප්බ්බජ්ජං
පබ්බජ්ජා ක්කානලාභී හුන්වා පබ්බතපාදෙ වසනොනා බුද්ධිපපාදං සුන්වා
සන්ත්‍රී සන්තිකං ගන්ත්වා ධම්මං සුන්වා සරණෙස්ස පතිට්ඨාය භික්‍ෂුනං
තිණපුප්පකරොගෙ උප්පනොන නං වූපසමෙත්වා යාවතායුතං ධර්මා
තනො වුතො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බන්තිත්වා එකනවුතීකපෙස දෙව
මනුස්සෙස්ස සංසරනොනා කස්සපස්ස භගවතො කාලෙ බාරණ්ණියං කුල
ගෙනෙ නිබ්බන්තිත්වා සරුවාසං වසනොනා එකං ජිණ්ණං විනස්සමානං
විහාරං දිස්වා තත් උපොසථාගාරදිකං සබ්බං ආවසථං කාරපෙත්වා
තත් භික්‍ෂුසබ්බස්ස සබ්බං හෙසජ්ජං පටියාදෙත්වා යාවජ්ජිං කුසලං
කත්වා එකං බුද්ධිනතරං දෙවමනුස්සෙස්ස සංසරනොනා අමහාකං භග
වතො උප්පත්තිනො පුරෙතරමෙව නොසම්බන්ධං සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බන්ති.
සො මාතුකුච්ඡිනො නික්කමිත්වා ධාරිති අරොග්ගාවාය යමුනායං
තභාපයමානො තාසං හත්තො මුඤ්චි. තද එකෙන මිවෙන්න ගිලිනො
අහොසි. කෙට්ටා නං මව්ජං ජාලෙන ගහෙත්වා බාරණ්ණියෙට්ඨි
හරියාය විකක්ඛිණිංස්ස, සා නං ගහෙත්වා ථාලයමානා පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤ
බලෙන අරොගං දුරකං දිස්වා 'පුතොනා මෙ ලභ්‍යො'ති ගහෙත්වා
පොසෙසි. ජනකෙති මාතාපිතුති නං පවත්තිං සුන්වා ගන්ත්වා 'අයං
අමහාකං පුතොනා දෙව නො පුත්ත'න්ති අනුයොගෙ කතෙ රඤ්ඤ
'උභයෙසං සාධාරණො හොතු'ති දථින්නං කුලානං දයාදහාවෙන
විනිව්ජයං කත්වා ධර්මතතා බකකුලොති ලභ්‍යානාමො වයප්පනොනා
මහාසම්පත්තිං අනුභවනොනා දථිස්ස සෙට්ඨිකුලෙස්ස එකෙකස්මිං ඡමාසං
ඡමාසං වසති. තෙ අත්තනො අත්තනො වාරෙ සම්පන්න නාවාසබ්බාපි
කං බක්ඛිත්වා තත්‍රොපරි රතනමණ්ඩපං කාරොත්වා පඤ්චවිතිකතුරියෙ
තිප්පාදෙත්වා කුමාරං තත් නිසීදුපෙත්වා උභයනගරමජ්ජෙති එකං
ඌනං ගම්හාය ආගව්ජන්ති. අපරසෙට්ඨිමනුස්සාපි එවමෙව සජ්ජත්වා
නං ඌනං ගන්ත්වා කුමාරං තපෙව ගහෙත්වා ගව්ජන්ති. සො එවං
වසිම්මානො ආසිතිකො හුන්වා උභයසෙට්ඨිපුතොනාති පාකටො සන්ත්‍රී
සන්තිකං ගන්ත්වා ධම්මං සුන්වා පටිලභිසඤ්ඤා පබ්බජ්ජා සත්තාහං
වායමනොනා අට්ඨමෙ දිවසෙ සහ පටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණි. අරහ
හුන්වා අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බවර්තාප
ද්‍යං පකාසෙතොනා 'ගිව්වන්තස්ස අවිදුරො'ත්තාදිමාග. තස්සන්තො
හෙට්ඨා වුතොතව. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙව තතො සො අරහත්තං
පත්වා විමුත්තිසුබොත විහරනොනා සෙට්ඨිවස්සසතායුතො හුන්වා පරි
නිබ්බාසිති.

බකකුලකේරුස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

සත්තමාපදනෙ හට්ඨං මෙ කාලකයාති ආදිකා ආයසමනො ගිරි
මානඤ්ඤකේරස්ස අපද්‍යං. අයමපි පුරිමබුද්ධස්ස කතාධිකාරෙ තත්

තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිතනොතා සුමේධස්ස භගවතො කාලෙ කුල
ගෙහෙ නිබ්බතොතා වයපපතොතා සුඤ්ඤාසං සංඝායපෙතො වසනොතා හරි
යාය ව පුතෙන ව කාලකතෙ සොකසලලසමපටිතො අරඤ්ඤං පටිසිඤ්ඤා
පවත්තථලභොජනො රුක්කමුලෙ විහාසි. තද සුමේධො භගවා තස්සානු
කම්පාය තත්ථ ගන්තො ධම්මං දෙසෙතො සොකසලලං අබ්බුලේහසි.
සො ධම්මං සුතො පසන්නමානසො සුගතීපුපෙඨති ගගවත්තං පුජෙතො
පඤ්ඤාපතිවසිකොත වන්දිතො සිරසි අඤ්ජලිං කතො අභිජාථි, සො තෙන
පුඤ්ඤාකමෙවන දෙවමනුස්සොසු සංසරනොතා උගගන්තො සුඛං අනුභවිතො
ඉමස්මිං බුද්ධාපාරාදෙ රුජගහෙ බිම්බසාරරඤ්ඤා පුරොගිතස්ස පුතොතා
හුතො නිබ්බතති. ශිවමානන්දොතිස්ස නාමං අපොසාසි, සො විඤ්ඤානං පතො
සජ්ඣ රුජගහගමනෙ බුද්ධානුභාවං දිස්වා පටිලඬාසග්ගො පබ්බජිතො
සමණධම්මං කරොනොතා කතිපයදිවසං ගාමකාවසථෙ වසිතො සන්ථාරං
වන්දිතො රුජගහං අගමාසි, බිම්බසාරමහාරුජා තස්ස අගමනං සුතො තං
උපසඤ්ඤාමිතො ඉධෙව භනොත වදාද අහං වතුති පච්චයෙති උපට්ඨාමිති
පචාරෙතො ගතොපි බහුකිච්චත්තා තං න සරි, ථෙරො, අභෙයාකාසෙ
යෙව විහාසි, දෙවතා ථෙරස්ස තෙමනභයෙන වස්සධාරං වාරෙසුං, රුජා
අවස්සනකාරණං උපධාරෙතො ඤාතො ථෙරස්ස කුටිකං කාරුපෙසි, ථෙරො
කුටිකාය වසනොතා සෙත්තාසනසප්පායලාභෙන විත්තසමාධානං ලභිතො
විරියමහත්තං යොජෙතො විපස්සනං උස්සුකකාපෙතො අරහත්තං
පාපුණි, සො අරහත්තං පතො අත්තනො පුබ්බකමමං සරිතො සඤ්ජාත
සොමනස්සො පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙතො 'හරියා මෙ කාල
කතා'ති ආදිමාහ, තං භගවතො නිවේදනඤ්ච භගවතා කතානුසාස
නඤ්ච මග්ගථලාබ්ගමාපදානඤ්ච පාඨානුසාරෙන සුවිඤ්ඤාදයාමෙවාති.

ශිවමානන්දපෝරණ අපදානවසිකථා.

අවස්ම-නවම-දසමාපදානාති උගතානන්තොතොති.

වත්තාලීසනිමවගගවණණනා සමත්තා.

3. 188.

ඵකවත්තාලීසනිමවගග පගමාපදානො පබ්බතකුචං* නිස්සංඝාති
ආදිකා ආයසමතො තිස්සමෙත්තෙයාපෝරණ අපදානං, තාපස
පබ්බජං පබ්බජිතො පදමුත්තරස්ස භගවතො අජිතවමමං නිසිදනන්තාය
දුතමෙව තාත්තත්තං, සෙසං සුවිඤ්ඤාදයාමෙව, දුතියාපදානෙ පබ්බාර
කුචං නිස්සංඝාති ආදිකා ආයසමතො පුණණකපෝරණ අපදානං, තත්ථ
හිමවතෙත යක්කසෙත්තාපති හුතො පටිනිබ්බුතස්ස ආදාහනකරණමෙව
තාත්තත්තං, සෙසං පාඨානුසාරෙන සුවිඤ්ඤාදයාමෙව, තිමවත්තස්ස
අවිදුරෙති ආදිකා ආයසමතො මෙත්තගුපෝරණ අපදානං, හිමවත්ත
සමිපෙ අසොකපබ්බතෙ සො තාපසො හුතො පණණසාලාය වසනොතා

* පබ්බාරකුචං-පාලියං.

සුමේධසමුද්‍රාදිං දිස්වා පනතං ගහෙත්වා සපටිනා පුරෙත්වා අදාසි. කෙව විසෙසො. පුඤ්ඤඵලාදිං සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙව. අපදානගාථානං අත්ථො ව පාකටො ගෙව. වතුත්ථාපදානෙ ගඛිනා භාගිරිපිනාමාති† ආදිකා ආයස්මතො ධොතකත්ථෙරස්ස අපදානං. තත්‍රාපි බ්‍රාහ්මණො හුත්වා භාගිරිපි ගඛිනාය තරමානෙ හික්ඛු දිස්වා පසන්නමානසො සෙත්‍රං කාරුපෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස හික්ඛුසඛස්ස නියාදිතභාවො ගෙව විසෙසො. පුඤ්ඤඵලපරිදිපනගාථානං අත්ථො තයානුසාරෙන සුවිඤ්ඤායොගාව. පඤ්චමාපදානෙ හිමවනතස්ස අවිදුරෙති ආදිකා ආයස්මතො උපසිවත්ථෙරස්ස අපදානං. අගමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාගි කාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපවිනතො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤානං පතොතා සරුවාසං පභාය ඉසි පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවතො පදු මුත්තරං භගවතං දිස්වා තිණසන්තරං සන්තරිත්වා සප්ථ නිසින්නස්ස භග වතො සාලපුප්ඵපුජං අකාසීති අගං විසෙසො. සෙසං උත්තානමෙව.

ඡට්ඨමාපදානෙ මිගලදො පුරෙ ආසිනති ආදිකා ආයස්මතො නාදකත්ථෙරස්ස අපදානං. අගං කිර පදුමුත්තරභගවතො කාලෙ කාරවිකසකුණො හුත්වා මධුරකුජනං කරෙතොතා සන්තරං පදනකිණං අකාසි. අපරභාගෙ මසුරෙ හුත්වා අඤ්ඤාතරස්ස පච්චෙකබුද්ධස්ස වසන ගුහාදාරෙ පසන්නමානසො දිවසස්ස නික්ඛතත්‍රං මධුරෙන, වස්සනං වස්සි. එවං තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති කත්වා අමානං භගවතො කාලෙ සාවරුපියං කුලගෙහෙ නිබ්බතො නාදකොති ලද්ධිනාමො සප්ථ සනතිකො ධම්මං. සුත්වා පබ්බජිත්වා විපස්සනං වසෙත්ථා අරගතං පාපුණි. සො අපරභාගෙ අත්තො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො ‘මිගලදො පුරෙ අසි’නති ආදිමාග. තත්ථ පච්චෙකබුද්ධස්ස මණ්ඩපං කත්වා පදුමපුප්ඵති ඡාදන මෙව විසෙසො.

සහනමාපදානෙ සඛිකාරකුටං නිස්සායාති ආදිකා ආයස්මතො හෙමකත්ථෙරස්ස අපදානං. තත්ථාපි ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවතො වසනො පියදස්සිං භගවතං උපගතං දිස්වා රතනමයං පිඨං අත්ථ රිත්වා අදාසි. තත්ථ නිසින්නස්ස කුමභමතං ජමුඵලං ආගරිත්වා අදාසි. භගවා තස්ස විත්තපසාදන්ද්‍රාය තං එලං පරිභුඤ්ජි. එත්තකමෙව විසෙසො.

අට්ඨමාපදානෙ ගුජාසි විජසො නාමාති ආදිකා ආයස්මතො තොදෙයත්ථෙරස්ස අපදානං. තත්ථ ගුජාසි විජසො නාමාති දහර කාලතො පට්ඨාය සබ්බතඛාමෙසු ජිනනො වතුති සඛිගවජ්ඣුති ජනං රඤ්ජනො අලලියනො විජයො නාම රජා අහොසිති අත්ථො. කෙතුමති පුරුෂනමති කෙතු වුවිතති ධර්මපායාකා අථවා නගරතො සාසනත්ථාය නගරමයෙකි උස්සාපිතරතන තොරණාති, තෙ කෙතු නිවමං උස්සාපිතා සොභයමානා අස්සා

තථිති කෙතුමති, පුරෙති ධනධිකුසුති සබ්බජනානං මනනති පුරං කෙතුමති ව පුරඤ්ච සෙට්ඨටේන උත්තමඤ්චෙති කෙතුමති පුරාත්තමං තස්මිං පුරාත්තමෙ. සුගේ වික්කමසමපනනාති අභිනො විරිය සමපනො විජයො නාම රූපා අජ්ඣාචසිති සමබ්බො. ඉන්ධ්‍යානං පුරඤ්ච සබ්බවත්ථවාහනඤ්ච ඡසේනා නිමවනං පටිසිනා ඉග්ගි පබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජා වසනො සුමේධං භගවනං දිසවා සොමනස්සං උප්පාදෙත්වා වන්දනසුජාකරණමෙව විසෙසො.

නවමාපදනෙ නගරෙ භංසවතීයාති ආදිකා ආයසමනො ජතු කණ්ණියතේරස්ස අපදනං. තත්ථ සෙට්ඨිපුතො හුත්වා සුවණ්ණ පාසාදෙ වසනභාවාදයො ව චුත්තානාව. දසමාපදනෙ නිමවග්ගස්ස අවිදුරෙති ආදිකා ආයසමනො උදෙනතේරස්ස අපදනං. තත්ථ නිමවග්ග සමිපෙ පදුමපබ්බතං නිස්සාය තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජා වසනොත්ත පදුමත්තරස්ස භගවතො පදුමපුප්ථං ගහෙත්වා පූජිතභාවොව විසෙසො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

එකචන්‍යාප්‍රියතිමවග්ගවණ්ණනා සමන්තා.

ආචන්‍යාප්‍රියතිමවග්ගෙ පඨමාපදනාදීති සුවිඤ්ඤායාති යෙව. වතුන්ධාපදනෙ නගරෙ බ්‍රහ්මවතීයාති ආදිකා ආයසමනො මුට්ඨමංස දායකතේරස්ස අපදනං. තත්ථ සුභගිකොති සුකරමංසං වික්කන්තීත්වා ජිවිකං කපෙපනො. උත්තොත්තං රතීසිංහාති පිහකපථාසමංසං පටිත්වා මුට්ඨමංසමි ඔකිරිං පකඛිපිං. තෙන මංසෙන පතනං පුරෙත්වා හික්කසබ්බස්ස දත්වා තෙන පුඤ්ඤකමෙමන ඉමස්මිං බුද්ධිප්පාදෙ අරහතං පාපුණ්ණති අත්ථො. නාගපලලවකතේරස්ස පඤ්චමාපදනං. එකදිපියතේරස්ස ඡට්ඨාපදනමි උච්ඡිඛපුප්ථියතේරස්ස සත්තමාපදනමි යාගුදායකතේරස්ස අට්ඨමාපදනමි පත්ථොදනදායක තේරස්ස නවමාපදනමි මඤ්චදායකතේරස්ස දසමාපදනමි සබ්බං සුවිඤ්ඤායාමෙව.

චාචන්‍යාප්‍රියතිමවග්ග වණ්ණනා.

තෙවන්‍යාප්‍රියතිමවග්ගෙ සබ්බපේරපදනාති උත්තානානෙව, කෙවලං පේරනං නාමනානත්තං පුඤ්ඤානානත්තඤ්ච විසෙසො. වතුචන්‍යා ප්‍රියතිමවග්ගෙපි සබ්බාති අපදනාති පාකවානෙව, කෙවලං පුඤ්ඤ නානත්තඤ්ච ඵලනානත්තඤ්ච විසෙසො. පඤ්චවන්‍යාප්‍රියතිමවග්ගෙ පඨමාපදනෙ කකුසඤ්ඤා මහාචිගේති ආදිකා ආයසමනො විභිට්ඨක මිඤ්ඤයතේරස්ස අපදනං. තත්ථ ඕජමිඤ්ඤමදසභනති විභිට්ඨකඵලාති ථාලෙත්වා ඕජාති මිඤ්ඤාති ගහෙත්වා මුට්ඨසක්කාරාති යොජෙත්වා කකුසඤ්ඤා භගවතො අදාසිනති අත්ථො. දුතියාපදනාදීති සබ්බාති සුවිඤ්ඤායානෙව. පේරනං නාමනානත්තාදීතිපි පාඨානුසාරේන වෙදිතබ්බාති. ඡවන්‍යාප්‍රියතිම වග්ගෙ පඨමාපදනෙ ජගත්ථි, කාරසිං.

අනන්ති උත්තමබොධිරුක්ඛස්ස සමන්තතො ආලිඤං අහං කාර සිනති අරො. සෙසාති දුතියාපදානාදීති සබ්බාති උත්තානානෙව. සත්තවත්තාලියෙහි මෙ වගෙ පඨමාපදානාදීති පාළි අනුසාරෙන සුවිඤ්ඤායානෙව.

අට්ඨවත්තාලියෙහි මෙ වගෙ පඨමදුතියාපදානාති උත්තානානෙව. තතියාපදානෙ කොසිසො* නාම භගවොති කොසිසගොතෙන ජාතත්තා කොසිසො නාම පච්චිකල්ලොති අරො. විනාශකාමෙති විත්තකුට කෙලාසකුට සානුකුටාදිසු අනොතකුටදහං පටිවර්තදෙවො. සීතපබ්බත කුටෙසු නානාරත්තමසධාදීති විවිතෙන විත්තකුටපබ්බතෙ සො පච්චිකල්ලොති වසීති අරො. වතුන්-පඤ්චමාපදානාති උත්තානානෙව. ඡට්ඨාපදානෙ කුසට්ඨක මද්දසහනති පක්ඛිකහත්තඋපොසවික හත්තධුර්ගත්තසලාකහත්තාදිසු කුසපණ්ණවසෙන දහබ්බං අට්ඨ සලාකහත්තං අහං අදසිනති අරො. සත්තමාපදානෙ කොසිසො නාම සමුද්දොති ආරොහපරිණාහආත්තං සමාහපුරිකලකිණ්ණාමපපහා දීති සොහමානසර්වත්තා සොතිනො නාම සමාසමුද්දොති අරො. අට්ඨමාපදානෙ නානකයං වසී තදුති තං දසපුඤ්ඤකිරියවජ්ඣං කරුණෙනා ජනා පටිවසනති එතාති තක්කරු රුජධාති තස්ස තක්කාරයං තදවසීති අරො. නවමාපදානෙ පානධිං සුභනා භසනාති උපාහත්තසුභං පුඤ්ඤායානෙ නිප්පාදිතං ගගෙතාති අරො. දසමාපදානං සුවිඤ්ඤායානෙව.

අට්ඨවත්තාලියෙහි මවගෙ වණනොනා.

එකුතපඤ්ඤාසමවගෙ පඨමාපදානං සුවිඤ්ඤායානෙව. දුතියාපදානෙ අධිවුත්තනතිකා බුද්ධාති අධිවෙවන අකාරණෙන උපපත්තිකා සංමුතා අඤ්ඤති දෙවබ්බතමාරුදීති උපදෙසදයකෙති රතීතා සංමුතඤ්ඤෙන උපපන්නා ජාතා පානුභූතාති අරො. බද්ධබ්බත පුප්ථං වාති උදුම්බරරුක්ඛෙ පුප්ථං දුලලං දුලලාසපත්තිකං ඉව. වදග්ගි සසකං සථාති වදග්ගිලෙ සසලෙබ්බං සරුපං දුලලං. වාසසානං සථා බිරන්ති කාකානං නිවං රත්තිඤ්චං බුද්ධිමුතානෙව බිරං දුලලං යථා, එවං දුලලං ලොකනායකං වතුරසඤ්ඤායානං වා අට්ඨාසඤ්ඤායානං වා සොලසාසඤ්ඤායානං වා කප්පසත්තසංසාරමයො පුරොඤා ලබ්බානෙව දුලලං ලොකනායකොති අරො. තතියාපදානෙ මබ්බං හිසෙති සවතීති† පොකරමබ්බ පදමකෙසරෙති සවතීති පග්ගරති බිරං සප්පි මුලාලියිති‡ බිරඤ්ඤා සප්පිසත්තඤ්ඤා පදම මුලාලෙති සවති පග්ගරති තස්මා තදුතයං මම සත්තකං බුද්ධො පටි භණ්ණාතුති අරො. වතුන්-පඤ්චම-ඡට්ඨාපදානාති උත්තානානෙව. සත්තමාපදානෙ වත්තාලිය විජ්ජි වාති දව්කත්තං ජනාති දව්ජා, කුමාරවගෙ උට්ඨිකදන්තානං පතිත්තානං පුත්ත උට්ඨිකදන්තා දව්ජා, නෙ

* කොසිසො-පාළිය. † මබ්බං හිසෙති සත්තං-පාළිය. ‡ සප්පි මුලාලියිති-පාළිය.

වදන්තා, බ්‍යාකරණඤ්ඤා ගෙටියා නිදනකථායං වුත්තත්තමෙව. අට්ඨමාපදානං උත්තානමෙව. තවමාපදානෙ කදාහං මාණවො ආසිනති යද සුමෙධපණ්ණිතො. දීපඛකරභගවතො සනතිනා බ්‍යාකරණං ලභී. තද අහං මෙසො නාම බ්‍රාහ්මණමාණවො හුත්වා සුමෙධතාපසෙන සහ ඉසි පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා සික්කාපදෙ සුසික්ඛිතො කෙනවි පාපසහායෙන සංසට්ඨො සංසග්ගදෙසෙන පාපවිතකකාදිවසං ගතො මාතුක්ඛාතකම්ම වසෙන තරකෙ අග්ගිජාලාදිදුක්ඛම්බුහවිත්වා තතො වුතො සමුද්දෙපි තිම්බිගලමහාමට්ඨො හුත්වා තිබ්බතෙනා සමුද්දමජේඛ ගච්ඡන්තං මහානාචං ගිලිභුකාමො ගතො මං දිස්වා වාණිජා හිතා ‘අහො ගොතමො භගවා’ති සද්දං අකංසු. අථ මහාමට්ඨො පුබ්බවාසනාබලෙන බුද්ධගාරවං උප්පාදෙත්වා තතො වුතො සාවච්ඡියං විභවසමපන්නො බ්‍රාහ්මණකුලෙ තිබ්බතෙනා සද්ධාසමපන්නො සන්ත්ථමමදෙසනං සුත්වා පබ්බජිත්වා සහපටිසම්භද්දති අරහන්තං පාපුණ්ණිකා දීවසස්ස තික්ඛනතුං උපට්ඨානං ගන්ත්වා සරමානො වන්දති. තද භගවා ‘විරං ධම්මරුවිනි මං’ ආදිමාහ. අථ සො ථෙරෙ ‘සුවිරං සත්තප්පසාදාසම්මවග්ගනති’ ආදීති ගාථාති ථොමෙති. භනෙත්ත සත්තප්පසාදාසම්මවග්ගනති ගොතම; පතිසුඤ්ඤාන විසුද්ධපට්ඨමණති පුබ්බෙ දීපඛකරපාදමුලෙ පරිපුර්ණපාරමිපට්ඨය සමාගෙ සුට්ඨ විරං කාලං මයා න දිට්ඨො අසීති අරේවා. අහමජ්ජ සුපෙක්ඛනති අජ්ජ ඉමසම් දිවසෙ අහං සුපෙක්ඛනං සුන්දරදස්සනං සුන්දරදිට්ඨි වා. නිරුපමගග්ගං උපමාරතිතසරිරං ගොතමං වත එකානෙත්ත පස්සාමි දුක්ඛාමිති අරේවා. සුවිරං විභග්ගමො නසාති විසෙසෙන භතතමො විද්ධංසිතමොහො. තං මයාපී සුට්ඨවිරං ථොමි තොති අරේවා. සුවිරකෙක්ඛන නදි විසොසිතාති එසා තණ්හානදී සුරකෙක්ඛන ගොපනවසෙන සොභිතා අභබ්බුප්පත්තිකතා තයාති අරේවා. සුවිරං අමලං විසොසිතනති සුට්ඨවිරං දිසෙන අද්ධුතා අමලං තිබ්බානං විසෙසෙන සොධිතං සුට්ඨකතං අධිගතනති අරේවා. නිසනං ඤාණමසං මහාමුත්තෙ විරතාලං සමධිගතොති මහාමුත්තෙ මහාසමණ ඤාණමයං දිබ්බවක්ඛුං විරතාලං සමධිගතො සමපත්තො තිත්ති අරේවා. නසා න විතට්ඨො සුනරනතරනති අහං පුත්ත අත්තරුවෙමජේඛ තයා පරිනට්ඨො පරිඅත්තො න අහොසිනති අරේවා. සුන රජ්ජසමාගතො නසාති අජ්ජ ඉමසම් කාලෙ තයා සද්ධිං පුත්ත සමාගතො එකීභුතො තව සහ වසාමිති අරේවා. නති නස්සනති කතාති ගොතමාති ගොතම සබ්බඤ්ඤා බුද්ධි, තයා සද්ධිං කතාති සමාගමාදීති නති තස්සනති යාව ඛනිපරිතිබ්බානා න විතා භවිස්සනතිති අරේවා. සෙසං උත්තානමෙව.

ධම්මරුවිසෙඨරස්ස අපදානධම්මකථා.

දසමාපදානං සුවිඤ්ඤායසමෙවාති.

එකුනාපසාදාසම්මවග්ගවණ්ණනා.

පඤ්ඤාසතිමවග්ගාදිසු වතුසු වග්ගෙසු සබ්බාති අපදානාති උත්තානා නෙවාති. වතුපඤ්ඤාසතිමවග්ගෙ පඨමාපදානෙ පදුමුත්තනෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආයසමනො මහාකව්‍යායනපේරය අපදානං. අයමපි පුරිමමුද්දෙසු කතාසිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනො පදුමුත්තරය භගවතො කාලෙ ගහපතිමහා සාලකුලෙ තිබ්බත්තිතා වුද්ධිපපතො එකදිවසං සඤ්ඤාසනිකො ධම්මං සුඤ්ඤානො සන්දාරං සබ්බිතොත්තා භාසිතස්ස වින්දාරෙන අන්තං විහරන්තානං අග්ගධරානෙ ඔපිසමානං එකං භික්ඛුං දිස්වා සයමපි තං ධානං පදෙත්තො පඤ්ඤානං කතා දානාදිති පුඤ්ඤාති කතා දෙව මනුස්සෙසු සංසරනො සුමෙධස්ස භගවතො කාලෙ විජ්ජාධරෙ හුත්වා ආකාසෙන ගව්ජනො එකස්මිං වතසණ්ඩෙ තිසිත්තං භග වන්තං දිස්වා පසන්නාමානස්ස කණ්ණිකාරපුප්පති පූජං අකාසි. සො තෙන පුඤ්ඤානමෙත අපරපරං සුගතිසු යෙව පරිවත්තනො කස්සපදසබලස්ස කාලෙ බාරණස්සං කුලගෙහෙ තිබ්බත්තිතා පරි තිබ්බුතෙ භගවති සුවණ්ණවේදියකම්මධරානෙ සත්තසහස්සයසතිකාය සුවණ්ණධර්මිකාය තිවයං කතා ඉමස්ස තිස්සදෙන තිබ්බත්තතිබ්බත්ත ධරානෙ සරිතං මෙ සුවණ්ණවණ්ණං හොත්තුති පන්තං අකාසි. තතො යාවජ්චං කුසලකම්මං කතා එකං බුද්ධිත්තරං දෙවමනුස්සෙසු සංස රිතා ඉමස්මිං බුද්ධිපපාදෙ උප්පේතිතං රඤ්ඤා වණ්ණපජ්ජාතස්ස පුරෙතිතස්ස ගෙහෙ තිබ්බත්ති. තස්ස නාමගහණදිවසෙ මස්සං පුත්තො සුවණ්ණවණ්ණො අත්තනො නාමං ගහෙත්වා ආගතොති කඤ්චනමාණවොත්තෙව නාමං අකාසි. සො වුද්ධිත්තිය තයො වෙදෙ උග්ගණ්තිතා පිතුඅවමයෙන පුරෙතිතධරානං ලුචි. සො ගොත්ත වසෙන කව්වානො ඉති පඤ්ඤාසිත්. රුජා වණ්ණපජ්ජාතො බුද්ධි පපාදං සුත්වා 'ආවරිය නිං තත් ගතවා සන්දාරං, ඉධානෙති'ති තං පෙසෙසි. සො අත්තසත්තමො සඤ්ඤාසනිකං අගමාසි. තස්ස සන්දා ධම්මං දෙසෙසි. දෙසනාපරියොසානෙ සත්තති ජනෙති සද්ධිං සහ පටිසම්මුද්ධි අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. සො එවං පත්තඅරහත්තඵලො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බවර්තාපදානං පකාසෙත්තො 'පදුමුත්තරෙ නාම ජිනො'ති ආදිමාහ. තං ගෙට්ඨා වුත්තත්තමෙව. එවං ථෙරෙ සදන්තං නිප්පාදෙත්වා භනෙන රුජා පජ්ජාතො කුමහානං පාදෙ වන්දිතුං ධම්මඤ්ච සොත්තු ඉච්ඡතිති ආරෙ වෙසි. සන්දා නිං යෙව කව්වාන තත් ගව්ජ. තසි ගතෙ රුජා පසිදිස්ස තිති ආහ. ථෙරෙ සඤ්ඤාඤාය අත්තසත්තමො තත් ගතවා රුජානං පසාදෙත්වා අවනතිසු සාසනං පතිට්ඨපෙත්වා පුත්ත සඤ්ඤාසනිකමෙව ආගතො, අත්තනො පුබ්බපන්තාවසෙන කව්වායනපපකරණං මහා නිරුත්තරපකරණං නෙත්තපකරණනති පකරණත්තයං සබ්බමරෙණ්ඩ බ්‍යාකාසි. අථ සත්තුට්ඨන භගවතා 'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාව කානං සබ්බිතොත්තා භාසිතස්ස වින්දාරෙන අන්තං විහරන්තානං ශද්දං කව්වායනො'ති එතදග්ගධරානෙ ඔපිතො අග්ගපලසුබෙන විහාසිති.

මහාකව්‍යායනපේරය අපදානධිකපා.

3. 189.

දුතියාපදනෙ ඉතො සනසනස්සමනිති ආදිකා ආයසමනො
 වක්කලීතේරස්ස අපදානං. අයමපි ථෙරෙ පුරිමජිනවරෙසු කතාධි
 කාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ පුඤ්ඤති උපවිනනෙතො පදමුත්තරස්ස භග
 වතො කාලෙ භංසවතීනගරෙ කුලගෙගෙ නිබ්බන්තො විඤ්ඤානමප
 භන්තො සන්ත්ථසනතිකං ගතෙති උපාසකෙති සද්ධිං විහාරං ගන්ත්වා පරිස
 පරියන්තෙති නිත්තො ධම්මං සුඤ්ඤන්තො සන්තාරා එකං භික්ඛුං සද්ධාධි
 මුත්තානං අග්ගධර්මානෙ ධර්මං දිස්වා සයමපි තං ආනං පඤ්ඤන්තො
 සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසබ්බස්ස මහාදානං දන්තං පණ්ඩිතානං
 අකාසි. සන්තා තස්ස අනන්තරායං දිස්වා බ්‍යාකාරි. සො යාවජ්චං කුසලං
 උපවිතීත්වා තස්ස සමිජ්ඣිකභාවං කන්තා දෙවමනුසෙස්ස සංසරන්තො
 අමහාකං භගවතො කාලෙ සාවජ්ඣං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ති. තස්ස
 වක්කලීති නාමං කරිංසු. තත්ත කාලීනි අපරධම්මලකාලකාදිදෙසස්ස අධි
 වචනං, නිද්දොතා සුවණ්ණ පිණ්ඩසදිසනාය අපගතො කලී දෙසො
 අස්සාති වකාරගමං කන්තා වක්කලීති වුවචති. සො බුද්ධිපපත්තො තයො
 වෙදෙ උග්ගණ්ණිත්වා බ්‍රාහ්මණසිපෙපසු නිපථන්තිං ගතො සන්තාරං දිස්වා
 රූපකායසම්පන්නදස්සනෙ අතින්තො සන්තාරං සද්ධිං යෙව විවරති.
 අගාරමජෙකි වසන්තො නිවචකාලං සන්ත්ථදස්සනං න ලභිස්සාමිති
 සන්ත්ථසනතිකෙ පබ්බජ්ඣා ධර්මෙතො භොජනකාලං සරීරකිවචකාලං ව
 සෙසකාලෙ යත්ත ධිතෙන සකකා දසබලං පසයිතුං, තත්ත ධිතො අඤ්ඤං
 කිවචං පභාය භගවන්තං ඔලොකෙන්නො යෙව විහරති. සන්තා තස්ස
 ඤ්ණපරිපාකං ආගමෙන්නො බහුං කාලං තස්මිං රූපදස්සනෙතෙව
 විවරන්තෙති කිඤ්චි අවතො පුනෙකදිවසං 'කිතෙත වක්කලී ඉමිනා පුති
 කාමෙත දිට්ඨන්ත, 'යො වක්කලී ධම්මං පස්සති. සො මං පස්සති. ධම්මං
 වක්කලී පස්සන්නො මං පස්සති'ති ආහ. සන්තරි එවං වදන්තෙපි
 ථෙරෙ සන්ත්ථදස්සනං පභාය අඤ්ඤන්තං ගන්තුං න සකෙකාති. තතො
 සන්තා 'නායං භික්ඛු සංවෙගං අලභිත්වා බුජ්ඣස්සති'ති වස්සපනාසික
 දිවසෙ 'අපෙති වක්කලී'ති හන්තං පසාරෙසි. සො සන්තාරං පණ්ණාමිතොති
 සන්ත්ථසමමුඛෙ ආතුං අසකෙකානොති කිං මග්ගං ජීවිතෙත යොහං
 සන්තාරං දවස්සිං න ලභාමි'ති ගිජ්ඣකුටපබ්බතෙ පපාතධර්මානං අභිරුති.
 සන්තා තං පවන්ති ඤ්ණා අයං භික්ඛු මම සනතිකා අස්සාසං අල
 හන්තො මග්ගථලානං උපනිස්සයං නාසෙස්සති'ති අත්තානං දස්සන්තො
 මහාසං විස්සජෙන්නො.

'පාමුජ්ජ බහුලො භික්ඛු පසන්නො බුද්ධසාසනෙ,
 අධිගච්ඡෙ පදං සන්තං සබ්බාරූපසමං සුබන්ති'.

හාථං වතො එති වක්කලීති හන්තං පසාරෙසි. ථෙරෙ 'දසබලො මෙ
 දිට්ඨො, එතිනි අවතානමපි ලද්ධන්ති බලවපිතිසොමනස්සං උපපාදෙත්වා
 කුන්තො ආගමිත්මිති අත්තන්තො ආගමනධර්මානං අජානිත්වා ව සන්ත්ථ
 සමමුඛෙ ආකාමෙ පකඩන්දන්නො පඨමෙන පාදෙන පබ්බතෙ ධිතො

යෙව සන්ධාරි චුත්තගාථායො ආවජ්ජනොතො ආකාසෙයෙව පිතීං විකබ්බෙහදා සහපටිසම්භිදාති අරහත්තං පාපුණ්ණිති. අඛුතතරට්ඨ කථායං, ධම්මපදවණ්ණනායෙකුච්ඡා ආගතං. ඉධ පන එවං වෙදිකබ්බං. කිං තෙ වකකලිති ආදිතා සන්ධාරි ඔවදිතො හිජ්ඣකුපෙ විහරන්තො විපස්සනං පට්ඨපෙසී. තස්ස සද්ධාය ඛලවහාවතො එව විපස්සනා විජිං න ඔතරති. භගවා නං ඤාතො කම්මට්ඨානං සොධෙත්වා අදසී. තතො සො විපස්සනං මන්තං පාපෙත්තුං අසකම්යෙව. අපිස්ස ආහාර වෙකලෙලන වාතාබාධො උපපජ්ජී. තං වාතාබාධෙන පිළියමානං ඤාතො භගවා තත්ථ ගතත්වා පුච්ඡන්තො:

වාතරොගා 'හිනිතො ත්වං විහරං කාතනෙ වතෙ,
පටිට්ඨගොවරෙ ලුබ්බෙ කථං හික්ඛු කිරිස්සාසි-ති ආහ.

නං සුචා:

පිතිසුබ්බෙත විජුලෙන ඵරමානො සමුස්සයං,
ලුබ්බපි අභිසමෙතානොතො විහරිස්සාමි කාතනෙ.

භාවෙතොතො සතිපට්ඨානෙ ඉන්ද්‍රියානි බලානි ව,
බොජ්ඣංගානි ච භාවෙතොතො විහරිස්සාමි කාතනෙ.

ආරඬුචිරියො පභිතතොතො නිවචං දලහපරක්කමො,
සමග්ගෙ සහිතෙ දිස්වා විහරිස්සාමි කාතනෙ.

අනුස්සරන්තො සමුද්ධං අග්ගං දන්තං සමාහිතං,
අතඤ්ඤො රතනිං දිවං විහරිස්සාමි කාතනෙති.

වතස්සො ගාථායො අභාසී, තාසං අන්තො ථෙරගාථාවණ්ණනායං චුන්තො යෙව. එවං ථෙරො විපස්සනං උත්සුක්කාපෙත්වා අරහත්තං පාපුණ්ණි. අරහත්තං පත්වා අතතනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'ඉතො සතසහස්සමහි'ති ආදි මාහ. තත්ථ ඉතොති කකුසඤාදිතං උපපන්නහදුකප්පතො හෙට්ඨා කප්පසතසහස්සමන්තොති අන්තො. පදුමාභාරවදන්තොති සුපුප්පිත පදුමසංසිරිත මුඛො. පදුමපත්ත'නොති සෙත පදුම පුප්ථ පත්තසදිස අකතිති අන්තො. පදුමුත්තරගණ්ඩා වාති පදුමගඤ්චුඛොති අන්තො. අණ්ඩානං නගණ්ඩුමොති වක්ඛුචිරිහිතානං සත්තානං නයනසදිසො, ධම්මදෙසනාය සබ්බසත්තානං පඤ්ඤවක්ඛාදි වක්ඛුදයකොති අන්තො. සන්තවෙසොති සන්තභාවො සන්තඉරියාපථො. ගුණනිබ්බි ගුණානං නිබ්බි සබ්බගුණගුණානං පති ථිඨානට්ඨානගුණොති අන්තො. කරුණමිති ආභිගේති* සාධුනං විත්තකම්පන සංඛාතාය කරුණාය ව සුපරිසුද්ධාය මත්තං ව ආකාරෙ ආධාරභූතො. 'බ්‍රහ්මා'සුරසුරවට්ඨිතොති බ්‍රහ්මෙති ව අසුරෙති ව දෙවෙති ව අච්ඡිතො පුජිතොති අන්තො. මධුරෙන රුඤ්ඤන වාති කරවිකාරුඤ්ඤරෙන සද්දෙන සකලං ජනං රඤ්ඤයන්ති සම්මතො. සන්ධි සාවහං සංඝනති අතතනො සාවහං මධුර ධම්මදෙස

* කරුණාමිතිසංගර්ථ-පාළියං.

නාය සන්චි, ප්‍රීතිං අකාසිති අපො. සද්ධාධිමුණොනාති සද්දහනසද්ධාය
 සාසනෙ අධිමුණො පනිට්ඨිතොති අපො. මම දස්සන ලාලසොති
 මය්‍යං දස්සනෙ බ්‍යාවටො පරයණො. නං ආනමතිගේවසිනති නං
 සද්ධාධිමුණනානනනරං අභිරෙවසිං, ඉව්ඡිපපෙත්ථිනති අපො. පිංඣ
 මධ්‍යතිවාසනනති සිලිට්ඨසුවණ්ණවණ්ණවපෙත්තිවත්තති අපො.
 හෙමසසෙසද්ධපමිනබ්‍යනති සුවණ්ණපාමබ්‍යඅබ්‍යතගතනනති අපො.
 නොතිනසුමුමාලං මනති නවතිතමිව මුද්‍රනලුනහත්පාදං, ජාතපදං.
 ඡන්තපලවකොමලනති අසොකපලවපත්තකොමලමිව මුද්‍රකනති
 අපො. පිසාවි භසකජ්ජිනාති නද ඵලං භූතං කුමාරං මං අසුසු
 පිසාවි එකා රකබ්‍යි භයෙන තපේජසිති අපො. නද මහෙසිය්‍ය සමමා
 සමුද්ධිය්‍ය පාදමුලෙ මං සයෙය්‍යං නිපජ්ජාපෙසුං. දිනමානසා භිත
 විතතා මම මාතාපිතරෙ ඉමං දුරකං තෙ දදුම ඉමෙය්‍ය සරණං පනිට්ඨා
 හොතුති සයාපෙසුනති සමබ්‍යො. නද පටිගගති සො මනති සො
 භගවා තසමි මම මාතුයා ජිණ්ණකාලෙ, ඡන්දිනා ජාලසුතෙනන. සබ්බ
 ලොකන වකකලකකණ්දිති ලකබ්‍යෙන. මුද්‍රකොමලපාණිනාති මුද්‍ර
 කෙන විසමෙහන හත්තලෙන මං අග්ගහෙසිති අපො. සබ්බපාරමි
 සමභූනති සබ්බෙති දුතපාරමිතාදිති සමභූතං ජාතං. ලකබ්‍යිලසනා
 පරනති පුඤ්ඤසමාරාජං උත්තමං ලකබ්‍යිවත්තං. සබ්බසුභා කිණ්ණං
 සබ්බෙන සුහෙන වණ්ණෙන සණ්ඨානෙන ආකිණ්ණං ගහණිභූතං
 භගවතො හත්තපාදසිසාදිරූපං දිස්වා. අනිතොනා තිත්තං අප්පතොනා
 විහාරමි අහනති සමබ්‍යො. නද පණ්ණසනනගොති* තසමි
 මය්‍යං අරහත්තපත්තකාලෙ සීලාදිපණ්ණරසනනං වරණධමානං
 අනතගො පරියොසානං පතොනා පරිපූරකාරීති අපො. මරණනන
 ගොතිපි පාඨො. තස්‍ය මරණය්‍ය අනතං නිබ්බානං පතොනාති අපො.
 සද්ධාධිමුණනං අග්ගට්ඨානං පඤ්ඤපෙසිති සමබ්‍යො. අප් සත්ථා
 භික්ඛුසබ්බමජේඛි නිසිනොනා, 'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං
 සද්ධාධිමුණනං යදිදං වකකලී'ති මං එතදග්ගට්ඨානෙ ධපෙසිති වුත්තං
 හොති. සෙසං සුවිඤ්ඤායාමෙවාති.

වකකලිපොත්පදය අපද්‍යවධිකථා.

3. 190.

පදමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආයසමතො මහාකප්පිනපෙ
 රස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාධිකාරෙ තත්ත තත්ත භවෙ
 පුඤ්ඤති උපවිතතො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ හංසවති
 තගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතොනා විඤ්ඤනං පඤ්ඤා සඤ්ඤාසනිකෙ ධම්මං
 සුණ්ණොනා සත්ථාර එකං භික්ඛුං භික්ඛුමවාදකානං අග්ගට්ඨානෙ
 ධපිතං දිස්වා අධිකාරකමමං කඤ්ඤා නං ආනනනරං පපෙත්ථි. සො යාව
 ජිවං කුසලං කඤ්ඤා දෙවමනුසෙසසු සංසරනොනා බාරණසිනො
 අවිදුරෙ එකසමි පෙසකාරගාමෙ ජේට්ඨස්ස පෙසකාරගෙහෙ

* නද මං මරණනතො-පාළිය.

නිබ්බන්ති. තද සහසුමනතා පච්චෙකක්ඛානි ගිම්මනෙත අට්ඨමාසෙ
 වසිත්වා වසසිකෙ වතනායෙ මාසෙ ජනපදෙ වසන්ති. තෙ ඵකචාරො
 බාරණසියං අවිදුරෙ මහරිත්වා සෙනාසනකරණන්ද්‍රිය හත්තකමිං
 යාවාති රඤ්ඤ සනතිකං අට්ඨ පච්චෙකක්ඛානෙ පභිණ්ණිසු. තද පන
 රඤ්ඤ වපමඛලං හොති. සො පච්චෙකක්ඛානි කිර ආගතාති
 සුත්වා නික්කමිත්වා ආගතකාරණං පුච්ඡිත්වා 'අජ්ජ හනෙත මහාසො නජ්ඣි
 සෙව අමහානං වපමඛලං තතියදිවසෙ කර්ණාමා'ති පච්චෙකක්ඛානෙ
 අවොච. පච්චෙකක්ඛානා අඤ්ඤං ගාමං පටිසිසාමාති පක්කමිංසු. තස්මිං
 සමයෙ ජෙට්ඨපෙසකාරණං හරියා කෙනාවිදෙව කර්ණියෙන බාර
 ණසිං ගච්ඡන්ති තෙ පච්චෙකක්ඛානෙ දිස්වා චන්දිත්වා 'කිං හනෙත අවෙ
 ලාය අය්‍යා ආගතා'ති පුච්ඡි. තෙ ආදිනො පට්ඨාය කථෙසුං. තං සුත්වා
 සද්ධාසම්පන්නා බුද්ධිසම්පන්නා ඉත්ථි 'සෙව හනෙත අමහානං භික්ඛං
 ගණ්හතං'ති නිමනෙතසි. 'බහුතා මයං හගිති'ති, 'කිත්තකා හනෙත'ති
 'සහසුමනතා හගිති'ති 'හනෙත ඉමයමිං නො ගාමෙ සහසුමනතා
 වසන්ති එකෙකො එකෙකස්ස භික්ඛං දස්සති. අධිවාසෙථ අහමෙව වො
 වසනට්ඨානං කාරපෙසාමි'ති ආහ. පච්චෙකක්ඛානා අධිවාසෙසුං. සා
 ගාමං පටිසිත්වා උගෙසාසෙසි. 'අමම තාතා අහං සහසුමනෙත පච්චෙක
 ක්ඛානෙ දිස්වා නිමනෙතසිං. අය්‍යානං නිසිදනට්ඨානං සංවිදහථ. යාගු
 හතතාදිති සම්පාදෙතං'ති ගාමමජ්ඣෙ මණ්ඩපං කාරෙත්වා ආසනාති
 පඤ්ඤපෙත්වා පුන දිවසෙ පච්චෙකක්ඛානෙ නිසිදපෙත්වා පණ්ණෙන
 බාදනියෙන හොජනියෙන පටිසිත්වා හතතකිම්බපරියොසානෙ
 තස්මිං ගාමෙ සබ්බා ඉත්ථියො ආදාය තාති සද්ධිං පච්චෙකක්ඛානෙ
 චන්දිත්වා තෙමාසං වසන්ත්වාය පටිඤ්ඤං ගණ්හිත්වා පුන ගාමෙ උගෙසා
 සෙසි. 'අමම තාතා එකෙකකුලනො එකෙකපුරිසො වාසි ඵරසුආදිති
 ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පටිසිත්වා දබ්බසමායෙර ආහරිත්වා අය්‍යානං වස
 නට්ඨානං කාරෙත්වා'ති. ගාමවාසිනො තස්සා නයෙ ථත්වා එකෙකො
 එකෙකං කත්වා රතතිට්ඨානදිව්වාට්ඨානෙති සද්ධිං පණ්ණසාලාසහසං
 නිට්ඨපෙත්වා පුන අත්තනො පණ්ණසාලං උපගතං පච්චෙක
 ක්ඛානං 'අහං සක්කම්බං උපට්ඨතිස්සාමි අහං සක්කම්බං උපට්ඨතිස්සාමි'ති
 වත්වා උපට්ඨතිංසු. සා වස්සං වුත්තාලෙ අත්තනො අත්තනො
 පණ්ණසාලාය වස්සං වුත්තානං පච්චෙකක්ඛානං විවරසාවතෙ
 සජ්ජෙතං'ති සමාදපෙත්වා එකෙකස්ස සහසුමුලං විවරං දූපෙසි.
 පච්චෙකක්ඛානා වුත්තවස්සා අනුමොදනං කත්වා පක්කමිංසු. ගාමවාසි
 නොපි ඉදං පුඤ්ඤකමං කත්වා තතො තාවතිංසදෙවලොකෙ
 නිබ්බන්තිත්වා ගණ්දෙවතා නාම අගෙසුං. තෙ තත්ථ දිබ්බසම්පත්තිං
 අනුභවිත්වා කස්සපසමාසමුද්ධිකාලෙ කුට්ඨෙකගෙහෙ නිබ්බන්තිංසු.
 පුබ්බෙ ජෙට්ඨකපෙසකාරෙ ජෙට්ඨකකුට්ඨෙකස්ස පුත්තො අගොසි.
 හරියාපිස්ස එකස්ස ජෙට්ඨකුට්ඨෙකස්ස ධිතා අගොසි. සෙසානං
 හරියායො සෙසකුට්ඨෙකානං ධිතරො අගෙසුං. තා සබ්බාපි වයප්පත්තා
 පරකුලං ගච්ඡන්ති තෙසං තෙසං ගෙහාති අගමංසු. අපේකදිවසං

විහාරෙ ධම්මසවණේ සංක්‍රමෙය් සන්ධා ධම්මං දෙසෙතිති සුඤ්ඤා තෙ සබ්බෙපි කුටුම්භිකා ධම්මං සොස්සාමාති හරියාති සද්ධිං විහාරං අගමංසු. තෙසං විහාරමජ්ඣං පට්ඨානකරණේ වස්සං වස්සි. සෙසජනා කුලපගානං සද්ධාකානං සාමණේරුදිනං පරිවෙණාදීනි පටිසිංසු. තෙසං පන තථා රූපානං භාජිතාය කන්ථි පටිසිතුං අවිසහන්තා විහාරමජ්ඣෙය්ව අට්ඨංසු. අථ ජෙට්ඨකකුටුම්භිකො ආහං 'පස්සප්ඨ හො අමහාකං විප්පකාරං කුලපුතො නාම එතතතෙන ලජ්ඣං යුතොති. අය් කිං කරොමා'ති මයං විස්සාසිකට්ඨානස්ස අභාවෙන ඉමං විප්පකාරං පත්තා. සබ්බෙ ධනං සංහරිත්වා පරිවෙණං කරස්සාමාති. 'සාධු අය්'ති ජෙට්ඨකො සහස්සං අදාසි. සෙසා පඤ්ච පඤ්චසතාති. 'ඉත්ථියො අඤ්ඤාති යාති. තෙ ධනං ආහරිත්වා සුභස්සකුටාගාරපරිවාරං සන්ථව්සනත්ථාය මහාපරිවෙණං කාරුපෙසුං. නවකමමස්ස මහන්තතාය ධනෙ අප්පහොනෙන පුබ්බෙ දින්නධනතො පුන උපබ්බපසිං. අදංසු. නිට්ඨිතෙ පරිවෙණේ විහාරමහං කරොන්තා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඬ්ඤා සත්තාහං මහාදුතං දත්වා විසති යා භික්ඛුසහස්සානං විවරති සජ්ජංසු. ජෙට්ඨකකුටුම්භිකස්ස පන හරියා පඤ්ඤාය සිතා 'අහං තෙහි සමං අකත්වා අතිරෙකතරං කත්වා සන්ධාරං පුජෙස්සාමි'ති අනොජපුප්ථ වණ්ණෙන සහස්සමූලෙන සාටකෙන සද්ධිං අනෝජපුප්ථවරෙකාටකං ගහෙත්වා සන්ධාරං අනොජපුප්ථෙහි පුජෙත්වා තං සාටකං සන්ථපාදමූලෙ ධපෙත්වා 'හන්තෙ නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ අනොජපුප්ථවණ්ණංයෙව මෙ සරීරං හොතු! අන්තරාජානෙව මෙ නාමං හොතු'ති පත්තං අකාසි. සන්ධා එවං හොතුති අනුමොදනං අකාසි. තෙ සබ්බෙපි යාවතායුකං ධත්වා තතො වුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිංසු. තෙ ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ දෙවලොකා වසිත්වා ජෙට්ඨකො කුකකුටවතිනගරෙ රජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා විඤ්ඤානං පත්වා මහාකප්පිනරජා නාම අහොසි. සෙසා අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිංසු. ජෙට්ඨකස්ස හරියා මගධරට්ඨෙ සාගල නගරෙ රජකුලෙ නිබ්බත්ති. අනොජපුප්ථවණ්ණං එවස්සා සරීරං, තෙන අනොජානෙවස්සා නාමං අකංසු. යා වයප්පත්තා කප්පිනරඤ්ඤා ගෙහං ගන්ත්වා අනොජාදෙවීති පාකටා අහොසි. සෙසිත්ථියොපි අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තා තෙසං යෙව අමච්චපුත්තානං ගෙහා නි අහමංසු. තෙ සබ්බෙපි රඤ්ඤා සමප්පත්තිසද්ධිං සමප්පත්ති අනුභවිංසු. යද්ගි රජා අලභිකාරපතිමණ්ඩිතො හත්ථිං අභිරුහිත්වා විවරති. තද් තෙ තප්ථෙව වරන්ති, තස්මිං අසෙසන වා රප්ථෙන වා වරන්තෙ තෙපි තප්ථෙව විවරන්ති. එවං තෙ එකතො හුත්වා කතානං පුඤ්ඤානං එලෙක එකතොව සමප්පත්ති අනුභවිංසු. රඤ්ඤා පන වාලො වාලවාහනො පුප්ථා පුප්ථවාහනො සුප්පත්තාති පඤ්ඤෙව අස්සා හොන්ති. තෙසු රජා සුප්පත්තං හයං ආරොහති ඉතරෙ චත්තාරො අස්සා අස්සාරොහානං සාසනගහණත්ථාය අදාසි. රජා තෙ පානොව හොජෙත්වා 'ගව්ඨප්ඨ හණ්ඨෙ දො වා තිණ්ඨි වා යොජන්තාති ආභිණ්ඩිත්වා බුද්ධස්ස වා ධම්මස්ස වා සඬ්ඤා වා උප්පන්නභාවං සුඤ්ඤා මග්ගං සුඛසාසනං ආරොවෙට්ඨා'ති

පෙසෙසි, තෙ වතුති ආරෙහි නිකම්මිනා දො නිණි යොජනාති
 ආතිණ්ණිනා කිඤ්ඤිසාසනං අලහිනා පච්චාගමිංසු. අපේකදිවසං රුජා
 සුපතනං අහිරුතිනා අමච්චසහස්සපරිවාරෙ උය්‍යානං ගච්ඡන්තො
 කිලනතරුපෙ පඤ්ඤිසත්මනෙත වාණිජකෙ නගරං පච්ඡන්තො දිස්වා
 ඉමෙ අධ්‍යානකිලනා අධ්‍යා ඉමෙසං සන්තිකා එකං හද්දසාසනං
 සොස්සාමිති තෙ පනෙකාසාපෙත්වා ‘කුතො ආගතන්තා’ති පුච්ඡි. ‘අපි
 දෙව ඉතො චිසතියොජනසත්මන්තෙ සාවච්ඡි නාම නගරං. තතො
 ආගතමාහ’ති. අපි පන වො දෙසෙ කිඤ්ඤි සාසනං උපපන්න’නති අපි
 දෙව බුද්ධො උපපන්නොති. රුජා තාවදෙව බලවපිතියා පුච්ඡතිරෙ
 කිඤ්ඤි සලලකෙතො අසකෙකානො මුහුත්තං චිතිනාමෙත්වා පුන,
 තාතා කිං වදෙථාති පුච්ඡි. බුද්ධො දෙව උපපන්නොති. රුජා දුතියමපි,
 තතියමපි, තථෙව චිතිනාමෙත්වා වතුන්ත වාරෙ කිං වදෙථ තාතාති
 පුච්ඡිති බුද්ධො උපපන්නොති වුත්තො තාතා සුඛසාසනසවණ්ණං සත
 සහස්සං වො දමමිති වත්වා, අපරමපි කිඤ්ඤිසාසනං අපි තාතාති පුච්ඡි.
 අපි දෙව ධම්මො උපපන්නොති. රුජා තමපි සුත්වා පුරිමනගෙතෙව
 තයො වාරෙ චිතිනාමෙත්වා වතුන්ත වාරෙ ධම්මො උපපන්නොති
 වුත්තො ඉධාපි වො ආතසහස්සං දමමිති වත්වා, අපරමපි කිඤ්ඤිසාසනං
 අපි තාතාති පුච්ඡි. අපි දෙව සමෙසං උපපන්නොති. රුජා තමපි සුත්වා
 තථෙව තයො වාරෙ චිතිනාමෙත්වා වතුන්ත වාරෙ සමෙසං උපපන්නොති
 වුත්තො ඉධාපි වො සතසහස්සං දමමිති වත්වා අමච්චසහස්සං ඔලො
 කෙත්වා තාතා කිං කරිස්සාමාති පුච්ඡි. දෙව තුමෙත කිං කරිස්සාමාති අහං
 තාතා බුද්ධො උපපන්නො ධම්මො උපපන්නො සමෙසං උපපන්නොති
 සුත්වා න නිවහතිස්සාමි. හගවන්තං උද්දිස්ස ගන්තො තස්ස සන්තිකෙ
 පබ්බජස්සාමිති. මගමපි දෙව තුමෙත කිං කරිස්සාමාති. රුජා
 සුචණ්ණපට්ටෙ අකබ්බති ලිබාපෙත්වා වාණිජකානං දන්තා ඉමං අනො
 ජාය නාම දෙවියා දෙථ. සා තුමානං නිණි සතසහස්සාති දස්සති.
 එවඤ්ඤි නං වදෙය්‍යාථ රඤ්ඤ කිර තෙ ඉස්සරියං විස්සංථං. යථාසුඛං
 සමපතති. පරිභුඤ්ජාතිති, සවෙ පන වො රුජා කහනති පුච්ඡති. සන්තාරං
 උද්දස්ස පබ්බජස්සාමිති වත්වා ගතාති ආරෙවෙය්‍යාථාති අහ. අමච්චාපි
 අත්තනො හරියානං තථෙව සාසනං පභිණිංසු. රුජා වාණිජකෙ උය්‍යා
 ජෙත්වා අමච්ච සහස්සපරිවුත්තො තං බණ්ණෙඤ්ඤ ව තිකම්මි. සන්තාපි තා
 දිවසං පච්චුසකාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්නො මහාකප්පිනරුජානං සපරි
 වාරං දිස්වා, අයං මහාකප්පිනො වාණිජකානං සන්තිකා තිණ්ණං රත
 නානං උපපන්නවාමං සුත්වා තෙසං වචනං තීහි සතසහස්සෙහි පුජෙත්වා
 රජ්ජං පහාය අමච්චසහස්සපරිවුත්තො මං උද්දස්ස පබ්බජතුකාමොගෙව
 නිකම්මියාති, සො සපරිවාරෙ සහ පටිසම්බද්ධති අරහන්තං පාපුණියාති.
 පච්චුග්ගමනමස්ස කරිස්සාමිති, පුන දිවසෙ වක්කවත්ති විය බුද්දහනාම
 භොජනං රුජානං පච්චුග්ගච්ඡන්තො සගමෙව පත්තව්චරිමාදය චිසති
 යොජනසනං මග්ගං ගන්තො වජ්‍රභාගානදියා තීරෙ නිග්ග්‍රාබරුකක
 මුලෙ ජබ්බණ්ණබුද්ධාරාසියො විස්සජෙත්වා නිසීදි. රුජාපි ආගච්ඡ
 නොති එකං නදිං පත්වා කා නාමායනති පුච්ඡි. අරච්ච්ඡා නාම දෙවොති.

කිමසංසාරමාණං තාතාති. ගමහිරතො ගාමුතං, පුපුලතො දොගාමුතාති දෙවොති. අතපි පනෙත් නාවා වා උලුපං වාති. නතපි දෙවොති. රාජා නදිං ඔලොකෙනෙතො අමො ජාති ජරං උපනෙති; ජරා මරණං. අහං නිබ්බමතිකො හුතො තිණ්ණිකාති උද්දියං නිකමනෙතො, තෙසං ආනුභාවෙන ඉමං උදකං විය මා ගොභුති. රතනතනයං ගුණං ආවජ්ජන්තො 'ඉතිපි යො භගවා අරහං සමා සමබ්බුද්ධොති බුද්ධගුණං අනුසාරෙනො සපරිසො අසංසහසංසන උදකපිටෙති පකඤ්ඤි. සිකුචා පිටසිපාසානෙ විය පකඤ්ඤි, බුරුනං අගගගානෙව තෙමිංසු. සො තං උතතරිතො පුරතො ගව්ණෙනො අපරමපි නදිං දිසවා අයං කාතාමාති පුච්ඡි. තිලවාහා නාම දෙවොති, කිමසංසාරමාණනති, ගමහිරතොපි පුපුලතොපි අභිසංයොජනං දෙවොති. සෙසං පුරිමසද්ධිමෙව. තමපනනදිං දිසවා 'සවාකානො භගවතා ධම්මො'ති ධම්මානුසාරිනං අනුසාරෙනො පකඤ්ඤි. තමපි අතිකමිතො ගව්ණෙනො අපරමපි නදිං දිසවා අයං කාතාමාති පුච්ඡි. වඤ්ඤානා නාම දෙවොති, කිමසංසාරමාණනති. ගමහිරතොපි පුපුලතොපි යොජනං දෙවොති. සෙසං පුරිමසද්ධිමෙව. තං පන නදිං දිසවා සුපට්ඨපනො භගවතො සාවකසමෙකාති සමසානුසාරිනං අනුසාරෙනො පකඤ්ඤි. තමපි නදිං අතිකමිතො ගව්ණෙනො සනුසරිතො නිකමනො ඡබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො තිගෙග්ගාධරාකකසංසාරාච්චපපලාසාති ඔහාසගමානා දිසවා විනෙතසි. අයං ඔහාසො නෙව වඤ්ඤා න සුරියංසං න දෙවමාරබ්බගපුප්පණ්ණ නාගානං අඤ්ඤාතරංසං. අද්ධා අහං සන්ධාරං උද්දියං ආගව්ණෙනො සමා සමබ්බුද්ධන දිට්ඨො භවිසංතීති තාවදෙව අසංසිට්ඨිතො ඔතරිතො ඔතතසරිතො රංසියානුසාරෙන සන්ධාරං උපසමකමිතො මනො සිලාරසෙ තිබ්බජ්ජෙනො විය බුද්ධරංසිනං අනෙතො පාවිසි. සො සන්ධාරං වඤ්ඤා ඵකමනං නිසීදි. සද්ධිං අමච්චසහසංසන. සන්ධා තෙසං ආනු පුබ්බිකථං කපෙසි. දෙසනාපරියොසානෙ සපරිවාණ රාජා සොතාපතති ඵලෙ පතිට්ඨාසි, අථ සබ්බෙ උට්ඨගිතො පබ්බජ්ජං යාමිංසු. සන්ධා ආගමිසංසි නුබො ඉමෙසං කුලපුත්තානං ඉද්ධිමයපත්තවිවරනති. උපධාරෙනො ඉමෙ කුලපුත්තා පච්චෙකබුද්ධසහසංසානං විවරසහසංසං අදංසු. කසංසබුද්ධකාලෙ විසති, භික්ඛුසහසංසානං විසති විවරසහසංසාති අදංසු. අනවජ්ජියං ඉමෙසං කුලපුත්තානං ඉද්ධිමයපත්තවිවරගමනනති ඤාතො දකඤ්ඤානං පසාරෙතො, ඵථ භික්ඛවෙ වරථ බ්‍රහ්මවරියං සමා දුකකසංසාරනතිරියොයාති, ආහ. තෙ තාවදෙව අද්ධිපරිකාරධරා වසංසතිකපෙරා විය හුතො වෙහාසං අබ්බගුහනතො පච්චොරෙතිතො සන්ධාරං වඤ්ඤා ඵකමනං නිසීදිංසු. තෙ පන වාණිජකා රාජගෙහං ගතො දෙවියා රඤ්ඤ පතිතසාසනං ආරෙවෙතො දෙවියා ආගව්ණනතුති වුතෙන පවිසිතො ඵකමනං අද්ධිංසු. අථ තෙ දෙවි පුච්ඡි. තාතා කිං කාරණං ආගතන්ධාති. මයං රඤ්ඤා තුමාකං සන්ධිකං පෙසිතාති. කිං කාරණං තිණ්ණි සතසහසංසං දුපෙථ. බ්‍රහ්මණෙ හණ්ඨ. කිං තුමෙහි රඤ්ඤා සන්ධිකෙ කතං. කිසමිං වො රාජා පසනො. ඵතකං ධනං

දූපෙතිති. දෙවී න කිඤ්චි කතං, එකං පන සාසනං ආරොව්හිමානා.
 සකකා පන තාතා මඤ්චපි ආරොවෙතුනති. සකකා දෙවීති. සුවණ්ණ
 හිංකාරෙන මුඛං විකඛාලෙත්වා, දෙවී බුද්ධො උප්පන්නොති. සාපි සුත්වා
 පිතියා පුට්ඨරිථ තිකඛනතුං කිඤ්චි අසලලකෙත්වා, වතුන්ථො වාරෙ
 බුද්ධො උප්පන්නොති සුත්වා, කිං තාතා ඉමයම් පදෙ රඤ්ඤ දිත්තනති,
 සතසහස්සං දෙවීති. තාතා අනනුච්ඡිකං එවරුපං සාසනං සුත්වා
 තුමහාකං සතසහස්සං දදමානෙන කතං. අහං වො මම දුග්ගතපණ්ණාකාරං
 තිණි සතසහස්සාති දමමි. අපරං කිං තුමෙහති ආරොවිතනති. තෙ ඉදඤ්ච
 ඉදඤ්චාති, ඉතරුති ද්වෙ සාසනාති ආරොවෙසුං. දෙවී පුරිමනගෙතෙව
 තයො වාරෙ අසලලකෙත්වා වතුන්ථො වාරෙ තිණිසතසහස්සාති අදාසි.
 එවං තෙ සබ්බාති ආදසසතසහස්සාති ලහිංසු. අප තෙ දෙවී පුච්ඡි,
 රුජා කහං තාතාති. දෙවී රුජා සන්ධාරං උද්දිස්ස පබ්බජස්සාමිති වත්වා
 ගතොති. 'මඤ්චං කිං සාසනං දිත්ත'නති. සබ්බං කිර ඉස්සරියං තුමහාකං
 විස්සට්ඨං 'තුමෙහ කිර යථාසුඛං සමපතතිං අනුභව්ථා'ති. 'අමච්චා පන
 කුතිං තාතා'ති. 'තෙපි රඤ්ඤං සද්ධිං පබ්බජස්සාමාති ගතා දෙවී'ති.
 සං තෙසං හරියායො පනෙකාසාපෙත්වා 'අමචා තුමහාකං සාමිකා
 රඤ්ඤං සද්ධිං පබ්බජස්සාමාති ගතා, 'තුමෙහ කිං කරිස්සට්ඨා'ති, 'කිං
 පන තෙති අමුත්තාං සාසනං පතිතං දෙවී'ති. තෙ කිර අත්තනො
 සමපතති තුමහාකං විස්සට්ඨා 'තුමෙහ කිර සමපතතිං යථාසුඛං පරිභුඤ්ඤ
 ථා'ති 'තුමෙහ පන දෙවී කිං කරිස්සට්ඨා'ති 'අමචා සො තාව රුජා මග්ගෙ
 සීතොව තිති සතසහස්සෙති තිණිරතනාති පුජෙත්වා බෙලපිණ්ඩං විශ
 සමපතතිං පහාය පබ්බජස්සාමිති තිකඛනොතා. මයාපි තිණ්ණං රතනා
 නං සාසනං සුත්වා තාති නවති සතසහස්සෙති පුජිතාති. නබො පනෙසා
 සමපතති තාම රඤ්ඤංයෙව දුක්ඛා, මඤ්චපි දුක්ඛා එව. 'කො රඤ්ඤ
 ඡ්ඨිතිතං බෙලපිණ්ඩං ජනනුතෙති භූමියං පඨිට්ඨතිත්වා මුඛෙන ගණ්හි
 ස්සති. න මඤ්චපි සමපතතියා අන්තො. සන්ධාරං උද්දිස්ස පබ්බජස්සාමිති.
 දෙවී මයමපි තුමෙහති සද්ධිං පබ්බජස්සාම, සවෙ සකෙකාම දෙවී'ති.
 'තෙන හි එථා'ති, රථසහස්සං යොජාපෙත්වා රථං අභිරුක්ඛ තාති සද්ධිං
 තිකඛමිත්වා අත්තරුමග්ගෙ පඨමං නදිං දිස්වා යථා රුජා පඨමං සුච්ඡි.
 තථෙව පුච්ඡිත්වා සබ්බං පවතතිං සුත්වා රඤ්ඤ ගතමග්ගඤ්ච ඔලොකෙ
 ථා'ති 'වත්වා සිකිචානං පදවලඤ්ඤං න පස්සාමාති වුත්තෙ, රුජා තිණි
 රතනාති උද්දිස්ස තිකඛනොතාසමිති සච්චකිරියං කත්වා තිණ්ණං රතනා
 නං ගුණේ අනුස්සරිත්වා ගතො භවිස්සති. අහමපි තිණි රතනාති උද්දිස්ස
 තිකඛනොතා, තෙසං මෙ ආනුභාවෙන ඉදං උදකං උදකං විශ මං
 භොතුති, තිණ්ණං රතනානං ගුණේ අනුස්සරන්ති රථසහස්සං පෙසෙසි.
 උදකං පිට්ඨිපාසානසදිසං අහොසි. වකකානං අග්ගගානෙව තෙමිංසු.
 එතෙතෙව උපායෙන ඉතරු ද්වෙපි නදියො උත්තරිංසු. සන්ධා තාසං
 ආගතහාමං ඤාත්වා යථා තා අත්තනො සනතිකෙ තිසිනෙන සාමිකෙ
 හිත්ති න පස්සනති, නථා අබ්බිඨාසි. දෙවීපි ගච්ඡන්ති සන්ථුසරිතො
 තිකඛනොතා රසමියො දිස්වා තථෙව විනොත්වා සන්ධාරං උපසඞ්ඝමිත්වා

වැදිණි, එකමන්තං සිතා පුච්ඡි. ‘භනෙන් මහාකප්පිනරු, තුලෙන උද්දියා තික්කමිණිං ආගතො, කතං හු බො සො, අමහානං තං දස්සෙ ථා’ති. ‘නිසීදං තාව ඉධෙව නං පස්සියාමාති, තා සබ්බාපි හට්ඨතුට්ඨා ‘ඉධෙව කීර තිසිනෙන් සාමිකො නො පස්සියාමා’ති නිසීදංසු. සත්ථා ආනුපුබ්බිකථං කපෙසි. අනොරාදෙවී දෙසනාපරියොසානෙ තාහි සද්ධං සොතාපත්තිඵලං පාපුණ්. මහාකප්පිනනේරු තාසං දෙසියමානං ධම්ම දෙසනං සුඤ්ඤා සපරිසො සහපටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණ්. තස්මිං ඛණේ සත්ථා තාසං තෙ භික්ඛු දස්සෙසි. තාසං හි ආගතකඛණේයෙව අත්තනො සාමිකො කාසාවධරෙ මුද්ධසිසෙ දිස්වා. චිත්තං එකග්ගං න භවෙය්. මග්ගඵලං නිබ්බන්ධෙනාදුං සක්කා න භවෙය්, තස්මා අවල සද්ධාය පතිට්ඨිත කාලඉතා පට්ඨාය තාසං තෙ භික්ඛු අරහත්තං පත්තෙ දස්සෙසි. තාපි තෙ දිස්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වැදිණි භනෙන් තුමහාකං පබ්බජිත කිච්චං මජ්ඣිකප්පත්තනති චිණ්ඨා සත්ථාරං වැදිණි එකමන්තං ධනං පබ්බජ්ජං යාමිංසු. එවං චුත්තෙ සත්ථා උපපලවණ්ණොය ථෙරියා ආගමනං විනේනසි. සා සජ්ඣානිකකඛණේයෙව ආකාසෙනාගන්තිා තා සබ්බා ඉපිණො ගහෙණිං ආකාසෙන භික්ඛුහුපස්සායං නෙණිං පබ්බා ජෙසි. තා සබ්බා න විරස්සෙව අරහත්තං පාපුණ්. සත්ථා භික්ඛුසහස්ස මාද්ද ආකාසෙනෙව ජේතවනං අගමාසි. තත්ථ සුදං ආයස්මා මහා කප්පිනො රත්තිට්ඨානාදිසු ‘අහො සුඛං අහො සුඛ’නති උද්ධං උද්ධ නෙත්තො විවරති. භික්ඛු හගවතො ආරොචෙසුං. ‘භනෙන් මහා කප්පිනො අහොසුඛං අහො සුඛ’නති උද්ධෙනෙත්තො විවරති. අත්තනො රජ්ජුඛං ආරබ්භ උද්ධෙනති මඤ්ඤති. සත්ථා තං පකෙකාසාපෙණිං සම්මං කීර නිං කප්පිත කාමසුඛං ආරබ්භ උද්ධං උද්ධෙනසීති, හගවා මෙ භනෙන් තං ආරබ්භ උද්ධන භාවං වා අඤ්ඤං ආරබ්භ උද්ධනභාවං පජානා තීති. අථ සත්ථා න භික්ඛුවෙ මම පුත්තො රජ්ජුඛං ආරබ්භ උද්ධං උද්ධෙනසි. පුත්තස්ස පන මෙ ධම්මං වරතො ධම්මපිති උපපජ්ජති. සො අමතමහාතිබ්බානං ආරබ්භ එවං උද්ධං උද්ධෙනති’ති අනුසංකිං සට්ඨෙණි ධම්මං දෙසෙත්තො ඉමං ගාථ මාග.

“ධම්මපිති සුඛං සෙති විප්පසන්නෙත වෙතසා,

අරියප්පවෙදිනෙ ධම්මෙ සද්ධං රමති පණ්ණිතො”ති.

අපේක දිවසං සත්ථා භික්ඛු ආමනේනසි. ‘කච්චි භික්ඛුවෙ කප්පිනො භික්ඛුනං ධම්මං දෙසෙතිති. අපෙපායසුකෙකා භනෙන් දිට්ඨධම්මසුඛ විහාරං අනුසුත්තො විහරති, ඔවාද මත්තමපි න දෙතිති. සත්ථා ථෙරං පකෙකාසාපෙණිං සම්මං කීර නිං කප්පිත අනෙත්තොසිත්තානං ඔවාද මත්තමපි නාදෙසිති. සම්මං හගවා, බ්‍රාහ්මණ මා එවං අකාසි. අජ්ජ පට්ඨාය උපහන්තානං ධම්මං දෙසෙතිති, සාධු භනෙති, ථෙරෙ හගවතො වචනං සිරසා සම්මට්ටිච්ඡිණි එකො වාදෙනෙව සමණසභස්සං අරහත්තෙ පති ධ්මාපෙසි. තෙන තං සත්ථා පටිපාටියා අත්තනො සාවකො ධානන්තරෙ ධප්පත්තො ‘එතදග්ගං භික්ඛුවෙ මම සාවකානං භික්ඛු ඔවාදකානං යදිදං කප්පිනො’ති එතදග්ගෙ ධප්පෙසි. එවං ථෙරෙ පත්තඅරහත්තඵලො

අතතනො පුබ්බකමං සරිතා සොමනස්සජානො පුබ්බවරිත්තපද්‍යං
 පකාසෙනො 'පද්‍රමුත්තරෙ නාම ජිනො'ති ආදිමාහ. උදිනො ජගද්‍යුක්තා
 සෙති සකලාකාසෙ උදිනො උට්ඨිනො පාකට්ඨනො, සරදම්බරෙ සරද
 කාලෙ ආකාසෙ, රවිම සුරියො ඉවාති අනේ. අකඛද්දෙසො හද
 ආසිනති තස්මිං පද්‍රමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ සාරදස්සි තිහදස්සි
 ආවරියොති පාකට්ඨො අහොසිනති අනේ. සාවකස්ස කතාවිනොති
 තස්ස භගවතො, සාවකගුත්තස්ස මෙ මනං මම විතතං. ගුණං සංසතස්ස
 තොසයන්තස්ස සාවකස්ස කතාවිනො සිතවටි කිවට්ඨත්තස්ස වචනං
 සුත්වාති සම්මෙකො. හංස සමාගාහාගොති* හංසසද්ධි ගාමි. හංස
 දුදුගිතිවමොති† හංසරවො දුදුගි හෙරිසද්ධසද්ධිවවතො. එවං
 මහාමත්තං පස්සාපි තික්ඛවොති ආහාති සම්මෙකො. සමුගගන නන්දරු
 හනති සුට්ඨි උග්ගතලොමං උද්ධග්ගලොමං උග්ගමනං වා. මුත්ත
 චණ්ණනති‡ මුත්තඵලසමානවණ්ණං සුදුරසරීරපභනති අනේ. පිණං
 සනති පරිපුණ්ණං ආසි. පසන්න නිසන්නනනති පසන්න අකඛි පසන්න
 මුඛනති අනේ. කතාවිනොති කතාධිකාරස්ස එතදග්ගෙ ධම්මස්ස
 තික්ඛනො. ධානසො එසො මුදිතාය පහට්ඨවිත්තතාය පනෙහිති
 සම්මෙකො. සත්තෙසො අනුසාසිනොති ධම්මෙන සමෙන වචනෙන කාරණ
 වසෙන අනුසාසිතො අනේ. බාග්ගසි සමාසනෙනති බාග්ගසියො
 සම්මෙප පෙසකාරගාමෙ ජාතො. කෙතිසජාතිසනති තත්තවායජාතියො
 පෙසකාරකුලෙ ජාතොති අනේ. සෙසං සුවිසෙද්දායමෙවාති.

මහාකපටිනන්දරස්ස අපද්‍යනවකිකථා.

3. 191.

වතුන්පද්‍යෙන පද්‍රමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආගසමනො
 දබ්බමල්ලපුත්තන්දරස්ස අපද්‍යං. අගමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ
 තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපමිතනො පද්‍රමුත්තරස්ස භගවතො
 කාලෙ හංසවති නගරෙ සෙට්ඨිපුත්තො හුත්වා ජාතො විභවසමපනො.
 අහොසි. සත්ථරි පසන්නො සත්ථරිමමදෙසනං සුණ්ණෙනො සත්ථරා එකං
 තික්ඛං සෙනාසනපඤ්ඤපකානං අග්ගට්ඨානෙ ධම්මපනං දිස්වා පසන්න
 මානසො බුද්ධපමුඛං තික්ඛසඛිකං නිමනෙත්වා සත්තාහං මහාදුකං
 දත්වා සත්තාහවට්ඨයෙන භගවතො පාදමුලෙ නිපතියා තං ධානං
 පනෙසි. භගවාපි සම්ප්‍රකිනභාවං ඤාත්වා ව්‍යාකාසි. සො යාවජීවං කුසලං
 කතා තතො තුසිතාදිසු දෙවෙසු දිබ්බසමපතතිමනුභවිත්වා විපස්සි
 භගවතො කාලෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බන්තො අසපුරිසසංසග්ගෙන
 තස්ස සාවකං තික්ඛං අරහාති ජානනෙත්ත අභුතෙන අභ්‍යාවකිති.
 තස්සෙව සාවකානං බීරසලාකභත්තං ව අද්ධි. සො යාවතායුකං
 පුඤ්ඤති කතා දෙවමනුස්සෙසු සංසරනො උභයසමපතතියො අනු

* හදහාසිමහාසහානං-පාලිය. † දුදුගිසුසරෙ-පාලිය.

‡ ජම්බවණ්ණං-පාලිය.

භවිත්වා කසසපදසබලසස කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධො ඔසානකාලෙ
සාසනෙ පබ්බජිතො පරිනිබ්බුතෙ භගවතී සකලලොකෙ නොලාභල
ජාතෙ සත්තභික්ඛවො පච්චන්තජනපදෙ වනමජ්ඣෙ එකං පබ්බතං
අභිරුහිත්වා 'ජිවිතාසා ඔරුහන්තු නිරුයා නිසීදන්තු'ති නිසේසණිං
පානෙසුං. තෙසං ඔවාදදායකො ජෙට්ඨකන්ධෙරු සත්තාභබ්භන්තරෙ
අරහා අහොසි. තදන්තතරපේරු අනාගාමී, ඉමෙ පඤ්චපරිසුඬාසීලා
තතො චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධා තදන්තතරං දිබ්බසුඛං අනු
භවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධුපපාදෙ පුක්කසාති-සභියො-බාහියො-කුමාරකසස
පොතී ඉමෙ වත්තාරො තත්ථ නිබ්බන්ධංසු. අයං පන මලලරවෙඨ
රුජගෙහෙ නිබ්බන්ධති. තස්මිං මාතුකුචජිතො අභික්ඛන්තොයෙව මාතා
කාලමිකාසි. අපේකො තසස සරීරං ඤාපනත්ථාය විතසස්මිං ආරු
පෙත්වා කුමාරං දබ්බන්තරෙ පතිතං ගහෙත්වා පටිජග්ගාපෙසි. දබ්බ
පතිතත්තා දබ්බො මලලපුත්තොති පාකටො අහොසි. අපරභාගෙ
පුබ්බසමාරවසෙන පබ්බජි. සො කම්මට්ඨානමනුසුත්තො න චිරසේව
සහපටිසම්භිදාති අරහත්තං පාපුණි. අථ නං සත්ථා මජ්ඣන්තභාවෙන
ආනුභාසමපන්නභාවෙන භික්ඛුනං සේනාසනපඤ්ඤපනෙ භන්තුදොස
නෙ ව නියොජෙසි. සබ්බෙ මෙත්තියභුමමජ්ඣානං භික්ඛුනං සපත්තා සුං.
තං විතශබ්බකො ආගතමෙව. අපරභාගෙ පේරු එකසස වරසලාකදාය
කසස සලාකභත්තං මෙත්තියභුමමජ්ඣානං භික්ඛුනං උද්දිසි. තෙ භට්ඨ
කුට්ඨා සෙව මයං සතමධුම්සසභත්තං භුඤ්ජිසාමාති. උසසාහජාතා
අහෙසුං. සො පන උපාසකො තෙසං වාරපත්තභාවං සුත්වා දාසිආණො
පෙසි, යෙ ජෙ භික්ඛු සෙව ඉධ අගමිසසනති. තෙ කණාජනෙ න බිලබ්භද්ධි
යෙන පරිවිසාති. දාසිපි තපේව තෙසු භික්ඛුසු ආගතෙසු කොට්ඨකපමුඛෙ
නිසීදපෙත්වා භොජෙසි. තෙ භික්ඛු අන්තර්මනා කොපෙන තට්ඨවා
යන්තා පේරෙ ආසාතං බන්ධිත්වා මධුරභත්තදායකං අමහාකං අමධුර
භත්තං දාපෙත්වා එසොව නියොජෙසිති දුක්ඛිදුමමනා නිසීදිංසු. අථ තෙ
මෙත්තියභුමමජ්ඣා නාම භික්ඛුනී කිං භන්තෙ දුමමනාති පුච්ඡි. තෙ
'භගිනී කිං අමෙහ දබ්බෙන මලලපුත්තන විහෙසියමානෙ අජ්ඣුපෙක
සි'ති ආහංසු. කිං භන්තෙ මයා සකකා කාතුන්ති. තස්ස දෙසං ආරුපෙ
හිති. සා තත්ථ තත්ථ පේරසස අභුතාරොපනං අකාසි. තං සුත්වා භික්ඛු
භගවතො ආරුපෙවසුං. අථ භගවා දබ්බං මලලපුත්තං පකෙකාසාපෙත්වා
'සච්චං කිරි තිං මෙත්තියාය භික්ඛුනියා විප්පකාරමකාසී'ති පුච්ඡි. 'භගවා
භන්තෙ මං ජානාතී'ති 'න බො දබ්බ එවං නිබ්බදෙහි. කාරකභාවං
වා අකාරකභාවං වා වදෙහි'ති 'අකාරිකො අහං භන්තෙ'ති. භගවා
මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙත්වා තෙ භික්ඛු අනුසුඤ්ජාති ආහ. උපාලි
නේරපමුඛා භික්ඛු තං භික්ඛුනිං උපබ්බාජෙත්වා මෙත්තියභුමමජ්ඣෙ
භික්ඛු අනුසුඤ්ජත්වා තෙහි අමෙහති නියොජිතා සා භික්ඛුනීති චුත්තෙ
භගවතො එතමත්ථා ආරුපෙවසුං. භගවා මෙත්තියභුමමජ්ඣානං භික්ඛු
නං අමුලකසබ්බාදිසෙසං පඤ්ඤපෙසි. තෙන සමයෙන මලලනේරු
භික්ඛුනං සේනාසනං පඤ්ඤපෙනො වෙච්චනවිහාරස්ස සමන්තා

අට්ඨාර්ථ මහාවිහාරෙ සභාගෙ භික්ඛු පෙසෙනො; රතතිභාගෙ අකු
කාරෙ අඛ්‍යාලියා පදිපං ජාලෙතා; තෙනෙවාලොකෙන පෙසෙසි. එවං
පේරසා සෙනාසනපඤ්ඤපත භතතුදොසන කිවෙව පාකටෙ ජාතෙ
සත්ථා අරියගණමණ්ඩ සබ්බෙ පේරෙ ථානනතරෙසු ඵපෙනො;
'එතදංගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං සෙනාසනපඤ්ඤපකානං
යදිදං දබ්බං මලපුත්තො'ති පේරං එතදංගෙ ඵපෙසි. පේරෙ
අතතො පුබ්බකමමං සරිතා; සොමස්සජාතො; පුබ්බවර්තාපද්‍යානං
පකාසෙනො; 'පදුමතරෙ නාම ජිනො'ති ආදිමාග. තං සබ්බං
ගෙට්ඨං වුත්තත්තමේ. ඉතො එකනවුතිකපෙට විපස්සි නාම නායකො
ලොකෙ උපපජ්ජති සමබ්බො. දුර්ඛවිනොති දුස්සිතවිනොති අසාධු
සම්මතෙත අපසසනාවිනොති අත්ථො. උපවදිං සාවකනති තස්ස භග
වතො බිණ්ණසවං සාවකං උපවදිං. උපරි අනුත්ථවතං ආරොපෙසිං.
අබ්බකතානමකාසිනති අත්ථො. දුඤ්ඤාති දුඤ්ඤං ඉති සද්දායනො
දුඤ්ඤාතිසංඛාතා හෙරියො. නාදසිංසුති සද්දං කරිංසු. සමනතො
අසතිසොති සබ්බදිසාභාගො; අසනෙ විනාසනෙ නිසුත්තොති
අසතිසො. දෙවදණ්ඩා භයාවතා පතිංසුති සමබ්බො. උක්ඛා පතිංසු
නිභසාති ආනාසනො අග්ගිකකිංසා ව පතිංසුති අත්ථො. ධුමකොතු ව
දිස්සාමාති ධුමරජ්ජහිතො අග්ගිකකිංසොව දිස්සති පඤ්ඤාතිති අත්ථො.
සෙසං සුවිඤ්ඤායමෙව.

දබ්බමලපුත්තපොර්ණ අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 192.

පඤ්චමාපදනෙ ඉතො සනසහස්සමහීති ආදිකා ආයස්මතො
කුමාරකස්සපත්ථරස්ස අපද්‍යානං. අයං කීර පදුමතරස්ස භගවතො
කාලෙ මුහුර්තකුලෙ නිබ්බතො විඤ්ඤාතං පතා; එතදිවසං සජ්ඣ
සනතිකෙ ධම්මං සුණ්ණො සත්ථාරා එකං භික්ඛුං විත්තකට්ඨකානං
අග්ගට්ඨානෙ ඵපෙනං දිස්වා සයම්පි තං ථානං පත්ථොනො; පණ්ඩිත
තං කතා; තදනුරූපාති පුඤ්ඤති කරෙන්නො යාවතායුතං ඵතා
තො වුතො දෙවමනුස්සෙසු සංසරෙන්නො උග්ගසම්පතතිසො අනු
භවිතා; කස්සපස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො තස්ස
භගවතො සාසනෙ පබ්බජිතා; සමණ්ඨමමං කතා; තතො වුතො දෙව
මනුස්සෙසු සංසරෙන්නො දිබ්බසුඛං මනුස්සසුඛඤ්ච අනුභවිතා; ඉමසම්.
බුද්ධපාදෙ රජගෙගෙ එකිස්සා; සෙට්ඨිධිතාය කුච්ඡමති නිබ්බතති.
සා කීර කුමාරකාලෙ යෙව පබ්බජිතුකාමා මාතාපිතරෙ යාවිතා;
පබ්බජ්ජං අලභතා; පතිකුලං ගතවා; ගබ්භං ගණ්ඨිතා; තං අජාතිතා;
සාමිකං ආරොචෙතා; පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙස්සාමිති විනොසි.
සාමිකං ආරොචෙතා; අයසපුත්ත!

“සච ඉමස්ස කායස්ස අනො; බාහිරතො සියා,

දණ්ඩං නුත ගහෙතාන කාලෙ ඥාණෙ නිවාදයෙ”ති.

ආදිනා සරීරස්ස දෙසං දස්සෙන්නි තං ආරාධෙයි. සා සාමිහෙන අනුඤ්ඤානා ගබ්භිනීභාවං අජානන්ති දෙවදත්තපක්කිකාසු භික්ඛුනීසු පබ්බජි. තස්සා ගබ්භිනීභාවං දිස්වා භික්ඛුනියො දෙවදත්තං පුච්ඡංසු. සො අස්සමඤ්ඤිති ආහ. සා 'නාහං දෙවදත්තං උද්දිස්ස පබ්බජිතා ගත වන්තං උද්දිස්ස පබ්බජිතා'ති හගවතො සන්නිකං ගතත්වා දසබලං පුච්ඡි. සත්ථා උපාලිපණ්ණාසං පටිච්ඡාපෙයි. ථෙරො සාවඤ්ඤාගරවාසීනා කුලා නී ව විසාබං ව උපාසිකාං පකෙකාසාපෙත්වා සරජ්ජාය පරිසාය තං විනිවර්තනොත්තා පුරෙ ලද්ධො ගබ්භො අරොගා පබ්බජ්ජා'ති ආහ. තං සුත්වා සත්ථා සුචිතිවර්තං උපාලිනා අධිකරණන්ති ථෙරස්ස සාමුකාරං අද්දිසි. සා භික්ඛුනී සුවණ්ණබ්බෙසදිසං පුත්තං විජායි. තං රාජා පසෙතදි කොසලො දුරකපරිහරණං භික්ඛුනීනං පලිබොධොති ධාතීනං දුපෙත්වා කස්සපොතිස්ස නාමං කරිංසු. තං අලභිකරිත්වා පොසාපෙයි. අපරභාගෙ සත්ථසන්නිකං තෙත්වා පබ්බාපෙයි. කුමාරකාලෙ පබ්බජිතත්තා පන හගවතා කස්සපං පකෙකාසප් ඉදං ඵලං වා බාදතීයං වා කස්සපස්ස දෙථාති වූතො කතර කස්සපස්සාති කුමාරකස්සපස්සාති ඵං ගතිත නාමත්තො රඤ්ඤ පොසාවතීයපුත්තත්තා ව වුද්ධිකාලෙපි. කුමාරකස්සපො තෙව පඤ්ඤාසිත්ථ. සො පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය විපස්සනාකමමං කරෙති බුද්ධිවචනස්ස උග්ගණ්ණාති. අථ තෙන සද්ධිං පබ්බතමත්ථකෙ සමණධම්මං කත්වා අනාගාමී හුත්වා සුද්ධාවාසෙ නිබ්බත්තමහාබ්බහවා විපස්සනාය මුඛං දස්සෙත්වා මග්ගඵලප්පත්තියා උපායං කරිස්සාමාති පඤ්චදසපඤ්ඤා අභිසංඛාරිත්වා අනිවනෙ වසන්තස්ස ථෙරස්ස ඉමෙ පඤ්ඤා සත්ථාරං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආවිහං. තතො සො තෙ පඤ්ඤා හගවන්තං පුච්ඡි. හගවාපියස්ස විස්සපෙජ්ජි. ථෙරො හගවතා කට්ඨනතීයා මෙනෙව තෙ උග්ගණ්ණිත්වා විපස්සනං ගබ්භං ගාභාපෙත්වා අරහත්තං පාපුණි. සො අරහත්තං පත්වා අත්තතො පුබ්බකමමං. සරිත්වා සොමනස්ස ජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'ඉතො සත්ථසත්ථස්ස මති'ති ආදිමාහ. තත්ථ යං හෙට්ඨා වුත්තනස්ස උත්තාත්තස්ස, තං සබ්බං න වණ්ණසිස්සාම. අනුත්තාත්තපදමෙව වණ්ණසිස්සාම. **ආපනනගබ්භා මෙ මානාති මයං මාතා ගරුගබ්භා ගබ්භිනී පසුතාසන්නගබ්භාති අත්ථො. වමමිකසදිසං කාසන්නි සරීරං නාම වමමිකසදිසං යථා වමමිකො ඉතො විතො ව ජිද්දවජ්ඣෙ, සරගොලිකඋපවිකාදිනං ආසයො ඵවමෙව, අයං කායො නවජ්ඣෙ, ධූවස්සවොති බුද්ධො හගවතා දෙසිතං පකාසිතං, තං සුත්වා මෙ විත්තං ආසවෙ අගහෙත්වා අසෙසෙත්වා කිලෙසනො විමුච්චි. අරහත්තෙ පට්ඨාසීති අත්ථො. අපරභාගෙ තත්ථ තත්ථ භික්ඛුනා විවිත්තධම්මකට්ඨකභාවං සුත්වා සත්ථා 'එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං විත්තකට්ඨකානං යදිදං කුමාරකස්සපො'ති එතදග්ගෙ යපෙසිති.**

කුමාරකස්සපණ්ඩරාස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 193.

ඡන්දාපදනෙ ඉතො සත්‍යසත්‍යමනීති ආදිකා ආයසමනො බාහිරයසා දරුචිරියන්තරයා අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොස්ස කතාබිකාරෙ තත් තත් භවෙ විවට්ඨපනියසාති පුඤ්ඤති උපවිනන්තො පදමුත්තරයා භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්තො බ්‍රාහ්මණසිපෙපසු නිප්පත්තීං ගන්තාං වෙදබොධස්ස අනවයො එකදිවසං සත්ථ සත්තිකං ගන්තාං ධම්මං සුඤ්ඤන්තො පසන්නාමානසො සත්ථාරා එකං භික්ඛුං බිප්පාභිඤ්ඤන්තං අග්ගථිකානෙ ධම්මපනං දිස්වා තං ධානං පඤ්චුකාමො සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස සම්මසා මහාදානං දන්වා සත්තාහස්ස අවච්ඡෙදා භගවතො පාදමුලෙ ඤාපනන්තො 'භගවා භන්තෙ ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ යං භික්ඛුං බිප්පාභිඤ්ඤන්තං අග්ගථිකානෙ ධම්මපි. සො විය අගමපි අනාගතෙ එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ බිප්පාභිඤ්ඤන්තං අග්ගො භවෙය්'න්ති පත්ථං අකාසි. භගවා අනාගතසංඝස්ස භන්ත ඔලොකෙත්වා 'අනාගතෙ ගොතමස්ස බුද්ධස්ස භගවතො සාසනෙ බිප්පාභිඤ්ඤන්තං අග්ගො භවිස්සති'ති ව්‍යාකාසි. සො යාවතාපුකං පුඤ්ඤති කන්ධා තතො වුතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්තො තත් ඡකාමාවට්ඨරසමපත්තියො අනුභවිත්වා පුන මනුස්සෙස්ස වකකවත්තිආදි සමපත්තියො අනෙකකපපකොට්ඨකෙනස්ස අනුභවිත්වා කස්සපස්ස භගවතො කාලෙ එකසමිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ති. භගුවතී පරිනිබ්බන්තෙ පබ්බජිතො අගොසි. තද සාසනෙ ඔසකකමානෙ සත්තනිකවු වතුන්තං පරිසානං අඤ්ඤාමාරං දිස්වා සංවෙගපත්තො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා යාව සාසනස්ස අන්තරධානං න අගොසි, තාව අත්තනො පතිට්ඨං කරිස්සාමාති සුවණ්ණවේනියං වදන්තො තත් අරඤ්ඤෙ එකං පබ්බතං දිස්වා 'ජීවිතෙ සාලයා තිවත්තනතු. තිරුලයා ඉමං පබ්බතං අභිරුහනතු'ති. නිස්සෙණිං බන්ධිත්වා සබ්බෙ තං පබ්බතං අභිරුහ්න නිස්සෙණිං පානෙත්වා සමණධම්මං කරිංසු. තෙස්ස සම්ඝන්තරෙ එකරත්තාතිකමෙ න අරහත්තං පාපුණි. සො අනොත්තත්තදහෙ නාගලතාදත්තකට්ඨං බාදිත්වා මුඛං ධොවිත්වා උත්තරකුරුතො පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා තෙ භික්ඛු ආහ. 'ආවුසො ඉමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජා'ති භො ආහංසු. 'කිං භන්තෙ අමෙහි එවං කත්තිකා කතා? යො පථමං අරහත්තං පාපුණාති. තෙනාහතං පිණ්ඩපාතං අවසෙසා පරිභුඤ්ජනතු'ති. 'නොහෙතං ආවුසො'ති. 'තෙන හි සමෙ මයමපි තුලෙහ විය විසෙසං නිබ්බන්තෙත්තාම. මයං ආහරිත්වා භුඤ්ජස්සාමාති' න ඉවජිංසු. දුතියදිවසෙ දුතියන්තරෙ අනාගමී හුත්වා තපේව පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා ඉතරෙ නිමන්තෙයි. තෙ එවමාහංසු. කිං පනා වුසො කත්තිකා කතා මහාපේරෙන ආහතං පිණ්ඩපාතං අභුඤ්ජත්වා අනුපේරෙන ආහතං භුඤ්ජස්සාමාති. නොහෙතං ආවුසොති. එවං සග්ගෙහ තුලෙහ විය මයමපි විසෙසං නිබ්බන්තෙත්වා අනෙක පුරිසකාරෙන භුඤ්ජතුං සකෙකාන්තා භුඤ්ජස්සාමාති න ඉවජිංසු. තෙස්ස අරහත්තපත්තන්තරෙ පරිනිබ්බාසි. දුතියො අනාගමී බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බන්ති. ඉතරෙ පඤ්ච විසෙසං නිබ්බන්තතුං

අසකෙකානාං සුසයිතා සත්තමෙ දිවසෙ කාලං කතා දෙවලොකෙ නිබ්බතතිංසු. තත් දිබ්බසුඛං අනුභවිංසු. ඉමස්මිං බුද්ධාපාරාදෙ තතො වට්ඨාං මනුසොසු නිබ්බතතිංසු. තෙසු එකො පුක්කුසාඨිථරු අහොසි. එකො ගනාරරට්ඨො තකකසිලායං කුමාරකස්සපො, එකො බාහියො දුරුවිරියො, එකො දබ්බො මලලුතො, එකො සභියො පරිබ්බාජකොති.

තෙසු අයං බාහියො දුරුවිරියො සුපාරපට්ටනෙ වාණිජකුලෙ නිබ්බතො වාණිජකමෙව නිපථතතිං ගතො මහඬුතො මහාභොගො සුවණ්ණභූමිං ගච්ඡන්තොති වාණිජකෙති සද්ධිං නාවමාරුග්ග විදෙසං ගච්ඡන්තො කතිපාහං ගන්තො භිත්තාය නාවාය සෙසෙසු මච්ඡකච්ඡ හකෙබ්බු ජාතෙසු එකොයෙව අවසිට්ඨො එකං ඵලකං ගහෙතා වාය මනෙතා සත්තමෙ දිවසෙ සුපාරපට්ටනං ඔක්කමි. තස්ස නිවාසන පාරුපනං තත්ථි. සො අඤ්ඤා කිඤ්ච අපස්සන්තො සුක්කකට්ඨදණ්ඩකො වාතෙති පලිවෙශෙතා නිවාසෙතො පාරුපිතො ව දෙවකුලතො කපාලං ගහෙතා සුපාරපට්ටනං අගමාසි. මනුස්සා තං දිස්වා යාගු හත්තානි දත්වා අයං එකො අරහාති සමාභවෙසුං. සො වන්දෙසු උපතී තෙසු සවාහං නිවාසෙමි පාරුපාමි වා ලාභසක්කාරෙ මෙ පරිභා ඬිස්සතීති, තානි පටික්ඛිපිතා දුරුවිරිත්තෙව පරිහරි. අපස්ස අරහාති බහුති සමභාවියමානස්ස එවං වෙනසො පරිචිතකෙකා උදපාදි. යෙ කෙවි ලොකෙ අරහන්තො වා අරහ්ත්තමග්ගං වා සමාපන්නා, අහං තෙසං අඤ්ඤාතරෙති. සො තෙන නියමෙන කුහනකමෙවන ජීවිකං කපෙපති. කස්සපදසබලස්ස සාසනෙ සත්තසු ජනෙසු පබ්බතං ආරුග්ග සමණ්ඩමිං කරෙන්නෙසු, එකො අනාගාමී හුත්වා සුඬාවාස බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බතති. සො අත්තනො බ්‍රහ්මසම්පතතිං ඔලොකෙන්නො ආගතට්ඨානං ආවජේජන්තො පබ්බතමාරුග්ග සමණ්ඩමිකරණට්ඨානං දිස්වා සෙසානං නිබ්බතනට්ඨානං ආවජේජන්තො එකස්ස පරිනිබ්බුත භාවං ඉතරෙසං පඤ්චන්තං කාමාවචරදිබ්බලොකෙ නිබ්බතනභාවං ඤ්ඤා තෙ කාලානුකාලං ආවජේජි. ඉමස්මිං පන කාලෙ කහං නුඛො තෙති ආවජේජන්තො දුරුවිරියං සුපාරපට්ටනං නිස්සාය කුහනකමෙවන ජීවිකං කපෙපන්නං දිස්වා 'නට්ඨො වතායං බාලො පුබ්බෙ සමණ්ඩමිං කරෙන්නො අතිඋක්කට්ඨිභාවෙන අරහතාපි ආභතං අපරිභුඤ්ජිතා ඉදුනි උදරභෙතු අනාරහා සමානො අරහත්තං පටිජාතිතා ලොකං වඤ්ඤන්තො විවරති. දසබලස්ස උප්පන්නභාවං න ජානාති. ගච්ඡාමි තං සංවෙජෙතා බුද්ධාපාරාදං ජානාපෙස්සාමි'ති. බණ්ණෙනව බ්‍රහ්මලොකතො ඔතරිතා සුපාරපට්ටනෙ රත්තිභාග සුම නන්නරෙ දුරුවිරියස්ස සමමුඛෙ පාතුරහොසි. සො අත්තනො වස නට්ඨානෙ ඔභාසං දිස්වා බහි නික්කමිතා මහාබ්‍රහ්මං දිස්වා අඤ්ජලිප්ප ග්ගස්ස කෙ තුමෙහති පුච්ඡි. අහං තුමාකං පොරුණසභායො අනාගාමී ඵලං පත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බතො. අමාකං සබ්බජෙට්ඨකො අරහා හුත්වා පරිනිබ්බුතො, තුමෙහ පන පඤ්ච ජනා දෙවලොකෙ නිබ්බතො.

සමාහං දුති තං ඉමසමිං ආනෙ කුහනකමෙමන ජීවිතං කප්පෙන්නං
 දිසා දමිත්‍රං ආගතොමහිති වච්ඡා ඉදං කාරණං ආහ. 'න බො තිං
 බාහිය අරහො, න පි අරහත්තමග්ගං සමාපන්නො, සා පි තෙ පටිපද්‍ය
 නච්ඡි. ගාය වං අරහං වා හවිසාසි 'අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නොසි'ති.
 අපංසා සච්ඡු උපපන්නභාවං සාවච්ඡියං වසනභාවස්ඤ්ඤා ආවිකක්ඛිතා
 සච්ඡු සන්තිකං ගව්ඡාති තං උග්ගොපෙන්නො ආකාසෙ අට්ඨාසි.
 බාහියො පන ආකාසෙ ධ්වං කපේන්නං මහාමුගමං ඔලොකෙත්වා
 විනොසි. භාරියං කමමං මයා කතං. අනරහං අරහො අහන්ති විනොසිං.
 අගස්ඤ්ඤා මං න තිං අරහො, න පි අරහත්තමග්ගං සමාපන්නොති වදති.
 අපි නුබො ලොකෙ අස්සෙඤ්ඤා අරහොති. අප් නං පුච්ඡි. කො එතරහි
 දෙව! ලොකෙ අරහො? වා අරහත්තමග්ගං කො සමාපන්නොති. අපංසා
 දෙවතා ආවිකක්ඛි. අපි බාහිය! උත්තරෙසු ජනපදෙසු සාවච්ඡි නාම නගරං
 තත්ථ හගවා එතරහි විහරති අරහං සමමා සමුමුද්ධො, සො හි හගවා
 අරහං වෙව අරහත්තාය ව ධමමං දෙසෙතිති. බාහියො රත්තිභාගෙ
 දෙවතාය කථං සුත්වා සංවිග්ගමානසො තං බණ්ණං යෙව සුප්පාරකා
 තිකක්ඛිත්වා එකරත්තිතිවාසෙන සාවච්ඡිං අගමාසි. ගව්ඡෙන්නො ව
 පන දෙවතානුභාවෙන බුද්ධානුභාවෙන ව විසංයොජනසතිකං මග්ගං
 අතිකක්ඛිත්වා සාවච්ඡිං අනුප්පන්නො, තස්මිං බණ්ණං සත්ථා සාවච්ඡිං
 පිණ්ඩාය පටිට්ඨො හොති. සො ජෙනවනං පටිසිත්වා අබ්බොකාසෙ
 වසිකමනෙත සමබ්බුලො හික්ඛු පුච්ඡි. 'කුතං එතරහි සත්ථා'ති හික්ඛු
 'සාවච්ඡිං පිණ්ඩාය පටිට්ඨො'ති වච්ඡා 'තිං පන කුතො ආගතොසි'ති
 පුච්ඡිංසු. 'සුප්පාරකා ආගතොමහි'ති. 'කද්‍ය නිකක්ඛෙන්නොසි'ති 'හියො
 සායණෙහ නිකක්ඛෙන්නොමහි'ති. 'දුරතොසි ආගතො තිසිද්‍ය තාව පාදෙ
 ධොවිත්වා තෙලෙන මකෙත්වා ථොකං විසාමි. ආගතකාලෙ
 සත්ථාරං දක්ඛිසාසි'ති ආහංසු. 'අහං හනෙත සච්ඡු වා අත්තනො වා
 ජීවිතනතරං හ ජානාමි කත්ථවි අභ්භා අතිසිද්ධිං එකරත්තෙනෙව
 විසංයොජනසතිකං මග්ගං ආගතො, සත්ථාරං පසිසිත්වා විසාමිසා
 මි'ති ආහ. සො එවං වච්ඡා තරමානරුපො සාවච්ඡිං පසිසිත්වා හග
 මනතං අනොපමාය බුද්ධසිරියා වරන්තං දිසා 'විරසාං වත මෙ
 ගොතම සමමාසමුමුද්ධො දිට්ඨො'ති දිට්ඨාධ්වානතො පට්ඨාය ඔනන
 සර්ඨෙ ගතත්වා අනතරවිපියං පස්ඤ්ඤාපතිට්ඨිතෙන වද්දිත්වා ගොපථනෙසු
 දුල්භං ගහෙත්වා එවමාහ. 'දෙසෙඤ්ඤා මෙ හනෙත හගවා ධමමං. දෙසෙඤ්ඤා
 සුගතො ධමමං, යං මමස්ස දීඝරන්තං හිතාය සුඛාය'ති. අප් නං
 සත්ථා 'අකාලො බො තාව බාහිය අනතරසරං පටිට්ඨමා පිණ්ඩාය'ති
 පටිකක්ඛිපි. තං සුත්වා බාහියො හනෙත සංසාරෙ සංසරන්තන ක්ඛලිං
 කාරුණාරෙ න අලභිපුබ්බො, තුමාහං වා මග්ගං වා ජීවිතනතරං
 න ජානාමි. දෙසෙඤ්ඤා මෙ හනෙත හගවා ධමමං, දෙසෙඤ්ඤා සුගතො
 ධමමන්ති, පුත යාමි. සත්ථා දුතියමපි තපෙව පටිකක්ඛිපි. එවං කිරස්ස
 අගොසි. ඉමස්ස දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය සකලසර්ඨෙ පිතියා තීරන්තරං
 අප්පෙත්වාත්ථං හොති. බලවපිතිවෙගො ධමමං සුත්වා න සක්ඛිසාසි පටි

විජයාදි මධ්‍යමය ප්‍රකාශය නාව තිබේ. 'එකරනෙතනෙව විසං
 යෝජනසතිකං මග්ගං ආගතස්ස ඉමස්ස දර්ථො බලවා, සොපි තාව
 පටිපසස්ස මහාතු'ති. තස්මා දවිකතතො පටිකම්පිතො තතියං යාවිතො
 අනතරවිමියං සිතොව 'තස්මා තිඛ තෙ බාහිය! එවං සිකම්තබ්බං
 දිවෙය් දිව්මතතං භවිස්සති'ති ආදිනා නයෙන අනෙකපරියායෙන
 ධම්මං දෙසෙසි. සො සජ්ඣධම්මං සුඤ්ඤානො යෙව සබ්බාසවෙ බෙසෙතො
 සහ පටිසම්භිදාහි අරහතතං පාපුණි. සො අරහතතං පතතකකිණේ
 යෙව පුබ්බකම්මං සරිතො සඤ්ජාතසොමනස්සො පුබ්බවර්තාපදනං
 පකාසෙතො 'ඉතො සතසහස්ස මහි'ති ආදිමාන. තං හෙට්ඨා චුත්තත
 යතො උත්තානත්මෙව. අනුත්තානපදවණ්ණනමෙව කරිස්සාමි. පිණං
 සං පච්චිවෙකකතං* පරිපුණ්ණසොමනස්ස ජාතං පච්චිවෙකකතං.
 කොමාරවණ්ණං අතිකොමලනති අපේ. හෙමසෙසෙසො පටිනිබ්බනති
 සුචණ්ණසුත්තයෙසෙසො පටිනිබ්බන සුත්තාවයවං සරිරං දෙහනති අපේ.
 පලමබ්බිමබ්බනමොධානති බලමබ්බිමබ්බිමපලසදිසං රත්තවණ්ණ
 මධ්වද්වයසමනාගතනති අපේ. සිහනිණ්ණසමං මිජනති සුතිසිත
 තිබ්බණ්ණයලොහසංසතෙන සංසිතො සමං කතං විය සමදනනති
 අපේ. පිතිසමපුලලිතානනති පිතියා සුට්ඨ පුලලිතං විකසිතං
 ආතතං මුඛං ආදසමණිලසදිසමුඛවණ්ණනති අපේ. බිප්පා
 හිසෙසෙසො හිකුතොති බිප්පං දෙසනාය සමුග්ගාචිතකිණේයෙව
 අහි විසෙසෙන සුදුසු සමත්ස්ස හිකුතොති අපේ. අභං සහමනං
 සථාති අතතො ගෙහං විය සග්ගං ලොකං අගමාසිනති අපේ.
 න චං උපාසමගහසෙසොති තං නිබ්බානාගිගමුපායගුතමග්ගසෙසො
 න හොසිති අපේ. සසුතො සද ජිනනති† සද සබ්බකාලං ජනං න
 ජිනතො පරාජිතකො සජ්ජනො සමමාසමුඛස්ස. විමලානනං
 ආදසතලසදිසමුඛං පස්සාමි පස්සිතුං තිකම්මාමිති යෝජනා. දිජෙ
 අසුවජි. කුභිං ලොකනිකුතොති කුභිං ණෙන ලොකපසාදකරෙ
 සත්ථාති දිජෙ බ්‍රාහ්මණේ හිකුත පුවජිතුති අපේ. ස සො ච‡ බිප්පං
 මුතිදස්සනුසුතොති මුතිදස්සනෙ තථාගතමුතිදස්සනෙ තථාගත
 දස්සනෙ උසසුතො උසසාගජාතො සසො ඉව බිප්පං පාපුණාතිති
 අපේ. කුචං ගතොති සිසං ගතො. පිණිකුමපිණාගිබ්බනති
 පිණිපාතං පටිච්ච අපිහං අපගතපිහං අගිං නිත්තණ්ණං. අලොල
 කකති ඉතො විතො ව අනොලොකයමානං, උත්තමෙ සාවච්චි
 නගරෙ පිණිකුම විවරනතං අදුකම්බනති සමබ්බො. සිරිතිලසසබ්බා
 සනති සිරියා ලකිණිකුමසඤ්ජනසොභාය නිලසසබ්බාසං ජලමාන
 තොරණසදිසං. රවිදිනති හරිතනනති විජේතමානසුරියමණිලං
 විය විජේතමානමුඛමණිලං. කුපපේ විප්පනධිස්සාති කුච්චිත
 පථෙ සොපද්ධවමගෙහ මුලකස්ස මිච්ඡාපටිපත්තාස්ස මෙ. සරණං ගොති

* පසන්න නයනානතං-පාළිය.

† සමෙ හි-පාළිය.

‡ සඤ්ජාතං කද ජිනං-පාළිය.

පතිට්ඨා, හොති, ගොනමාති හගවන්තං ගොතෙතන ආලපති. න නන්ද සුක්කාණේන හතීති සුක්කපහාසමපන්නා ජොතමානමසධිතාරකාදයො න ජොතනති න භාසනති. සෙසං උපතානන්දමෙව.

සො එවං පුබ්බවරිතාපදනං පකාසෙත්වා තාවදෙව හගවන්තං පබ්බථං යාමි. පරිපුණ්ණං තෙ පත්තවිවරනති ව පුට්ඨො න පරි පුණ්ණනති ආග. අථ නං සන්ධා තෙනති පත්තවිවරං පරියෙසාගිති වන්ධා පකාමාමි. යො කිරි විසතිවස්සසහස්සාති සමණධම්මං කුරුතොති නිකුන්තා නාම අත්තනො පච්චයෙ ලුහිත්වා අඤ්ඤං අනොලොකෙත්වා සයමෙව පරිභුඤ්ඤාං වට්ටතිති වන්ධා එකතිකුල්ලාපි පත්තන වා විවරෙන වා සඛිගතං නාකාසි. තෙනසං ඉද්ධිමයපත්තවිවරං න උපාජ්ජතිති ඤාත්වා හගව එති නිකුන්තාවෙන පබ්බථං නාදාසි. තමපි පත්ත විවරං පරියෙසමානං සඛිකාරට්ඨානතො වොලඛණ්ඩාති සංකසින්නං පුබ්බවෙරිකො අමනුස්සො එකිස්සා තරුණවල්ලං ගාමියං සරීරෙ ආවිට්ඨො, උතුරුමති පහරිත්වා ජීවිතක්කයං පාපෙසි. සන්ධා පිණ්ඩාය වරිත්වා ආත්මානුකම්මෙත්වා සමබ්‍රලෙහි නිකුන්ති සද්ධං නිකම්මනො බාහියස්ස සරීරං සංකාරට්ඨානෙ පතිතං දිස්වා ‘ගණනං නිකම්මෙ එතං බාහියං දුරුවරිය’නති එකස්මිං ගෙහආරෙ ධන්වා මඤ්ඤාකං ආහාර පෙත්වා ඉමං සරීරං නගරආරතො නිගරිත්වා කොපෙත්වා ධාතුයො ගණත්වා ථූපං කරුණංති නිකුන්ත ආණාපෙසි. තෙ නිකුන්ත වාතුමහාපථෙ ථූපං කාරෙත්වා සන්ධාරං උපසඛිකම්මත්වා අත්තනා කතකම්මං ආරුහෙව සුං තතො සඛිසමපෙක්ඛ කපා උදපාදි. තථාගතො නිකුන්තසඛිසන සරීර කොපනතිවං කාරෙසි. ධාතුයො ව ගාහාපෙත්වා වෙතියං කාරුපෙසි. කතරම්ගො නුබො තෙන සමධිගතො? සාමණේරෙ නුබො? සො නිකුන්ත නුබො නොති. සන්ධා තං අට්ඨප්පත්තිං කත්වා ‘පතිට්ඨිතො නිකුන්තෙව බාහියො දුරුවරියො අරහත්තෙ’ති, උපරි ධම්මදෙසනං වරුණෙනා තස්ස පරිනිබ්බුතභාවඤ්ඤා ආවිකම්මත්වා ‘එතදග්ගං නිකම්මෙ මම ආවකානං නිකුන්තං බිප්පාතිඤ්ඤානං යදිදං බාහියො දුරුවරියො’ති එතදග්ගෙ ධරෙසි. අථ නං නිකුන්ත පුට්ඨංසු, ‘තුමෙහ හත්තෙ බාහියො දුරුවරියො අරහත්තං පත්තොති වදා. කද සො අරහත්ත පප්පො’ති, ‘මම ධම්මං සුතකාලෙ නිකම්මෙ’ති, ‘කද පතස්ස තුමෙහි ධම්මෙ කපිතො’ති, ‘නිකාය වරත්තෙන අනාරම්භිකං සිත්තො’ති, ‘අපජාතකො හත්තෙ තුමෙහි අනාරම්භිකං ධන්වා දෙසිතධම්මො කපා සො තාවතතෙන විසෙසං නිබ්බත්තෙ’ති, අථ තෙ සන්ධා ‘නිකුන්ත ව මම ධම්මං අප්පනති වා බහුනති වා මා විනාසිත්වා, අනෙකානිපි අනන්තරාදසංගිතාති ගාථාසහස්සාති න සෙයො, අන්තිස්සිතං පත එකමපි ගාථාපදං. සෙයො’ති. වන්ධා අනුසන්ධිං සවෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්නා ඉමං ගාථාමාහ,

“සහස්සමපි වෙ ගාථා අනන්තපදසංගිතා,
එකං ගාථාපදං සෙයො යං සුත්වා උපසම්මති”ති,

දෙසනාපරියොසානෙ වතුරසිතියා පාණසහස්සානං ධම්මාති සමයො අහොසිති.

බාහිසස්ස දුරුචිඤ්ඤාපෙරස්ස අපදානවසකථා.

8. 194.

සත්තමාපදනෙ පදමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආයසමනො මහාකොට්ඨිකපොථපදානං අපදානං. කා උපපත්ති, අයමපි පදමුත්තර බුද්ධස්ස කාලෙ හංසවතීනගරෙ මහාභොගෙ කුලෙ තිබ්බත්තිවා විඤ්ඤානං පතෙතා මාතාපිතුතං අවචයෙන කුටුම්භං සණ්ඨපෙත්වා සරවාසං වසනොතා එකදිවසං පදමුත්තරස්ස භගවතො ධම්මදෙසනාකාලෙ හංසවතීනගරවාසිනො ගනුමාලාදිහපොථයෙන බුද්ධො යෙන ධම්මො යෙන සංඝො තනතිනොත පෙසානෙ තප්පබ්බාගෙ ගවුත්තො දිස්වා තෙති සද්ධිං භගවන්තං උපසංඝමිත්වා සත්ථාරං එකං භික්ඛුං පටිසම්බදා පපත්තානං අග්ගට්ඨානෙ ඔපෙන්නං දිස්වා 'අයං ඉමමං සාසනෙ පටිසම්බදාපපත්තානං අග්ගො, යනනු නාගමපි එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ අයං විශ් පටිසම්බදාපපත්තානං අග්ගො භවෙය්'නති විනොතො සජ්ඣ දෙසනාපරියොසානෙ වුට්ඨිතාය පරිසාය භගවන්තං උපසංඝමිත්වා 'හනොත සෙව මග්ගං ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හථා'ති තිමනොති. සත්ථා අබ්වාසෙයි. සො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදකම්ණං කත්වා සකතිවෙසනං ගතත්වා සබ්බරත්තිං බුද්ධස්ස ච භික්ඛුසහසස්ස ච තිසර්ජ්ඣානං ගනුමාලාදිහ අලඛකරිත්වා බාදනීයභොජනීයං පටියාදාපෙත්වා තස්සා රත්තියා අවචයෙන සකතිවෙසනෙ භික්ඛුසහසස්සපරිවාරං සත්ථාරං විවිධයාගුබ්ජ්ජකපරිවාරං සපුපබ්බාසජ්ජනං ගනුමාලිභොජනං භොජාපෙත්වා භත්තකිම්බපරියොසානෙ විනොතයි. 'මහන්තං බො හං ආත්තන්තරං පතෙමි. න පත යුත්තං මයා එකදිවසමෙව දානං දත්වා තං ආත්තන්තරං පතෙමි. අනුපටිපාටියා සත්තාහං දානං දත්වා පතෙය්සාමි'ති සො තෙනෙව නියමෙන සත්තාහං මහාදානං දත්වා භත්තකිම්බපරියොසානෙ අස්සකොට්ඨාගාරති විවරපෙත්වා උත්තමං තිවිවරප්පගොතකං සුමුමවත්. බුද්ධස්ස පාදමුලෙ ඔපෙත්වා භික්ඛුතං සතසහස්සවිවරං දත්වා තථාගතං උපසංඝමිත්වා 'හනොත යො සො භික්ඛු කුමන්ති ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ පටිසම්බදාපපත්තානං අග්ගට්ඨානෙ ඔපිතො, අගමපි සො භික්ඛු විශ් අනාගතෙ උපපජ්ජනස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජ්ජිත්වා පටිසම්බදාපපත්තානං අග්ගො භවෙය්'නති සජ්ඣපදමුලෙ නිපජ්ජිත්වා පත්තං අනායි. සත්ථා තස්ස සමිජ්ඣිතභාවං ඤාත්වා 'අනාගතෙ ඉතො සතසහස්සමත්තෙ ගොතමො නාම බුද්ධො ලොකෙ උපපජ්ජස්සති තස්ස සාසනෙ' තච පත්තං සමිජ්ඣස්සති'ති වාකායි. සො තත්ථ යාවතායුතං පුඤ්ඤාති කත්වා තතො වුතො දොසමප්පතියො අනුභවිත්වා අපරපරං දෙවමනුස්සෙසු පරිබ්බමි. එවං සො සංසාරෙනා පුඤ්ඤාති සම්භරනොතා ඉමමං බුද්ධාපාදෙ සාවර්ජියං ආගමණ

මහාසාලකුලෙ නිබ්බතති. කොට්ඨිකො නිසං නාමං අකංසු. කසමා මාතුයා වා අයසකපයසකාදිනං වා නාමං අගගෙතො එවං නාමං කරිං සුති වෙ, අතතනො පඤ්ඤවනතතාය වෙදබ්බෙසු සතකකපරතනෙකසු සතිස්සෙසුකෙවුගෙසු සාකකරප්පගෙදෙසු සකලව්‍යාකරණෙසු ඡෙත භාවෙත ව ජෙට්ඨසෙට්ඨ ජනෙ මුඛසතතිහි නොටෙටනො පකොටෙටනො විකුදනො විවරතීති අනුත්තමං කරිංසුති වෙදි තබ්බං. සො වයපපතො තයො වෙදෙ උග්ගගෙතො මුග්ගසිපෙප නිප්පතියං ගතො. එකදිවසං සඤ්ඤ සතතිකං ගතො. ධම්මං සුතො පටිලභා සද්ධො පබ්බජිතො උපසම්පන්නොලොකො පටිඨාය විපස්සනාය කමමං කරුණො සහපටිසම්බද්ධා අරහත්තං ජනො පටිසම්බද්ධසු විණ්ණවසී හුතො අභිතො මහාපෙරෙ උපසම්බත්තො පඤ්ඤං පුච්ඡනො පි දසබලං උපසම්බත්තො පඤ්ඤං පුච්ඡනො පි පටිසම්බද්ධසුයෙව පඤ්ඤං පුච්ඡි. එවමයං පෙරෙ තත් කතාධිකාරතාය තත් විණ්ණවසීභාවෙන ටි පටිසම්බද්ධපත්තානං අග්ගො ජාතො. අථ නං සත්ථා මහාවෙදලසුත්තං අට්ඨප්පතියං කතො පටිසම්බද්ධපත්තානං අග්ගට්ඨානෙ ධපෙසි. 'එදං අග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං පටිසම්බද්ධපත්තානං යදිදං මහාකොට්ඨිකො'ති. සො අපරෙත සමයෙන විමුක්තිසුඛං පටිසංවෙ දෙනො සොමනස්ස ජාතො අතතනො පුබ්බවර්තාපදනං පකා සෙනො 'පදුමුත්තරො නාම ජිනො'ති ආදිමාන. තං සබ්බං ගෙට්ඨා වුත්තනසත්තා උත්තානත්තමෙව. ඉදං සුදමාසමා මහාකොට්ඨි කොති එත් සුදන්ති නිදස්සතෙ නිපාතො. ආශස්මාති ගාරවාධිවචනං. යථා තං ආශස්මා මහාමොග්ගලානොති.

මහාකොට්ඨිකපද්ධතිය අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 195.

අට්ඨමාපදනෙ පදුමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආශස්මතො උරුවෙලකස්සපජෙරස්ස අපදනං. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපට්ඨනො පදුමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙගෙ නිබ්බතො වයපපතො සඤ්ඤසතතිකෙ ධම්මං සුතො සත්ථාරා එකං භික්ඛුං මහාපරිවාරනං අග්ගට්ඨානෙ ධපෙත්තං දිසා සයමපි තං ධානං පජෙතො මහාදනං දතො පණ්ඩිතං අකාසි. භගවා අනන්තරයකං දිසා 'අනාගතෙ ගොතමබුද්ධස්ස සාසනෙ මහාපරිවාරනං අග්ගො භවිස්සති'ති ව්‍යාකාසි. සො තත්ථ යාවතා හුතං පුඤ්ඤති කතො තතො වටිනො දෙවමනුස්සෙසු සංඝරතො ඉතො දොනවුතිකප්පමත්තෙ පුස්සස්ස භගවතො වෙමාතිකො කණ්ට්ඨභාතා හුතො නිබ්බතති. අඤ්ඤපිස්ස දො කණ්ට්ඨභාතරෙ අභෙසුං. තෙ තතො බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසබ්බං නිමිත්තොති. පරමාය පුජාය පුජෙතො යාවජිවං කුසලං කතො දෙවමනුස්සෙසු සංඝරතො

අමතාකං භගවතො උපානතීතො පුරෙතරමෙව බාරණසියං. මුග්ග්ගකුලෙ තයො භාතරා හුත්වා නිබ්බතතා ගොතතවසෙන තයොපි කයාපාති එවං නාමිකා අගෙසුං. තෙ වයපපතතා තයො වෙදෙ උග්ගණතිංසු. තෙසං ජෙට්ඨභාතීකයා පඤ්චමාණවකසතාති පරිවාර, මජ්ඣිමයා තිණ්ණි, කණ්ඨියා දොති, තෙ අතතතො ගනේසු සාරං ඔලොකෙනතා දිට්ඨධම්මිකමෙව දිස්වා පබ්බජ්ජං රොවෙසුං. තෙසු ජෙට්ඨභාතී අතතතො පරිවාරෙන සද්ධිං උරුචෙලං ගන්ත්වා ඉසි පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා උරුචෙලකයාපො නාම ජාතො. මජ්ඣිමො ගඛයාස සමිපෙ පබ්බජිතො නදීකයාපො නාම ජාතො. කණ්ඨියො ගයාසිසෙ පබ්බජිතො ගයාසකයාපො නාම ජාතො. තෙසු ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තත්ථ තත්ථ වසනෙනසු බහුහතං දිවසානං අව්චයෙන අමතාකං බොධිසතො. මහාභිතිකබමනං තිකබමිත්වා පටිවිද්ධසබ්බඤ්ඤාන ඤාණො අනුක්කමෙන ධම්මවක්කං පවතෙනත්වා පඤ්චවග්ගියෙ ථෙරෙ අරහතෙන ධපෙත්වා යසකුලපුත්තපමුවෙ පඤ්චපණ්ණාස ජනෙ සභායකෙ විනෙත්වා සට්ඨි අරහතෙන 'වරථ භික්ඛවෙ වාරි ක'න්ති විසාජෙත්වා තිංසභද්දවග්ගියෙ විනෙත්වා උරුචෙලකයාපයා වසනට්ඨානං ගන්ත්වා වසනත්ථාය අග්ගාගාරං පටිසිත්වා තත්ථ කතනාග දමනාදිති අධ්වුඤ්ඤාසහයෙහි පාටිභාරියෙහි උරුචෙලකයාපං සපරි වාරං විනෙත්වා පබ්බාජෙසි. තයා පබ්බජ්ජාපිට්ඨානඤ්ච ඉද්ධිපාටිභාරිය කරණඤ්ච සබ්බං නදීකයාපයා අපදනට්ඨකථායං ආවිභවිසාහි. තයා පබ්බජිතභාවා සුත්වා ඉතරෙපි දොභාතරෙ සපරිසා ආගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං. සබ්බෙව තෙ ඉද්ධිමයපත්තවිවරධර එහි භික්ඛුකා අගෙසුං. සත්ථා තං සමණසහයං ආදාය ගයාසිසං ගන්ත්වා පිට්ඨිපාසානෙ නිසිනෙනා ආදිත්තපරියාය දෙසනාය තෙ සබ්බෙ අර හතෙන පතිට්ඨාපෙසි. සො එවං අරහතං පත්වා සොමනසාජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙනො 'පදමුත්තරෙ නාම ජිනො'ත්තාදි මාහ. අනුත්තාතපදමෙවාත්‍ර වණ්ණසියාම. **සොව සබ්බනාමං හතාධාති සො භගවා රුගදෙසමොහාදිකිලෙසකිකාරං විද්ධංසෙත්වා විධමෙත්වා. මහාජමන්ති තණ්හාමානාදිති දියඤ්ඤාසහයෙහි කිලෙසඛනෙහි මහා ව්‍යාකුලං ජටං විජටෙත්වා පදලෙත්වා ථාලෙත්වාති අත්ථො. සදෙවහිං. දෙවලොකසතිතං සකලලොකසන්තිවාසසද්ධිං යං නං නාපසගෙනා සන්තප්පයෙනො පිණෙනො. අමනං වුට්ඨිං. මහාතිබ්බාතවුට්ඨිධාරං. වයාසන පය්‍යරුපෙතීති යොජනා. තදාහි බාණ්ණසිසන්ති බාරස මනුසා ආදසමනුසාති ආදිසු විය බාරස ආරස ආදස රුසි හුත්වා පුරු ගිමවනතො ඉසයො ව, පච්චෙකවුද්ධිවුත්ථි සබ්බාතා ඉසයො ගකිමාදනතො ව ආකාසෙනාගන්ත්වා එත්ථ ආගවජ්ජන්ති ඔතරන්ති පටි සන්තිති බාරණසි. අථවා සමමා සමුද්ධිසබ්බාතානං අනෙකසත සහයානං ධම්මවක්කප්පවත්තනත්ථාය ඔතරණට්ඨානං නගරං. ලිඛග විපලාසං කත්වා ඉත්ථිලිඛවසෙන බාරණසිති වුච්චති. තයං බාර ණසියං. **තික්ඛිතගසථං චෙවගන්ති ඡරිතිතසත්ථං බාහිතආවුධං****

පව්වනනපදං නිබ්බිසෙවනං කත්වා පුනරුපෙව්ව නනති පුනරපි තං නගරං උපෙව්ව උපගමම සමපත්තිං අනේවා, සෙසං පුට්ඨෙසුසුය්‍ය මෙවති.

උරුපෙලකස්සපනේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

8. 196.

නවමාපද්‍යනෙ 'පදුමුතතගේ නාම ජිනේවාතසාදිකා ආයසමනො රාධනේරස්ස අපද්‍යාං. තං සබ්බං පාඨානුසාරෙන නයානුවිනතනෙන විඤ්ඤති පුට්ඨෙසුසුය්‍යමෙව. කෙවලං පුඤ්ඤානානතමෙවති.

රාධනේරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 197.

දසමං මොඝරජනේරස්ස අපද්‍යාං පුට්ඨෙසුසුය්‍යමෙවති.

චතුපඤ්ඤාසවගචණ්ණනා සමතතා.

3. 198.

පඤ්චපඤ්ඤාසතිමෙ වග්ගෙ පඨමාපද්‍යනෙ පදුමුතතගේ නාම ජිනේවාති ආදිකා ආයසමනො ලකුණ්ටකභද්දියනේරස්ස අපද්‍යාං. අයමපි පුරිමබ්‍රහ්මෙසු කතාබිකායෙ තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපවි නනේවා පදුමුතතරස්ස භගවතො කාලෙ භංසවතීනගරෙ මහාභොග කුලෙ නිබ්බතතිත්වා විඤ්ඤතං පනේවා සඤ්ඤා ධම්මං පුණ්ණේවා නිසිනේවා සන්ධාරං එකං භික්ඛුං මඤ්ඤස්සරුතං අග්ගට්ඨානෙ ධපෙනතං දිස්වා අයමපි තං ආනන්තරං පනේනේවා බුද්ධිපමුඛස්ස භික්ඛුසඛස්ස සප්පිසකඛරදිමබුරුසෙති සමමිස්සං. මහාද්‍යාං දත්වා 'අහමපි භනෙන අනාගතෙ අයං භික්ඛු වීර්‍ය එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ මඤ්ඤස්සරුතං අග්ගො භවෙය්‍ය'න්ති පණ්ඩානං අකාසි. භගවා තස්ස අනන්තරුතං දිස්වා ව්‍යාකරිත්වා පකතාමි. සො යාවතාසුකං පුඤ්ඤති කත්වා දෙව මනුස්සෙසු සංසරනේවා උභයසම්පත්තියො අනුභවිත්වා පුස්සස්ස භග වතො කාලෙ විත්‍රකොකිලො හුත්වා නිබ්බතේවා රුජ්‍යසානතො මබුරං අමච්චලං තුණ්ණේවාද්‍යං ගච්ඡන්තො සන්ධාරං දිස්වා පසන්නමානස්සො දස්සාමි බුද්ධස්සාති විතතං උපපාදෙසි. සන්ධා තස්ස විතතාචාරං ඤාත්වා පතතං ගහෙත්වා නිසීදි. කොකිලො දසබලස්ස පනෙන අමච්චලං ධපෙසි. සන්ධා තස්ස සොමනස්සුපපාදනත්ථං තස්ස පස්සන්තස්සෙව පරිතුඤ්ඤි. අප්පි සො කොකිලො පසන්නමානස්සො තෙනෙව පිතිසුඛෙන සත්තාහං විතීනාමෙසි. තෙනෙව පුඤ්ඤකමෙමන උපපනනුපානන භවෙ මඤ්ඤස්සරෙ අගොසි. කස්සපසමාසමබුද්ධිකාලෙ චිධ්‍යකිකුලෙ

නිබ්බතතිත්වා ජෙට්ඨකවර්ධනී හුත්වා පාකටො අහොසි. පරිතිබ්බතො භගවතී තස්ස සරිරධාතුයො නිදහිතො සත්තයොජනප්පමාණේ ථූපෙ ආරඥො සො ආහ යොජනුබ්බධං කරොමාති තෙ සබ්බෙ තස්ස චචනො අට්ඨංසු. ඉති අප්පමාණස්ස බුද්ධස්ස යොජනප්පමාණං වෙතියං කාරෙසි. තෙන කමෙමන නිබ්බතනිබ්බතට්ඨානොසු අඤ්ඤාති තිනප්පමාණො අහොසි. සො අමනාකං භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතතිත්වා අභිරුක්ඛානාය ච සුවණ්ණපටිමා විය සුඤ්ජරසරිරතාය ච ලකුණ්ටකහඳුරුසේරයෙති පඤ්ඤාසිත්ථ. අපරහාගෙ සඤ්චු ධම්මදෙසනං සුත්වා පටිලඤ්ඤායො පබ්බජිත්වා බහුසුත්තො ධම්මකපිකො හුත්වා මධුරෙන සරෙන පරෙසං ධම්මං කපෙසි. අපෙකාමී උස්සවදිවසෙ එකෙන බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං රථෙන ගච්ඡන්ති එකා ගණිකා ථෙරං දිස්වා දන්ත විදංසකං හසි. ථෙරෙ තස්සා දන්තට්ඨිකෙ තිම්බතං ගහෙත්වා ස්නාතං උප්පාදෙත්වා තං ආදිකං කත්වා විපස්සනං වර්ධෙත්වා අනාගාමී අහොසි. අභිණනං කායගතාය සතියා විහරන්තො එකදිවසං ආයස්මතො ධම්මසෙනාපතීනා ඔච්චියමානො අනුසාසියමානො අරහත්තෙ පට්ඨති. එකච්චෙ තිකුඤ්ච සාමණෙරු ච තස්ස අරහත්තප්පත්තභාවං අජා නන්තා කණ්ණෙසු ගහෙත්වා කඨ්ඨන්ති. බාහාය හත්ථපාදදිසු ගහෙත්වා වාලෙත්වා කිලිනතා විහෙසෙසුං. අථ භගවා සුත්වා 'මා භික්ඛවෙ මම පුත්තං විහෙසෙථා'ති ආහ. තතො පට්ඨාය තං අරහාති ජාතිත්වා න විහෙසෙසුං. සො අරහා හුත්වා සඤ්ජාතසොමනස්සො අත්තතො පුබ්බ චරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'පදමුත්තරෙ නාම ජිනො'ත්තාදිමාහ. මඤ්ජුගාගිතිකුජහනති* මධුරෙන පෙමතීයෙන සරෙන අභි නිකකුජං සද්දං නිච්ඡාරෙසිං අහන්ති අනේවා, සෙසමෙත්ථ සුවිඤ්ඤායා මෙවාති.

ලකුණ්ටකහඳුරුසේරය අපදානට්ඨකථා.

3. 199.

දුතියාපදානෙ පදමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආයස්මතො කඛ්ඛාරෙවතනේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විචච්චුපතියස්සාති පුඤ්ඤාති උපචිතන්තො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බන්ති. තං සබ්බං පාඨානුසාරෙන විඤ්ඤාති සුවිඤ්ඤායාමෙව.

තතියාපදානෙ පදමුත්තරෙ නාම ජිනොති ආදිකා ආයස්මතො සිච්චලනේරස්ස අපදානං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ විචච්චුපතියස්සාති පුඤ්ඤාති උපචිතන්තො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්තො හෙට්ඨා වුත්තනෙයන විහාරං ගන්ත්වා පරිසාය පරියන්තො සීතො ධම්මං සුණන්තො සත්ථාරා එකං භික්ඛුං ලාභිතං අග්ගට්ඨානෙ රුපෙනා දිස්වා මයාපි එච්චරුපෙන ගච්ඡං.

වට්ටනි දසලං නිමනෙතො සතොගං මහාදුතං දුතං
 'හනෙත ඉමිනා අධිකාරකමෙත අඤ්ඤා සමපතනං න පනෙමි. අනා
 ගතෙ පන එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ අභවපි තුමෙහති ඉතො සතතමෙ
 දිවසෙ එකදුගෙහි ධර්මිකතීති බුද්ධාදිනං අග්ගො භවෙය්‍ය'නති
 පනතං අකාසි. සත්ථා තස්ස අනන්තරං දිස්වා 'අයං තෙ පනතා
 අනාගතෙ ගොතමබුද්ධස්ස සතතිකෙ. සමිජ්ඣස්සති'ති ව්‍යාකරිතො
 පකාමි. සො කුලපුත්තො යාවජ්ඣං කුසලං කතො දෙවමනුස්සෙසු
 උභයසමපතනියො අනුභවිතො විපස්සස්ස ගභවතො කාලෙ බමුමති
 නගරතො අවිදුරෙ එකස්මිං ගාමකෙ නිබ්බතති. තස්මිං සමයෙ
 බමුමතිනගරවාසිනො රඤ්ඤා සද්ධිං මනෙතො දසබලස්ස දුතං
 අදංසු. එකදිවසං සබ්බෙ එකතො හුතො දුතං දෙනො 'කිං නුබො
 අමහාකං දුතගෙහි නතීති ඔලොකෙනො මධුඤ්ඤාගුලිද්ධං ව' නාදා
 සංසු. තෙ 'ගතො කුතොවි ආගරිස්සාමා'ති ජනපදතො නගරං පවිසත
 මගෙහි පුරිසං ඔපෙසුං. තදා එස කුලපුත්තො අතතො ගාමතො
 ගුලිද්ධවාරකා ගතොති කිඤ්ඤාදෙව ආගරිස්සාමාති නගරං ගච්ඡන්තො
 බුබුදු ධොවිතො ධොතහත්ථාදො ගමිස්සාමිති එසුකට්ඨානං ඔලො
 කෙනො නභගලසිසපමාණං නිමමකිකදණ්ඩකමධුං දිස්වා
 පුඤ්ඤාන මෙ ඉදං උප්පන්නතති ගතොති නගරං පාවිසි. නාගරෙති
 ධර්මපුරිසො තං දිස්වා 'මාරිස! කස්ස ඉමං ගරිසි'ති පුච්ඡි. 'න කස්සපි
 සාමි විකක්ඛාසිකං මෙ ඉද'නති. 'තෙනති ඉමං කභාපණං ගතොති එතං
 මධුඤ්ඤා ගුලිද්ධඤ්ඤා දෙති'ති. සො විනෙතසි. න ඉදං බහුං අග්ගති.
 අග්ගඤ්ඤා එකපභාසරෙතෙව බහුං දෙති. විමෙසිස්සාමිති. තතො තං
 ආග. 'නාගං එකකභාපණෙන දෙමි'ති. යදි එවං 'දොකභාපණාති
 ගතොති දෙති'ති. 'ද්විතීයි න දෙමි'ති. එතෙනුපායෙන විබ්බන්තො යාව
 සහස්සං පාපුණි. සො විනෙතසි, අතිඅඤ්ඤානං න වට්ටති. හොතු තාව
 'ඉමිනා කතතබ්බකමමං පුච්ඡිස්සාමි'ති. අථ නං ආග. ඉදං න බහුං
 අග්ගතකං, තං පන බහුං දෙසි. තෙන කමෙත ඉදං ගණ්ණාසීති.
 ඉධ හො නගරවාසිනො රඤ්ඤා සද්ධිං පටිවිජ්ජකිතො විපස්සි සමමා
 සමබුද්ධස්ස දුතං දෙනො ඉදං ආයං දුතගෙහි අපස්සන්තො මං පරිසෙ
 සාපෙනති. සවෙ ඉදං ආයං න ලභිස්සන්ති නාගරං පරජයො
 ගමිස්සති. 'තස්මා සහස්සං දුතං ගණ්ණාමි'ති. 'කිං පනතං නාගරං
 එව වට්ටති? උදුසු අඤ්ඤාසමපි දුතං වට්ටති'ති. යස්ස කස්සපි අභාරිතමෙ
 තතති. 'අපි පන කොපි නාගරං දුතෙ එකදිවසං සහස්සං දුතා'ති?
 'නපි සමමා'ති. 'ඉමෙසං ද්විතං සහස්සග්ගතභාවං න ජානාසි'ති. 'ආම
 ජානාමි'ති. තෙනති ගච්ඡ නාගරං ආරොවෙති. 'එකො පුරිසො ඉමාති
 දො මුලෙන න දෙති. අමෙහති සද්ධිං සහජෙනෙව දුතාමො, තුමෙහ
 ඉමෙසං ද්විතං කාරණං නිබ්බතකා හොථාති. 'කිං ඉමසමං දුතෙ
 ජෙට්ඨභාවස්ස කායසකිති හොති'ති වතො. සො පන කුලපුත්තො
 ගාමතො පරිබ්බන්තං ගතිතකභාපණෙන පඤ්ඤාකවුකං ගතොති
 වුඤ්ඤා කතො මධුපවලං පිලෙතො පඤ්ඤා කවුකවුඤ්ඤාන යොජෙතො

පදුමිනීපතෙන පකඛිපිතා සංවිදහිතා ආදාය දසබලස්ස අවිදුරෙ නිසීදි. මහාජනෙන ආහරියමානස්ස සකකාරස්ස අනතරෙ අත්තනො හත්ථපාසං ඔලොකෙනොතා ඔකාසං ඤාතා සඤ්ඤා සන්තිකං ගතවා 'හතෙන අයං මෙ දුග්ගතසකකාරො ඉමං මෙ අනුකම්පං පටිච්ච පටිගණක ථා'ති. සත්ථා තස්සානුකම්පං පටිච්ච චතුමහාරුජෙති දිනෙන්ත සෙල මයපතෙන්ත තං පටිග්ගගෙනා යථා අට්ඨසට්ඨි භික්ඛුසතසහස්සස්ස දියමානං න ඛියති. එවං අබ්බිකාසි. සො කුලපුත්තො නිට්ඨිතහත්ත කිච්චං හගවන්තං චඤ්ඤා එකමන්තං නිසින්නො ආහ. 'දිට්ඨො මෙ හතෙන හගවා අජ්ජ ඛණ්ඩමතීනගරවාසීති කුමහාකං සකකාරො ආහරිය මානො, අහවපි ඉමස්ස නිස්සජ්ඣෙත නිබ්බත්තනිබ්බත්තහවෙ ලාභග්ග යසග්ගපපතො හවෙය්'නති. 'සත්ථා එවං භොතු කුලපුත්තා'ති, චතා තස්ස ච නගරවාසිනං ච භූතනානුමොදනං කතා පකකාමි.

සො කුලපුත්තො යාවජ්චං කුසලං කතා දෙවමනුස්සෙසු සංස රතො ඉමස්මිං බුද්ධාපාදෙ සුප්පවාසාය රුජධිතාය කුච්ඡිති පටිසන්ති ගණති. තස්ස පටිසන්තිගහණකාලතො පට්ඨාය සත්තං පඤ්ඤාපණ්ණා කාරස්තාති සුප්පවාසාය උපනියන්ති. අට්ඨස්සා තං පුඤ්ඤං විමංසනත්ථං හත්තෙත ඛිජ්ජවජ්ථං පුසාපෙනති. තතො එකෙකඛිජ්ජතො සලාකසතං සලාකසහස්සමපි නිගච්ඡති. එකෙකකර්සබ්බෙන්ත පණ්ණාසමපි සට්ඨිපි සකට්ඨාමාණාති නිපථජ්ජන්ති. කොට්ඨපුරණකාලෙපිස්සා කොට්ඨආරං හත්තෙත පුසන්තියා රුජධිතාය පුඤ්ඤෙත ගණහත්තානං ගතිතගතිතං. පුත පුරෙති. පරිපුරණහත්තකුමතිතොපි රුජධිතාය පුඤ්ඤන්ති චතා යස්ස කස්සපි දෙනානං යාව න වුට්ඨහති. න තාව හත්තං ඛියති. දුරතෙ කුච්ඡගතෙයෙව සත්තවස්සාති අභික්කමිංසු. ගබ්බෙත පන පරිපකෙක සත්තාහං මහාදුකං අනුභොසී. සා සාමිකං ආමනෙතවා 'පුරෙ මරණා ජීවමානා දානං දස්සාමි'ති සඤ්ඤා සන්තිකං පෙසෙන්නී 'ගච්ඡ සාමි ඉමං පවත්තිං සඤ්ඤා ආරොවෙතා සත්ථාරං නිමනෙති, යඤ්ඤා සත්ථා වදති. තං සාධුකං උපලකෙතවා* ආගන්තවා මග්ගං කථෙති'ති. සො ගන්තවා තස්සා සාසනං සඤ්ඤා ආරොවෙසී. 'සඤ්ඤා හතෙන කොලියධිතා පාදෙ චඤ්ඤා'ති. සත්ථා තස්සා අනුකම්පං පටිච්ච 'සුඛිනී භොතු සුප්පවාසා කොලියධිතා, සුඛිනී අරොගා ආරොගං පුත්තං විජායතු,ති ආහ. සො තං සුඤ්ඤා හගවන්තං චඤ්ඤා අත්තනො ගාමාභිමුඛො පායාසී. තස්ස පුරෙ ආගමනායෙව සුප්පවාසාය කුච්ඡිතො ධම්මකරකතො උදකං විශ් ගබ්බො නික්කමි. පරිවාරෙතා නිසින්නාජනො අසුඤ්ඤා රොදිතුං ආරඤ්ඤාපි තෙන හට්ඨිකුට්ඨො මහාජනො තස්සා සාමිකස්ස කුට්ඨිසාසනං ආරොවෙතුං අහමාසී. සො තෙසං ඉඛතිතං දිස්වා 'දසබලෙන කපිතකථා නිපථන්තා හවිස්සති'ති විනෙතසී. සො ආගන්තවා සඤ්ඤා කථා රුජධිතාය කථෙසී. රුජධිතා 'තයා නිමන්තිතං ජීවහත්තමෙව මඛලහත්තං හවිස්සති ගච්ඡ සත්තා හං දසබලං නිමනෙති'ති. සො තථා අකාසී. සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස

* උපපරික්කිතො-සලකෙතො-සපිපාසා.

භික්ඛුසංඝස්ස මහාදානං පවත්තසිංසු. 'සො දුරතො ඤාතීනං සන්තත්ත විත්තං තිබ්බාපෙනෙයා සීතලභාවං කුරුමානො ජාතො'ති සිව්‍යලිකේව නාමං කරිංසු. සො සත්තවස්සාති ගබ්භෙ වසිත්තතා ජාතකාලතො පට්ඨාය සබ්බකමමකමො අහොසි. ධම්මසෙනාපති සාරිපුත්තනේරෙ සත්තමෙ දිව්‍යෙ තෙන සද්ධිං කථාසලලාපමකාසි. සත්ථාපි ඉමං ගාථං අභාසි:-

“යො ඉමං පලිපථං දුග්ගං සංසාරං මොහමවමානං
තිණේණං පාරගතො ක්කායී අනෙජො අකථං කථී
අනුපාදාය තිබ්බුතො තමහං බ්‍රාමී බ්‍රාහ්මණ්”නති.

අථ නං ථෙරෙ එවමාහ. 'කිං පන තයා එවරුපං දුක්ඛං අනුභවිත්වා ථබ්බජ්තුං න වට්ඨති'ති. 'ලභනො පබ්බජෙය්‍යං හනෙත්ති. සුප්ප වාසා නං දුරතං ථෙරෙන සද්ධිං කථෙන්නං දිස්වා 'කිමෙම පුත්තො ධම්ම සෙනාපතිනා කථෙති'ති ථෙරං උපසංඝමිත්වා පුච්ඡි. 'මග්ගං පුත්තො තුමෙහති සද්ධිං කිං කථෙසි හනෙත්ති. අත්තනා අනුභුතං ගබ්භවාස දුක්ඛං කථෙත්වා තුමෙහති අනුඤ්ඤාතො පබ්බජ්ස්සාමිති වදති'ති. 'සාධු හනෙත්ත පබ්බාජෙථ න'නති. ථෙරෙ නං විහාරං තෙත්වා තවපඤ්ඤාක කමමට්ඨානං දත්වා පබ්බාජෙතො 'සිව්‍යලී කුග්ගං අඤ්ඤාත ඔවාදෙන කමමං නාපි, තයා සත්තවස්සාති අනුභුතදුක්ඛමෙව පච්චවෙකකාසී'ති 'හනෙත්ත පබ්බජ්ජායෙව තුමහාකං භාදෙ, යං පන මයා සකකා කාතුං තමහං ජාතිස්සාමි'ති. සො පන පඨමකෙසවට්ටියා ඔරෙදිත්තකිණේ යෙව සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. දුතියාය ඔරෙදිත්තකිණේ සකදගාමි ඵලෙ, තතියාය අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨාසි. සබ්බසංයෙව කෙසානං ඔරෙ පනඤ්ඤා අරත්තඵලසච්ඡිකිරියා ව අපුරෙ අපච්ඡා අහොසි. අථ භික්ඛු සංඝෙස කථා උදපාදි. 'අහො එවං පුඤ්ඤවාපි ථෙරෙ සත්තමාසාධිකාති සත්තසංවච්ඡරුති මාතුගබ්භෙ වසිත්වා, සත්තදිවසාති මුලුගගබ්භො වසී'ති. සත්ථා ආගන්ත්වා 'කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරති කථාය සනති සිත්තා'ති පුච්ඡිත්වා 'ඉමාය නාමා'ති වුත්තෙ 'න භික්ඛවෙ ඉමිනා කුල පුත්තෙත ඉමාය ජාතියා කතකමම'නති වත්වා අතීතං ආගතීත්වා අතීතෙ භික්ඛවෙ බුද්ධුප්පාදතො පුරෙතරමෙව එස කුලපුත්තො බාරණසියං රජකුලෙ තිබ්බතො පිතුඅවමයෙත රජේජ පතිට්ඨාය විභවසමපනො පාකටො අහොසි. තද එකො පච්චන්තරුජ්ජ රජ්ජං ගණනිස්සාමිති ආගන්ත්වා නගරං රුකීත්වා ඛකිවාරං කාරෙත්වා විහාසි. අථ රුජා මාතුයා සද්ධිං සමානච්ඡන්දෙ හුත්වා සත්තාහං ඛකිවාරනගරෙ වතුසු දිසාසු ආරාති පිදහෙසි. තික්ඛමන්තානං පච්ඡිසන්තානඤ්ච ආරමුලුගං අහොසි. අථ මිගදායවිහාරෙ පච්චෙකබ්බුද්ධා උගෙසාසෙසුං. රුජා සුත්වා ආරං විවරපෙසි. පච්චන්තරුජාපි පලාසි. සො තෙන කමමවිපා කෙත තරකාදිසු දුක්ඛමනුභවිත්වා ඉමසමිං බුද්ධුප්පාදෙ රජකුලෙ තිබ්බතොපි මාතුයා සද්ධිං ඉදං එවං දුක්ඛමනුභවී. අග්ග පන පබ්බ ජතකාලතො පට්ඨාය භික්ඛුසංඝස්ස වත්තාදෙ පච්චායා යාවතිච්ඡකා

උපපජ්ජනති. එවං එත්ථ වජ්ඣ සමුට්ඨිතං. අපරභාගෙ සත්ථා සාවන්සිං අගමාසි. ථෙරො හගවනනං අභිවාදෙත්වා. හතොත මග්ගං පුඤ්ඤබලං විමංසිණාමි, 'පඤ්චභික්ඛුසත්තානි දෙථා'ති ආහ. 'ගණන සීවලිති' සො පඤ්චසතෙ භික්ඛු ගහෙත්වා හිමවනනාභිමුඛො ගච්ඡන්තො අට්ඨි මග්ගං ගච්ඡති. තස්ස පස්මං තිත්‍රොධෙ අබිවත්ථා දෙවතා සත්තදිවසානි දුතං අදුසි. ඉති සො:-

"තිත්‍රොධං පස්මං පසයි දුතියං පණ්ඩිතපබ්බතං,
තතියං අවිරවතියං චතුත්ථං වරසාගරං.

පඤ්චමං හිමවනනං සො ඡට්ඨං ඡද්දනතුපාගමි,
සත්තමං ගනිමාදුතං අට්ඨමං අථ රෙවත"නති.

සබ්බට්ඨානෙසු සත්තසත්තදිවසානෙව දුතං අදංසු. ගනිමාදුත පබ්බතෙ පත නාගදත්තාදෙවරුජානාම සත්තසු දිවසෙසු එකදිවසං බිර පිණ්ඩපාතං අදුසි. එකදිවසං සප්පිපිණ්ඩපාතං අදුසි. අථ නං භික්ඛු සඛෙසා ආහ. 'ඉමස්ස දෙවරඤ්ඤා නෙව ධෙත්‍රියො දුග්ගමානා පඤ්ඤා යනති, න දුබ්බිමමථනං, කුතො නෙ දෙවරුජ ඉදං උපපජ්ජති'ති 'හතොත කාසසදසබලස්ස කාලෙ බිරසලාකභත්තදුතස්සොතං ඵල'නති දෙවරුජා ආහ. අපරභාගෙ සත්ථා බිදිරවතියරෙවතකේරස්ස පච්චුග්ග මනං අට්ඨුප්පතති. කත්වා ථෙරං අත්තනො සාසනෙ ලාභග්ගසග්ගප්ප තත්තානං අග්ගට්ඨානෙ ධාපෙසි. යසමා සාරිපුත්තො සත්ථාරං ආහ. 'හතොත මග්ගං කිර කණ්ට්ඨිභාතා රෙවතො පබ්බජිතො සො අභි රමෙය්‍ය වා නවා ගන්ත්වා නං පසයිණාමි'ති, හගවා රෙවතස්ස ආරුභිවිපස්සකභාවං ඤාත්වා දොවාරෙ පටිකම්පිත්වා තතියවාරෙ යාවිතො අරහත්තප්පත්තභාවං ඤාත්වා 'සාරිපුත්ත අහමපි ගම්ඤ්ඤාමි භික්ඛුනං ආරොවෙහි'ති. ථෙරො භික්ඛු සන්තිපානෙත්වා. ආට්ඨසො සත්ථා වාරිකා වරිතුකාමො ආගන්තුකාමා ආගච්ඡන්තු'ති 'සබ්බසං යෙව ආරොවෙසි' දසබලස්ස ව වාරිකත්ථාය ගමනකාලෙ ඔතිගමානකා භික්ඛු නාම අප්පකා හොනති. සඤ්ඡු සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං පසයිණාම මධුරධමමකථං සුණ්ණිණාමාති යෙහුයෙයන ගන්තුකාමා බුහුත්ථව හොනති. ඉති සත්ථා මහාභික්ඛු සඛස්පරිවාරො රෙවතා පසයිණාමාති තික්ඛන්තො. අපේකසමිං පදෙසෙ ආනන්දකේරො දොධාපථා පත්වා හගවනනං පුච්ඡ. 'ඉමස්මිං ධාතෙ දොධා පථො, කතරමග්ගෙන භික්ඛු සඛෙසා ගච්ඡතු'ති. 'කතරමග්ගො ආනන්ද උජ්ජකො'ති. 'හතොත උජ්ජ මග්ගො තිංසයොජනිකො, අමනුස්සපථො පරිහාරමග්ගො පත සට්ඨි යොජනිකො ඛෙමො සුභිකෙබ්බා'ති. 'ආනන්ද සීවලී අමෙහෙහි සද්ධිං ආග තො'ති. 'ආම හතොත ආගතො'ති. 'තෙන හි සඛෙසා උජ්ජමග්ගමෙව ගච්ඡතු, සීවලිස්ස පුඤ්ඤං විමංසිණාමා'ති. සත්ථා භික්ඛුසඛස්පරිවාරො සීවලිකේරස්ස පුඤ්ඤං විමංසනත්ථං තිංසයොජනමග්ගං අභිරුඤ්ඤා මග්ගස්ස අභිරුහන්ට්ඨානතො පට්ඨාය දෙවසඛෙසා යොජනෙ යොජනෙ ධාතෙ තගරං මාපෙත්වා බුද්ධිපමුඛස්ස භික්ඛුසඛස්ස වස

කප්පාය විහාරය පටියාදෙසි. දෙවපුත්තා රඤ්ඤ පෙසිතකම්මකාං
 විය හුන්වා යාගුබජ්ජනාදීති ගහෙනො 'කභං අයෙසා සිව්ලිති' චුච්චන්තා
 ගච්ඡන්ති. ථෙරෙ සකකාරසම්මානං ගාභාපෙත්වා සජ්ඣ සන්තිකං
 ගච්ඡති. සප්ථා භික්ඛුසංඝෙසාන සද්ධිං පරිභුඤ්ජි. ඉමිනා නියාමෙන සප්ථා
 සකකාරං අනුභවන්තො දෙවසිකං යොජනපරමං ගන්ත්වා නිංසයොජ
 නිකං කන්තාරං අතික්කම්ම බද්ධවතීයරෙවනපේරසා වසනට්ඨානං
 පනෙත්වා, ථෙරෙ සජ්ඣ ආගමිතං ඤ්ඤාං අත්තනො වසනට්ඨානෙ බුද්ධි
 පමුඛස්ස භික්ඛුසංඝස්ස පභොගකම්මාරෙ දසබලස්ස ගක්ඛිකුටි රත්ති
 ට්ඨානදිව්ඨානානි ව ඉද්ධියා මාපෙත්වා තථාගතස්ස පච්චුග්ගම්මානං
 ගතො. සප්ථා අලංකතපටියතෙත්ත මග්ගෙන විහාරං පාවිසි. අථ තථා
 ගතෙ ගක්ඛිකුටි පච්චෙසි භික්ඛු වස්සගෙන පත්තසෙත්තානානි පච්චිංසු.
 දෙවතා අකාලෙ අට්ඨවිධං පානකං ආහරිංසු. සප්ථා සංඝෙසාන සද්ධිං
 පානකං පිච්චි. ඉමිනා නියාමෙනෙව තථාගතස්ස සකකාරසම්මානං අනු
 භවන්තස්සෙව අද්ධමාසො අතික්කන්තො, අපේකවෙච උද්ධතභික්ඛු
 ඵකස්මිං ආනෙ නිසිදිත්වා කථං උපපාදයිංසු. දසබලො මග්ගං අග්ග
 සාවකස්ස කණ්ට්ඨභාතානි වත්වා ඵවරුපං නවකම්මිකං භික්ඛුං පස්සිතුං
 ආගන්තො. ඉමස්ස විහාරස්ස සන්තිනෙ ජෙතවනවිහාරෙ වා වෙච්චන්තා
 දයො වා නිං කරියානති? අයමපි භික්ඛු ඵවරුපස්ස නවකම්මස්ස
 කාරකො නිං නාම සමණ්ඨමමං කරියානි'ති. අථ සප්ථා වින්තොසි.
 මසි ඉධ චිරං වසන්තෙ ඉදං ධානං ආනිණ්ණං හවිස්සති. ආරඤ්ඤකා
 නාම භික්ඛු පච්චෙකාති. රෙවතස්ස ඵාසුචිහාරෙ න හවිස්සතිති,
 තතො ථෙරස්ස දිව්ඨානං ගතො ථෙරෙපි ඵකකොව වඛකම්මන
 කොටියං ආලම්බනඵලනං නිස්සාය පාසානඵලකෙ නිසින්නො
 සප්ථාරං දුරතො ව ආගච්ඡන්තං දිස්වා පච්චුග්ගන්ත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි.
 අථ නං සප්ථා පුච්ඡි. 'රෙවත ඉදං වාලම්භට්ඨානං වණ්ඤානං හත්ථි
 අස්සානං සද්දං සුත්වා නිං කරෙසි'ති. 'තෙසං මෙ හන්තෙ සද්දං
 සුණන්තෙ අරඤ්ඤපීති නාම උපපන්නා'ති. සප්ථා ඉමස්මිං ආනෙ
 රෙවතපේරසා පඤ්චගි ගාථා සතෙති අරඤ්ඤනිසංසං නාම
 කපේත්වා පුත්තදිවෙස අවිදුරට්ඨානෙ පිණ්ඩාය වරිත්වා රෙවතපේරං
 ආමන්තෙත්වා යෙගි භික්ඛුනි ථෙරස්ස අවණේණා කට්ටිනො, තෙසං
 කතතරයට්ඨිඋපාහනතෙලනාලිප්තානං පමුස්සතභාවම්මාසි. තෙ
 අත්තනො පරික්ඛාරත්ථාය නිවත්තා ආගතමග්ගෙනෙව ගච්ඡන්තාපි
 තං ආනං සලලකෙඛතුං න සකෙකානති. පස්මිං ති තෙ අලඛිතපටි
 ඥෙනෙත්ත මග්ගෙන ගතානං තං දිවසං පත විසමමග්ගෙනෙව
 ඥෙත්තා තස්මිං ආනෙ උක්ඛුටිකං නිසිදන්තා ජනනුකෙති ගච්ඡන්ති.
 තෙ ගුච්චෙ ව ගච්චෙ ව කණ්ටකෙ ව මද්දන්තා අත්තනා වසිත
 භූගට්ඨානං ගන්ත්වා තස්මිං බද්ධබාහුකෙ ලග්ගිතං අත්තනො ජත්තං
 ඤ්ඤානන්ති. උපාහණං කතතරයට්ඨිං තෙලනාලිඤ්ඤ සඤ්ජානන්ති.
 තෙ තස්මිං සමයෙ ඉද්ධිමා අයං භික්ඛුනි ඤ්ඤාං අත්තනො පරික්ඛාර
 මාද්දය දසබලස්ස පටියත්තසකකාරෙ නාම ඵවරුපො හොතිති

වදනනා අගමංසු. පුරතො ආගතෙ හික්කු විසාබා උපාසිකා අතනනො ගෙහෙ නිසින්නකාලෙ පුවජ්. 'මනාපං නුබො රෙවතස්ස වසනට්ඨා න'නති. 'මනාපං උපාසිකෙ නන්දනවනවිත්තලතාවනපටිභාගං තං සෙසාසන'නති. අප් තෙසං පච්ඡතො ආගතෙ හික්කු පුවජ්. මනාපං අග්ගා රෙවතස්ස වසනට්ඨානනති. 'මා පුවජ් උපාසිකෙ කථෙත්තුං අයුත්තට්ඨානං එතං උජ්ඣග්ගලසක්කරපාසාණවිසමබද්ධි රවනං එවං තත්ථ සො හික්කු වසති'ති. විසාබා පුරිමානං පච්ඡිමානස්සව හික්කුනං කපං සුත්වා කෙසං නුබො කපා සචචනති. පච්ඡා භත්තං ගතිමාලං ආදාය දසබලස්ස උපට්ඨානං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නා ස්ථාරං පුවජ්. 'භනෙන රෙවතතේරස්ස වසනට්ඨානං එකච්චෙ අග්ගා වණ්ණෙනති එකච්චෙ නින්දනති. කිමෙන භනෙන්'ති විසාබෙ රම නීයං වා භොත්තු මා වා යසමිං ණානො අරියානං විත්තං රමති තදෙ වට්ඨානං රමනීයං නාමාති වත්වා ඉමං ගාථ මාහ.

“ගාමෙ වා යදි වා රඤ්ඤෙ නිනෙන් වා යදි වා ථලෙ,
යත් අරභනොතා විහරන්ති තං භූමිං රුමණ්ණයාසක”නති.

අපරභාගෙ භගවා අරියගණමජ්ඣෙකි නිසින්නො ථෙරං 'එතදග්ගං හික්කච්චෙ මම සාවකානං හික්කුනං ලාභිනං යදිදං සිවලි'ති එතදග්ග ට්ඨානෙ ඤාපෙසි. අපා යසමා සිවලිතේරෙ අරභත්තං පත්වා පත්ත එතදග්ගට්ඨානො අතනනො පුබ්බකමං සරිත්වා සොමනස්සජාතො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙතො 'පදුමුත්තරො නාම ජිනො'ති ආදිමාහ. අනුත්තරානන්දවණ්ණෙනමෙව අනු කරිස්සාම. සිලං නස්ස අසඬෙබ්බසානති තස්ස පදුමුත්තර භගවතො සිලං අසඬෙබ්බයා:-

“නවකොට්ඨසභස්සාති අසීතිං සතකොට්ඨො,
පඤ්ඤාසං සතසභස්සාති ඡත්තිංසාව පුත්තාපරෙ.

එතෙ සංවරවිත්තා සමුද්ධොත පකාසිතා
පෙය්‍යාලමුබෙන නිද්දිට්ඨා සික්කා විතයසංවරෙ”ති.

එවං චුත්තසික්කාපදාති හික්කුනං සාවකපඤ්ඤත්තිවසෙන චුත්තාති භගවතො පන සිලං අසඬෙබ්බයමෙව සඬිංදාං ගණෙනදාං අසකතු තෙය්‍යාති අත්ථො. සමාධි වජ්ජිපමොති යපා වජ්ජං ඉන්ද්‍රනීලමණි වෙච්චරියමණිඵලිකමසාරගලාදිති රත්තාති විජ්ඣති ජිද්දවජ්ඣං කරෙති, එවමෙව පදුමුත්තරස්ස භගවතො ලොකුත්තරමග්ගසමාධි පටිපකකපච්චතිකධමෙව විජ්ඣති ජිද්දති සමුච්ඡිද්දතිති අත්ථො. අසඬෙබ්බයා ඤාණවරන්ති තස්ස බුද්ධස්ස ඤාණවරං වත්තාරි සච්චාති සත්තතිංස ඬොධිපකතියධමසඬිංතසඬිංතධමෙව වජාතිදාං පටිවිජ්ඣිදාං සමත්ථං සයමතුඤ්ඤාණසබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාණාදිඤ්ඤාණසමුත්තං අසඬෙබ්බයා අතිත්තාගතපච්චුප්පත්තාදිභෙදෙන සඬිංවිරහිතනති අත්ථො. විමුහති ච අනුපමාති සඬිකිලෙසෙති විමුත්තතතා සොතා

පතනිඵලාදිකා වතයො විමුක්තියො අනුපමා උපමාරහිතා ඉමා
ඒය භූතාති උපමෙකුං න සකකාති අපො, සෙසං උත්තානන්තමෙවාති.

සිවලිපෙථරය්‍ය අපද්‍යනට්ඨකරා.

3. 199.

වතුන්පද්‍යනෙ පද්‍යුක්තනෙ නාම ජිහොති ආදිකා ආයසමනො
වචනසෂ්පර්වය්‍ය අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාධිකාරෙ නන්
තන් හවෙ විවර්ධපතිස්සයාති පුඤ්ඤාති උපවිතනො පද්‍යුක්තරය්‍ය
ගහවතො කාලෙ හංසවතීනගරෙ මහාභොගකුලෙ නිබ්බතො
වුද්ධිපපතො ධම්මං සොභුං ගච්ඡන්තති නගරවාසිති සද්ධිං. විහාරං
ගන්ත්වා ධම්මං සුඤ්ඤො සන්තරා එකං භික්ඛුං පටිභානවත්තානං
අභ්‍යට්ඨානෙ ධරෙතො දිස්වා සත්ථු අභිකාරකම්මං කත්වා 'අහමපි
අනාගතෙ පටිභානවත්තානං අග්ගො හවෙය්‍ය'න්ති පත්තං කත්වා
සන්තරා බ්‍යාකතො යාවජ්චං කුසලං කත්වා දෙවමනුසෙසසු උභය
සම්පත්තියො අනුභවිත්වා ඉමසම්මි බුද්ධිපපාදෙ සාවජ්ඣං බ්‍රාහ්මණකුලෙ
නිබ්බතතිත්වා මාතුපරිබ්බාජිකාභාවෙන අපරභාගෙ පරිබ්බාජකොති
පාකටො වචනිසොති ව ලුඤ්ඤාමො තයො චෙදෙ උග්ගණිත්වා තතො
ආවරියං ආරධෙත්වා ඡවසිසය්‍ය ජානනමන්තං නාම සික්ඛිත්වා ඡවසිසං
නබෙන ආකොටෙත්වා 'අයං සත්තො අසුක යොනියං නිබ්බතො'ති
ජානාති. බ්‍රාහ්මණො අයං අමහාකං ජීවිකාය මග්ගොති වචනිසං ගහෙත්වා
භාම නිගම රුජධාතිසු විවරිංසු. වචනිසො තිවස්සසතමන්තෙ මතා
නමපි සිසං ආහරපෙත්වා නබෙන ආකොටෙත්වා අයං සත්තො අසුක
යොනියං නිබ්බතොති වත්වා මහාජනය්‍ය කඛ්ඛාභෙදනන්තං තෙ තෙ
ජනෙ ආහරිත්වා අත්තනො අත්තනො ගතිං කථාපෙති. තෙන තසම්ම
මහාජනො අතිපසයිදි. සො තං නිස්සාය මහාජනය්‍ය හන්තො සතමපි
සහය්‍යමපි ලභති. බ්‍රාහ්මණො වචනිසං ආදය විවරිංසු. වචනිසො සත්ථු
ගුණෙ සුත්වා සන්තරං උපසඛකම්තුකාමො අහොසි. බ්‍රාහ්මණො සමණො
ගොතමො මායාය තං ආවටෙස්සතිති පටික්ඛපිංසු. වචනිසො තෙසං
වචනං අනාදිසිත්වා සද්දුසන්තිකං ගන්ත්වා පටිසන්තරං කත්වා එකමන්තං
නිසිදි. සත්ථා තං පුච්ඡි. 'වචනිස! කිඤ්චි සිප්පං ජානාසි'ති. 'ආම හො
ගොනම! ඡවසිසමන්තං තාමෙකං ජානාමි. තෙන තිවස්සසත මන්තෙ
මතානමපි සිසං නබෙන ආකොටෙත්වා නිබ්බතන්තං ජානාමි'ති. අථ
සන්තරා තස්ස එසාං තිරයෙ නිබ්බතන්තස්ස සිසං, එකං මනුසෙස, එකං
දෙවෙසු, එකං පරිනිබ්බුතස්ස සිසං ආහරපෙත්වා දස්සෙසි. ඤො පඨම
සිසං ආකොටෙත්වා 'හො ගොනම අයං සත්තො තිරයෙ නිබ්බතො'ති
ආහ. 'සාධු වචනිස! සුචුත්තො දිට්ඨං?'. 'අයං සත්තො කුතිං නිබ්බ
තො'ති පුච්ඡි. 'මනුස්සලොකෙ'ති. අයං කුතිනති. 'දෙවලොකෙ'ති.
තිණ්ණමපි නිබ්බතන්තං කපෙසි. පරිනිබ්බුතස්ස පත සිසං නබෙන
ආකොටෙත්වා තෙව අත්තං න කොටිං පස්සති. අථ නං සන්තරා 'න
සත්තොසි වචනිසා'ති පුච්ඡි. 'පස්සං හො ගොනම උපපට්ඨකම්ම

තාවා'ති. පුනරුත්තං පරිවර්තනාං බාහිරමනෙතන ඛණ්ඩයෙහි සිංහල ජාතිකයා නිසා සහකාරයා, අප්පා මන්තරා සෙයෙ, මුළු, සො ලප්පා කුණ්ඩ අනෙය, අප්පා සන්ධා 'කිලිමි වඩනීස'ති ආහ, 'ආම හො ගොතම ඉමයා නිබ්බන්ධයානං ජාතිකයා න සහකාරයා, සවෙ කුණ්ඩ ජාතාප් කපේපා'ති, වඩනීස අහං එතමි ජාතාම ඉතො උත්තරිමි ජාතාමිති වතා

“වුතිං යො වෙදි සත්තානං උපපත්තිඤ්ඤි සබ්බසො,
අසන්තං සුගතං බුද්ධං තමහං බුද්ධිමි බ්‍රාහ්මණං.

යසං ගතිං න ජාතනති දෙවං ගතිබ්බමානුසං,
බිණ්ණසං අරහත්තං තමහං බුද්ධිමි බ්‍රාහ්මණං”නති.

ඉමා දෙව ගාථායො අහංසි.

සො 'තෙනති ගොතම තං විජ්ජං මෙ දෙවං'ති අපවිතිං දෙ සෙයා සන්ධි සන්ධිකෙ නිසිදි. සන්ධා 'අමෙහති සමානලිඛිතයා දෙවං'ති ආහ, වඩනීසො යං කිඤ්ඤි කතා මයා ඉමං මන්තං ගතෙහුං වට්ඨනීති බ්‍රාහ්මණෙ උපගන්තා ආහ, 'කුමෙහ මිති පබ්බජනෙත මා වින්තාසිත්ථ, අහං මන්තං උග්ගණ්ණිතා සකලජමබුද්ධිපෙ ජෙට්ඨකො ගවිසාමි, කුමෙහාකමි තෙන හද්ධමෙව ගවිසාමි'ති. සො මන්තන්ධා සන්ධිසන්ධිකා උපසඛිකමිතා පබ්බජ්ජං යාමි, තද ව ථෙරෙ නිත්‍රොධිකපෙසා හගවතො සන්ධිකෙ සිත්තො හොති, හගවා ආණ්ඩපෙසි, 'නිත්‍රොධිකපෙස ඉමං පබ්බාජෙති'ති. ථෙරෙ සන්ධි ආණ්ඩ තං පබ්බාජෙතා මන්තපරි වාසං උග්ගණ්ණාතිති ආත්තංසාකාරකමමට්ඨානං විපසානා කමමට්ඨානානඤ්ඤි ආවිකම්, සො ආත්තංසාකාරකමමට්ඨානං සන්ධිකානෙතා විපසානා කමමට්ඨානං පට්ඨපෙසි, බ්‍රාහ්මණා තං උපසඛිකමිතා, ගො වඩනීස සමණස්ස ගොතමස්ස සන්ධිකා සිප්පං උග්ගණ්ණපාති පුච්ඡංසු, 'ආම සිකම්තං' තෙනති එහි ගමිසාමාති, 'ගව්ඡප් කුමෙහ න මයා කුමෙහති කාතබ්බිකිව'නති, බ්‍රාහ්මණා තං පනදති සමණස්ස ගොතමස්ස වසං ආපනො මායාය ආවට්ටිතො නිං මයං නව සන්ධිකෙ කරිසාමාති ආගතමයෙනෙව පක්කමංසු, වඩනීසො විපසානං වඩෙසිතා අරහත්තං සච්ඡායාසි, එවං ථෙරෙ අරහත්තං පතා අත්තනො පුබ්බකමමං සරිතා සොමනස්සජාතො පුබ්බ වරිතාපදානං පකාසෙතො 'පදුමුත්තරෙ නාම ජිනො'ති ආදිමාහ, අනුත්තානන්ධමෙව වණ්ණසිසාම, පහාති අනුරුද්ධනොති සො පදුමුත්තරෙ හගවා නිලිපිතාදි ජබ්බණ්ණපහාති රංසිති අනුරුද්ධ නො ජලනො සොහගමානො විජ්ජාතමානොති අනො, වෙනෙසාපදමාති සොති පදුමුත්තරසුරිසො අත්තනො වචනසබ්බා තෙන සරිරංසියා වෙනෙසා ජනසබ්බාතපදමාති විසෙසෙන බොධෙනො අරහත්තමයාබ්ගමෙන පුලලිතාති කරෙතීති අනො, වෙසාරජෙති සමපනොති අත්තරංගෙව නිත්තාතෙති නිබ්බාතො ආසවකයෙ එතෙසු වතුසු ආනෙසු බුද්ධො සුට්ඨි විසාරදෙති එවං වුත්තො වතුචෙසාරජ්ජඤ්ඤි සමපනො සමබ්බිහුතො සමන්තා

ගතොති අතො. වාඨිසො වාදිසුදනොති* වාදිනං පණ්ඩිතජනානං
ඊසො පටානො, වාදිසොති වත්තබ්බෙ දකාරස්ස ගතාරං කත්වා එවං
වුත්තනාති දට්ඨබ්බං. සකත්ථපරත්ථවාදං සුදති පග්ගරපෙති පාකටං
කරෙතිති වාදිසුදනො. මාරමසනොති† බ්බමාරදයො පඤ්චමාර
මසති පරමසති විභංසෙතිති මාරමසනො. දිට්ඨිසුදනොති වොහාර
පරමත්ථසම්බානං දිට්ඨිදස්සනං සුදති පග්ගරති දීපෙතිති දිට්ඨිසුදනො.
විස්සාම භූමි සන්තානනති සකලසංසාරසාගරෙ සත්තානං නිලමන්තා
නං සොතාපතතිමග්ගාදි අබිගමාපනෙ විස්සාමභූමි, විසමට්ඨානං වූපසම
තට්ඨානනති අතො. නනොහං විහතාරමෙහාති නං තාතතො
පචෙකවුට්ඨස්ස සිරෙදස්සනෙන අහං විහතාරමෙහා නට්ඨසාරමො
විතට්ඨමානො නිමමදො හුත්වා පබ්බජ්‍යං සුචුට්ඨි යාවිං. ආරුබෙසිනති
අතො. සෙසං සු විඤ්ඤය්‍යමෙවාති.

විඛිසිතෝරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 200.

පඤ්චමාපදනෙ පද්‍රමුග්ගතෙ නාම ජීනොති ආදිකා ආයසමතො
නන්දකතෝරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමවුද්දොසු කතාධිකාරෙති ආදි
සබ්බං පාඨානුසාරෙන සුවිඤ්ඤය්‍යමෙවාති.

නන්දකතෝරස්ස අපද්‍යනට්ඨකථා.

3. 201.

ජට්ඨාපදනෙ පද්‍රමුග්ගතෙ නාම ජීනොති ආදිකා ආයසමතො
කාඨද්ධිතෝරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිම වුද්දොසු කතාධිකාරෙති තත්ථ
තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනෙනා පද්‍රමුග්ගතරස්ස භගවතො කාලෙ
හංසවතීනගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතො විඤ්ඤනං පතොතා සන්ත්ති
බ්බමදෙසනං සුඤ්ඤතො සත්ථාරා එකං තිත්ථුං කුලපසාදකානං
අග්ගට්ඨානෙ ඔපෙතනං දිස්වා තථාරූපං අභිනිහාරකමමං කත්වා තං
ඤානන්තරං පතෙසි. සත්ථා ව්‍යාකාසි. සො යාවජ්චං කුසලං කත්වා
දෙවමනුසෙස්ස සංසරනො අමානං බොධිසත්තස්ස මානුකුච්ඡ්‍ය
පටිසන්තිග්ගභණ්දිවසෙ දෙවලොකතො වට්ඨිති කපිලවත්තිසමිං යෙව
අමච්චකුලෙ පටිසන්තිං ගණිති. බොධිසත්තෙන සහ එකදිවසෙයෙව
ජානො. තං දිවසං යෙව තං දුකුලවුට්ඨටතෙ නිපජ්ජාපෙත්වා බොධි
සත්තස්ස උපට්ඨානං නසිංසු. බොධිසත්තෙන සද්ධිං බොධිරූකෙබ්බා,
රුහුලමානා, වත්තාරෙ නිබ්බි, ආරෙහනියහප්පි, කත්ථකො, ජනෙනා,
කාඨද්ධිති ඉමෙ සත්ත එකදිවසෙ ජාතත්තා සහජාතා නාම
අභෙසුං. අරස්ස නාමගභණ්දිවසෙ සකලනගරස්ස උදග්ගවිත්තදිවසෙ

* විඛිසිතො-නිපි පාඨො.

† මාරමසනො-පාළිය.

ජාතනතා උදයියෙව නාමං කරිංසු. ථොකං කාලධාතුකත්තා පන කාළදසියි පඤ්ඤාසිත්ථ. සො බොධිසත්තො න සද්ධං කුමාරකීලං කීලනොනා චුද්ධං අගමාසි. අපරභාගෙ ලොකනාථො මහාතිතික්කමනං තික්කමිත්වා අනුක්කමෙන සබ්බඤ්ඤානං පඤ්ඤා පච්චත්තවරධමමවනෙක්ඛා රුජගහං උපතිස්සාය වෙච්චනෙ විහරති. සුද්ධොදනමහාරුජා තං පච්චත්තිං සුඤ්ඤා පුරිසසහස්සපරිවාරං එකං අමච්චං. 'පුත්තං මෙ ඉධ ආනෙති'ති පෙසෙසි. සො සුඤ්ඤාමමදෙසනාවෙලාය සුඤ්ඤා සන්තිකං ගන්ත්වා පරිසපරියනොතිතො ධම්මං සුඤ්ඤා සපරිවාරෙ අරහත්තං පාපුණි. අථ තෙ සත්ථා 'එථ තික්කවෝ'ති හත්ථං පසාරෙසි. සබ්බෙ තං බණං යෙව ඉද්ධිමයපත්තවිවරධං වස්සසතිකපේරු විශ අගෙසුං. අරහත්තපපතාතිතො පටිඨාය අරියා නාම මජ්ඣිකත්තාව ගොනති. තස්මා පෙසිත සාසනං දසබලස්ස නායෙවෙසි. රුජා, 'තෙව ගතො ආගච්ඡති, න සාසනං සුයති'ති අපරමපි අමච්චං. පුරිසසහස්සපරිවාරං පෙසෙසි. තුගමිපි තථාපටිපන්නෙ අපරමපි එතෙන නයෙනෙව පුරිසසහස්ස පරිවාරෙ නව අමච්චෙව පෙසෙසි. සබ්බෙ ගන්ත්වා අරහත්තං පඤ්ඤා තුණ්හි අගෙසුං. අථ රුජා විනොසි. 'එත්තකා ජනා මධි සිනෙහා භාවෙන දසබලස්ස ඉධාගමනත්ථාය න කිඤ්චි කථසිංසු. අයං බො පන උදයී දසබලෙන සමවයො සහ පංසුකීප්පිකො ව, මධි ව සිනෙහව, ඉමං පෙසෙස්සාමිති. අථ තං පනෙක්ඛාසාපෙත්වා 'තාත ඤාං. පුරිසසහස්ස පරිවාරෙ ගන්ත්වා දසබලං ඉධානෙති'ති වත්වා පෙසෙසි. සො පන ගච්ඡන්නො 'සවාහං දෙව පබ්බජිතුං ලභිස්සාමි. එවාහං ගගවන්තං ඉධානෙස්සාමි'ති වත්වා රඤ්ඤා 'පබ්බජිතොපි මම පුත්තං දස්සෙහි'ති චුත්තො රුජගහං ගන්ත්වා සුඤ්ඤා ධම්මදෙසනාවෙලාය පරිසපරියනොතිතො ධම්මං සුඤ්ඤා සපරිවාරෙ අරහත්තං පඤ්ඤා එහි තික්කභාවෙ පතිට්ඨාසි. සො 'න තාවායං දසබලස්ස කුලනගරං ගන්තුං කාලො වසන්නොපි න උපගතො. පුප්ඵිනෙසු වනසණ්ඩසු හරිතඨිණ් සඤ්ඡන්තාය භූමියා ගමනකාලො හවිස්සති'ති ගමනකාලං ආගමෙන්නො වසන්න සමපතෙන සුඤ්ඤා කුලනගරං ගන්තුං ගමින වණණං සංවණ්ණෙසි. චුත්තඤ්ඤානං ථෙරභාටාසං:-

“අඛතාරිනො දුනි දුමා හදනෙත ඵලෙසිනො ඡදනං විපසායං,
තෙ අවට්ඨමනොව පභාසයන්ති සමයො මහාචර භාගිරසානං.

දුමානි චුලානි මනොරමානි සමන්තතො සබ්බදිසා පච්චති,
පත්තං පභාය ඵලමාසසානා කාලො ඉතො පක්කමනාය චීර.

තෙවානි සීතං න පනාතිඋණං සුඛං උතු අධනියා හදනො,
පස්සන්තු තං සාකියා කොලියා ව පච්ඡා මුඛං රෙභිණිං තාරසන්නං.

ආසාය කසනෙ බෙහං බීජං ආසාය වප්පති,
ආසාය වාණිජා යන්ති සමුද්දං ධනභාරකා,
යාය ආසාය තිට්ඨාමි සා මෙ ආසා සමිද්ධිතු.

නාතිසිතං නාතිඋණං නාති දුබ්බිකකිණිකං,
සඤ්ජා හරිතා භූමි එස කාලො මහාමුති.

පුනපුනං චෙච චපනති බීජං
පුනපුනං වස්සති දෙවරජා,
පුනපුනං ඛෙත්තං කසන්ති කස්සකා
පුනපුනං බඤ්ඤමුපෙති රට්ඨං.

පුනපුනං යාවනකා චරනති
පුනපුනං දුනපති දදනති,
පුනපුනං දුනපති දදිතා
පුනපුනං සග්ගමුපෙනති යානං.

විරො හචෙ සත්ත යුගං පුනෙති
යසම් කුලෙ ජායති භූරිපඤ්ඤා,
මඤ්ඤමහං සකකති දෙවදෙවො
තයාතිජාතො මුති සචචනාමො.

සුඥොදනො නාම පිතා මහෙසිනො
බුද්ධස්ස මාතා පන මාය නාමා,
යා බොධිසත්තං පරිහරිය කුච්ඡිතා
කායස්ස හෙදු තිදිවමති මොදති.

සා ගොතමී කාලකතා ඉතො චුතා
දිබ්බෙති කාමෙති සමබ්බිභූතා,
සා මොදති කාමගුණෙති පඤ්චති
පරිවාරිතා දෙවගණෙති තෙති”ති.*

ඉච්චාදිති සට්ඨිමත්තාති ගාථාති සන්ත්‍රිගමනං වණ්ණෙසි. අථබො
හගවා ‘කාළදැසි මම ගමනං පනෙති. පුරෙස්සාමස්ස සබ්බකප්ප’නති
තත්ථ ගමනෙ බහුන්තං විසෙසාධිගමං දිස්වා විසතිසගස්සබ්බිණ්ණසච
පරිචුතො රුජගහනො අතුරිතවාරිකාවසෙත පිතිසුබමනුභවතොතො
දිපදචතුපදදිනං සෙවනපුජාය පුජියමානො චුත්තපපකාරෙති
සුගතිපුප්ඵගකෙති ගතියමානො ගාමවාසීනං සබ්බගං කුරුමානො
කපිලවන්තූගාමිමග්ගං පටිපජ්ජි. ථෙරො ඉද්ධියා කපිලවන්තූං ගන්ත්වා
රඤ්ඤ පුරතො ආකාසෙ සිතො අදිට්ඨිපුබ්බං, චෙසං දිස්වා රඤ්ඤ
‘කොසි භු’තති පුච්ඡිතො ‘අමචචපුත්තං තයා | හගචතො සනතිකං
පෙසිතං න ජානාසි, ස මං ඉති ජානාති’ති දස්සෙතොතො.

“බුද්ධස්ස පුත්තොමති අසග්ගසාහිතො
අබ්බිරුහස්සපට්ටිමස්ස තාදිනො,
පිතුපිතා මග්ගං නුවංසි සකක
බ්බෙමන මෙ ගොතම අය්‍යකොසි”ති.

ගාථමාහ.

* කතිපයපොත්ඤ්ඤ ඉතො අබ්බාපි ගාථාපයා දිස්සන්ති.

තත්ව බ්‍රිද්ධිය සුප්‍රකාශයෙන් සබ්‍රහ්මාණ්ඩ්‍රිද්ධිය උරේ වායාමජනනාති බම්මදෙසනාති ජාතනාය මරසපුත්තො අමති. අසංසාසාති නොති අභිසම්බොධිතො පුබ්බෙ ධර්මො මහාබෝධිසත්තං අසොකොති සතිතුං අසංකුතෙය්‍යත්තො අසංසාසා සකලබෝධිසමාරයං මහාකරුණාකරයං ව සහනතො තතො පරමි අසොකොති සතිතුං අභිභවිතුං අසංකුතෙය්‍යත්තො අසංසානං පඤ්චත්තං මාරුතං සහනතො අභිභවනතො ආසයානුසයවරිතාධිමුත්තිආදිවිභාගාවබෝධනෙ යථාරහං වෙනෙය්‍යත්තං දිට්ඨධම්මිකසම්පරාසිකපරමන්තෙති. අනුසාසතිසංඛාතයං අසොකොති අසංසාසා බ්‍රිද්ධිකිවචයං සහනතො තත්ව වා සාධුකාරිභාවතො අසංසාසාතිතො. අභිගීරසංසාසාති අභිතිකත සීලාදිසම්පත්තිකයං. අභිගමබේගති නිවර්ණකමහාසංසාසාති අපරේ. කෙවි පන අභිගීරසො සිද්ධිකොති ඉමාති ද්‍රෝණි නාමාති පිතරුයෙව ගතිතානීති වදන්ති. අපමිමසංසාසාති අනුපමයං, ඉට්ඨාතිට්ඨපු තාදීලකධර්මසම්පත්තියා තාදිතා. පිතුපිතා මසංසාසා තුමංසිති අරියජාතිවසෙන මයං පිතු සමොසමුද්ධියං ලොකවොහාරවසෙන තිං පිතා අසි. සංසාසාති ජාතිවසෙන රුජානං ආලපති. ඛමමනාති සභාවෙන අරියජාති ලොකියජාතීති දවිත්තං ජාතීනං සභාවසමාදානෙන. ගොතමාගි ගොතෙත්ත රුජානං ආලපති. අසංසාසාසිති පිතාමහො අහොසි. එත්ව බ්‍රිද්ධිය සුප්‍රකාශයෙන් ආදිං වදන්තො ථෙරෙ අසොකො ව්‍යාකාසි. එවං පන අත්තානං ජාතාපෙත්වා ගට්ඨතුට්ඨාන රසොකො මහාරහෙ පලබේග නිසීදපෙත්වා අත්තතො පටියාදිතයං නානග්ගරසමොජනසංසාසානං පුරෙත්වා දිත්තෙ ගමනාකාරං දසෙසසි. ‘කසමා ගතතුකාමත්ව භුඤ්ජා’ති වුත්තෙ, ‘සජ්ජසන්තිකං ගන්ත්වා භුඤ්ජායාමි’ති. ‘කහං පන සත්ථා’ති? ‘ඵසතිසහසංසාසිකපරිවාරෙ තුමහාකං දසංසාසානං මයං පටිපත්තො’ති. ‘තුමෙහ ඉමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජා. අසොකො භගවතො හරථ, යාව ව මම පුත්තො ඉමං නගරං පාපුණාති, තාවස්ස ඉතො යෙව පිණ්ඩපාතං හරථා’ති. ථෙරෙ භත්තතිවං කත්වා රසොකො ව පටිසාය ව ඛමං දෙසෙත්වා සජ්ජ ආගමනතො පුරෙත්වමෙව සකලරුජතීවෙසනං රත්තත්තංගුණපු අතිපසන්නං කරෙන්නො සබ්බෙසං පසන්නානං යෙව සජ්ජ ආගරිතබ්බහත්තපුණ්ණං පත්තං ආකාසෙ විසංසේජත්වා සයමි වෙහාසං අභිභුග්ගන්ත්වා පිණ්ඩපාතං උපනෙත්වා සජ්ජ ගන්තෙ ධර්මසි. සත්ථා තං පරිභුඤ්ජ. එවං සට්ඨියොජනමයං දිවසෙ දිවසෙ යොජනං ගච්ඡන්තයං භගවතො රුජගෙහතො භත්තං ආගරිත්වා අදසි. භගවා කමෙන කපිලවජ්ජනගරං පත්වා පුනදිවසෙ රුජවිපියං පිණ්ඩාය වරති. තං සුත්වා සුද්ධොදනමහාරුජා තත්ව ගන්ත්වා ‘මා එවං කත්තබ්බං නසිදං රුජවංසපථවෙණි’ති. ‘අයං තුමහාකං පවෙණි මහාරුජ! ඊදිසො අමහාකං පන බ්‍රිද්ධිවංසො’ති වන්තා:-

‘උත්තිට්ඨෙති නපමජේය්‍ය ඛමං සුවරිතං වරෙ,

ඛමව්‍යාදි සුඛං සෙති අයමි ලොකෙ පරමති ව.

ධම්මං වරෙ සුවරිතං න නං ද්වවරිතං වරෙ,
ධම්මවාරි සුඛං සෙති අසමිං ලොකෙ පරවතිවා'ති.

ධම්මං දෙසෙසි. රුජා සොනාපතතිඵලෙ පතිට්ඨති. තතො රුජා බුද්ධිපමුඛං භික්ඛුසංඝං නිමිනෙතතා සකම්ඤ්ජිරෙ භොජේත්වා සමප වාරෙත්වා භොජනාවසානෙ ධම්මපාලජාතකං සුත්වා සපරිසො අනාගාමී ඵලෙ පතිට්ඨති. අපරභාගෙ සෙතව්න්තසායං ගෙට්ඨා නිපනොතා ව අරභතං පත්වා පරිනිබ්බාසි. තතො භගවා රුහුලමාතුයා බිම්බාදෙවියා පාසාදං ගතවා තසායං ධම්මං දෙසෙත්වා සොකං විනොදෙත්වා වඤ්ඤානිශ්චරජාතකධම්මදෙසනාය පසාදං ජනෙත්වා නිග්‍රොධාරාමං අගමාසි. අථ බිම්බාදෙවී පුතතා රුහුලකුමාරං අභ. 'ගව්ඡ පිඤ්ඤානාකං ධනං යාමාති'ති. කුමාරෙ 'දියජ්ජං මෙ දෙති'ති වත්වා භගවතො අනුබන්ධි. 'සුඛා තෙ සමණ ඡායා'ති වදනොගව්ඡති. තං භගවා නිග්‍රොධාරාමං නෙත්වා 'ලොකුත්තරදගජ්ජං ගණ්ඨාති'ති වත්වා පබ්බාජෙසි. අථ භගවා අරියගණමජේඛි නිසිනොතා 'ඵතදග්ගං තිකඛවෙ මම සාවකාතං භික්ඛුතං කුලපසසාදකාතං යදිදං කාළදසි'ති තං ඵතදග්ගෙ ධපෙසි. ථෙරෙ පතනඵතදග්ගට්ඨානො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොම නසාජානො පුබ්බවරිතාපදනං පසාසෙන්නො 'පදමුත්තරෙ නාම ජිනො'ති අදි ගාථායො අභාසි. ඵත්ථ අනුත්තානපදමෙව වණ්ණසිසායාම. ගුණාගුණවිදුති ගුණඤ්ච අගුණඤ්ච ගුණාගුණං, වණ්ණාවණ්ණං කුසලාකුසලං වා ජානාතීති ගුණාගුණවිදු. කතඤ්ඤාති අඤ්ඤාති කත ගුණං ජානාතීති කතඤ්ඤ ඵකදිවසමි භතතදනාදිනා කතූපකාරස්ස රජ්ජමි දුක්ඛං සමත්තො කතඤ්ඤා. කාමවෙදිති කතං විඤ්ඤති අනු භවති සමපට්ඨිත්තිති කතවෙදි, තිසෙත්ථ සොජෙති පාණිනොති සබ්බ සත්තෙ නිබ්බාතපවෙසනුපායෙ කුසලපථෙ මග්ගෙ ධම්මදෙසනාය යොජෙති. සමපයොජෙති පතිට්ඨාපෙතිති අනෙථා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව. ගමනවණ්ණනාගාථානමනෙථා ථෙරගාථට්ඨිකපායං වුත්තොයෙවති.

කාළදසිනේරුසං අපදනවිකපා.

3. 202.

සත්තමාපදනෙ පදමුත්තරෙ ගාම ජිනොතාදිකා ආයසමතො අභගනේරුසං අපදනා. අයමි පුරිමජිනවරෙසු කතාසිකාරෙ තත්ථ තත්ථ භවෙ පුඤ්ඤාති උපවිනනො පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ භංසවතීනගරෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තො වුද්ධිමත්තාය වෙදපාරගු සකපරසමයකුසලො ඵකදිවසං සන්ථුධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්න මානසො භගවතො ගාථාති ථොමෙසි. සො තත්ථ යාවතායුකං ධත්වා පඤ්ඤාති කතා තතො වුත්තො දෙවලොකෙ නිබ්බන්ති. තතො අපරං පුරං සුගතීසු යෙඵ සංසරන්නො ඉමග්ගි බුද්ධිපාදෙ රුජගගෙ බිම්බි

මණ්ඩිතතො හද්දකපො නාම ජානො. තස්මා 'ඉමස්මිං හද්දකපථති කස්සපො නාම නායකො උපපජ්ජි'ති සම්මතො. සෙසං උතො නන්ධමෙව.

ලෝමසකඛිනිසපෙණරස්ස අපද්‍යනධිකථා.

3. 204.

නවමාපදනෙ ඉමමිති හද්දකෙ කපෙසති ආදිකා ආයස්මතො වන වච්ඡන්දරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත් තත් භවෙ පුඤ්ඤති උපචිතනො කස්සපස්ස භගවතො කාලෙ කුලගෙනෙ තිබ්බතො විඤ්ඤනං පත්වා සජ්ඣ ධම්මදෙසනං සුත්වා සද්ධාජානො පබ්බජ්ඣා පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා තතො චුතො දෙවලොකෙ තිබ්බතති. තතො චුතො අරඤ්ඤයතනෙ භික්ඛූනං සමීපෙ කපොත යොනියං තිබ්බතො, තෙසු මෙතනවිතො ධම්මං සුත්වා තතො චුතො දෙවමනුස්සොසු සංසරනො ඉමස්මිං බුද්ධුපථාදෙ කපිලවත්ථස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ තිබ්බතති. තස්ස මාතුකුච්ඡං ගතකාලෙයෙව මාතුයා දෙහග්ලො උදපාදි, වනෙ වසිතුං වනෙ විජායිතුං, තතො ඉද්ධානුරූපෙන වනෙ වසනාතියා ගම්බවුට්ඨානං අගොසි. ගම්බතො තිකතිනාමෙව තං කාසාවලණ්ඩන පටිග්ගහෙසුං. තද්ධ බොධිසත්තස්ස උපානතකාලො, රුජා තං කුමාරං ආභරපෙත්වා පුතෙතන සභෙව පොසෙසි. අථ බොධිසත්තො මහාභිතිකමනං තිකමිත්වා පබ්බජ්ඣා ඡබ්බස්සාති දුක්ඛාරභාරිකං කත්වා බුද්ධො ජානො. සො මහාකස්සපස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තස්සොවාදෙ පසනො තස්ස සන්තිකා බුද්ධුපථාදං සුත්වා සජ්ඣ සන්තිකං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා පබ්බජ්ඣා න විරස්සෙව ඡත්‍රිගිඤ්ඤා අරහා අගොසි. සො අරහත්තං පත්වා අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්සජානො පුබ්බචරිතාපද්‍යනං පභාසෙනො 'ඉමමිති හද්දකෙ කපෙස'ති ආදිමාහ. තත් බ්‍රහ්මචරිණි මහාසංඝොති එත්ථ බ්‍රාහ්මණනං බිඤ්ඤා ඤාතකොති බ්‍රාහ්මණබිඤ්ඤාති වත්තබ්බෙ ගාථාබ්‍රහ්මසුඛත්ථං බ්‍රහ්ම බිඤ්ඤාති වත්තනති වෙදිතබ්බං. සෙසං සබ්බං සුවිඤ්ඤායමෙවාති.

වනවච්ඡන්දරස්ස අපද්‍යනධිකථා.

3. 205.

දස්මාපදනෙ ඉමමිති හද්දකෙ කපෙසත්තාදිකා ආයස්මතො සුගම්බි තේරස්ස අපද්‍යනං. අයමපි පුරිමබුද්ධොසු කතාබිකාරො තත් තත් භවෙ විචට්ඨපතිස්සයාති පුඤ්ඤති උපචිතනො කස්සපස්ස සමමා සමුද්ධස්ස කාලෙ බාරණ්ඩියං විභවසමපනෙත කුලෙ තිබ්බතො විඤ්ඤනං පත්වා සජ්ඣ සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සබ්බද නම්ස්සමානො මහා දුතං දදමානො මාසස්ස සත්තකම්මතුං භගවතො ගඤ්ඤාපියා වතුජාති

ගනේන විලිමෙසි. මම තිබ්බත්ත තිබ්බත්තට්ඨානෙ සරීරතො සුගති
ගනේන තිබ්බත්තතුති පඤ්ඤාං අකාසි. හගවා තං ව්‍යාකාසි. සො
යාවතාසුකං ධ්වං පුඤ්ඤාති කච්ඡා තතො දෙවලොකෙ තිබ්බත්තො
කාමාවචරදෙවලොකං සරීරගනේන සුගතිං කුරුමානො සුගති
දෙවපුත්තොති පාකවො අහොසි. සො දෙවලොකසම්පත්තියො අනු
භවිතී තතො වුතො ඉමසමිං බුද්ධපාදෙ මහානොගකුලෙ තිබ්බත්ති.
තස්ස මාතුකුච්ඡිගතස්සෙව මාතුයා සරීරගනේන සකලගෙහං සකල
තගරඤ්ච සුගනේන එකගතිං අහොසි. ජාතකකිණේ සකලසාවච්ඡි
තගරං සුගතිකරණිකො විශ අහොසි. තෙනස්ස සුගතියොති නාමං
කරිංසු. සො වුද්ධං අගමාසි. තද සත්ථා සාවච්ඡිං පච්ඡා ජෙතවන මහා
විහාරං පටිග්ගහෙසි. තං දිස්වා පසන්නමානස්සො හගවතො සන්නිකෙ
පබ්බජ්චා න විරස්සෙව සහපටිසම්භිදාති අරහත්තං පාපුණි. තස්ස
උප්පන්නදිවසතො පට්ඨාය යාව පරිනිබ්බාතා එත්තත්තරෙ තිප්පත්තට්ඨා
නාදිසු සුගතියමෙව වාසි. දෙවාපි දිබ්බවුණ්ණදිබ්බගතිදිබ්බප්පථාති
මිකිරන්ති. සොපි ථෙරෙ අරහත්තං පච්ඡා අත්තතො පුබ්බකම්මං සරිතී
සොමනස්සාජානො පුබ්බවරිතාපදානං පකාසෙන්නො 'ඉමමි හදුකෙ
කපෙප'ති ආදිමාහ. තං සබ්බං හෙට්ඨාචුත්තතයත්තා උත්තානත්ත
ත්තාව සුච්ඤ්ඤායස්මෙව. කෙවලං පුඤ්ඤානාත්තතං නාමනාත්තතං ව
විසෙසො.

සුගතිකේතරසා අපදානට්ඨකථා.

පඤ්චපඤ්ඤාසම වගගවණ්ණනා සමන්තා.

ඉති විසුඬුඡන්විලාසිනියා අපදානට්ඨකථාය එත්තාවතා

බුද්ධ පච්චෙකබුද්ධ සාවක තේරා පදානට්ඨකථා
නිට්ඨිතා.

සිහලදීපතො අපට්ඨජ්ජාදිභුණ්ඩත්තානං ථෙරවංසප්පදීපානං
ආනන්දකේතරදීනං සබ්බසත්තානං තණ්හාමානදිට්ඨාදයො ඡේදන
විග්ගහවිවේචනාද්‍යත්ථං සත්තාහි මාසෙහි අති විශ ආරාධනෙක ලඬු
කොසලෙක බොධිසම්මාරං ගවෙසනෙතන සතිධිතිගතිවිරියපරක්ක
මනෙතන මහාසාමන්තතුණ්ණසොහනෙතන තිපිටකධරෙන පණ්ණිනෙතන
ආහතං ඉමං අපදානට්ඨකථා සදෙවකො ලොකොජානාතුති.

අපදානට්ඨකථා සමන්තා.

අනෙක ලොහාදි මලා පජානං
 චක්කාදිරෙභ්‍යා විවිධා ච දුක්ඛා,
 කල්‍යා විවාදා ච දුභික්ඛජානා
 චොරුදයො නන්ධකර ච ලොකෙ.

නස්සනතු මෙ පඤ්චවෙර ච පාපා
 නස්සනතු හිමං යථා චූට්ඨි පානා,
 අවර්ඞ්ගිකමග්ග චරෙත පඤ්ඤා
 තිබ්බානමන්තං පටිපාදයාමි.

සබ්බ දිට්ඨිඤ්ච මග්ගනො රුගදෙසාදිපාපකෙ,
 සංසාරචරිතං ඡිත්තියා උපෙමි සග්ගමොක්ඛකෙ.

ආණ්ඩකෙතතමහි සබ්බත් අවිච්චහි භවග්ගනො,
 සබ්බ ධම්මානුගා භොනතු තයො ලොකා උතුපි වාහි.

තිබ්බානපච්චයො භොතු.

ඉමං ලිඛිතපුඤ්ඤාන සංසරං භවසාගරෙ,
 චතුරෙපායං ත ගච්ඡන්තො ගචෙත් තිබ්බානමුත්තමං.*

*. ඉමං ගාථාපට්ඨාන ධම්මපට්ඨානෙහි ත දිස්සාහි.

සංවණ්ණිත පද්‍යනං අනුකතමණිකා.

INDEX.

පිටිබිකා.		පිටිබිකා.	
අකතකසවිතතසා	402	අට්ඨපඤ්ඤාසකතිත්තුං	262
අකතතනං	335	අට්ඨපඤ්ඤාස කපාමති	256
අකාරසිං	280	අට්ඨගෙනු ලභාමහං	291
අකාසිං	272	අට්ඨානමෙතං යං තාදී	274
අකිත්තති පිණ්ඩපාතං	323	අභිස්වන්දං මයා දිත්තං	402
අකතදසෙසා තද අාසිං	427	අභිස්කොසෙ ඕතො අහං	325
අකොභාහං අමිතං හොහං	410	අතිතෙනා	420
අහං සහවතං යථා	434	අත්ථදසසිසා	316
අහඤ්ඡිං	308	අත්ථු	284
අහාරා	251	අථදො	262
අහාරෙ	274	අදන්තදමනං තාදිං	296
අහාරං පුපථමාදය	401	අද්දසං විරජං බුද්ධං	329
අහපුහුලං	283	අභිච්චුපාතතිකා බුද්ධා	415
අභිහාරිතො	305	අභිකාරං කත්තුකාමො	400
අභිතිරසො	312	අද්ධානං පටිපත්තසා	306
අභිතිරසසා	305-452	අනගාරියං	251
අවිරාගතං මහාවිරං	270	අනාමයො	267
අජගරො මං පිළෙසි	342	අනාවිලං	327
අජනුත්තරවාසනො	404	අනාසවො	252-254
අජනෙන නිවන්තොහං	312	අතිච්චතං	282
අජෙජ්වද්ධි පබ්බජ්ජා	318	අතිච්චා වත සඛාරා	282
අජකිගමං	251	අතිලඤ්ජසෙ	388
අජකිගා	274	අනුගතමති ආදිවෙව	405
අජකියාසනො	366	අනුත්තරෙ	284
අජකිපෙකකිංසු තාවදෙ	387	අනුත්තරං	252
අඤ්ඤාය	328	අනුහොමි සකං කමමං	405
අඤ්ඤා ව පෙසලෙ බිහු	319	අනුමොදි	280
අඤ්ඤා	321	අනුමොදි මහාවිරෙ	280
අඤ්ඤා පග්ගහෙනා	265	අනුමොදිත්ථ	272
අඤ්ඤා පග්ගහෙනාන	284	අනුසුත්තො	310
අට්ඨන්තං පටිප්පාසනං	284	අනුලෙපමද්දසහං	406

පිට්ඨකය.		පිට්ඨකය.	
අනුසොතං	403	අග්‍යකොසි	305-452
අනුසොතං වජ්‍රමහං	340	අරඤ්ඤ	314
අනුපමා	447	අරඤ්ඤ කානනෙ	339
අනෙජං	334	අරහා සො හවිසාති	274
අනෙලකං	307	අරුණවතීතගරෙ	399
අනොපමං	293	අලඛකරිත්වා ඡතනමති	274
අනොමදසසියා	312	අලොණපණ්ණහකෙතො'මති	401
අනතරුපණේ	315-338	අලොලකනං	434
අනෙතාසුඛං බහිසුඛං	325	අවජ්ඣං	309
අකිකාරතමොනුදෙ	251	අවිදුරෙ	289
අකිංතං නයනුපමො	419	අසඛෙය්‍යං සුඤ්චරං	446
අකිංතිණකිමහං තද	406	අසනො නාමධෙය්‍යෙන	326
අපාටලිං	334	අසන්නසාතිනො	305-452
අපට්ඨමසා	305-462	අසන්නො සුකතො මය්‍යං	289
අපට්ඨමය්‍යං	293	අනු	264-272
අච්ඡි	332	අහොකාරං පරමකාරං	405
අච්චුදතිරච්චුදති	407	අහොබුද්ධසුලාරතා	284
අහද්දකං	318	අහොසාරුමිකො අහං	398
අහසථ	321	අහොසි සමුපච්චුලොහා	358
අභිගනත්වා	252	අහොසිං වජ්‍රතො නාම	401
අභිගනත්වාන සබ්බඤ්ඤ	251	අහොසිං මාලිකො තද	352
අභිජානොව කෙසරි	331	අහොසිං සඛිධමකො	350
අභිඤ්ඤ පඤ්චනිබ්බහතා	404	අහං ගණං	265
අභිරූපසිං	253	අහමි තද	270
අභිතරුපො තත්ථාසිං	253	අහං පටියාදෙත්වාන	283
අභිතරුපො	334	අහමජ්ජ සුපෙකකිනං	416
අච්චුට්ඨාසිං ව වඛකමෙ	328	අහවජ්ජ මහාමුති	284
අබ්බොකාසමති වඛකමිං	395	අහමිං	401
අබ්බොකාසෙ	270	අකාසමති සමොතිරිං	338
අමතහෙරිං	252	අකාසෙ පුප්ථජ්ජනං	256
අමත චුට්ඨිං	325	අජාතියමදසහං	323
අමතං පදං	328	අතාපි	262
අමතං චුට්ඨිං	438	අදසොව	274
අමතං සත්තං	252	අදසං සත්ථිං අහං	273
අමනුසාමති කානනෙ	401	අදිව්චමිව	283
අමියාගං අදසහං	400	අදිත්තං ව හුත්තසනං	353
අමරෙ	282	අදිතිකං	251
අමරෙ අනිලායනෙ	364	අනන්‍යො නාම සමුද්දො	401
		අපන්නගතො මෙ මාතා	430

පිටිකිකා.		පිටිකිකා.	
ආපුච්ඡිං පඤ්ඤාමුත්තමං	316	උකෙකාටකං රක්‍කිතිත්තං	414
අභාසථ	256	උග්ගතාපනො	289
අමිසං පච්චුපට්ඨිතං	284	උච්චිසං	321
අයසමා	437	උජ්ඣිද්ධිං අභොසහං	324
අයාගං	309	උජ්ඣිතං	334
අයාමෙන	263	උජ්ඣිතං සුමහාපථං	334
අයුසංකාරමොස්සජ්	360	උත්තමං උපං	309
ආරුධෙමි සකං විතතං	289	උත්තරෙය්‍යපටං	291
ආරුමිආරු	261	උදපානො කතො මයා	394
ආරුමිආරු නික්කමමි	405	උද්ගරි	282
ආරුපසිං ධජ්ඣමහං	376	උද්දිතො ජගද්දකාසෙ	427
ආලුචං තස්ස පාදසිං	403	උද්ගමරෙ වසානස්ස	402
ආවසිස්සති	262	උදෙන්නං	382
ආසනං බුද්ධියුත්තකං	313	උද්දලකං ගහෙත්වා	400
ආසි	263	උද්ධට්ඨෙ පාදෙ පුප්ඵානි	395
ආසිනො	373	උපගඤ්ඤි	261
ආසිං	331	උපගඤ්ඤං	253-270
ආසිං දෙවාරිනො අහං	410	උපට්ඨානො තද්‍ය අනු	272
ආහනි	262	උපට්ඨිතිං	319
ආනුභිතං පටිග්ගහො	327-377	උපට්ඨිතිං මහා වීරං	319
ආනුභිං	283	උපට්ඨිතිං මහා වීරං	321
ආනුභිං සිට්ඨිකාමොගං	404	උපට්ඨිතිං ව මං සන්නං	403
ඉතො	419	උපට්ඨිතිං සාවකං	429
ඉතො ගන්තවා අයං පොසො	261	උපසන්නො	254-262
ඉදං මෙ පසමං හත්තං	251	උපසන්නො නිරුපධි	262
ඉදං වතීන සබ්බඤ්ඤා	282	උපාගමි	284
ඉද්ධි	305	උපපජ්ජථ	261
ඉධ	401	උපපජ්ජි	272
ඉද්දනාමා තයො ජනා	263	උපපජ්ජිත්වා	282
ඉද්දියෙසු ව පඤ්ඤා	323	උපපාදවසධමිමිනො	282
ඉමා ගාථා අභාසි	280-261	උග්ගෙතෙව සමපන්නො	273
ඉමිනා ව්‍යාදනෙන	266	උග්ගො හතෙති පග්ගස්ස	270-319
ඉරිතෙ	406	උමාපුප්ඵං	377
ඉසිසමෙස අහං පුබ්බෙ	405	උරුලුචා	262-280
ඉසිතං අනුච්ඡිණ්ණං	327	ඵකග්ගො	317
ඉසිතං තතියො අනු	330	ඵකග්ගො තං දමෙමහං	289
ඊසාදනො	262	ඵකග්ගො	381
ඊසාදනො	280	ඵකත්ථමං දෙමි අහං	265
උක්කා පඨිංසු නහසා	429	ඵකාකියො	289

පිටිමිකයා.	
එකිසියා පුජනායෙනං	346
එකුනසතසහසසකප්පා	
න විනිපාතිකො	384
එකොපාහනො මයා දිනො	401
එකංසං අඤ්ඤා ලිං කතො	406
ඔකිරිං	405
ඔකඛිතතවකඛු	315
ඔතනං විජ්ජනං	360
ඔදුලබ්බික පුප්ථං ව	415
ඔමතතං	277
ඔරිමෙ ව නරං අහං	256
ඔරුය්හ	261
ඔරුය්හ හත්තිකකිමහා	261
ඔරෙන	396
ඔසධිං ව පිරෙවනතං	349
කකුඛං විලසනතං ව	404
කඤ්චනග්ගිය සඬකාසං	293
කට්ඨජ්ජිකකිං දකින	357
කණ්ණිකාරං	372
කණ්ණිකාරං පුජ්ජිතං දිසවා	275
කතඤ්ඤා	453
කතඤ්ඤා ලි	284
කතවෙදි	453
කතාවිනො	427
කප්පයනො ව මෙ පඤ්ඤාං	318
කපි අහං තද ආසිං	332
කප්පරුකකිං යපෙසහං	311
කප්පසතසහසමති	254
කප්පං සගගමති මොදති	308
කමොරෙ	348
කරුණාමතිආකරෙ	419
කරෙන ව පරමධෙයා	330
කලි	418
කලං නාගසති සොලසිං	346
කසපසස ව චුද්ධසස	318
කානනං වනමොගයන	330
කාමෙසු ගෙධිමායුතො	267
කාරසිං	280
කාරුපෙස හං	309

පිටිමිකයා.	
කාලෙන කාලං බුපෙසිං	400
කාසාය වසනො තද	404
කිකිව අණං රකෙය්හ	274
කිතතසියොමි	251
කිලෙසෙ කිපනත්ථං	251
කුකකුටො නාම පබ්බතො	383
කුකකුරෙ නාම පබ්බතො	363
කුටිකං	314
කුටිගොපනො	400
කුඤ්ඤෙ නාමිකො ආසිං	255
කුඤ්ඤා ලිංකමාදය	279
කුප්පෙ විප්පනවය්හ	434
කුබ්බනති	264
කුමුදං පුප්ථනෙ	392
කුසධික මදසහං	315
කුසලමුලෙන	267
කුසලමුලෙති වොදිනො	267
කෙනකං පුජ්ජිතං දිසවා	369
කෙකුමති පුරුනතමෙ	413
කෙතිසජ්ජිකියං	427
කෙසරං ඔසවං දිසවා	400
කෙසවො	373
කොණ්ඩඤ්ඤාසස	393
කොණ්ඩඤ්ඤා නාම හගවා	251
කොවිදො	262
කොසියො නාම නාමෙන	289
කොසියො නාම හගවා	415
කප්පකං අතිසමමතං	388
කප්පානිඤ්ඤාසස භික්ඛුනො	434
කමනිය මදසහං	323
කිණ්ණසවසහසෙසති	273-284
කිණ්ණ සප්පිමුලාලිති	415
කො	257
ගඬා	255
ගච්ඡනතං අනතරුපණෙ	293
ගච්ඡනතං අතිලඤ්ඤාසෙ	329
ගණ්ණො වූපකධෙයා සො	270
ගණං	265
ගණොදකමදසහං	322

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
ගතමගෙහි බිපිං අභං	399	විනෝදසහං තද	340
ගග්ග	306	වෙතියං උතතමං නාම සිබිනො	
ගරුලාගිපො	332	ලොකබන්ධුනො	406
ගහෙනා නිමිරං පුප්ථං	340	වොදිනො	267
ගිරිදුග්ගං පටිසභං	331	ජනනාධිජනනං	375
ගුණාගුණ විදු	453	ජලිභිඤ්ඤ	272
ගුණනිධි	419	ජලාසිති සහසානි	272
ගොතමො නාම පබ්බතො	368	ජායාව අනපායිනී	261
ගොසිසං සන්ධනං මයා	405	ජේනාන	275
සතාසනං ව ජලිතං	353	ජගතිං කාරසිං අභං	414
වක්කමත්තානි ජායරෙ	393	ජගතී කාරිතා මග්ගං	400
වක්කවාසො අභං තද	328	ජට්ඨො	289
වකිකමං සුසමාරුලොකා	364	ජලජ්වතමනාමකො	266-280
වඬොටකං ගහෙනාන	334	ජලජ්වතමනාමිනො	399
වඬොටක මදසභං	402	ජලකුකකුටො	400
වහ්නාලිස මිජාපි ව	415	ජලජගෙහි දුට්ඨෙ ගග්ග	402
වතුක්කමො	253	ජලජගෙහි මකිරිං	406
වතුතතිංසකතතං	261-270	ජලජ්වතර නායකො	318
වතුදිසං නමසිනි	253	ජලජ්වතම නාමිකං	314
වතුනවුතෙ ඉතො කපෙප	263	ජනනා සබ්බං	313
වතුනතමපි දීපානං	346	ජනිනාන	282
වතුපඤ්ඤසහසානි	280	ජාතපලවකොමලං	420
වතුසච්චං පකාසෙනො	328	ජාතියා	326-341
වන්දනං ඵලකං කතා	379	ජාතිපුප්ථමදසභං	352
වන්දනාගානදීතිරෙ	295-403	ජාතිපුප්ථං ගහෙනාන	376
වන්දමති සසකං යථා	415	ජලිනා	420
වන්දං ව විමලං සුඤ්ඤං	381	ජනසාසනෙ	318
වන්දග්ගා පරිමජ්ජකො	404	ජිනා	318
වමරි විග වාලගිං	274	ජිනො	384
වරතො වාරිකං තද	306	ජුතිකිරං	293
වරිමො	323	ජුතිමනනං	283
වරෙ	331	ඤ්ඤති බන්ධු භවිසානි	306
වාරුච්ඡෙණං ව සොභාමි	310	තක්කරුගං වසි තද	415
වාලෙ උපවාලෙ සිසුපවාලෙ	267	තඤ්ඤ නාවකං	256
විතක්කමභිජෙට්ඨං අභං	403	තනො මෙ අසනිපානො	339
විතකං අගමාසභං	359	තනො සත්තමනෙ වසෙස	251
විතකකුටෙ	415	තනොගං විහතාරමො	449
විතකකුටෙ වසි තද	253	තත්ථ කාලකතො අභං	282
විතතං විමුච්ඡි මෙ	271	තත්ථජො රක්ඛසො අසිං	392

පිටිඨිකා.		පිටිඨිකා.	
තත්ථද්දසාහං	339	තෙසසතතති ඉතො කපෙප	268
තථාහතං සද්දහනති	264	තෙසං සිලානං වාහසං	292
තද්ද පටිග්ගති සො මං	420	තෙසං වූපසමො සුඛො	282
තද්ද පණ්ණරසනතගො	420	තෙසං භාසපරෙතානං	251-254
තද්දහං මානවො ආසිං	416	තෙහං අරඤ්ඤ දිඛාන	264
තමකිකාර පිහිනා	291-292	තං කථං ථපයිතින	261
තමහං කිත්තසිසාමි	261-270	තං ණානමිතිරොවයිං	420
තමහි පබ්බතපාදමහි	384	තං කපපයනො	438
තමෙම විශාකාසි	280	තං මෙ බුද්ධො විශාකාසි	266
තයා න විතට්ඨා පුත		ථූපථුරං	271
රත්තරං	416	ථූපසෙට්ඨස්ස සමමුඛා	311
තස්සතිකවා මයා දිත්තා	401	ථූපමහි අභිරුපසිං	375
තස්ස හිතෙන මනසා	318	ථූපං කතීන වෙළුනා	327
තස්සා වානුපබ්බතතමහි	396	ථොමිස්සං ලොකනායකං	406
තස්සාහං ධම්මං සුත්වාන	406	දනොනා දනතපරිවාරො	284
තස්මිං පබ්බතපාදමහි	402	දනොනා දනොනති පරිවුතො	430
තාදිනො	282-293	දිජෙ අපුච්ඡං	434
තාහං බුද්ධස්ස පාදාසිං	284-401	දිට්ඨි සුදනො	449
තිණ්ණො තාරයනං	284	දිපදිනෙ	273
තිණ්ණං වෙදනං පාරගු	367	දිවා විහාරය මුනි	389
තිණ්ණං ලොකෙ	381	දිස්වා හං විමිතිතාසගො	403
තිණ්ණොසෙති පුරකබ්බො	319	දිසදග්ගි	254
තිණ්ණො යොජෙති පාණිනො	453	දිනමානසා	420
තිබා පභිත්තා	262	දීපරුණං උග්ගතං	384
තිබරුසක වණ්ණොහො	290	දීපො ව තෙලසබ්බයා	318
තිවරු	352	දුග්ගතං නාභිජානාමි	263
තිවරුයං පුරෙරමෙම	399	දුට්ඨිවිතො	429
තිවිධගිති බග්ගරෙ	291-292	දුක්ඛිගො	429
තිස්සස්සාහං හගවනො	326	දුප්පභානං	361
තිස්සා	388	දුමා	306
තුණ්ණින	329	දුරුට්ඨිතං	361
තුණ්ණින කෙසරිං ගග්ග	400	දුලලාභං වත මෙ ආසි	361
තුග්ගෙවසො ආනුභාවො	284	දෙවදෙවො	274
තුච්චං ගනත්වා	434	දෙවිලොකෙ	254
තුසිතා හි ඉධාගනත්වා	251	දෙවානං ගිරමඤ්ඤය වාචා	
තුසිතං උපපජ්ජතං	263	සභිං	251
තෙ කිසලයා	399	දෙසෙනො	328
තෙන කමමිවිපාකෙන	318	දෙසනීගෙ ව දුස්සසි	289
තෙන කමෙමන දිපදිනෙ	328	දොසතතති ඉතො කපෙප	264

පිටිමකා.	පිටිමකා.
දො සමන්තනී අනුභොනා 267-282	නාරදෙ 373
බජමාරෙ පසිං අහං 324	නාලිතෙරඤ්ච අදාසිං 388
බජං තත්ථ අපුජෙසිං 318	නාමා සණ්ඨිතං 256
බහුං අදොජ්ඣං කන්ධාන 400	නාහං කොපෙමි ආජ්චං 289
බමමවක්කං මයා ංපිතං 310	නික්ඛන්තනා නුපබ්බජං 251
බමමජොමනි සු නිමිතො 317	නික්ඛමස්ස 289
බමමදසසී නරසහෙ 375	නික්ඛමිත්වා අගාරස්මා 274
බමමරුජං උපාගමි 317	නික්ඛිත්තසත්ථං පච්චන්තං 438
බමමසොතං 318	නික්ඛිපිං 402
බමමෙන 452	නිච්චා 310
බරණීරුහපාදපෙ 402	නිට්ඨිතෙ නවකමෙම ච 406
බරණීරුහපාදපො 326	නිපකො 262
බරණීරුහපාදපං 358	නිපකො සිලසමපන්නො 274
බාරෙමි අනත්මං දෙහං 256	නිබ්බන්තිස්සති 256
බ්‍රමකෙතු ච දිස්සථ 429	නිබ්බන්තිස්සති තෙ ව්‍යමහං 256
න අඤ්ඤං කලමය්‍යති 405	නිබ්බාපයන්තං ජනතං 381
නගරෙ ආරවතියා 399	නිබ්බාපෙසි මහාජනං 231
නගරං 366	නිබ්බාසි අනුපාදානා 318
න ච පස්සාමි තං ජිතං 405	නිබ්බාසිස්සති 254
න තත්ථ සුක්කා ජොතනති 435	නිබ්බාසිස්සති නාසවො 256
න ත්වං උපායමග්ගඤ්ඤ 434	නිබ්බාසිස්සසි 267
නදෙකා සමච්චන්තථ 396	නිබ්බුතස්ස මහන්තස්ස 404
නගනං ඤ්ඤමයං 416	නිබ්බුතෙ 315
නරථිරං විතායකා 296	නිබ්බුතෙ ලොකනාථමනි 375
නරසහ 328	නිබ්බුතො ලොකපුජ්ඣො 404
නරසහො 274	නිගතෙ පණ්ණ සත්ථෙර 402
නරසහං 253-261-321	නිගමෙසු ච සංවුතො 401
නහානකාලෙ ච බොධියා 322	නිරුජ්ඣන්ති 283
නති නස්සන්ති කතානිගොතම 416	නිරුපධි 254-332
න භොන්ති පණ්ඩිමනි තෙ 262	නිරුපමිපග්ගහං 416
නළමාලං ගගෙත්වාන 354	නිවාතවුන්ති 262
නාදසිංසු 429	නිසජ්ජ 364
නානාගක්ඛිම්භන්තරෙ 409	නිසභාජාතියං යථා 351-404
නානා පුප්ථං සමානසිං 404	නිසභො නාම පබ්බතො 289
නානා පුප්ථං ගගෙත්වා 328	නිසින්නං පණ්ණසත්ථෙර 402
නානා පුප්ථං සමොක්ඛිරිං 327	නිසින්නං සමණං දිස්වා 340
නානා රත්තපපේජාතෙ 409	නිසිදි 284
නානා රුක්ඛෙති සඤ්ඤන්තො 368	නිස්සොණිං මාපසිත්වාන 376
නානා සකුණමාලයො 337	නෙමිත්තානං සුණ්ඨිත්වාන 362

	පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.
නොතිතසුබ්බමාලං මං	420	පද්මුප්පලසංඝ්‍යානො	389
පකාසිතෙ පාවචනෙ	254-270	පධාන පතිතතො	254
පකිතෙතසි	254	පධානපතිතතො සො	262
පකිතෙතතො	326	පධානං	251
පකඛ්ථානො	332	පබ්බජිතාන තිං තත්	267
පගග්ග	329-397	පබ්බජිසාති රුහුලො	
පගග්ග අඤ්ඤාලිං තත්	404	තාම තාමෙන	274
පගග්ගෙතාන	321	පබ්බජ්.	251
පච්චුග්ගනානාන කාසාහං	402	පබ්බජං අනගාරියං	341
පචෙවක ජිනසෙට්ඨසු		පබ්බතසාංවිදුරුති	321
ධුතරුගෙසු තාදිසු	405	පබ්බතෙ	343
පච්ඡතො අගමං	404	පබ්බාපෙසි මහාචරෙ	318
පච්ඡමහවෙ සමපතො	282	පබ්බාරං	282
පච්ඡමෙ අද්දසං ජිනං	318	පභාති අනුරඤ්ඤානො	448
පඤ්ඤා කප්පසහසාමති	267	පරකමායනෙ යුතො	292
පඤ්ඤාසිති කප්පාති	270	පරමකාරුඤ්ඤාපතොමති	342
පඤ්ඤා සුචි මයා දිනනා	338	පරමතො	275
පඤ්ඤාචාසුං මහාසිඛා	342	පරමතො ගහෙතාන	306
පඤ්ඤාලි කතා	251	පරමොපසමෙ යුතං	403
පටිග්ගහෙසි	270	පරමං	293
පටිප්පනනං	283	පරිකිණ්ණො	273
පඨමං සච්ඡිකාතිති	251	පරිඤ්ඤාය	252-254-267
පණ්ණහොජන භොජිනො	403	පරිතිබ්බතෙ භගවති	359
පණ්ණසාලා	289	පරිචාරෙනති	261
පතිට්ඨනං	270	පරිචාරිං විතායකං	274
පතිපුබ්බෙන විසුඤ්චපච්චයං	416	පරෙනො	312-409
පතිසාතිකා	257	පරොධනො	374
පතොමති අවලං ථානං	338	පලලභිකා ති මයා දිනො	380
පථං ආවිකකසෙ	301	පලලබ්ධිමතලොමාට්ඨං	434
පදිපද්‍යනං පාද්‍යං	324	පචතතථ	251
පද්මකෙසරං	405	පචතතපණ්ණිපතතාති	289
පද්මපතකකො	419	පචතතං	289
පද්මාකාරවදනො	419	පචතා	387
පද්මො	387	පචතා තිකකමනොත	406
පද්මං ගග්ග	325	පචතං	327
පද්මං ධාරසිසාති	270	පචරුසනෙ	284
පද්මුතතරනායකො	256	පචරු අභිතිකකතං	351
පද්මුතතරුසමුද්ධං	313	පසන්නවිදො	
පද්මං තාම වෙතියං	302	සුමනො	263-272-326
		පසන්නතයනානං	427

පිටිමිකා.	පිටිමිකා.
පසනෙතා සෙති පාණිති	284 පොත්දුනං මයා දින්නං 403
පසාදෙ විපුලො අනු	405 ඵලනන්තො අපෙබ්බා 406
පාසාදං	284 ඵලං මුලඤ්ච පණ්ණඤ්ච න
පාටලිං හරිතං දිස්වා	349 භුඤ්ජාමි අහං තදා 289
පාතරසෙ අනුපාතෙන	401 ඵාතිකමමකාසහං 378
පානධිං සුකතං ගග්ගා	415 බන්ධුජිවුක පුප්ඵාති 381
පාපෙසු ව සුසඤ්ඤානො	329 බන්ධුමා රජධානියා 408
පාමොජ්ජං ජනගිණිතාන	339 බහුජ්ජනා 253-313
පාරිවණ්ණක පුප්ඵාති	404 බහුනාවා සමානෙකා 256
පාවචනෙ	408 බහුමෙධිගතා ගොගා 410
පාසාදෙ	364 බලාධිපො අට්ඨසතං 262
පිණ්ඩානුමපිහාගිධං	434 බාරණසියං 438
පිණ්ඩපානඤ්ච පාදසිං	275 බාරණසි සමාසනෙන 427
පිතමට්ඨ නිවාසනං	420 බාහු ජඤ්ඤමති සාසනෙ 263
පිතුපිතා මග්ගං තුවංසි	305-452 බාහුසචෙට්ඨ 262
පියදසි නරුත්තමෙ	376 බිම්බිජාලික පුප්ඵාති 400
පියාලං පුප්ඵිතං දිස්වා	399 බිජමිඤ්ඤ මද්දසහං 414
පිසාවි හග්ග තජ්ජිතා	420 බුද්ධස්ස අභිරූපසිං 275-400-401
පිණංසං	427 බුද්ධස්ස ඔරසො පුත්තො 317
පිණංසං පච්චචෙනකතං	434 බුද්ධස්ස පුත්තො 305-452
පිතිසමිපුලලිතානතං	434 බුද්ධසඤ්ඤමනුස්සරිං 405
පුට්ඨං පුරිසිකාන	307 බුද්ධසෙට්ඨං නමස්සාමි 284
පුණ්ඩරික සමොත්ථො	386 බුද්ධං උපගතං දිස්වා 282
පුත්තො මම පබ්බජිතො	404 බුද්ධො නවමෙ තජ් 275
පුතරජ්ජ සමාගතො	416 බුද්ධො වොදිතො සනෙතා 267
පුතරුපෙට්ච තං	439 බුද්ධො සචම් කපෙස්සති 251
පුප්ඵජ්ජනං ගගෙනිතා	270 බොධියා පාදපුත්තමෙ 294-402
පුප්ඵජ්ජනං කකිතා	375 බොධිං සම්පජ්ජ මෙ තුවං 401
පුප්ඵහත් මද්දසහං	352 බ්‍රහ්මවනෙ 264
පුප්ඵාසනං	282 බ්‍රහ්මඤ්ඤ අභිනිකම්ම 254
පුප්ඵාසනෙ නිසිදිකා	282 බ්‍රහ්මචාරියස්ස 251
පුප්ඵිතං පාදපං දිස්වා	326 බ්‍රහ්මබන්ධු 256
පුරතො හිමවනාස්ස	253 බ්‍රහ්මබන්ධු මහාසයො 455
පුරිසාජඤ්ඤ	284 බ්‍රහ්මබන්ධු හවිස්සති 254
පුරිසුත්තම	284 බ්‍රහ්මාසුර සුරච්චිතො 419
පුරුණ පුලිතං	294 බ්‍රාහ්මණෙ පභිමානෙනෙතො 283
පුලිතං සොහනං දිස්වා	367 බ්‍රාහ්මණො මත්තපාරග් 321
පුපිකො	399 බ්‍රාහ්මණො පරමෙනාගං 341
පෙත්තිකං විසයං	295 භගවා 389

පිටිකිකා.

හගවතො	293
හගමනනං	283
හගවා නවති සමයෙ	406
හතකො	292
හතකො ආසනං තද	292
හදනෙන	305
හරිතා තුවරමාදය	400
භාතරං මෙ උපට්ඨිතා	319
භාවනියං	317
භාවසිං නිව්වසඤ්ඤා	282
භාසනො	251
භික්ඛාය මමුපට්ඨිතො	403
භික්ඛුසංඝෙහ නිසිදිතා	280
භික්ඛං උපානසිං	251
භිසං මුලාලං ගණනිතා	330
භුඤ්ඤා	284
භුතගණො නාම පබ්බතො	384
මඤ්ඤරිකං කරිතාන	401
මඤ්ඤානා භිතිකුජ්ඣං	440
මණ්ණිති පරිවාරෙතා	376
මණ්ණිං පග්ගයා පලලඛකං	396
මධුරෙන රුතෙන	419
මධුං භිසෙති සවති	415
මනසාව නිමනෙතසිං	284
මනුස්සතතං	270
මනොමයෙන කායෙන	402
මනොමයමති කායමති	270
මනොරමං	317
මනනධරො	367
මම ගජ්ජනං සුතා	295
මම ව ගතිමඤ්ඤාය	282
මම භාසනො	270
මම දස්සනලාලසො	420
මම සද්දං	254
මම සඛකපමඤ්ඤාය	261-284
මමෙව අනුවත්තනාති	272
මමං	265
මරණඤ්ඤා අනුප්පනෙතා	405

පිටිකිකා.

මරණනතගො	420
මහාජටං	438
මහාජාතස්සරො	337
මහාපබ්බාරමති නිසින්නං	275
මහාසුගගණො	264
මහාබොධි	344
මහාබොධි මහො අනු	322-406
මහාභුතගණාලයො	368
මහාමුනි	295-313
මහායසං	283
මහාසමුද්දං නිස්සාය	402
මහාසිංහු සුදස්සනා	403
මහාවාදිං මහාමනිං	296
මහියා	262
මහිද්ධිකා	272
මහොසිනො	266-280
මහෙසීනං පසාදෙන	405
මහොඝඤ්ඤා කරිතාන	280
මාතඛනා	262
මාතූපට්ඨායකො අනු	291
මාරමසනො	449
මාලංකස්සාම සඛකස්සා	391
මාලාවචෙජා	399
මාලං	264
මගලුදෙද	339
මිතභාණ්ණි	215
මුත්තාවණණං	427
මුදුකොමලපාණිනා	420
මුනිනො	317
මුය්ගසෙ මොහනියෙ ව	289
මුලං දමාන හං තද	309
මෙ	251-261-272-319
මෙනතාය	232
මෙනත විතතං	313
මෙ මනං	427
යකක යොනිං උපපජ්ජං	361
යකකානං සමයො	387
යස්ස සද්දං සුණ්ණිතාන	253

පිටිබිකා.	පිටිබිකා.
ශාන්තකාරෙ	379 ලෙණං 408
බිට්ඨිකාමො	282 ලොකජෙට්ඨිකං 293
යෙව බිණ්ණසවා නන්ද	272 ලොකජෙට්ඨිකං තාදිනො 303
යෙනායං ජොතිනා සෙය්‍යා	384 ලොකජෙට්ඨිකො 357
යො සො කාරෙසි සම්බුද්ධං	256 ලොකපජෙට්ඨිකං 293
යං කප්ප මකරි	263 ලොකබන්ධුනො 379
යං දායවාසිකො ඉසි	498 ලොකමිතිනො 377
යං මෙ අභිසංකෙ ගෙයො	328 ලොකනායකො 254-282-
යං විදනති සුමෙධොති	275 212-409
යං යං යොතිං	270 ලොකනායකං 312
යං යං යොනුපපජ්ජාමි	265 ලොකනාපො 263
රසෙකුකු බද්ධවරෙ අසිං	399 වඩ්ඩිකිති කපාපෙකො 309
රසෙකුසි රජනියෙ ව	289 වණ්ණකාරෙ අභං තදා 399
රතනමයජතනං මෙ	261 වණ්ණං 275
රතනාමයං	303 වණ්ණං ජෙත්තානභං තදා 275
රතිං	274 වන්දං බොමං මයා දින්නං 266
රතතිකං පුප්ඵිතං දිස්වා	394 වන්දාන 282
රපියා	401 වදනං 309
රපියං	283 වදනං සෙට්ඨා 254
රමංගියෙ	409 වනසම් ක්කායමානං 381
රම්සසති	256 වනානිබ්බත මාගනං 351
රම්පු	272 වම්මික සද්දිසං කායං 430
රච්ච	427 වරධමමවසසිතකො 325
රච්චිනති හරුනනං	134 වරනාගො මයා දින්නො 280
රුගරතෙතො සුබසිලො	267 වරකො 292
රුගුප සංභිතං	289 මරුණනාමකො 264
රුජායනනෙ	359 වරෙ 309
රුජාසි විජයො නාම	413 වසගො නාම පබ්බතො 371
රුහුල හඳොති මං විදු	273 වසති සරචුත්තමෙ 407
රුකබ්බෙට්ඨා ඉව සම්බුද්ධො	406 වසනෙ 384
රෙවතො නාම නාමෙත	256 වසාමි විපිනෙ අභං 335
රෙපෙමි බිජ්ජවපදං	297 වසි සතං සහසෙසති 256
රෙමසො පබ්බතො	402 වසුධං 262
ලක්ඛි නිලයනං පරං	420 වසුත්තෙ 438
ලභිසාති	270 වසුත්තො අමතං වුට්ඨිං 261
ලසුණං උපජ්චාමි	308 වාගිසො වාදිසුද්ධො 449
ලසුණං මයං ගොජනං	වාවාසතිං මුද්දිරයං 406
බාරිකො පුරසිකාන	308 වාවං 318
ලංගිකා	311 වායසානං යථා බිරං 415

පිටිමිකාව.	පිටිමිකාව.
වාරිමණෙකි සිතො සන්ධා	256
වාරිමණසමාකුලෙ	254
වාරිමි ය වෙඩි	257
විකම්මනනති	252
විවිකනොනා සකං පුතනං	404
විජනිතා දෙවවණ්ණං	400
විජනාපී	256
විතති	261
විත්තාය	369
විත්තාරෙන	264
විත්තාරිනෙ පාවවනෙ	263
විනෙතාරං	283
විපථා උඤ්චිතාන	301
විපසසිසාහි රූපසිං	329
විපසසිසා නිරතසාහං	308
විපසසිං ලොකපජ්ජානං	404
විපසසිං සතතවාහනං	296
විපසසි	408
විපපනවිකා	361
විපුලං	62
විමලානනං	434
විමුතති ව අනුපමා	446
විවජ්ජමි අනෙසනං	289
විවච්ඡද්දෙ	406
විවනෙ	349-406
විවනෙ පනතසෙය්‍යමති	254
විවිතන දුසෙස	311
විවෙකමනුමුභනෙනා	380
විවෙක මනුසුනෙනා	312
විරවපුප්ථං පග්ගයා	400
විරියං මෙ ධුරධොරයා	256
විරුචනනං	283
විරුචනෙනා ගඤ්ඤපිං	273
විසතතිකං	381
විසාලමාලෙ	372
විසාලමාලකෙ සිතො	283
විසාමමුමිසතනානං	449
විහරමි	252
විහාරෙ	327
වුට්ඨිතිවා සමාධිමතා	403
වුට්ඨිතසා සමාධිමතා	253
වුට්ඨොකාසො මයා දිනො	402
වෙමණ්ණමති ව තසාසි	368
වෙනෙය්‍යපදුමාති සො	449
වෙදනතො	284
වෙසාරජ්ජෙති සමපනො	449
වෙසානු	339-330
වෙසානු වරබුද්ධිනා	330
වො	257
ස උතතරිසපච්ඡද්දෙ	380
සකෙ සිපො අපජ්ජෙය්‍යා	400
සකෙටං පුප්ථමාහරිං	374
සකකා	305
සකසානං නජ්ජනනො	306
සකසානං කුලකෙතුසා	262
සකක	452
සකකමමාහරිඤ්ඤා	358
සකං කමමං	326
සකං විතතං	284
සකං විතතං පසාදෙය්‍යා	253
සකං දිට්ඨිං	282
සකිලකෙතන	420
සකිලිකෙතන ව දෙසෙනො	406
සකිනාමො සමුපට්ඨිතො	357
සකිසඤ්ඤාපි අනාසවං	256
සකිසහතනං	272
සකිසසා ලසුණං දවා	308
සකිසාරමං	280-308
සච්චං	325
සට්ඨිකප්පසහසානති	267
සට්ඨිතායනො	252
සතකප්පසහසාමති	267
සතසො අනුසාසිය	261
සත පතනං පග්ගයා	270
සතපතෙති සඤ්ඤනො	337
සතරංසි	382
සතරංසිං වසානුමං	356

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
සත්තප්පතාති ගණනිච්චා	325	සමන්තතො අසනියො	429
සත්තවුද්ධා වසනති	384	සමයං අගමාසහං	407
සත්තභූමිමිති පාසාදෙ	273	සමසත්තතිමිතිනො කපෙප	264
සත්තමාලුව පුප්ථාති	403	සමානෙච්චා	372
සත්තයොජනිකං ආසි	318	සමාධිවජ්ජුපමො	446
සත්තසත්තලි පුප්ථාති	400	සමාධිං සමාපජ්ජනං	270
සත්තානං අභිනික්ඛමම	251	සමුග්ගත්තනුරුහො	427
සත්තාහං ධාරස්සං තස්ස	398	සමමුඛා මිය සභුමමා	327
සත්තුකඤ්ඤා පදඤ්ච	313	සමමුද්ධං යනතං දිස්වාන	400
සත්ථුනො සදුජ්ජනං	434	සමමුද්ධස්ස තුජො	401
සත්තවෙසො	414	සයමග්ග	280-283-295
සන්ති ආරඤ්ඤකා	262	සයමග්ග වසනෙ තද	396
සන්තරං	282	සයමග්ගස්ස	266
සන්තප්පිසාවකං සකං	419	සයොග්ගබලවාහනො	310
සන්තපිං	321	සරණන්තං උපෙමි	284
සද්දමස්සොසහංතස්ස	405	සරණං ගතාවනෙ බුද්ධා	264
සද	272	සරණං ගොති	434
සදෙවකං	438	සරදම්බරෙ	427
සද්ධොධිමුත්තො	423	සරිං කොකන්දං අහං	271
ස ධජං	325	සරිරං තස්ස කිංපෙසිං	401
සප්පත්තභාගෙර	322	සවති	415
ස පාකං ගොනුපාගමිං	282	සසොව බිප්පං මුනිදස්ස	
සප්පහාසං	403	නුස්සකො	434
සබ්බකාමෙති	272	සාධුචිත්තං	397
සබ්බධම්මා න පාරගු	339	සාලං	329
සබ්බපාසි	262	සාවකස්ස කතාවිනො	427
සබ්බපාරමි සමග්ගං	420	සාවකා වන්තාරිනො	361
සබ්බහද්දං බුද්ධස්ස	318	සාවකෙති පුරකතිනං	283
සබ්බලොකං	283	සිඛිනො ලොක	
සබ්බලොකනායකං	313	බිඤ්ඤා	333-369-404
සබ්බසු භානිණණං	420	සිඛස්ස ගිරමඤ්ඤාය	328
සබ්බාසපෙරිඤ්ඤාය	252	සිඛිනං සිඛිනං යථා	401
සබ්බාසවෙ	254-267	සිත්තනිණ්ණසමං දව්ජං	434
සබ්බෙ ජනෙ භාසයනෙතා	280	සිද්ධිනො උපගඤ්ඤමං	401
සබ්බෙදෙවා තුට්ඨමනා	267	සිද්ධිනො නමිතිසමයෙ	295
සබ්බෙසංගමම මනෙතත්ථා	264	සිද්ධිත්තස්ස භගවතො	264
සහොජනපසුතාහං	295	සිරසි	311
සමණනාග්ගං	334-401	සිරිතිලය සබ්බකාසං	434
සමෙණොභාවිනිඤ්ඤො	402	සිලාතලෙ	409

පිටිමකො.		පිටිමකො.	
සීලාසනං කාරසිනී	302	සුවණණවණණං	296
සීතරංසිං ව භානුමං	382	සුවණණනාතිලෙපයං	303
සීතරංසි	332	සුසංඛිතං	256
සීලං තස්ස අසංකෙය්‍යං	446	සුසමාහිතො	317
සීතනාදං	253	සුසමාහිතං	381
සීතං	334	සුකරිතො	414
සීතං යථා වතවරං	403	සුරෙචිකකමසමපනො	414
සීතාසනෙ	284	සුංසුමාරෙ	295
සීතාසන මදාසනං	395	සෙනවල්තනාසදව පග්ගය්‍ය	404
සීතාසනස්ස සමමුඛා	309	සෙනවල්තොප සොභිතො	280
සීතාසනං	406	සෙනවල්තනං වරුතනමං	261
සුකතං	251-256-263	සෙරෙය්‍යකා ගගෙතො	362
සුකකමුලෙන වොදිතො	283	සො	272
සුඛාහං-පෙ-කුතුතනරිං	330	සො ව බුද්ධතනං සමපනො	404
සුඛෙනෙත බිජ්සමපදා	321	සොදාති	252
සුගතෙනගතමය්‍යං	341	සොභිතො නාම භගවා	416
සුචාරුරුපං දිස්වාන	261	සොව සබ්බතමං භගවා	438
සුචිරකෙඛන නදී විසොසිතා	416	සොහං මුද්ධති තිට්ඨරෙ	396
සුචිරං අමලං විසොධිතං	416	සොහං යසං අනුභවිං	292
සුචිරං විහතනමො තයා	416	සංවුතො පාති මොක්කයමිං	323
සුණාථ මම භාසනො	261	සංවෙජ්ජෙ මහාජනං	358
සුදස්සනො	353	හට්ඨමානසො	341
සුදස්සනො මහාවිරෙ	407	හට්ඨො හට්ඨන	
සුදස්සනං	403	විතෙතන 251-308-309-323	
සුදං	437	හත්තිකකිගතො ආසිං	261
සුද්ධසෙවල හකෙඛාහං	329	හරිතකං-පෙ-ථාරුසක	
සුධායපිණ්ඩං දනිතන	378	ථලාති ව	403
සුධායලෙපනං කනිං	312	තිනිං ජයපරජයං	328
සුධොනං රජකෙනාහං	290	තිමවනනස්ස	289
සුපණ්ණො	332	තිමවනනා පභාවිතා	255
සුපාතං	289	තිමවනනස්සා විදුරෙ	402
සුප්පිලං	306	තිමවනෙන	270
සුප්පිලපදමං ගය්‍ය	253	හෙමයසෙදසුපවිතඛනං	420-434
සුබ්බතො	274	හංසදුදුභිනිවවො	427
සුමනො	263-284	හංසරජා ඉව	282
සුමාපිතා	289	හංස සමාගාභාගො	427
සුමෙධො	315		

TRIPITAKA PUBLICATIONS.

Vol. No.   NAME OF BOOK.

EDITED BY.

1. Petavatthu Aṭṭhakathā,	Siri Dhammaramatissa Nayaka Thero & Acarya Pandit Mapalagama Candajoti Thero
Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero
2. Thera-Gāthattṭhakathā,	Suriyagoda Sumangala Thero & Weboda Sangharatana Thero
1st Part	
3. Therī-Gāthattṭhakathā,	Bihalpola Siri Dewarakkhita Nayaka Thero
4. Digha Nikāyattṭhakathā	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nayaka Maha Thero
1st Part	
5. Dhammapadatṭhakathā	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
1st Part	
6. Udānattṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakkhita Nayaka Thero.
Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero & Pandit Palannoruwe Vimaladhamma Thero
7. Suttanipātattṭhakathā	Suriyagoda Sumangala Thero & Pandit Mapalagama Candajoti Thero
Second Edition	Acharya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
8. Visuddhimaggattṭhakathā	Pamunuwe Buddhadatta Maha Thero
9. Nettippakaranattṭhakathā	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
10. Mahāniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
11. Khuddakapāṭṭhakathā	Acarya Pandit Welipitiye Dewananda Nayaka Thero
12. Buddhawamsaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
13. Dhammapadatṭhakathā	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
2nd Part	
14. Cūlaniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
15. Anguttara Nikāyattṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
16. Samyuttanikāyattṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
17. Vimānavatthu Aṭṭhakathā	M. Siri Siddhattha Nayaka Maha Thero & Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
18. Thera-Gāthattṭhakathā	Rerukane Ariyañāna Thero
2nd Part	

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
19.	Dīgha Nikāyaṭṭhakathā 2nd Part	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
20.	Jātakatṭhakathā 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā	M. Dhammakitti Siri Jinaratana Nayaka Maha Thero, M. Siri Anomadassi Nayaka Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
22.	Samyutta Nikayaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
23.	Itivuttakatṭhakathā	Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
24.	Jātakatṭhakathā 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭhakathā	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
26.	Cariyāpiṭakatṭhakathā	Acarya Kukulnape Siri Dewarakkhita Thero
27.	Catubbānawāraṭṭhakathā	Pandit Doranegoda Nanasena Thero
28.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part.	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā,	Welivitiye Pandit Sorata Thero
30.	Mātikatṭhakathā	Siri Saddhammakitti Karaṇḍana Jinaratana Maha Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭha kathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nayake Maha Thero
32.	Jātakatṭhakathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
33.	Anguttara Nikāyaṭṭha- kathā, 2nd Part,	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
34.	Vibhangatṭhakathā	Pandit Yagirala Siri Pañṇananda Nayaka Maha Thero
35.	Majjhima Nikāyaṭṭha- kathā, 1st Part,	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
36.	Jātakatṭhakathā 4th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
37.	Jātakatṭhakathā 5th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayak Maha Thero
38.	Paccappakaranaṭṭhakathā 1st Part	Rerukane Ariyañāna Thero
39.	Jātakatṭhakathā 6th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.   NAME OF BOOK

EDITED BY.

40.	Pancappakaranatthakathā 2nd Part.	Acarya Rerukane Candavimala Thero.
41.	Jatakaṭṭhakathā 7th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
42.	Dhammasanganippa- karanatthakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero,
43.	Apadānatthakathā 2nd Part.	Pandit Walagedara Somaloka Tissa Thero